

ספר הישר

לרבנו תם

חלק השאלות והתשובות

מדויק ומוזקק על פי כתב יד

עם תקונים והגהות מר' אפרים זלמן מרגליות

הועתק והוכנס לאינטרנט | ועם הערות

| www.hebrewbooks.org |

סאח

ע"י חיים תשס"ט

שרגא המכונה פייש ראזענטהאל

אביד דקיק ברעסלוי יע"א.

ברלין.

בדפוס צבי הירש ב"ר יצחק איסצקאווסקי.

תרנ"ח.

מהדורה חדשה

פעיה"ק ירושלים תובב"א

תשל"ב

מבוא.

הגני נותן בזה מנה אחת אפים. לפניכם היושבים בצל החכמה והתורה מן השמים. את ספר הישר לרבנו יעקב חם בן מאיר חלק שני והוא חלק התשובות מדויק על פי כתב יד ומזוקק על פי הנהגות הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות. ועוד זאת הוספתי הנהגות והערות ממני ונם מראה מקומות בש"ס.

הספר הזה יצא לאור בפעם ראשונה בשנת כעל גמולות אלהים וזה שנת תקע"א לס"ק בוועץ ונדפס על פי כתב יד אחר אשר היה ביד הקצין כהר"ר מנחם מענדל בן כהר"ר אברהם מעבין והובא לרפ"ס ע"י הגאון מוהר"ר דניאל ח'ד מבי דינא רבא דק"ק סרעמבורג במדינת אונגארן. והגאון הזה עלה אחר כך להיות ראש בית דין רש"ם והוא חתם עצמו בהקדמתו לספר הישר בשם דניאל בן כהר"ר בנימין המכונה וואלף זצ"ל מק"ק ראביטשווא ונקרא בפי כל דניאל פרוסמיץ. ובשם זה דניאל פרוסמיץ נקרא גם בן בהסכמת הגאונים ר' מרדכי בנעט ור' משה סופר בראש הספר. אכן בוכרי ימים מקדם ימי כהר"ר נאשר הייתי בישיבה בסרעמבורג כהלו נר אפי' הגאון ראשבים בעל כתב סופר זצ"ל עלי ראשי כשהיו מוכי"רין את דניאל איש חמורות הגיל לסובה לא היו קור"ן אותו פרוסמיץ כי אם פרוסמיץ, ושמעתי כי פרוסמיץ ופרוסמיץ היינו חד שם העיר במדינת מעהרעץ. ובסתת האולם עומדים שני העמודים הגדולים אשר עליהם נשען הבית בית ישראל הגאונים ר' מרדכי בנעט ור' משה סופר בהסכמתיהם. ולפי הגראה מהקדמת ר' דניאל הבאה מיד אחר ההסכמות הגיל חשב הקצין ר' מענדל מעבין בראשונה להביא בעצמו את הספר על מכבש הרפ"ס לזכות בו את הרכיב. אך מגדל צדקתו משך ידו אחזר ימים רבים מהרסתו. כי ירא מהלכד בפח הפרושה בגודה תרותה בהקדמת הספר מפי הקדוש המחבר זצ"ל על כל שולחי יד להניח בספרים מדעת עצמם דבר אשר לא ממקומו הוא מוכרע ובלא נימוק עמו ע"ס ספרים מדויקים הראשונים. ומפעם זה גם מאן לתתו אל יד אחד מגדולי זמנו לסקלו ולעוקו מקמשוני מעיות ושבושים שנפלדו בו משניאות המעתיקים. ויהי כי ארכו לו הימים מראנה בדבר מאיזו סבות שיבאו ויתחדשו להסריע עצתו נתן את המשרה על שכמו של ר' דניאל למען יסיק זממו התוצה על יד איש חמורות הלזה. אכן גם ר' דניאל לא עבר על פני כל הספר לחפש בפחדות ובסתם חכמה אחר כל תעלום וברק. וכאשר העיר על עצמו, לא בלבד מטעם האמור, כי אם גם מטעם מניעות רבות, אשר סביב שתו עליו בהתמדת השיעור עם התלמידים. ולכן רק זאת שם לו למטרה לעשות סמנים וציונים בכל שרשי הענינים למצא דברי הפ"ן. אבל גם זאת לא צלחה כאשר חשב, כי חלה המניה אשר העמיד בראשונה ובאה המלאכה ליד מניהים אחרים, והם הוסיפו חמא על שפע להוסיף עוד המעיות והקמשונים בתוך הספר עד אין מספר. ולא זו בלבד אלא שגם מספר הסמנים החליפו פעם אחר פעם ובכללו הסדר, וגם עשו את הסמנים שלא במקומם עד שקרבו את הרדתיקים והרחיקו את הקרובים.

ומתוך זה יצא ספר הישר מתוך מכש הרסום שלא ביושר ובאופן אשר יקשה עלינו להבין את דברי ר' יעקב תם וחידותיו. כי גם את המישור עשו לעקוב, אשר כל לב ידאב, בראותו את הספר בתמונתו כאשר הוא לפנינו. לכן אמינא טבא לגברא טבא היה החכם הגדול והמסואר ר' אברהם עשימיין נ"י החונה בוועין הכירה, אשר השאיל לי במוכו ובחסרו כתב יד של ספר הישר טוב ומהודר מתוך נגני כתבי יד אשר הם טמונים באמתחתו, למען אוכל להוציא על פיו את ספר הישר בדרך טוב ומיושר. יהיה הוא ומקורו ברך.

וכתב יד זה בא ליד החכם הנ"ל מידידנו החכם הגדול שלמה זלמן חיים האלבער-שטאם מביעליץ, אשר שמו הטוב נודע בסימן שזחיה בשער בת רבים. והוא כתב לי שקנאו מלפנים מאת הרב ר' שמואל שענבלום מלכוכו, ומסנו קבל כי כתב יד זה היה ביד האדם הגדול בענקים חיים יוסף דוד אוולאי, אשר נפטר בשנת תקס"ו בק"ק ליוורנו. ועל ידו בצירוף בנו וחתנו נעשו גם המפתחות לשים וארבעה טורים, אשר מקומן באיוו דסין כרובין לפני הספר, וצורת הכתב משונה מצורת הכתב בתוך הספר. וא"כ הדברים אז כתב יד זה הוא אותו שהזכירו הרב חיד"א בספרו שם הגדולים בסוף ערך ר' יעקב בר' מאיר וז"ל שם: "ר"ת חבר ספר הישר וזכתי וזכ"י וכו'". ועוד הזכירו בספרו פתח עינים למגילה דף ב"ה ע"א בד"ה יברוך טובים, והביא שם דברי הרא"ש בתוספותיו שכתב דר"ת היה רגיל לכתוב בכתבים של רשות ששולח לבני ארם ע"כ יברוך טובים. וע"ז כתב הגאון חיד"א וז"ל: "וכזה ראיתי אני השפל בספר הישר של ר"ת כ"י בחלק תשובות שכתב לשון זה לרבנים שהיה משיב להם על מה ששאלוהו ע"כ". ועיין בסימן מ"ו אות ה' צד 89 ובסימן מ"ח אות נ' צד 97. ועיין בהשמטות ותיקונים בסוף הספר.

וכראש המפתחות כתוב וז"ל: "פתיח ביושר אור" מפתחות לספר הישר, תורת ארו אדיר ונאור, בחידושי ותשובותיו חזר וניאור". ואחר זה נכתבו המפתחות לשים. ואחר זה וקודם המפתחות לארבעה טורים כתוב וז"ל: "תשובות וחידושי דינים, מאירים ומזהירים, על סדרי ארבעה טורים, לציון הנה הנם מסודרים, זקוקין דנורא וביאורין". ובסוף כל המפתחות כתוב וז"ל: "אחר אלו המפתחות שתקנום בני וחתני הי"ו אנב ריהטא מה שאני מוצא חידוש היד נותבת והתייתי תיו מכל מלאכת מחשבת בסיד".

והעתקת כתב יד זה עשיתי לי לעמוד הבנין אשר עליו עומד הספר הנרסם עתה ברבו ככלו. אכן בעוד שהייתי עוסק במלאכה כבדה זאת אנה אלהים לידי ע"י ידידנו החכם שזחיה, ומגלגלין זכות ע"י זכאי, את ספר הישר, אשר היה תחת יד הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות והוא נחתם בחותמו של צדיק בחתימת יד עצמו בעלה הראשון. והספר הזה הוא מלא מתיקונים והגהות שעשה וכחב הגאון בעצמו ע"י מחק או הוספת אותיות ותיבות בנוף הספר או מהגהות והערות שכתב בשולי היריעות. צלל במים אדירים והעלה שרגליות בידו. וחכם עדיף מנביא, כי כמה וכמה פעמים כיון והסכים בתיקוניו והגהותיו ממש לכתב יד שלנו, ואז עברתי עליהם, כי לא לצורך המה. והרבה פעמים מתקן הטעויות ברסום באופן אחר ומשונה מכתב יד שלנו, ולו היתה לפנינו הגוספא הנכונה כמו שהיא בכתב יד שלנו או לא היה הכרח לתקן. גם במקומות כזה עברתי על תיקוניו והגהותיו מבלי להזכירם שלא להרבות המשא בדברים שלא לצורך המה. אכן בכל שאר מקומות הנני מביא את תיקוניו והגהותיו בהערותי בשם "ראזים". וכל ההגהות והתיקונים והפירושים הכתובים בהערות שהן למטה מהקו, אשר לא הבאתי בשם "ראזים", ממני הם ומירי תבקשנה אם תמצא בהם דבר אשמה ושגגה.

(1) לדעת החכם ר' אברהם עשימיין באגרתו אלי רוסו בזה על ברכות דף י"ב ע"א פתח ביוצר אור וכונתו על ספר הישר, ודפח"ח.

ובנוף הספר הנכבד עצמו היוצא עתה לאור שמתי לי את כתב יד עיקר, ובמקום שראיתי ההכרח לנסות מדרכו או רמותי עליו בהערותי ע"י חצי קוץ עגולין ושאינן עגולין, אשר כונתם ידועה. ובוה חשבתי להנצל מגורת ר"ת שלא להגיה בספרים, יען אשר כתבתי הנירסא כמו שהיא בכ"י או ברפוס וגם הנירסא כמו שצ"ל לפי דעתי או לפי דעת הנאון רא"ם, והבוחר יבחר. אכן מלבד זה נראה לי שלא היתה מעולם כונת רבנו תם לנוור נגד המגיהים בספרו או בספרי ראשונים אם יעשו מלאכתם מלאכת שמים בכונה רצויה. כי לא חנר רבנו תם את כלי מלחמתו רק נגד מניחי ספרים בחלמוד שהוא מקור ההלכה, וכמו שהביא בשם ר"ג מאור הגולה דלט על כל מאן דמשבש תלמודא הכי והכי תהוי, ואם תעיין שם היטב בדברי רבנו בהקדמתו תמצא כי לא דבר רק נגד מגיהים בשים.

ואני נמרתי בלבי להוציא את חלק השני והחלק התשובות בראשונה, ואחר זה אם יגמר אלהי בערי אוציא לאור גם את חלק ראשון שכולל החידושים על הש"ס. ואם יודע אני בעצמי שאין דנין את המלך, ומי ימלא את לבו לבא אחר רבנו שהוא מלכא דרבנן והוא גר בן אבגר (ע"י ריש סימן ס"ג) לכא ולשפוט באור שכלו ההדיוט, הוה או זה בדברי רבנו יותר טוב וחשוב לילך בראש. אבל באמת לא מפני טעם כזה קלקלתי את השורה להקדים את המאוחר בכתב, אם גם לא בזמן, רק מפני שהחידושים הלא הובאו ברבם כבר בתוס' שלנו, בעוד שהתשובות הן בקצתן עוד בספר החתום, ובקצתן מורין גם על תהלוכות הזמן ומפציצים אורה על כמה גדולים אשר היה משאם ומתנם עם הנשר הגדול מכל בעלי כנפים בזמנו. ולכן אמרתי בלבי, הלא יותר יבוקש מחכמינו לראות בראשונה דודם זה המלך במסיביו עם נבואי ישראל סביב לו, אשר כלם יזמרו את ההלחה, אם גם לסעמים לא לחסר רק לשבש יטה אזנו אליהם.

ואלה המה הנבחרים אשר המה בכתובים בחלק התשובות על סדר אי"ב:

הרב ר' אברהם בפריש סימן י"ח ל"ד.

החבר ר' אהרן בר יוסף סימן ע"ח, ע"ט.

הרב ר' אליהו הצרפתי סימן מ"ז אות ה' וסימן מ"ח אות ה'.

הרב ר' אליעזר (בן יהודה?) סימן ל"ד ועיין סוף סימן כ"ה.

הרב ר' אליעזר בר נתן ממיינצא סימן ט"ו, י' מ' מ"א.

ר' אליעזר מפלאיזא חתנו של ר' שמשון הזקן סימן ד"ה, ה' ועיין בתיקונים והשמטות בסוף הספר.

הרב ר' אליעזר בן שלמה סימן נ"ח, נ"ט, ע"ו.

הרב ר' אליעזר בן שמואל מסימן סימן נ"ז ועיין סימן ע"ו הערה ראשונה.

הרב ר' אפרים בן יצחק מרענענסבורג סי' ס"ד, ס"ה, ס"ו, ס"ז, ס"ח, ס"ט.

הרב ר' יום טוב בן יהודה סימן כ"ה ועי"ש בהערה ראשונה.

החבר ר' יוסף בן יצחק מאורליינש סימן ל"ה, ל"ו, ל"ז, ל"ח, ל"ט, נ"ו.

הרב ר' יוסף בן משה סימן י"ד, ט"ו, כ"ג, כ"ח, כ"ט.

הרב ר' יחיאל מפריש הזקן בן ר' מתתיהו (?) קרובו של ר"ת סימן ל"ד, ואולי

הוא חד עם החתן ר' יחיאל סימן כ"ד.

ר' יעקב מטרגא או מטרגאטא סימן ל"ה.

החבר ר' יעקב ישראל סימן מ"ח אות א' צד 94 וסימן נ"ג, נ"ד.

ר' יצחק בר ברוך סימן ע"ג ועי"ש אות ב' הערה א'.

ר' יצחק בן רבנו יעקב תם עיין סוף סימן נ"ח.

הרב ר' יצחק בר מרדכי מרענענסבורג סימן פ"א עד סימן פ"ז.

הרב ר' מנחם בן פריץ מיואני סימן י"ג, צ"ג, ק"א ועיין עוד בהערה סוף סימן ק"ב.
הגריב ר' מרדכי סימן מ"ה אות ו'.
החבר ר' משה בן אברהם מפונמיוא סימן נ"א, נ"ב, ס"פ, ע'.
הרב ר' משלם בר נתן ממלון סימן מ"ג עד סימן נ'.
הרב ר' קרשבין תלמידו של אהרן לבי נירנץ (לבינורין בכ"י) סימן ע"ז.
ר' שלמה ס"י כ"א, כ"ב, אולי הוא ר' שלמה מדריוש Dreux.
הרב ר' שלמה בר יצחק מאורליינס סימן ל"ו, ל"ז.
רבנו שמואל בן מאיר סימן ו', י"ח, י"ט, כ"ד, (ל' ?) ועיין סימן ע"ז.
הגריב ר' שמחה הוא ר' שמחה בן שמואל סוויטרי בעל סחזור וויטרי סימן מ"ה
אות ה'.

הגריב ר' שמחה סימן ע"ג אות ב' נראה שהוא אחר.
הרב ר' שמשון בן יוסף מפלאישיא הנקרא הוקן מסימן א' עד סימן ד' וסימן ו', ח'.
בני בארי סוף סימן מ"ו.
בני פריש סימן ל"ב.

וזאת לדעת, כי מה שכתוב בספר הישר הגרסם דף ס"ח ע"א כאן מתחילין שדות
וכו' הם דברי חסר לב כי השו"ת מתחילין כבר ארבעה רפים קודם לזה וגם נכתבו
הדברים בתוך אמצע תשובת ר"ח סימן כ' בספרנו. ואם תעיין שם אות ו' הערה ו' תוכל
למצא מעם מה שהביא אולי את המניה לידי מעות זאת אבל משם אין ראיה שהגרסום
שלנו נעשה ע"ס כתב יד שלנו. כי אדרבא אלו היה כתב יד זה לפני המניה לא היה
כותב הדברים שנמחקו ע"י העברת קן קולמוס בכתב יד גם כרפום.
וכזה הגני נתן לפניכם את חלק השו"ת גם מסודר בסמינים ואותות וטראה הענין
אשר ידובר בו וכל דבר על מקומו יבא על נכון, ופועל ירי תרצו. וברוך השם אשר
הביאני עד הלום, כן יזכני להוציא לאור בשלום. את חלק ראשון החידושים תמימים,
מתורתו של ר"ח יקרה הוא מפנינים. ושם נדבר אי"ה גם מאודותיו ותגלרותיו של רבנו.
ואסיים בברכה גם לאלוסי ראשי קיק פראג אשר גם הם השאילו לי בטובם מאוצר
הספרים שלהם את ספר הישר שהיה תחת יד החכם הגדול ר' שלמה יהודה ליב
רפאפורט ז"ל. כי גם בזה רישומו של החכם ניכר מתוך תיקוניו אשר עשה בכמה
מקומות. ומה שמצאתי בזה לתועלת כדרך ההעברה, כי בעת אשר היה הספר תחת ידי
מרוד הייתי מאוד בעול הצבור, הבאתי בהערותי בשמו. ועוד יעמר על הברכה תלמידי ידידי
וחביבי הבתור המוסלם ומופלג כמוהר"ר יצחק משה על באגען נ"י, אשר היה לי לעוד
בהגהת מעיות הרפום וגם עשה את המסתחות. השם ישלם פעלו ומשכורתו תהיה שלמה.

מה ברעסלוי יע"א, כחדש אלול שנת תרנ"ח לפ"ק.

חק' שרגא הסטנה פ"יש ראזענמדהאל
אביד דפה.

מפתח השאלות והתשובות כפי הענינים על סדר השו"ע

דינים הנספחים לטור ארח חיים

סימן
ניח, א; ניט, א דיני תפילין מקום הנחה תפילין של יד

ציט
סינ, ייב
חי, א דיני קיש ותפלה בעי עוסק במצוה פטור מן המצוה
אחת ארוכה ואחת קצרה
ומן תפלה

מיה, ג; מיו, ה; מית, ה דיני קה"ת ומפטיר אי מפטיר עולה למנין

ק"א, ג
נינ, ייב; ניד, י"א
קינ
סינ, י דיני ברכת המזון וברכות ברכה אחרונה שלאחר כוס בה"מ
התחיל ב"י וברכה על הכוס
הביאו לפניו פתיתין גדולין ושלמין
ברכות עובר לעשותן

דיני שבת אריסות וקבלנות לנוי בשבת וירוש
דין קבולת בחויה ושבת
ברכת נר בשבת
נר שבת דולק אי מכבה ומרליקה
סעודה נ"י בסירות ואם אשה חייבת
איסור אכילה בין מנחה למעריב בשבת
הכרלה במו"ש שחל להיות ביו"ט
מוקצת כלים
מוקצת שופר
בסיס לדבר האמור
מחלוקת בשל מכרות
קשיא דשמואל ארשמואל במלאכה שאצ"ל
בענין שגנה במאי

י
מית, י"א
מיה, ד; מיו, ו; מית, ז
מית, ז
מית, יב; סיט, ד; עי, ד
מיה, ו; מית, ייב
סיו, ד; מית, ד
ב, א
א'; ב, ב
ג, א; ד, א
י
סיו, ב; מית, ב
סיט, ב; עי, ב

מפתח העינים

סימן	אין אונסין בשבת
ע"ה י"ב	עמוד ברשות הרבים
ח' ג	בע' שבתת בהמתו בשבת
ל' ב	קושיא בע' הנוגב כ"ס בשבת
נ"ג, י; נ"ד, ט	

דיני חמץ ומצה

נ"ה, ב	בע' לך לך הרי זמני
מ"ה, ט	חמץ בפסח בששים
נ"ה, ג; נ"ו, ה	קדירות בפסח ייטברו
ס"ג, ב	חמצן של עוברי עבירה

דיני ר"ח וקביעות השנים

מ"ג, א; מ"ד, א	מנה ימים וקדש הרש
מ"ד, ב	מאן דלא ידע בכמה שנין בשבוע הוא

דיני ראש השנה ויוה"כ

מ"ג, ב; מ"ד, ג; מ"ו, ב	שעיר ר"ח בריה
מ"ו, ה; מ"ח, ה	בע' תקיעה וסדר מלכיות וזכרונ' ושופ' במוסף
נ"א, ב; נ"ב, ב	להאביל בנים קטנים ביוה"כ

דיני סוכה

צ"ז	פי תקרה יורד וסוחס
ק'	יד סעודות חייב ארם לאכול בסוכה

דינים הנספחים למזר יורה דעה

דיני שחיטה ומריפות

מ"ג, א	כל מצות שהחזיקו בהן כותים
ט'; י'	מחט שנמצא בעובי בית הכנסת

דיני בשר בחלב ותערובות

ע"ו, ט	בענין חלב קנה
נ"ה, ה; נ"ה, ה	קושיא בענין גבינות נכרים
ע"ו, ח	בע' ריחא מילתא
נ"ה, א; נ"ו, א	בע' מעם כעיקר
מ"ג, א; מ"ח, א	בע' מין במינו בסי
ע"ג, ב; ע"ד, ב	בע' נתערבו באחרות

דיני מבילת כלים וכלים הממאים והאסורים

ח', ב	בע' מבילת כלי עץ
ל"ד, ז	גולמי כלי עץ סמאין
צ"ח	מטה ממטאת תבילה ומטהרת תבילה
מ"ט; נ"י	בע' שוברת כלי חרס

טפת העינים

סימן
 ה' מרות כבלי הרם
 קשיא דר' אשי אדר' אשי בעי כלי זכוכית
 כלי זכוכית דכי נשברו יש להן הקנה
 בעי קדידא בת זמא
 כדן ניעילי עמיהם
 סיט, ג; עי, ג
 סיט, ג; מיה, ג
 סיט, ז
 ייא; ייב; ליט, ב
 עין, י

דיני יין נסך

הימין אם יש בו משום מנע נכרי
 בוסר או מותר במנע נכרי
 כרוא ושנרנד הנכרי ולא יצא ממנו יין
 מנע יין ע"י כח הנכרי והישרי ביהרד
 נעורת שבין הסרקים או דינה כרוקי דכהנא דארמאי
 הבית ישנקבה וסתמה שפרים
 יין הוצא דרך שוליים
 או הושפין להרצנים של איסור שנשארו בבית
 הרצנים של איסור שנחערבו
 נשאר יין נסך בקנקן מעט וערבותו בבית מחויק יותר מחי מורי
 מיה, א; מין, ד; מיה, ד
 מין, ג
 ניג, א; מיה, א
 מיה, ג
 עין, ב
 ציז
 עין, ד
 עין, ג
 עין, א
 מיב

דיני גדה וטבילה

בעי דם גדות ירוק
 בעי גדה כימי לבונה
 טומאה בפנים ככחיון
 ארובה שלבישה בגד קצרה
 בעי סגדל
 גדה אי מיקרי ערוה
 בעי טבילה גדה ביום ו' לימי נקתה
 בעי להוף בעיש ולטבול בשבת
 בעי טבילה להצאין במים חיים
 גי נטמיות
 הרוחין בחמי טבריא
 כז, ד
 גיה, ב; ניט, ב
 כז, ח
 מיה, ג; כיט, ג
 כז, ז
 פי, א
 מיה, ב; מין, ב; מיה, ב
 מין, ד; מין, ג; מיה, ג; ניז, ב
 מיה, א; מיה, א; מיה, א
 סיט, ייא
 ניג, ח; מיה, ז

דיני נדרים ושבועות

בעי קונמות דבירו לפדות
 בעל מהו שיעשה שליח להרמת אשתו
 פיז, ב
 ייח; ייט

דיני חלה תרומה וערלה

טבל אי מקרי דבר שילימ
 צירוף של חלה ולתרומה
 לתרום שלא מן המוקף
 הכנים שבלין למולץ במלילות
 אסור להרליק בשמן של תרומה טמאה
 זרק כוית תרומה לבית טמא
 כהן טמא שיאכל תרומה טמאה
 גיה, ב; מיה, ג
 עין, ה
 גז, ב; דז, ב; מיה, ד; מין, א
 ציז
 ניא, ד; ניב, ד
 ה, א
 מיה; מין

מפתח העינים

סימן
ג, ז, ו
סימן; ז; ע, ו

קושיא בעי גדולי תרומה
והוא הדין בערלה בשמים

דיני אבל

ו'
כ"ג

מלאכה לאבל
נישואין בתוך אבלות

דינים הנספחים לטור אבן העזר

דיני אישות וסוטה

ג, ו
כ"א, א; כ"ב, א
כ"א, ב; כ"ב, ב
צ"ב
כ, א

בעי למעוטי חליפין
יש חוסה לפסולות
סמך מעומא לפלגא
אין מעדין אלא עד ג' ימים
סוטה שיש לה עדים במדה"י

דיני קידושין ונישואין

מ"ה ה; מ"ז, ו; מ"ח, ה
מ"ח, י
ס"ה
כ"ה
י"ג
ק"א, ב
ע"ז, י"א

ברכת אירוסין ונישואין על בים א
לקדוש בשבת
קדושי ביאה מטעם כסף
בהמה כמעזי אשה
קטנה שנתקדשה ואביה במדה"י
תקנת נישואין לקטנה כהוי אביה אם הלך למדה"י
ק"ז אונם ממסחה

דיני כתובה ומזונות

ג, ז
ק"ב
א; ע, א

מטלטלי דיתמי אי משתעבדי לכתובה ולביה
לאפוקי מדר' אליעזר ומהלקותו
הסוסק מעות להתנו ואין יכול ליתן אם נכסף את החתן לגרש את הני המאורי סימן, א; ע, א

דיני גמין

כ"ד
כ"ה; כ"ז
י"ז
ע"ז
כ"ז
י"ד; ט"ז

ענין מורדת
ענונה ונס של מומר
ערער רבעל
אהר ישקיבל עליו בנידוי וכצווי ב"ד להזיק את בנו לגרש את אשתו
כל שום זהניכה
בעי גט אדם דר הצי שנה בעיר זאת והלך לעיר אחרת

דיני יכום וחליצה

ס'
ע"ח; ע"ט

שומרת יכס שנתקדשה לאהר
ג' חדשים אהר מיתה היכס

מפתח הענינים

סימן
ק"א, א
ע"ה

הצרכת חליצה במקום כח
מנעל חליצה

דינים הנספחים לטור חשן משפט

דיני דיינים ועדות

ס"ה, א; ס"ה, א; ס"ה, א

בעי ער זומם

דיני הלואה ושמירת

ל"ג, ד
ל"ג, ה
ל"ה

מלוה למחצית שכר אי דיניה בארס ושוחף
מלוה פסול להעיר ללוה אף במלוה ע"ש
קיום שמר ע"ש עדים

דיני טוען ונמען ושבועת הדיינים

ל"ג, א
ל"ה, ב
נ"ג, ג; נ"ד, ג; ס"ה, ג
ס"ה, ג; ס"ה, ג; ס"ה, ג
ל"א
כ"ז
ל"ה, ג
ל"ה, ד
ל"ג, ו
ל"ג, ג
ל"ג, ב

לוי שקבל מנה משמעון בשליחות ראובן ושמעון טוען שכמעט פרעו אם יוכל
לוי להחזיר המעות ללמעון
אי תפיסת עיסקא הוי כחפיסת עיו
טוען וחוזר וחוזר וטוען על ציווי כ"ד
נפכא דר' אבא
שתיקא אי בהוראה דמיא
כוסר שלא בכזונה פסור
מי שקפין ונשבע מרס נחתיב
המחוייב שבועה ואמר נשבעתי בכ"ד פלוני אי נאמן
החזק כפרן לאותה שבועה
שליש נאמן לספור משבועה
הפך שבועה

דיני ערב

ס"ב

בעי ערב שלא בשעת מתן מעות ושהקדים ופרע

דיני חזקת קרקע ומצרנות

ס"א
ע"א; ע"ב
ל"ב
צ"ד; צ"ה

בעי חזקת הבתים אי בעי שלש שנים רצופות או לא
חזקה כישוב
דינא דכר מצרא
דין הלונות

דיני שותפין ושלוחין

ס"ח; ס"ט
ל"ה, ו
ע"ו, ו
נ"ג, ב; נ"ד, ב
ז

בעי מוס של שני שותפין שהוסקר ביד גוי וזה השאילו לאחר כרשות אחר
מהם ונגזל מיד השואל
שבועת שותפין אי דאורייתא
שליחות לנכרי
מעות עכרים עיי שליח
אם פסק דמים לשליח והמתור יהיה שלו אם המשלח יכול לחזור אחר המשיכה, ל"ג, ז

מפתח העינים

סימן

דיני שאלה ופקדון

מתנה שריח להיות פסור משבועה
 ראובן טען לשמעון להשיב לו מעות שהפקיד לו למחצית שכר
 המפקיד אצל הבירו בשטר
 ס"ד, ב; ס"ה, ב; ס"ו, ב
 שמעון שאל מראובן את מרכבת הנשים שהרהינה אצלו שר אלים והגיד לו
 שהשרית צוטה כך ולא היו דברים מעולם והפסיד ראובן את המרכבת ליו עד ליש

דיני ירושה ומתנת שכיב טרע

שכולם צריכים שבועה ואין היורשים צריכין שבועה
 מתנת שכיב טרע נר
 צ"י; צ"א
 נ"א, א; נ"ב, א

דיני אפיטרופוס ויתומים

אם נתחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליה מעצמו
 ראובן אפיטר' ש"י תבעו לשטי' בכ"ד בית שאתה דר בו של יתומים הוא מ; מ"א
 יתומים שנבו קרקע בחובת אביהם
 ע"ה, ו

דיני מציאה והפקר

לצרכו ולצרכה באכירה
 בע' תן כזכ' ו
 ס"ג, ט
 ס"ג, ו

דיני שכירות

דש באוויזין
 ל, א

דיני נזקי ממון

מנינא דנזיקין למעוטי מאי
 פי פרה שאכלה מתוך הרחבר
 וכולהו כי שדיית בור בנייהו
 ישלם מדעתו משמע
 מיטב אין מירי אחרניא לא
 היזק שאינו ניכר
 כ"ה ב; כ"ט, ב
 כ"ה, א; כ"ט, א
 ס"ד, ד
 ס"ג, ד
 ס"ג, ה
 פ"ב

ענינים שונים

דיני מומאה וטהרה

אי מצורע עושו משכב ומושב
 עובדא דר' פסא - תיאך
 הוציאוה שלא המטא
 אוכלין אי מקבלין מומאה בכ"ש
 נ"א, ג; נ"ב, ג
 כ"ז ז
 כ"ג, ג
 ה"ג, ב

דיני נמשות

מי שנמר דינו לקלה שנירון לחמורה
 הנסקלין בנשרפין
 ס"ג, א
 ס"א, ב

מפתח הענינים

סימן

פ', ד
פ"א, א; פ"ב; פ"ג
פ"ד

פ"ה
פ"ו, ה; ע, ה
פ"ז, ו

פ"ח, ה; פ"ט, ה
כ', ב
פ"י, ר; פ"יא, ר
פ"יב, ז; פ"יג, ו
פ"יד, ט; פ"טו, ח
פ"טז, י"א; פ"יז, י"ב
פ"יח, י"ג; פ"יט, י"ד
פ"כ, ר
פ"כ"א, ג
פ"כ"ב, ה; פ"כ"ג, ד
פ"כ"ד, ו; פ"כ"ה, ה
פ"כ"ו, ו; פ"כ"ז, ו
פ"כ"ח, ז

דיני שור הנסקל

שור מועד שהסקירו קודם שננה
שור שלא נגמר דינו ונתערב בשוורים אחרים
אם שור הנסקל אסור מחיים

בדיני ברירה
בהמה שנמצאת בירושלים
מתנדב אדם נסכים

פירושים

ענלה ערוסה אינה משנה
קושיא על רש"י סופה ט'
קושיא על רש"י ב"ק ק"ר.
משקין הבאין מחמת שרין
סתירא בספרא בעי שתי הלהם ולתם הפנים
חוססתא בעי גילוח נזיר וסומאת מקרש
משנה עדיות פ"ה מ"א
סועל מהו שיהבהב
או לרכות
בעי אשתו של יונה
אוב וידעוני והוכר הכר
גלתה סנהדרין
מן הצאן ולא מן הפלגם ועי' סיבועא מכריו.

מפתחות על סדר חש"ס

סדר	מפתחות	סימן	מפתחות
טו	חללה בריתן מן החול		דף
טז	לטמורינהו מגבן		ב ר כ ו ת
טז	יאצרו טבילה בת יומא	יב	כ בעני וכהן
טז	לעולם לכ"ח רמו	ח	אחת קורם הנץ
יז	גדולי תרומה תרומה	סג	כגאולה אריכתא דמיא
יח	מתירין עם השמש	ח	ט מאימתי קריו שמע בשחריח
יח	נחתנין כלי לבן לכובס	סג	יא אחת ארוכה
יח	נותנים חטים לריחיים	ח	יב רלא מטא זמן יוצר אור
יט	פוסק ע"מ לשכות	צט	טז חתן פטור מק"ש
יט	מתחלת של כרדיון	ח	כב ולקרות עד שלא תנץ החמה
יט	כרבי רוזני	ח	כו מצותה עם נה"ח
יט	עז לחלבה	ח	כו תפלות כנגד תמידין
כג	עששית שהיתה רולקת	ל	כז תרנגול שנסקל בירוטלם
כג	ובלבד שלא יקדים	ח	כז של מוצ"ש בשבה
כג	נר ביתו עדיף	מח	כח לית הלכתא כריב"ל
כה	נר בשבת חונה	ח	כח עם דמרומי חמה
כט	בשכיל החולה שיישן	ח	ל כשגיע זמן ק"ש
ל	בחושיב"ם	מו	לו הוא כוסר הוא גירוע
לה	שופר מטלטל	קג	לט מחזין וטלמין
לו	הואיל וראוי לגמוע בו	קג	לט י"ש יוצא ידי שניהן
לו	שיפורא וחצוצרתא	קג	מ טול ברוך
לו	רש"י ד"ה בית הכסות	קג	מג אבל בגילדא לא
לו	תור"ה הא ר"נ	קג	מז נראין כעשרה מצטרפין
מ	הפשרו זהו בשולו	קג	נג והייתם קרושים
מב	מכבין גחלה של מחכת	קג	
מב	ובשאל"ג ס"ל כר"י	קג	ז ר ע י ם
מד	משום מיאוס	קג	ה ר ו מ ו ת
מד	כוס קגרה ועששית	קג	
מד	מטה שיחרה למצות	קג	פ"ט מ"ר
מה	מוקצה למצותו	קג	פ"א מ"ט
מה	חטין וזרעו בקרקע	קג	מ"י
מה	גרוגרות וצמוקין	קג	מ ע ש ר ו ת
מו	מוכני	קג	
מז	שברי תחילות	קג	פ"ד מ"ג
מט	נוטל את הכסוי	קג	פ"ד מ"ה
מט	גזי צמר	קג	מ ע ט ר ש נ י
נ	חריות של רקל	קג	פ"ד מ"א
נ	דריך לקשור	קג	ח ל ה
נ	בעפר קרון זזית	קג	
נא	כסה ברבר שאינו ניטל	קג	פ"א מ"ג
נא	טמן וכסה	קג	פ"ד מ"ה
סו	עד שחבוא במים	קג	מ ע ט ר ש נ י
סט	הכל מורים בשבועת כטוי	קג	פ"ד מ"א
סט	מניא ל"ל	קג	ח ל ה
סט	רש"י ר"ה הא	קג	
ע	הבערה לחלק יצאתה	קג	פ"ד מ"ג
פב	זבה כע"ז	קג	פ"ד מ"ה
פא	כבליצה אוכלין בעינן	קג	מ ע ט ר ש נ י
פא	זרק כזית תרומה	קג	פ"ד מ"א
פא	הוציא חצי גרוגרת וחפחה	קג	פ"ד מ"ה
פא	תור"ה כגון	קג	ח ל ה
פא	מדלענין יוצא בכזית	קג	
פב	המוציא כפיו ובמרפקו	קג	פ"א מ"ט
פב	המוציא משאוי למעלה מי	קג	כ"ב מ"ר
פב	ער שיפחות רובו	קג	ע ר ל ה
פב	ה מדות ככ"ח	קג	
פב	רש"י ד"ה ער	קג	פ"א מ"ז
פב	זו כנגד זו פטור	קג	פ"ג מ"ו
פב	למאי נ"מ לכררב	קג	ב כ ו ר י ם
פב	בעי מנייה ר"מ מרבא	קג	פ"ב מ"ה
ק	מוציא זיז כ"ש	קג	ש ב ת
קז	כל פטורי דשבת	קג	
קז	על עקרב	קג	ג כ"י אצטרך לטמואל
קז	ר"ש היא	קג	ה עקר ממקומו והכל פטור
קז	קט	קג	ו דרך צירי הר"ר
קז	קוב	קג	ז אסי בן יהודה
קז	קז	קג	ו רש"י ר"ה אינו
קז	קז	קג	ח המעביר חפץ מתחלת ר
קז	קז	קג	ט פחות מד'
קז	קז	קג	ט מאימתי החחלת דין
קז	קז	קג	ט ולא בפעודה קטנה
קז	קז	קג	ט מפסיקין לק"ש
קז	קז	קג	יג וישן עמי בקירוב בשר
קז	קז	קג	יג האוכל אוכל ראשון
קז	קז	קג	יד אילימא במשקין דרשן
קז	קז	קג	יד טבו"י דאורייתא הוא
קז	קז	קג	טו גלתה סנהדרין
קז	קז	קג	

סט	מד	רש"י ד"ה ויש	א ב
עו	מח	הסל מגדפן	א
צט	נ	דאי מיערתי מימנעי	ב
לז	נב	לא מימני אשמא	ב
סט	נב	קמדר אסור	ג ד
ז	נב	אוכלין בשל בין הכיפין	ד
מ	נג	הוא בוסר הוא גירוע	ד
ז	נו	מחלוקת בשל מנבדות	ד
נג	סז	שכו טעון פריעה ופדימה	קג
נב	סז	אין לו חבר בכלי חרס	נב
נא	סז	רש"י ד"ה זב	ז
מח	צט	סמור למנוחה	ב
מח	קב	מאי דהו"ל אכליה	ר
מז-מח	קב	ינה"ק	ר
סח	קג	לא יוסף על שבע	ד
סז	קד	מעין חתימה	ד
מה	קה	פורס מפה ומבדיל	ג
נד	קו	דאגיד בקדושא רבא	ה
			ב

ר א ט ה ש נ ה

מד	ה	חדש והבא מנחה חדשה	נג נר
מח	ח	וובכנ שנים אתה מקוש	נד
מד	ט	לאפוקי מדרי"י	עו
סט	יב	משכיאר שליט	א
סח	טז	תוקעין כשור יושבין	א
מד	סז	אמרה תורה הבא עומר	ב
מד	כד	ראב"צ אומר	ב
י	כו	חוץ משל פרה	
סד	כח	הישן בשמיני בסוכה	
סז	לב	סדר בריית אבות	צו
סז	לב	כשעת השמד שנו	צו
סז	לב	רש"י ד"ה השני	סח סו
סז	לג	הא נשים מעכבין	עו
סז	לג	ואח"כ נתמנה לו שופר	קו
סז	לד	התקין ר' אבהו	צו
סח	לד	שמע תשע תקיעות	צו
סז סח	לד	ובמה בשופר	ז

י ו מ א

נא נב	ו	רש"י ד"ה לטמא	ב
ח	לז	לשאר עמא דירושלם	סג
מח	נז	בבלאי טפסאי	מח
נב	סב	מחוי"ז	נב
נא	סד	רחייתו זו היא שחיתו	קג
נב	עז	מדיחה אשה ידה	נה
מח	עח	שחשב עד צוארה במים	צט
מח	עח	שרוחצין בו זבימ	צו
נב	עח	רוחצה וסיכה נמי	צו
נא	עח	תינוקות מותרין בכולץ	צו
ע	עט	השלים במיני תרגימא	צו
ע	עט	פרי לא בעי סוכה	סד סה
סט ע	פז	התינוקות אין מענין אוהן	סד סה
נב	פח	מקוה ישראל ה'	ח
מח	פז	מכתפי ליה בשכחא דריגלא	
צט			

ס ו כ ה

סר	ב	מעשה בהילני המלכה	נו
צט	ב	הדרר בהו רבנן	סג
צט	טו	רש"י ד"ה קצרה	מח
צח	טז	מטה מטמאת חבילה	נג נר
צו	יז	חצר המוקפת אכסדרה	עו
צו	יז	רש"י ד"ה וכך	נו
צו	יח	אכסדרה שיש לה פצימין	סג
צט	כה	פרט לניוסק במציה	נה
צט	כה	רש"י ד"ה שלוחי	סז סח
צט	כה	עיילי בי ריש גלותא	נה
צט	כו	לקיים דברי ריה"ג	ה
סט ע	כז	השלים במיני תרגימא	נא
ק	כז	חזר בו ר"א	יב
ק	כז	רש"י ד"ה חזר	מח
מו	כח	כלי תשמיש	נו
י	לד	שיפורא וחוצורתא	צט
ט י	לד	רש"י י"ה בית הכוסות	ס
			יב

נה נו סט

קבר	לצורך גרופ
קבר	איתחז ליה שותא
קבר	אין מסיקין בשברי כלים
קבר	הלכה כר"י
קבה	אבן עפ"י חבית
קבה	ולא הצריכון דבי למעשה
קבו	חירות של דקל
קבו	שיש תורת כלי
קלה	ולח"א שרי לכתחילה
קלט	אחי למיסוק
קמא	קש עפ"ג המטה
קמא	הלכה כר"י
קמב	ותיהוי כלכלה בסיס
קמב	מענות שעל הכר
קמב	היתה בין התבנית
קמב	חבית מונחת באוצר
קמד	ותיהוי כלכלה בסיס
קמה	כביצה מבורנת סתור
קמו	שורבי ארס חבית
קמו	רש"י ד"ה ולא
קמו	הרוחץ בחמי טבריא
קמו	דומיא דחמי טבריא
קנה	אין אוכסין את הגמל
קנו	רב ס"ל כר"י
קנז	הלכה כר"ש
קנז	מוקפה מנחת ח"כ
קנז	פסק רבא כר"ש

ע י ר ו כ ין

ב	צריך למעט
יט	קנה קנה פחות מג'
כ	פסי בידאות
כ	אוכסין אותו מבפנים
כג	במילתא הוא דאפסקיה
כה	דעבידא כי ארזלא
כה	רש"י ד"ה והכא
כח	כפניות
לא	בתרומה שלא הוכשרה
לד	נתנו במגדל
לה	הקיש ע"ג שידה
לה	וסכינא למיפסק ביה
לו	שמן יבקע הנודר
מ	דילמא איקלע ליה כוס
מ	ניתביה לינוקא
מו	השקנא במקום ר"י ליכא
נ	המורה במקשרה
סה	לא הוה מצלי
פו	קורה ד סתיר בחורבה
פז	גזוזטרא למעלה מן היס
צד	כי ל"ל בשלש
צה	בגשרים המפולשין
צו	מיכל היתה מנחת תפילין
צו	אשוח של יונה עולה לרגל
צו	דרך איסקופא

פ ס ה י ס

ה	לך לך חרי זימני
ז	רב פפי משמיה דרבא
יז	דחזי להטביל מחטין
יח	משקין ודשץ לא כתיבי
כו	עובד רומיא דעבד
כז	נתערבה כאחרות
כח	כין לאחר זמנו
כט	חמש שלא במינו
ל	אסור במשהו כריב
ל	קדירות בפסח ישכרו
לג	תודיה לאימת
לר	גבל של בית רבי
לד	העגבר צורתו
לד	בבלאי טפסאי
לו	רש"י ד"ה מי
לז	פת עבה
מכ	עבה ולשה מאי
מכ	מיס שלנו
מד	ומה נזיר

כ י צ ה

כ כשכת קים לן כר"ש
 ב כיו"ס סתם לן כר"י
 ג שמי יעלה ויתלוש
 ג ואחרות באחרות
 ד אתי ללקולוי
 ו אפרוח שנולד כיו"ס
 ו מוכן להמה
 יב תרופה שזכאי בהרמזה
 יב רש"י ד"ה הא
 יג המולה מלילות של חסין
 כה מכתפי היה בשכתא דריגלא
 כו מוקצה שיכש
 לכ חבל שקשר בו דלת
 לג אמור לחצוצ שניו
 לה המעביד תאנים בחצירו

ת ע נ י ת

יכ קיימי אפנתא
 טז תוקעין ואח"כ מברכין
 מ ג י ל ה
 ג מבטלין ת"ת להוצאת המל
 ה ימים אתה מחשב לחדשים
 כ מעותן אחר נה"ח
 כג לא ייא בפחות מעשרה
 כט קרו שיתא

מ ו ע ד ק ט ו

ז ימי ספרו
 יב זיל לגביה דלישרו לך
 יב מקבלי קבולת
 יב מקבלין קבולת במועד
 יז דטבא ליה עבדו ליה
 ככ עד ל יום
 ככ בתמ"ד כולן בטליו
 כג עד ל לישואין
 כג מתה אשתו של יוסף הכהן

ח ג י ג ה

י בטופל
 ח אפילו מש"ס לש"ס
 טז אקפו דדיכו
 יט ג גמיות בחבל
 יט נגזור אטו חרדלית
 יט לאפוקי כיפין

י כ מ ו ת

ג מיוחדת שהיא ערוה
 ג אחות שהיא ערוה
 טו לאפוש מיא
 טו חבית שנקבה
 כא אשת חמיו מותרת
 כד הנתנן על א"א
 לה הונצאת מעוברת
 לז נתקשה תוך ג
 מא היבמה לא תחלוץ
 מא שחלצו לה אחים
 מב שמי ישא אחותו
 מג נשואין כלא טעודה
 נד חתי מנדה
 נז ארמ"ח
 נז ע"כ ל"ק ר"מ אלא בקדושין
 נח חופה נמי פסלי
 סז אין חוששין למנוטא
 עג טמא ושורו אוכלין
 פז לא נעשה מחים כחיים
 פח דכידו לפדותו
 פט טמא לאשתו כשרה
 צא אבינו ליה לאתמוני
 צב האשה שהלך בנה
 צב אין קדושין תופסין

צב

מנין שאין קדושין כיבמה
 דר' ינאי
 צג עד שלבליע
 צג אמר פירות ערוגה זו
 קב. אס ליבא אליהו
 קיא ואימא ה"ג
 קיא כופין אותו
 קיב יבמשו בז"ד מינה
 קיב דמוקי אנפשיה בתלחין יומין
 קיב עד שנקופנו לחלוץ
 קיד כ"י שקש הם
 קיד. דקספי ליה כידיים
 קטו לפנחיא שבקיה
 קטז הבא מחגרא
 קיט היתה לו חמות
 קכ עד ג ימים
 קכ אלא על פרוץ
 קכא אנסכוה אפומא דשושכנינה

כ ת ו כ ו ת

ד היה טכחו טכוח
 ה שמי ישחוט בן עוף
 ז ברכת אירוסין בבית אירוסין
 ח ברך שית
 כ דדינו כיוון
 לא הגונב כ"ס כשכת
 לא בן עזאי היא
 לט ומה מפתח
 ס אפילו כיתעא ככותחא
 סא חוץ ממזיגת הכוס
 סא עולה עמו
 סג המורדת על בעלה
 סג מאיס עלי
 סג כלתיה דרב זכדי אימרדא
 סג רש"י ד"ה אבל
 סד עד תריסר ירחי שמא
 יד כחול ולא כשכת
 סד השמרה את אשתו
 סז באשלי דקמוניא
 עב נדה סופרת לעצמה
 עכ אכסוה שערי
 עז כי נקטינן בכובסיה
 עז הלכה כותמם
 פ אכלה ערלה ושבעיעת
 פד אין היורשין צריכין שבועה
 פה אפקיד גבה מלוגא דשטרי
 פז הלכתא כר"ש
 פח לאפוקי מ"רא ומחלוקו
 צב שגבו קרען כחובת אביהם
 צו על היתומים להביא ראיה
 צז אין רוצה שתכזה אשתו
 צח הוסיפו לו אחת
 קט הלכה כמותו אף בכריתא

ג י ט י ו

ב המביא גט בא"י
 ד מפני תיקון העולם
 ה יחזור ויטלנו הימנה
 ו מכפר סיסאי אני
 ט ערער דבעל
 ט עדי מסירה כתיב
 י אפילו שאר שטרות
 יא האומד תו כאומר זכי
 יא התופס לבע"ח
 יג האומד תנו גט לאשתי
 יד בא לחזור אינו חוזר
 יד הגהו גינאי
 יד ר' דוסתאי בר' ינאי
 טז הנצוק והקטפרס
 טז ור"י היא
 יט ההוא דעל לכי כנישתא
 יט שממ במי מילין כתבו
 כא שלא תלכי לבית אביך לעולם
 ל עשאו תרומ"ע
 ל שלא מן המוקף

ס

מד
 כ
 מד
 כו
 ס
 ס
 עט
 עט
 ע
 נכ
 נא
 מד
 טו
 ככ
 צב
 צב
 צב

כג
 מה
 מה
 מה
 לה
 נג נד
 נד
 עו
 מז
 נח
 טט
 כד
 עז
 כד
 כד
 עז
 כד
 כד
 נז
 נז
 פ
 ע
 לז
 כד
 נו
 צ
 צא
 קב
 קב
 עו
 צ
 יט
 נג
 סט ע

יז
 כה
 כה
 יז
 יז
 טז
 סג
 סג
 סג
 סג
 לג
 לג
 סג
 סג
 טו
 נד
 נד
 מד
 ג

לא	בחזקת שהן קימו	ג	כ	גדר כחרם	נד
לא	תורה ומעשדות	ד	כג	הרובה שלא יתקמו נדריו	סא
לב	כפני כמה מבטלו	כו	כז	נדרי אונסין	עז
לד	גלו ועתא בגיטא	כה	כז	נודרין להרגין	עכ
לד	התקנה ר"ג שיהא כותב	טו כו	מ	חטת קגרה ושטיח	מח
לד	הוא דאיתחזק	כו	נח	כגון טבל	נה נו
לד	מרים וכל שום שיש לה	כו	ס	לפני הפסח	נג נד
לד	רובא מרים ופורתא שרה	כה	סא	וקישתם את שנת החמשים	מד
לה	דאתקרי איה מרי	כו	צ	עיינה נתנה כאחר	כד
לה	ומרה רכ כקופצת	לד			
מ	הקדש חמץ ושחרור	טז	ג ז י ר		
מ	המזיק שעבודו של חבירו	פט			
מה	משום נדר	יח	ח	הריני נזיר מלא הקופה	עכ
מח	הניזקין שמיין בעידיה	סג	לח	דכטלוה רכנן	מח
מח	קמ"ל מפני תיקון העולם	סג	מו	נזיר מפורט	נו
מח	וה"מ דלא נחית לפירי	מא	מט	טומאות שנזיר מגלח	נג
מח	בעל צריך הרשאה	מ			
נב	שהוא בנושא שכר	עד	ס ו ט ה		
נב	לחוב ע"מ לזכות	עג			
נב	זה וזה ישבע	עג	ו	ואנהרינהו לעיינין	כ
נג	אחד שוגג ואחד מזיד	פ	ו	נהל דר"ו לא דריש	כ
נח	ועשוק גבר וביתו	עז	ז	מוסרין לו שני ת"ח	כ
סד	בעל נאמן	יז	ט	רש"י ר"ה אשלא	כ
סד	הודא פיו כמאה עדים	לג	ט	עלה סנחריב וכלבל	כ
סה	צורף וזרקו אגוז ונוטלו	יג	יח	ליח הלכתא כרב המנובא	ס
סו	אחד כותב ושניים חותמין	כה	כ	הוציאה שלא תטמא	כ
סח	מקדיה	מח	כ	רש"י ד"ה שלא	כ
עו:	הלכה כר' יוסי	כו	כז	כו בלוס ררע	מט
עו:	לכשתא תמה מנרתיקה	נד	כט	מאחר דא"ל להם טמא	מט
פ	היה כמארח וכתב במערב	מו	טו	ילפינן עול עול	סג
פ	נמצא הצרות אלוניות	ס	מז	משרבו המנאפים	כ
פד	כיון דמסקה פסקה	כו	מז	לא אפקוד עוון כנותיכם	כ
פה	מן יומא דין	כו			
פה	לא לכחוב ודין	כו	כ א ק מ א		
פז	כתב חניכותו וחניכותה	כה			
פח	גט המנושה כישאל	כד	ג	מבעה זה השן	כט
פח	ותולה עצמה ביד גוי	כד	ה	מ"ט לא תנינהו	כח כט
צ.	מצא אחרת נאה הימנה	עז	ה	כי שדית בור כינייהו	סד
צ	מזכה מוריד עליו דמעות	עז	ז	תנא דידן תנא מנינא	כח כט
			ז	ישלם מדעתו משמע	סג
			ז	מדעתו סוכין	סג
			ז	מיטב אין	סג
			ט	חומש בשור מבבור	סד
		כב	יג	נגח ואח"כ הפקיר	פ
		כא	טו	פ"ג ואומנא	סד
		נד	יט	אורחיה נמי לפלוסי סלא	כז
		נא נכ	יט	השן מועדת לאלול	כח כט
		סה	יט	אורחיה נמי לסרוכל	כז
		סד סה	כג	פי פדה	כח כט
		מה	כג	ואכל את החררה	כט
		סט ע	כג	שנחטכה בכוחל להנאתה	כט
		קא	כו	כופר ברגל	כז
		עג	מא	רגל שדרסה ע"ג תינוק	כז
		לג	מג	כופר לא בכונה	כז
		יג	מג	לרבות כופר שלא בכונה	כז
		יג	מד	ותיובתא דרבה	כז
		יג	מה	אחר שנגמ"ד מברו	פד
		סט	מח	רש"י ד"ה דחזא	פד
		סט ע	נת	דדאין רינא דפרסאי	צט
		סט ע	נט	אמר אבדי ריה"ג ור"י	סג
		פד	ס	או השדה	סד
		פד	סא	היה גדי כפות	סא
		נו	עג	ההלכתא שהעידו בב"א	מח
		כ	עג	ע"ז למפרע נפסל	סד סה טו
		פ	עז	או למעט הוא	סג
		נג נד	פו	בישן ישן ומת	פז
		פד	פו.	המביש את הישן	פז
		מח	קב	הלכתא פסוקתא	עכ
		סג	קה	אגף חציה מהו	צג
		נד	קה	חכית שנקבה	סט
		כב	קיד	אמיצריה דישראל חכריה	לח
			קיד	רש"י ד"ה יתוד	נג נד
			קטז	מחוי מסונג דחבריה	לח
			קטז	המזיק שעבודו של חבירו	פט
		יט	קית.	והלה אומר איי	לט
		יח	קית.	איי אם גזלתך	לד
		יח	קית.	רש"י ד"ה פסוד	לט
		עב			

ק ר ו ש י ן

ה	לא נכתוב בכסף
ה	חופה קונה מק"ו
יב	שנא ש"פ במדי
יז	אין רוח חכמים נודה הימנו
לד	אשה בעלה משמחה
לד	בילף משמחה לחיובא
לו	הזאה כבן עוף
לה	וה"ה לערלה בשתיים
מא	עד שהגדיל ותאמר
מב	לחוב ע"מ לזכות
מג	והשאת דתקון שבועת היסט
מד	אלא דקדשה נפשה
מה	לא סבר להא דשמואל
נא	פלגא פלגא דחיתתא
נה	רש"י ד"ה ה"ג
נה	ואישתבה כן שבה
נה	דמיתו נמי תורה
נו	ממשמע שבאמר סקול
נז	ל"מ כע"ח שאסורין
נט	יוחף דומיא ריתן
סכ	אם ילדה אשתן נקבה
סג	שב עמי בצווחא
סד	לפני הפסח
סז	מיוחדת שהיא ערוה
עא	ארייתן כשרה
עב	מח רב יהודה נולד רבא
עד	באמר הדיין לומר
פ	ומקוט אין מטפחין

ג ד ר י ם

ז.	בגדינא מיזק כו"ע ל"פ
ז.	נידהו בפניו
ח.	הו"ל נידרא לדביחהו
יג	קרנן כשרבן
יח:	ספק נזירות מותר

ע המפקיד אצל חברו בשטר
 טה כאן בסמטא
 פו כור בשלושים
 פח הכישה נחייב בה
 צה חמרא ראקדים
 צו חלא סיפתקא
 קבח היה יודע עדות קרקע
 קל כי אמת פס"ד דידי
 קלו הלכה כר"י
 קלז ודוקא אתרוג
 קמט דאיתא בירושה איתא במתנה
 קנא מתנת ש"מ א"צ קנין
 קבח אוריא דא"י מאכיס
 קמז ורב אחא בר ארא
 קמז שהוחזק שמו ל יום
 קנד ההוא ערבא דיתמי
 קנד אפסורי ערבא ליכא
 קנד מקמי דניתבענה ללווה
 קנו מלוה ע"פ גובה מירושתין

י התוספ לבכ"ח
 יב דאמר תנה לי
 יג מצויא פועל לעצמו
 יד הוחזק כפרו לאותה שבועה
 יח דעל רכיס גהרא
 יכ לבוסתנא דשרי בר איסק
 יל סיכנא מבדוי
 ימ שכן עליה עוף
 לא איתתי תרי מגו תלתא
 לג אמת השחי
 לה דל אנת ודל שבועתך
 לח קוצה אדם בקב שלו
 לז שמא עשאן בע"ב תרומה
 מח אין מחזיקין בכנסת קטן
 מד קבוצא דאזלי
 מע יהיב זוזי אשוממי
 נג לאתויי פרוטות
 נו שומר אבידה
 נא תולה טענותיו בכנסי
 נב משכנתא באתרא דמסלקי
 נג מושיב למחצה
 נד איסורא לא הוה ספי
 נה סיבורא ציר
 נו רב עיליש
 נז ר' מנשיא נטל מחצה
 ח און שליחות לעכו"ם
 חב הנותן בגד לארוג
 חג דלישתבח מיניה תלמודא דבבלאי
 חד פועל מהו שיהבהב
 חה פול באוזן ותרנגולין
 חו להיות טפור משבועה
 צו לא לאוקמיה בכילתא
 צא שאיל ברישא
 צב אתון שאיליתון לי
 צג זה אמר א"י
 צד חד אמר להד"מ
 צה דורשין לשון הריט
 ק אכול להכניס תלם אחד
 קב ארעא ודקלא חד
 קג ארעא חד וביתא חד
 קד חבל סכינא באשכבתא
 קה עיזי דאכלי חושל
 קו והבית של שניהם שנפל

ס נ ד ר ין

ד ר"ע סבר יש אם למקרא
 ז שמע שמע
 ז תשא תשיא
 ז מכתפי ליה בשכתא דריגלא
 ז בין תנור לכיריים
 ט ואיסור"ג ניהו
 טו וביבנה ארבעה
 זי משישופם בעור הדג
 כ זה תלמוד בבלי
 כג מי קסטורחנא לך
 כד אכמין שהדי כי קברי
 כט הודאח בפני ג
 ל של מעשר הן
 לא יוציא מנה על מנה
 לב כופין אותו ודן בעירו
 לג מחזירין לזכות
 לו אינם נוהגים בשוה"ג
 נד תשכב תישכב
 נה המדבר משחיו
 סז אוב וידעוני בכלל מכשפה
 עו תמותו לאחור מיתה בשריפה
 עח טרפה שהרג
 עט ונתערב בשורים אחרים
 פא בשור שנגמר דינו
 פב פרה שהמיתה
 פג גמר דינו לעבירה קלה
 פד מל שנחתייב שתי מיתות
 פה לכתח סמא שאכל תרומה טהורה
 פח היוצא ליהרג
 פט ולא בב"ד שביבנה
 פס רש"י ד"ת ולא
 פז ואפי' דקדוק אחד

ס תולה טענותיו בכנסי
 סא משכנתא באתרא דמסלקי
 סב מושיב למחצה
 סג איסורא לא הוה ספי
 סד סיבורא ציר
 סה רב עיליש
 סז ר' מנשיא נטל מחצה
 ש און שליחות לעכו"ם
 שח הנותן בגד לארוג
 שג דלישתבח מיניה תלמודא דבבלאי
 שד פועל מהו שיהבהב
 שה פול באוזן ותרנגולין
 שו להיות טפור משבועה
 צו לא לאוקמיה בכילתא
 צא שאיל ברישא
 צב אתון שאיליתון לי
 צג זה אמר א"י
 צד חד אמר להד"מ
 צה דורשין לשון הריט
 ק אכול להכניס תלם אחד
 קב ארעא ודקלא חד
 קג ארעא חד וביתא חד
 קד חבל סכינא באשכבתא
 קה עיזי דאכלי חושל
 קו והבית של שניהם שנפל

ב בא מ צ י א

מכ ו ת
 ה גברא בר קטלא הוי
 יא נדוי על תנאי
 כא לוקח חמש

ה קיבורא דאינא
 ז הורא גברא דבנה אשיתא
 ז חד מטייה אספלידא
 ז ולא חלונות זע"ז
 ח לפסי העיר
 ט מנין למצודע בימי ספורו
 טא או שעלו מאליון
 טב בין מלמטן בין כנגד ד"א
 טג עולם לא כסדרה דומה
 טד והבורות והשחין והמערות
 טה שאכלן רצופות
 כ לאו בע"ד דידי את
 ל דינא קא"ל
 ל טוען וחוזר וטוען
 לא רסמכנא עלה כאמהתי
 לו אכלה עלה ושביעית
 מא המוכר שהיה בעדים
 מב השותפין שיש זל"ז
 מג שמור לי ואשמור לך
 מח סתם גזי אנס הוא
 מה דא"ל ארעא אחריתא
 מב הני כ"פי דמרתא
 נח חלון חמטרי אי"ל חזקה
 נה חלון צורי
 נז ולאורה כ"ש הדוה חזקה
 נס רש"י ר"ה אר"ז
 נט שפתח חלונותיו לחצר השותפין
 ס לסתום אלאחר הוה חזקה
 סא ולא חלונות זע"ז

ש ב ו ע ו ת

ב מלבד חטאת הכפורים
 כב כבר זה הקדש
 כט אסיק לאסקונדי זוזי
 כס כשהשביע משה את ישראל
 כז קניא דרבא
 מא בדרבנן לא מזקנין
 מא דבברים לא יוסר עבד
 מא המלוה בעדים
 מב נסכא דר אבא
 מצ והאכלתיו פרס
 מה המפקיד בעדים
 מה צריך להחזיק בעדים
 מה שיכול לומר לו להד"מ
 מז רש"י ד"ה לישתבא

ב מלבד חטאת הכפורים
 כב כבר זה הקדש
 כט אסיק לאסקונדי זוזי
 כס כשהשביע משה את ישראל
 כז קניא דרבא
 מא בדרבנן לא מזקנין
 מא דבברים לא יוסר עבד
 מא המלוה בעדים
 מב נסכא דר אבא
 מצ והאכלתיו פרס
 מה המפקיד בעדים
 מה צריך להחזיק בעדים
 מה שיכול לומר לו להד"מ
 מז רש"י ד"ה לישתבא

מז	זו באה בפ"ע ומעידה	סו	פח	כ"ש מקדשין מדעת	נד
מח	מגלגלין מדרבנן	לח	צד	נקבו ונכנס	מט
מח	האריסין והשותפין	לג	צד	ושייר בברי מעפרות	מט
			צה	שנקבו בשורש קטן	מט
			צו	מחזירה לכבשונות	לט
	ע ב ו ר ה ז ר ה		קטז	ג מרנות הן	כ

ז	הלבנת פסיקתא	ער	מ נ ח ו ת		
ח	גלוה סנהדרין	סז			
ח	רש"י ר"ה כי היכי	סז	כח	אכסדרה תבנית אולם	צו
ט	לחשוב כללי ביוכל	מד	לג	אכסדרה רבי רב	צה צו
כא	אריס אריסותיה תקביר	ו	לו	המניח תפילין אחר שקיעה"ח	סד
כט	פירשא הוה	עו	מב	הנושא סוכה	מח
כט	חומש שלנו	מה מו	מב	א"צ לברך	מח
כ	שמואל ואבלט	מז	סה	מנה ימים וקדש חודש	מג מד
לה	ממ"מ אסרו גבינת נכרים	נג נד	סה	ושתי הלחם בעצרת	מג
לה	רש"י ר"ה לפי	נה	עז	שלא יטול פרס	קג
			צ	אם לנו יפסלו	סט
מט	התערבה באחרות	עד	צא	ואם אשם הוא	סט
נד	נגע ברישא דלוליא	נג נח	צא	ולא הפלגס	סח
נד	כוחו שלא בכונה	נד	קד	מתנדב אדם נסכים	סט
נה	גרו שקדו במינות	נג נד			
נה	וליתני ימכר	נר			
נה	או שטעם מן הכוס	נד			
נט	כל רלהרי ברזא	עו			
נט	ברציה ער דשייפיה	נח			
נט	הווא אחרוגא	נח			
ס	עד הברזא	עו			
ס	נפל לבור ועלה	נח			
ס	או שהתיז את הצרעה	נד נר			
ס	מעשה לבינה קעביד	נד			
סא	דקאזיל מיניה מיניה	נר			
סו	בתר שמא אזלינן	סז סח			
סו	תשמא חדתא בענבי	עו			
סו	רש"י ר"ה וכל	סח			
סז	טעמו אסור	נה נו			
סח	סרוה מעיקרא	לט			
סח	נט"פ מותר	נו			
עב	רש"י ד"ה ולא	סג			
יב	נצוק אינו חבור	עו			
עב	קנושקין שרי	נה			
עב	רש"י ר"ה קטופי	מז			
עג	חומץ מטבל	נה נב			
ער	ושוור הנסקל	צה			
ער	ואוסרין ככ"ש	סג סז סח			
עה	ככלי מתכות דמו	עו			
עה	קנקנים מזופפין מישנן	עו			
עה	רווקי דארמאי דמישנן	עז			
עה	הוה ארמז מ סאה	נד			
עה	כלי מתכות אמורין בפרשה	ח			
עה	כמ"מ סאה	ח			
עו	קדרה בת יומא	יב			
עו	משום בת יומא	נו			

			ח ו ל י ן		
			ר	דתיבא ולא אחזוק	סג
			ר	מפני שהן מחליפין	סד
			יא	אתיא מהורג את הנפש	פא
			יא	ור"מ היכי אכיל בשרא	כב
			יג	כעי מיניה שמואל מרב הונא	קג
			יד	השחט שבבת	ז
			כג	ואם אשם הוא	סט
			כג	ולא הפלגס	סח
			כד	תוכו א"פ שלא נגע	נ
			כה	כלי עץ טמא	לד
			מב	נקבה לחוץ	ט י
			מו	רש"י ד"ה היינו	מה י
			מח	מ"ש ממחט	י
			מט	חלב טהור סוחם	י
			נ	חלחולת שניקבה	י
			נ	מחט שנמצאת בבית הכנסת	ט י
			נא	אנמצא עליה קורט דם	ט י
			עכ	שמונה ספיקות הן	מח
			סז	או לרבות הכלאים	סג
			פב	נמצא עי שלא נערפה	נב
			פב	עג"ע אינה משנה	נא וב
			פו	רוב מעשיותו מקולקלין	כב
			פז	כסהו הרוח	מח
			צה	לקדם תברנו שבבבל	קג
			צו	בדידיה משערין	נו
			צז	בששים מב"מ	סז סח
			צז	ליטעמיה קפילא ארמאה	לח לט
			קא	נטמא בשר ואח"כ הגוף	פה
			קט	רש"י ר"ה ותו	מה
			קט	קיבה שנתבשלה בחלבה	עו
			קטז	במקומו של ריה"ג	מה
			קטז	המעמיד מעור הקיבה	נד
			קטז	וכ"ש בקיבה טריפה	עו
			קטז	רש"י ר"ה ה"ז	מה
			קכג	כיון שנקרע רובא	מט ג
			קכג	ושייר בכדי מעפרות	מח
			קכה	סריגי חלונות וחבלי המטה	צח
			קל	תני תנא ישלם	סג
			קלד	איזהו זרוע	נט

			ב כ ו ר ו ת		
			כח	טימא את הטהור	פ
			כח	דדאין דינא דגרמי	פ
			מו	הכרת פניהם ענתה בהם	צב
			ע ר כ י ן		
			ו	היוצא ליהרג מקדיש	פז
			יב	דאגלינהו סנהריב	מד
			יג	עד דסליק עזרא ומקדיש	מד
			יט	מבנים ידו עד הפרק	נט
			יט	מדאורייתא קבורת כולה	נט
			לג	ודאי דלא כר"י	מד
			קא		
			ע		
			מו		
			מח		
			קג		
			נא		
			פב		
			פב		
			עג		
			סט		
			נו		
			קא		
			ע		
			מו		
			מח		
			קג		
			נא		
			פב		
			פב		
			עג		
			סט		
			נו		

			ז ב ח י ם		
			ג	אוכלין שגבלו בטיט	
			ו	שערי עצרת	
			כב	קדח בו רביעית	
			מו	לקדם תברנו שבבבל	
			ע	עריפתה מטהרתה	
			ע	שנתערב בהם שור הנסקל	
			עג	משום קבוע למזבח	
			ער	ומריבוא לריבוא	
			עד	בקרבו נשים עסקינן	
			עט	אמור רכנן בטעמא	

כ ר י ת ו ת

יט	פ"ב מ"ה	כ	ז	המפלת לאור פא
נב	פ"ד מ"ב	עב	יא	אצרו לו אכלת חלב
נא	פ"ד מ"ג			
	פ ר ה			מ ע י ל ה
		פג	יט	רכב נ"ג השור
סג	פ"ב מ"ד			ת מ י ר
	ט ה ר ו ת	נד	כח	וחתה מן המעוכלות
עב	פ"ד מ"ב	נג נד	לג	מי שזכה במחצה
	מ ק ו א ו ת			נ ד ה
נד	פ"א מ"א	עו	ח	הסל מצרפן
מז מח נז	פ"א מ"ז	סא	יג	שף איתוב כנהרדעא
מח נז	פ"ה מ"ד	כ	יט	ר"מ אלפורה מג"ש
מח נז	פ"ה מ"ו	כ	כג	קבל בה א"ה קדו"טין
נז	פ"ז מ"ז	מח	כג	הכל מודיט בקדיא
		נא	כד	קובר מחיט הייתי
	מ כ ש י ר י ן	כ	כה	לפני שקיעה"ח
		כ	כו	סנדל דחנן גבי כריתות
כ	פ"ו מ"ו	נט	ל	רש"י ר"ה אציליו
	ז כ י מ	מה	לג	בעי רמב"ח
		כ	לג	ותיפו"ל משום בגדי ע"ה
		כ	מב	יולדת שירדה לטבול
נג	פ"ד מ"ג	כ	מב	רש"י ר"ה וא
נא נב	פ"ה מ"ו	כ	מב	אותו מקום בלוע הוא
		כח כט	נח	ארוכה שלכשה קצרה
	י ר ו ש ל מ י	נט	סו	ואח אמרת מנהגא
		מח	סז	כמוסק זיתים
	ת ר ו מ ו ת	נז	סז	רב י"מר אמר
		מג	סז	משום אריותא
ג	פ"ב ה"א שלא מן המוקף	מז מח	סז	הלכתא כר"ח
קא	פ"י ה"ה בעכברא חד לאלף	מה	סז	נשי דידן ספק זבות
		מה	סז	ולייטבלינהו כיום השביעי
	י ב מ ו ת	מז מח	סח	קשיא הלכתא אהלכתא
כג	פ"ד ה"א כנסה לאלתר	נא נב	סט	מאי משא אבן מטמא
	כ ת ו ב ו ת			ט ה ר ו ת
				כ ל י מ
מה	פ"ד ה"י אין מגלין דינו ליחיד	נא	פ"א מ"א	
נד	פ"א ה"ד ויחזור המקח	נא נב	פ"א מ"ו	
	ג י ט י ן	נא נב	פ"א מ"ד	
		כ	פ"א מ"ח	
כה כו	פ"ד ה"ג כשהיה עומד ביהודה	סט	פ"י מ"א	
	ב ב א ב ת ר א	סט	פ"י מ"ב	
		סט	פ"י מ"ו	
	פ"ט ה"ד אין מגלין דינו ליחיד	לד	פ"ז מ"ב	
מה		צח	פ"ח מ"ט	
				א ה ל ו ת
		נט	פ"א מ"ח	

שאלות ותשובות שבספר הישר לר"ת.

סימן א. שאלת רבינו שמשון (א).

(כדבר שופר אי מוקצה הוא).

אלוהי ומיודעי נבברי ושועי מורי הרב ר' יעקב יביני דבר ע"י הנדיב הזה (3) וישרש
לי הא ראוקימנא לעיל בסוף במה מרליקין (4) הא רתניא שופר משלמל אליבא
דרי יהודה דאית ליה מוקצה ואפילו הכי קשרי הואיל וראוי לגמוע בו מים . . .
איכ הא מתניתין דכל הכלים (7) נוטל ארם קורנוס וכו'. (נוקמה) אפי' לרי יהודה.
ועכשיו מיבעיא לי הא דקתני ר' יהודה אמר שופר משלמל אי חשיב ליה [כלל]
שמלאכתו להיתר הואיל וראוי לגמוע בו מים לחינוק ואפי' מחמה לצל מותר, דהא
לא קתני שופר משלמל לגמוע בו מים כי היכי דקתני נוטל ארם קורנוס לפצוע בו
אנשים אלא סתם קתני שופר משלמל בכל ענינים רמיא רבלי שמלאכתו להיתר . . .
הצוצרות אינה משלמלת בכל ענינים אלא לצורך נופו ומקומו רמיא רבלי שמלאכתו
לאיסור כגון לפצוע בו אנשים . . . ורי שמעון הצוצרת משלמלת בכל ענינים אפי'
מחמה לצל הואיל ואיכא תורת כלי עליו. והא דקאמר רבא בפי' כל הכלים (1) התירו
דבר שמלאכתו לאיסור לצורך נופו [ומקומו] אבל לא מחמה לצל לרי יהודה קאמר —
או דילמא הא דרי יהודה שופר משלמל לא מיירי בכל ענינים אלא כגון לגמוע בו
מים לחינוק והא דקתני הצוצרת אינה משלמלת אפי' לצורך נופו, רלא חויה כלל,
ומים הא דאמר רבא בפי' כל הכלים התירו דבר שמלאכתו להיתר לצורך נופו ולצורך
סקומו אבל לא מחמה לצל לרי יהודה ורבא סבר לה כוותיה, דאילו לרי שמעון אפי'
מחמה לצל (לרי יהודה) מותר הואיל ואיכא תורת כלי עליו. — והא דאמר בסוף
שבת (2) בכל השבת כולה הלכה כרי שמעון בר סמוקצה מחמת חסרון כים... מבעיא
לי (3) אי סוסק הלכה כרי שמעון אלא לשלמל לצורך נופו ולצורך סקומו איכ מאי
הלכה כרי שמעון אפי' אליבא דרי יהודה אתיא דהא מודה ר' יהודה נוטל ארם קורנוס
לפצוע בו אנשים וראיה בידי מרב דהא רב סבירא ליה כרי יהודה במוקצה (4) וקאמר
בפי' כל הכלים אייתי' ליי' שותא לכהנא (5).

סימן א. החסונה הזאת נעקרה ע"י החכם גדל ומסר חסונות גלוונים כ"י סנידו נכנס סמד
ומנחתה שביעית לז' 25 והללח. (6) הוא ר' שמעון הזקן בן ר' יוסף והוא זקנו של ר' שמעון
בן אבהו עיין חוב' יצמות דף מ"ג ע"א ד"ה סתם והוא הנקרא ר' שמעון מפלייטא מירובין
דף ל"ב ע"א ד"ה רב טעם ועיין לונן לור געמיכטע. לז' 56. (7) צהפתק גדל' איהא סנדינ
סוזא צט' 130. סס סנדינ סוזא סנדינ' סאגרת לל' נודע. (8) סנת ל"ס ע"ג. ועיי' ס דף ל"ב ע"א
דקאמר ס' ר' יהודה. (9) סנת דף קכ"ג ע"ג. (10) כלומד איכא ללאוקמי. (11) סס קכ"ד ע"א.
(12) סס דף קל"ג ע"א. (13) כלומד קטיל' ל"י. (14) סס דף קכ"ו ע"ג. (15) סס קכ"ד ע"ג

סימן ב. השיב רבינו יעקב.

רב שלום עד בלי ירה למורי הרב ר' שמשון לפני שמש ינון שמו להיות מנוח) ועוצר ומושל כלב קטנו יעקב.

א. (בענין סוקצה כלים).

אמנם על ראשון אשיב, ואשר יראה יקשיב, לנצח על שנינונותי, להשיב על תוכחתי, אם עול פעלתי. הנה פתח שאלתו (מן הצד במנינינו) על דברי ר' נחמיה ששאלני דאמר אפי' תרודו ואפי' טלית אין נישלין אלא לצורך תשמישן... וקשיא ליה (ה) והלא מתיר כלים לצורך גופן ולצורך מקומן (ה). לדברי רבנו שלמה אין קשה כלום כי רבי' ניע פי' בפי' כל הכלים) שצורך גופן דרי' נחמיה והו' תשמיש המיוחד להם כעין סכין לחתוך בו. קערה לאכול בה, טלית ללבוש, תרודו לכתוש (ז) הקדירה, וכבלי שמלאכתו להיתר ולצורך מקומו הכי הוא כמו כן תשמיש המיוחד להו' שכששאלו בקערה נוסלין אותה, וכן כולן לאחר תשמישן וכמו שיחודן [לתשמיש] בן יחודן להסתלק אחר תשמיש... אבל בכלי שמלאכתו לאיסור אין לו היתר לרי' נחמיה (ה). וגופן ומקומן דרי' נחמיה לא דמי לגופן ומקומן דרבנן, ולדברי רבינו צריך אתה (ה) לפרש היא רחבית שנשברה דקחניי) שובר ארס החבית ומקמי' לה בררוסות ואליבא דרי' נחמיה כגון ששוברו במקצוע של דבלה... ורבי' ניע שפי' שסיה) קורדם וסיף אנב חורפיה לא עיין בה, ומעתה לא קשיא היא רבכל מערבין (ז) דאמר נבי נתנו במנדל דקמתרין אליבא דרי' נחמיה דקסיר במיתנא וקבעי סכינא למיססקה, ושם בעירובין הקשה בה רבי' שמואל אחייני) ותירין בה דוחק, דהוה סבירא ליה דרבינו שלמה כל צורך גופו שבעולם הוה שרי' אליבא דרי' נחמיה, ומתוך כך סת' פירושו ואמר כי מילתא דרי' נחמיה אינה בתשמיש המיוחד כמו שפי' רבינו... לא דקדק בפחרון רבי' שלמה [נואין קשה כלום דמדובהי) ושופר וחצוצרות ואין מסיקין בכלים (ו) ומתיר אבל לא מסקיע וחותר וסכינא למיססיק ביה מיתנא רבכל מערבין (ז) וכלי שמלאכתו לאיסור וצורך היתר כולו לרי' נחמיה לאו צורך גופן קרי להו'. אבל לדידי קשי' לי בפי' רבי' ניע דאמר בפי' כל הכלים איל' רבא לצורך מקומו שלא לצורך קרית ליה אלא אמר רבא לצורך דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ולצורך מקומו שלא לצורך אפי' מחמה לצל והיינו מריוקא דמתניתין, אבל ההוא דקא מסיים ודבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו אין מחמה לצל לא לאו מתניתין דהבא דיין לה אלא מהתירו וחזרו והתירו דפי' רבא לעילית). וניל דלא איצטרך לאתויי

סימן ב'. (א) מנון נהעק שד"ל וכל"ל נמקום מנין ככ"י ונדפוס עיין בהכרעות לכ"ח מחצת חלק שני ל' 30 שכתב מנון פתונו כמו ינון שמו. (ב) נכ"י שאלתי. והשאלה הזאת אינה צלגת ר' שמשון הקדומה ואולי הציחה השליח הנדיב בעל פה אמנם הקושיא הזאת של רבינו שמשון הונאה נחום) שנת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה. (ג) לטון מושלל ומנינא דנית רני סנהדרין ל"ו ע"א ועיין מה שכתב רש"י שם ד"ה מן סנה, שהיה עשה כן ממני עשה יחיה שהיחה זו. (ד) כן הוא נדפוס אכן נכ"י. ל"ו. (ה) כלומר לדברי רבא נפי' כל הכלים קכ"ד ע"א דקאמר ואתא ר' נחמיה למימר דאפילו כלי שמלאכתו להיתר לנודך גופו ולנודך מקומו אין וכו'. (ו) שם ד"ה אלא אמר רבא. (ז) כל"ל נמקום לכחוש נכ"י לנחום נדפוס. ונדפוס שם ד"ה ואתא איתא לנער צו את הקדוש. (ח) ועיין נחום) שנת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה. (ט) כל"ל נמקום איתא נכ"י ודפוס. (י) שנת דף קמ"ו ע"א. (יא) שם ד"ה אלא נדרוסות. (יב) עירונין דף ל"ד ע"ב. (יג) הונא נספד הישר נדפוס ענינים שונים דף ס"א ע"ד סימן תקל"ח. (יד) שנת דף קכ"ב ע"ב. (טו) שם דף קכ"ד ע"ב. (טז) שם דף קמ"ו ע"א. (יז) ערונין דף ל"ה ע"א. (יח) שנת דף קכ"ב ע"ב. ועיין נחום) שנת דף ל"ו ע"א ד"ה הא ר' נחמיה נפוסו.

הכא אלא משום רכעי למימר ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ומקומו אין מחמה לצל לא מכלל דבמלאכתו לאיסור מודה נמי ר' נחמיה דלצורך גופו ומקומו מותר, אבל לפי ר' שלמה סיומא דרבא לבאי אחא, ועוד מאי אפי', ועוד ניל מרקאמר בסוף שבת(יט) מוקצה מחמת חסרון כים מודה ר' שמעון דתנן כל הכלים ניסלים בשבת חוץ ממסר הנדול וכו' מפני שהוא סתם מוקמי לה אליבא דר' שמעון(כ), ומררי נחמיה פליג בסיפא גרי דברישא מודי ר' נחמיה. ואציג דאיכא למימר ההיא דמוקמי לה אליבא דריש כי היכי דלא תיקשי סתמא דשבת אסתמא דשבת(כא) סכל מקום לכאורה נראה דכולי עלמא מודו בה. ועוד תימה דרבי שלמה לחלק מיטרא אחת ממילתיה דרבא בין גופו ומקומו דרבנן לגופן ומקומן דר' נחמיה דנראין הרבנים דלא פליגי אלא מחמה לצל כדמסי' רבא בהדיא ... ואני לפי סברתי ניל דר' נחמיה אפי' לאיסור מודה דלצורך גופן ומקומן מותר וכמלאכתו להיתר כמו כן. ואי קשיא ההוא דעירובין אזור לשלשל סכין לחתוך מיתנא ולשלשל קורדום לשבור חביות ולשלשל שופר וחוצצרות לשחות מים ולשלשל סכין להפקיע ולחתום הוחמות ולהסיק בכלים וסדוכה לכל שלשול, דקסבר אין זה צורך גופן דאין כלי ניסל אלא לצורך תשמישו תשמיש שאדם רניל בו לעשות אע"פ שאינו מיוחד לכך אבל כל אילו אין רנילין כלל אלא באקראי בעלמא ולכך [לא] מסיק אדעתיה עליהו, לפיכך סתמיר ר' נחמיה דאין זה קרוי תשמישן הואיל ואינו רניל בו בחול לפעמים. אלא הנך רכל הכלים קודמם לפגיע אגונים, קורדום לחתוך דבלה אורחיה בהכי לפעמים בחול ותשמישן קרי ליה ר' נחמיה, וכל היכא דשרי ר' נחמיה צורך גופן שרי צורך מקומן... והיינו שעמא חבית שנשברה דברוסי(כב) שרי לשלשל לשבור החבית הואיל וצריך לחתוך גם הנורגות הדרוסות ואפי' קורדום שרי ר' נחמיה התם, ורבנן סברי אפי' אינו תשמישו לפעמים, לצורך גופו קרינן ביה... והנותן לב יבין ויוסף לקח.

ב. (בענין שופר אי מוקצה הוא).

ועל אשר שאל ארוני ודרקק על ידי שופר וחוצצרת לאוקמי סתמא רכל הכלים אליבא דר' יהודה, ור' שמעון אפי' מחמה לצל שרי מלאכתו לאיסור(א), זאת לא זאת, דהא סתמא רכל הכלים אליבא דר' יהודה ור' שמעון, ופסק הלכה דרבא אליבא דתרווייהו ומחמה לצל דבר שמלאכתו לאיסור דרבני הכל אסור. ותדע דלר' יהודה קאתיא(ב) כדמוכח בשלהי ר' אליעזר אומר תולין(ג) דקאמר הניחא לרבא וכו' אלא לאבבי וכו' הא מני ר' יהודה וכו' והדר פריך שעמא דרפוי הניחא לאבבי וכו' שמע מינה דר' יהודה היא, וממילתיה דרב(ד) דאית ליה כר' יהודה ואמר' והא דב

יט) שם קי"ז ע"א. כ) כלומר כדנבי הכל ול"כ גם כר' נחמיה אחיא. ומדרי נחמיה פליג חסיפא תשמע נמי דרישא גם אליבא דר' נחמיה אחיא. כא) כלומר סתמא דמתניתין דכל הכלים ניטלין בשבת. חוץ מן המסר הנדול ויתד של מחרישה דף ק"ג ע"ב אסתמא דשבת דף ק"ז ע"ב דמתכין את הדלועין, ועיין בינה דף ז' ע"א ונחמיה שבת שם ד"ס וסא. אמנם האי סתמא דכל הכלים היא בן נמשנה שנמשניות אמנם נמשנה ש"ס שלנו איחא ר' יוסי אומר ועיין בהגהת ר' יעקב שם. כב) כל"ל נמקום דנאסורות נכ"י דכדאמר דשום.

ב. א) כלומר בכלי שמלאכתו לאיסור. ב) כלומר פסק הלכה דרבא. ג) שבת דף ק"ז ע"ב. ד) דשום איחא ויילחא, וקאי על הא דקאמר רב עכדות של מילחא וכו' שבת דף קכ"ד ע"ב. חס ראיס שניה דמסקא דרבא קאי על ר' יהודה. ועיין חוסי' לעיל דף ל"ו

אית ליה דרבא דבין לצורך נופו ומקומו מותר בכל הכלים. וגם לר' שמעון נמי אחיאת) דאמר בשלהי שבת (ו) במוקצה מחמת חסרון כים אפי' ר' שמעון מורי, רתנן כל הכלים נישלין בשבת חוץ ממסר הגרול, דאי לא תימא הכי קשיין סתמי רשבת אסתמי רשבת. דכי פרכינן סתמא דייט אשבת [משנין] משום דייט סתם לן כר' יהודה; וכו' שרם סתמי רשבת לא פליגי אדרי' שמעון. ותדע שהרי התלמוד מביא ראייה מהאי מעמא דלר' שמעון אחיאת, וזו היא שאנן שומעין ממנה דרבר שמלאכתו לאיסור לצורך נופו ומקומו מותר דקאמר חוץ ממסר וכנון קורדם לחתוך דבילה וקורנם לפצוע בו אנויים דעלה קיימא). ואפי' לר' נחמיה אחיאת לפי ס' שפירשתי (ט). ועוד אציעה לפניך ההלכות שלא תקשנה, דע לך כי ר' שמעון לית ליה מוקצה אלא בגרונות וצמקין (י) דאיכא תרתי לרעותא רחיניה וגם נתקלקלו. ועוד יש ענינין אחרים דאית ליה מוקצה כנון מוקצה למצותי (א) וכיוצא בהן, ולפירושי (ב) לר' שמעון ממלשלין שוסר וחצוצרת הואיל וחזי לפצוע בו אנויים או לצורך מקומו, והוא שיעשה בו כמו כן או כיוצא בו, אבל מחמה לצל אסור דהא מלאכתן לאיסור. ולשוין מוקצה מוכיח דמקצהו מצרכיה, וריש כל מידי דחזי ליה לאיניש לא מקצה ליה מבל דבר צורך. ור' יהודה סבר ממלשלין שוסר הואיל וחזי לנמוע לחינוק ולצורך מקומו נמי שרי מהאי מעמא, אבל חצוצרת שאינה ראויה לנמע אפי' לצורך מקומו לא ישלשלנה. דסבירא ליה לר' יהודה ראוי למלאכה חשובה קצת בעינן כדשמעינן ליה דמחמיר בהכנת כלים היכא דחזי למלאכה, דבעי ראוי למעין מלאכתן נבי שבירי כלים (ג), והוי חצוצרת אסירא כמו מטה דאמר משה שיחרה למעות והניח עליה מעות דקאמר רב לר' יהודה דאסור למלשלה לצורך נוף ומקום (ד) ובסיפא (טו) מוקי לה בפ' בירה [הכין] דהואיל והניחה ויחדה אסרה, אבל שוסר כשאר כלים דלא מיחד ליה דחזי למלאכה חשובה כמו נמיעת סים לחינוק, והכא נמי אסר (פעמא) בכרכי דחזו (טז) דר' יהודה אסר דמסתמא מיחד לה ודוחה אותה בירים וכן מחצלת של בדדים (ז). ומטה שפי' שיחרה וכרכי דחזי שלא פיי ומחצלת של בדדי ונר ישן למאן דלא מוקי פעמא משום מיאוס (ח) ומידי אכילה בייט כנון עז לחלבה ותרנגולת לכיפתיה (ט) כולהו חד פעמא הוא ואפי' לצורך נופו ומקומו קאסר להו ר' יהודה. ור' שמעון סתוין כולן לצורך נופו ומקומו דסבי' ליה לא מקצי איניש מידי דחזי ליה, אבל גרונות וצמקין דרחיניה וקילקל או מוקצה למצותן או כנון כוס קערה ועששית (כ) [אסור, אבל משום דחזי בידים לחוד לא הוי מוקצה] (כא) שהרי אסילו חיתין וזרען בקרקע ששים ליה ר' יוחנן לר' שמעון בן לקיש דלאו מוקצה נינהו לר' שמעון (כב). כללא דמילתא לר' שמעון לית ליה מוקצה שאע"פ שאינו ראוי למלאכה אם כלי הוא ממלשלי ליה לצורך נופו ומקומו אבל אין ראוי למלאכה הרי הן כמי שדחאו בידים והוי מוקצה (כג). ור' נחמיה (כד) סבר בעינן יהא ראוי למלאכה ולאותה מלאכה מותר למלשלין וכן נמי לצורך מקומו אסילו אינו מיוחד לה כנון קורנם לפצוע בו אנויים או סכין לחתוך בו דבלה אע"פ שיחרה במקצוע, אבל סכין לחתוך חותמות וחבל שקשר בו דלת אסר ר' נחמיה (כה) דלאו אורחיהו בכך

ע"א ל"ה ס"א ר' יהודה. (ה) כלומר פסקא דרבא. (ו) דף קכ"ז ע"א. (ז) צ"ל דף צ"י ע"א. (ח) ה"ל משנה דר' יוסי דף קכ"ג ע"ב קאי על תשנה דכל הכלים דף קכ"ג ע"ב. (ט) לעיל בצ"ח ח' בצ"ח ח' חזויה. (י) שנת דף מ"ה ע"ב. (יא) שנת מ"ה ע"א. (יב) לעיל ח"א ח' (יג) ע"ב קכ"ד ע"ב. (יד) ע"ב ת"ד ע"ב. (טו) כלומר ונכוסו צלשון חי שיחמיר זכי שיחמיר. (טז) ע"ב י"ט ע"ב. (יז) ע"ב. (יח) ע"ב ת"ד ע"א. (יט) ע"ב י"ט ע"ב. (כ) שנת דף מ"ד ע"א. (כא) העלוח נהסגר הן מתיקון דחז"ם. (כב) שנת מ"ה ע"א. (כג) הלשון מנובנס, וחולי חסר כחן ונ"ל והוי חוקנה לטקור מנחם ללל. (כד) כ"ל צמקום נחמן ככ"י דרשום. (כה) צ"ל ע"ב ע"א.

אלא בהתרה. ושופר נמי לאו לחינוך מסיק איניש דעתיה וכן כולם. וקרובין דברי ר' יהודה (כו) ור' נחמיה להיות שוויין. ובהא פליגי ר' שמעון סבר כל כלי לצורך גופו ומקומו מותר בין דהאן בין לא דהאן ור' יהודה סבר כל כלי לצורך גופו ומקומו מותר היבא דלא דחאו, אבל דחאו בין בסתם בין במפריש אסור, ור' נחמיה סבר כל כלי בין לצורך גופו ובין לצורך מקומו מותר והכי דאיבא למיטר דלא הוה ליה לאסוקי דעתיה לאותה מלאכה אסור. והיינו דקאמר אפי' תרוד אפי' שלית דמלאכתן להיתר מכלל דהוא הדין שםלאכתו לאסור כדפרי' לעיל גבי אפילו דרבא. ותו לא מירי. כך נראה בעיני, ואם שנית יבינני, ואני על הדרך, ואין לי שגאי להאריך ולדקדק, אם יראה דבר יודיעני, וכמה ראיות בידי עדיין ונלאתי, כי לפי שירושו קשיא דאביי אאביי למדקדק, ושלוס מורי נצח.

סימן ג. שאל הרב ר' שמשון:

מכונה בשם סצל ערמון (א), יריכך פסקון ואטמון (ב), בהבית (ג) והארמון, דברך לי כשל הרמון, ושיחתך שלח רמון (ד), אהלות מר וקנטון, קנה בשם ואפרסמון, יוכני שוכן קרמון, היותה (ה) אצלו אמון, בארץ חי ובית עלמון (ו). הלא על יד מירועי, שלהתיד (ז) דודי ורעי, ספקתי להודיעי, יאם עיות השליח ולא ידע להציע, אני אחזה ואביע.

א. (בענין בסיס לדבר האסור)

אביעה נא לפני מורי את שאלתי: בפי כל הכליות) אפליגי בה רבה ורב יוסף ואליבא דר' יוחנן במניח אבן על פי חבית רבה סבר נעשה בסיס לדבר האסור ורב יוסף סבר נעשה כסוי לחבית. ורבה ורב יוסף הלכה כרבה ועוד ברייתא מסייעא ליה לרבה (ט) טסן וכיסה בדבר שאינו נישל אם היה מקצתן מגולה נושלין ואם לאו אסור, אלמא נכי הטמנה דאיבא לזימר רעתו לאכלו למחר סבידא ליה הנעשה בסיס לדבר האסור ולא אמר נעשה כסוי לקדרה כרב יוסף. ועתה מן הדרך הזה יש לנו לפסוק כרבה ולא אמרינן נעשה כסוי, דהאבין) נעשה בסיס לדבר האסור. . . ומדרך אחרת יש לנו ללמוד הלכה כרב יוסף אמר ר' אסי דנעשה כסוי

(כו) יהודה נהעמק שד"ל וכל"ל צמקוס תאיר נכ"י ודפוס.

ה"שן ג' (ח) רחיים כחז על זה בגליון ספרו ח"ל. ר"ל ר"ת שטונו יעקב כסא יעקב אזינו ספילל ערמון' פי וילא ל' ל' צ' אמנס החכס ש"ר צכרס חמד ונמצת שניעית לד' קר' אח ר' שמשון הזקן נסס ר' שמשון פלל ערמון ותיקיו צלתי ספק השאלה הזאת וכונת הדברים לפי דעתו: המכונה נסס פלל ערמון זה הרב ר' שמשון תנ"ך אח פסקון ואטייון זה ר"ת. אך צלחת ח"ן שחר לדעה הזאת. כי לא יוליגו נסוס תיקוס שכיני אח ר' שמשון הזקן נסס פלל ערמון. והאלמת היא עס רח"ס שכונת השואל צזה לדמות אח ר"ת ליעקב אזינו. (צ) שחי שמות שכיני כהן אח תולך גבריאל צכנהדרין דך מיד ע"ג. ועס אחסל פיקסון ואטיטוון. ועיין צערוך השלס ערך אטיטוון. וכונת הדברים ששוללך ינ"ך אח ר' יעקב חס. (ג) צהנית כן הוא צדפוס וכל"ל צמקוס והצית נכ"י וצהעמק שד"ל. וכונתו שינ"ך אחסו צהיתו וצארמונו כלומר אחסו וכל אשר לו. (ד) שיר השיירים ד' ג'. וכונתו ששיחתו מלאה מלונת ומעשים טובים כרמוון. ועיין נמדדס רבה חס. (ה) צהעמק ש"ל היות. (ו) כלומר שיהיה לו חלק עס ר"ת צעה"ז וצעה"צ. (ז) כלומר שלחתי לך. (ח) שנת דף קה"ה ע"ג. (ט) שנת דף נ"א עי"א ועיין צד"ה ותוס חס ד"ה חו שטון. (י) כן הוא נכ"י וגס צדפוס. והלשון מנומנס, דהאזן לא נעשה צסוס לעולם, ולדעתי נשמות התיצה דהאזן צסעות סופר מלמעלה למטה וז"ל ולא אחרינן דהאזן נעשה כסוי אלא נעשה צסוס לדבר האסור. וצהעמק שד"ל

לקדרה רהא על האי מחלוקת דרבה אמר ר' אמי ורב יוסף אמר ר' אמי נרסינן . . . ואורי למעשה וכו' רסוף הסוגיא מוכחת(י) דר' אמי סבר במעשה כל דהו נעשה האבן כלי הלכך אמר לעיל נעשה כסוי לחבית(ג). ובפי כמה שומנין(ג) מוכחת מילתא דהילכתא כרב אמי נבי חריות של רקל דא' ישב אע"פ שלא חישב ובמעשה כל דהו נעשה כלי דרב אשיה(ד) רהוא בתרא מסייע ליה התם ממתניתין. ולפי מה שהסוגיא מוכחת דהלכתא כר' אסי(ט) דבמעשה כל דהו נעשו החביות כלי, נראה דנבי אבן נמי הלכה כמו כן דנעשה כסוי לחבית, ואע"פ שיש לדחות ולומר יש חילוק בין חריות לאבן(ט) אין הרברים נר' לחלק, דכיון דמעשה כל רהוא מועיל, כל מוקצה חד שעמא הוא. ועתה לפי הדרך הזה הלכה(י) כר' אמי דנעשה כסוי לחבית, ומתניתין דבמה שומנין(י) מסייע ליה דקתני נוטל את הכסוי והן נוטלות וכו'. והברייתא שהבאתי למעלה בסוף כמה שומנין דקתני אם היו מגולה מקצתן נוטל ואם לאו אסור לא תקשי ליה לר' אמי דיש לומר תנא קמא ר' אלעזר בן תראי היא דלית ליה(י) האי סברא דקתני בתחלת כל הכלים(כ) נבי סנה שהטמינה בתבן וחררה שהטמינה כנחלים אם מגולה מקצתה נוטל את כולה ואם לאו אסור ולא קי"ל הכי אלא כר' אלעזר בן תראי דפסק רב נחמן בוטיה — כל זה סיעתא לר' אמי — כן סי' לפני מורי, ומשני דרכים יודני העיקר(כ).

ועוד קשה לי אמאי לא מקשה ליה לרבה(כ) ממתניתין דנוטל הכיסוי והן נוטלות דמוכח דלא אמר נעשה בסים לדרב האסור . . . ואית הקדרה נעשה בסים לדרב האסור ולכיסוי שהוא דבר המותר ותשתרי, זה אין נראה(כ) שעם, דכי אמר בסים לדרב האסור ולדרב המותר שרי היכי דאין דבר האסור עיקר כי הא דאמר בפי נוטל אדם בנוכד), ותהוי כלכלה בסים לדרב האסור, ומתריך בכלכלה מלאה פירות דהמירות עיקר והאבן בטל ולא קא חשוב להקצות הכלכלה ולעשות בסים לו, אבל היכי דהאיסור עיקר וחשוב, ואעינ דאיכא היתר בהריה, נעשה כלי בסים לו כראמרי בסוף ס' כירה(כ) שוין שאם יש בה שברי פחילות שאסור(כ) לשלמה סי' ואעינ דאיכא קטמא(כ), ואמרי' בגליל שנוכח) אבל לא חשיבי שרי [כהא ד] אמר רבא כי היזן בי רב נחמן הו' סמלסלין כנונא אנב קטמא ואעינ דאיכא שברי עצים רשברי עצים לא חשיבי לעשות הכלי בסים אבל גיז צמר דחשיבי לכסות בהן קדרה אימא לך דנעשה הקדרה בסים להן. יראה מורי כל דברי וישיבני נא, ואל יהי נא עליו למשא.

הנוסחא יש לנו לפסוק כרנה דנאנן נעשה נסים וכו'. (י) כן היא ה"א הגרסמה בגליון כי וכו"ל אמנם בתוך הכ"י וגם ברפוס איחא: ואין השיטה מוכחת, ונהעמק שד"ל וסוף הסוגיא מוכחת (י) רלז"ם עשה הסגר למלות מן וחזרי לטעמיהייעד כלן, וכחש בגליון: זה מיותר וט"פ, והוכרח לזה ע"י הנוסחא שאינה נכונה הנזכרת בהערה הקודמת. אמנם לפי הנוסחא שלנו אין כלן יחרת. כי כונה השולל צוה, מאלו שרצה ורצ יוסף לל משמיה דנפשיה אמרו הלי שמענתחא אלל משמיה דרב אלמי ורב אפי, איכ יאל מן הכלל דרבה ורב יוסף הלכה כרנה, כנלע"ד. (יג) שנה דף נ' ע"א. (יד) נכ"י ורפוס איחא ורב אפי וכו"ל אפי וכן נהעמק שד"ל. (טו) נכ"י ורפוס איחא כרנ, ונהעמק שד"ל כר' אפי. (טז) עיין מגיד משנה סי' שנה פי ל"ה סי' כ"ד מה שכתב לישיב דברי ההלכות. (יז) נהעמק שד"ל נראה דהלכה. (יח) שנה מיט ע"א, (יט) כן הוא כ"א בגליון הכ"י וגם נהעמק שד"ל, אמנם בתוך הכ"י ורפוס איחא דליכא למועד. (כ) שנה קכ"ג ע"א. (כא) ונהעמק שד"ל: הכי פיישתי שני דרכים, ויודנו מורי העיקר. (כב) נהעמק שד"ל וכו"ל נמוקס לרבא נכ"י. ונדפוס מלי מקפס ליה לרבא, (כג) אלל שד"ל אין נראה לי טעם. (כד) שנה דף קמ"ג ע"א, (כה) שם דף מ"ז ע"א. (כו) שד"ל שמוקלה נמוקס שאסור (כז) שד"ל קיטמא מוכן. (כח) שד"ל בגלילא שנו דשברי פחילה חשיבי אלל הא לא חשיבי.

ב. (ענין לתרום שלא מן המוקף).

ועל מה שאמרתי (ל"ה), כי תרומת מעשר נישלח שלא מן המוקף אמנם כן מוכיח במס' חלה (ג) ובס' שני דמס' ביכורים (ג) ובגמ' דבני מערבא (ד) וכן ס"י רבינו ניסים ז"ל ואם טוב בעיניו אשלח לו הראיות ואין לסתור, ומורי (לבו כ)לב האולם יישב ההלכות לסדר המשנה כי (מה] שאמ'ת) מפריש עלייהו בחזקת שהן קיימין אין כבלל זה כל ההפרשות אלא הא כדאיתא והא כראיתא. ומה שהביאו) לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף דמיירי בתרומת מעשר שמא דוקא נקט חברים אבל איניש דעלמא משנה מסורשת היא נישלח שלא מן המוקף. ואם מוסיף מורי על זה לקח, על זה יבינניז).

מי יגלה עפרת) מכין עינין ט) רבינו שלמה, והרי בן בתך חונך כלי מלחמה לעומתך, ובזאת תשמח נפש צדיק אשר וזה לצאת מחלציו בן כזה בי אין אדם מתקנא לא כבנו ולא בתלמידו, ואמרי אינשי, דנפק מינד, מעמא לילסך. אמנם ארוני) מבחיבת רבנו שלמה הועתק זה ימים רבים, ולא היה מורי נותן לבויג) בי זהו לשונו, כי אין דבור ועריכת לשונו דומה לשאר עריכת ששהיג), ועל מורי ועל כל ביתו שלום כנפש שמשון תלמידו.

סימן ד. השיב רבינו יעקב.

היש טעם בריר חלמון, | כמו ברכה עסיס רמוןא), | ומה ארבה בקול המון | לעומת אריה פזמוןג), | יפה עין ולא אדמונג), | הלבוף ראש כמו אנמון, | שבינה לו כקולד) עצמון, | מקשקשת לו בתוך רמון, | ברכות לו כמי דימוןה) | יגברו) לברכת אב המון | באמתחתו יהי משמון, | כל הון חרוץ יקר ממון, | בחובו ששעי יסמון, | כי מה לשלפלין כמון, | והאיך יגלה מעולה הרעתז) | אם

ג. ח) מוסק על מה שנשאל ונתן ככר עם ר"ת זאגרת או פה אל פה. ועיין על זה בספר הישר על גיטין דף ל"א בדפוס דף י"ג ע"א סימן ל"ג ועל גיטין דף י"ד בדפוס דף מ"ז ע"ג סימן פ"ח ועוד עיין לקיטן בתשובות סימן מ"ד אות ד'. ג) חלה פ"א מ"ז ד"ס רק על חלה תרומה נישנית ואין נוטלין אלל מן העוקף. ג) בכורים פ"ז מ"ה תרומת מעשר שזה לזכורים נטלה שלא מן העוקף. ד) ירושלמי תרומות פ"ז ה"א. ה) גיטין דף ל"א ע"א. כחלה שכונתו דמתניתין בתרומת מעשר חיירי. ועיין בתשובת ר"ת על זה ובהערה ז' ע"ס ו) ע"ס ע"ג ועיין ע"ס בתוס' ד"ה וכן נחשדו. ז) בהעמקת שד"ל ואם יוסיף מורי לקח על זאת יבינני, ח) כ"י ושד"ל אלל בדפוס ויגילה עפ"ה. ט) בהעמקת שד"ל מעל יתפתך י) כן הוא ככ"י אכן בדפוס והעמקת שד"ל: אמנם אחי וכתבת וכו'. יא) בהעמקת שד"ל: ולו היה מורי נותן לנ, יכול להצין כי זה הוא לשונו. יב) שד"ל שפתים.

סימן ד' העמקת שד"ל מכ"י תשובות הגאונים תמצא ע"ס ג' 21. ח) רוצה לומר צענונותו, אשר דברי עלמו קפני ערך יהיו מול דברי ר"ש, כמו ריר חלמון מול רקח עסיס רמון, וגלל כן למה ירנה בדברים. ג) הכונה ומה מצדה פזמון בקול המון לעומת אריה, (שד"ל). ד) רומ על דוד שנקרא (שמאל א' ע"ג י"ג) אלמוני עם יפה עינים והוראת אדמוני כזה הוא כנו נכר אמנם ר"ש הוא יפה עין אלל לא נכר כי אם זקן, ולמה יכופ את ראשו מול ר"ת. ד) כקול בהעמקת שד"ל וכן ל"ל במקום בתוך ככ"י ודפוס. והכונה שהשכינה מדגרת ותוכו ומקשקשת קצרו כקיל אציון אלל כהן גדול ונשוע קולו. ואמר בתוך רמון שרומע על הלד"קים שהם תללים מלות כרעון. ה) ככ"י וגם בהעמקת שד"ל וכ"ל במקום כמו רמון בדפוס. ורומע על ישעיי סיו ע יי מי דימון תמצא והכונה שירכו לו כרכות כקשר תלל ויגברו. ו) יגברו ככ"י ודפוס, וגבר בהעמקת שד"ל. ז) הכונה והיך יגלה

תשובות רית סימן ד

ארוני סתח שפתיו עמי, להשיב על תוכחתו, אחרי דבריו לא שלישיית אלא העמיק ולא שחתת, אך אחרי דבריו אשנה ט) ולא בשאפנה, כי היו לי דבריו לששון ובשמחת לבבי לא יהיו עלי למשא, גם ידעתי כי לא לנסותי בא בחרות מליצותיו).

א. (בענין בסיס לדבר האסור)

א. אשר שאל וחלה ספקותיו בראיות לססוק כרכה סממן וכסה, הא ליתא דאיכ מנולה נמי הוי בסיס כחכיתא) רכמונח דמי והוה מוקצה היין ואפי' בהשייה אסור לשחות היין שנאסר היין משום מוקצה. וכרב יוסף סמשה שלימה דנוטל את הכסוייב) הא נמי ליתא דאם כן בלא נוטל את הכסוי נמי. ואמנם ארוני, המשנה והברייתא טעם אחר לשניהם ורבה ורב יוסף מודין בהן. — ותמה אני על חכם כמותך מדוע לא נתת לכך אחרי אשר הם שנויים בפרק אחד ופסק הלכה הם מאי טעמא לא פריך אהרדי. — אך ידוע תדע כי מה ששנינו נוטל הכסוי והם נוטלות היינו טעמא לפי שדעתו היה ליטול בשבת יג), ודוקא ליטול הכסוי יד) אבל אם לא היתה יכולה למלטל בלא שלטול האסור לברוטו) היה מותר כדאמי' היתה בין החכיות מנביה וכו' ונבי אבן דעל פי חכית לא שגא, והא טז) דקא פריך רבנו זקנינו) ינביה הקדרה. ושני משום שהניח נעשה בסיס לרבר וכו' . . . הא ליתא דקשיא מסתני' נוטל הכסוי והם נוטלות מאליהן כדמפרי, אלא היינו טעמא דלא מצי לנער הכסוי דשמא כסויים שלהם כמין כלי חרס שנותנין על נבי קדרות שלנו והקדרה בלועה בחוכה ואי אפשר ליטול הקדרה אלא איכ ינביה במקצת אבל בשמנולה מקצתן נוער הכסוי ונוטל כמו בחררה בזמן שמנולה מקצתו יח), ואפי' חנא קמא דבן תראי דמחמיר סודי דנוטלו הואיל ומנולה מקצתו, ואם מניח בשבת יט) הוי בסיס ואפי' מנולה נמי דער כאן לא מליני חנא קמא ובן תראי אלא משום ראיית ליה לתנא קמא שלטול סן הצד שמיה שלטול ולבן תראי מנביה המוקצה כשלטול סן הצד אפי' עיי' כוש או כרכה, אבל אם כשלטול סן הצד מנביה המוקצה משום בסיס ליכא. והכי הילכתא בין לרבה בין

דעתו איש אשר גלתה ורחקה עמנו הדעת ורזאים תיקון תיקנו נמוקס מנולה. ט) רומז על דברי ההשנה מנחות ע"א ע"א קולך לשחת מאלכל לנהנה אמר ר' יהודה לימתי צונן שמתחיל עד שלא הביאה שליש וכו' עיי' ידעת רבינו שדברי הר"ם אינם ויאלכל צהנה כמו שלישיית כלומר שלא הביאה שליש. והר"ם חרדנא העניק ולא שחת ולא קל לשחת. היך ישיב על תוכחתו אחרי דברים כאלה, ט) כלומר אלמוד, י) ונהנתתק שד"ל משונה הנוסחא נכל וכל ון והיך ע"כ ח"ל: והיך ידבר ענד ארוני, יפתח שפתיו להשיב על תוכחת שלישיית, כ"אשר העניק ולא שיחה; אך אחרי דבריו אשנה, ולא כשאפנה כי היה דברו לי נשון ולשיחת לנבי, ולא יהיו עלי למשא, כי ידעתי לנסותי צל, יא) הנולות מן דכונתי עד וכרב יוסף מסרות נעמתקת שד"ל יב) כלומר ומה שהניח הר"ם לעיל בשאלתו לחיה לחידך ניסחא להלכה כרב יוסף מנשנה שלמה הא נמי ליתא ורזאים תיקון נספירו: וזונור דלא נעשה צמים וכרב יוסף וכו'. יג) תיקון רזאים ציקוס משום שלפי דעתו היה נוטלו נצנת ככ"י וגם נדפוס אמנם בגליון כ"י יחא: כ"א שאין דעתו ליטלם נצנת, ועוד נוסחא אחרת בהעתקת שד"ל נמוקס המנוחות מן היינו טעמא עד כדלמי' ח"ל: היינו טעמא לפי שאין דעתו ליטלם נצנת, ודוקא נוטל את הכסוי, אבל לא היה יכול כי אם נעלטול המוקצה לצדו בלא הקדרה עמו היה אסור, כדתייבא צבתייחא צביליה פידיקא טוון וכסה צדבר שלינו ניטל אם היה מנולה מתקנתו וכו', אבל אם הקדרה והאיסור היה יכול לעלטל בלא שלטול האיסור לצדו, היה מותר כדלמי' וכו', יד) כלומר ולא גיזי הלמד, טו) הכונה אבל אם לא היתה יכולה לעלטל לצדו בלא שלטול האיסור עמה טז) והא תיקון רזאים נמוקס והיינו ככ"י ונדפוס, וכל הדברים מכלאן עד והכי הלכתא מסרים בהעתקת שד"ל, יז) עיין דשיי שנת דק כ"א ע"א דיה או סטמן ועיין חסוי' סס ד"ה או סטמן, יח) שנת קכיג ע"א עיי'ש נחוס' דיה הא

לרב יוסף דאיסלנו בהמניח, דרבה אסר למניח משום כסין החם כגון חבית שבאוצר דדחיה דומיא דמענות שעל הכרכ) ולא היה דעתן על החבית ועל הכר לאותה שבת, אבל אם הניח במתכוין כרי ליטול בשבת דבר פשוט הוא ולא נרע משבתא) ולרב יוסף נמי לא תקשי ראעינ דאמר רב יוסף במניח נעשה כסוי לחביתא) אבל גיזו צמר אין אדם עושה כסוי לחבית, דכי מפני שאין לזה קופת תבן עומר ומפקיר קופת מוכיןב). — ונמלאתי עד מאוד שהבאת ממנו ראיה לרב יוסף ומתוכה רצית לפסוק כמותו. ונזחה היא יותר אליבא דרבה מדרב יוסף דאם כן לרברוך לא יטול את הכסוי אלא הגיזין עצמן יטול הואיל אתה קוראן כסוי... ועל אשר פ"שת כי הויה דממן וכסה אתיא אליבא דרבה וקשיא אליבא דרב יוסף ומשום רוחקך אתה מתרין כי אליבא דתנא קמא דבן תרמי אתיא, כמו שפירשתי כן הוא דתריהו מורו בה הילכתא היא, ואפי' אליבא דבן תרמי אתיא הילכתא הכי. דני שרי בן תרמי חררה ופגו דאיפשר בכוש וכרבר אבל קרה וכיוצא בהן ראי אפשר בלא מלטול מוקצה אסור אם אינה מנולה. וי"ש כחך שהקשיית לפי סברתך מאי מעמא לא פריך ממתניתין דנוטל את הכסוי לרבה, אך יכול להקשות כמו כן לרב יוסף, כללא דמילתא המניח ליטול בשבת כגון כסוי לדברי הכל לא נרע משבת, ושכח מאי מעמא [ד]לא חשיב ליה דחיה כל שכן מחשב ליטול החביתכד) בשבת רלא דחיה, אבל מניח סתמא לרבה בסים ולרב יוסף כסוי בדבר הרגיל לעשות כסוי כגון אבן, אבל גיזין וכיוצא בהן אפי' על מנת ליטולן בשבת אסור למלטל דהא אינה נעשית כסוי לחבית דהשיבי ולא בשלי. ורוקא נוטל הכסוי אבל ליגע במוקצה ולהסירו כגון שהחיתר מכוסה כולי אסור [אם לא] איפשר בכוש וכרבר כרי אלעזר בן תרמי. ועל רבה ורב יוסף קיימא לן ברבה לחומרא, וראיה לדברי בפי' נוטל אדם את בנו ועלה רהיה פסוק רב הביכה) ובגי מעות שעל הכר. ועוד ראיה לדברי מדאמר' בשלהי פ' כל הכליםכו) ר' יוחנן לא סבר ליה כרשב"ג בתריות של דקל אלא כרבנן וכן הלכה. ועוד דרב הילכתא כותיה באיסורי ורבי יוחנן הילכתא כותיה סבר רצין לקשורכו), ולפיכך שנה מחלוקת רב ושמואל ור' אסי בפי' במה פומניןכח) אחריכט) פסק הלכה דפסק רבה בר חיננאג) קמיה דרב לאשמעינן דלא סבר לרב הכי. ורב הילכתא כותיה באיסורי ורבה, דהילכתא כותיה לנביה דרב יוסף, קיימי בחדא שיטתא. ור' אסי נוסיא פליג ארדידיה דאמר משמיה דר' יוחנן והוא שיש תורת כלי עליהן כשילחי כל הכליםג), ומינה שמעינן כי בהגחה אינו נעשה כלי אלא איב עשה בו מעשה וכרבנן דפליגי ארשב"ג, ואי' קשיא דיריה ארדידיה, השני הא דיריה דסבר לה כרשב"ג בפי' במה פומנין, הא דשילחי כל הכלים ררביה, תרע דקאמר התלכג) תנא קמאג) ולא הצריכין ד' למעשה ור' יוחנן כחמיר ואומרד) הצריכין ר' למעשה, ועלה קאי ר' אסי מאי מעשה צאו ושמשפוס, ר' אסי למעמיה דאמר לא בעלת) מעשה רב. דאית ליה

פוגלג. יט) כלומר אם דעתו להניח נשנת. כ) שנת דף קמ"ג ע"ג. כל) ועיין בתוס' שנת דף קכ"ג ע"ג ד"ה האי פוגלג. כז) נהנתקת שד"ל יש כלן חוספת דניס: והיא נמנה ניטלת, היינו בני חנן דרגילין לעשותה כסוי לחול ולשנת אצל גיזי לנול וכי. כח) הולדה פון דכי עד כלן חסרות נהנתקת שד"ל. כד) כלומר האנן. כה) שנת דף קמ"ג ע"ג. כו) סס דף קכ"ו ע"ג ועיין בפסד הישר על שנת נדפוס דף כ"ד ע"ג סימן רכ"ה. כז) סס דף כ"י ע"ג. כח) נכ"י ודפוס כל הכלים ונהיה אצל נהנתק שד"ל אחת רק נמה טוונין וקוס הנכח. כט) נכ"י ודפוס אחרי כן אצל נהנתק שד"ל אחרי. ל) ש"ס שלנו צד בר חנה. לא) דף קכ"ו ע"ג. לב) סימן רלז"ס ניקוס היינו ואלל שד"ל חסר. לג) סס דף קכ"ה ע"ג, וקרי ליה לרי חנינא תנא קמא ללו דוקא אלל מפני שנתמנו נאורה קודם ר' יוחנן. לד) נהנתקת שד"ל ונדפוס וכ"י חסר. לה) גלג צע"י כן הוא נהנתק שד"ל. וכ"ג

בהנחה שני, ונעשה כסוי. ומ"ס אליבא דרב [אסי] לו לא אתיא דהא איתו דאמר יושב אפי' לא הישב [והכא אמר תנא קמא וחשבו עליהן וכי ודי יוחנן מחמיר ואמר דאף למעשה הצריכן] לו ועלה איירי ר' אסי. ובפלוגתא דהסניח רב יוסף דאמר משום ר' אסי ליג איד יוחנן אבל במילתא דרי אסי גרסינן וכן מצאתי בספרים מדויקים ותו לא תקשי דרי יוחנן אורי' יוחנן[לח]. ואי גרסי' ליה נצטרך לתרץ אמוראי ניהולס) משום דרי אסי גופיה דיריה הכא והכא. וכן פסק הלכה בידי: באבן סיתות (כרבנן). בחריות קישור, בעפר קרן זייתא). וכן אני רגיל להורות ובני ביתי היו יודעין, ולאפוקי מספריה דפסק כרשב"ג דודאי אין הלכה אבל אינה אנב אורחיה לא עיין אלא בפי כמה שומנין, ולו נהן לב הוה הרד ביה. ואי משום אף אנן גמי תנינא ררב אשי, אי משום הא לא אריא דההיא רשב"ג היא, ומרלא הקשה לרב דע לך[מח] שכן הוא כמו שפ"י. ואפי' לרבך דסבירא לך הלכה כר' אסי בחריות של דקל אינה ראייה סבא[מז], כי אם תדקדק בהלכה תמצא דההיא דכל הכלים דאודי' למעטייהו לא אתיא כי הא דבמה שומנין אלא כרבנן דמרי' לעיל[מג]. ואל ישיאוך דברי תוספות הרב ר' יוסף[מד] תם פ"י הרב זקני[מח] שפירשו[מו] דרבה ורב יוסף אאם היתה בין החביות [קאי], ולאו מילתא היא דבפי' נוטל אדם את בנו[מח] מפרש רב הונא משום דרב[מח] ארישא דמתניתין[מח] קאי, שחזר בו התם ופי' כדברי. ורב למעטיה דאמר בהדיא בעצת שעל הכר[נ] אם היו עליה בין[מח] השמשות אפי' נמלן[נ] אמר למלשל הספה אעינ דלא יחרה, ש"מ ררב מקצה חבית אפי' נמל האבן[נ], ואעינ דלא אתיא אליבא דר' שמעון, דמחב"י התם ממכני ומוקמי כר' שמעון ורב דאמר כר' יהודה. ורב נחמן דאמר בביצה בהדי שבת קום לך כר' שמעון, לא[נד] תיקשי ליה דהתם גבי מוכני

וחסר נכ"י ודפוס. לו) דרב חסי כג"ל נמוקס דרב לחודא נכ"י ודפוס. ואלל שד"ל חסר גם דרב, אלל נמוקס אליבא נכתב סס אליבא. וגם זה נכון. לו) המלות נהסגר הן מהעמק שד"ל וכג"ל, אלל חסרו נכ"י ודפוס. הך קושיל לדידיה חדידה ותירוך על זה עיין נחום' שנת דף קכ"ה ע"ב דיה וחזרו לנעמייהו. לח) עיין רשניא שנת דף קכ"ו ע"ב ד"ה וחזר שהציא שם דברי ר'מ ועוד עיי"ש לעיל עניה ד"ה ה"ך. וז"ע כי דברי ר"ת כאן נכ"לן סתומין את דביו הקודמים. למעלה חזר שהאי סוגיא דמניח לא אחיא אליבא דרב חסי דאליבא לא בני אפילו נעשה כל דהו דסנירא ליה יושב אפי"ם שלא חישב אלל משמיה דרביה חזר לה. ולי לא נרסינן נמילתיה א"ר יוחנן איב משמיה דנפשיה קאמר והדרה קושיל ארב חסי לדידיה חדידיה, ול"ע ועיין לקמן דברי רבנו בסוף הענין. לו) כלומר אליבא דרב חסי משמיה דר' יוחנן. מ) נאבן סימות כלומר טפסוף כר' חסי נשנת דף קכ"ה ע"ב. ולריך למוחן לרעתי המלה כרבנן או שג"ל, כר' יוחנן" בחריות לריך קישור כרב עס דף כ' ע"א, ועיין עס נחום' ד"ה ורב חסי. ונעמד לריך שיחל לו קרן זייתא כמר זוטרא עס. מח) נכ"י איחא דע לך שהקשה לרב דע' לך שהקשה שכן הוא ודפוס: דע לך שהקשה לרב שכן הוא. ולריך למוחן מחינת שהקשה עד חינת שכן. וכן הוא נהעמק שד"ל. מח) כג"ל נמוקס כמאלן נכ"י ודפוס, וכן תיקון לח"ס. מח) הדברים מן אפילו לרבך עד כאן חסרים נהעמק שד"ל. מד) הדג ר' יוסף המכר כאן הוא ר' יוסף בן משה אשר קראו ר"ת נחשונתו לקמן סימן י"ד נשם מורי, אשר חזר חוס' על שנת כדלחא נעסר התרומה סימן ר"ח ול"ו וכמה מקומות ואודותיו עיין מה שכתוב לקמן נכ"י י"ד הערה ראשונה. מה) רש"י שנת דף קכ"ה ע"ב ד"ה לא שנו. מה) שפירשו כל"ל נמוקס ופירי, ונהעמ' שד"ל חסר. מה) עס דף קכ"ב ע"ב. מח) כן הוא נהעמ' שד"ל אלל נכ"י נעס דרבה כרב. מח) רש"י עס ד"ה לא שנו. כ) נהעמק שד"ל שעל גבי המטה ועיין שנת דף ת"ד ע"ב. נא) שד"ל ודפוס, ונכ"י היה עולה. נב) אפילו נמלן נהעמק שד"ל וחסרים נכ"י ודפוס. נג) ש"מ דרב מקלח חנית אפילו נמל האבן. נהעמק שד"ל וכ"ל נמוקס ש"מ אפילו נימל האבן נכ"י ודפוס. נד) ורב נחמן דלמר נבינא נהדי שנת קום לך כר' שמעון ל"ה. כן תיקון רח"ס וכן ל"ל נמוקס ור' יוחנן דלמר הנהא נהדי שנת קום לך כר' שמעון ולא. נכ"י ודפוס. והך מימלס אליבא דרב נחמן נבינא דף כ' ע"א. ונעמק שד"ל

אם היו עליה המעות בין השמשות קתניה) כגון ששכח כדמוקסי לסתמא ראבן שעל סי החבית הכינו) אבל במניה, כיון(ג) שעשאו כסיס, היו כנוף האיטור ושויה ככוס, קערה ועששית שמוקצין אפי' לרי' שמעון דאין אדם צובה ומצפה אימתי תפול האבן והמעות... ודרב אדרב נמי לא תקשי דאמר משה שהיה עליה מעות בין השמשות אפי' נוסף, והכא שרי באבן על פי חבית דהכא מוקי לה בשבחה(ה) וההיא דמיטה איירי רב במניה ולא בא אלא למעוטי יחדה בדמוכה התם, ואית אמאי איצטרך רב לשנויי האי דמוכני כרי' שמעון לוקי בשבחה וברי' יהודה, דהא רב נמי אית ליה ההיא סברא. י"ל ניחא ליה לאוקמי במניה וברי' שמעון דאורחא רמילתא הוא דמוכני נותנין עליה מעות וסבירא ליה כרב יוסף אליבא דרי' שמעון דמניה לא הוי כסיס... ועוד דסתם תלמודא מוכיח דהלכה כרבה(ט) דקפריך בנוטל אדם את בנוס) ותהוי כלכלה כסיס לדבר האיטור שי"מ דמניה הוי כסיס, דלרב יוסף נהי נסיס(ח) דכיוסי לא הוי שאין כאן צורך כיוסי מכל מקום כסיס לא אשבחין לרב יוסף דאית ליה דליפורך תלמודא הכי, ושלוס אדוני נצח(ס).

ב. (בענין לתרום שלא סן המוקף).

אשר אמר אדוני כי בן בת רבנו חנר כלי קרב לעומתו הם ושלוס אין משיבין הארי אלא בסגיו... אך קובלני על חתנך ר' אליעזר(א) שעלה ובלבל כל העולם וצירף דברי רבנו זקני ודברי רבנו אחי ודברי הרב ר' יוסף ורבינו חננאל ומה שסלפלת, ואין על מי להסמך ואין אנו יכולין לומר דבר בשם אומרו ולא ללפל ולדקדק על דברי שום נאון... כי אם ידעתי שפי' זה רבנו, חס ושלוס שתעלה על דעתי לדבר על מלאך יוצרנו... אך אמרתי אחר מן המסלפים היה... ואף גם זאת יש לי להשיב, ודברי עמו אנידנו... ועל דברי רבנו נסים יודע אני ראיותיו ונכוחות הן, אך מוקשה בהן אני, ומה שאמר אדוני(ב) לא כל הפרשות שוות, הא בהדיא תנן

איחא נתקומו, ורז דהכא דלמרה רנה ושמייה קיס ליה כר' שמעון לא. (נה) על זה כזז לחזים צבלין ח"ל: אין מונין, מאי קושיא ומכ"ש לפי מה שכתוב לפנינו לדברינו יוחנן קאי. ולהדיא אמרינן לקמן דף מ"ו ע"א דר"י אמר הלכה כרי' ופריך ליה ממוכני ומשני ר' זיבא דמשנתנו שלח היו עליו כל נה"ש שלח לטנור דכיוו של ר"י. וגם לפי מה שהגהתי לדברינן קאי תימ' אין תקום לקושיא זו לדבריה משם מוכח דמוחר ככאין עמה עליו ולפסד דקשיא ליה לר"ש גם צעורן עליו לשחרי ולזא כחז דהנן סתמי דקי"ל כר"ס נשכח איירי דוניה דסתמי דלנן שע"פ חציות, אצל זמנית מודה ר"ג, ואיך שפיר אחי הן דמוכני קריש וזמנית מיירי ולכן צעורן עליו אסור ע"כ. (נו) כן הוא בהעתק שד"ל נזקוק דמוקמי' ליה סתמא דלנן שע"פ חציות דהכא ככ"י דרפוס. וזוה הגיה לחזים ומוקמי' נזקוק דמוקמי', כסתמא נזקוק סתמא. וזה נוסכים ככונה עם נוסחא כ"י של שד"ל. (נז) כיון בהעתק שד"ל וכן הגיה לחזים נזקוק כאן ככ"י וזדפוס. (נח) דהכא מוקי לה נשכח בהעתק שד"ל וכל"ל נזקוק דהכא ר"א מוקי לה נשכח ככ"י וגם זדפוס. (נע) נזקוק, ועוד דסח' תלמודא מוכיח דהלכה כרנה' איחא בהעתק שד"ל: ושזכ מפדש התלמוד היתה בין החניית והדר מפדש רב חייל צר אשי תשמיה דרז בני מעות טעל הכר כרנה. (ס) שנת דף קמ"ז ע"א. (סא) נתי' נתי' הגהה לחזים נזקוק נתי' נתי'. (סב) אלל שד"ל לעד

ב. ח) אלל שד"ל חתק חליעז חגיגי' והמכס גראסם נספרו (Gallia judaea p. 478) מושב שהוא אחד עם הטובל חליעזר בן שלמה לקמן סי' מ"ז. אך אין לזה ראיה נכונה. אבל זוה נראה שהדין עמו נחשנו שהיינו חד עם הריד חליעזר תפלירא המוצא נחוס' צ"ב דף ע"ט ע"ב ד"ה אימר צענין קנין דצר שלא נא לעולם. כי הישב הוכיח החכם הג"ל אשר פעמים רבות קלקלו עם העיר פלאיחא לכתבו גם פליחא עינין לעב"ל ריש סימן ח' הערה ח' איכ שני עדים צדקה, עם העיר פלאיחא וגם עם האיש להוכיח שחליעזר הגזז היה חתנו של ר' שמעון הזקן מפלאיחא הנזכר פה. (ז) כחז לחזים צבלין ספרו על זה: נראה שריש רז"ה ליישב דמתניתין דגיטין בתרומת מעשר וע"ז כחז דמתניתין איחא תרומות ומעשרות ולא

תרומות ומעשרות וכו' תרומת מעשר ואג' פריך ג) ואמתי' לא פריך ... ועל לשון חברים שאמר ארוני אינה ראייה, דהא ד) בשמעתתא תנינא דחולין פריך ובי נחשרו חברים אעי' דהוא מן התורה, ושלוש תורת ארוני וכו' נצח, ואשר עלה ברעת ארוני כי מעל השליח לכבי לא כן ידמה, כי אני המסקתיו למען כי היה מסורת בידי כמו שפי' ולא חשתי וכו' התמהמהתי ה) עד כלותו הרבר לשלוש. ושלוש לארוני וכו'.

סימן ד. תשובת רבינו יעקב לר' אליעזר.

א. (בענין זרק כוית תרומה לבית סמא)

אשר הקשית לשאול על פי רבינו ג) יפה הקשית וכמה תשובות אהרות יש שהרי מסעם תרומה אינה ראוי ג) להחמיר ולמעט בשיעורו וכן נבי יוצא דשתי הלחם. וכל מה שפירשו התוספות לא יפה כיונו שמועתם דכלא צירוף הוה ג) מצי למבעי וכלמטה מני כלבוד רמי ... ומה שאמר רבנו ונס אתה דחוקד) בדבר, רבשעת עקירה לאו חשיבותא היא, ואומר רבנו משום דור לוקה ה) ואת אמרת משום עבודת תרומה ה) דאי לאו הכי קשיא לן בו אעקירה אמאי מחייב דהא הוי כהוציא חצי נרונות ותסחה: דכולי עלמא מסור ... זו אינה קושיא דהתם בעקירתו לא היה ראוי להנחת לבשיעור. אבל כבר משום ותלמוד ערך בידי שכל מקום שעקירה לרעת הנחה היא אם ההנחה חשובה עקירה שלאדרכה חשובה היא, וכן נבי יוצא דלחם הפנים דקאמר תלמודא מדלענין יוצא בבית ה) וכו' אעי' רבשעת עקירה ליכא שיעורא כיון דהנחה יש שיעור לחייב, עקירה בתרה נירא. ודחי תלמודא ה) הכי השתא וכו' ועיקר תלמודא דשמעת' הכי איתא לעולם לענין שבת ... וכן דאיכא וכו'. ודווקא תרומה מהורה לבית סמא והצירוף שבבית חולין, ותרומה מהורה זרק, אבל תרומה סמאה לא דלא מכשר לה בוריקתו לשום מומאה ולשום דבר המשתנה בה, ובמהורה אם הוציאה כנרונות וכן בסמאה נמי כנרונות, דבכלל כל האוכלין הוה, אבל במהורה שזרקה לבית סמא החשוב בוריקתה לשעתה לחייב האוכל אותו הכוית, הואיל והחשיבה לכך גם לענין שבת יחייב בעקירתו, שלצורך כך עקרה. דהוי כמו העוקר להצניע סתות מכשיעור והוציאו שהוא חייב ה) והיינו דקאמר שרמזרפי וכו'. ובסתות מכזית לא מצי

פריך וכו' נחשרו ובגמל דף ל' איתא תרומת מעשר ופריך, וכלפי לייח דאמתניתין תיקסי ספי, דהא בגמל דמיירי נתרומת מעשר ספי י' לומר שניטלת סלח מן המוקף מנתכרועה ומעשרות ונלחא שדעת ר"ה לייטב מחיי' דמיירי נצי' ויי' וכמ"ס תמוס' סס. ע"כ. ועיין תמוס' גיטין דף ל"א ע"א דיה המניח ונתוס' יצמת דף ל"ג ע"ב דיה חלל. ג) וכו' נחשרו גיטין דף ל' ע"ב. ד) כהעמק ע"ל איתא: דהא גבי מעשר. ועיין חולין דף ז' ע"א. ה) כהעמק ע"ל ול' חטטתי להתמטתה.

סימן ה'. השאל' ר' אליעזר לא כדע מי הוא משנים הנזכרים נסם אליעזר סהם כחטנות ר"ה. האחד הוא חטנו של ר' שמעון כסיון ד', והשני זה אליעזר מנין עיין לקמן כסיון ע"ו הערה ראשונה. ח) כל התשובה שייכת לכת דף ל"א ע"ב על הא דנצי' רבא מדכ נחמן זרק כוית תרומה נצית סמא וכו'. רבנו זה שהקשה עליו הוא לפי הנלחא רבנו שמואל אחי של ר"ה שהניח דהסניח כלן דיה זרק, וגם סם הובלח קושיא זו נסם רמזין. ז) הנהת דלחיס נמקוס הוא נכיי ודפוס. ג) הנהת דלחיס נמקוס הוא נכיי ודפוס, וכוונת דרנדים, דלדברי רבנו שמואל חשיבת התרומה היא מלד עלמה חף בלל לרוף, ח"כ ל"ל לננעי צירוף וזרק, חפיו מוכנס מני אפי' שחיונ' שבת נח קודם ללירוף בלמטה מני, ועיין תמוס' סס דיה כנון. ד) כן הוא נכיי ונדפוס דמוק' ודלחיס תיקן דמקת. ט) כן הניח דשניח' סם נסם רבנו שמואל. ו) כ"ל דכוננו כמו שכתב דהסניח' סם למחן דכיי רבנו שמואל שחשיבת תרומה מפני שמחייבת להם הכתוב ושמתם את משמרת תרומותי. וזוהי ל"ל כלן משמרת תרומה נמקוס עבודה תרומה. ז) שבת סס. ט) כן הניח דלחיס נמקוס נס' נכיי ודפוס. ט) שבת סס ע"ב. י) שבת דף ל' ע"ב.

למיכע דבפתות מכות לא מחייב האוכל תרומה . . . ותדע דנבי יוצא אעיג דבפתות מכות מיספיל ביוצא, נחית תלמודא למימר מדלענין יוצא בכות וכו', ואם היתה פטמה מקורם או יוצא מקורם פשיטא בנדרות . . . (ומה שאומר רבנו דבשעת עקירה בעי חשיבותא דאי לאו הכי קשיא עקירה אמאי מחייב הא הוי כהוציא חצי נדרות ותפחה רכולי עלמא מודו דמסור . . . זו אינה קשיא דהתם בעקירתו לא היה ראוי אבל דבר פשוט ותלמוד ערוך הוא שכל מקום שעקירה לדעת הנחה היא אם ההנחה חשובה עקירה שלצורכה [נמין] חשובה היא, וכן נבי יוצא דלחם הפנים . . .) (ה) ודבר זה בלא נמנום.

ב. (בענין אכילין או מקבלין פוטמה בב"ש).

וכן ליטמא בכביצה (ה) נבי בצק שבכרקי עריבה שאי אפשר לפרש בענין אחר כאיסורו (חשובו) וגם בכאן) ההלכה מוכחת כן, וגם נבי הכשר בחבית (ו) שנשברה אין הכשר לפחות מכביצה . . . ומתורת כהנים אין לנו לסתור התלמוד, דליטמא בכל שהוא. דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא (ה).

סימן ו'

(ענין אריסות וקבלתו לגבוי בשבת וי"ט וענין מלאכה לאכל).

אהבת אלופי ומורי ר' שמואל (ה) הזקיטני לעבריני על דעתו, כי בקושי גדול אני חולק על רבותי, אך ענותנותו הרהיבתי להשיב מה בלבבי. כי גיל דמותר ישראל להניח לגוי המקבל קיבולתו לעשותה בשבתות ובימים טובים, דהא אמר ביציאת השבת (ג) נותנין כלי לבן לכוכם. ואית הגי מילי בדברים דלא מפרסמא מילתא ומשום האי מעמא לא נתיר אלא כנון אוהן יריעות שנחתין לארוג וכיוצא בהן, הא לאו מילתא היא, צא ולמד מרחיים של מיסג) שאסרו בית שמאי משום שביחת כלים ובית הלל לית להו שביחת כלים ושרי להניח בהן חסין והן מחונין כל השבת . . . וכיש שאם עיי גוי בקבלתו שהוא מותר, ורבוחינו שפוסקין בכל מקום שביחת כלים דאורייתא הא ליתא. וכן בריה דרבוי המקיל בשביחת כלים אבל ברחיים פליג עלאי, ולא ידענא מעמא דמשמיעת קול לית לן ועד שיתברר לי מעצא לא אאסור אוהן ד). — ועוד נראה לי להתיר קבולת מראמרינן בשלהי ס'ק דעיוה) דמשבירין שדות אבל לא מרחין, ומעמא מפרש בנמרא דנבי שדה אמרי אריס אריסותיה קעביד, איכ אריסות

(ח) המלות נחמנך הן הן הדברים שכנז נאמרו לעיל והן נאמרו נכאן וכן ע"י טעות סופר נשתדצנו הדברים לכאן, ולכן נחמנך גם לחזים.

ב. (ה) השוין קלרה, אך זה חוקן הדברים. וכן לענין ליטמא אוכלין בענין כביצה כמו נבי צק שבכרקי עריבה נפסחים דף ע"ו ע"א, והין לחלק צין לקבל טומאה וצין לטמא אחרים נצי אוכלין. וזה נגד דעת רש"י נפסחים דף ל"ג ע"ב ד"ה כביצה דסיל דאוכלין מקבלין טומאה אפילו ככ"ט. ועיין דברים אלו בחוקן נפסח הישר על ערונין דפסח דף כ"ו ע"א סימן קמ"ב ונחום; פסחים דף ל"ג ע"ב ד"ה לחימת ותוס' שנת דף ל"א ד"ה חו לענין. (ג) כלומר שמה דליחא שם נבי צק שבכרקי עריבה נפסח דליסורו חסונ מלמדך אי אפשר לפרש בענין אחר אלא שחלמדך לחיה לענין קבלת טומאה. אבל עיין שם נפסח ד"ה נפסח פסחים לענין לטמא אחרים. (ד) שנת דף ל"א ע"א דליידי ציה לעיל קלאמד שם אי לענין טומאה כביצה אוכלין בעינן ועמיש נחום. (ה) כלומר נפסח חנית טענברה שנת דף קמ"ה ע"א. ועי"ג נחום' ד"ה כביצה. (ו) היבאה נכ"י ותוס' פסחים דף ל"ג ע"ב ונמקומות אחרים.

סימן ו'. (א) ר' שמואל אפיו על ר"ת. (ב) שנת דף ע"א ע"ב ועיין שם חוס' ד"ה אין נחמין. (ג) מה דף י"ט ע"א. (ד) שם עיין חוס' ד"ה וספתא. (ה) ע"ז דף כ"א ע"ב

נוי בשדה והוא מפרסם טובא שרי יהוה ליה קבולת. ואפי' ריש בן אלעזר דמלינ
 בנמרא ומפרש מעמא דארים אריסותיה קעביד ליה ליה, ואוסר שדה משום הנקראת
 על שמו, גם משם נמצינו למדין, כי אם לא היתה נקראת על שמו של ישראל אלא
 בתורת אריסות שהיה מותר, וכל היכא דידעי אריסותיה לא צריכנן למעמא דרי שמעון
 בן אלעזר דשרי נבי נוי משום דאמר ליה וציית אלא משום אריסותיה הוה שרי ועוד
 שהלכה כתיק רסתם סתניתין כוחתיה, וכולה שמעתתא רמיק פי מי שהפך (ו) דאוסרת
 קבלנות היינו בימי אבלו, שנראה' כמסור מלאכתו לעשותה ובאבל החמירו, אבל קבולת
 נוי אמר נוי ארעתיה קעביר. ועוד דקבלנות אי אמר ליה מי ציית, דנהי דציית נבי
 שדה ישראל כרי שמעון בן אלעזר, נבי קבלנות לא ציית, והכי פירושא דשמעתתא
 אמר שמואל מקבלי קבולת דאבל בתוך התחום אפי' מקודם אבילותא אסור חוץ
 לתחום מותר, אמר ר' ספא וכו'. אמר ר' משרשיא וכי ליכא מתא דמקרבא לתחום לא
 אמרן אלא בשבתות וימים טובים שאין ישראל רואה מלאכת האבל הנעשית עי נוי
 אבל בחול המועד דשכיח אינשי דאולי אסור, וכיש בחול שהוא אסור, והא דנקט
 תויה הא קמיל, אע"נ רלא שכיח דאולי כולי האי אסור, ועוד אידי דתנא שבתות וימים
 טובים נקט תויה. . מר זוטרא בני ליה אפרנא בימי אבלו חוץ לתחום ובשבת וי"ט
 איקלעו וכו'. . ולא רצו ליכנס וקסריד והא שמואל וכו'. . וכרמסקינן ובשבתות
 וי"ט מותר ומשני איהו סיוע מסייע בהריירו בתיבנא כלומר לא היתה קבולת נמורה
 שדרי הוא היה נותן להם תכן התבני והיטם ובכל (יה"ז) אסור. . מכאן למדנו שיותר
 קבולת לכבדי בשבת וי"ט וחזיה. . והא דתניא בשילהי שמעתתא מקבלין קבולת במועד
 לעשותו אחר המועד ומסרי רבותינו בני המקבל אינו נראה דהא לא קתני נותנין
 קבולת אלא מקבלין קבולת ואמסקבלין קאי, ואי בניו איירי הוה ליה למיתני מותר
 ליתן קבולת לנוי אי נמי נותנין קבולת. . והי"ט) דברייתא מקבלין קבולת בין ישראל
 בין נוי בעומד לעשותה לאחר המועד, ובמועד לא יעשה, בין ישראל משום שהוא
 מיוחד על המועד ובין נוי מפני שסמרו לו במועד אינו עושה ואינו אוסר לנוי ועושה,
 אבל מסרה קודם המועד לנוי מותר בלא אבילות, ותני מקבלין משום ישראל המקבל
 ותני במועד לא יעשה מפני ישראל המסרה לנוי המקבל, ולרבו רבותינו שמשרשים
 כולא שמעתתא בשבתות וי"ט ולא משום אבל, כמה תשובות דלבריהם חדא דשמואל
 דאמר מקבלי קבולת בתוך התחום. . עיקר דבריו לא פירש. ועוד כולי פירקין באבל
 סידי ומילתא דשמואל גופיה מאכל סליק ובקבולת דאבל סידי הוהא דסליק מינה. .
 ועוד קשיא הוהא דבשילהי ס"ק דע"ז דמוכתא דאריסות נוי בשבת שרי ועוד לכאורה
 נראה כפי' קמא דשבת שמלאכת ישראל נעשית ארעתיה דנפשיה דנוי מותרת ואמרינן
 נמי נבי ספיהט) דפוסק ע"ס לשכות ואינו שוכח אליבא דרבי ואבוהי) סליג עלה ראינו
 צריך, דמשמע דנוי אינו מניח בשביל ישראל טלעשות קבלנותא, ולשוין אחר מצאתי
 בפירוש שמשרש דשמעתא דשמואל באבילות מיירא, אבל לא נתיישר בעיני רבותינו
 לפי שלא העמידוהו על עיקרה, ומתוך כך נראה להם שבוש. ואני מדעתי פירשתי כן
 ואין בה גמגום, ואלו דקדקו בה רבותינו עמדו בשמעתתא כי ידעתי לשון זה של
 שמועה היא עיקר, אך לפי שהקשו בהלכה שינו אותה, וידע אדוני כי לפי דברי דבר
 משום הוא שבשבת וי"ט ומועד מותרת קבולת לנוי אם אינו אבל (א) אם מסרה קודם

ועיין ס"ט תוס' ד"ה חריסא. (ו) מועד קטן דף י"ג ע"א ועיין תוס' ד"ס אמר שמואל.
 (ז) וכלל זה כלל צנקוס וכלל למודא צ"י, ונדפוס עמו וצנכל צנקוס וכלל ולח"ס הגיה
 כס"ג צנקוס וצנכל. (ח) וס"פ כן הוא צ"י אלל צנפוס ח"סא אפי"ס ודלח"ס הגיה אפי"ס.
 (ט) צנכ דף י"ט ע"א. (י) כפ"ג. (יא) כלומר יסלל המוסר.

המועד, דהואיל ובאכל מקמינא לאיסרא ומסרי ר' משרשיא דלא נאמר אלא בחיה אבל בשבת ויש מותר, רואין אנן הדברים קיז דאפי גבי אבל דאמר בחול בשבת שרי, שאר בני אדם לא כל שכן. וכל השמעה מוכחת דלא מסלני בין קבלנת שדה, בית ומסלסלין דקתני וכלבר שלא ישקול ולא יסדרו ולא ימנה, וכל הגי במסלסלין איתגיהוינן) כן נראין הדברים בעיני קמנו ואלו בא מצעה לירי הייתי מודה לעצמי.

סימן ז.

(ענין מחלוקת בשל מבדחת).

השוב רבנו חם להרב ר' שמשון: אמר עולא מחלוקת בשל מבדחת) אשר אמר ארוני כי התאנות הגדילות בכיפין הן מין תמרים רעים ובשעת נשירתן אינן ראוין לאדם עד לאחר זמן אלא לעורבים... ומשום הדי סריך והא מוקצות הן לאדם... זאת לא זאת, כי אם בשנתלשו קודם שבת ודראי הן מתרות, שנלג) דבר שמכון לבהמה הוא מוכן לאדם לענין שבת, אם אינו מחובר או נולד כדאמרינן כותיה שקיל גמי לח וכרדן עלוויה רחוי למאכל בהמהנ): ותו אמר קש שעל המטה וכר ואם היה ראוי למאכל בהמה מנענע כידוד) ודבר זה הכל יודעין ואין צריך דאיהיה) שימלט אדם לבהמתו ויאכל מהם אם ירצה ככל דבר המוכן לבהמתו אם ראוי לאכילה. ואם נחלקו בלחצין שינאו), דקא משוי ליה מגא ואינו אוכל, אבל מי הוא שומע שיכין לבהמתו ויקצה לעצמו, דאם כן אף שלולא יאמר... ועוד הרי הן כבינין?) שפור של עץ לאכול בשר... ובלשון עולא) [לא] דרק מורי דקאמר בשל מבדחת ולא [קאמרן] בשל הביסין אלאם) ודאי דקאמר בשל בין הביסין) שנשרו מן המכרות לבין הביסין ולפי פירושו איני יכול ליישב הא דמקשי השתא מוכן לאדם [לא] הוי מוכן לכלבית). וההיא דרי יהודה בכסניותי) במקומן הוא דהבריע דהויא מוקמינן לה בכסניות הגדילה בכיפין ובאילן טובי) שהיא נסור עדיין והן חייבות במעשור [ומחלקן] בין הכסניות שנקראו בוטר וסופן להתבשל כאילן. ואיני יודע מסני מה דחק ארוני לוטר שני ענפים ברקל גי מינים. דכי קאמר אוכלין על

(יא) ועיין עוד לקמן בתשובת ר"ת אל רבנו תתלם סימן מ"ח אות י"א שכתב שכן מדוקס סחיר.

סימן ז. א) סמחים דק רז ע"ב ועיין נחום' פס דים מתלוקת. ב) מותרת שכל כן סוף נביא. וסוף סנכון. חלל נדפוס איתא נתיחות של כל ורחוים חיקן נסמיתות נמקוס נתיחות. ג) סנה דק קייב ע"א גבי מעטס דל' חננו דליפסק ליה לועיה דמגוליס. ד) מעטע נידו נכ"י, חלל נדפוס ונעטס נידן ורחוים חיקן ונעטס מוכן לדבר. עיין סנה דק קמירא ע"א. ה) כלומר לדבר זה מילתלס וכר. ו) גילס דק ל"ג ע"ב. ז) כן גוים רחוים נמקוס מוכין נדפוס וגם נכ"י. גילס כ"ס ע"ב. ח) כן סוף נכ"י וכו"ל נמקוס למס נדפוס. ט) לרין לטוסף לפי דעתי סעלה, ל"א סמכר נכ"י ונדפוס או סנרין להגיה לל נמקוס למס. חס סנה רבינו לועי, שהיה ר' שמשון לא דקדק בדברי עולא שאמר שכל בין הכיפין ולא בשל הכיפין. והס רחיס סלין דעתו על חלטה הגדילות נכסין אלא על חופן סמכרו מן סמכדות לבין הכיפין. י) אלא כן הגיה רחוים נמקוס חלל נדפוס וגם נכ"י. יא) כלומר. יב) גיל סמקסה לר"ס, כי לפי פירושו ר"ס אין הכדון דומה לרחיס, יען לפי פירושו מייירי עולא נענתלסו מלסעול, אבל סכא כענתלסנה נענת לא סיתה הנעטס מוכנת ללחם בין סעעטות. ועיין נחום' פס דים דמנן. יג) עוביין דק כ"ס ע"ב. וכלא סעטס סניא ר"ס רחיו דכסניות כן סלחט סעט סלל נעמרו נעלס. יד) הלשון נעונעמס. וכלא סעטס ר"ס לועי, סלחכע עמס רחיס נגד דעם הר"ס, יען סלסר סס נקלחו כסניות בין סנדלו כביעין וזין סנדלו סליין סוד. וללו סנדלו נכסיין נעמרו וסייעין נעעטס, וללו סנדלו סליין סוד נקלחו נוסר וסופן לסחכעל

של בין הכיסין וכו"ק) היה לו לומר אוכלין על שבכיסין ועל שבשיצין דלא אשתמיט תנא למיתני בין בין . . . ופי' דשמעתתא הכי הוא, אמר עולא מחלוקת בשל מכבדות ששם נשארו תמרים כשנתלשו וגו"ה שמא יעלה בשבת, אבל באותן שנאלו בין הכיסין למטה מן ספחים סמוך לקרקע ד"ה מותר, והא מוקצות ניהו, שהיו מחוכרות בין השמשות ונשרו אחרי כן, הרי שאין דעתו עליו מאתמול, שאינו יודע אם יהו נושרין אם לא, ולא דמי לרבה בר רב הונא דאמר באין צדין טו) מוקצה שיכש ואין הבעלים מכירין בו דמותר, דהתם כגון נורגרות וצמקין שהיה להם כבר שעת הנושר אבל הבא לא, אי נמי התם מדעתו מוקצה ודעתו עליה ליכש, אבל הבא הוקצה מחמת איסור חיבור לא מהני דעתו, ואתרווייהו פריך טז), ועולא אית ליה מוקצה כ"י יהודה אפי' בשבת, וכי תיסא הואיל וחזו לעורבים דעתו של אדם אם יצא שעת היתר לעצמו שהבנת עורבים תעלה לו, ומשעם זה נתיר כל מיני חיבור הראויין לכהמה שאדם רוצה שתאכלם בהמתו, דכל רחוי לכהמה אפי' מחובר אם דעהו של אדם להאכילו לכהמתו, בהתלשו מיחוי לאדם מוכן הוא כמו השוחט לתולה ואם לא יראה) בהתלשו לאדם, אפי' לכהמה אסור למלטלו הואיל והיה מחובר, ומשום כך עשבים הנתלשין לא ישלטם לכהמתו, ואותן חיבורים דאדם מקפיד עליהם שלא תאכלם בהמתו הם אסורים משום מוקצה, שלא הוכן אפי' לכהמה בדאמר נבי נבלה שנתנבלה בשבת, והיינו דקאמר וכי תיסא הואיל וחזו לעורבים שמוכן לכני ירחו שיאכלו בניית) עורבים מהם אי חזי להו, וכ"ש שאר בהמות, דרוכ תמרים הוה להו, השתא מוכן מאתמול, שבהמה עומדת לשחיפה לא הוה מוכן לכלבים מאתמול, שכשהיא חיה ראויה לכלבים כמו נבלה אם הוא מכינה לכך, ואעפ"כ לא תחשוב למחר כשנתנבלה כאילו מוכנת לכלבים מחייתה מאתמול, ולא מהניא להו בין השמשות הבנת אדם להיות כמו פרסה בדאמרינן בביצה יט) מוכן לכהמה שאדם רוצה שתאכלנו בהמתו כשתהא שעה ראוייה כגון הכנת אדם, לא כל שכן שלא תהניא לו הבנת בהמתו, . . . ומשני מדי רחוי לאיניש לא מקצי ליה, שעל כל דבר שיש בו הכנה אפי' לכלבים דעתו של אדם לכשיבא לו שעת היתר שיאכלנו ע"י אותה הכנה, וראיה לדבר דאמרי' בשמעתתא קטייתא דביצה כ) אפרוח שנולד ביום טוב רב אמר אסור ופריך ליה וכי מה בין זה לענל שנולד מן הפרסה ביום טוב שהוא מותר אמר ליה הואיל ומוכן אנב אמו לכלבים דפרסה מאתמול חזיא לכלבים ועוברת היה ראוי כמו כן, עכשיו שנולד ב"ש באת עליו שעת היתר לאדם הועילה לו הבנת הכלבים של אתמול דרעתיה דאיניש בדפרישיית לעיל, ופריך השתא מוכן לאדם, שהיא הכנה חשובה, לא הועילה לכהמה, מוכן לכהמה שהיא הכנה גרועה וכו', ובי מניות הללו אחת הן ופתרון אחד להם, וההיא כח) דקאמר בביצה כג) סירות הנושרין מאי טעמא נזירה שמא יעלה ויתלוש, ולדברי מורי שאומר דהא לא קפריך והא מוקצה ניהו אלא משום דאינן ראויות לאדם עד לאחר זמן והא מסיק שמעתא הואיל וחזי לעורבין שרי איכ התרת גרונת וצמקין משוית להו, והא דקא פריך וכי תיסא ואייתא ראייה

ופטורין מן המעשר, יד) פסחים דף ק"ג ע"ג, וכונת ר"ת דלפי דעת ר"ש שאומר ע"י ענפים יש צליגן עם ג' מיניס, הוהכדות והכיסין והסיצין איכ למה תניא ע"ס אוכלין על של בין הכיסין ואין אוכלין על של בין הכיסין, מה בין בין דקחני, לימתי אוכלין על שבכיסין ואין אוכלין על שבכיסין, טו) צילה דף כ"ו ע"ג וע"ס איחא רב כהנא, טז) כלונדל חנבל מוכדות ללחמי ירישו ונתרין וגם לנבנן אין אסורין רק משום נזרה, יז) כלונדל יחי לחוי, יח) כ"י, חנבל דפרסום איחא לנני, יט) צילה דף ו' ע"ג, כ) ע"ס ע"א, כא) כ"ל חנבל והיינו עמקום והסיא, כב) צילה דף ג' ע"א.

מבמה שנתנבלה ב"ש ובשבת לא ידענא סאי קסריך לדברי אדוני דחנן ר' יהודה
אומר אם נתנבלה מערב שבת, מוכן לאדם חשיב ליה רבן בידו לשחוט, אבל פירי
שהוא מחובר לאילן אינו מוכן דליכא הכנה כלל, אבל בבהמה קצת הכנה [איכא]
כיון שהיא כרשותו אעינן דלא נשחטה מע"ש כדאמר' השוחט בשבת יאכל לאחרים
ולא לוג] אלמא כיון שנאכל לאחרים מוכן הוא.

סימן ה. השיב רבנו תם להרב ר' שמשון:

אנכי הצעיר לא עצה ולא נבורה, אכן הוא המשיב מלחמה שערה,
אנכי רש ונקלה אמרתי נמרה, אכן הוא המביא כשרון הטהרה,
אנכי בור נשבר מימי מערה, אכן הוא כבוד סיד, משה לא נחסרה,
להשיב על תוכחתו וחלתי ואירא, כי ערום אנכי ואין כסות בקרה,
אם כהה הברזל קלקל פנים וצורה] ישיב על שנינונות ואל יזרוק בי מרה.
כי ידעתי כי עסקן שאלותיו ולא נסלאו ממנו אך לנסותי בחידודיו גלה לי סודו,
ואשרי עבדיו ותלמידיו חתומי למודיו], כי גם אני ביום ובלילה הגני עליהם] מן
ושמש הרב ר' שמשון בן רבנו ר' יוסף מנה בן מאתים] השוכנים בין שפתים. ולי
אני הקי יעקב ישא אחי פניו, לכל פשוט וקבל ועניו], כי כאשר מרשתי לפי
[שכלי] ו] המעט, אחבונן הבא בירי.

א. ענין זמן חפלה.

אשר יאמר] מורי על קרית שמע לזמן ותיקין, נראה בעיני שהקדמת ותיקין לאו
משום זמן קרית שמע אלא משום חפלה, כדאמרינן תפלות כנגד חמדין קהנות],
והם היו מסהרין עבודה התמיד לפי שנאמר בו בקר. ואע"פ שהיו מסהרין קודם הגין
החמה בשחיטתה, אי אפשר להקדים כל כך זמן קרית שמע וחפלה, לפי שנא
יידאך עם שמש] ועה רצון מילתא היא]. ומכונן היו להתפלל סמוך לעבודתה
ועם דמדומי חמה. והיינו דקאמר בתפלה השחר עד חצות] ורמינהו מצותה של קרית
שמע עם הגין החמה כדי שיסמוך נאולה לתפלה ונמצא מתפלל כיום, שמעינן מינה
חפלה עם הגין החמה מצותה ולא עד חצות, דקרית שמע מקדיסין משום חפלה

ב. מולין דף י"ד ע"א.

סימן ח' ה] וזרחה כ"ל נמוקם וזרחה כ"י וערה נדפוס. ג] מלשון מחוס תורה נלישדי
ישעיה ט' ט"ו]. וכוונתו תלמידיו, אשר מחוס תורתו כדלח נחס. ג] כן סן
הדברים כ"י ודפוס וקשים להגין. ואולי ל"ל, כי גם תמיד ניום וזלינה הנסו עליהם עין
ושמש, ועל כן מלמד מלמד אחרים. ד] כלומר שגדול כח האז יותר מהסן. וזוהו צ"ח על
מלמד כ"י תענית כ"א ע"ב יבא מנה בן פרס אל מנה בן מנה ואל יבא מנה בן ענש
אל מנה בן פרס. וגם על מעשה דרבי צברובין דף פ"ו ע"א פנו מקום לכן מלח מנה
וכי פנו מקום לכן מלחמין מנה ע"י"ש. ה] לכל פשוט וקבל עניו כן הוא כ"י ואני
הגהתי וקנין נמוקם עניו. וזוהו על מילתא דר' אלעזר סנהדרין דף ל"ב ע"א לעולם הוי
קבל וקיס ופדע"י עס קבל לטון חפל ופפל והודלתו כמו עניו. וכוונת ר"ח צ"ח שיטת ר"ח
אח פניו לו, אשר הוא איש פשוט ושפל ועניו לכל. ונדפוסו ח"ת: ישא אחי פניו לכל פשוט
וקבל ע"י. ועל זה כתב ר"ח צ"ח ע"ל: לכל פשוט וקבל עינים (הוא רומן ל"ח ענינה
דף ג' ע"ב פשט ידיו וקבל עניו) ע"כ. ולי נראה כמו שכתבתי. ו] כ"ל סלריך לחוסין
ז] מלמד יאמר (בשעתקת סד"ל ח"ת) ולהלכה כמלא גם חסונה ז"ח צרכס חמד מסנה
טעניית ל"ד 30 ולהלכה אשר העתיק סד"ל מ"י ספר חסור הגוונים שנידו. ח] נדכח דף כ"י
ע"כ. ט] ועת לטון מילתא היא כן הוא כ"י ודפוס וחסר בשעתקת סד"ל. י] עס דף כ"י ע"א.

ומשני ההוא לוהיקין דאמר ר' יוחנן וכו' וכדי שיסמך וכו', מוכיח דהוה לן לאתורי קריה שמע [אם לא] ית' מסג' הסמיכה, ונמצא מתסלל ביום ולא קודם הנג' החמה דהא לאו יום נגזר הוא. וכולא שמעתי מוכחת דמיירי בסמיכת נאולה לתפלה ולא בחביבות קריה שמע ובעונתה. תדע שהוא כן דכי אמר בסיק מאימת קורין שמע בשחרית י' התם לא פריך ורמינהו דמעמייהו דותיקין לא משום קריה שמע ולא סגי לסימך מינה אקריה שמע דלמא ותיקין נמי היו מקדימין י' קריה שמע או מאחרין לולי בשביל התפלה. ועוד מדאביי נילף, דאמר רב הונא הלכה כאחרים ואמר אביי לתפלה כאחרים לקיש כותיקין. אביי לא אמר הלכה כאחרים בתפלה ולא הלכה כותיקין ד', משום דאחרים וותיקין לא איירי לא בתפלה ולא בקריה שמע י' אלא אחרים בקריה שמע, וותיקין מטעם תפלת השחר, והיינו דקאמר תניא נמי הכי ותיקין היו נוטרין אותה וכו' מאי קרא אמר ר' זירא ייראוך עם שמש, [ואי] אתפלה קאי כדאמר ר' זירא נוטיהו) נבי העושה תפלתו קבע, מאי קבע כל שאינו עושה תפלתו קבע עם דמדוסי חמה אמר ר' זירא מאי קרא וכו' ייראוך עם שמש י'.

וגם כשהביא ראיה למאי דאמר ר' יוחנן תניא נמי הכי ותיקין וכו' ולא הביא ראיה מהויה דתפלת השחר י', דותיקין סבירא להו וזן קריה שמע כהך תנאי דמתניתין דהוא קודם הנג' החמה הרבה והויה דמאחרין ליה משום תפלה כדמרישית. וראיה לדבר קאמר נמי בטי שסתוי י', אם יכול לעלות ולהתכנסות ולקרות עד שלא תהא הנג' החמה דקאמרי י', לימא סתמא כר' אליעזר דאמר עד הנג' החמה ולא מהנג' ולאחריה, ומשני אפי' תיסא ר' יהושע, [ואי ותיקין אקריה שמע קסרי איכ' כריי לא אתיא אלא היק' כה] דלמא כותיקין ואפי' הכי עד הנג' החמה ומשום תפלה דאמר ר' יוחנן וכו', ועוד דקאמר נוטרין שים קודם הוא, ועוד דקאמר לימא האי סתמא, ולא פריך ורמינהו כדפריך נבי תפלה בתפלת השחר. והאי דקאמר עם לא סיני ולא סתירה, דעם תרתי לשונות משמע, אחר כדאמר עם דמדוסי חמה כה) בית הלל מתירין עם השמש כה) ייראוך עם שמש ד'. ומשחמע בסמוך עם חשיכה וענין כה) עם בסמוך הוא לפניו או לאחריו . . ועוד ראיה לרבירי מהלכות גדולות, דהיג בהדיא כו) עד חצות ורמינהו מצותה עם הנג' החמה עד שיקרא קריה שמע מקודם הנג' החמה ויסמך נאולה

י' אם לא, כן לריך להוסף ומסר נכיי ודפוס. י' ס' דף ט' ע"ג. י' י' וכן ועם דמדוסי חמה לפיל עד כחן מסר דהעמק ע"ג. י' כן הויה הנוסחא נכיי ספר תשובות הגאונים שהעתיק ממנו ע"ג. וכו' וכו' ע"ג הויה מלאני מדלל קאמר הלכה כאחרים לתפלה והלכה לא כותיקין נק"ם, אלמא דנאמת לית הלכתא כווחיה לא כאחרים ולא כותיקין משום דאחרים לא איירי בתפלה וכותיקין לא איירי נק"ם, אלמא עממא דנפשיה קאמר חזי, ועיין לקמן דכיי רבנא. וכיי אימא אחר דלמך רב הונא הלכה כאחרים בזה הלשון: והלכה כוותיהו קיימא משום וכו'. ועיקר מסר מן הספר. ונדפוס סיני נאלות ועשו מן וותיקין, וותיקין' או, כותייהו' וגם תיקון לאחרים וקלקול נכל וכל. ונחנס טרף הגאון רח"ס לקמן את המעוה שאין יכול לתקן. והגבון על פי טוסתא ע"ג וכו' שנאמר. י' כ' לומר דאחרים לא איירי בתפלה וותיקין לא איירי נק"ם. י' ס' דף כ"ט ע"ג. י' מן והאי אתפלה קאי עד כחן מסר אלל ע"ג. י' כ' לומר דנכרוב דף ט' ע"ג לא הויה רחיה לדברי רבי יוסתן מהנבייתא סמוכה נפי תפלה הסמך דף כ"ו ע"ג מלוכה עם הכן הסמא. ח' משום דנאמת אין מלוכה ק"ם וותיקין עם הכן הסמא. אלמא דותיקין סבירא להו וכו'. י' דף כ"ג ע"ג. י' ס' דף כ"ט ע"ג. י' כ' לומר דהעלות נחסבר ספרות נכיי והם דהעמקת ע"ג ונדפוס י' עם כחן מסר דנכרוב דנכרוב. וכוונה. טוסתא רחיה. דותיקין לא קפדי נק"ם על הכן הסמא. דל"כ לא אמיא כריי דלדידיה מלוכה מקודם הכן הסמא ועד ג' שעות. כ' שנת קיימא ע"ג כ"ט ע"ג. כ' שנת י"ט ע"ג. כ' תהלים ע"ג. י' כ' הוא צה"ג דפוס וולטרס ר"ט פי תפלת וענין אחר, ורחיש ממך כדון סגלס. אחר. כ' כן הוא צה"ג דפוס וולטרס ר"ט פי תפלת

לחפלה עם הנגן החמה ונמצא מתפלל ביום ס). ומצותה קשרין, ואנו כשפירשנו מצותה אקריה שמע לפי קוצר גרסת ספרים דילן. — וזמן קרית שמע לא קאי כותיקין אלא אהא סמכינן וכן ססק ההלכה בסיקת) אמר ר' שמעון בן יוחאי וברי אחת קודם הנגן החמה ואחת לאחר הנגן החמה וכו' אמר ר' אחא בר חנינא אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כר' שמעון. אע"ג דאמר במסקנא (נט) כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק, מכל מקום אקודם או אאחר הנגן החמה הוי קבעי זמנין). ואב"י דאמר כותיקין לקרית שמע, סימנא הוא דיהיב(ל) ואפי' אם היו מאחרין לא היו חוששין ואין קפידה באיחורו אבל בהקדמתו יש איסור. והיינו דאמרין ביומא(ג) הקודא שמע וכו' לשאר עמא דבירושלים שאול(ג) יודעין שוראי הגיע ולא הקדימו, ואפי' מקודם זה אין קפידה(ל). וגם בהלכות גדולות(ה) פוסק הלכה כר' שמעון בן יוחי. ועוד דאמר במנילה(ג) במצות יום אע"פ שמצותה כל היום עיקר מצותה אחר הנגן החמה. ועוד אמר במאימתי(ג) שאע"פ שעלה עמוד השחר ושחטו התמיד וקראו קרית שמע לא היו אומרים יוצר אור עד דמטי זמנו, ומסתמא כהנין [ההמה] על הארץ(ג) ולפי דעתי המסרה לקרותו קודם הנגן החמה לא יצא ידי חובתו כל כך, ואע"פ שמצינו מקדימין תפילין לקרית שמע בתפלת השחר(נט), שעת הדחק שאני כדאמרין(ג) רבי התפלל של מצואי שבת בשבת ותו לא מירי. כללא דמילתא כותיקין לא קיימא לן. ואע"פ דעם דותיקין משמע להו קודם, אב"י דנקיט סימנא בירייהו משמע ליה עם עם מש. דרקב בברכות בכל השמועה וחמצא כדברי, אך לא פירשתי ככל הצורך, בי לא נסתי.

ב. (בענין סבילה כלי עץ).

ואשר ח) שאל ארוני על סבילה כלי עץ קתם שאלתו(ג) כי ידעתי כי תלמוד ערוך

השחר אבל זה"ג שהניח אחר הג' ר' עזריאל הילדעסהיימער כ"י ליחא. (כ) עיב לטון זה"ג (כח) דרכות דף ח' ע"ג. (כט) שם דף ט' ע"א. (ל) כן הוא בכ"י שלנו, אבל בהעמק שד"ל ח"ת: ו"מ אקודם קאי. דלחך הך החמה סמוך לו ולאחריו שרי. וגימרא זו כ"ל יותר נכונה, והכוונה, דהך מיימרא דריצ"ל, דיש לסמוך על ר"ש רק נשעת הדחק, לא קאי אלא על אחת קודם הך החמה שיוצא בה בשל לילה לדברי ר"ש, אבל לאחריו יוצא לכתחילה בשל יום. ולפי הכתב יד שלנו הכונה, שאף לריצ"ל דאין לסמוך על ר"ש אלא נשעת הדחק, מ"מ נשמע מינה, שלא קצנו זמן ק"ש על הך החמה, אלא אקודם לו או לאחריו, ונוסחת שד"ל נראה יותר. ועיין בתוס' יומא דף ל"ז ע"ב ד"ה אחר אב"י (לא) מן ואב"י עד כאן נוסחא אחרת בהעמק שד"ל ח"ל: ואב"י לקצנו זמן לק"ש נא, אבל ותיקין לא נכתובו לק"ש, ואב"י סימנא בעלמא יריב, ע"כ. והנוסחא הזאת והנוסחא שלפנינו לדבר אחד נכתובו. (לג) יומא דף ל"ז ע"ב ועיין הי"ט שם בתוס' ד"ה אחר אב"י. (לד) שאל, כן הגיה ר"א"ס במקום שכן בכ"י ודפוס, ובהעמק שד"ל ש"ן. (לד) בדפוס: ואפילו וקודם זמנו אין קפידה. ועל זה הענין ר"א"ס קולמסו ומחקו. (לה) על פ"ק דרכות ונחללא של ר' ע"ה ל"ד 19. (לו) מגילה דף כ"י ע"א וכו'. (לז) דרכות דף י"ב ע"א ועיין תוס' ד"ה משום. (לח) כהן על הארץ כן הוא בכ"י, אבל בדפוס: כהני לועי הארץ ור"א"ס חיקן נמקומו ככר הך החמה וכ"י של שד"ל: . . . על הארץ. (לט) נפקת חפלה השחר דף ל"ז ע"א ועמ"ש בתוס' ד"ה אהו דשמואל ור"א"ס עמק חפילה (כן הוא בדפוס נמקוס חפילין) והגיה, נעמוד נמקוס בתפלת. ולפי זה הנוסחא מקדימין לק"ש נעמוד השחר. (מ) שם דף כ"ז ע"ב.

ג. (א) גם תשובה זו העתיק שד"ל מכ"י ספר תשובות הגאונים שלו בנכס חמד שם ל"ד 32. ושם נראה שהיא תשובה נפטי ענמה לרי שמעון ולא נכפחה אל התשובה הקודמת. וגם נחללת נגלת אשר, אבל בכ"י שלנו ונדפוס נחללת נגלת, ואשר, א"כ היא מוזכרת לתשובה שלפניה בזמן ונמקוס, אם גם לא בענין, (ב) בכ"י שלנו ואלל שד"ל כן היא, אבל בדפוס סתם

בפיו) כלי מתכות אמורין בפרשה(ד). ואי משום דכתי' בהווא קרא וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים(ה) אפי' בהנעלת כלי עין משתעי קרא, ושהר ואך כמי נדה יתחטא המסיק הענין, ומיניה דרשינן במ' סאה(ו), ואכלי מתכות קאי ולא אכלי שפף, ופרשה עליונה דמייורי בכלי עין ומעשה עיוס(ז) הכא לא שייכא כלל דלא כתי' ושהר אלא בכסף זהב כרול ועופרת. ואם יש בידו להשיב יודיעני.

ג. (בענין עמוד ברה"ר).

[הדיא ח] דבעא מינה רב מרדכי מרבה(ב) שמא אין בידו תוספות הרב ר' יוסף, שפירש בהן אחי פירוש אהרן(ג) ואין בו קושיא(ד). ואעפ"י נראה לי דרב מרדכי קא מבעיא ליה דהנותן ונושל או זורק על גבי עמוד גבוה עשרה ורוחב ארבעה דרך מקום פסור אם הוא פסור אם לאו. דאע"ג דזורק מרה"י לרה"ר דרך צדי רה"ר משימא לן דהייבט(ה), התם דחקינן משום דאיכ' לא תמצא חיוב חטאת כמוציא מרה"י לרה"ר רכל מקום יש צדי רה"ר, אבל למקום גבוה ממקום נמוך(ו) שמא לא(ז) תמצא. ואע"ג דאמר ר' אלעזר(ח) המוציא משאוי למעלה מעשרה וכו' דרי' אלעזר מיטרא היא ועור דהתם מארון ילף(ט). ואע"ג דאמר רבא(י) המעביר חפץ מתחת ארבע לסוף ארבע אע"פ שהעבירו דרך עליו חייב ההיא נמי מיטרא היא, ודילמא מה דפשיטא ליה לרבא מבעיא ליה לרב מרדכי שהיה קודם לו ורבא בתרא(יא). ואע"ג דסדרבא מחייבין בערובין(ב) בהמוציא תפילין מרה"י לרה"ר דרך איסקופא כרמלית מכל מקום התם הכי אורחא דמילתא בדרפישית [לענין(ג) (משום) צדי (רה"ר) יד], אבל על ראש העמוד לא מחייב אם מנביה למעלה מעשרה דהוי מקום פסור קודם שיניח, דלאו אורח ארעא עיולי ואפוקי כי האי נווגא ויכול לעשותו בהלכת איסורו. והלכות שבת כהלכות כותים והלכות טרפות דאין אוסרין זו דומה לזו, שתייהן בריווא אחת

שאלתו פתס. ורז"ס מחק פתס האחרון(ג) נפיו חסר ככ"י נפנים, ועל הניזון ככח: לא נפיו, וכן הוא בהעמק שד"ל אבל בדפוס כעין ורז"ס מחקו. (ד) ע"ז דף ע"ה ע"ב. (ה) נמדבר ל"א, כ"ג. (ו) ע"ז ע"ס. (ז) נמדבר ע"ס פ"כ.

ג. ח) החטונה הזאת הוצאה נכרס חמד נמחנתה שביעית ל' צ"ז והללא כמו שהעתיקה החכם שד"ל מתוך כ"י חטונות הגאונים שהיה צירו. ושם הוא מחוברת עכ החטונה אודות עבילת כלי עץ ל' שמשון שהיא לפנינו ככ"י ודפוס. אמנם החטונה הזאת נענין עמוד ברה"ר וכו' חסרה ככ"י ודפוס ספר הישר שלנו במקום הזה, אבל נמלחל נספר הישר על שנה בדפוס דף כ"ד ע"ב סימן ככ"ג ושם מלחל עיוות וקמטונים. והחכם שד"ל לא ידע מה. (ב) שבת דף ל"ט ע"ב. (ג) ועיי"ש בחוקי ד"ה או דילמא, כי שם הוצא החידוץ הזה, פרומו עליו ר"ח נזקק האות ושפירש רבנו אחי ר' ח שהוא רש"ס בחוספות הל"ד יוסף נכס הרב פורת. ועיין לקמן סימן י"ד הערה לחטונה. (ד) כלומר שקושייתו אינה קושיא מלחל שכבר חילנה רש"ס, ולאע"כ מתרנה ר"ח בלופן אחר. (ה) דחייב כן הגיה לח"ס במקום דמוחר בדפוס שם וגם ככ"י שד"ל. ועיין בשבת דף ו' ע"א. (ו) מקום גבוה ממקום נמוך כן הגיה רז"ס במקום ממקום גבוה למקום נמוך. (ז) בדפוס איתא שמה תמלא וככ"י שד"ל לא תמלא וחקר בתוך השיטה חיבת שמה, אבל ככ"י כחוב למעלה בין השיטות שמה. ולי נראה ש"ל שמה לא תמלא. וכוונתו כי זה תוכן האידיעא. (ח) שבת דף ל"ב ע"א. (ט) כן הוא ככ"י שד"ל ולא אדע כונתו דמה לי אם מארון ילף. והמלות דהתם מארון ילף חסרות בדפוס. (י) שם דף ח' ע"ב והללא. (יא) ודלפוס יש כאן שינוי לשון ותוספת דברים והכי איתא שם: ורבה נחזר ידעני רב מרדכי חזר פשט כדפסע ליה, אגיי ודיחוייל דרב מרדכי ליחא ועוד שאני החס דכחומו רשות עגמה מניחה וכן דרך בני אדם לעבור ע"כ. (יב) עליונין דף ל"ה ע"א. (יג) לענין במקום משום, כן הגיה לח"ס יד' רח"ל הנהח

חייב זו כנגד זו פסורטו) עמד במקומו וקבל חייב עקר מסקומו וקבל פסורטו), שבטעם מעט מתחלקין זה מזה, גם זה אם יישר בעיניו יודיעני. ולפי פירושי [הא] רפשיטא ליה ממתניתין שפיר, דלאו לזורק דווקא קא בעי, דהוא הדין לנותן ונוטל. אבל לפי פירוש רבנו אחי זורק דווקא קא בעי מיניה וקא פשיט ליה נותן ונוטל דמודה בהויה). מצאתי בהלכות גדולות (דקאמרו והיכא דורקיט) גמי מרהי לרהיר או מרהיר לרהי תולדה דהוצאה היא ומחייב במשהו דתנן הזורק מרשות זכו והני מילי דורק בתוך עשרה טפחים אבל למעלה מעשרה פסורטו דתנן הזורק ארבע אמות זכו, ואע"פ שראיה שלהן אינה ברורה כירי, דהא לא נח כחור דאית ביה ארבעה, מימ פוסקות הן לפסורטו ודוק ותשנח בתחלת הלכות שבת ושלומך וברכתך הצעיר (כ)...

סימן ט. ובענין כחש שנמצא בעובי כה"כ

[ישאלה מהיר ר' אליעזר בר נתן].

הישיבילוני (ה) על כחש שנמצא בעובי בית הכנסת (ו) וחקרתי וראיתי כי אותו עובי הוא בפנים לצד הריעי כמו שפה סביב לאותו מקום שדבוק מחוץ להמסס. ומכעני ליה האי מצד אחד היכי דמי, אם תחובה המחש בתוך העובי מבפנים ואינו יוצא חוץ לחלל הנוף, מאי איריא בשתחובה במקום העובי, בכל מקום של בית הכנסת גמי אם תחובה מצד אחד ולא יצאתה לחוץ כשרה, שהרי שנקבה לחוץ תנגן) ותו מאי אשמעינן מבי צדדין טרפה נכז העובי, ככוליה גמי הכי דיניה דאם נקב לחוץ טרפה. ואם נפרש האי מצד אחד כגון שתחובה המחש מצד אחד של עובי, ומבי צדדין היינו שעבר כל העובי והכל בפנים שאין המחש יוצא לחלל הנוף ואשמעינן דמטרפה כהיר). אם כן ההוא מעשה שבא לפני רבי (כ) כחש שנמצא בעובי בית הכנסת מצד אחד והסכה ר' ומצא עליה קורט דם מבחוץ וטרפה, ואמרינן מתני' היא המסס ובית הכנסת שנקבו לחוץ, אלמא בעובי בית הכנסת בעינן שנקבו לחוץ. ומצאתי בנימוקי רבינו הגדול ר' שלמה במסכת סוכה (ו) שפיר' בעובי בית הכנסת מצד אחד כשרה, אבל השאר כל הכוס אידי דקליש אפי' מצד אחד טרפה, ולא נראה לי דהא נקבה לחוץ תנן. והוא עצמו פי' במסכת חולין דכל נקב הוה מפולש. לכן לא ידעתי לטרשה.

לא"כ. טו) שנת דף ל"ו ע"א. טז) שס דף ה' ע"א. יז) עייש דף ל"ט ע"ג נחום; דיה או דילמא שתיילנו קושיא זחא. יח) ריש הלכות שבת. יט) והיכא דזרק כן הוא בהלכות גדולות וכל' צמקוס והכא דייק ככ"י. ודפוס 'ששנש כל הענין. כ) ואלה דברים הוסף החכם ש"ל נחתימת התשובה מעלמו וז"ל: חסר כלן, ויש ככ"י שתי ספות פגיוות ונבליין כתיב מיכ' כלומר חסר כלן. עכ"ל.

סימן ט. השאלה הזאת והתשובה לאתריה אין נתן הזכרת שם השואל. אבל התשובה של ר"ת תובנה כפטר הדאצ"ן דף קנו"ח ע"ג בלא השאלה. ולזה נמכיס גם דיבורו של ר"ת בתשובתו בדרך כבוד גדול, שהשאלה הזאת היא מלאצ"ן, ועליה הציב ל"ת. ועיין לקמן סימן ל"ט שם שם קורא אותו ר"ת שם אדוני כמו בתשובתו כלן. ח) דפוס תקוניוני, על זה הגיה רא"ס תניני, אבל ככ"י השכילוני, וזלתי שלח לאצ"ן את שאלתו לאצ"ו וחמיו של ר"ת ועיין לקמן סימן ה' ולכן כתב לשון רבים או שני' השכילני. ג) חולין דף ג' ע"ב. ג) נמשנה שם דף וי"ב ע"א. ד) כן שירש נחום שם כי ש"כ ד"ס נחש. ה) שם דף י"א ע"א. ו) סכה דף ל"ד ע"א ד"ה בית הכנסת ועיין שם נחום ד"ה בית הכנסת.

סימן י'. [תשובת ר"ת אל הראב"ן].

(בענין חניל).

על עובי בית הכנסת ששאל ארזני והקשית סב' צדדין פרסה מאי חידוש. נראה בעיני מסוים רישא נקמיה והים [מצד] אחד כשרה שנמצא המסח לצד הריעי, שאם לצד החלל אמרי דרך בית הרשט באה וניקב הושט, ופרסה מחמת נקובה ה) כדמכח שמעתתא נבי חיתוכא דכברא ז), דמריך עלה מאי שנא מסחט שנמצא בעובי בית הכנסת, ואעינ דבשאר בית הכנסות שאינו בעובי כבר היה נקוב לחוץ בנקב כזה, אמרי הכי הכא עור החיצון מנין, כראמריי דחלב סהור סותמג) כמו בן זה העור סותם (דהוי האי כחיטי דכרששא דלא סחמי אי נקבה הכרכשא ד), אבל סב' צדדין פרסה דהוי כשאר בית הכנסות שאין בו עובי דבעינן נקבו לחוץ. ופי' דצד אחד כלומר דופן אחד, ואם באה למצא חידוש סב' צדדין יש לך לפרש, אעינ דהוא סמוך להמסס ולחשבו כנקבו זה לתוך זה, וניקבו לחוץ דמתניחין דתולין שלא במקום עובי קאי שהרי במשנה לא הזכיר מקום עובי ס), דהבי אמר לחלולת שניקבה וירכיס מעמידות אותה כשרהו), קמלין דבי צדדין פרסה, דאין המסס מעמידו), ומה שפי' זקני בשבתה) ובסכהה) לפום ריהטיה מירש ולפי דחקן. והים דשבת ודסכה, הובלילא בי כסי בי כסי הובלילא נפקא מיניה לעובי בית הכנסות, פי' שלא יסעה אדם לומר צד אחד ושני צדדין בהמסס כדאמר בבית הכנסות, דבית הכנסות מצד אחד כשרה ובהמסס מצד אחד פרסה, והיכי דמי בנגן אצל הכפולות שבו שיש בו כסה עורות, שאפי' אצל דיבוק העורות אם ניקב החיצון לצד חלל מעבר לעבר פרסה, ואם לא שגלה לנו אביי שנשתנו שמותן היה הפכה ההדיוט שונה משנתנו דצד אחד כשרה בהמסס והיה מכשיר ההמסס אי ניקב עור החיצון בלא עור פנימי שאצלו במקום דיבוק העורות והיה סוכר שהוא העובי, דבי היכי רחנינן מחט שנמצא בעובי בית הכנסות הכי נמי הוה חנן, לפום מאי דאישתנו, מחט שנמצא בעובי המסס דמיקרי ליה עובי דההוא סוככא מכלל דאית ליה קולשי. . ואית זכי פעות כזה יסעה האדם, נראה לנו שזו הוקשה לזקני, ואינה פרכא, וכי יש לך פעות גדולה משיפורא (וחצוצרתיה) שאם לא הודיענו היינו מכשירים חצוצרת לראש השנה, והלא זכרון עקדה היא וכמה משניות מפלנייה) בין בשל טרה בין בשל איל חכרים וכאוסים ושופרות היובלים כתיב, אלא יש לנו לומר דכל אותן דברים דאישתנו שמייהו לכל מסורים ופעו בהן ההדיוטות, אלמלא שהכריוו והודיעו רבותינו שנשתנו שמייהו, והאמת דכבר ארזני הוא ודכל נקב ספולש הוא ולחוץ משמע מעבר אל עבר וכמו שפי' זקני במסכת חולין. ושלום.

סימן י"א. שאלה.

(בענין קדרה בת יוסא).

יפרש לי ארזני קדרה אסורה שאינה בת יוסא שנתבשל בה היתר וקיימא לן דנותן מעט למגם מותר, אם חזר ובשל בה היתר אחר בו כיום, מי אמר ביון שהקדרה

סימן י'. א) כלומר נקובת סוסט. ב) חולין דף מ"ח ע"ב. ג) ט"ס דף מ"ח ע"ב. ד) המלות נהפכר סותרין למה שקודם לכן. והוא'ם חיקן דלא הוי. ולי נלמס סלין כלן מקוונן, אבל מקוונן הוא לקוון אחר המלות, דלין הנוסס מעמידו, ועל זה נותן טעם למס חין מעמידו דהוי וכו'. ה) נכ"י שהרי מקום למשנה לא הזכיר עוני. ו) חולין דף כ' ע"א. ז) עיין לעיל הערה ד'. ח) שבת דף ל"ו ע"א. ט) סכה דף ל"ד ע"א. י) ט"ס נשנת וסוכה. יא) משלגי כן חיקן דלא'ס נמקום פלגי נכ"י ודפוס.

אסורה נותנת עתה בתבשיל השני מעם לשבח אסור או דילמא כיון שהטעם לשבח מכה היתר בא מותר. ועוד ירש רבנו מהיה קדרה שאינה בת יומא אי בעינן מעת לעת כרי לסנא או דילמא אפי' בישל בה איסור סמוך לחשבה אם בישל בה לאחר שקיעת החמה מיר מותר דניירת הכתוב היא, הכל ירש לי רבנו.

סימן יב. [תשובת ר"ת על הנ"ל].

(בענין הנ"ל).

אשר שאל אחי על קדרה שאינה בת יומא שנתבשל בה בהיתר, אם נתבשל בה לאחר אותו היתר היתר השני מה דינו. ערפ) שאתה שואלני [על זה] צא ושאל על ראשון אם נשתהה הקדרה אחר ידיעתך מהו. אלא כי [היבין] הפשים לך ראשון ביום או ימים יעמד דשרי, כך הוא התבשיל השני, וכי סומאה שבטלה חורה וניעודה אפי' על ידי איסור, כל שכן עיי' היתר נמור. ועל קדרה בת יומא פירשו כל רבותינו דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא שלינת הלילה סוגמת התבשיל הגבלע בקדרה, וגרי לפי סירושם שאם בישל בה ביום ראשון לערב איסור וחזר ובישל בה ביום שני לבקר הדיו פגם. וגרי דבריהם שאין דרך לבשל בלילה בימים קדמונים, כדאמר"י נבי ומנים יקבעו בקרית שמע, ערביה כומן שכיבה בכהנים בעניים וככל אדם בשמעתא קמיתא דברכות ג). והוה שאסר להם הכתוב באותן שבשלו שחרית גוים איסור אל יבשלו בהם ישראל היתר ערבית, אבל באותן שבשלו איסור ערבית דאחמול, יבשלו שחרית היתר היום. ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לרבך, דלינת לילה קרי עיבור צורה כמו תבשיל שעוברת צורתו כדאמרין תעובר צורתו ויצאו לבית השרפאג) והרברים קל וחומר, אם האוכל תעובר צורתו בלילה, כל שכן איסור המובלע בדופני הקדרה וגם הלשון מוכיח דלא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא, דהיינו שבישל בה שחרית ולא קאמרד) לא אסרה תורה אלא קדרה מעת לעת, דקיס להו דלילה מיפגמא פורתא, משאיכ משחרית לערבית בדרך מבשלים, ואם באת להתיר מערבית ללילה הסמוך לזה, אי אפשר שהרי מספק יש לנו לחלוח, שגם אותו אסרה תורה אלא שלא הוזכר לכך אלא להוזה כדפרישית, ואפי' שיעור לילה בשחרית יום לא נחירי) כי מי יודע אם ענין הלילה גורם הפגמת הטעם, תחלחה או מוסה, כדאמר נבי מים שלנו) דבעינן נמי לינהת). אע"פ דאיכא החס טעמא, הואיל והטעם מכוסה מכני אדם יש לנו לאסור לעולם כל קדרה בת יומא אם לא עמדה כל הלילה בלא בישול היתר, ולא בעינן מעת לעת, ועל רא אנא סמיך, והמחמיר תבא עליו ברכה ויש לחוש מפני החסרון ט). ועל רבותי ברכת טוב ושלוס.

סימן יג. תשובה.

נשאל לרבנו יעקב על קטנה שנחקרשה ואביה במדינת הים והשיב: עמל הוא

סימן יב. ח) נכ"י על ג) נכוח דף ג' ע"ג. ג) פסחים ל"ד ע"א ונחמס ע"ז ע"א. ד) כנ"ל לפי דברי רבנו שהינלו נחום ע"ז דף ע"ו ע"א ד"ה נת יונאל ונל"ש סס כמעט מלה נמלה חמס נכ"י חסרו המלות, ולא קאונד" ונמקונס נכתנו: אכל שנישל נס אחמול. ח) כלומר אם תקדקק המלות נת יונאל, מחסום דנס זה אינו נת יונאל והל"ח תיקן מעשרית צוקוס מערבית ואין לר"ך לתקן, כי כונתו מערבית על סמוך לחסיכה קודם הלילה. ועיין בשאלה לעיל. ו) כן הוא דפוס וכנ"ל נמקוס כתיב נכ"י ז) פסחים דף מ"ג ע"א. ח) כלומר לילה. ט) כלומר חסרון ידיעה.

סימן יג. הסתובה הזאת הוצאה בקיצור בתשובות מהרי"ק שורש ק"ן ועוד עיין לקמן בסוף

בעיני להשיב תשובות על דברי ריבנות (א) שעברו (ב) אך אהבת אחי הכניסני לפני
 משורת דעתי. ועל קפנה שניסת ואביה במדינת הים נראה בעיני קידושין מרבנן
 היו וצריכה מיאון וכן מוסק ר' יהודאי (ג). ומה שכתוב למעלה מספק זה בסוף
 הלכות קידושין וקפנה שקדשה עצמה (ד) או שהשיאה עצמה בחיי אביה אין קידושה
 קידושין ואין נשואיה נישואין. היינו לנבי שאינה צריכה גם כדמוכחא מילתא דפסיק
 רבינא ולא חייש לשמא נתרצה אביה, אבל מיאון צריכה דקרושין דרבנן איתנהו.
 אבל גם מספיקא לא מכעי דכפירוש אמר רבינא לא סבר לה להא דשמואל (ה)
 דמספיקא בעי גם, אבל במיאון לא סליג רבינא ולא הלכות גדולות. ולי נראה כמו
 דקרושי דרבנן הוו ושפיר עבדה עד שיבא אביה ויסתה. דקא סרכינן עלה דעולאן
 דאמר אפי' מיאון אינה צריכה, מהא דתנן וכולן שמתה או מיאנו ופרכי' בתו דמיאנה
 כמאן אילימא דקדשה אביה וכו', אלא דקדשה נפשה. ועל כרחי' כי עיינית בה
 שפיר, הא סירכא נמי לשמואל דחייש לשמא נתרצה האב דאי חיישי' היכי תני
 צרותיהן מותרות, הויא ספק צרת בתו דהא שמואל נמי גם מצריך ליה (ו). אלא ודאי
 במיאון נירא קפריך והיינו כרבינא דלקמן דלא חייש לשמא נתרצה האב אבל מיאון
 צריכה, דהא לא אמר רבינא סבר לה כעולא, ולשמא נתרצה מסיק ליה אבל (ז) לא
 ממיאון. והאי דמשיני ביתומה בחיי אביה הוא שינוייא דחיקא, והאי דמוקי כר' יוסי
 כר' יהודה אשינויי לא נסמוך, אלא אששתא דתלמודא וארבי ושמואל בר סמאי דסליג
 רבינא עליהו, דהיינו שמא נתרצה האב ולהצריכה גם והא ליתא (ח). והאמר יש לחוש
 שמא קידשה אביה במקום אחרי (י) אותו מועה מאוד, דאם כן אם סת אביה תשב
 עולמית. ועוד הא דתניא האשה שהלך בעלה הוה ליה למיתני הבת שהלך אביה
 שאין לה היתר עולמית דהאי (יא) עברי אינשי דמקדשי בנותיהן, וכל בת שמת אביה
 אמרה דבריו, אלא אחווקי באיסור לא מחוקינן ואשה זו בחוקת פנוייה עומדת.
 אבל אם אמר קדשתי בתי נאמן, ואם לא אמר העמידנה על חוקתה. ומאן דאמר
 דלא תקנו רבנן קדושי במקום אב הבל הוא כמו שפיר, דאפי' למאן דאמר
 אפי' מיאון אינה צריכה תקנו לה קידושין (יב) אלא דהוי כי הויא דאמרינן (יג)

הספר בתשובת ר"ת לרב מנחם מיוחסי סימן ק"א. (א) נדפוס דברי ריב"ט שאמרה. ולאחר
 מצפלי הדרי היה הר"ר מנחם מיוני עיין תוס' קידושין מ"ה ע"ב ד"ה בפירוש ובתשובה
 האחרונה לקמן סימן ק"א. (ב) שעברו כן הגיה רל"ס צמקום שאמרו ככ"י ודפוס שאמרה
 ע"פ מהר"ק ס"ס. (ג) יהודאי כן הוא במהר"ק צמקום יהודה ככ"י ודפוס וכו"ל. וזה ר' יהודאי
 גלון בעל הלכות פסקות שכללו בהלכות גדולות. ועיין דה"ג דפיס ווארשא דף פ"ד ע"א.
 (ד) ככ"י ודפוס וגם במהר"ק חילתא שקדשה חזיה חזל דה"ג סס חילתא שקדשה עלונה וכו"ל.
 (ה) קידושין דף מ"ה ע"ב. (ו) סס דף מ"ד ע"ב. (ז) וכן הקשה צמק' סס ד"ה חלל.
 (ח) ככ"ל וככ"י חילתא חזל לשמא נתרצה מפיק ליה ולא ממיאון. והסופר חילף הדברים. כי
 המלה חזל שייך קודם ללא ממיאון והווי שייך לעיל קודם לשמא. (ט) כלומר האי שינוייא
 ליתא. (י) זאת דעת הר"ר מנחם מיוחסי צמק' סס. (יא) דהא הגהת רל"ס צמקום דלא
 נכחי דתוס'. (יב) על זה כתב רל"ס בגליון ח"ל ו"ע דלעיל משמע ומדבריו דלהך מיד ללא הוה
 אמרינן הכי, חלל דכ"ל דלא קיי"ל כעולא. ואפשר ז"ל ואפשר חפילו למיד וכו' ועיין במהר"ק
 שאין סס לשון זה וע"ס. ולי נראה שהדברים נכונים ואין לריב להגיה וכונתו נזה לחלוק
 על דברי ר' מנחם שהנולד כדכ"א יצמות דף ק"ו ע"ב ד"ה השיאוה סס'ל דכל שאינה
 נדריה לנאמן אינה מתקדשת והרי היא כפנויה. חזל דעת ר"ת היא כדעת הרמב"ם בפירוש
 המעניות סס, שאף שאין זה דין מילון מ"מ מקודשת היא וכמו שתייך השג"ח סס. יח"כ
 גם כאלו יש לומר דלא לעולא מתקדשת הקטנה חף שאין לריב מילון נמור. וע"כ הגל הם
 דברי המאן דאמר דלא תקנו קידושין לקטנה צמקום האב. (יג) גיטין דף ס"ה ע"א.

צדור וזרקו אנו ונוסלו מתקדשת לסיאון הא בציר מהכי מתקדשת אכל יד) מיאון אינה צריכה.

סימן יד.

שאל הרב ר' יוסף בר משה על פי מעשה בנמ אחר אל ר' יעקב וצ"ל: און חיקן וחיקר, כל תעלומות מבקר, למיס ביר מוקרה), שחון צורים ועוקר,

יד) רא"ש יוסף מתקדשת והגיה חפילו נמקום חנל. ואם תראה לעיל הערה י"ב חזין כונתי נזה וגם למה החזקתי נגד דעת חנאון דנתי כ"י ודפוס ומהרי"ק

סימן יד. אודות הרב ר' יוסף בר משה כתב דברים נכונים החכם ר' חיים נתן דמנינל ז"ל בהנהגותיו על ספר ראשית המסכת נכונה שהוליא לאור דף כ"ג ע"ב. ועוד עיין דבריו בהנהגת הביאור נמ"ע החוקר ש"צ נד' 48 והלכה. ומתוך דליותו סם נראה צעליל שהר"ר יוסף המזכר סתם נחוספות שלכו אינו הר"י מאורליינג אשר היה נן ילחק חנל זה המזכר נשם הר"ר יוסף סתם הוא ר' יוסף נן משה. כי כזה פעונים הובאו נדל"ש ונחוס' ר"י סילג'און ובהנהגת מרדכי וגם נספר התרומה נשם ר' יוסף נן משה הדברים נעלמם אשר הזכרו נחוס' שלכו נשם הר"ר יוסף סתם. ועיי' ס' והדברים נדורים ורק פעם אחת הובא נחוס' ע"ז דף ס"ז ע"ב נד"ה אמר ר' יוסף נדני יוסף סתם ונדרתו לענין נעם כעיקר, אשר שם חוורה נלתי ספק ר' יוסף נן ילחק מאורליינג היה נדמוכה נספר הישר לקונן סימן ניה אוח' ח' ונחוס' חולין דף ל"ט ע"א ד"ה רבא אמר, וא"כ רק ע"י לעות סופר חסד המלה מאורליינג נחוס' שגנו נע"ז סס. אכן גם זה הוכיח החכם הנ"ל נדליות נדורות שאין עליהן תשובה שגם הרב פורת הידוע היה נקרא נשם יוסף ון משה וכי גם הוא אחד עם נדני יוסף המכונה דיננדיט (נע"ל סימן כ"ה) דננדיט (הגמיי"ט ה' חנל פ"י) דלננדיט (נחשינות חיים אור זרוע סימן קס"ג) ונכמה מקורות דון נדניט, אשר חי נזמן ר"ח ושמש לפני רשנים (רש"ל סס) ולני אומר לי כי הכינוי דיננדיט או נדנדיט או דלננדיט הוא העיקר, ואולי נגורה על סם יוסף מולדתו אשר לא נודע לנו, ואולי מזה נשתרצב העשות לקרותו נשם דון נדניט, אשר אין נראה לעין חלל, כי לא נולדו שקראו איש לרפתו נשם דון, ונדני הרב פורת נחוס' נחת דף ס"ה ע"ב ד"ה הקיטע הובאו נפירות נספר התרומה סימן ר"ם ובהנהגת מיימוני סוף פ"ט ית' נחת נשם הר"ר יוסף נן משה המכונה דון נדניט, א"כ הרב פורת והרב ר' יוסף נן משה היוכונה נדניט או דון נדניט היינו חד. וזה הרב ר' יוסף נן משה אשר נקרא כמה פעמים גם ר' יוסף סתם הוא אשר חייב חוס' לפני נדניט נמחלל כאשר העיד עליי הר"ב צ"ח נחשינות מיימוני סוף ספר שופטים, ואשר הזכירו נ"כ ר' ת לעיל נחשינות לריש הזקן סימן ד' ח"ל: .ואל ישאוך דברי חוס' הרב ר' יוסף. ועוד זאת ראה נחשינות שהצאשי לעיל מהעמק שד"ל סימן ח' אוח' ג' נכה נד' ת: .שגא אין נידו חוספות הרב ר' יוסף שפירש נהן אחי פירוש אחרי. הדי לך נשינויו של ר"ת היו החוספות של הרב ר' יוסף ננר ידועים ונפורסמים. אולם החכם נרלכס נספרו Gallia judaica 343 מתחלל ננד ספר היוחסין נכתב שהרב פורת היה נני של רשנים. והחכם הנ"ל עשה יין בנו נן ואינד ששני יוסף נן משה היו. הלשון הוא ר' יוסף נן משה מטרויים נן נינו של ר"ת הנ"ל והשני הוא הררי יוסף מתלם נן ננו של רבנו שמואל, אשר מלל נן נכר נכ"י מוויינן נפירוש יסן על התורה, ולדעתו הוא הררי יוסף מתלם, והוא הרב פורת והיא היוכונה דון נדניט חנל החוס' הנשולב הזה נמורה ינחק. חדל כי לא נאמין להחכם הנ"ל שרננו שמואל המזכר נכ"י, אשר היה זקנו של הררי יוסף מתלם, הוא רשנים עד שיוכיח לנו נדליות נדירות שכן הוא כי כמה נדני שמואל היו וגם חזיו של ר' יוסף טוב עלם נקרא נשם נדני שמואל. ועוד זאת נר"ד נני להוכיח שהיה לרשנים נן נשמוי משה חזיו של ר' יוסף, אכן ינלנד זה לא נדקי דבריו, כי מה שהביא ר"ת לעיל סימן ח' אוח' ג' נחוס' הררי יוסף שפירש נהן אחיו נדני שמואל הוא מונח נחוס' נחת דף ל"ט ע"ב ד"ה או דילגוש נשם הרב פורת. א"כ תראה שהררי יוסף נן משה הנזה מטרויים הוא הוא הנקרא הרב פורת. ועיין לקמו סימן ל"ה נהערה לראשונה. ח) ציר מוקר נל"ל לרעתי נמקום ניד מוקר נכ"י ודפוס ורומז על רימיה ר' ז'

תשובות ר"ת סימן יד טו

מאוריג) המאיר לדורו, יושב בצלו אשרו, והשוטה מי בורו, והרודה דכשג) יערו, והושבג) באהל עמו יבורך, משוח ורך, ראש עם הרב ר' יעקב, יפרחו צאצאיו להניין לגמול שרי מאושר, פקוד יפקוד משרתו בספר נלילי ידיו המכשרות צבא רב, ומעלהה) הכושרות לשבענו, כי צמאה נפשי לרחיצת מי רנליו, ושתיים כזו ישמעניו) מחדשים לבקרים, כי ננחיו) ישנים לו צפנתו, יצאהה) נפשי בדברו, כי נוכחתי כמה ששעתי, ירדות רחמתי, נכססתי אל מקום מנוחתיס), וארצה נלותי.

(בענין גם אדם דר חצי שנה בעיר זאת והלך לעיר אחרת).

אנא. חכמנו בזאת על אדם שיצא מהעיר שהיה דר בה כחצי שנה והלך לרור בעיר אחרת וכיום לכתו נירש אשתו מהו מקום עירו לכתוב מאחר שבין לילה היה ואינו לא מיושבי העיר ולא מבני העיר, וכל לביי) על אותו נט שכתב ר' אבינודור לאשתו שכיום שכתב הנט נשחקע בבית אביו ודעתו ולבו לצאת אל מקום מושבו אלציראיה)

סימן טו. תשובת ר"ת על הנ"ל.

אני ישן ולבי ער, לתאות דודי כאש יבער, בדברי בו הלאה) יסער, ונוע כעץ יער, ואנכי מאיש בער, לעומת יושבי שער, חרוי אם מעט מוער, יהיו בעיני לאין משערג).

יען כי נפלאנת) מורי הרב ר' יוסף, למען ממהרים שלוחים, ומירי בואם לפני טרדי רב ומלאכת אחרים עלי ועבורת המלך. ועתה ארוני הגראה בעיני

כהקיר ציר מנייה. וכוונתו שרית חופר נצר ונקוד למים להסקות את המאמץ לתרומו. ג) מאוריג) כן חיקן ראזים צמקום מארי נדפוס וכי נערי. ג) נכ"י והדועה דשא ונדפוס ודועה דשא, חה אין לו סחר וכי יש דשא נייער וגם לא מליונו דועה דשא אלא דועה דוח. ולכן הגהתי והרודה דבש יערו. ד) והיושב נהאל כליל לדעתי צמקום וצישוז אהל ואלו רונז על המאמרים צילקוט תהלים סיח שדושים נכוסרות כמו הנכשרות ו) ישוניעני כן הוא דפוס וכ"ל צמקום שבעני נכ"י וכוונתו שפסחו חפלה לשמוע ומנו שחים צבורות טונות וגם כוסרות דבריו הטורים צפונות. ז) כלומר נגר עיני הישנים שפנתי לו בקרבי. ח) נכ"י ילחתי. ט) מקום מנוחתי כן הוא נכ"י ולמען יחלים המרוז עם ואלהה נלותי. ולפי הנראה הונך או הוכרח השואל לשים לדרך פעמיו ולגלות מנוקומו ואלו לריך להיות מנוחתו כלומר מקום מנוחה ר"ת שהשואל חושב הרחקתו מר ח כמו גלות, אבל אז לא יחלים המרוז, ונדפוס איתא ונקומי מנוחתי. י) וכל לבי על אותו נט כן הוא נכ"י ולפי זה הכונה על השואל. שלבו על אותו נט, שדודאי היו מאורעות שלו נודעות לרית. אבל דפוס איתא לנו, ועל זה הניה ראזים צנליון של"ל: לנו על מקום שנדעתו לקצוע שס, וזה אירע צלוחו נט שכתב וכו'. יא) אלצירא זה Auxerre. כן כתב החכם שיר צפסרו על הגליון. והוא כזו עיין Gallia judaica 60.

סימן טו. התשובה הזאת הובאה בשלבי הנצורים על מרדכי גיעין פרק המגרה, וכחז בתחלתה. תשובת ר"ת להר"ר יוסף מאורלייניץ. וזה עמות, כי הר"ר יוסף הלז אינו מאורלייניש עיין בהגהות ר' חיים נתן דעתנייער על ראצ"ה עיין לעיל בשאלה הערה ראשונה. ובמקום המרוזים הנאים כחן איתא צשהיג שס רק בזה הלשון: אני ישן ולבי נוער, לאהבה דודי כאש נוער . . . לרור הכסף, הר"ר יוסף ע"כ. והתשובה הזאת הובאה גם כן בתשובות מהר"ם צ"ב דפוס פראג סימן רי"ג בלא המרחים בתחלתה. אבל צראשה נכתב רק תשובת ר"ת להר"ר יוסף צ"ב ונשה. ח) צנוקס הלז חיקן ראזים הלצ ללא לורך, כי בלאו הכי נמשך אל ל"ני לנועלה. צ) לאין משער כן הוא נכ"י. ולפי הנראה כונתו שמרוזים הנעשפים יהיו צעניו כמו לאין משער אותם צקטנוחם. אבל אין נפשי נוחה בזה. ונדפוס: לעין מיסור. וגם זה לא ארע " להלש ואלו ליל מער צמקום משער. ג) הלשון

אשיב לך. כי הכותבך) נט צריך להזהר מכמה דברים שאין עולין במחשבה
 אם אין תלמוד ערוך בסוטה). ומי שכותב מקום האיש והאשה (יש לו
 לרקדק ולכתוב) דיתבא על נהר פלוני כראמרינן דעל רבים נהראת) וכו',
 ובאתי לרור במקום פלוני, והוא מקום שעומד בשיקוע, ואם אינו יודעט) מקום
 שיקועו יכתב מקום שעמד בו בשיקוע, ואם אין לו מקום שיקוע וכתוב אותו שעומד
 בו בתוכו) באותה שעה, ואז הוא יוצא מכל ספק העיר, ואם בא לחסר מקום עיר
 מולדתו אין בכך כלום (ואם בא לחסר מקום) (י) שעומד בו באותה שעה, טועה
 הוא והנש פסול דאין שינוי גדול מזה. והיבא והחוקי ב' יוסף בן שמעון איבא
 חששא טובא כראמריי בהאשה שלום בינו לכינה ושלוש בעולם נבי הבא מחנראיני)
 ואם אין שם עירו נכתב, כמה נדע אם החוקי אם לא, ועוד דאמר בהמביאי) ההוא
 דעל לבי כנישתא וכו' ובכספא אמרי דלא הוי ניטא דלא כתב שם עירו ושם עירה
 ושמה, וליבא למימר ריהטא דתלמודא [אלא] האי טעמא כדפ. ומקום כתיבתו)
 הנש [נמי] צריך לכתוב שהוא מקום שהסופר כתבו שם כראמריי היה במורה וכתב
 במערב וכו' ומקי לה כסופר בפ' הוורקטו). וזה בחור שהיה עומד באלצירא ויצא לו
 לחלוטין והלך לו ליואני להשתקע, וכיום לבתו כתב הנש, כמרומה לי כך היה לו
 לכתוב אני פלוני בן פלוני שנולדתי במקום פלוני [דיתבא על נהר פלוני ובאתי
 לרור באלצירא והנני היום ביואנין] דיתבא על נהר פלוני פטרית ותרובית וכו' ותו
 לא הוי ספק. דטעמא מאי התקין רבן גמליאל שלא ישנה שמו ושמה כראמרינן
 בהשולח פ"ד במשנה (ה). היינו שיש לו שני שמות אחר בגליל ואחד ביהודה וכתב
 האחד, והתקין רבן גמליאל שיהא כתב שניהם, שלא יאמרו בגליל לא גירש את
 אשתו כשגרשה בשמו שביהודה וכינה ממורים, וכשגירש בשניהם ליבא ספקא ונס
 אם היה יודע שהיו שם שני יוסף בן שמעון בעיר אחת, יאם כתב בנט זה הבחור
 יואני לבדו (ולא אלצירא) הרואה זמן ושם העיר יואני אומדנא) לא גירש זה
 אשתו שהרי באלצירא היה עומד באותו זמן, וזה שביואני אחר הוא והיה ליה שינה
 עירו דפסול ואע"פ הוה כונתו להשתקע ביואני לאו בתר דעתיה אולינן אלא בתר
 קלא דידעי אינשי מקום שיקועו. דכי הכי דאי הוי (כ) דעתו כהזור דחשבינן ליה שינה

ומזמנא ותוכן הדברים ש"ה המלל ענינו על סליה א"ח תשיבה נהשוה ואמר כי זה נהיה
 ענור שהלוחים ומהרים לשון ולא לא היה בו פנאי נהסינן ופני רוב עירותו ועצלות המנך
 ומלכתא חמירי עניי (ד) צנהרים הניחן צוקוס הטות (ה) צניו כלל וכן הוא צנהרים צוקוס
 צפירוס צכ"י ודפוס. (ו) צנהרם הוכיך כלן וירא לשנות (ז) צנהרם הוכיך כלן: אינו פלוני
 צ"ר פלוני שונדתי צוקוס פלוני דיתבא וכו' (ח) צ"ו דף י"ח ע"א. ט) ולינו יודע ויקוס
 קן הוא צנהרם וכו"ל, אלל צכ"י ידפוס וחינו ויקוס (י) ותוכן הדברים כי ותחילה יש
 לקדק לכתוב ויקוס ונולדו ונקוס דיתי עתה צביקוע, ואם אין יודע אם ישתקע צוקוס
 טעונו עתה, יכתוב ויקוס טעמד בו עד עתה צביקוע, ואם לא היה בו גם ויקוס נכך
 ויקוס שיקוע, אז יכתוב רק שם ויקוס טעונו צו צהיה שעה, וצנהרם יש כלן כונה
 טעונו סופר (יא) ואם צל לחסר ויקוס עיר וינלחו אין צכך כלום, קן הוא צכ"י ידפוס
 ומסר צנהרם. (יב) ואם צל למסר ויקוס קן הגיה ר"א"ם יכן היל צנהרם ומסר צכ"י
 ודפוס (יג) יצוונו דף קע"ז ע"א (ד) גיטין דף כ ע"א (טו) כתיבת קן הוא צנהרם
 וכן הגיה ר"א"ם צוקוס נתינת צכ"י ודפוס. (יז) גיטין דף פ ע"א (יז) הנולות נהסגר
 חסרות צכ"י ודפוס והן צנהרם ועל פיו היסופן יש ר"א"ם. ועיין בתרתי ריש פי הש"ח
 שהניח שם דעת ר"ת קן (יח) גיטין דף כד ע"ג (יט) צנהרם וחני נגדי צביקוע יואני
 נגדו וכ"י ודפוס. (כ) צכ"י יש כלן עוד הוספות דברים: נ"ל ולא נ"ל שם יואני
 הדברים האלה נלתי ספק ומזמנא אינו טעונו סיפר צלו ונגליון הספר לתוך הפנים והם גם
 נדפוס ור"א"ם ונקס. (כא) אונר צנהרם צוקוס אחר צכ"י ודפוס (כב) צכ"י הכל

שם עירוב) הכי נמי השתא, דמה איכמת להו לסהרי ברעתיא לאו בתוך לביה יתבי, וכי אחי סהרי וססהרי דבאלצירא היה שוקע באותו זמן(ד) הגוכר בעל ברךך אסהרי שמעינן ליה למימר דהוה ליה שינה שם עירו כדאמרינן(ה) שלום בני לבינה גבי חנן סהגרא, אחי סהרי אסהירו דהאי יוסא נבן הוה בנהרדעא, והתם מוכחא דלאו הוה ההוא שכתב הגמ בסורא(ו) אלא דרחינן התם משום סטר מילי, הרי לך כי העדים מעידין דבר לכר(ז) עיי זמן הכתוב ננס להתירו או להציא עליו לעו ברין שינה שמו ושמה ושם עירו ושם עירא, ואית הא אודיענהו לסהרי שהיה משתקע ביואני, אין בכך כלום, ואי הני ידעי אחריני לא ידעי, והכי נמי אמר גבי שם יהודה ושם נליל שבשביל שם דנליל לא די לו בשם יהודה, אפיני דבני יהודה ידעי, הואיל ובני נליל לא ידעי יוציא לעו, כל שכן דהיכי ששינה שם עירו דמסול בי הבא, שיראו בני אלצירא זה הגמ לתוך י' שנים ויאמרו פלוני לא נירש אשתו כי באותו זמן היה שוקע עמנו באלצירא וזהו אדם אחר ששמו כשמו שנירש אשתו ביואני ובניה מסורין כדאמר גבי נליל ויהודה, ואין לומר ולהתיר משני שאלצירא ויואני קרובים ומועטים הם וידעו בכיורו הרבה, דלא פלוני רבנן בין קרובים לרחוקים אלף פרסאות בין מועטים לששים רבוא, אלא שינה שם עירו לעולם פסול, ולא יעלה על לב איש דקבעי ייב חדש למדוי כבני העיר, דאין זה חולה אלא ביציאת קול שידעו יושבי העיר שזה שוקע ביניהם שיכולין להעיד עליו, והרי דבהכי ידעי מתוך שנותן בתמחוי חשבינן ליה כאורת, וכי בעינן ייב חודש לפסי העיר כדמוכח בבבא בתרא בפ"ק(ח).

סימן מז.

(על ענין אחד בפירושי).

מז ינור לנו מוקדי עולמ(א), כי בושני(ב) ונכלם, על מקום רבנו שלמה ועיר קברות אבותי אשר הקרו בה ראש(ג), לבייש חתניו ובני בנותיו כי גם אני בושתי בדבר, ועתה רבותי הוציא עשוק מיד עושק ובקשו סני החבר ר' פוררוס תחלה, ואם לא ישמע תכופוהו לעשות שלא יהא מוקדם וקניין אשתו לכתוב תחלה קודם לקנינו וימסרנו(ד) ביד החבר ר' חזקיה כאשר מסרו לו אחר שקראום) דקיימא לן כר' אליעזר אפי' בשאר שמרות דערי מסירה כרתי והעדים שמסרו לו עליהם לתתום מן הדין, אך לזה לא הוזקתי רק לאשר עשק עמיתו באותו כתב שהיה ביד ר' חזקיה ובפני אותן עדים או אחרים שמסר בפניהם בתחלה, ואותן דברים שאמר בפני עדי מסירה הראשונים יאמרו בפני האחרים ואחר כך יקוב הדין את ההר. כדבבא(ו) בהשולח גמ דאמר רבא הקדש חמין וכי עד והני מדאורייתא כמו שכתבתי למעלה.

(ג) נכ"י נוסף ושם עירה הס. (ד) כן הוא נכ"י, חזל דרפוס יש כלן הוספת דגלים: וגט מוכיח שניואני היה עומד נאותו זמן המכר. (ה) נפרק האשה שלום. (ו) כלל נמקום חלליתא נכ"י ורפוס, וכן הוא נמלה"ס. (ז) נמקום דנר לנד איתא נמלה"ס לנדר הדנר. וזה יותר נכון (ח) כ"ט ז"ט דף ח' ע"א.

סימן טז. נלחא שגם התפונה הזאת היא להכ"ר יוסף זיר משה הנ"ל, כי מקום מושבו היה נטרויים מקום מושבו של ר"ש. אכן גוף השאלה ותוכן הדבר ומה היה הדין והעושה אשר ידורנו פה, לא נודע לנו. (א) ישע"י ל"ג י"ד. (ב) דרפוס נטנו. (ג) דרפוס קילקנו זה (ד) וימסרנו כל"ל נמקום וימסרנו נכ"י. (ה) סקלחו כן הוא נכ"י ודרפוס שהלחא ורואים טימן. שהלחא" ורופין. יולח"ה. (ו) זה ענין בפני עלמו שסעיג ר"ת לשאל לנפוגיה דהקדש חמין ופיסודו וכי. והתפונה הימה ממש כמו שכתבנו למעלה

סימן יז.

(בענין ערער דבעל).

מן השמים יפתחו לך מעיינות חכמה, כאשר סיעוהו) בכא ליטהר . . . ועל שאלותי
אלה נתתי לבי על ההיא משנה דהמביא נפ בארץ ישראל שאין צריך לומר
כפני נכתב ובפני נחתם ואם יש עליו עוררין יתקיים כחותמו. ומסקינן בנמרא סיע
דבעל (ז) וקשיא לך ואם אמר בעל לסקרו (ג) מאי מהני עדי קיום, דהא אמר רב
הונא ס' התקבל (ד) דבעל נאמן ולא שלישי.

תשובתך בצידו דשלונתא דרב הונא היכן דשלשתן בעיר אחר דשם שלישי מוכיח),
ובשמעתא קמיתא (א) הוא כהריא, מדקאמר התם רב הונא אמר בעל נאמן
דאם איתא רלנירושין לדירה הוה יהיב לה, אכנז) בסרי קמא בשליח דמייתי ניטא
והכא מודה רב הונא דשלישי נאמן, ואי אתי בעל ומערער לא משניחין ביה אם
אמר בפני נכתב אפילו מעשה דכפר סאסית) דקאמר שלא תיזקק לעדים, כל שכך
קיום חותמין דמועיל ולא משניחין בבעל.

סימן יח. מכתב רבנו שמואל.

(בענין בעל מהו שיעשה שליח להרפת אשתו).

שלח רבנו שמואל להרב ר' אברהם: אמר לאחי (א) כי בסקנן) דגדריס) רבינא
הוה ליה נררא דרביהו אתא לקמיה דרב אשי וכו' אי אפשר להעמידה בנדר
מכמה תשובות שבידי. שמשנה שלימה בניסין ס' השולח נמד), שהכל מודים שצריכה
ללכת לבית דין ולהתבונן להתיר נדרה ושליח לא יועיל לה... וכמה תשובות עוד והכל
סידשתי. ומחקתי נררא בכל השמועה וכתבתי גדוייא, שגידוה) בחלום מיירי,
כדמכתבא רישא וסימא דשמעתא, וקרב לעמוד וחציו) כתבתי ראיות שבנידוי מיירי
וזו אחת מכמה וקלה שבקלות . . . וכך כתוב (ב) בספרים רבינא הוה לי גידוייא)ת
לדביהו אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה בעל מהו שיעשה שליח להרפת איתתיה,
כלומר אם תוכל להתיר נדרה שאינו של עיני שלאס) בפניה על ידי שאומר אני
שליחך להרפת) שלך איל אי מבנסיין אין אי לא מבנסיין לא, שים חלת שים לא

נספר הישר על גיטין דף מ"ב"ג נדפוס דף י"ג ע"ג שמיים עם והני מדלורייתא והכוח
לא רנה לכפלה לכך רוח על שם כניל.

סימן יז. (א) כלומר כמו ססינו מן השמים לנא ליטהר. ורלז"ס הגיה מסייעין את הכא
נמקום סיינו נכא. (ב) נדפוס: מ"ט דייק נעל, ובכח יד: מאי טעמא דין נעל.
ומקור של שתי טעיות כלל נחלוף עי עם ט'. והכוכן כמו שהגהתי נפנים. ועיין גיטין דף
ט' ע"א. (ג) נכ"י ונדפוס: לנעל הפקדון. (ד) גיטין דף ס"ד ע"א ועיין שם נחום' ד"ה
נעל נאמן וברין שם. (ה) כלומר מדלל קרי ליה שליח. (ו) כלומר נחלת השמועה שם.
(ז) אכן כניל נמקום והכי. (ח) שם דף ו' ע"ג ושם איתא כפר סיאלי.

סימן יח. (א) לאחי כן הגיה רלז"ס נמקום לאני נדפוס וגם נכ"י וכלל. (ב) נדפוס
כנפיק. (ג) נדרים דף ח' ע"ב. (ד) גיטין דף מ"ה ע"ב ועיייש בנמלא דף מ"ו ע"א.
(ה) נכ"י שנידוהו ונדפוס שנידוי ורלז"ס הגיה שנידוי. (ו) כן הוא נכ"י והוא הכוכן ונדפוס
איתא ואני. וכונתו על ראיות רבות שמתקוות עמוד וחזני (ז) כלומר נספרים אחרים. ואולי
לכך לנקד פת"ב וטנתו לרין לכתוב. (ח) גידוייא כן הגיה רלז"ס נמקום נדרה נדפוס וכ"י וכלל.
(ט) שלל כניל נמקום אלא נכ"י ודפוס. (י) אחי שלמדך למרטה כלל נמקום אחי לך מרטה.

שרי למשרי נדוי באתרא דרביה מצוי וכו'. וה"ס רבינאי) הוה ליה נדויא לדכיתוהו, שנדו אותה בחלום והיתה צריכה לעמוד בפרשת דרכים כראמרינן לעיל עד דמיקלעי בי עשרה, וזה הרב נגאי לאשה להביא י' אל ביתה, ולהתיר לה לא היה רצה כדלקמי, בדמקום שיש גדול הימנו אין מתירין היכא דאין המגדה לפנינו כי הכא שנדרוה בחלום, דאפי' אם יודעת מי נידה אותה, הא אהרריה רב אשי לרבינא נפא לעיל ואמר ליה לשמותיה שווייה שליח משמים למישרא ליה לא שווייה ליה שליח. וצריך שיהא הגדול שבעיר מתיר לו הנדוי הנאיל ואין יודע מי נידהו, וכדאמרינן לקמן ש"ס לא שרי למישרא באתרא דאיכא רב מיניה, וכדאמר ר' במועד קס"ג. אמר ר' אלעזר אמר רב נידהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו ואמרינן ריש לקיש הוה מנפר סרסא אתא האי נכרא וקאכיל תמינ, ומסקנא אמרו ליה שנדרו שלך אינו נדוי, מאי תקנתיה ויל לנביה דלישרי לך, לא ידענא ליה, ויל לנבי נשיא דלישרי לך, דתניא נידוהו ואינו יודע מי נידהו ילך אצל נשיא ויתיר לו... אלמא במקום שאינו יודע מי נידהו או שהלך לו המגדה לעיר אחרת, צריך שיתיר גדול שבעיר אם אין כאן נשיא, והלכך רבינא לא רצה להתיר לאשתו ככנוסאי בי עשרה לביתו, ולהביא אשתו בפני רב אשי לא רצה ושאל אם אפשר לעשות ע"י שליח. והכי קמבעי ליה לרבינא מאחר שנדוי של חלום אינו חזמה לשאר נדויין. ראית בהו נדהו בפניו אין מתירין לו אלא בפניו, מי לימא דבעל הוי שליח במקומה להפרי החכם בפני הבעל, דרמי נדוי של חלום לנדהו שלא בפניו שמתירין שלא בפניו או דלמא לנדהו בפניו מרמינן ליה וצריך להתיר בפניה ולא יועיל לה שליתות. ומשום דמתמרינן בה לעיל בשאר נדויין קא"ד) מבעיא ליה הכי. אמר ליה אי מכנסין או מהני ההיחר שלא בפניה ובכך מתכפר לה נדוי חלוטה, אבל לא תחזור אחריהם לכנסן דרמא לכפרה דבעל כרחיה. וכי האי נונא אמר לעיל דלתיב אפרשת דרכים וינרום שישבו לו שלום ע"י הערמה, שישאל תחלה בשלוסם וככי האי נונא קים להו דמסתייע מילתא להנצל מאותו נדוי שכיר שמים... ש"ס תלת ש"ס לא שרי נדוייא כוה של חלום והרומה לו שנדרו חברו והלך לו, אם אין יודע מי נידהו, באתרא דרבה מיניה, במקום שיש גדול הימנו, כי הכא שלא רצה רבינא להביא עשרהסו) לביתו ולהתיר לה בפני רב אשי שנדרול הימנו וכדאמרן לעיל ילך אצל נשיא ויפר לו, וש"ס כי מכנפי שפיר דמי להיות הבעל שליח ולהפר לה שלא בפניה דלנדהו שלא בפניו מרמינן ליה, הרי שניים: אין מתירין מפני שיש גדול ממנו, והשנייה שהבעל השליח ויתירו לה שלא בפניה. והשלישית אבל לכנופי לאסו) אפילו) להתיר בפניה, דלא מסתייע מילתא להנצל מעונש נדוי חלום אלא ע"י שמתא מכנסין ממילא כדמוכח לעיל. ושמתא. אפי' באתרא דרבה מיניה וכו'... כלומר והני מילי דאמרן דאין מתירין אלא ע"י גדול העיר או נשיא כדחנניא במועד קמן לענין נדוי ואין המגדה בפניו, אבל שמתא שאינה חמורה כל כך, שאינו אלא קללה בעלמא, אפי' במקום שיש גדול הימנו יכול חכם להתיר לו אי יחיד מומחה שרי שמתא. גם לשון כנוסאי משמע דכנינה י' מיירי ולענין נדוי. כדפרישית, דאי לענין דרר בני סני, ומאי לשון כינוף בני ותו לא מיריית).

(י) כ"ל נזקוק רב צכי ודפוס. (י) סך תימלא דרב ליחא נמועד קמן אלף נדריים דף ז' ע"ג. ועס אימא רב אילא אונר רב. (י) נמועד קמן דף י"ג ע"א. (י) כן סוף דפוס אלף צכ"י דקא. (סו) עשרה כ"ל ומסר צכ"י ודפוס. (ס) כ"ל נזקוק לחו צכ"י, אלף דפוס: אלף לא יכניפו. (י) צכ"י ודפוס ואין לתיימר ולח"ס מוסק לחו. (י) ועיין בסופו יטנים נדריים דף ס' ע"ג ד"ס וימיד סהנילו סס דגרי טניס.

סימן ט.

השיב רבינו יעקב אחיו הור והרד לבשת, עמרת תפארת הכשתא, על פי' תהום
 כבשתא, צללת במים אדירים, העלית נוסף ספירי'ד. אך בואת צריכין אנו
 נדו' לסיר' רבנו, דהא אמרת הוה ליה נידויא למישרי הוה ליה למימר הוה עלה
 שמתא, של' אצינו לשון שמתא בלשון עברי ולא לשון נדו' בלשון ארמית כבולא
 שמעתא, דלא לישתמיט ולימא נידוי' סנדינ' ליה אלא שמותי משמתי ליה, ולא
 שמתיהו אלא נדוהו' כדמוכח שמעתתא דלעיל דקתני מנודה אני לך ה' עקיבא
 היה חונך בזה להחמיד ומס' בנמרוא) נדינאז) מנינך] כולי עלמא לא פליגי דשרי
 כי פליגי במנודה אני לך שהוא לשון עברי דמשמע הרהקה בדינאז) דארמית
 ומשמע שמתא בלישנא דרבנן כנידוי דעברי, ואכן נמצינו למדין נידו' הוי שמתא,
 ואם כן לפי רבנו בשמעתא דרבינא דקאמר שמתא אפי' באחרא דרביה, לא ידענא
 מאי ארון כה דהרא היא, ואם ירצה לחלק בין שם נידוי דעלמא ובין שם נידוי
 דחלוס, אין שלום, וקשיא לרבנוט) מאי ענין חרטה אצל נידוי? וכל טעמי ההלכה
 לא נתישבו לפי נידוי חלוס עד שיכרס רבנו, וההיא סיבא דניסין לא מסקי מינה
 אפי' כדמסקי תעלא מבי כרבא, וההיא דרי אלעזר לגבי מוציא אשתו משום נדר
 וקסבר אין אדם רוצה שתתכוה אשתו בכי? היינו בזוניה שהיא זקוקה לכי' ממללין
 מילין עילות, ונלמדנו מההיא) דאלמנה ניוונת בין מן הארוסין בין מן הנשואין
 מוכרת שלא בכי, וקבעי בנמרא בשלמא מן הנשואין משום מזוני אלא מן הארוסין
 מאי טעמא, וקספריש לפי שאין אדם רוצה שתתכוה אשתו ובעל כרחו דבר זה
 אפשר עיי' שלוחו, כמו כן נבי נדרים, אלא בעל כרחו ואפילו בדבר שאפשר עיי'
 שליה אין אדם רוצה שתתכוה אשתו בכי. ואל יעמיק רבנו לחלוק בין הפרקים
 הללו ולשינוי דחיק, כי מוחקני בו שהוא בקי בלשון חכמים, ומתוך הלשון יעמיד
 הירסא על מכונה, ואשר כתבת בנידוי כ"י אבל בנדרים כ"י ולא שייך לשון כינף
 כ"י הא ליתא דאמר בסנהדרין) הודאה בפני נ' כ"י) ואמר האי אוריתא זמנין
 כתבינן זמנין לא כתבינן כנופי ויתבי לא כתבינן כנפינוהו אינהו כהבינדי) ופי'
 דשמעתתא דרבינא הכי איתא שי"ם תלת שי"ם לא שרי למישרא נדרא באחרא דרביה,
 דאי שרי, רבינא הוה מייתי כ"י אצל אשתו, אבל רבו לא היה מוליד אצלה, ולא
 כמה שפירשו רבותינו דרבינא הוה שרי לה אי לא משום אהרא דרביה הוה דהתגו
 פי' דננעיסט) כל הננעים אדם רואה חוץ משל עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי
 אשתו שבינה לבין אחרים, וסיל לרבינא דהלכה כרי', ושי"ם כ"י מכנפי שפיר דמי
 דאע"ג דלא מהימן למישרי, למהו שליה מהימן שלא יוסף בחדמא, ושי"ם לכנופי

סימן יט. א) כמו פלדך חנוט תליך יחזקאל כ"ד י"ז. ב) כן הוא בכ"י ודפוס וזולתי ל"ב.
 פני. ג) עמנו דרכת. ד) ספירי'ס כן הוא בכ"י, אצל נדפוס שפירי'. והסמך
 שיר הגיה נמקומו שפיר יאה. ה) כלומר נידוי ושמתא חדל הוא. ו) נדרים דף ז' ע"א
 ז) כן הוא בכ"י וגם נדפוס. ח) אמנם זה נגד הסמך דילן דנדינא מנין כ"ע לא פליגי דאסור
 אצל כנפינוהו מנין שרי ל"ב, גלישנא, כי נאמח כן הוא הנלה נד נאמית מינה נודה
 כריכו נחמדין טעם, וזולתי ל"ב, גלישנא, כי נאמח כן הוא הנלה נד נאמית מינה נודה
 רק החקקה. ט) לרננו כן הגיה רחיים נמקום לרי אהא נדפוס וגם בכ"י. י) יומא ע"ג
 פ"ג. יא) כחזונו דף ל"ז ע"א וכו'. יב) סנהדין דף כ"ט ע"ג. יג) ממחה בפני ג' אין
 זו הודאה בפני ג' וכו' כן הוא בכ"י ודפוס. חמנס ממחה בפני ג' לית מלך דכר טמיה סס
 ולכן לדין למחוק התנוח ממחה בפני ג' אין זו, כי רק עיי' סגרות לשנא דכנא נחלל דף
 ל"ט ע"ג נאז נטעה סנה, וגם מן התנה האחרונה וכו' לדין למחוק היינו וכו' כ"י לומ'
 כותבין. יד) אהא דנא סהמחא שייך לישנא דכנופי. טו) פי' עיי'.

לא, דאנן סהרי שלא היתה מתחרטת אי הוה לה לכנופי, מפני שהוא בושה לחזור
אחר בני ארץ, ובולא מילתא דרבינא משום שמתא דסיפא נקמה. וקרנבי מפייסה (פ).
יתקן השיטה, ויאר בעלפה, ולו תהיה סלפה, והיה קודש.

סימן ב.

תשובה. (בענין סוטה שיש לה עדים במדינת הים).

אשר שאלת ס"א דסוטה דאמר לן רב ששתא) ואנהרינהו לעינין וכו' אי אמרת
מים בודקין אותה תנלי מילתא למפרע דסהרי שקרי ניהו, וקשיא לך דלמא
לעולם אימא לך מים בודקין אותה והא איתמר (ב) בא עליה בעל לאחר קנוי וסתירה
ראין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין (ג) ותו הא מסיקנא בפ' בתרא לא אפקודר)
עון דבנותיכם וכלותיכם ואילו דפנויה — תשובתך בצדו רהא שנוייה דמשני ורחי
רב יוסף אימר זכות תלי לה עריפאה) ועור שדחויך אינו ריהוי דאפו) בשופטני
עסקינן שאינן מנוקין ומשקין והלא מאיימין (ז) ולא מבעיא לרבנן (ח) דמסרינן שני
תיח סיר לאחר ערי סתירה, דמה לי בדרך ומה לי בהאי שעמא, אלא אפי' לרי
יהודה דאמר בעלה נאמן לפי שהן מאיימין (ט) איתו שאם בא עליה לא ישקנה, אבל
זכות שתולה לא ירוע לא לו ולא לה, ולדברך אתה סוציא לעו על הפהורות
ששתו שיאמרו פטאות הן אלא שבא עליה כרפריך בהאי שפעתתא נבי שיש לה
עדים, וליכא לשנויי סרוכות לא תלי בעילת בעל בכללא ומציי) למברוק, רהא קרא
קדיש כרפריך החם בשילהי שמעתתא לרי שמעון מרכתב קרא (י) וההוא קרא רב
ששת לדרשא אחרינא כרלעילינ), הלכך ואנהרינהו לעינין ראי לאו הכי ויהודה ועוד
לקראינ), אלא ווראי קים לן אם בא עליה בעל לא היה משקה, דלאפדושי מאסורי
קסבוינ, והשחא הוי באיסורא כל ימיו במחיקת השם שנכתב בקדושה, וההוא דשילהי
מסכתא (י), הרא דלאו שינוייה היא כרפרישית ועוד שאין גירסת ספרים כדברך דהתם
גרסינן משרבו המנאסים בגלוי לא מנורת הכתוב אלא מחקנת ר' יוחנן בן זבאי שהססיק
שלא לקנאת, והים וכי תיסא עין ריריה בגלוי אבל רבניה ובנתיה לא וכו' ואפי' עון
דפנויה והכל בגלוי והכי מפרש ר' אלעזר בוסן שאתם מקפדין וכו' דהיינו בגלוי.
ודברי קבלה ואסמכתא היא בעל כרחך, דאילו משום פנוייה אין האיש מנוקה מעון (טו)
הא סדאורייתא שרי, וחמה על עצמך לפרש כדברך, ואולי לחדודינהו לרבנן קבעית.

(ט) נראה שכונתו: ולא קרנבי מה שאקרינ ואניא לפניך הוא כמעשה פטיט שאין נו ממש,
לא יתקן הדברים ויאר נאופל, והיה נעניי ר"ת קודש מה שיחמד לו אחיו רבנו שמואל.

סימן כ. לא חזר עם שמואל, ולדעתי לא היה אחיו רבנו שמואל אף שנמנך ככ"י
ודפוס לתשובה הקודמת. כי אופן דיבורו של ר"ת לקמן אינו כאופן דיבורו לגיבל
כדבר לפני אחיו הגדול מוננו. (א) סוטה דף ו' ע"א ועם איתא אמר רב עמיס הא מילתא
אמר לן רב ששת וכו'. (ב) עם צמתיתין. (ג) אין המים נודקין כן הגיה רח"ס וחסר
ככ"י ודפוס. (ד) לא אפקוד כל"ל נמקום לא שגא נכיי ונדפוס ל"ס ורח"ס מחק נדפוס
ועיין סוטה דף מ"ז ע"ג. (ה) כן הגיה רח"ס, אמנם ככ"י איתא מרירין ונדפוס מרירין
(ו) כן הגיה רח"ס נמקום ואכן נכ"י וגם נדפוס. (ז) מכלן נראה שלפי דעת רבנו חס
מאיימין גם על הנעל, אף שלא נמנא כן נשים ועיין נדפוס"ה סוטה ס"ג ה' י"ח שגם
עם נראה דעת רבנו. (ח) כן הגיה רח"ס נמקום רבינא נכיי ונדפוס. (ט) עון מאיימין
כן הוא נכ"י, וננקומים נדפוס שתי מלמין ורח"ס מחק. (י) כן הגיה רח"ס נמקום
בעלת בכלל נעל ולא מלי נכ"י ונדפוס. כלומר לזיכא לשנויי לרי שמעון גם נעילת
נעל לא חולה כמו שאין עדי שוממה חולין. (יא) סוטה דף ו' ע"ב. (יב) עיין רש"י ו' ע"א
דיה ולנהרינהו (יג) קדושין דף ו' ע"א. וכונתו דלי דרשא רועד אין זה מוכחת לרב ששת, לא
היה לריך עוד לראיה וכמ"כ רש"י ע"ס. (יד) סוטה דף מ"ב משנה ג' ומלא. (טו) כלומר נחמיה.

ב. והדין דקשיא לך על פי' רבנו שלמה (ה) דר' עקיבא עיקר הא ליחא (ועיקר)
 ואני פי' זה ימים רבים והא לך פירושי בתפלת השחר מאותו היום היא
 נתיבה (ו): והיא שינוייה דמסכת ירימ' (ש) שלמצרים נתן הקביה קצבה שנאמר סקן
 ארבעים שנה (ד). והיא שינוייה לפי שמת ר' עקיבא להשיב על שמיפתום (ו) דאפי'
 היא שמיפה חורה, ובהלכות גדולות (ו) מייית לה להורא שינוייה דמס' ידים. ומאבים
 דגרסינן בהיהא ברייתא דמסכת ידים אנב שיטשא הוא, ור' עקיבא ליחא, שהרי נסה
 ברייתות קמועות בתלמוד שלנו ובתוספתא היא שלמה ולא מרכינן ומסייעין מינה
 לתלמוד שלנו כיון שמוכיח התלמוד שלא נודעה בימיהם, אבל מאותן שאינן קשות
 לתלמוד שלנו יש לתמוד. והך דר' עקיבא שלא הובאת לא היישינן לה, ומגמין אית
 ליה הא דאמרן עלה סגוריי וכלבל נבי שאר אומות בר מצצרים ומאב, שאפילו
 לשמיפתן נתנה תורה קצבה. ומשום האי טעמא הדר ביה רב חיננא בר ספא מדרישא
 ראין הקביה נפרע מן האומה עד שעת שילוחה דאקשינן עלה ממגמין והדר ביה
 בפירקא קמא דטושה (ז). ותו לא מידי.

ג. (בענין הוציאה שלא תמסא).

ואשר שאלת בסיני נבי הוציאהו שלא תמסא (ח) משמע שבקצת נשים מותר ליכנס
 בה טמא מת לפי רבנו שלמה (ז) וקשיא לך הרא"ג (ה) החיל מקודש ממנו שאין
 טמאי מתים נכנסין לשם עזרת נשים מקודשת שאפי' מכול יום אין נכנסין שם לא
 דייקת מילי דקתני סיפא ואין חייבין עליה המאת עזרת ישראל מקודשת הימנה שאין
 מחוסרי כפרה נכנסין לשם וחייבין עליה המאת, אלמא עזרת נשים ודר הבית מעלה (ד)
 דרבנן הילכך פסור. ובעזרת ישראל מתחיל מחנה שכינה הילכך חייב, ולכתחילה לא
 מעיילין לעזרת נשים משום מעלה אבל להוציא שלא תמסא ליכא למיחש, וראיה
 לדברי בפי' דתוספתא דטהרות (ה) שמתחיל תומר בשרץ ר' ששעון אומר החיל ועזרת
 נשים מעלה יתירה בבית עולמים ומסמין שנכנסין לשם פסורים, ודאנמרך מס' כלים
 ד"י קדושות הן לא אנמרך אתחלתא דמסרי (ו). ושלהי ובהי"ם (ז) דתני התם סכאן

ב. (א) טוונתו על רשיי טוטה דף ט' ע"א ד"ה אפי' לזניי סכתו סס מניינן ליה ליה סס
 דאמר צנכרות וכו' והכי נניי קתני צנר דהך עילתא צתוספתא דקידושין ח"ל ריש
 מניינן פניה סכנר עלה סכחיו צנבל וכו'. ועיין צחוקי' סס ד"ה מניינן. (ב) כלומר לעיל
 נקטר הישר על צנכות דף כ"ח ע"א צדוק דף ל"ד ע"ד סימן ע"א ד"ה צו גיוס נא
 יהודה גר עמוני וכו' וסס כחוב סיכות ר"ה על אחוה ענין, ומסס העתיקו כלן צתוספתא לטולא.
 אכן הכותב לא רצה להכפיל הדברים ומשני זה המייחס כלן צתוספתא צדוק על מה סכתו
 סס. (ג) מנהה ספיים צקטר הישר סס גומר ומעלים כלן. והקופר הישר סדריים צענין זה
 כי מה סכתו סס המייחס כלן ומה סכתו כלן המייחס סס וסס סס רוחו על מה סכתו כלן.
 ח"ל סס דף ל"ה ע"א צקטר אחוה סימן: הסול פניווי ידיים וכו' כחוב צתוספתא ח"ל ס"ק דטוטה
 דלחתיקין לן רב טעמ וכו' ותו לא קשיא מידי ע"כ. (ד) נסוף תוספתא דידים ח"ל פניווי אמר לן
 רבן גמליאל אף מלרי ח"ל צוח אמרו לו מלרי נתן לה כחוב קננה טמאעל עקן פלרנייס טנה
 אקנן אף מלרי וכו' יתקאל כ"ס י"ג. (ה) מוסב על מה ספירס ר"ה וכו' ח"ל מוסר טולס
 טאף לריע לא צילבלו אף מלרי אלא טעמס, וקאמר טאפילו ח"ל טעיפה חרה על דעמיטו
 דענק. (ו) צה"ג טלנו לא מלחתי. (ז) ועוד עיין צחוקי' יצווח דף ע"ו ע"ג ד"ה מניינן.

ג. (א) טוטה דף כ' ע"א. (ב) ח"ל רשי' סס ד"ה סלס חסמול וכו' ולקמיס פרין וסא
 אמרינן צעלמול דעמרי נקטר לא נתקדשו וכ"ס צורה נעים ומת ונחר ליכנס למסנה
 ליה. ועוד עיין יצווח דף ז' ע"ב צדשי ותוכי' סס. (ג) צדוקי' סלס. כלים ס"א פ"ח.
 (ד) צ"י וסס צדוקי' סר סעיף ומעלס. (ה) כלומר דסדר סהרות וס"ל נעמכת כלים צ"ק
 ס"א. (ו) ספרי נסא פ"סקא ח' על ולא ימאלו אף מלחתיס. (ז) זכחים דף קפ"ח ע"ב.

תשובות ר"ת סימן כ

אמרו ג' מהנות הן מן פתח ירושלים עד הר הבית מחנה ישראל. מן פתח הר הבית עד העזרה, מן פתח עזרה ישראל, מחנה לוי, מפתח עזרה מבפנים מחנה שכינה, אלמא עזרה עצמה מחנה שכינה, ואין בו עזרת נשים ראשה בעזרה מניין, ופתח העזרה דהכא חוצה לה שער ניקנור, והיינו דקא חני בההוא סירקא רחומר כשרץ דכל המסמין הנכנסין משער נקנור ולפנים אפי' הם מחוסרי כפרה הרי אלו חייבין על זרונג כרת ועל שגגתו חטאת וני' מהנות נמי מנו התם ויהיב סימנא דמחנה שכינה ובשער נקנור ולפנים הדא הוא.

ד. * (בענין דם נדות ירוק).

ודקשיא לך בפי' כל היר (דקאמר) רבי מאיר אלפיה מניורה שוה הדישר רביי שיי' (ג) שלחך ושולח מימין) דם (ד) נרות השלוח מן האשה, וקשיא לך אי הכא אפי' דם ארום נמי ודרשה של תוספתא שבת(ס) שדורשת מנין לדם נרה שהוא מכשיר נאמר כאן את מקורה הערה(ו) ונאמר להלן יהי מקור נפתח לבית רור לחטאת ולנדח, בעל כרחך לאו ר' מאיר הוא רהא מניש נפקא ליה ורבנן מליני ולא אשכחן תנא דאמר דם נדה אינו מכשיר אלא ר' אלעזר בסוף מכשירין(ז) ? כבר הורעתין שוין להשיב מן התוספתא(ס) וקורם שאלתך תמצא ברוב מקומות שפירשתי (כפ). ועוד שאינו כדברך, דהני פירושא ודלעיל קאי וקאמר היכא דחזיא דם ארום והדר חזיא דם ירוק תמסא וכי' זרין ליה ומשני אלא היך להו וליהוי כמסקה להכשיר את הורעים היכא דחזייה בתר דם ארום רכיין דנרה היא כבר ודם נדה מכשיר כדתנן במסכת מכשירין אי טעמא נרקתני בתוספתא דשבת אי טעמא משום חומרת טומאתו, כדמרך נם דם המה שרביעית בשילהי השוחט בשחיטת חולין(י). ולהוי האי ירוק דבהריה(י) משקה מניש דכתוב הכא שלחך דאתא לפסויי שילוח דם נדה ירוק שהיא נדה כבר, ולא דם ארום דההוא חיק נמי מורי, ורבנן לא ילפי' ג). אבל דם ירוק בטהורה כיע מורי דלא מכשיר, דלא אמר ר' מאיר אלא שילוח ירוק של טומאה ולא של טהורה חרע שרבנו מן פירס רמונים מכלל שהוא נעול, מכלל דבשאינה נעולה דם ירוק לא מכשיר אפילו ר' מאיר, ומסקנא דשמעתין דם ירוק בטהורה לא מכשיר לדברי הגיל (בר מר' אלעזר בן עזריה דשילהי מסכת מכשירין(י) דם ירוק דבתר דם נדות שהיא טמאה סבר לרי' דמכשיר לרבנן לא מכשיר.

ד. (בענין בהמה במעי אשה)

והדיא(פ) דהמסלח דבעי מניה ר' ירמיה מר' יורא לרי' דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא קבל בה אביה קדושין מהו למאי נפקא מיניה לאחסורי באחזתה, ואע"פ שכתבת(ג) למאן דאית ליה חסותו לאחר מיתה בשריפה(ג), לדברי

ר. (ב) כלומר הס'ם טס נדה דף י"ט ע"ב. (ג) כן הוא בכ"י וגם בדפוס. ולפי זה היתה החסונה הזאת כחונה נפיי רש"י, ויותר נראה ע"ל ש' נמקום ט"י וכלומר טלמח. (ד) זאת היא הגזע' כחיי הכל' טלמך פירס רמונים וכחיי החס' וטולח' ימי' על פני חזנות. (ד) בכ"י ודע' זה. (ה) תוספתא נוקדע'מל'נדל' טנה פיה. (ו) בתוספתא טלמינו' איתח' טנלמד' מקור דמיה. (ז) פ"ו ע"ו ל' אלכר' נן עזריה. (ח) דומה על מה שכתב לעיל בלוחה חסונה לוח ז', ומכלן לרי' טהחטונה, הזאה עם כל פיינייה ודנרי' טוני' טנה טלח' רכנו' בפעם אחת ליד הטולח'. (ט) הלשון מנועס' וכונתו כמו ותמל' נרו' מקווע' טפירבתי' כן קידס' טללחך. (י) טלין דף ל"ו ע"ב. (יא) בכ"י האי ירוק דנחרי' ולסוי. (יב) כלומר טבחה' טוח' (יג) כן טלח' נכ"י ווס' גרמס' ולפי דעתי נר"ך למתוק או חין' כלן' מקומו. (יד) דם דף כ"ג פ"א. (ט) לפי טבחה' לוחים, טענר' נכ"י ודע'טכ: טכטנטי. (ג) כנעלד'ן דף פ"ו ע"ב טלגתח' דרי' יטת'טל' ור"ת' לחינול' דנח'. דעה' טטוי'.

הכל יש לשאל רנהי דמייעמה רחמנא משריפה מאיסורא מי מיעמה. לא זה זה שיש בהן רוח חיים(ד), וכי מפני ששכחה את השנויה(ה) בקדושין משוויה לרבנו שלמה טועה. הא תנן(ו) פ' האומר לחכירו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר ולא כלום, ואפי' לדי' דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו כשוא לעולם, אבל כשוא בא לעולם לא אמר כלום, כדאמר רב הונא עד שלא בא לעולם יכול לחזור בו משבא וכי ורב הונא כרב, ורב כרי' ינאי ורי' ינאי כרי' הייא ורי' הייא כרבי ורבי כרי' מאיר(ז). והי' לממרא רחיי, דאי לא חיי לא תססי קדושין בנפל וברבר שהוא כאבן, ורבנו לפי דרכו שלקח התלמוד לאיתסורא באחותה פ"י דין אשה אל אחותה, ומה שאמרת רהיה ליה למבעי כוית ממנו מהו שיפסא? משיטא דממסא בתורת נפל כיון דאמו טמאה ומיש הא בכל זכר ונקבה איתיה, והי' אי הוה חיי הוי סיתפר בקרובותיה, והיינו חוכא דלא חיי, ואי חיי לא איצטרך למבעי.

ו. (קושיא בענין סנדל דתנן גבי כריתות).

ובהך פירקא דקאמר(ח) סנדל דתנן נבי כריתות למאי הילכתא, ומפרש תלמודא שאם תלד בנייתה וכי, ואתה חושבו תירוץ דחוק, רהיה ליה לשנויי שאם תלד לפני שקיעת החמה של מלאת וכו' ברמפלינ לעיל בין [לסנין] שקיעת החמה ולאחר שקיעת החמה(ט). ועוד(י) תירוץ שלך איתא פלונתא בין ביש לביה פיק דכריתות(י) בהמסלת לאור שמונים ואחד וביה איבא לאוקמה בקודסה(י) שקיעה ולאחר שקיעה וכיש בקודסה(י) הנץ ולאחר הנץ. ושינוייה דתלמודא עדיף.

(אלא משום גזירה אמו בת יומא דקיל גיט לפנס מותר כמאורש בסוף עין אי הכי לבתחלה נמי וכו' ויש ספרים דלא נרסינן ליה וסיל דלכתחלה מותר שאינה בת יומא וכי מצריכינן שהרה לבת יומא...)

אלופי ומיודעי נבכדי ושועי טורי הרב ר' יעקב יבינני דבר על ידי הנדיב הזה בשונו ויפרש לנו הא דאוקימנא לעיל בסוף כמה מדליקין הא דתניא שופר מטלטל אליבא דר' יהודאי(י).

זה שהיא נקדה אחיה לפי דברי ר' חזל לפי דעת ר"ע למה נקט נפקא מיניה דוקא גבי אחותה, הא אף חמותה אינה נכרייה רק נכרייה. ועי' חידן רבנו כי הקושיא למאי נפקא מינה יש לישראל אף אליבא דר"ע. דהא איסורא מיהא איבא. (ד) כלומר לא נקושיא דלאשונה שפירין רבנו זהו ולא נקושיא דהאש אחר כן יש בהן רוח חיים ומעשות. או יש לומר לא זה אליבא דר' ישמעאל ולא זה אליבא דר"ע. (ה) כן הגיה ראו"ס הדברים במקום וכי מפני ששאלה כהנה את סיטוי נכרי ודפוס שאין להם סמך. (ו) קידושין דף ס"ב ע"א. (ז) יבמות דף ל"ב ע"א.

ו. (ח) נדה דף כ"ו ע"א. (ט) לעיל דף כ"ה ע"ב. (י) ל"ע מאי ועוד. ולאפשר סמך חיידן ראשון כי נאמר לו שניין להניה אצל נמקום ועוד. (י) כריתות דף ז' ע"ב. (י) נקודס כ"ג נמקום, נמקום" נכרי, ונדפוס סמך. (ו) כל הדברים הללו נהסגר נכתבים נכ"י בלשם הגליון ואחר כך עבר עליהם קן קולנום לומר שנייכים לייחוק, ונאמנה אין כלן נמקום, כי אם לעיל נכתבילת סימן א' וקודס לו ונדפוס דף ס"ד ע"ב סוף סימן תקפ"א ור"ע סימן תקפ"ב, כלן היו וכלן נענאו, אונס עיי סיבה אשר נענאו מיתנו כתב הסופר את הדברים הללו מהסיינים הכ"ל כלן בלשם הגליון אשר נמקס אח"כ בלוחות כי אין כלן נמקום. אונס נדפוס עשו שלל כדת להדפוס הדברים הללו ועוד תופסו עליהם בלשםם הגליון ואשר שאלת הנכתבים בשולי העמוד שלפני זה נכ"י, לטעות על ההמשך עם השאלה נבנו כוחים שאמר זה. ונמנעום סולח עשו גם כן סיכוד גדול בין הדברים.

ז. (בעבודת דרב ספא איקלע לחיאך).

ואשר שאלת בכנות כותים) ברב ספא דפריך ותיסוק ליה משום בנדי עם הארץ דאמר מר בנדי עיה מדרם לפרושים, ולא ידעת) סיי הקונטרס שכשעלה מן המבילה ועלה ולבש ואימתי ליה משום בנדי ליטמא בנדי החבר במדרם דאמר מר בנדי עם הארץ וכו'. דקשי' לך מדרם אב הטומאה והנוגע בו ראשון ואין ראשון מטמא אדם וכלים. לפי פירושוך נראין רברך. אבל רבי' שלמה אימתי ליה דקאמר אתחמונו קאי והיך אימתי ליה התחתון בסנדלו של עם הארץ או בבגדיו שהן משלשלין ומשני בכותי ערום שאין לחוש לאב) לסנדל ולא לשילשול בכנדים. והגושא את המדרם נושא את התרומה היינו כפשוטי כלי עץ(אי נמי בכלי חרס ומגבו. והיה לנושא את הגבלה שנושא את התרומה.

ח. (בענין טומאה בפנים כבחוץ לענין נדה).

והאי דיוצא דופן) ריולדת שירדה לסבול מטומאתה למרהה ונעקר ממנה דם ומבעי לך כנגדה בנדה מהו כנון שנעקר ביום ראשון ואחר שקיעת החמה עודנו שם כרואה סיום ראשון הוה) אפי' לתקנת) רי זירא ויום שני עולה לפסידתה, או דלמא עיז לא קאמרינן דרם שבפנים כבחוץ אלא לחוסרא. אבל יולדת [למה?] לשמעין(ד) נדה דאורייתא שירדה לסבול בשביעי שלה ונעקר ממנה דם בירידה לפני שקיעת החמה ומבלה לאחר שקיעת החמה מהורה לבייתה בין יצא דמה בין לא יצא דמה, ואמרה לאכול בתרומה מיהא לכשיצא. ועוד אי סיד לא חשיבא לה רואה). כי מבעי לון) אותו מקום של אשה בלוע הוא ומסיק נפקא מינה כנון שתחבה לה חברתה כות נבלה וכו' והוה ליה לטינקט כנון שנעקר בשביעי סמוך לשקיעת החמה והרם עודנו שם. אי אמרת בית הסתרים הוה נהי דבטשא מיהא לא מטמאה במגע מיהא מטמא) ואי אמרת בלוע הוי הטומאה הבלועה לא מטמא. וההיא אי כרבנו שלמה תפרש לא קשיא לך מירי דאיהו מפרש לה משום נוגעת לכשיצא לנמרי לחוץ, ובפנים כחוץ לנבי רואה ולא לנבי נוגעת, ואם כדברי ריח דמשוי לה רואה) כולה שמעתא ענין אחד דמפרש לכשיצא לחוץ לבית החיצון ולא לחוץ לנמרי.

סימן כא. שאלת רי' שלמה מרת.

א. (בענין יש חופה לפסולת).

שאל רי' שלמה) מרב"י חם. עברך עוסק עם ריעיו ביבמות וכשבע זאת הוקשינו

ז. ה) נדה דף ל"ג ע"ב. ז) הגהת מרחיית. נמקום ידעמי ככ"י ונדפוס. ג) הגהת הפל נמקום אלא ככ"י ודפוס. ד) כלומר צחותן שאין לחוש לנגע צדדים פגומ.

ח. ה) נדה דף מ"ב ע"א. ז) כרואה מיום ראשון הוה כן הגיה מחזיק נמקום כשהוה מיום ראשון מודה ככ"י ודפוס. ג) פצריכה פנעה נקיים ונקי חסניק ליום שני כי לא צא דם ממנו, וחולי גיל. לפי דברי נמקום אפילו לתקנת וכוונתו על רי' זירא דאמר שם הו דייגה דיוולדת. ד) אכל יולדת למה? לשמעין, ככל להגיה נמקום אכל יולדת לשמעין, ככ"י. חכן צדוס איחא אכל יולדת לא לשמעין. ועל זס הגיה רח"ס צליון אחר התנה לא גיל כן נדחין הדברים מדלא לשמעין. ולי נדחה כנו סהגסתי. ולפי זס מלם אכל חמילת הסוכה ר"ח על אינעי דשולל וכוונתו להציל רחיה שאין דין יולדת ונדס טוין צלחית פנים כחוץ. דל"כ למה ליה לאשמעין הוי דיכא גבי יולדת, לשמעין נדס דאריסתא וכו'. ח) כלומר לאחר שקיעת החמה. ו) נדה מ"ב ע"ב. ז) צדוס נהי דמנגע לא מטמא נמסא ויהא נמסא. ט) נדפוס להרואה נמקום לת רואה.

סימן כא. ה) לפי דעת החכם איחיק הידס ווייס צנית תלמוד ה"ג 227 הוה חולי רי' פלגה

כפי הנבא על יבמתו בסוגיא דיש חופה לספולות³ דקאמר התם עיב לא קאמר ר' מאיר אלא בקידושין דקני לה אבל בחופה רלא קנה לה לא, והוקשינו סהא דאמר' בס"ק דקידושין⁴ חופה קונה מקיו ומה כסף שאינו גומר אחר כסף קונה חופה שגומרת אינו דין שתקנה, ומסקנא הכי היא התם, ותרצנו דחופה דספולות אינה גומרת אחר כסף כדאמר' בהאשה רבה⁵ מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מיטמא לאשתו ספולה וגם אינה יורשה, דאי יורשה מצי ליטמא לה כדאמרינן התם גבי קטנה דכיון דלא ירתי לה קריא ולא ענו לה, ובהפסד נרריה גמי אינו זכאי כדאמרינן התם, אמנם אחרי כן הוקשינו דמרינא אמרינא קניא חופה דספולות ומה כסף שאינו גומר אחר כסף אפי" בכשרות קונה אפי"ת⁶ בספולות, חופה שגומרת אחר כסף בכשרות אינו דין שתקנה בספולות?

ב. (בענין סמך מיעוטה לפלגא).

והיום הוקשינו בהיא שמעתא דפי אלמנה לכינא⁷, המניח בניס אלו ואלו אוכלין וכו' זכרים יאכלו והאיכא עובר, קסביר אין חוששין למיעוטה, היכי קאמיר סמך מיעוטה דמסילות למחצה נקבות⁸ הא רבנן דסברי אין חוששין למיעוטה לית להו הך סברא דסמך מיעוטה, אבל אמרי מיעוטה כמאן דליתא ולא אמרינן סמך מיעוטה לחוקה.

סימן כב. תשובת רית על הנ"ל.

השוב רבינו: על אשר הוקשית מדרב הונא דאמר חופה קונה על יש חופה לספולות וכי העלה על דעתך שרבינו הוכירה⁹ ושכח? אך דרב הונא ליתא, תרא דקאמר תלמודא רוב הונא כסף מיהא וכו' סכלל רליתא דקאמר ורבי מאיר¹⁰ היכי אכיל בישרא, ועוד דרב הונא פליג אישיתא דלעיל דכי אתי למילף כסף משטר¹¹ וביאה לעיל בסמך¹² סריך לא תילף סיגיה דמה הצד השוה שבהן שכן לתגוהי בעל כרחו, וכן דרך להקשות מה לצד שוה שבהן שכן ישנה לבעל כרחא בעלמא, והואיל ואינו מוצא כסף באישות [בעיב] זה אין דרך להקשות כדי ללמדה¹³ ותמצא כן בכל התלמוד ברלא למילף סרכינן אבל למילף לא סרכינן הואיל והצד השוה הוא במקצת, וכשאני עוסק בקידושין מסריקנא דרב הונא פליג¹⁴ אישיתא

מדריזט (והיל Dreux) הנזכר בתום ימות סיה ע"א ד"ה לי ופסחים כיג ע"ג דיה דהא אמננס מה שכתב החכם הנ"ל שם שהונא צמדכי צינמות סימן כ"א ששאל ר' שלמה מדריזט את ר"ת ילמדנו רבנו, זה אינו כי צמדכי שלפנינו איחא רכינו צדוך צמקוס ר"ה וגם חתם שם המפיץ את שמו צדוך נרבי שמואל. ועיין Gallia judaica p. 173. (ג) יצמות דף כ"ז ע"ג וכו'. ועייש בתום דיה רב אמר. (ה) קידושין דף ה' ע"א וכו'. (ד) יצמות דף פ"ט ע"ג ועייש בתום דיה כיון. (ו) נכ"י, נדפוס שאפילו. ב. (א) יצמות דף ס"ז ע"א וכו'. (ב) עיין נרבי שם ד"ה איך חוששין דעיי כן הוה רונא ועוד עיין צינמות דף ק"ט ע"א.

סימן כב. (א) עיין רבי שם דף כ"ח ע"א דיה חופה (ג) כ"ל צמקוס רב נכ"י ורבי נדפוס. חולין דף י"ח ע"ג ועייש בתום דיה לר"י, דדייק ומה הלשון דלא קיימא לן כרי מליר. (ג) כ"ל צמקוס וסער נכ"י וגם נדפוס (ד) קידושין דף ה' ע"א. ועייש בתום דיה שכן ישנן. (ה) כונת רית זזה דלפי הנ"ל יש פירכא למה הלך שלו דלין מיינה דחופה קונה שכן ישנה גם נכסף נע"כ צעלמא צלמא הענדיה אכן הא דאמר לגייל כמו לרב הונא כסף צלישות מיהא לא אשכחן נע"כ, זה שאני דהתם נדלא למילף איירי ולכן פרכינן, אבל הכל גני חופה קונה דלמדו ולמילף איירי ליכא למימר כסף צלישות לא אשכחן נע"כ כיון דאשכחן עכ"פ נע"כ צעלמא. (ו) כן הגיה דלזיס צמקוס פריך נכ"י ודפוס

תשובות ר"ת סימן כב כג

רלעיל רס"ל כל מה הצד לא פרכינן כל דרוא, ועוד דרמי בר חמא סברו) כרנא דלית ליה רוב הונא, ועוד שמעתתא ריבמות כדשני"ח) לאחר כסף, והא דאמרי לרימ קידושין פסלי חופה נמי פסלי מוקמינן שפיר אחר בספ"ט, דלית ליה רוב הונא אפי' לפסולות.)

ב. ועל קושיה בת יומא), אם חיסצת אשריך. דמיעושא דמסילות ומחצה נקבות הוי רוב המתיר ונבי חמותו נמי בפרק האשה בחרמא) מיעושא הוא מסילות ומחצה נקבות רוב המתיר ומיעושא אוסר, אבל חוקה דעיסה ומיעושא דאין טפסחינן), וכן בכיסי הדם מיעוש מעשיהן מקולקלין) וחוקה דבהמה) האיך יצטרף לרוב, וכיין שאין רוב מיעושא כמאן דליתא.

סימן כג. תשובה לר"ב יוסף.

(בענין נישואין בחוד אבילות)

אני אינו כראי ששלחתם לי כך, אבל כך דעתו נוסה שמוחר לכנוס לאלתר, ואפי' בתוך ל' יום למי שלא קיים פריה ורביה רק ימתין אחר שבועה, ולמי שקיים לאחר ל' יום מותר ואפי' מת אביו, מדקאמרינן) על כל המתים אינו נכנס לבית השמחה עד ל' יום על אביו וכו', ותניא בברייתא בשילהי האי שמעתתא) כל ל' לנישואין, ולא קמפליג אלא במתה אשתו, אבל מת אביו לא קמפליג, דודאי נישואין שרי אחר ל' יום דמצוה קעביר אפי' יש לו כמה בנים. ואי נישואין כבית השמחה דמי אמאי תני ליה, תיסק ליה משום דהוה ליה בית השמחה, אלא ודאי לא כבית השמחה דמי, דהתם רשות ספלינגין בין אביו ואמו לכל המתים, אבל בנישואין מצוה היא ולא ספלינגין, ולהכי איצטריך למתני, וליכא למימר דבנישואין בלא סעודה מירי, דהא אמרינן בתחולצין) בנישואין בלא סעודה איכא) שמחה ועוד אין נישואין בלא

ז) צינמות דף כ"ז ע"ב. ח) כדשני' כ"ל לדעתי במקום לד שני כ"י ודפוס וכונתו כדשני ופירש ר"ת האי שמעתתא דינמות דליירי נחופה לאחר כסף ועיין בתוס' שם שהוצא פירושו ורואים הגיה פירשין נחופה במקום לד שני, וזה שלא כדת אף שהכונה אחת היא. ט) ועיין בתוס' צינמות דף כ"ז ע"ב דיה רב אמר החירון על זה. י) כלומר דלית ליה דחופה בלא קידושין קונה כלל ואפילו לפסול למדונה, ואפילו לדריה דלית ליה קידושי ענייה פסלי לבה כהן בתרומה.

ב. ח) רויח על מה שכתב השולח והיום הוקשינו, ולכך קרי לה קושיה בת יומא ועיין לקמן סימן פ' אות ח' ובהערה שם, ואם חמת כלומר לו המתנת עד שחמתיך אז אסרין. ג) יצמות דף קי ע"ב ג.) קידושין דף פ' ע"א, ד) מוליך דף פ"ו ע"א. ה) כלומר חוקת שאינו זנוח עם מיעוש מעשיהן מקולקלין אינם עושין רוב וכן חוקת עהרה דעיסה עם מיעוש דאין יעפמיין אין מלטרפין לרוב, רק שהמיעוש יסייע לחוקה נגד הרוב, לזה אמרינן דאין למיעוש כח לסייע נגד הרוב דמיעושא לנבי רובא כמאן דליתא, אבל בני מחלה זכרים ומחלה נקבות המיעוש מפילות עושה נחמת רוב המחיר, וזה ליכא למימר מיעושא כמאן דליתא.

סימן כג. התשובה הזאת הוצאה במחזור ויטרי הלכות אבל סימן רע"ה דף 237 ושם כתוב גדלשה תשובת רבנו יעקב גד' מחיר לדב יוסף, ורב יוסף הלוח הוא הרב ד'

יוסף בן משה הלשון הנזכר לעיל סימן י"ד ולאשר כתבנו חרותיו שם בהערה לחסונה. אכן כ"י ודפוס של ספר היסוד לא נכתב גדלשה רק המחלה, תשובה ולא נזכר שם השולח.

והתשובה הזאת נעתיקה גם כן ע"י החכם גד'ל נכרס סמך ונחנת שניעית לד 15 מכ"י תשובות הגאונים ושם נכתב גדלשה תשובה מהרב ר' יעקב ז"ל, וגם שם לא נזכר שם השולח.

ח) מ"ק דף כ"ז ע"ב. ג) שם דף כ"ב ע"א. ג) יצמות דף מ"ג ע"ב דקאמל החס נשלמה

סעודה. ומדקאמר ואם אין לו בנים מותר לבנום לאלתר נראה לי בתוך לי מותר למי שאין לו בנים, ומצות עשה היא ולא דחינן לה כלל, ואפי' לי יום דכל המתיים) דחינן משום הכי. וכי היכי דמירדו לי יום דכל המתיים מירחי נמי דאביו ואמו, דלא אשכחן שנים עשר באביו ואמו אלא היכי דאיכא לי יום לכל המתיים ועוד דבאשתו איכא נ' הנלים ושרי' משום הכי לאלתר, וממעשה דיוסף) הבה נמי איכא למשמע דאפי' שלשיים) דאחות אשתו ונ' הנלים רידיה דחו משום בנים קשנים דהוו ליה, וכיש היכי דלא הוה ליה כלל. ולאלתר דקאמרינן היינו בתוך לי, דקאמר לא בא עליה אלא לזמן מרובה וספרי' מאי לזמן מרובה לי יום, מכלל דלאלתר לאחר ו' ימי אבילות יבנום. אבל בתוך ימי אבילות לא קאמרינן, דקאמרינן בכתובות) מי שהיה סבחו סבוח ויינו מזוג וכי' והתם מוכיח שפיר. ולא יעלה על לב איש לומר דהאי לא בא עליה היינו כניסה) היא דבא עליה קתני. ומשום דהוו ליה בנים לא בא עליה, דהא נם היא היתה אבילה לי יום ספני אחותה שמתה, ומספני' נישואין נרדא איתוקמא פרנסת הקטנים, ובתלמוד ירושלמי) מפרש הכי כנסה לאלתר ולא הכירה עד לאחר לי יום, ועוד נרמק) מותר לישא לאלתר ובביאה נקט זמן מרובה, סכל הני סעמא שמעינן דמי שאין לו בנים מותר לישא לאלתר וביאה לאחר לי יום, ומי שיש לו כל בניו גדולים וקיים פריה ורביה מותר לישא לאחר לי יום ליש מי שמתה אשתו וליש ככולהי מתים דכתיב בבקר ורע ורעך ונו' ומצוה קעביד. אבל באשתו תקנו נ' הנלים משום רעות המטה כי היכי דעל ידי שמחת נ' הנלים מנשי לה לרחימא קמיתהא ולא הויה איכה) ויווננ שני צריך חיזוק. ודבר ששום הוא רבית השמחה רשות, ונישואין רידיה מצוה, ומרשות אין לנו לאסור מצוה אי לא פריש בהדיא.

סימן כד. תשובה לרבנו שמואל ורבנותינו שבפריש.

(עיין מורדת).

מקול מחצצים שניהם הנית והצים, ונוצצים כנהלים) היוצאים ממדרות אש ועצים, ראתי) להעמיד עצמי ולחות דע, את מדעי מודיעי רבי שמואל ורבנותינו שבפריש) סן יוציאו רבה אויבים עד שנים עשר חודש להוציא לעו על הנט

וכ"ל צוקוס ליכא ככי' ודפוס וגם צמחור ויטרי עיין דהערה שלפני זאת. ה) ככי' ודפוס וגם ציטרי והעתק שד"ל איחא דנישואין. ורז"ס הגיה צמקומו לצנילות, ולי כדאש כמו שהנתי שג"ל דכל התמים ועיין לקמן. ו) ככי' רכני יוסי ונדפוס דר' ונויטרי ומועשה דיוסף ובהעתק שד"ל ומשום ונעשה דלמרינן צוקוס הכהן. ונתיק שס איחא יוסף הכהן. ז) שלשים כן הוא דהעתק שד"ל צוקוס שיחה לו ככי' ודפוס וכל"ל. ונויטרי איחא עוד טעוה אחרת. ח) כחונות דף ד' ע"א ועי' צתוס' ד"ה אגל איפכא. ט) כלומר שלא כנסה יוסף הכהן עד לי יום. וזה אינו חדא דלא קתני לא כנסה אלא לא נא עליה וכו'. י) ומפני נישואין כן הוא ככי' וגם דפוס ורז"ס ומק ומופני והגיה וננישואין. והנכון הוא כמו שכתוב ככי' ודפוס וכונתו, הי מופני הנישואין נרדא שהיתה נלחמה חף שלא נא עליה עד לאחר לי יום אחוקאש טעמא של פרנסת הקטנים, דקאמר לה לכי פרנסי את בני אחותך. ובהעתק שד"ל איחא ומשום נישואין. יא) ירושלמי יבנות פיד סייא. יב) דנקטו כן הגיה רז"ס ומסר ככי' ודפוס. ובהעתק שד"ל: ועוד מותרת לינשא לאלתר קתני. יג) אינה כלי' צוקוס אצטו ככי' ודפוס ורז"ס הגיה אצלס. ובהעתק שד"ל ולא הויה לה אינה. ושס נריך למחוק לה.

סימן כד. ח) כן הוא ככי' אמנם דפוס כמה שנוטים יש כאן. צ) דפוס ראיתי. ג) כן הוא ככי', אמנם דפוס חסר ורנותינו. ועיין פירוש רש"ס על התורה שהגויא

המעושה, כי יודעים כל יודעי דת ודין הלכה כרבא דפסקי הלכה כחכמים ד), שאומרים שאין כופין איש שנולדו בו מומים וכיש שהי' בו, רבהא נמי אין הלכה כחייא בר רב דתני שהיו בו, אבל נולדו כופין אלא כמאן דתני נולדו. וכשני אלות) ספק ר"ח כמו כן, ואני כן מסקתי, ומעמא דירי דבשל תורה הלך אחר המחמיר, אבל אם היו יכולין לברר דגם מעושה בישראל שלא כרין פסול מדרבנן, או יהיו יכולין לברורו) ולפסוק כחייא בר רב, דבשל סופרים הלך אחר המקילי). ואפי' הכי הואיל ופסקי ר"ח לאיסור שצריך להרחיק לזות שפטים, וכיש שאין אדם יכולת) לברר אם אינו מן התורה, ומה שכתב רבי' שמואל שתקנו הגאונים דלא משהינן תריסר ירחי שתא אנישא אלא כופין אותו, הלילה לרבנו להרבות ממורים בישראל דקיל רבינא ורב אשי סוף הוראה, ונהי דהגאונים יכולים לחקן כתובת אשה על המסלמלין או על פי הלכה או על פי דעתם דהיינו ממונא, אבל להתיר גמ פסול אין כח בירינו מימות רב אשי ועד ימות המשיח, וזה גמ פסול שאנו שנינו בתלמוד שאין כופין עד תריסר ירחי שתא. והם הקדימו מרם דין כפיית הגמ [ששיטא ש] הגמ (פסול, אפי' יאמר רוצה אני, דהא אמר רב נחמן בשילהי ניטין י). גמ המעושה בישראל כדין כשר שלא כדין פסול ופוסל, וזה בתוך י"ב חודש שלא כדין, אפי' לפי פי רבי' שלמה במדרשת). ומה שכתב רבי' שמואל שכתוב בהלכות גדולות הרב ר' יצחק אלפסי ומשהינן ליה תריסר ירחי שתא אנישא ובהדין תריסר ירחי לית לה מונוי מבעל הדין הוא דינא דנמראי). גיל זה פתרונו הדין הוא דינא דנמרא במדרת דעל ידי פחיתה וכו'. ומה שכתב ר' יצחק אבל האינא בני דינא דמתיבתא הכי דיני במדרת בראתיאידי) ואמרה לא בעינא להאי גברא ליתב לי נישא יהוב לה נישא לאלהר, וגם זה פתרונו במדרת בלא פחיתה, אבל מוחלת ורוצה(טו) מניש לה בלא(טז) כתובה, ולא חש לפרש רצון הבעל דפשיטא ליה, והמפרשי(י) בענין אחר משינין ליה טועה נמור ומרבה ממדות(י). שכן אני מורה ובא נושא דשמעתתא המורדת על בעלה פחתין לה מכתובתה וכו', ורבותינו נמנו וגמרו שמכריון עליה ד' שבתות,

למוד ידידנו החכם עוה"ר רוד לחזין זגיל דק קע"ח, שרבונו שמואל דגם נפלים, ועוד עיין נאוד זרוע ח"א סימן ע"ו שכתב רשנים בתשובתו ונשאלתי ונחתי נדנר נפני זקני פלים הגאון ר' מתתיהו וסי' יהודה נר' אנהם וקרובי ר' יחיאל וסי' רבי' יהודה נר' יוס סוג ועמדו ולא ענו עוד, ועוד עיין במנוח לפידות רשנים על התורה להחכם הכ"ל נד' XI ובהערה ע"ס. אמנם דעת החכם לחיך הירש ווייס צניח תלמוד חי' 227 ובהערה ע"ס טוסה ע"ס הוא ר' שמואל א"צו של ריי הסקיד. עיי"ש. ד) כתובות דף ע"ז פ"א. ה) כלומר נשא דאמר דגא הלכה כחכמים ונשא דרב יהודה דתני נולדו. ו) ולפסוק כגיל נמקום לפסוק נכ"י ודפוס. ז) ואציג דאמר שמואל צגיטין דף פ"ח ע"ב גמ מעושה נישאל שלא כדין פסול, ומדלא קמני חי'נו גמ ח"כ נעמע דמדאורייתא גמ מעליא הוא, זה חי'נו דליכא למימר דקטע פסול נעמו ופוסל, אצל צאמת מדאורייתא חי'נו גמ כלל ח"כ שאמר רולה ח'ני דהו נשאל כדין נמו הלוחו ויחי'ו דחי'נו נמנה עיין נחום' צ"ב דף ח"ח פ"א דיה אחר רנא. וצום נמפוק רית. ח) יכול כן הגיה לחיים ומכר נכ"י ודפוס. ט) כתובות דף ס"ד פ"א. י) הוספה ע"פ הגהת רלזים. יא) גיטין דף פ"ח ע"ב. יב) כ"ל שכיין רננו על פי רש"י נכתובות דף ס"ג ע"ב ד"ה לא כייפינן לה להשהותה אלא נותן לה גמ ויולדת נלא כתובה ע"כ אלא נלא כפיין ליה, ח"כ הכפיה שלא כדין, ועיי' נחום' ד"ה אצל אמנה. יג) הרי"ף נכתובות ע"ס ואחר זה דנריי שהיאל רית לקטן אצל האידינא וכו'. ופתרונו של רית על דברי הרי"ף כ"ן הוצא נמדכ"י פ' אע"פ ע"ס. יד) נרי"ף כד אחי'. טו) לחיים הגיה מלונה נמקום וכו'ה נכ"י ודפוס. טז) כגיל נמקום נע"כ נכ"י ודפוס ע"פ הגהת רלזים. יז) ומתפרש כן הוא נמדכ"י וכל"ל נמקום ואם פירש נכ"י ודפוס, וכן הגיה רלזים. יח) ורידריי זה חינוחו דברי רננו נזה הלשון: והמפרש נענין אחר נעוין ליה טועה נמוד

ופעמים שולחין לה מכיר ומססידין כל כתובתה נאחת. וסלונתא דנמלכין כה אחר כל זה, דאיכא דאית ליה אין נמלכין. ובתר הכי מפרש אמר היכי דמי מורדת דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה, בעינא ליה אם לא ירצה לנרשני וליתן כתובתי בעינא ליה כדי לצערז ולענגז עד כלות כתובתי עיי סחיתה (שפירשנו ותוספת) יס) כד דירין בשבת לפי משנתנו ולפי רכותינו כראיתך לה, וויסנין דהוי כלין לפיכא) משנתנו בעשר שנים או יותר, וכל מה דאנירא ביה לאכנ) היבין ליה אחריתא והיא מתבונת לצערז ולענגז, אולי ינרשנה ויתן כתובה, והיינו פי דמורדת רמתניתין ואפי' הוא רוצה לנרש צריך ליתן לה כתובה עד שחפחות, אבל אמרה מאיס עלי לא בעינא ליה לא הוא ולא כתובתי, כן פי' רבי זקני זצ"ל ג), והכל אני מחלת, לא כפינן ליה כדן מורדת להשהותה כדן משנתנו עד שחפחות או לרכותינו עד אחר ד' שבתות וכרוז והסלכה וייב ירחי שתא דלקמן, דהא לא הוה מורדת נמורה כיון שרוצה לצאת בלא כלום אם הבעל רוצה לנרש. מר זוטרא אמר כפינן לה, כלומר גם זו הוה מורדת נמורה, שאיב לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה, דמצער לה עד דאמרה הכי כ). ולית הלכתא כמר זוטרא דלא הוה מורדת, והכי מלקא שמעתא. ובתר הכי מסיק דין מורדת דכלתיה דרב זכיר אימרד ולא במאים עלי אלא בשאמרה בעינא ליה וכי כס). והכי [פירושא] כו) אימרדא ואמרה בעינא ומצערנא ליה, ומפרש דין בלאות, ובתר הך סיסרא מפרש דמשהינן למורדת תריסר ירחי שתא אנימא לאחריה) כרוז ד' שבתות והסלכה למאן דבעי המלכה, אבל לסאום עלי ליכא שהייה כיון שמחלת וכנגן שהבעל רוצה לנרש. ועל זה ירוו כל הדוים, איך ישעה חכם לומר שכופין הבעל לנרש באסירת מאום עלי, הלא בהשמים ביני לבינך ובנפולה אני מן היהודים חזרו לומר שמה עיניה נתנה באחרת), ועוד אמרינן שלא יהא כל אחת ואחת הולכה ותולה עצמה ביד נוי וספקת עצמה מיד בעלה בהנסכס) תתלה) בעברים אם מורדת [ועוד] ג) דאיכ מציעו חומא נשכר. ובלא שום פירכא בעולם כפייה לבעל לא אשכחן בכלוא שמעתא. וראיה נרולה שפי' ריה בריא, ואם אמר הבעל אתן לה גם משהינן ליה וכו', וכל [מבינן] ג) שמועה יבינו מתוך הלכה, ישמעו ויאמרו אמת, ואפי' מה שכתב בהיג דיהבינן נימא לאלתר הכל צריך לנרש לדעת הבעל. וכך אני מורה ובא, וכעשה היה מהחתן ר' יחיאל לפינך ודנתי לסניך. ואם שנינו מנהג עוקר הלכה, חלילה ג) נבי איסורא חנגן וממורות. ואשר כתבו רבותינו שבפריש: והגנו סכסמים על יריכם לכל אשר תעשון להכריח את האיש בכל צירי הכרחות שתוכלו להכריחו ולכופו עד שיאמר רוצה אני, גם זה לא ישר בעיני. ואולי משנה הוא בירי, שהרי זה לא מציעו שכופין אותו להוציא כרסמק לעיל רית, וכיון שאומר כן בשילהי ניסין גם המעושה בישראל כדן כשר שלא כדן פסול ואסל, ולא ידענא רווחא דמילתא אי פסולא דאורייתא כנגן עיי ניים אפי' אמר רוצה

הרבה מעוררת. ונחידוסי אנשי סם דמק לפיט דכרי מלכתי. וסנכנן סהמלות סרנה ימורדת סן סטוח סופר ונ"ל ומרצה ממחזה כמו לפיטו. יט) כן סוח ככ"י וכדפוס, ולפי דעתי לריך למחוק. כ) סגסח רלזים כלזית' נמקום כלזית. כל) כלין לפי, כן סגיה רלז'ס נמקום לפי ככ"י דפוס. כג) לא נמקום ולא, כן סגיה רלזים. כד) רשיי סם ריה סנל חומה. כד) כלומר מלזום עני כדי לפסוד ומכתובתה. כה) בעינא ליה וכו' כן סגיה רלזים וכל"ל נמקום נסאל כמו ספי' ככ"י דפוס. כו) סוספס מלז'ס. כז) חניסל ללחר כל"ל נמקום ללחר חניסל ככ"י דפוס. כח) כלדים דף ל' ע"ב. כט) גיעין פיה ע"ב ל) תתלה נמקום חתלס סגסח רלזים, וכלומר חל"כ ומ סועילו סכמים נמקנן. לה) ועוד סוספס מלזים. לג) סוספס מלז'ס. לב) סלילס נמקום וחלילס סגסח רלז'ס. לד) מדכנן נמקום רכנן.

אני לא מהני כלל, אי מדרבנן (ל). ואם אומר האומרת) לא נכסינן בשוטי אבל
 בניירות וחרמות נכסינן, זאת לא זאת דאמרינן בדרבנן (ל) לא מזקקינן ליה אבל
 משמתינן ליה וסריך האי נקטי בכובסיה רלישבקי לגלימיה הוא ותו אמרינן במערבא
 מימנו אנגרא רבר בי רב ולא מימני אשמתא, רב יוסף אמר דמכא ליה עבדו ליה
 ותברא תברי בתי רמי, שמתא שם מיתה ושמתא (ל). הרי לך רחמיר מנגרא ואין
 כפייה נרולה מזו, וכן גבי כלבא ראכל וכו' שמתיה וכו' איתלי נורא כננכותיה וכו' (ל)
 טוב ללקות מלהתנות, ועל ירי היה מעשה על אחר שקידש כח ר' שמואל מקפושל (ל)
 וגורו על המקרש לנרש ועשיתי שהתירו לו והשחירוהו כמסן וכדברים עד שנירש.
 והמעשים ידועים וכתובים למען לא יאמרו עלי חולק על רבותיו, שהרי כך אני מורה
 ובא, ויש לשמוע לי. ועור שאני מחסיר ומכטל קול, וכני פריצי עמנו מתנשאים
 להעמיר קול לתח בכך אסמ' רופי, ואין לסמוך בשום דבר אפי' בשעת הרחק.
 והיום הוא ירחק (ל), יסיפו על בית ישחק (ל). אך אם כל רבותינו שוין בדבר תגורו
 כאלה חמורה על כל איש ואשה מזרע בית ישראל הנלוים אליכם, שלא יהו רשאין
 לדבר עמו לישא וליתן עמו להאריחו ולהאכילו ולהשקותו וללוותו ולבקריו בחלוותו,
 ועוד יסיפו חומר ברצונם על כל אדם, אם לא ינרש ויתיר אותו האיש את הילדה
 הזאת, שכזה אין כפייה עליו, שאם ירצה מקיים, והוא לא ילקה בנוסו מתוך נדויו
 זה, אך אני נתפרד מעליו, וכל שיהא זכור בנעתם ונורתנו ישמור אותה, ואם יעבור
 שוננ לא תחול על השוננ, ואם כך יעשן רבותינו נראה דרך הישרה, כי טוב להניח (ל)
 אותה בעיניה מלהוציא לעז על בניה, שכבר ששם האיסור עיי המאורעות הנארעות.
 וצור ישראל יוסף אומין ושנים רבות, יתירות על העוברות, ולרבותינו שבפריש
 שלום שלום (ל).

סימן כה. תשובה לר' יום טוב.

(בענין עגונה וגם של מומר).

נפלאות ממני ורחוקה היא דעת החיצונה ורוח אחרת, אשר לקחת לענן בת ישראל
 לתלות ברבר הכאי, ולא טוב הרבר אשר אתה עושה קרובי ר' יום טוב,
 על הנש אשר אמרת שהעירו לפניך שלאחר שניתן ליד האשה נחתם, מה בכך

מהכ"ל. (לה) נכ"י ודפוס איתח' ואם האומר ודל"ם חיקן תאלמנ' צמקוס האומר. אכן נללתי
 שהוצלו דברי ר"ת מהתשובה זאת ונחלק ולהלכה בתשובות מה"ק שרש כ"ט. וסמ' איתח' ואם
 אומר האומר, ועפ"י הגהתי. (ל) נכ"י ודפוס וגם במהרי"ק איתח' לרובא מדכנן. ועמדת
 הוא ולדין למחוק לרובא ולהגיה בדכנן. עיין שנועות דף מ"א ע"א. (ל) ע"ק דף י"י
 ע"א וע"כ. (ל) סס. (ל) קפס לפי דעה החכם גדלסם כספרו Gallia judaica p 601
 הוא Chappes סס מקוס לא רחוק מטרוייס (Troyes). ועיין במכתב העתי, R. E. J. II,
 247 כי סס מזכר יהודי בשם שמושן שהיה יושב צמקוס סס. (מ) נכ"י ודפוס חמס רופי
 ודל"ם הגיה ודופי. וני כלה שגדין להגיה חמס צמקוס חמס. (מ) ידחק נכ"י ודפוס.
 ואולי ל"ל ידחק. (מ) עמוס ז' ט"ז ולא הע"ף על בית ישחק. וכונתו כזה על בית רש"י
 שהיה בן ישחק. (מ) להכיה הגהת רל"ם צמקוס למות צדפוס וכ"י. (מ) ועיין עוד דברי
 רבנו צענין מורדת נספר היסר על כתובות צדפוס דף ס' ע"א ס"י מ"ד.

סימן כה על ענין התשובה עיין עוד לקמן סימן כ"ו. ועוד עיין נספר היסר צדפוס דף
 כ"ט ע"א סימן רע"א. וס"ר ר' יום טוב סיה אז כנר זקן ונל צימים סכן קודל
 ר"ת אותו לקמן "הישי"ס". וכתשובה ר"ת אליו בתשובות סכמי לרפת ולוחר סטוליה סמס
 יואל מיללער סימן א' כח: "אלופי ומיודעי מורי הכז ר' יום טוב אזי איני כדאי ססלמת
 לי אלא כך דעת חלמיך נוסה". וסס צסללמו קרל גס סכז ר' יום טוב לר"ת, קרובי ר'

הא ק"ל הלכה כר' אלעזר (ו) וחתימה לר' אלעזר מפני תיקון העולם, ויש תיקון העולם לאחר קבלה כלפני קבלה, ואי משום דאמר לסופר כתוב ולעדים חתומין, תלית לאסור משום שמה לא נטר בלבו שתתגרש ער לאחר חתימה, וכי ערי החתימה היו שלוחיו, דאיכא למימר חתומו והבו לה קאמר, ועור אפי' שלוחיו היו, מי קאמר כתובו וחתומו והבו לה בלשון קסירא, רבכי האי נוונא לא תלינן, רהא תנן אמר לעשרה כתבו נט לאשתי אחד כותב וישנים חותמין (ז) ולא תלינן שמה לא נטר שתתגרש אלא ע"י כולן, רהתם איכא למימר משום כיוונה ואפי' לא תלינן וכיש הכא רהא איתא לביוונה שהרי חתמו העדים, מימ ואפי' בנילו דעתא לא תלינן רהלכתא באביי (ד), ועוד הלא הוא נהנו מירו לירה או מירו ליר שלוחו וכי היכי רהוה כתיב, הכי ירביה, ויש עדים שמיר המשומר בא לירה, ואפי' אין עדים כשר, ראינן זה דומה לשמא לא נטר להקנותו אלא בשמיר, וסופעה אתה סעות נדולה, וקולר תלוי בצוארך, ובקש רחמים על עצמך, שאותם העדים שהעידו לפניך רשעים היו שלא היה לך לקבלן אלא בסני בעל ריגס וע"ם החרסה), ואפי' כן לא היה בהן ממש, ועל שלא כתבו שם המשומר אתה סוסלן, בדבר זה נראית במלקט שבליים בעמק (הפאוסין), שאם נכתב בשם (המומר) היה פסול יותר, שלבי ולכן יודעים, כי כל המשומרים בין היהודים סגנים אותם לנגאי יהודה יהודה, אברהם אברן (ט), אשר אשרה, מנחם מלחם, וכל יודעיו מיום שנכנס לברית היו קורין אותו מנחם כי אין מכירין בשם גילמא, ואפי' יודעין, הם כי לא להוכיר, וכמה משומרים גרשו נשותיהם,

יעקב וכו' שנס ר"ת קודם אותו כאלן, קרוני ל' יום טוב, זה הרב ל' יום טוב היה נן יהודה כמו שנקרא שם, ועיין צלור זכור ח"א דף כ"ו ע"ג סימן קנ"ה שסס הובא ל' יום טוב נן הרב ל' יהודה חתנו של רש"י ז"ל, איכ נלתי ספק שרי יום טוב הלז הוא נן ריב"ץ חתנו של רש"י ומנעלי החוס' הראשונים וההגהה של ה' יום טוב נחשבות כחמה לרפת ולותר סימן ז' שהניח שם דלני רשעים חוכל נלחמ ליהוה מנ' יום טוב נן יהודה הלז וכו' שחושב ר' יוחל מיללבר שם, אכן לפי זה אי אפשר לומר שהרב ל' יום טוב הלז הוא חזי ר' יהודה ציר טוב שרש"ס נשא ונתן לפניו כמו שכתוב בל"ז ח"א דף ס"ט ע"ד סימן חע"ה וכו' שחושב החכם גראסק צפירו Gallia judaica p. 509 ובשאר מקומות, ח"ל רש"ס נחשבותו שהובאה בל"ז שם: ונשאלתי ונחתי דבדר לפני זקני פריש הגאון ר' מתתיה והר"ר יהודה נן אגדה וקרוני ל' יחיאל והרב רבנו יהודה צ"ר טוב, ועמדו ולא ענו עוד, והנה אם גם נכסים להחכם גראסק כי צ"ר טוב היינו צ"ר יום טוב, ואם גם לא נפקק על שלל קרא רש"ס חת רבנו יהודה צ"ר יום טוב קרוני, כי נלחמ נוכל לומר שהמלת קרוני קודם ל' יחיאל מוסך ענינו ואחרת ענו וגם יש לנקד וקרוני נפתח תחת הצי"ח; עם זה לא נוכל להאמין שמו"ד אחד ל' יום טוב חזי לרב רבנו יהודה יחד לפני רש"ס כלפני גדול מוננו ויכנה אותו נשם רבנו שמואל וישא ויתן גם לפני ר"ת, אשר היה לעיר מחוד לייגים נלחמי רבנו שמואל, ומנד אחר אותו רבנו שמואל נעלנו ישא ויתן לפני ננו של אותו ר' יום טוב ויסקוד אותו ויסקוד רבנו זלח גם יכנה נשם רבנו יהודה, אלו דברים שאין הדעת סובלתן, ע"כ לא נוכל להסכים עם החכם הניל דענה הזלח שרבנו יהודה צ"ר יום טוב המכר בל"ז שם הוא ננו של ר' יום טוב ננו של ריב"ץ וחולי לדין להגיה שם רבנו יום טוב צ"ר יהודה, וזה היינו מד עם ר' יום טוב הישיש שלפנינו, ח) גיטין דף ד' ע"א, (ז) כן הוא צ"ח, אבל דפוס יש כאלן ערננו הדברים ע"י עמות סופר, כי שם איתא: הא ק"ל הלכה כר' אלעזר ואי משום דלמר לקופר כתוב ולעדים חתומו וחתימה לר' אלעזר מפני תיקון העולם ויש תיקון העולם ללחר קבלה כלפני קבלה תלית לאסור לכו, (ג) גיטין דף ס"ו ע"ב (ד) צייל קב"ס וזו אחת מהן, גיטין דף ל"ד ע"א, ה) וגי' מלחין לרבנו שם קרא את העדים רשעים? ונ"ל שזה היה אחר שגזר רבנו צחידישים סימן רע"א נלחמ ושמתא שלל לערער אחר נחית הגט, ו) ישעיה י"ז ה', (ז) הוספה מלח"ס, ח) חזי משום שמתמע כמו ענך, ט) דלא נרע מחיכא וכן העשים,

ומעולם לא כתבו אלא שם יהודית, דרובא ישראל הבי קרו ליה, ולא נרע מחניכא (יכן מעשיס) בכל יום, וכשנירש ר' אליעזר קרובי את מרת רחל דודתנו והיה שמו ושלין ושמה בילאשיין, וכתבו אליעזר ורחל שהם שם יהודית, והגיהו הכנעיים שרוב ניים קודין אותם, שרוב קריאת של ניים אינו רוב, אבל רוב ישראל הוא רוב שמבני ישראל הוא המגדשיא). המימד ידעת שם משומר של אשר מקולוניא ושל אברן משינין? דבר ברור דרובא ישראל שם יהודית קרו ליה, דאע"ס שהמא ישראל הוא, ושנור כפי כל לקרותו בשם יהודית, דאפי' לא היה אלא בנוי כשר הוא אסרינן כתב חניכחו וחניכתה כשריב) ופירש בערוךיג) אע"ס שלא כתב שם המוכהק כשר, ובהני של אספמיא מפרש וכך היו נקיי דעת כותבין חניכחו וחניכתהיד) ונדולה מזו שנינו בתוספתא דנשייןכו) נר ששנה את שמו לשם ניים כשר, כ"ש משומר ששינה לשם ישראל, ועוד ראה נדולה שלא אמרו דכותינו היו לו ב' שמות ביהודה או ב' שמות סתם שנידש בשני שמותיו, אלא כשיש לו שני שמות א' ביהודה ואחר בנליל ולו שתי נשים וכו', אז צריך לכתוב שם ביהודה ושם בנליל עמו, שהרי החוק כבי השמות, ואותם שביהודה לא יכירו שם בנליל ויאמרו לא נירש ויציאו לעו על בניה מן השני, אבל כשהחוק כבי השמות במקום אחר די באחר אפי' בחניכה, וסירושא דברייתא רהיו לו ב' שמות א' ביהודה ואחר בנליל היינו בשעומד בנליל ומגרש את אשתו שביהודה או בשעומד ביהודה ומגרש את אשתו שבנליל, אבל אם עומד ביהודה ומגרש ביהודה די בשם אחר, והכי תנינן בהדיא בתלמוד ירושלמי על דך דרייתאנו), ומתניתא כשהיה עומד ביהודה וכתב לגרש את אשתו שבנליל או שהיה בנליל וכתב לגרש את אשתו שביהודה, אבל אם היה עומד ביהודה וכתב לגרש אשתו שביהודה או בנליל וכתב לגרש וכו' הרי זו מגורשת, ולשון התוספתא מוכיח, שכן הוא שנויה יש לו שתי נשים א' ביהודה וא' בנליל וגרש אשתו שביהודה בשם שבנליל ואשתו שבנליל בשם שביהודה, וכך היא שנויה כמו כן בתלמוד ירושלמי, ש"ס דבמגרש בנליל אותה שביהודה מיירי, ותלמוד שלנו הני משמע מדנקט שני שמות ביהודה ונליל, אבל ב' שמות של יהודה לא היישנין, והא ראמינן ח) רובא מרים ופורתא שרה, דמשמע בחד מקום, ההוא לתתלה, וכך מפרש בירושלמי לתתלה בעינן כל שום וחניכה משום שני שמות שביהודה אבל כיועבר שפיר דמי, אינ דרובא קרו לה מרים ופורתא שרה בנליל, וביהודה כולהו מרים, אמרי נהרדעי מרים וכל שום וחניכאית) דאית לה, כשעומד ביהודה ומגרש את [אשתו] שבנליל דקרו לה התם פורתא שרה כי מתנתא דלעיל, וראה נדולה היא מתלמוד ירושלמי במקום שאין סבחיט תלמוד שלנו כ"ש במקום שהוא מסייע, ור' יהודאי נאון מביא סמנו ראיות הרבה, ואם באת להררר על ראה זו ולהצריך ביהודה ב' שמות של

כן הגיה רל"ס במקום ללא גרע מנעמיס נכ"י ודפוס. י) הכי ליחא נכ"י אמנס נדפוס כ"ל סין, והסבן כמו דליחא נכ"י, גילאסיין" כמו Bele-Assez. עיין Revue des études juiv. 1, 67 ותמלא עם כמה וכמה עמודים הקבלות ק צמנו של ר"ת נמדינע נרפת, והכולחו: יפה מאלו. יא) ע"פ הגהת רל"ס, אמנס נכ"י ודפוס ליחא סמנס ישראל הוא מנרס, יב) גיטין דף פ"ז ע"ב, יג) ערך חק ליחא זזה הלשון פי' עם לוי ולא הזכיר שמו מננס, ועי"ס בערוך הסלס, יד) זה לטוס הגהת רל"ס על הגליון: כן הוא גם כן לעיל סימן רע"א, ימה תלמס ע"ס נתוספתו גיטין דף ל"ד: וכסינ מננסין צנרק צמלל וכו', וכן צמסי עם הוא סיס ונ"ל ונ"ג מננס וכו' וכן הוא צמדכי עם. — ור"ס הר"ן סל"ס גורס צמתיחין להיסך, עי"ס צמרק המננס, לא נמלא כן כלין, אך הרעב"א כחז כהר"ן ע"ס. — וכן הגיה אל"ף מננס"א ע"ס, עכ"ל, סו) פ"ס, חז) ירושלמי גיטין פ"ד ה"ג, ח) גיטין ל"ד ע"ב, יא) נשים עלנו עם ליחא ומיכא.

יהודיים) אין לך גם כשר לעולם. אך על זה יש לסמוך ודבר ברור כל גם שנכתב בשם משומר ססול אפי' סורתא קרי ליה (כ), הכי, אך יש לכוללו בהדי כל שום וחניכה, ומאוד מאוד אני מבקש סניך לחזור בך, כי כמה בני אדם הוציאו דבה ולא יכלו לחקן עוותתם, ואין בנמ זה שום דופי, ואתה סרקרק כדברים שאין בהם ממש. ונראה כי טינא טמונה יש בלכך עליהם, ואני שלחתי אל החתומים הנה ראיתי בהעברה, ובקשו ממנו לסדרם ולשלחם לך והתמו מתחת ותמהו עליך, איך אמרת שנתון לכתוב שם ניות עיקר ויותר מעשרים נימי משומדים נעשו בסריש וצרפת וכתבוכא) שם יהודית וגם בלותיר עי'ם הגאונים, וגם ראיתי בעיני גם חתנו של הגדיב ר' יעקב פרנס ז"ל שנסתמר שהיה כתוב שמעיה הסכונה וְלְרִמְן ושמו של ניות היה גוֹטְשֶׁלֶק ולא נכתב בו כלל, כי חלילה להוכירו בתורת משה וישראל. ולולא שהודיע קרובי הרב ר' יום טוב ששמו ניללמא, לא היו יודעין כל בני מלכותנו רק שם של יהודית והיו סכנים אותו מלחם. ולא מצי' מחזיק שמו לאחר שהחזוק שמו הראשון שהוא חוקה כראמרינן בנמ פשוטכז) כל שהחזוק שמו בעיר שלשים יום לא חיישינן דאיהו אחזקיה אלא כן היה שמו, סכלל דאי אחזקיה לית חוקה אלא רמותא, והאי אעינ דלא רמותא הוא לא כל כמיניה אלא חזקתו לפי רגילות רוב ישראל, ושלום על ישראל.

ואתה הגדיב אבי הבת תשיא את בתך להנן לה, כי אין לחוש לדברי הטליוין ולא ימצאו ידיהם ורגליהם וכשלוכז) במיעוטם, כי אין תליתם תליה ויצא הדבר להיתר, וגם העדים אשר אמר קרובי שהעידו לפניו ראויים הם נידוי, ויכדוק מי הם ואכינה לאחריהם. ושלום.

ואשר כתבתי כד) יתנו לב וימצאו דברים אמיתים כרתיים ופלתיים וידקדקו יפה, וראיות החבר ר' אליעזר מתלמוד ירושלמי אינה, כי פריח הביאה בקוצר ועניין אחר הוא בתלמוד, אך אני בלא תלמוד ירושלמי הייתי מסרש כן וכיש עתה. ואתה הרב ר' יום טוב אתר אשר חזרת בך להתיר נהסכת לאיש אתר לתלות בוקים סריקים על שנינות, סרושים חרשים מקרוב באו, אשר אין להם על מה שיסמכו.

סימן כו. תשובה לאבי העגונה הגיל.

שלושים רבבות, לגדיב על גדיבות, זכרתי ברוב חבות, קשורות משולכות, אחוזות וענבות, ברשפי שלהבות א), להודיעו טובות ב), הלכות קבועות, כאשר הן ידועות, אלי יושבי דעות, ליושבים לפני ה' . .

יט) על יהודה כן הוא נכ"י ונדפוס ספרי. כ) קרי ליה כן הגיה נדפוס ל"א קרי נדפוס וגם נכ"י. כא) ומצנו כלל נדפוס וגם נכ"י ודפוס. כב) נכלל נדפוס דף קס"ז ע"ב. כג) כן הוא נכ"י וגם נדפוס ודפוס הגיה ונפלו. כד) לפי הנדפוס כחז ר"ת הדברים הללו אסר סה"ט לו ר' יום טוב על אגרות.

סימן כו. התשובה הזאת כחז ר"ת לפני האגרה הטמונה הגיל אורות גיטס סקבלה מנעלה סנחממח. והכז ר' יום טוב ערער על הגם ופסלוה ועיי זה טולד הדיב. וכ"ת עמד ליעין העגונה להכסיר את הגם, אסרי אסר אזי סנערה סודיש את ר"ת ענין הדברים וסעעו על הכז ר' יום טוב לנפול. והתשובה זאת קדומה לתשובה שלמינה ששלם ר"ת אל הכז ר' יום טוב נעגמה כאשר תלמא עתוק הדברים. והתשובה הזאת אינה כמינה נמוך סלר תשובות ר"ת כספר הישר נפוס. רק לעיל נמוך הסיחומים נדפוס דף ס"א ע"ב סיען תקי"ז. ולמי העמדתה לנפול עמני טעייתם לתשובה ר"ת נסיען שלמי זה. א) שלסנות כליל נדפוס שלסנת עמני ססרה. ב) עונות כליל וכוונת נשורות עונות סעמיר סיעין ולל כנו סמנים נדפוס עיגם

ולמה בראשונה לא השיבותיו דבר? כי לא ראיתי שלוחו, אך אחיו שבפרויש הרצה
 סכתבו לידו, ועד עתה חכתי ואמרתי בלבי שמא עוד ישלח פעם אחרת.
 ובראותי כי נתעצל כתבתי שורותי להשיב רווחו אליו ולבשרו על קורותיו כיש את
 לבי, כי על כל צרותיו צר לי ובהדאנו נפשי רואנת, ובהגחתו תשיב רוחי.

(כענין ענונה הניל ובענין כל שום והגיכה).

אלי צעקת הריב הבא אלי, וגם ראיתי את הלחץ אשר הגערה ענונה, ואתן את לבי
 לדרוש ולתור, סכותי וכינותי בספרים ואראה לפי הענין כי דברי הישיש ר' יום
 טוב לא יתכנו, ולפי מה שהודיעני ואמרני, הרב ר' יום טוב פוסל הנג בשביל שלא
 נכתבו בו שני שמות בהדיא, אותו השם שהיה לו ביהדות ואותו השם שנכתבה לו
 בהמירו, וכיון שדלנו שם כינויו פסלו הרב ר' יום טוב ואעפ"י שכתבו וכל שום והגיכה
 וכו', לפי שהיה צריך לפרשו בהדיא. איך איסור שאין בו פסול אחר מזה המעשה,
 אינו נפסל, (דא רחננד) התקין ר"ג שיהא כותב בפירוש כל השמות היינו משום
 דשלחו בני מדינת הים בני אדם הבאים משם לכאן שמו יוסף וקוראין לו יוחנן,
 יוחנן וקורין לו יוסף, היאך מנרשין נשותיהן ועמר ר"ג והתקין שיהא כותבין איש
 פלוני וכל שם שיש לו, ואמרינן נמי קבולת נישא מן ידא דאחא בר הדיא דאיתקרי
 איה מריה, סכלל שהיו נהוגין לכתוב שני שמותיו וכן הרב, אמנם תקנת ר"ג לא
 היתה אלא באותו ענין שסצינו, שפארש שהיה הבעל הולך למדינת הים והיו מוקיין
 את הבעל לנרש בע"כ לפי שלא היה רוצה לחזור, אל אשתו והיה משנה שמו,
 בהאי ודאי תקן מה שתקן דחייש ללעז כיון דשני מקומות הן ובע"כ הוא, אבל
 במגרש במקומו וברצונו לא תקן בו כלל. ראיה לרבר ממרא רבני מערבא, ראשכחן
 בה הכי. ומתניתין דקתני וכל שם שיש לו, במגרש בעל כרחו או במגרש במקומות
 אחרים. (והיכ"ט) שמכריחין אותו לנרש וסן יאמר היום ומתד מחמת כעמו אין זה שמי
 אלא זה שמי לסיכך הווקק לפרש ולכתוב כל שמותיו, שלא יוציא לעז על נישא וכן
 אם מגרש במקומות אחרים שאין מכירין שם זה אלא האחר, לסיכך חש והוקיק
 לכתוב כל שמותיו, הא אם מגרש מרצונו או אם מגרש במקומו לא תיקן ולא הוצרך
 לכתוב כל שמותיו ולא חייש ללעז דמילתא דלא שכיחא היא ולא נזרו ביה רבנן,
 וכיש שאם כתב סתם בנש וכל שום וחניכא דאית ליה שאין לחוש כלל, שהרי
 בכלל שמותיו נרשה בסתם. ובמרא דילן נמי אמרינן אמר רב אשי והוא דאיתחוק
 האי מגרש בתרי שמא תיקן שיהא כותבין כן, אבל לא איתחוק לא, והבא לא
 איתחוק באותו שם של ניות אלא בשם יהדות שנרל בו כל ימיו עד עכשיו, ומפל
 אחר העיקר כראמרי נהרדעי, מרים וכל שום שיש לה ולא שרה וכל שם שיש
 לה, ומצאתי בשם רבינו שמאל ואפי' הכי אי כתב שרה וכל שום כשר וכיש שאם
 כתב שם של יהדות וכתב וכל שום וחניכא דאית ליה שווי ודאי מגרשת, שהרי כל
 שמותיו כלל בכתבו וכל שום דאית ליה. ולפי ס"י הירושלמי אין צריך לכתוב וכל
 שום דאית ליה אלא באותן שפארש, ועלמא דנהיני למכתביה להרוחא דמילתא עביר
 ולא שצריך לעשות כן, ואחרי אשר הורגלו הראשונים לכתוב וכל שום הרי הוא

וכותו סינת הלכות. ג) ואע"כ כלל נמקס סלמרי. ד) גיטין דף ל"ד ע"ג ועיי"ש נמוס' ד"ס והוא
 דליתמקס סהנילו סס הסלמרי הזאת וגם סמכות ר"ת עליה לפי ענינה. ה) סיה מדי כ"ל
 נמקס סלמרי. ועיין גיטין דף ל"ה ע"ב. ו) חולה למור כן בגינה כלום נמקס לו לומר.
 ז) הונא נמוס' סס ועיי"ש. ח) והיכי כלל נמקס וס"ס. ט) כלומר סס כחן כן נדיענד
 כדעת נס"ג. כי ר"ת נעלמו עמרס דספי וכל שום וסניכה היינו סמכמו נמכות סס סניכה
 סלו ועיין נמוס' גיטין דף ל"ד ע"ב ד"ס וכל סס. י) נמלס סס. י"א) נ"ע דף ק"ד ע"ב.

כמפורש בהרי"א דאמרינן הלכה כר' יהודה ור' מאיר שהיו דורשין לשון הרי"ט בין שהיה מנהג לעשות ולכתוב כך וכך היו סוסקין הלכה כמותו, כדאמרינן בבי"מ (ו) ואמרינן גמי ביבמות (י) אם יבא אליהו וכו' אין שומעין לו שכבר נהגו בו שים מנהג מבטל הלכה, ועוד תנן דיעבר הניכו והניכתה כשרי"ג) דמשמע בלא שמו ושמה, דאי כתב עם החניכה שמו ושמה מאי קמיל פשיטא כיון דאיכא שם והניכה מאי ליבעי, אפי' לכתחלה גמי וכיש הוא ולא נכון לענן בנות ישראל על לא דבר, ועוד שנינו לא ליכתוב ורין וכו' (יד) ומצאתי בשם רבינו (טו) אם כתב ורין אינו שנינו מטבע לענן בנות ישראל בכך לספול את הנש בכך, כי תקנות הללו הרווחא בעלמא עברו להו ולכתחלה הוא דהזקיקום אבל בדיעבר לא מעכבי, כדאמרינן בסוף גיטין (א) איתקן רב (טז) בנישין וכו' מן יומא דין לאפוקי מדרי' יומי דאמר ומנו של שטר מוכיח וכו' ופריח לאו משום דרחה דרבי ר' יוסי לנמרי דהא אמר הלכה כר' יוסי בס' יש גזלתי (ת) ובס' מי שאחזו קורדייקיסי) ולהרווחא בעלמא קאמר שלא לנכנס כלל, וברי שיצא הדבר כהיתר תיקן הכי, וכן לאפוקי מדרכי מיניה רבא מרב נחמן, ואעינ דאמרינן לעיליט) דיה בין דססקה ססקה, אלא הרווחא בעלמא הוא, כי מעתה אין שום חשש, ולכתחלה הוא דחקיני כן ולא בדיעבר, ועוד תנן נופו של נש הרי את מותרת לכל אדם ועד כאן לא פליגי ר' יהודה אלא בידים שאין (כ) מוכיחות אבל אי איכא ידים מוכיחות ואיכא עדים וזמן כשר בדיעבר לפי הענין, ועוד אף לרברי המקנתה אותם העדים שכתבו נש הראשון יחזור עוד ויכתבו נש אחר ברצונה, שהרי כל זמן שלא ביטל שליחותו, אם טעו כותבין והולכין ונותנין, ומילתא דשכיחא ופשיטא היא, שאם אמר לשנים כתבו ותנו נש לאשתי והם הולכין וכותבין שלא כרינו שחזרין וכותבין אותו כרינו, ובעין ששינוכח) מי שנתן נש לאשה ולא אמר בסני נכתב ובסני נחתם ביצר יעשה יחזור וישלנו המינה ויאמר לה וכו', ואין לנו לחוש לומר שמא ביטלו, דנליו דעת בנישין לאו מילתא היא, ואמרינן בסני כמה מבטלינן (כג) רב נחמן אמר בסני שניים וכו' ועד שיפרש ויאמר לעדים ביטלתי אותו אינו בטל, והדברים ברורים נכוחים צרוסים ובחונים ומוקקים בעליל לארין.

סימן כז. תשובה לרבינו ישמואל.

(בענין טור שלא בכונה).

יישר כחה) רבינו ומצאתי בדבריו (ג) בספר ישן רליתא לדרב כלל ולא רבה בהך שמעתתא (ג), דהא תיובתא דרבה היינו דשמעתא דלעיל דאמר רבה

(י) יצמות דף ק"ג ע"א. (י) גיטין דף ס"ז ע"ב. (יד) גיטין דף ס"ה ע"ב. (טו) זה נש"י, כי כן נדלס דעת נש"י סס ד"ה ען יומל דין ודף ס"ו ע"א ד"ה ולסוקי. חלח דעת הלכא דר' נכסנות נגד הרמ"ם סוסול אף דיעבד וכלל פערור דנפל הלכות גירוסין ס"ד הי"ג. וכן רב כפי גלון ונפל הפירוד ממכתיים עם דנט כמו סוכנאו נלסוטיס. (טז) גיטין סס ח"ח נבל. (ז) נ"ב דף ק"ו ע"א. (ח) גיטין דף ע"ב ע"א ועי"ם נחום. (ט) דיה הכי אחר רב. (י) סס דף ס"ד ע"א. (כ) סלין כליל וספר נכ"י ודפוס. (כא) סס דף ה' ע"ב. (כב) סס דף ל"ב ע"ב.

סימן כז. (א) כס כן סול נכ"י נמקיס כסן נדמוס (ג) כדנכיו נכ"י ידוס, וכל"ם סגיס כדנכיו, כדי סיכיס עם יישר כסן. וכל"ם כסן נגליון ח"ל: נ"ל' דף מ"ד ע"ס נחוס' דיה הכי נתי ודנט סנוול מלל נפסר יסן וכו', אך לפי משמעות סטוטי כדנכיס כסן סס דנכיו ר"ח הכוזב סנוול כדנכיו רבנו סנוול נפסר יסן עכ"ל. אך יס לומר סנכנו סנוול מלל אסר סטודיעו ר"ח סיס נפסר יסן כדנכיו או סנוול מנלנו קודס סטודיעו ר"ח או נאן אסר. ועיין לקסי, הפס"ס. (ג) כלומר נסן סנעססל דניס דף מ"ד ע"א לל אסר לל רב

כופר שלא בכונה סמור שנאמר השור יסקל ונודל, ובקרבן מידי, דאי בשן ורנל אין השור בסקילה וחייב בכופר ברמזכה בשילהי כיצד הרנלה (ולכאן) מאן רסלינ. ואעיני דאמרינן בההוא פירקא דשור שננחז) דאמר רבא רנל שדרסה עיני תינוק בחצר הגיזק סמור מכופר פריח דאליבא דר' שמעון קאמר ברמזכהא שמעתא נראין דבריו. ואההוא רבה קאי האי ותיוכתיה דרבהה, דשמואל ורבה לא אופלי בשום מקום. ומי שלא ידע מהו תיוכתיה דרבה הגיה מילתא דרב בהך מילתא דשמואל. תדע דאההוא רבה קאי, דכי היכי דקאמר תניא כותיה דשמואל הוי מצי למיתני לעיל נבי פלונתא דרבה וויש לקיש ור' יוחנן, אלא נטר תלמודא עד סופא, ומה שהקשה רבינוט) ונס רבינו זקני) דקשיא רב אורבין) לאו פירכא הוא ולא מידי, דשמעתא דשור שננח ד' והי' ככופר שלא בכונה כדמזכה בתניא נמי הכי. ובההיא פליגי אמוראי, והרי משנתנו שנתכוין להתחכך בכותל ונפיל) בארם והרנו דהוה שן שלא בכונה, וסמור מכופר לדברי רבה ולשמואל חייב כדילפינן מאם כוסרינ) ושמעתיא דשור שננח את הפרה לאו בכופר שלא בכונה מיירי אלא כדמפרש רב יוסף דחזא יורקא ונפל. וזה פתרונו דחזא יורקא בתוך הכור והפיל עצמו על הארם ודרסו דהוה רנל בכונה שלא היה יכול לאכול את הירק אם לא נפל על הארם, ובכופר רנל כיע מודי דמחייבינן אפי' רבה דסמור בכופר שלא בכונה. ורבינו שלמה שיבש את פתרונו בפרשו דחזא יורקא על פי הכור ונפל שלא במתכוין בכור. כדבר זה קלקל את השישה אבל ר"ח סי' דחזא יורקא בנויה דבירא וכן עיקר. וזהו רנל מסש דהכי אמרינן) לעיל דכיון דאורחיה למיכל נהמא אורחיה נמי לפלוסי סלאיד) ותוב אמרינן כיון דאורחיה למיכל ליפתא אורחיה נמי לפרוכי ולמיסלקטו), ועל שבירת החבית הוי רנל בחצר הגיזק. היג כיון דאורחיה למיכל ירקא אורחיה נמי ליפול על הארם שאי אפשר לו לאכול בענין אחר. וכן ראוי לפרש דכופר של רנל בכונה מיירי הך שמעתא, דאי בכופר שלא בכונה מיפ מוקי לה שמואל במילא אוחראטו)? ההיא דפירקין דלעיל דדיק ומוקי לה בחיובא דכופר שלא בכונה והא דמסייע ליה הוה מוקי לה במילא אוחרא. דבר זה רוסה לההיא דוקנו מגודלח). והיניח) אי הכי בר קשלא הוא ונקסליניה, אבל לשמואל לא קשי דהתם מיירי דחידוש כופר בא ללמדנו.

ולא כנס דפליגי עלה דשמואל. ונעמד נ' סם לל ותינחז דרבה נמקס דר. (ד) ז"ק ד' ע"ג ח"ל נמוק סם ד' ע"ד ע"ג ל"ה סי' ורנל שמואל עלה כנסר ימן לל נמקינן מילתא דר' דסמור מהו ועמא ולקמן נמקינן סכיל כוחיה דשמואל ותינחז דרבה דמסר לעיל נמוקס כסלין מסר נמקילה. (ה) ז"ק ד' כ"ז ע"ג. (ו) וליכא כן הגיה רלוא' נמקוס ליכא נכי ורשם. (ז) ז"ק ד' מ"ג ע"ג. (ח) סם מ"ד ע"ג. (ט) נמקאן נלסה שמכס חוזה קוסיס דר' דרנל עסק נמסלה נכיס שמואל פנתחל דר' אלמנעל. וע"ז כחז לו ר"ח שפלה כנסר ימן כדנכיו. ועמס סוזר על הקוסיס עלנה ולמנר דלי נמוס סל לל אריס דללו פירכס סיס. ועיין נמוס' סם דיס סי' סהנילו קוסיס זלח וגם פידוט סל ר"ח. (י) סם ד' ע"ג ע"ג כפ"י ד"ה דסוז ירוקל. (יא) ונפל כ"ל נמקוס ונמסך נכי ורשם. (יב) לרכות כדנכי ר' יומקן לעיל ע"ג ע"ג. (יג) דככי אחרין כגהס רלוא' נמקוס דכי אונקן נדפוס וגם נכ"י. (יד) ז"ק ד' י"ג ע"ג. (טו) סם ד' כ' ע"ג. (טז) כלומד האי מילתא דשמואל לקין ע"ס ע"ג דקאוזר הי"ג ר"י בגלילי ולמס נמס נמחילט סל רנ ורנ יוסק נמקייס לדעתו אי הוה פלג נכוסה. סלח דלי נכוסה סוס. (יז) נככות ד' י"ג ע"ג. סלין ז' דרך סעולס. (יח) נלסה שפסק כחן ע' סהנילו נמס ר"ח נמוס' ז"ק ע"ד ע"ג ד"ה סי' סלף שטיקרי רנל נכוסה מ"ג אינו נמקילה נמכי סלין נכוסה להזיק, וע"כ אינו נר קסלס היכא דסוז ירוקל. ועי"ס סלל נמוס' סם לל הנכילו גדיסס ונקסליס. עי"ס.

תשובות ר"ת סימן כח במ

סימן כח. שאלות הר"ד יוסף ב"ר משה לרבינו תם.

א. (ענין פי סרה שאכלה מתוך הרחבה).

כיצד הרגל) ראינו להו פי סרה וכו', לא ידענא מאי קאמר, דהא בכמה משניות אשכחן דמחייב בשן משום אכילה דתנן (בסרס והג) שן מועדת לאכול פירות וכו' אכלה מתוך הרחבה משלמת ולא הוכיח מהני סתמי דסתיתין.

ב. (ענין מנינא דנויקין)

ובשמעתא קמייחא פיקא) בשלמא הנא דירן תנא מנינא למעוסי דרי אושעיא ודרי הייא, לא הבנתי מאי אתי למעוסי, הא לא פליגי, אלא שאמר (בתחילת הסוגיא) ותנא דירן מיט לא תנינהו, בשלמא לשמואל בנוקי טמונא קא מיירי אלא לרב ליתני תנא אדם וכו'. לבי דעתי הבנתי דלא עלינו עיב קשה לי מאי דקאמר תירג) מנינא למעוסי וכו'.

ג. (ענין ארוכה שלבשה בגד קצרה).

והא דאמרין בפי הרוואה כחם על האי משנה היתה פושטתו ומתכסה בזה) וכו' תירג) ארוכה שלבשה בגד של קצרה וכו' תניא אידך ברקא הלוקה והשאלתו לחברתה. ופריך ומיש מהא דתניא בי נשים שנתעסקו בצפור וכו'. לא ידענא מה סריך דמה חבן דומה לבר, מאי ראייה צפור לברקא ומאי זה טעם נשמא זו שברקא משום ראייה שצפורג) ששתיהן טמאות. יוסף בר משה.

סימן כמ. תשובת ר"ת על שאלות הגיל.

א. (בענין פי סרה).

השיב רבינו יעקב ולהיה) עלה דכלב שנמל את החררה. אמאי קשיא ליה משנה מסודרת, היה לו להקשות מסמוק מסורש דכתיב ושלח את בעירה וכער? אלא כרשינין שנתחככה בכותל להנאתהג) ואמאי נקט ליה לשון אכילה משום רישא דסתיתין דקתני כיצד השן מועדת ולגבי שן שייך למימר אכילה, ולכך אין להביא ראייה מאותן המשניות, אבל הכא גבי הרהר קתני ואכל את החררה והיה לו לומר ונהנה מן החררה, אלא זדאי שיב אכילה ממש קאמר.

ב. (בענין מנינא דנויקין)

ודקשיא לך מנינא דסתיתין דרי הייא ודרי אושעיא מאי קאתי לאשמעינך? תירג)

סימן כח. א. ה) זיק דף כינ עיב ועי' פיל צמוס' ד"ה תפוט. ג) טס דף ייס עיב.

ב. ה) טס דף ה' פיל. ג) טס דף ל' עיב. ג) דגוסס ח"ק.

ג. ה) כגל דמקס סטיטו מתכסה בו צכ"י ודפוס. ג) גדה דף גיט ע"ל ג) יגהס לחז"ל דמקס ומאי? נמנאה דקדק משום ראייה של לעזר.

סימן כמ. ה) זל"הס כן הוא צכ"י דמקס ז"ס דגוסס ודל"הס גיטה מה שכתב ג) כלומר חלף מקרא ליכא להקשות משום דהוה משנין תעיקרא כדמשני פס לנפיק דליירי שנתחככה בכותל להנאתה. חבל הכי נתי הוה משנין על ותחנין, דשן והאי דקטש לשון אכילה דסתיתין, משום רישא. ועי' צמוס' טס ד"ה שפוטו שתיך, גלותן חזר.

ב. ג) זל הגהה לחז"ל בגליון: לענין ל"פ דקשיא הר"ד יוסף השואל לפיל גטי' טר"ח (דגוסס) הוא דלמה קאמר למועסי דר"ס כלעיל ועי' לא תירץ כלום ועי' דתור' טוירט דלמו למועסי טסא טלס דלס ליירי צה. וחסטר טסס ריח טלס כן רק דלכתי קהיל

לר"ב) לא קשיא כלל דהא מתני' כ"י אושעיא ושמואל מסיק מעמיה ממנינא דמתניחוי דקאמר סבעה זה השן דאי תימא סבעה זה אדם הווי להו ספי מארבעה ולא ס"ל) כדקאמר רב תנא אדם וכל מילי דאדם ולהכי איצטרך מנינא דמתניחוי, ודרי' אושעיא איצטרך דאי לא מנינא מנא לן דסבר כ"י עקיבא, ודרי' הייא אשמעין דאיקר דבורא רעדים וזמסין מעשה והוה ליה לאו שיש בו מעשה, דאי לא מנינא היא דבורא דלית ביה מעשה הוא.

ג. (בענין ארוכה שלבשה בגד של קצרה)

תוספות הרב ר' יצחק בר יעקב) ודקשיא לך שתי נשים שנתעסקו בצפור, זהו ס"י הברייתא שנתעסקו בצפור זו אחר זו, דהא ודאי אלו בדיקה הראשונה ומצאה כסלע דם וכאח לפנינו מיד קודם עסק חברתה היינו מטהרין אותה, הרי שהיתה טהורה נמורה ואח"כ נמצא כסלע על חברתה מטמאין אותה מספק, הינ כשברקה ומצאה טהורה נטמא אותה מספק דאע"ג דהיא טהורה נמורה, ומשני שאני החם דאיכא כסלע יתירה ונמצא ריעותא ויש לחוש על הראשונה כמו על השנייה אבל הכא איכא למיחש על הראשונה דהא בדיקה ומצאה טהורה.

סימן ל. תשובה על שתי קושיות מאחיו של ר"ת.

א. (בענין דש באוויון).

אשר הקשה אחי ברש באוויון) לא ידענא מאי קא קשיא ליה דודאי ר' יוסי נורה שוה דשור שור אית ליה ואדם דומיא דשור בעי, ואע"ג דהבא כתיב בהריא שאוכל בשעת מלאכה, אפי' הכי אימעיט בשעושה ברנליו אבל לא בידיו ולהכי בעי תרנגולין הרשין ברנליהן מי הווי דומיא דשור דבכל כהו היא או דלמא בידים ורגלים בעינן ואי' צריך שירוש העוף ברנליו ובכנסיו דהיינו ידיו קודם שיחתייב החוסמו, אע"ס שחאמר לא יארע כך זו אינו שהרי נסקל בירושלים) ומימי' לא ראיתי מעינה ופריקה בעופות.

מנינא מאי אחי לאשמעינן, וע"ז ח"כ ר"ת שפיר. (ג) שלגחא דרז ושמואל סס דף ג' ע"ג ועיין דף ל' ע"ג (ג) הנהא רח"ס ונכ"י דפוס ססרו המלות וולא ס"ל.

ג. א) מה שהוצא כהן בשם חוס' הרב ר' יצחק בן יעקב הוא תירוץ על קשיא השלישית של השואל הרי"ד יוסף בן משה, וגם הוצא בתוס' גלה דף כ"ט ע"ג ד"ה מאי שנא בשם ר"ת. א"כ גמלי ספק שטייכה למסובת ר"ת להשואל ה"ל. ואיני נאכד החלק הזה והשלימותו וחוס' ר' יצחק בן יעקב שהביא בשם ר"ת אח זה. ור' יצחק בן יעקב כבר סבר שני פעמים נספר ה"ס. עיין בדפוס דף י"ד ע"א סוף סימן ל"ט: (חוס' יצחק בן יעקב יוצרי ר"ת) וגם דף כ"ז ע"א סוף ר"ב "חילנ"י" (חוס' יצחק בן יעקב). — אכן לא ידענו מי הוא זה, והסכס איזיק ווייס צנתי תלמוד גל 167 משער שהוא בנו של ר"ת. ולא סבר בן ל"ה בשם זה. ואולי הוא ר"י הלגן שהיה בן יעקב וגם תלמודו של ר"ת ועיין בהערה החכס הצרחה עפשעין טילאו מחכס נמאלטסשפיטס 1879 גל 474.

סימן ל. הקושיות אשר עלינן תשיב רבנו זכאן נכתבין למעלה מזלי התשובה. עיין בדפוס דף ע"ג ע"ג סימן ח"ס' וחליגן כהן וז"ל: נבי רבא (בש"ס שלגי רבא בר רב הונא) דם נאחין ותרגילין ל' יוסי צ"ד יהודה תסו וכו' וקסה מאי תיבני ליה לרבא אי ר' יוסי יליף סור סור תשנת ובהמה כדלישין צ"ק פטיטא דלשילו עוף אחיניהו ולי לא יליף אשילו מיה גמי תייל דליחא נחסיניה דהא סור כתיב. ולי תסקת ליה לרבא אי גמיר ג"ס אי לא גמיר, הכי הוי ליה למצעי ר' יוסי גמיר ג"ס אי לא. ודלונגין מעמיד אדם נהמחו על גבי עשבים נשנת קשיא לי והא אדם מלווה על שביחה נהמחו, וכה"ג תשנז כקלידה לגבי נהמחו אע"ג דדרכה צכך. עכ"ל לעיל. א) נבא מנינא דף ל"א ע"ג ועיין בתוס' סס ד"ה דם. (ג) עיין צרכות דף כ"ז ע"א ונכ"י סס. (ג) ל"ל ועיני נחקס מיחי.

ב. (בענין שביחת בהמתו).

ומה ששאל הריא דמעמיד בהמתו עיני עשבים^א וקשיא לך דארם מצווה על שביחת בהמתו בשבת שביחת למען ינוח? אבל בשביחת דלמען ינוח לא אשכחן. דהא קמן אוכל נבלות לא קחשיב וגוי ששבת חייב מיתה, ובהמה הרי היא כגוי דאינה מצווה. והכי דריש במכילתא יכול לא יניחנו חולש לא יניחנו עוקר תיל למען ינוח ואין זה נוח אלא אצער^ג.

סימן לא.

(בענין שתוקה כהוראה דמיא).

על אחד שהתנה עם בחור ללמד את בן חכרו כמה ששכס עמו והתנה לפני אב הילד ושחק אב הילד ונשאל כפני רבינו אם מה שאמרנו שתוקה כהוראה דמיא הוי כדברים שאומר לאדם עצמו כגון מנה לי בידך ושחק, אבל כהני שאין התנאי עם זה ששחק אבל חברו הלה התנה כשבילו כפניו ושחק, ונראה דהאי שתוקה נמי כהוראה דמיא דאמרינן בסנהדרין^ה שהוא דאכמין ליה סהרי בי קברי לחבריה איל מנה לי בידך איל הן איל חיי ומותי להו עלך סהרי וכי אמר רבינא ואיתמא רב ספא שיש מהא הא דאמר רב יהודה אמר רב צריך שיאמר אתם עדי ליש כי אמר לזה וליש כי אמר מלוה ושתיק לזה. הרי כי המלוה אומר לעדים אתם עדי שזה הלזה חייב לי אלו המעות ושחק לזה אמרינן הרי תורה, ולא ללוה עצמו אמר אלא לעדים, אלא מדשחק אודויי קא מודיי^ג.

סימן לב. תשובה שהשיב ר' יעקב לבני פריש.

(בענין דינא דבר מצרא לגבי בתים).

על דינא דבר מצרא, הורנו על כל צדי צדדין ולפני כל יודעי דת ודין ולא מצאנו דינא דבר מצרא לגבי בתים זולת לבית הבנוי על גבי קרקע חכרו שאינו יכול לומר עציי ואבניי אני נוטל איני למכור לאיש אחר וכותו שבעצים ושכאבנים, כדאמרינן ארעתא דחד וביתא דחר^ה זו על גב זו, וראה לדברי ארעא ודיקלא דחר^ג כגון שלקח אילנות בלא קרקע ועתה רוצה למכרן אבל בבית אצל ארעא לא משתמיט תלמודא דאמרי. ואין ללמוד משרה דהתם איכא למימר טעמא משום סחרישה ברמוכחא מילתא בשילתי שמעתא^ג דאמר אם יכול להכניס תלם אחר אית ביה משום דינא דבר מצרא, ואם באת לומר בכל דבר דאיכא דינא דבר מצרא, תיסק

ב. ה) סנה דק קרינ ע"ל. (ג) כן הגיה רלזיס נמקס והוא זה נוס דנפוס. וכ"י איתא והוא זה נייט. והכנה רלזיס תלני ממש הלשון נחוס' שס ליה מעמיר נסס כ"ס. אמנס לשון המכילתא למען ינוח עורך ומעורך הוס'ף לו הכתוב נייט אמר. להיות מולש מן הקרקע ואוכל וכי' עיי"ש. ע"כ היה נראה לי יותר ככון להגיה והוס'ף לו הכל נייט וכי' נמקס והוא זה נייט נכ"י.

סימן לא. ה) סנהדרין דק כ"ז ע"ז. (ג) ועיין במדכי פ' זה נורד שהניא פסק זה נסס ל"י. ועוד עיין ס"ע פוסק מטסט סימן ס"ל סעיף ז' צהנה' ועיין בחומים סס.

סימן לב. ה) ננה תליעל דק קיס ע"ז. (ג) גז"ט ארעא דסד ודיקלי דסד תרי דארעא תלי מעכב אמרי דדיקלי וכי'. ועיי"ש נחוס' דיה ארעא דסד שכחונ נסיוו וכן ע"ה נחטובה אמת המחסלת מזרנו על כל גדי לדדים ולא מללני דין מלכנות צנחיס. (ג) סס ודל הס"ס: אשמיק מטויתחל אי ריכנכ דדקלא מזינל אס יכול להכניס נה אסילו מלס אסד

תשובות ר"ת סימן לב לג

ליה משום ריבנא דריקלא ומשום משוניתא אעינ דאין יכול להכניס(ג) ואית לסי שאינו של סוכר ואין דעתו לקנותה) איכ אפי' קרקע ראוי להרישה שיכול להכניס כמה תלמים ליכא דינא דבר מצרא, ולא סלוג רבנן בין הספר מועט להספר מרובה דאיכ נתת דברך לשיעורין. אלא וראי נראין הרברים דאין דינא דבר מצרא אלא בשדה בלבד, רעביד איניש לסחבן, ואיכא ועשיית הטוב והישר משום דלהיון) שדה גדולה חורש חורע בה וקוצר בבת אחת, אבל בית כמו ריבנא דריקלא ומשוניתא דמי ולא שכיח למיזבן, דביתא לא מזבין איניש ומאן ציית לטיעקר סכתו ומשכנו(ז), וליכא מעמא דמתרישה כדפרישית, ועל השרות אנו בושין ואין לגלגל עליהן בתים כיון דאיכא לאימלוני, ומסני שלא הוצרכנו לדינא דבר מצרא אצל בתים לא חשנו להאריך על הטענות האחרונות דמפקי ליה מתורת מצרנות, שלא היה בהם טעם. אלא וראי היה זוכה והרוצה להוציא מחברו בכיר מצרנות עליו להביא ראיה(ס).

סימן לג. תשובה לבני רינגשבורק.

וזה הישיב לבני רינגשבורק(א) יתירי כח ויתירי מדע שבנינגשבורק בור ולא בור ריק, חדש ולא ישן, מה אישיב על תוכחתם, כי כבוד ממני הדבר, אף גם זאת לסי ראות עיני אבינה מה אומר להם אולי יישר.

א. (בענין לסי שקבל מנה שמעון בשליחות ראובן ושמעון פוען שבטעות פרעו אם יוכל לו להחזיר המעות לשמעון).

על דבר לו(ג) שהפקיד אצל שמעון שלא בעדים וראובן בקש מלוי לקבל לו מנה שמעון שנתחייב לו שמעון וקבל לו. ואחר כך בא שמעון ללוי ותבעו להחזיר לו מנה שנתן לו לצורך [ראובן(ג)] כי בטעות פרעו, ואם לא יחזור יעכב שמעון מנה שהפקיד לו לוי שלא בעדים, וראובן תובע מלוי מנה שזכה לו ולוי פוען לא זכיתו לך על מנה שאמסיד סקרונני ביד שמעון. ניל כי מן הדין יחזיר לוי המנה שנתן לו שמעון לראובן שהרי זכה לו כיון שחוב מלוה היה כראמרינן בשילהי פ"ק(ד) הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אומר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו תורה, ותניא כותיה, ואפי' סקרן היה זכה לו ולא מצי למיהדר, דכי פרכינן התם גבי סקרן ליסא

חית זה משום דינא דבר מלגא ופי לא ליה זה משום דינא דבר מלגא. (ד) כלומר מה לי אם יטל להכניס, הלל על רבנא דדקלי ועל משוניתא פלמו חית זה משום דינא דבר מלגא. חי אמרינן ככל דבר דינא דבר מלגא. (ה) כלומר הדי רבנא דדקלי ומשוניתא חית של מוכר ולכן אין זו דינא דבר מלגא ומני מהן משפיקין גין עדה של לוקם ועדה של מוכר. איכ מה לי קרקע של אסר מה לי ריבנא דדקלי של אסר. (ו) הגהה רל"ח נמקס דהיה למיזבן נדפוס גס נכ"י. (ז) הגהה רל"ח נמקס כיסי' ומעט' נדפוס כיסי' ומעט' נכ"י. (ח) ועיין נכ"י ועיניק יוסף עם ונמדכ' פ' המקבל ונניח יוסף סימן עפסס סימן קע"ה שהניחו עוד פעם אסר נכ"י שלל נכ"י פ"ה.

סימן לג. (א) נמדכתי והנחת אסרי פ"ק דניסין חיתא רינגשבורק, והחכמים הגדולים בני גילו של רינגשבורק נדענענשבורק היו רבי יצחק צדכי מדרכי הנקלה ריב"ס נחום דילן ואסר אוחו יהלל הרב"ן נחשונתו סקראו הרב"שון שגראסון למטרסה (דף קמ"ח ע"ד), והשני הוא רבנו אפרים בן יצחק בן אברהם בעל החוקקות הידוע, והשלישי הוא רבי משה. ועיין עוד ברב"ן דף קכ"ג ע"א ובספר רב"ש והנהגות ליה מן מלח המכס חיים נתן דעמניגער ז"ל סימן קס"ד בתלחור. ואל השלטה כחז רב"ן עם דף קמ"ח ע"ד חיתא נכ"י לאכול בטובה ולשחוח יין ישן מקינקן סדס. חילי ים טעם לא נודע לי אסר גם רבינו מנחם נחמני רענענשבורק נכ"י נר הדס? (ב) כן הוא נמדכתי ואני אסרי עם, אענ"ס נכ"י ודפוס חיתא נעטת רל"ח. (ג) הגהה רל"ח וספר נכ"י ודפוס. (ד) דניסין דף י"ד ע"א.

ליה אין רצוני שיהא שקדוני וכי ומוקמינן לה בשוהחוק כפרן, הימ היכא דמדעתיה אמר ליה נפקד הולך, אבל אמר לו מפקיד הביא לי שקרון ונפקד נותן לו הוה ליה כזכי ולא מצי למיהדר, כדמוכח המעשה דרי דוסתאי ברי ינאיה) דלא הוחזק כפרן ולא בעי ר' אחאי(לאהרורי דנבי מתנה אסרינן הולך לאו כזכי דמי אכל(ז) נבי מלוה ופקרון אמרינן הולך כזכי ומה שאומר לוי לא זכיתי ע"מ שאפסיד דברים שבלב הם ואינו דברים. ועוד שאין זה רומה לשום מנו דכל מנו תלוי באותו דבר עצמו כדאמרינן מנו דאי בעי אמר להדים כי אמר נאנסו וכו' (ח) ומנו דברישי פירקא דהאשה שנתארמלה(ט), אבל מנו דאי בעי הוי נגב ונשבע לשקר בדבר אחר מי מהימן, והינן לא מהימין(י), לומר טעיתי במנה של אחרים וחשבון טעות הוא, הא לא דמיא אלא למאן דאית ליה ארעא כשישכנתא מראובן ואכלה שני חוקה, וטען על ראובן לומר בית שאתה דר בו שלי הוא, מנו דאי בעינא כבישנא לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי והיית נסכר כמו ששואה בית שאתה דר בו מהימנא למיטר בית שאתה דר בו שלי הוא, האי מנו ליחא, כ"ש זה שזה מציל את עצמו במסון חברו ואין הרין עם לוי. ומהנהו נינאי דהאי שמעתא דהתם(י) דעכיד חושבנא לספק אשכחן דחשבון טעות הוה ופטרות ליכא למשמע מידי דהתם כהודאת בעלי דינין הוה או בדבר ידוע ע"פ עדים דאי לאו הכי לא כל כמיניה, וראיות בידנו. ומה שכתבתם שהפקיד בלא עדים, אפי' כעדים נמי קיל המפקיד את חברו בעדים איצ' לפורעו בעדימין(ג)

ב. (בענין הפך שבועה).

ועל ראובן שחובע את שמעון מנה לי בידך ושמעון משיבו לא כי אלא מנה לי בידך תשבע שיש לך בידי מנה או ארע או אשבע שיש לי בידך, ניל אם שמעון מהפך שבועתו בלא תנאי ישבע ראובן ויטול, ועל תביעת שמעון ישבע ראובן ולא ישלם, שהרי ראובן אינו מהפך שבועתו על שמעון, ואם אין שמעון מהפך שבועתו אלא בתנאי שאם ישבע ראובן ששמעון ישבע כמו כן אשכח שבועה, איכ' לא היפך שבועתו וחייב שמעון שבועת היסוד, ונוקקין לתובע תחלה לפי דברי הדיינים(ה) שמחייבין אותו שבועת היסוד אמנה לי בידך אין לך בידי כלום.

ג. (בענין שלישי נאמן לפסור משבועה)

ועל דברי ראובן ששלח ביד שמעון בתי נפש ללוי וטען ראובן כי צוהו שלא להחזיר הבתי נפש עד שיתן לוי כי זקוקין, ושמעון טוען לא צויתני. ועוד טוען ראובן לשמעון טענה ודאי וברור כי קיבל ב' זקוקין מלוי ושמעון משיב להדים. נראה לי כי אין בזה שבועה על שמעון דהא אמרינן בהאומר התקבל(ו) דהודאת פיו כמאה עדים ושליש נאמן משניהם זה אומר כך וזה אומר כך שלישי נאמן, ולא

(ה) ע"פ ע"ב. (ו) נשים שלנו חימא ר יומי נר כיפ. (ז) כן הלשון בתשובת ר"ת שהובאה במדרכי ע"פ והוא הנכון, חננל נכ"י ודפוס חימא דנבי מתנה חמדינן הולך כזכי. (ח) שבעות מ"ה ע"ב. (ט) כחונת דף י"ח ע"ב. (י) הגהת רמב"ם וחסד כזכי ודפוס. (יא) גיטין דף י"ד ע"א ועיי' בחומ' ד"ה ולא פס ונל"א ע"ס. (יב) שבעות דף מ"ה ע"ב. (יג) חס הפירוד הזה עשיתי בין הדנקים ומני שהענין החדש המתחיל כלן אין לו המשך עם הניל. (יד) ז"ל רמב"ם בגליון: עיין בשבעות דף י"א בחומפי' שדעת ר"ת נופיה שלא לחייב היסוד היכא דליכא דרכל דמחנא, רק שלא היה מוחה ניד הדיינים שפוסקין שבעות וזה שכתב כלן לפי דברי הדיינים. עכ"ל עיין בחומ' ע"פ ד"ה ומחן. (נ) גם זה נסמך להל"ל כזכי ודפוס ואין לו סמוכין. (ז) גיטין דף ס"ד ע"א. ועיין

מצינו שבועת היסת אצל הודאת בעל דין, דשליש כבעל דין היו ולחוסא ולא לו לא חשדינן ליה, והא ראמרין בהאי מקדש נבי שליה נעשה ערצ) ראמרין התם והשתא דתקן רבנן שבועת היסת משתבענן, הימ דיהיבנא ליה התם שבועתא משום ליה שאומר לא סדעתם לו אלא עיבתם, אבל אם אמר ליה עיב כן נתתם לך ליכא שבועת היסת דהא הימניה ואין ארם הווא ולא לו, אבל אם רוצה ראובן להשביע את שמעון שקבל ב' זקוקין יבול להשביע אם בטענת ברי טעננ, דהא איכא דררא דסמונא או אם ירצה שמעון יהפכנה, אבל ב' שבועות שכתבתם איני רואה שאיב אין לך שמעביר חבית לחברו ממקום למקום, שכל שעה יפיל עליו תנאים וישיביענ, ואין להוסיף שבועות היסת, ואעין ראמרין בהאומר התקבל מי קנסיק ניטא מתותי, דיה דלהימניה התם דשוויה שלישי.

ד. (בענין מלוה למחצית שכר או דינא כארס ושותף).

וסה שתובע ראובן לשמעון שנתן לו המעות, למחצית שכר נתתם בידך) אחרוק עסק עיב השבועה, וראיבן טוען שתחלה ישבע שמעון כמה רוח נשתכר) (או יסחול) ג). ועיז שאתם אומרים אם יבול לכופי ולהשביעו תהלה, [נראה שאין לכופו שאין נשבעין אלא בטענה ודאי אבל לא בטענת שמא ובמורה במקצת כדמוכה בגמרא] שהרי שנינו האריסין והשותפין נשבעין יבוי) ה). אבל מלוה ועסקא וסקרון לא שנינו אי טענת שמא היה שאפי' הורה שמעון שלמחצית שכר קיבל לא היה נשבע מספק דאריסין ושותפין ואפי' טוען טעמא רבה אית כמו מה שאין כן במלוה וסקרון ועסקא, דהא עסקא סלנא מלוה ופלינא סקרון ונתתין לו שכרו כשכיר בעלמא).

ה. (בענין ממלוה ססול להעיד ללוה אף במלוה עיב)

ניל אם שמעון חייב לראובן מנה עיב לא ססל ליה לעדות אפי' לית ליה טפי ראמרין אימור פרעיה, אבל אי לית ליה טפי וברור לנו שהייב לו ססול דהא אמרין מלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתא) ולא סלוג בין בעיב ובין בשטר.

ו. (בענין הוחוק כפרן לאותה שבועה).

ואישר שאלתם על הוחוק כפרן לאותה שבועה) למאי נימ דכלא הוחוק כפרן נמי מצי למימר מנה לי בידך ולהשביעני, ניל לפי דבריבם שאתם מחייבין שבועת היסת אל) מחייב שבועה שאמר נשבעתי כמו במנה לי בידך ואמר לו נתתיו לך.

צמדכי סס. (ג) קידושין דף תיב עיב. ג) כ"ל חונס כ"י ודפוס איתא לא משתבענ.

ד. גם זה ענין צפני עלמו ונכתב כ"י ודפוס כ"י פירוד עם הכ"ל. ח) עיב הנהת רלז"ס כפסרו וכ"י ודפוס איתא כ"י. (ג) כ"י נשתכר ודפוס נשתכח. ג) כן הוא כ"י חונס כדפוס איתא רק הנהגה אי, שמתק רלז"ס כפסרו. וליכ ט"ל אז יחלוק. (ד) טענות דף מ"ח עיב. ה) כן הנהגה רלז"ס כדפוס: שהרי שנינו האריסין והשותפין וכו' נשבעין בטענות ודאי חבל לא בטענת שמא ונמורה נמקלת כדמוכה בגמרא עיב. וערצוב דרכים הללו ננאל כ"י וגם כדפוס. ו) ועיין בהנהגה ניימוני פ"ט מהי טלוחין ושותפין וס' איתא כדמונה ל"י שהסיב ריה כדמונה נמורה לחצרו למחצית שכר וכו'. ועוד עיין בחופי טענות סס דיה דמורי התיראל וכ"י ח"ת סימן ל"ג וס"ע סס טע"ף ד.

ה. גם זה ענין צפני עלמו ולא נפרד כ"י ודפוס. ח) כנל כחל דף ת"ו עיב.

ו. ח) כ"ל דף י"ז עיב ועיין כ"י ונימוקי יוסף סס וגם צמדכי ורל"ס סס. (ג) כ"י

הא ליתא, דלא אשכחן הכי' בכולא תלמודא, דשבעת היסת אית לה חוקה דחוקה אין אדם תובע אלא איכי יש לו, אבל נבי שבועה לא אשכחן הכי. ועל אותה מנה שחייבוהו שבועה אם טוען נשבעתי ולא הוחזק כפרן אינו יכול לתובעו על אותה מנה עוד. ועוד שאפי' לדבריכם שאתם מטילין שבועת היסת על כל דבר, בימי ר' יוחנן ור' אלעזר ד' לא נתקנה שבועת היסת כדאמרינן מאן תקן שבועת היסת רב נחמן. ולר' אילעא אי לא הוחזק כפרן לא משבעינן ליה כיון דאמר נשבעתי.

ז. (בענין אם פסק רמ"ס לשליח והכוונת יהיה שלו אם המשלח יכול לחזור אחר המשיכה). ועל ההפך שפסק לו רמ"ס ונתן לשלוחו למוכרו ואמר לשליח שיהא שלו מה שיוסיף למוכרו על פיסוק רמ"ו וחזר בו ולא רצה למוכרו, והשליח תובע מה שהוא שוה יותר מרמ"ס שפסק, שעים בן משך. נ"ל שטעה השליח ומאי חזית דאזיל בתר דעתיה ידיה ליוול בתר דעתיה דמשלח. והוי כנותן כנר לארונן שיכולין שניהם לחזור כדאמרינן בהשובר את האומנין א) ואע"פ שמשכו. התוספת על ב) פיסוק רמ"ו בשכירות הוה [כתנאי שימכרנו והא לא] ג) קיים תנאי' שהרי לא מכרו. ושלום.

סימן לד. תשובה לשלשה אנשי מופת בפריש.

גם זו השיב ר' יעקב. עניינם הרואות, במראות שרי' א) צבאות, לנוכח א) כיסו, ואורחותם לא יעבטו, קרובי הרב ר' יחיאל והרב ר' אליעזר, וחברנו הרב ר' אברהם ב) שלשת הנפת, אנשי מופת.

אמנם על אשר טען ראובן לשמעון להשיב לו מעות שהפקיד בידו למחצית שבר וחייבתם את שמעון להשיב הבל, יפה דנתם יפה חייבתם מפני נזירת העיקול ד',

אל ודפוס על. ג) הגהת רמ"ס ונכ"י ודפוס חסד המלה הכי. ד) אזלי ליל חילנא.
 ז. א) נ"מ דף ע"ו ע"ב. ב) על כן הגי' רמ"ס ומכר נכ"י ודפוס. ג) המלות בהסגר הן ע"פ הגהת רמ"ס נמקום עד שלא נכ"י ודפוס.
 סימן לד. א) שרי כ"ל נמקום לדי נכ"י ודפוס. א) לנכח כ"ל נמקום, לנכח' נכ"י ודפוס. ב) משלשה אנשי מופת אלה הכר ר' יחיאל חינו ר' יחיאל מפריש המוכר נחוס' יומא דף י"ח ע"ב ד"ה יחיד שקראו ממזר חוס' יומא, זה מהרי"ם צ"ב. נ"ס מורי ז"ל. עיין בית תלמוד ח"ג ל' 228. אמנם ר' יחיאל זה הוא המוכר גם כן בתשובת רמ"ס נזיר זרעו ח"א סימן תע"ו נ"ס וקרובי ר' יחיאל. עיין לעיל בתשובה סי' י"ב ובהגהת ראשונה ס"ס. ואולי הוא מד עם החתן ר' יחיאל המוכר לעיל בסימן כ"ד. והסכם גרסאם משער Gallia judaica 509 של' יחיאל הלז היה נזיר של הגאון ר' מתתיה המוכר בתשובת רמ"ס הכ"ל כנראה ממחזור ויערי ל' 247 סימן ר"ק. והכר ר' אליעזר אזלי היה לחיו של היט"ס ר' יוס טוב בן יסודה (עיין בהגהת שלי הנ"ל) ולא המלה קרובי נמשכת על שניהם. ועיין לעיל סימן כ"ה שהזכיר ר"ת המזכר ר' אליעזר קרובי, אכן לפי הגרסא שם לא היה זה אחיו של ר' יוס טוב. והכר ד' אנדרס שקורא אותו חננו נראה שהוא מד עם הרב ר' אנדרס המוכר לעיל בסימן י"ב נמכת ששלה רמ"ס על ידו לחיו. ג) יוסעפ י"ז י"א. ד) עיין בפסר כלבו סימן ק"ו בתוך תקנות רבינו גרסום וגזרות קדמונים שם איחא וגם אין לנפקד לעכב ספרים אללו בנשיל שום תניעה שיש לו על המפקיד על כל זה יש חסד קדמונים ורבינו חסד הוסיף שלא לעכב כל פקדונות רק מלמד חינוקות שיכול לעכב ספר שלומו. וכן הוא הלשון בתקנות בסוף חסדונות מהרי"ם בר נרוך דפוס פראג ד"ה ג' המעה. אמנם בתקנות שקודם לכן ר"ה כל מוקם איחא שם גזר הלשון: ומכל חלו משנתתי יש חסד קדמונים והוסיף ר"ת על זאת הגזרה כל הפקדונות שאין לעכבם בנשיל שום תניעה רק המלמד חינוקות יכול לעכב הספר שלומו זו בנשיל שכירתו כשעבר זמנו. ועיין עוד בנזיר הגולה יורה דעה סוף סימן של"ד שכתב גם כן. עוד הוסיף ר"ת בנזירוף שאל רמ"ס שלא לעכב הפקדונות בנשיל שום תניעה וכ"י. וחיימה שאלשון רבינו כחן משמע שגם זה הוא

אבל לא יספיד שמעון בכך מינו שלו אם יש לו אעים שהחזיר מסני תקנת הקדמונים דגורו שלא יעקל אדם סקדון חברו או הלואתו בשביל ה) תביעתו לא יספיד מינו שלו, שהרי עשאוהו קדמונים כי הוא רחבל סכינא דאשכנחא) שהיה מתוייב להחזירו משום דברים שעושין בהן אוכל נפש דכל שעתא עבר עלי' כנויר בביתו) הקבוצה דימים הראשונים ילום) ועברט) כל שעתא ושעתא. רכי סליג רבא עליה ראביי כמאי דאמר אהרריה ותא קום בדינא, בתא קום בדינא איפליג אבל באהרריה לא איפליג [ומיט קאמר רבא ד] יכולי) למעון עד כדי דמינו מנו שהיה יכול לומר מכרתו לי, ובשביל שלא רצה לשקר [לא] ית) הורע כחו, אלא דאיסורא דעבר עבר, ועי' ביד טהרה' משום אוכל נפש ומיט לא הספיד דין מינו, ומראביי שמעינן התם, והבא נבי תקנת עיקול היג, דאיכא לסיחלי תקנת הקדמונים כדתלינן נבי רב עיליש דאיסורא לא הוה ספיג). ועל מינו אי אפשר לדון כי כתבתם שאין כאן מינו, אך מה שכתבתם אפי' יש כאן מינו לא הוה מועיל כלום מאני תקנת העיקול הא ליחאיני). גם [מה] שחייבתם שמעון שבועה שלא לקהי) מן העיסקא ומן הריוח כלום מכה שבועת השותפין שנשבועיןטו) שלא בטענה, זו פליאה, היא בעיני, שהרי הורגלו רבותינו להעמיד סמוך על חוקתו או למסור משבועה אם לא יוכלו להוציא או להשביע

תקנת קדמונים? ואולי יש לומר שדנינו הוסיף לומר שגם כל הפקדונות הן נכלל תקנת קדמונים כמו פקדון ספרים, ועיין בתשובות מהר"ם כיצ' דפוס קרימונה סימן קמ"ד שהבא חוכן תשובות רבינו זענין אחר ח"ל ס: שמעתי דין מיו ה"ר יעקב בר שלמה והייתי סניף עמו זדין כשחפס היר אנדחם פסרו של היר יוסף זיל עזור תניעה ישנה והלריכו להחזיר לו הספר מכת תקנת הקהלות שאין לעכב ספרים עזור תניעות ופסק שאין [זיל] טעמיה נזקוק שאין] לריך להחזירו, וזע"פ שמתחר ועומד להחזירו לעי' כן לא יפסיד מנו שלו ויטעון עליו ומשכנחא כאלו הוא נידו. ודאייתו מעי"פ המקבל (דק קדי) הוא דהנל ומצניח סכינא דאשכנחא ואמר ליה אביי זיל אהדר ליה ותא קום דינא עליה, פי' דפי' התנעט לדין אם יודה או אם יש לך עדים ישלם ואם לאו ישבע. רנא אמר לא לריך למיקם עליו דינא, כי אפי' טעמיה להחזירו מפני שאכור לחבל דברים שעושים נהם אוכל נפש מיהו יכול לטעון עליו עד כדי דמיו ולא יפסיד המנו שלו מנו דלי בעי אער לקוח הוא נידו. ומאן ראי' לדיננו, שהתם נעכז אינו חמור יותר מאלו דל' התנול ריחים, והנה מלמדי שומרי היר יוסף זיל נחלם נהרעם על זיל דהוה חזירי לו מ"ו התם נטלמתי עליך טעמיה לחלוק על דברי ר"ת שהיתה נידו קבלת אינו וקבלת רבנו שמואל אחיו ורבנו שלמה זקנו טעמיה לחמור דכדו כפגרות. ע"כ לשון החסובה אשר על סיה חסובת השאלה זענין טעם ספרים נצטיל תביעה. אמנם בתשובות מהר"ם כיצ' דפוס פראג סימן של"ד הובא תשובת רבינו כהן כמעט בהלשון שלפנינו ועד עיין במדרכי זימ פי המקבל ובתשובות מייטוני לסדר המשפטים סימן א' וסימן כ"א ול"ב כמו שגרסם ג"כ בהנהגות מייטוני פ"ח מה' טוען נפוס. ועד עיין תשובת מהר"ם כיצ' שהוליא הרב ר' משה באלך שער ראשון סימן ג'. ועיין גם בתשובות מהר"ם כיצ' דפ' סימן תשל"ה. ועיקול זה אינו יודע מה הוא אם המקבל אם לפקלקלוח". ולי נראה שליל עיקוב וכן גיל. "יעקב" נזקוק, יעקל", והוראחו כמו ולא יעקבם איוב ז"ל ד', שחרגומו ולא יעכבו. ואולי תזרות התנה עיקוב דקוף כובעת טעות הסופר לכתוב עיקול נזקוק עיקוב. אך יען אשר מלמתי הלשון עיקול נכמה וכמה ספרים, לכן לא הרהצתי להניח. ה) כן הוא במהר"ם כיצ' דפ' סימן של"ה נזקוק נעטח נכדי ודפוס. ו) ז"מ דק קט"ו ע"א. ז) כ"ל וכן הוא במהר"ם ג"כ סם נזקוק עזיר ליה נחזיר הקצרות נכ"י ודפוס. ח) נכ"י, ודפוס נופלח ז' ועבר כ"ל נזקוק ועזיר נכ"י ודפוס. י) כן הוא במהר"ם סם ומסר נכ"י ודפוס. יא) הנהח לח"ס ובמדרכי פי המקבל איחא וכי נצטיל שלל רנא לבקר הורע כפו. יב) זימ דק סימ ע"ב וענינו כמו דחליק נבי רב עיליש משום דנברא רנא הוה לומד ולפרש דכדו נצטיר מה כעסק וכו', כן תליק נמי דקדמונים שלל עשו תקנת למונת אחד ולהפסיד מעטט מנו של אחד. יג) כל הדברים מן ונצטיל שלל רנא לבקר וכו' עד כאן ספרים במהר"ם ג"כ. יד) כן הוא במהר"ם ובמדרכי כל הגעעין איחא שלל עיכז ומסר נכ"י ודפוס. טו) גם

בראיה כדורה, דאוקי מילתא אחזקה. ובעיסקא לא ינהג מנהג שותפין, שהרי חציו מלוה ובמלוה אין נשבעין מספק, וחציו סקרין כדמוכח כפי המוכר את הכית (ט). דאיתמר המפקיד אצל חברו בשטר ואמר החזרתני לך נאמן ובשבועה עיי מינו, ושטר כים היוצא על היתומים נשבע ונוכה כולו, וסרכינן תרתי דהא סקרין הוא עלניה ואי היה אבוהין קייסין) הוה טעין החזרתיו לך וכו', אלמא סקרין נמור הוא.

ופירושים) דמתניתין דשבועות (ט) הכי איתא, אלו נשבעין שלא בטענת ברי אלא בטענת שמה השותפין, ששניהם עוסקין בדבר ומורי היתרא דסמכי אהדרין, והאריסין דמשעבדי למרי אדעא לאתויי ליה רעיא בלא שכר ידוע ומורי היתרא דמדישיה קאכיל כ) והאספרוספין והאשה הנושאת ונותנת וכן הבית המוציא פועלים ומכנים פועלים ומכנים פירות ומוציא פירות ואינן נוטלין שכר ידוע על אלו הדברים, ומורי היתרא, והא דאמרינן דהשותפין שומרי שכר זה לזה (ל), מינה מצינו למילף דלאו שכר משם הוא דאטו את מייתת קרא וכיילית ליה (כג), אבל עיסקא סקרין נמור הוא וצריך שבר ידוע והוה ליה כשכיר יום או כשכיר חודש או כשכיר שנה, כגון אומן או מקבל קיבולת אע"פ דהקילו בשכרן כגון סיבול ציר ומה בכך (כד), דרבית דרבנן הוא ואקילו ביה, אבל שכר ידוע ושם שומר שכר עליו, והיה לו לשנתו במשנה ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין ושיש והאריסין, ובלשון משנה מושיבכר) למחצה קרי ליה כדמוכח באיזהו נשך — והא דקרי ליה שותף נבי ר' אלעזר (כה) כשבאמת הוא שותף, אבל ר' אלעזר [מעיקרא] לא הוה עושה בשותפה, ומהכא לא תסייע דבההיא מודה דלא משתבע מספק אם שניהם מודים (כו) — ואספרוספוס לא הוי, דאספרוספוס לדקוני לא מוקמינן, וכל נוטלי חסדים לא יישבעו שא"כ אין לך אדם שמעביר דבית של יין להבירו ממקום למקום (כז). דלא הקנו רבנן שבועה ספק אלא למילתא דשכיחא וליכא שכר קבוע וידוע דמתוך כך מורי היתרא.

ב. (אי תפיסת עיסקא אי הוה כתפיסת עיזו).

ואשר שאלו רבותי אם תפיסת עיסקא כתפיסת עיזו דאכלי חושלא (א), ודאי כן הוא הואיל וליכא (ב) שטר הואיל ויכול לומר החזרתני לך, אבל אי איכא שטר אין יכול לעכב בפלגא מלוה דליכא מנו שנאנסתי.

ואשר כתבתם כי שיתף מעות יתומים עמהם? מה בכך הואיל ולא הוו ראובן ושמעון שותפין, ובחזקת הבתים לא הוו שותפין אלא ששניהם עוסקין בקרקע (ג) דאין מהויקין עיזו, אבל אם שכרו לעשות שדותיו, ולא למחצה ולא לשליש כדין ארים, אז שכיר שנה ביקרי ויש לו שכר דלא מצינו שכירות שנה או שתיים משקעת חזקה.

זו עיפ מהר"ם ומרדכי סס וחסר כ"י ודפוס, (טו) ז"ב דף ע"ג. ז) קיים הגהת רמ"א וחסר כ"י ודפוס (יח) כ"כיי כסמך עם שלפניו איננס דפוס הוא סימן צפני עלמנו ונרסס צפני חר"ט ז"ב חס"ט. יט) סבועות דף מ"ח ע"ב. כ) גיטין ס"ב ע"א תורח מדישיה קאכיל. כא) צנח צנח דף ע"ב ע"ב. כב) עיפ הגימטא הנכונה צמרכי פ כל הנשבעין, וכו': מינה מניני למינע דלג שכר נמש הוא דלת אחית קלח וכיילית לה. כג) צנח מליעל דף ס"ח ע"ב. כד) מושיב כ"י, מהר"ם ז"ב שתיין, ודפוס צטעות משוס. ועיין נמשנה ז"ב דף ס"ח ע"א. כה) כ"י ודפוס חליעור ולינו כי הוא ר' אלעזר מהגרוניא ז"ב דף ס"ט ע"א. כו) כג סדרכים מן וכה דקרי וכו' עד כלן איננס צמרכי ז"ב ולל צמרכי סס. ועי"ש צמרכי סכמוז כספוס וקלרחים. כז) עיין לעיל סימן ל"ג אות ג, ותמלל כהאי לטנא.

ב. א) צנח מליעל דף קע"ז ע"א. ב) רמ"א גורם אי ליכא צמקוס הואיל וליכא. ג) רמ"א גורם לו חין צמקוס דלין.

תשובות ר"ת סימן לד

ואשר שאלתם על עיסקא סתם אם קוראד) שותפות או לא לעיסקא וזו? לא ידעתי מה יש בין זו לעיסקא סתם רק מה שכתבתי דלית ביה מינו.

ג. (בענין מי שקפץ ונשבע טרם נתחייב).

ומה שמעין שמעון שקפץ ונשבע טרם) נתחייב? אלו היה חייב שבועה לא היה נסמך בכך שצריך לישבע אחר מעשה ביד, וקשה נול הנאכל, ושמה אחר כך הרשיע ונול ואכל או פשע ומשתמיט או אסיק וזו אסקונדרי או כי קניא דרבא ג). והיה רקספה ונשבעה שלא נהנית מן כתובתה ומורה רב בקוסצתג), על דעת ביד נשבעה אבל התלמוד לא חש להאריך במילתא דלא צריכא ובעיכ כך השביע משה את ישראל ד).

ד. (המחויב שבועה ואמר נשבעתי בב"ד פלוני אי נאמן).

והמחויב שבועה ואמר נשבעתי בב"ד פלוני והלכו להם למדינת הים נאמן דלא נרע מפרעתי דנאמן, אבל שבועת היסת איכא דלא נרע מאין לך בירי כלום למאן דמחויב ליה שבועת היסת דמפי איכא דררא דממונא הנא מהתם). ובהוזק כספן נראין דברי רבנו ג) מרברי רבנו האינ) שמסרש שכננדו נשבע ונוטל דסבר מאי שנא מוזק כספן שאומר פרעתי דצריך לפרועו בפני עדים, כספן דנשבעתי נמי צריך לפרוע בפני עדים דאין זה דומה להאי דאכיל תרי מינייהוד) דהאי רועה גולג הוא.

ה. (בענין כתנה שיח להיות פטור משבועה ואם הוא בלא עדים).

ואשר שאלתם מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה) ואם הוא בלא עדים? אמנם בלא עדים נאמן לומר לא שעברתי את עצמי, דאיכ ההוא עוברא דשומשמי דהוה ג) היאך יכול לומר בהא ג) ביתא קמך לא מבעיא שיש וכו', אך שבועת היסת איכא דהוי כמזענו מנה לי בידך שקרון דהיני שומר דירי הות, והלה טוען להרים, דהיינו נמי פטרת משבועה, והתלמוד ד) לאות) דוקא נקט, והיה לכולהו). וההוא דהא ביתא קמך אם לא שהורה המסקיד היה צריך שבועה, אבל אם יש שטר שקרון אין יכול לומר פטרתו מן השבועה אי ליכא עדים שפטר משבועה דליכא למימר מנו הואיל ואיכא שטראז).

ו. (שבועת שותפין אי דאורייתא).

וישבעת שותפין אי דאורייתא אי דרבנן? פשיטא דמרבנן היא חדא דליכא איצטריך דאורייתא אלא במורה במקצת ועוד הא אמרינן בבולא תלמודא איצטריך

ד) רלוזים גורם קרוי במקום קורא.

- ג. א) נדפוס וכ"י איתא ערס לא נתחייב, ורלוזים חזק מלת לא. ב) עיין נדלים דף כ"ה ע"א וטעוה דף כ"ט ע"א ג) ניטין דף ל"ה ע"א. ד) טעוה סס.
- ד. א) זה כדעת רב סאי גאון ורמנ'ן ננימוקי יוסף ג"מ פ' שנים אוחזין דף י"ג ע"א ולא כר"ף ורבינו שמה הונא נמדכי סס וזהו שפטר רבנו לקמן גבי הוזק כספן שלא נדאין לו דברי רבנו האי, משמע שכלן לענין טעוה היסת מודה לדנניו, ותימא טעוה יש סתייה לדנני רבינו לעיל סימן ל"ג אות ב, כי סס נראה טענת רבינו כדעת הר"ף ורבינו שמה. ועיי"ש בהערה א' ולי"ע. ב) עיין רש"י ג"מ סס דיה הוזק כספן לאותה טעוה ועיין נדלים סס. ג) כן הוא בכ"י אונס נדפוס איתא במקומו: שהוזק כספן שאין דנני רבינו מדנני ובהאי, ורלוזים הגיה מעלמו כמעט ממש כדנני הכ"י. ד) ג"מ דף ה' ע"א.
- ה. א) ג"מ דף ל"ד ע"א. ב) סס דף מ"ט ע"א. ג) רלוזים גורם סס במקום נחא. ד) כן נכב רלוזים במקום התלמוד בכ"י ודפוס ה) כן הוסיף רלוזים, ונדפוס וגם בכ"י ליתא למלת לא, ו) רלוזים נכב לכח"ז במקום לכולהו נדפוס וכ"י. ז) עיין ננימוני פינז ונהל' סכירות הלכה י"א וי"ב ע"פ חסונות הגאונים.

תשובות רית סימן לד לה

קרא למעוטי ספקא מכיש דלא ריבחה תורה שבועה לספק ומקרא לא ימצא לכך ה).

ואשר טוען ראובן כי הודה ה) שנמל חלקו כיד ליטרין ושמעון משיבו לא הזכרתי ליטרין אך מודה הוא שנמל חלקו מן הריוח, וראי מאותו זמן אין לו בריוח של מחצית הריוח שמגיע לו ליתן לראובן כלום כדאמרין ג) רי מנשיא נמל מחצה בשלו וחצי מחצה בשל חברו א"ל אכ"י מאן פליג לך ועוד מקום שנהנו לגדל וכ"ו. וזו עסקות מלכות זה מקום שנהנו להלוך וליטול נפקד ומפקד חלקם או שלא לחלוק ולהיות ד) רווחא לקרנא משתעבד, אבל בהמה איא לחלוק והיכי דנהנו שלא לגדל נמל חצי מחצה בשל חברו או איכא דפליג ליה כדאמרין ו) אייתי תרי [מגן] תלתא דסלגת קמיהו, ועל זמן שבוע או שבועות איני יודע, והא ודאי יחזיר כל הריוח שלו מחצי ריח ויתן אל לבו פן יעבור, והרי זה כאומר אינו יודע אם נולדת ה) ויש לו לצאת ידי שמים ולדקדק, בזמן שהוא אימר דלא רמי אנפשיה שוה שתובעו נולתני סמוך שלקחתו) ואנן סהדי שוה שמעון לא נתכוין לנזול אלא להחזיר כפי המנהג, ואשר אמרתם כי לא עשו ציוויכם האמת אתכם ועבר על גירותיכם ואולי משנה. ומעתה אם לא יציית לכם להשיב ליד ראובן תחרימו עליו בהסכמתו, ועל דיני תביעת שמעון לא נתמצעתים) בדבר עמכם כמשמש.

ז. (בענין גולמי כלי עץ סמאין).

והדיא דלשוף דפירקא קמא דהולין) בבלי עין טמא דלנוי הוא וטמא) והיה דפיב דסנהדרין) משישוםם בעור הדג נבי משה ועריסה להחליק ולתקן הסטה, שלא יסרט בשר היושב עליו וסוהר, כדמוכח במתניתין במס' בליס ד), דקתני התם הסל שיחסום וינקטה) והוא תיקון הסל ולא נוייו. משום הכי סריך נבי משה ואי סירוניה מעל גבה למה לי שיפת עור דג להחליק הלא סירונו [אינו] מסרט בשר היושב על המטה שים, ולולי עול כבד ער יעבור ועם וילך זה המושל שלי). הארכתני בלשון צה, אך מירדי דהקוני ואולי ילכו להם והייתי מוצק וקבעתי עתותיי. בעזרת צור אבותי לחיים ולשלום.

סימן לה. תשובה להדר יעקב מטרנא?

(בענין קיום השטר ע"ש עדים ושטר יוצא מתחת ידו).

תשובה על אשר באת לדעת אם לכך ולכי שוין בקיום השטר, על ואת אודיעך את לבי אם טוב ואם חילוף ה).

- א. ה) כלומר ואנן קי"ל ששוחטין נשעין צעננת סמא. טבעות דף מ"ח ע"ב. ז) הגהת רמ"ם נמוקס ניהודה נכ"י ודפוס. א) צ"מ דף ס"ט ע"א. ד) כל"ל נמוקס ולהגיה נכ"י ודפוס. ה) צ"מ דף ל"ז ע"ב. ו) צ"ק דף ק"יח. ז) הגהת רמ"ם נמוקס מן זמן שלקחתי נכ"י ודפוס. וכוונת רבינו שלכך חייב ללאת ידי שמים שתביעה זאת היא כוונת טענה נרי קלה. ח) כן הוא נכ"י ודפוסם נתולעו וכינה רבינו לא הכנסתי את עלוני נדבר.
- ב. ה) חולין דף כ"ה ע"א. ועיין סס נמוקס ד"ה להקטין בטובם. ז) כל"ל נמוקס סוהר נכ"י ודפוס. ג) סנסדרין דף כ"י ע"ב. ד) כל"ס פ"י ע"ז ו"ג ה) נוסחה איתא ויקנב. ו) לא כדע מי הוא המושל הרע הזה.

סימן לה. התשובה הזאת הונחה ברובה ובשינוי לשון קלת בהנהגת מרדכי כתובות פ"ב סימן קמ"ו. ועוד עיין חוס' ד"ה דילמא זיופי זייק כתובות דף כ' ע"א ומתמדכי סס כלאה שהשואל אשר השיבו לו רבנו זזה היה ר' יעקב מטרנא. אכן על השואל הלז ונס על סס עירו אם היא ידאכי הידועה לו מקום, אחר, לא נודע לנו מאומה. ועיין בספרו של הסנס שמואל קאהן על ר' מרדכי בן הלל, גראטץ וואלפאסטשריפט 1878 לז 84. כי נכ"י B. und W. נקרא הר"ר יוסף מטרנא. ה) ליטנא מעליא נקט נמוקס רע.

מקום ע"ם עדים ושטר אחר יוצא מתחת ידו באותה חתימה של ראשון, אם יכלין עדים לקיימו אם לאו, כי היכי דאמרינן בקיום חתימה מהחתימה אם היא בידו דכוונתו כיוון (ג), הינן יש לנו לומר בהעדאת עדים, ואם לא נאמר כאן משלש חתימות (ג), אמנם אדוני אם חרקה ותמצא באב ואמר) וטעם גדול כשאנו באין לקיים החתימה מחתימה ודאי בעינן שתי שדות או ב' כתובות, לפי שבשטר אחד אין אדם יכול להכיר ענין כתיבת העדים וימנין דשביק רוחא וימנין דחיק עלמא וימנין דחסרה) לגניה דחית וימנין חלי ליה לכרעיה דידהו וימנין דלא עבד, הלכך (ו) בעינן שתי שדות דרלמא בתרי זמני מכווני ידיהו, ובדין הוא ראשי' בהכי לא סגי לך אלא משום דלא ליססרו בעלי חובין. הלכך ביוצאין מתחת ידו אמרינן דייף, דאילו ביוצא מתחת יד אחר אחרשים אנו בושין אף כי נגלגל עלינו ישנים, דאיכא למיסר כוונתו כיוון. אבל קיום שטרות ע"ם עדים אפי' למלוה אלף שטרות לא אמרינן דייף, שהרי העדים מתוך בית הלב וסביעת עין הם מעידים, דסביעת עינא עדיף מסימנא, וכחוש השער יכירו השנין; משאיכ' במרמס חתימה לחתימה, שהרי כמה דברים מצינו שאין מקיפין) משום דעשוין להשתנות גם זה כמו כן, הדע לך סרבעינן שתי שדות, ועוד צא ולמר דאמרינן) היה לו יודע עדות בקרקע ונסתמא וכי' ומסקינן כי אפי' כיון מצרנהא בקרקע, מדה בנלימא ומשקלא בנסכא לא מהימנינן ליה דנלוהו אמוראי איתותב. איכ' יש לנו לומר (ט) בסביעת עינא חליא מילתא ולא ברימיו מלחא למלחא. ובדין הוא דבקיום חתימה לחתימה לא היה לנו לומר כן אלא משום דלא לפסדי לקוחות; ומשום דענה רב אדאי) בחתימת ידו, מ"ס הבין מעצמו מה שלא היינו מבינים מרימיו חתימה לחתימה. ובשביל אלו הענינים היה לנו לומר שלא לקיים שטר משטר, כי ידע ויבין המבין על החתימה מה שלא יבין המרמה, וגם יש לנו היכי דאיכא ערי חתימה, מה שאין כן בקיימיה) חתימה מחתימה (ג), דהיינו דמעידין על החתימה אפי' אית ליה כתב ידם של עדים במקום אחר, אית ליה מנו דמצי למיסר אין בידי מחתימתו ויכול היה להמצינו וכשר. ואפי' עדים מעדין שיש לו אי נמי משוה ליה ראינה) אין בכך כלום שהרי ערי חתימה מעידים על שניהם וסה

(ג) כחצות דף כי ע"א (ג) ל"ע שלם חתימות מאלן דכר סו"מ. ואולי יש לומר שכוונתו משלם חתימות עם אותה החתימה שלטו רולין לקיימו, כי מנלעדה לדיכין שתי חתימות נסתה סטרות כדאמרי נהדעני סם ולרב שינוי בר אפי' דוקא גיולא מתחת ידי אחר. וכונה השואל, אם לא נאמר גם כן שהעדת העדים לא תועיל אם הסער ניד ראובן דהייסין לזיוף ואיכ' לדין לקיים ככתב מתוך הכתב ע"י שתי סטרות שיולאין מתחת ידי אחר. ואולי כונתו בשלם חתימות שלדיכין עוד שתי חתימות שיולאין מתחת ידי אחר מלכד הסער שיולא מתחת ידו. (ד) שלפון מנוונם קלח וכוונתו אם חרקה ותצדק צלח ואם, כלומר צמקור הדבר לו תמלא. (ה) נהגתה מרדכי סם איתא דמטק צמקוס דמטר. (ו) כן הוא במרדכי צמקוס הלכא ככ"י רשום. (ז) כמו אין מקיפין צבועי חולין דף מ"ו ע"ב. (ח) צנח צמקוס דף ק"ח ע"א וע"כ. (ט) במרדכי איתא חלמא צמקוס איכ' יש לנו לומר. (י) אולי ל"ל בר אדא ורובה על מעסה דרנח ורב אחא בר אדא צנח צמקוס דף קס"ז ע"א. וכונתו, כי מעסה אלו רואין סוף צמניעות עינא איכא למיטעי, אבל מעסה אלו רואין גם כן שפי' הראיה צא רנח על האמת מאחר שלא חתים מעולם קמיה דרב אחא בר אדא, מה שלם היו מצנינים ע"י דיעו. (יא) כן הוא ככ"י ובפרסום איתא בקיימי ורל"ס הגיה צמקיימי. (יב) כונת רבנו בעור טעם אחר יש לקיים את הסער צדוות העדים על חתימתם, אף שכתב ידם יולא מתחת ידו, מעסה דנאלן צנח הסער מתח מנו דאי צעי מלי להטמין ולומר אין בידי מחתימתן, משאיכ' בקיום חתימה מחתימה שלא לדין להיולא אם להסער ולהלכות את כ"י מעדים, (יג) ל"ל פרוזה לומר אם גם את הסער האחר לדין לו להלכות ולקיימו ע"י העדים, ואפי' שלא אין מנו כמו כסעדיס מעידיס

ראיה לסמל את השני ולהכשיר את הראשון שהרי [שמאן הקדמו חייפו, וגדולה
 מזאת נאמר שאפי' (קיימו) יד] שטר בשתי שדות היוצאין מתחת אחד יודיעו ויבררו
 אם [לא] טו) כיוון חויף ויקיים השטרות כולן שבידו ע"י אותן היוצאין מתחת יד אחר,
 אפי' הן אלף בידו, ולא סלון רבנן בין קיום שטר אחד לקיום בי שטרות, יתן לב
 אדוני אולי יישר.

סימן לו. שאלה מאורליינים לרבנו תם.

ביררתי לכת אחר ביד יפה, אחרי רי לבית שערים א) ההרש והמסגר רבינו הקדוש,
 המקום יהיה בערוז ומנו רבי יעקב. וקבל אני ראובן לפני רי על אחי
 שמעון ששאל ממנו סרכבת הנשים שהרהינה אצלי אחר צ) שר וצורר אלס, וידו
 חקיפא על עצמי. ואמרת לא אעשה כי אם עים השר או השרית. חור והלך לו שב
 ובא ואמר, האמת צוותה השרית. האמתני בראש מילה ואמר עתה השאילני אותה
 ותסמור אותה לשלוחי, ומסרתיה לשלוחו כאשר אמר, כי אמרתי שארית ישראל לא
 יעשו עולה ולא ימצא בפיהם לשון תרמית. אחרי שובו מרכו הוא ואשתו החזירה
 לידי. והגר הוגר לשרית את כל המעשה, כי ראוהו עבדיה בסרכבת ושלחה אלי
 להביאה אליה, ראתה כי נכספו פניה ונקרעו שיריה ונשרו קליפת עלי זהב בכסמור
 ופרה מעליה, והחזרתני בכעס ואמרתני לשרית הלא הוא אמר לי היהודי שציוותני,
 אמרה להדים. ועתה שואלין ממני הפחת ומנומין עלי לאמר אצוה אחד מעבדי וישבע
 שנפחתה יותר מבי דינרין. פייסתי לאחי בפני קהל ועדה לפצני מידם פן אפסיד על
 ידו, כי שאלהג) שלא מדעתם כאשר אומרים, ולא אבה לפצני וסולך אותו לבית
 הועד ויקב הרין את ההר, האמת והשלום.

שים לה, שגם אז אין כח ענו. וימי כשר שהרי עדי חתימה מעידים על שיהם. חס עוד
 טעם אחד להכשיר את הסמל הי"ל. יד) כן הוא נכחי ודפוס וליג טלרין למחוק. טו) כליג
 ומסר נכיי ודפוס.

סימן לו. השאלה הזאת מאורליינים אשר תכיל את הטענות של שני צעלי הרב היא החומס
 נפוסה נכס שלמה נר ילחק וגם יוסף נר ילחק. לפי הנראה שני החכמים האלה
 לא היו אחים אף שטענות אביהם שווין. כי לא היה נלמי ספק שום דבר על זה בחטונת
 ר"ח כשנכנה את הלאסון נכס הרב, ולא הסני נכס נחור זקן הסגר. וכן נראה מטענת
 שמעון המתחלה במסגרותיו, שכתב עם שים הנה הרב רבנו ועוד אחר ועל השלישי לניד
 ינחין, וכפי הנראה האחר השני הוא החמוס עם הרב חס ר' יוסף נר ילחק, א"כ לא היו
 קרובים שפסולין לדון. ועיין בספר ראב"ה שהוליא לאור החכם ר' חיים נתן דעמנילעד עם
 שירשו לית חן דף כ"ג ע"א שכתב עם נפירושו שהראב"ה נפתח אל הרב ר' שלמה נר
 ילחק החמוס פה הוא דמי ז"ל. וכל רואה יכסים עם החכם הגיל שליחו רפ"י. והחמוס
 השני יוסף נר ילחק הוא הרי מאורליינים הנודע מנעלי החוספות והוא היה תלמידו של
 ר"ח (רפ"ל סימן כ"ט), ועיין לקמן בשאלתו סוף סימן ל"ח שכתב, כמו שלמדתי רבנו.
 ועוד עיין בחטונת ר"ח סימן ל"ח אזה נ' שכתב לו סקן פירש, נחיתוהו הנס". ועם שקרלו
 ר"ח עם אחי זה רק דרך חנה, ולזה שחשבו כי היה גם תלמיד רבנים עמו שהרי ר"ח
 קרלו אחר מות רבנים אחיו הגדול ממנו. וגם לא היה מחנך התופי שהיו כבר לפני רבנים
 ור"ח ועיין מה שכתבתי למעלה בסימן י"ד בהערה ראשונה. אך לפי הנראה הרי מאורליינים
 היינו מד עם הר"י יוסף נחור שור וכמו שהוכיחו החכמים גדלםם ונעלניעד נצמי מעלנלן
 ט"ל נד 94—93, והחכם קופפמלן REJ. IV p. 220 ועוד עיין Gallia jud p. 34.
 וגם מה שכתב החכם ר' לודק הכתן REJ. III p. 6. ח) עיין סההרין דף ל"ג ע"ב.
 ז) אחר כן הוא נכיי ודפוסם מאחד. ג) כלומר שאל את המדכנס. ד) הנין כן הוא

ויען שמעון ויאמר הנני ד' שמעון משיב את ראובן כשער בת רבים, אשר הנחליסם, דברי בנים. האומנם נכוחות אדבר, כי לא יתרוך רמיה צדו. אמת באתי אל ראובן לשאול ממנו המרכבת ויעני, לך שאלה מאת השרית ואלך אליה ותרשיני אם יחסוך ראובן כי כידו היא וקנויה כידו כמשכון. ואחזור אל ראובן ואומר לו ועתה הורשתי ממנה עתה השאילני וכא עמי לביתי ונשמרה יפה, ויאבה האיש ויאמר לחיים, ואומר לו איב תביאנה לי ולא אפריח עד המקום אשר היא שם, ויעש כן וימנע מורח, אחר כך שאלתיה ומשכתי(ה) ונסע אני והוא לבתינו שלמים והפצינו, ביום שובי החזרתי לו המרכבת, והוא לא משך אצל השרית ואצלות. עתה כעסה השרית עליו היא ובעלה עיד משכונם שבידו ושותפו, כי לא רצו למחול הרבית ברצון השר והשרית, וכן נודע בעירי, לכן העלילוהו ויעשקוהו במרכבת, וחמסי עליו כי מוליכני הוץ לעירי חנם, ולא המתין עד כואני אל מקום ביד הן פה הן במקום אחר. כי הנה החזרתי המרכבת יפה ולא(ע) נפחתה שוה פרושה, אם לא על ידו וכרשותו, רק מחמת מלאכה, ואנא לאו לאוקמי בכילתאי(י) שאילתיה, ואמתלא לדבריי, כי זה לי ג' חדשים להשובת המרכבת אל השרית ותראני אחר כך סעמים ושלש ולא(י) קראתני כלום, והוא קראני חנם, כי עדיין לא הספיד מאוטה. ועל אשר דבר כי מנמיץ אותה, ינורתי מן יעשו קנוניא עלי הוא והם, כי אויבנו [הוא] זה מצי ימים ולאחד התנלע ריבנו נקראתי סה(י). והגני שמעון מתרה אותו לכלתי ימים אותם במרבית כסף רק ברין אבקש לתשלום לכן לא ישטר כלום. וההם המפצל שקתות ברהסי(י) ירונו על כל מקראינו, ותשובותינו אמת ושלום, ושמא לא יספיד מאומה. ועתה מורח אני חנם, ותובע אני ממנו שכר מורחי וביסולי, ויבאר לנו רבינו הכל באר הישב, גם כי שכר שליח יושלם, כי אני(י) רוצה] להמתין עד ראותנו עובר ושב וברצונו המתנתי מסני החיסרון.

ויען ראובן ויאמר: מבין ריסי עיניו של זה האיש ניכר מי הוא ומה בלבבו, מה מיבו ומה תוכו כי די תוכו כתיב(טו) אפילו לבר הראשון, ואשיבנו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. על אשר אמר שאמרתי לו לישול רשות מאת השרית ואח"כ אשאלה, רשיון זה למה ומה יתרון לי ומה מיעיל מאת-ה שהשאלתיה ובתורת שאלה באת לידו מירי? אך האמנתיו שנשל רשות משרית ולא חשרתי כי חשבתיהו לאיש תמים כי לא הכרתיהו כי חדש הוא מקרוב בא, ועד עתה לא שמתי אצבעותי בארם בין שיניו. ומה שהוכרתי שם השאילה בעוונותי לסי שהלשון נוסל על כסות וכלים חמור ושור ושה וכל הבהמה דבר החזור. ועל שמוען [שאמר אלי] בא עמי ונשמור חסך יפה יפה, דבר שקר וכזב הוא, ולא היה, אך נודמתן לנו דרך איש לרבו, כל אחד לצרבו ולא איש בשביל חברו. ויחדיו לא שבנו ולא חזרנו, ואפילו היה כמו שאמר שכתורת שאלה בא כידו מה שלא היה, כי ינורתי מסני האף והחמה של שר ועל מיעושו המקפיד(טז), יותר מרבו, המקפיד(טז) משר אחר כי רצון הוא ורב כעם.

צ"י כג"ל נמקום סני נדפוס. (ה) נמקום סמחאספוס סס כל הנחלים. (ו) כנו לחיי נליסנא דגמלא. (ז) כג"ל נמקום ומשכתייה צכ"י ודפוס. (ח) הלפון נמנמם וז"ל והוא לא נעכה אלל סעריה וינה אללו. (ט) כג"ל נמקום ויפה לא צכ"י ודפוס. (י) צכ"י, ונדפוס נמליחא עיין צבא מניעאל דף ל"ו ע"ב. (יא) כג"ל נמקום לא. (יב) כג"ל נמקום נס. (יג) זה רבינו יעקב חם. (יד) צכ"י ודפוס כי יסלם אני להמתין. נחשו טעה ספוסל לכתוב מלח כי מצריכה להיות קודם אני קודם יסלם וממס סגלח דוגל סנדדס אל סענין. ולפי דעתי גם נמלה אני טעה כי ל"ל אינו ומוסך על חזונו סהול אינו דוגל להמתין וכו'. (טו) עיין אצ"ח דף ג' ע"ב. וכוונתו בדרך הלגה כי כמה מחשבות רעות יש נקרבנו. (טז) כגסס רל"ח' נמקום סמפסיד צכ"י ודפוס. וכלומר ססול קפדן יותר מנן סעריס.

וראיתי בסוף מה שאמרתי בתחלה, ואפי' כדבריו לא הייתי שואל לו לא שכירו ולא לקושו לא במלאכה זו ולא במלאכה אחרת ואפי' להשקותו מי מערה(ה). ועל אשר אמר שנשאלתי אצלו להביאה אצלו להמניעו משורחו, הלילה כי לא הוצאתיה מרשותי ואזור מוכיח עלי אשר מסתה הלויה בו וקשורה, כי איך יכנס בחדר המשותף ויהי פותח וסוגר בתיבתי. אך אל נכון מחרר לבית הוצאתיה למיסר פעוניה ולהראותה לשלוחו. וכשהחזרתיה בו ביום שראתה השרית נפלו פניה ותבער כמו אש ואמרה מדוע כך עשית, ואף קורם שנתגלה הרבר לשרית היתה מנומת, אם אמת שהיהודית היתה יושבת עליה ודוכבת, לא ארכב עליה כל ימי עולם. ועל אשר אמר כי כעסה השרית היא ובעלה עלי על אשר לא רציתי אני ושותפי למחול הרבות ממשכנותיו כרצונם, גם זה הבל, כי לרצונם עשינו ומחלנו כדברם. ואפי' כדבריו, ומה בכך? לא נתן שלנו בעל כרחינו. ועל אשר אמר כי מוליכני חזין לעירו הנם, הבל ורעות רוח, בירדתי בפריש לא רצה, ובעירנו אין מי, כי כלם אחים וקרובים לבר רבינו שלמה ברי יצחק, והוא לא רצה לישב, ובירדתי הרמה(י), מקים שהשבינה שורה. ורמב"א לי עבדית שנתליתי באילן גדול. ועל אשר אמר שהחזירה שלמה כי לא נישחתה ברשותו, ברשותי וראי לא נסתתה, כי לא נשהמשתי בה מעולם. ומה שנסתתה מחמת מלאכה ברשותו ולא לאוקמי בכילתא שאילתיו, ילך וירון בערכאות עם השרית והשר, לאו בעל רברים דירי הוא ברבר זה ויפצני מידם ומפי אריות, ועל שהוציא אמתלא לדבריו, שלאחר שהחזירה ראתה השרית פעמים ושלוש ולא קראתה, באמת יפה אמר, כי ממה תקראנו וממה תשאלנו, כי אמרה מעולם לא נשל רשות הימנה ולא רבר עמה מדבר זה, ועל אשר אמר כי לא הפסרתי עדין כלום, באמת הפסרתי כבר מי דיגרין והי' שפומים שהיה חייב לי השר שאינו רוצה לפרעם ועוד קורא עלי תגר ומזמין אותי לדין. ועל אשר אמר שרואנ שעשיתי קנוניא, חזי לזרעיה ראכא למסור מסון ישראל למסיון ולעוכדי עין, וינוור הרב באלה ובנירוי על מי שעשה שיודה והוא יהיה נקי. ועל אשר אמר כי אויבתיהו זה מיו ימים ובהתנלע הרוב נקרא, יש בעירנו נאמן לכל כי מקורם לכן נקרא, וענה זה שילך ויוליד עמו שרים לפצותו ואמר אל המדברים שלא יניח שאפסיד כלום. ועל שמתרה בי שלא לעשות שורה אך אוכל להתגר בו מלחמה, והוא אינו רוצה להציל, ועוד אם צריך הוא מה לו ומה חסרויט)? אך הלב יודע אם לעקלגיט) אם לעקלקלות. ועיני רבינו רואים ומסליא לעשות לשם עקמוניות שבלבבו, והוא השלום.

[ויען שמעון ויאמר] בפלגות ראובן גדולים חקרי לב יראו ישניחו וימצאו (לי'כ) העתק אשר בלבבו ונס(כ) תהלכותיו אשר בחלקקות המה, לכן ענש יענש במשחה כום מרור ובסרה העורף על מכשלת מערה(כג) מכתבו כאיש(כ) המשתאה ומתעבר על ריב לא לו. ובורה מלבו דברים שהם מרמה ותוך, כי בראשית משנה מענותיו הללו כופר דבריו הראשונים באמרו לא שאלה שמעון. אך אמנם שואל

(ז) עיין מיימדל לדבא ז"ע דף ל"ז ע"א. (יח) זה נדמונו נתקומו של ריח וכן קורא לזניע לזניעם שמואל הרמתי. (יט) כלומר אם לדיק הוא למה הוא ממנה אומר. (יא) לעקלי כלי נמקום. לעקטי נכ"י ודפוס. ועיין המאמר נסכהדין דף כ"ו ע"א. (כ) לדין למחוק. (כא) וגם כן הוא זכ"י. (כב) כן הוא זכ"י וגם נדפוס וקשה להלמו. ולי נראה שליל הידיעה נמקום מערה וזוהו על סרה העורף זיירעות המשכן מעלנו צו וכפלה וגו'. וטעם הידיעה כמו יריעות סיה וטעם מכפלה הידיעה שפנה והכפיל לאונן את פענומיו. וכוננו סלאון יענש על סהכפיל יריעתו לזוז עוד טעם שניה נענעונו, נסרה העורף כלומר טעם שמעון יעדף יריעתו להשיב עוד שניה על טענת לאונן שנייה, והמלה מכפלה חולי הטעה את הסופר לכתוב אחריה מערה נמקום יריעה. (כג) כאיש כלי נמקום זניע נכ"י ודפוס.

הייתי ולא שוכר ומסקיד, ועל כי אכר אשר לא נשאל אלי, אמת נשאל אלי היה כאשר אמרתי. שאלתיה ורצה, ולאחר רצויו נוסיתי להביאה וכל שחתתיה ומכסיה, ומרכבת היתה בנסים קידם וילך ויביאנה אלי ובעדו הולך ובא משכתי, ועל אשר אמר כי ביום השבתה כערה חמת השר לא ידעתי, לא נקראתי לא לדין ולא למלא חסרונו לא מאתו ולא מאת השרים ולא נקראתי עד (כד) כהיום. ומה שקראתה) להביא מעד, העד שנקראתי (כ) יביאנו לפני רבינו, והנה ידעתי כי הפיה כוב, אך האמת לא אאריך. הנה שמעון אחי אשת ראובן מתלונן ומגוס אותי ואותו בעל אחותו לאמר, מה זה עשה ראובן. הלא אמרתי עסק שאילתכם אל השרית והיא לא ידעה, באמרה מפני המגור אותו המגוס כי נושבה (כ) היתה ושאלה סוס והבלימתו ואין שם לה, ושאלתי וזה לפני והוא לא הלוח מאומה מיום בואו מה לכן בפה כדברכם וסיפרו לנו כדבריהם הללו עניתו מרם אך אל השרית ואתי השרים להפיצנה אשר תסידם (כח) רבר רב אם אוכל בענין אחר (כט), אתעתע בו. ואלה הרברים שלא בפני בעל ריבי היו. ועל אשר אמר להפיצו לא אפיצנו רק ברוך, גם אמר) אספה את אשר לא עויתי, כי לא פנמתיה כלל רק מחמת מלאכתה, ולא עלי לסצותי ברברים בערכאותם. לא כי משע ראובן והיורד בתשובת המרכבת אל השרית ויאחיה אותן ימים והשאלה לאחותו ויקלקלה בידים להעליל ולוועד. לכן לא עלי המלאכה לנמור, ועל אשר אמר כי הפסיד מעותיו לא טוב רבר, כי יש לו משכון בחובו, ואם כה יאמר, אין לי מיהושל). וכי עלי לחקן שמוותו להאמין להם בכרי, כי אברה אמנתם חסה נכרתה, גם ידעתי כי לא בוועד הפסיד כי לא ויעדו אותו עריין, אך מנומו בעל מה בכתבו. ואם כה יאמר, ינורתי מחמת המציק, אין זה אנס אלא יראת האשול הוא ולא אינם איש ישראל עד היום, ועל תשובתו להוליכו חוץ לעירי לוועד, ברצוני היה מסתין עד בא מה שלישי להמציב צעד, כי יש הנה הרב רבינו ואחר (ג), ולא יסתין, אך נסרה עצתו ויקראני לכת לפריש מקום שם אשר הנחלים, ועל אשר אמר למה התריתי בו לבלתי לפשר מאחר שאני זכאי בעיני, הנה לא צרקתי כי בעיני, אך את משפטי חוקי הצעתי לפני רי יעקב בן מאיר (ג) רבינו ובית רינו, ועל אשר השיבני למה תקראני השרית יען לא הרשתי, גם זה הוללות ומכלות, כי היה לה לקרוא לי להכיבני, אך מפני עיקר מענתה הניחה, כי נותנת מעס לפנס היא, ואני לא פנמתי ונפשה יודעת, לכן לא נקראתי, כי השרית [אין] שוה (ד) בנוק השאלה אם לא על איהם, והצור ינסלני מכף כל אויבי.

תשובת ראובן: שתיקה יפה ואימת הרב אל נכון נכונה ולא כיהרתי מאומה וארור נוכל, אם לא ימצא כמו שאמרתי, יניר רבינו מה שיהיה. נודע כי הבאיש את ריחי בעיני השר והשרית, ובעצמו הצית אש בנופו של משכוני ושרפו זגום לאבד את שלי בידים ושיסה הכלב האנס את חובי גם יותר, והלכה חזרתי לפני

(ד) עד כן חיקן רחיים וטייר נמקוס ענימים נדפוס וגם נכיי. וחולי ז"ל עד כי אם היום. (ה) כלומר מה שאמר. וחולי נתפדו שחי חינוח מתינה חתה וז"ל ומהשקלא, כלומר ומה שנוגע לשקר שאמר להניח סעד. (ו) סנקלחתי ז"ל נמקוס סקלחתי נכיי ודפוס (ז) נדפוס נספנה. (ח) נדפוס תפקו דנה נמקוס תפסידם נכיי. (ט) כל הדברים האלה מן צאמרה מפני המגור עד כאן הם קושי הננה. ונלתי ספק נתקלקלו חתה ידי הסופר ומעוות אשר אין יוכל לחקון. (י) חולי ז"ל אז נמקוס חס. (יא) מיהושט כ"ל נמקוס מי יחוס. (יב) שהם שנים ולהם ינח השלישי לנשות בית דין. (יג) לפני רי יעקב בן מאיר כ"ל לפי דעתי נמקוס והנה לא ידע מאיר נכיי ודפוס. ולחיים חיקן נספדי לפני נמקוס והנה וחת המלוח לא ידע מאיר חק. (יד) נכיי השרית שוס נדפוס השרית

שמשלה ומסשים בני מעלי לנוול סרהסיאנה) וסומני ארן) להוליכני בערכאות הנקמי בכובסי הוא). ודסקין לעיל ונחתין לתחת ומזרות בלבנה שמעו, שבא השר ברחובותינו ופגעו ואמר שלוני שקרן בדאי וכזבן, למה אמרת שהשרית השאלתך זה הכומני לך). ונשבוע: התלוי! לט), שתלקה בחסר ויתר. ונס בו כיום שהראיתיה את השרית קראתני ובו כיום קראתיו ועניני: או בעצמי אלכה שתידה ותכיר ישהשאלה לי או אפצך מכל הסנוךך עד סרוטה אחרונה, ועד עתה החרשתי עד בא יום הססרי. ומה שאמר שיש לי עד שקר, אמת קראתיהו ולא אמרתי שיש לי עד, מאחר שהיה קורא עליו תנר, ושלוס רבינו יגדל.

הנני שמעון משיבו, כי תולעתו הכאישה ריהו ולא אני, ולא הצתי אש במשכנו ולא נדמתי לו הססר בידים ולא הספרתיו סרוטה ולא הביאותיו בערכאות ולא הססיד כלום, כי חנם תובעו הצורך. ועל מה שאמר שבא ברחוב וקראני, מקריאתי זאת ועל אשר השיב, קראתי ועניתי לכת צדיק ותורה ותכיר, אמת קראני ולאחר שלמתי(ה) כמה וכמה ימים כי השרית בידי להורות בעל כרחי, נס עתה אני למלא חסרון שהזקתי שחכתי כתשלומו. ותיי סכת אדוני שלמה במרבית תורתו ...

נתעצמו ראובן ושמעון לדין ובררו לכת אל אהל מועד מקום משמש לאכסניא של תורה מקום השקאת העררים, אשר משם מעיין נובע מי חיים מתפוצץ ויורד ונפדר לבסה ראשים, להשקות את נהל השימים, להדריכם בדרך ישר, להציל עשוק מיד עושקו ולהוציא סרף מבין שיניו והעושק ליענש, צדק לזה ולזה להיות לסומא עינים ולספס רגלים סומכות לבלתי היות אחד יתום(ה) כלי מנהיג ודבר. והזיקונו ליכנס אל החצר הפנימית בלא בר והושטת השרכים לפני הרב רבינו יעקב [בן מאיר] עיני הגולה, כי בשלו תמידין ומספין השחר והערב(ג). וכירדנו להיות מקבלי פיתקהם, דברי ריבותם לשגרם בפני רבינו ורבותם, והרב יקיב את הדין ויברר הרב בשמלה על כל קיץ וקיץ ויברר לנו על מי שבר הדין, הוה או זה או שניהם כאחר. ושלוס הרב ותורתו יגדל ... שלמה בר יצחק, יוסף בן יצחק.

סימן לו. וזאת התשובה.

הן קלותי ומה אשיב על שני(ה) האריאל שרי צנאות ישראל, הרב ר' שלמה ובחור זקן החבר ר' יוסף, אשר באו ליטול קורה מבין עיניהם(ג) ולהניעני שיבא מכשורא(ג) על דברי ראובן ושמעון מים שאין להם סוף, ולולא יראתי לעבור על מצותם נמנעתי ולמדתי לשוני באינו יודע כאשר הוא(ד), אך לכבודכם אענה חלקי. אם שניתיה להיות מבשלה באין לחם ושמלה, עי"ש בן קבלוני(ה), כי המה ידעו אותי ואת שיחי ואת לבי ורוחי כסיבתא בנורא(ו) ולפי המדה(ז) ידוני לבף וכות. ראיתי בדברי ראובן שכתב, כי אמר לשמעון על דבר המרכבת ישיבת הנשים, אשר בקש

נחש. לה) נדפוס פרס גיי. לו) חולי ז"ל חף. לו) עיין שבעות דף תלא ע"א. לה) ז"ב ע"ה ע"ה מרכבת נחש. לה) כלומר נשבע בשם אונת חיש. ה) נדפוס שלמתי(ה). וחולי טעמו הוא כמו פיוס ורינוי. מה) אחד יתום כן הוא נכ"י נתיקוס אחימוס נדפוס. וכונתו כמו נעז. מה) עשו כן עיפ מנהג קדמונים לנטל את התפלות נזה"כ למען יכופו אנשי הקהל את הנחנע לדין עיין בשלטי נגודים סנהדרין סוף זה נזכר. ועיין תשובת עה"ס נר נרוך דפוס פלאג בקומו נחנקות ד"ה כל מקום ודיה לן העטה. ועוד עיין צוה מה שכתתי צוה הענין ציונלשעריפט לוס זיענליגסטען גענורטספלאגע דעם דאקטאלר איזראעל הילדעסהיימעט אייניגעס איבער דיא חקנות לר 49 והלחה.

סימן לו. א) זכ"י ודפוס שנת. ב) שם מצניהס. ג) עיין הריכות דף ג' ע"ב. ד) רח"ס הסוף נספרו מלת כדאי. ה) קנלתי נדפוס. ו) עיין ערוצין דף

ממנו שמעון להשאילה לו, שאמר לא אעשה כי אם ע"פ השר והשרית, ושמעון הלך כדבריו אל השרית ואמרה להשאל ונעשה שלוהה בשליחותך) גוי אצל ראובן שנתרצית, נראין הרברים שאם יכול שמעון לישבע כי נתרצית לו שספור הוא בחסרון שמחמת מלאכה, שאם שלחה לו לראובן(ט) בדיוקני ועדים חתומים עליה(י) הלא באמונה האמניה(יא) ראובן ולא היה לו לראובן דין ודברים על שמעון, שהרי ראובן לא אמר לו לשמעון לא אשאלך אלא איב תפצני, אלא באמירת השרית כלכד תלה את דבריו, וגם שמה שמעון לא היה שואלה לתנאי לפצותו ודברים שבלב אין לנו לרון אלא מה שמוענים, ואפי' במכיר בה שהיא בת חמורו אמרינן שהם גוי אנס הוא ושהם נכרי שקרן הוא כדכתיב אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקרי(יג) יודע היה שמעון שאפי' מאה עדים יספור גוי וישבע וימול, לפיכך לא שאלה זולתי על מנת שתתצא השרית וחאמר הן, ואחרי כן אם תספור תספור הלא ראובן לא תבעו סיצוי נגד השרית רק שתאמר הן, אך לנבי ישראל השואל דבר בשם חברו אין לנו לדמותו שאם מתה מחמת מלאכה ישלם למשאל אם יספור הבעלים דהתם לתקוני שדרתך ולא לעיותי, ודין ישראל חלוק מכמה דאיות, ולפי הענין נראה שספור שמעון מחמת מלאכה, ודברים ניכרים שאם השרית עצמה הלכה אל ראובן ואמרה לו השאילה לשמעון, הלא [אם] היתה משקרת נשבעת ונוטלת בדין, וסתמא רוב גוים חמסנין ונולנין, ודברי ראובן טוביחין, כי אמר לא חשרתיו רק האמתותי, שאינו תובעו אלא סמה שסוכר ששמעון משקר, ותמה על עצמך מדוע ישבע, כי אם כא עבד השרית או השרית עצמה, מה ישבע שמעון אז? אך לפיכך הוקקנהו שבועה, הלא גרע ממאן דאמר לחבריה מנה לי בדרך והלא אומר אין לך בירי כלום, הנהוג דייני אפי' היכא דליבא דררא רממונא משיבעין ליה(יג), אך אם לא ישבע או ביהר מחמת מלאכה [אסיר] יד) ישבע לא יספור שמעון בשביל שאלה כבעלים, שמה ששמעון טוען(טו) שנתרצה לבא עמו, לא למלאכתו הלך(טז) דאי בעי מצוי לאישתמושי, בדאמר ויבא אתון שאילתי(יז), שאע"פ שנתרצה רבא ללמס שמועות(יח) או מסכת אחת מצי לאישתמושי ושאלו ליה להנריכו ולחורו בשמועותיו שלא ישתכחו, גם זה שחודי שחדיה במילי יהיה צריך ללכת שם כאשר הוא טוען, ונתרצה ללכת לא לכבוד שמעון רק להנאתו של ראובן עצמו להיות טובים השנים מן האחד, ומה שטוען שמעון כי בהביאו הלבד(יט) משך המרכבת, זו אינה טענה מכמה דברים שכיון שמשכה ולא הנביה משיכה בביתו של ראובן לא קניא, אי נמי אפי' ברשות הרבים, ואתה מענת משיכה ולא הנביה ולא תחזור ותטען, ואפי' אם הנביה מי צוה לך להנביה בהלך(כ) ראובן אל הלבד? או מיד בפניו היה לך להנביה או לאחר שהביא לך הלבד, רדעתו של ראובן לא היתה לאשקויי, מיאכא) והרר לישולכ(כג) אלא סיקח היה

יג ע"א דכרי אפי' שם (ז) כ"י ודפוס חמדה, ח) נדפוס כסליחות, ט) כ"י ודפוס רלוונ, י) ביק דף ק"ד ע"ג, יא) תיקון רל"ז ס' במקום האמניה נדפוס וגם כ"י, ותוכן הדברים, לו טלחה הסרית לרלוונ סימן צעלמל לרלוונ ועדים חתומים עליו שהוה ממנה, לו גם רלוונ האמין שנתלית ולו לא היה חיצע חת שמעון, איכ רק בזה תל"א מילתא חס נאמין לשמעון נגד הסרית, יב) כ"ז דף מ"ה ע"א, יג) עיין לעיל סימן ל"ג אות ז' הערה ח' וגם סימן ל"ד אות ד' הערה ח', יד) הספספ רל"ז ס' נספרו וחסר כ"י כמו נדפוס, טו) כ"י ודפוס טמא שמעון טועה, טז) כלומר לא למלאכתו של שמעון הלך רלוונ, יז) כ"ז דף ל"ז ע"א, יח) כ"י ודפוס טעוה, יט) כן הוא כ"י, ונדפוס חלכה ורל"ז ס' חקן הכל, כ) כ"י נלנל רלוונ אל הלנל ונדפוס נלנל רלוונ חלכה לנל, ורל"ז ס' חקן נספרו מלוח חלכה לנל, ולפי דעתי הכון כמו טחקתי בהלך במקום נלנל, כא) תיקון רל"ז ס' במקום חלכה טקונין מילא נדפוס כמו כ"י, כב) כ"י ודפוס נקמי דליומתי לך מילא

ואושלך ברישא מקמי דלימטי לך מיא. ומה שמהרת כנ) להנביא לא היתה רעתו של ראובן להשאלך לכך בעורו הולך ובא. ועוד נראין רברים דאין זה דומה למאן דבעי למישאל מידי וליסמר רנימא ליה אשקין מיא, דמשקין מילתא אחרית, אבל משאל נ"י פרות כג) אם הביא האחת להשואל והולך להביא האחרת הכל שם שאלה אחת היא ואין לו שאלה בבעלים אם ימשוך בנתיים בראשונה. ראמי' בסימטא כה) הוי ככור כו) דיכול לחזור בו אפי' כסאה אחרונה, הינן לא נמרה משיכה עד בא הלכד וכל צרכי האוכף, ששאלו בראשונה האוכף בתקונו. ומכל הראיות האלו נראה שאינה שאלה בבעלים ואפי' שכועה אצל ראובן אין כאן. ואם האי תובע מן ההפסד שקילקל שמעון את המרכבה, אין לשמעון לפרוע הקנס והגילגול, ולא נרע משואל שלא מדעת דאינו לוקה בקנסות ונילגולים אלא כשעת הניולה, דגרמא כז) בנוקין קל דפסור מדיני אדם ודיני דגרמי לא הוי כי האי נוונא. — ועל שכר השליח נראה כי על שניהם הוא מדאמרין אמר ר' אלעזר מי שנושה בחבירו מנה יוציא מנה על מנה כח). אי"ב מה לי הוא מה לי שלוחו. ואם בשביל שזה שוען אינך מלה כי אם על פה השרים אשבע שהשאלתני כט), מכל מקום כל זמן שלא הוברר מלוה היא, שכשמלוה כזאת הולכים למקום הועד, וכי אם יפסול שטרו של מלוה או מזוייף יחזור הלוח ויתבע יציאתו? ועוד הואיל ושניהם מורים כי אין ביד בעירס) מסתמא למקום שיתרצו שניהם הולכים אפי' אין בית הועד אלא הדיוט כמוני היום. וראיה לרבר מתחילת סרק זה בורר לו אחר דמוקי בערכאות של סוריא שזה בורר לו ביד בוררין לו עור אחר אפי' הוא דחוק סרקא משני בסיפאל) אפי' הן מוסחין דאמר ליה מי קא מסרחנא לך מכלל דרישא במיטרח עלויה בין לזה בין מלוה. ואע"י דלא קם האי שניינא מטעמא אחרניא אידחי. וראיה מהא ראמרין נוסין אותו ודן בעירו זג). וכל בוסין או בשושי או בשמתא דכרברים לא יוסר עבה. כראמרין בשבועות זג) ובכתובות זג) דשמתא כי נקמינן בכובסיה רמי, ואמרין נמי במערבא מימני אנגרא דבר כי רב ולא מימני אשמתא זג). ואותו המלוה שכספה זג) את הלוח הפסיד אם לא הלך לבית הועד, מאחר שלא כפאוהו. אפי' אמר על מנת שאלך זג) שעל מי שיהיה הדין

ואין כלן תקומם אלא אחר המלות ואושלך נרישא כמו שתקנתי פניס. כג) כנ"י ודפוס טמננת. כד) כלומר להשאל נ"י פרות ומדיני לה. כה) כלומר דאפילו לא היה נרשות המשאל אלא בסימטא דאמרין דליכא קנין משיכה נ"ב דף פ"ה ע"א. כו) דהוי כבוד כן הוא כנ"י וגם דפוס. ולי נראה שצריך להגיה הוי כבוד וכונתו על מיימאל דרנ וטומאל צ"ב דף פ"ו ע"ג כור נשלים אני מוכר לך יכול לחזור אפי' נקאה אחרונה. ואפילו בסימטא יכול לחזור ומכ"ט נרשות משאל. כז) חיקון ראיס נמקוס דינמל נרפוס כמו כנ"י. כח) כנהדרין דף ל"א ע"ב. ועיין נחוס; טס ד"ה ויוליא ועיין נמדדי טס שהציג דבני רבנו גמס ר"י. כט) כלומר אשנע שהשאלתני על פי השרים. א"כ אין אחת לא מלוה ולא משאל שלי. ל) כנ"י ודפוס; נעירס ולא נעירו. לא) שנייל דרנ פפא טס כינ ע"א. זג) כנהדרין דף ל"ב ע"ב. זג) שבעות דף מ"א ע"א. לד) כתובות דף ע"ז ע"א. לה) פסחים דף כ"ב ע"א. כלומר מדכופין אותו משנע שאין צריך למלוה ליתן לו שכר יניחויו אף אם יזכה הלוח דדין. לו) כן הנוקמח כנ"י רק שכניי אחת טספר אח הלוח. ונמקוס טכפר ג"ל מליל טכפס. ונראה שכונת רבנו זזה לומר שלא זו כלנד שהלוח הפסיד יניחויו שהכי כופין אותו נטופין אלא אף המלוה נמי יפסיד יניחויו טכפס אח הלוח. חס טן הדין מחאר שאלה כפאוהו שאין כופין למלוה לדון. ונאמת הדברים דחוקים קלת. ונדפוס הכי איהא: ואותו המלוה טכפר נלות וכי ורז"ס הגיה נכפרו הלוח נמקוס אינלוה, נמלוה נמקוס נלות ומחא להלאה המלה לא. והנוקמח לפי הנהגה: ואותו הלוח טכפר נמלוה הפסיד אם הלך לבית הועד וכי' חס יוחר דומק גדול כי כפירת הלוח מחא דכר טמיה ועוד טענש הספרים. לז) הלשון מנוונס ואולי ג"ל אשלת.

תשובות ר"ת סימן לז לח למ

לשלם השכר שישלם וזה נתרצה, והו הדין לשלם שניהם מאחר שלא בפארהו, כמו (ג) בלא תנאי שהייב לעולם מי שעליו לשלם ותנאיה לא מהני ולא מירי.

סימן לה. שאלה מהר"ד יוסף בר יצחק מאורליינס עוד בענין הנ"ל.

עוד שאלו זו מרינו תס: אמנם אשרי הנתלה באשל רב, עין ה' ועין משפט ארץ נחלי מים מעינות עמקי תהומות, אחר ב"ד יסו: רבינו הרב ר' יעקב ב"ר מאיר, אשר היציא דיננו לאור בעסקי הלכות וראיות מתיחות על כל קוץ וקוץ תלי תלים, אך עריין צריכין אנו למודעי במיעוט שכלננ, וילמדנו רבנו, אם לא ירצה שמעון לשבע ולאמת את רבריו שהשרית צותה לו לקחת את המרכבת מיד ראובן אם צריך [לפצות] (א) מיר הגוי אשר נמסר על יד שמעון, מי נרע מסאן דובין ארעא לנוי אמיצרא רישאל חבירו ראמר רב אשי בפרק הנוול בתרא (ב) דמשמתינן ליה ער רמקבל כל אונסא ראתיא ליה מחמתיה, ואונסא שמשע אפי' אונסא ועקסין, ואעינ דלית ביה משום דינא רבר מיצרא אל'א משום דאמר ליה אריא הוא דקא מרבעית עלי וכיש הכא שעבר שלא כדון ררך הרמאית, כי נראין הרברים שהשרית טעולסג) לא צוותה, כיון שאינו רוצה לאמת רבריו, ומי נרע סמחוי סמונא דחבריה (ד) רחייב משום דנמסר ממון של ישראל ביד נוי, רבשלמא אם נשבע שמעון ודאי ראובן הוא שלקה, ואיצה) שיפצנו מיד גוי כיון רנשבע ודאי אין הגויה באסתו, דסתם גוי אנס ואפי' אינו מכיר בה שהיא בת חסורו וכמו שספרש רבינו, שידעו) שאין כאן שמאין שיורעין לשום המרכבת ולא הכירוהו (ה) ופחתה כי לא ראוה מקודם לכן, ואינן בקיין, ואף ראובן ושמעון ראמרין שאף הן אינן יורעין אצל מי נפתחה ואי מחמת מלאכה אם לאו ולכמה עלה פחתה, וילמדנו רבינו כיון דאיא בשמאי ישראל מי סמכינן אשמאי גוי כמו שסמנו רבותינו נבי איסורא דמיערבא בהיחרא ראמרין ליטעמיה קפילא ארמאה כיון דאי אפשר בישראל, ואם אפשר בניס ילמדנו רבינו אם יש כאן דין חלוקה, כיון ששניהם אינם יודעין משלמין (ו) חצי סחת המרכבת לפי שומת הגוים, כראמרין בס' השואלי) זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו ומוקמינן לה כסומכוס, ואם אי אפשר בניס דליבא הכא רין חלוקה דאינן יודעין מה לחלוק, מי סצי ראובן לנלנל שבועה על שמעון עיי אותה שבועה שהוא חייב לו סן השרית וישבע שאינו יודע, כמו שלמדתנו רבינו ואפי' בררבנן כגלגלין בס' כל הגשבעין (ז) ושלוס יוסף בר יצחק:

סימן ל"ט. תשובת ר"ת להנ"ל.

השיב לו רבנו יעקב: שאלת אחי ר' יוסף מים שאין להם סוף, כי יודע אחי דלא ילפינן קנסא מקנסא וכיש הכא שתדירות אריא (א) אמיצרא דחבריה גדול מהיוק העובר ולא קבוע, ואם אין שם שמאין מה יכול שמעון (ב) ישבע הלא הספרו

(ג) כמו כן הוסיף רלזיס נספרו וחסר נדפוס וגם נכ"י.

סימן לה (א) תקון רלזיס וחסר נדפוס וגם נכ"י. (ב) נ"ק דף קי"ד ע"א. (ג) כ"ל נמקום הערתה שפעולס נכ"י ודפוס, (ד) עיין נ"ק דף קס"ז ע"ב וכו'. (ה) שלקה וד"ל כ"ל נמקום שלמה ועד. (ו) חולני ל"ל כאלמנה. (ז) ט"דע נכ"י וידע נדפוס והכונה ידע דבנו. (ח) כלומר המרכבת קודם שנפתחה. (ט) כלומר כל אחד. (י) צ"ע דף ל"ז ע"ב. (יא) סוף סי' כל הגשבעין.

סימן ל"ט. (א) כ"ל נמקום טוה נכ"י ודפוס וחולני צ"ל טוהה אריא. (ב) כלומר מה יכול

שלא סתמח עקיסין ויטול. ואם שמעון אינו רוצה להורות לשומא שלו אם ראובן ג) אינו רוצה לישבע בשמותו ליפטר, דשומת גוי אינה שומא דימינס ימין שקר. דאין זה דומה לקפילא שאנו בודקין אחריו מה טעם תבשיל אי חלב טעם בה וכן פי' רבינו שלמה זקני ד). ואינו יודע דשמעון טוען, דומה למנה לי בידך והלה אומר אינו יודע דספור לרב נחמס), ואפי' מאן דמצדיך לישבעו) ראינו יודע התם, הכא ספור דקא מודה בחיוביה. אלא שיטומו בית דינו, ואם אין בעירו ששאין ילך לביד אחר שיודעין לשום. וכי תעלה על דעתך ככל שומא דרייני אית ליה לבעל לישבע דאינו יודע. מה עמא דבר בדוק שכמו השורא ואומרן דעתא על הדיינים כן השומא על הדיינים. ונלנו שבועה בספור עצמו מן השבועה מה סיבה לכאן, הלא כיון שאמר אינו נשבע סופרין אותו ואין יכול לחזור ולשמעון שישבע שכבר הודה שאי' לישבע.

ב. (בענין קריה בת יוסא).

ועל קריה בת יוסא) הלא ידע אחי שכן פירשתי בהיותו הנה, התורה העירה על כלי חרס שאינו יוצא מדי דפיו לעולם לבו כיום, שכלי סתבות ומרוק ושופף אבל כלי חרס אינו יכול למרוק ולשפוף, ואם ישנהו ער למחר יהיה נותר. לפיכך העירה עליו שישבר ואין לבשל בו נס המצאת דלמחר הוא נותר. תדע דהא תקנה יש לו אם מחירה לכבשונות כראמרין בנחמס), אלא אין זה יציאה דריינו כעין חדש שמכמלו. ואינו דומה לליבון אסבלא דהתם מקלקל והכא מתקן. — ואין מכמלין איסור אין ענין לכאן כרחוק מזה מסערב, דאין מבטלין איסור אבל מכמלין היתר דנסם מותר בנבלה מסרחת הנעשית שחושה כר' שמעון ג) אבל משום בת יוסא גורנין. יעקב ביד מאיר :

סימן מ'. שאלת הרב ר' אליעזר בר נתן מסינינצא.

שאל הרב ר' אליעזר בר נתן מסינינצא): הוצרכתי לשאוב מים מבאר שבע) אשר בשער יהודה מקום שבט ומחוקק, משם בארה שיקוי הצאן יין ישן וכבושם, מים חיים גזולים), הישיש הרב ר' מאיר ומשלני מימיו החביבים והנעמים המתפלגים מעין החיים לארבעה ראשים, והנהר הרביעי הוא פרת ד), אנכי אליעזר בר נתן

שמעון לעסוח? ג) המלה לאונן חסר ככ"י וגם נדפוס והלגתיה נפנים ע"פ חיקון רלז"ם נספרו. ד) נרשיי טלפטינו לא נמלא. כי לדעת רשיי שלנו נלמנו הקפילא לאו משום דלא מרעי נרשיי אלא משום שהוא נסיח לפי תומו עיין חולין דף ל"ז ונחמס' ורין סס. ה) ציק דף קייח ע"א. ו) זה דעת רשיי סס ד"ה פטור ועיין סס נחמס' ד"ה רב נחמן ור' יוחנן.

ב. א) קושיה ל' יוסף חסרה נשאלתו ה"ל. ולפי הנראה קושיתו הימה אי אמרינן לא חסרה תורה אלא קריה נח יונא. א"כ מה זה שאמרין החורה העירה על כלי חרס שאינו יוצא מדי דפיו לעולם? ועיין חוס' פסחים דף ל' ע"ג ד"ה החורה העירה וכו' נחמס דף ל"ז ע"א אלא. ב) זנחמס דף ל"ז ע"א. ג) ע"ז דף ס"ז ע"ב.

סימן ט. הראצין הטדע הפליג מאוד לא לנד נחורה ומכנה כי אם בזקנה, כי היה חי בזמנו של ר' מאיר ממנונו ועודנו חי נשנת חתק"צ עיין נדלצ"ן דף י"ד ע"ג סימן כ"ו. אכן מה שהוכיח נסם הגדולים מטופסי גיטין נדלצ"ן דף ק"מ ע"א שחי יוד נשנת ה' אלפים ושבע זה דבר שאין להאמין. ועיין מה שכנת על זה בספר אור החיים ג' 212 והלכה. א) השאלה והתשובה הזאת הוצאה גם כן בספר נדלצ"ן דף קמ"ח ע"א והלכה. ב) כן הוא ככ"י, אמנם בספר נדלצ"ן איחא צ"ח לחס ג) כן הוא נדלצ"ן נחמס עלזים ככ"י ועלזים נדפוס. ד) מנכין נראה שהיו לרי מאיר מלאמנו ארבעה ננים. וכנים משנה.

תלמידיכם שוחר טובתכם ודרש שלומכם כהדין עליה) לרבותי, ומחלה מניכם להשיבני דבר ולהביני דין זה. ראובן אפי' שרופס של יתומים תבעו לשמעון בכ"ד בית שאתה דר בו של יתום הוא, שהכל יודעין שהיה של אבותי, ואתה דר בו כמה שנים ואין אתה מעלה לוי) שכר והשכר של כל השנים שדרת בו אני? תובעך. ונס צא מן הבית. ושמעון משיב: בית זה שאתה תובעני שכירות, והנף נכסי מלוג אשתי הוא [ולא ליתומים שאביה היה דר בו. והיא אמרה ל'ת) אני רוצה שתוקק לנכסי לשמעון עליהם כלום, אם יתבעני לרון אפי' שרופס היתום]. אני ארד עמו לדין. ואפי' שרופס משיב לא אותה קראתי כי אם אותך, ואני תובעך שכירות ונוף, שאתה בבית היתום. ואם אשתך יכולה למצותך תבא לפני בית דין ותמצך בכל ענין שהיא יכולה. ועל אמרך שהבית נכסי מלוג של אשתך, לא כי של יתום הוא. ושמעון משיב: מכה אשתי אני דר בו קרא אותה לרון ותברר עמה. אם יזכה היתום על הבית או תתבעני על השכירות. ואפי' שרופס משיב הלא בררתי הדיינים ואמרתי לפניכם מענת היתום שתובעך, ואתה רוחהי) אצל אשתך, אני רוצה לפרוח להביאה לכ"ד, אלא או אתה דן עמי או תביא אותה לכ"ד ותמצך. ועוד היאך אתה אומר שהבית נכסי מלוג אשתך הוא, הלא הבית הזה היה בין זה היתום ואחיו, ואשתך קנית מאחיו חלקו המניעו, ועל אותו חלק עצמו הוא תבעך שקנית מצרנתו ורוצה לסלקך. מדינא דבר מיצרא, ואם נכסי מלוג אשתך היה הבית למה קנית מאחיו חלקו? ושמעון משיב, מה שקנתי חלק אחיו באותו בית לא שהייתי צריך, כי ודאי נכסי מלוג, אלא שקנתי מאח היתום [חלקו בכל הירושות שהיו לו במקום אחר עם היתום הזה] כי ומשום ריווחא דמלתא אמרתי לו להקנות גם את זה שלא יחזור ויתרעם כמו תרעומות של זה היתום, ובלא ידעת אשתי עשיתי דבר זה, כי לא היתה צריכה לקנינו, ואם יזכה היתום בבית דין כשידון עם אשתי או יתבעני מצרנותי), והאפי' שרופס משיב הכל גלוי לכל שלא היית נוהג בכל הירושות האחרות חצי כסף שנתת, אם לא מסני בית זה שהיתום תובע מסך. ויש מן הדיינים אומרים שדברי שמעון נכוחים ויכול לדחות האפי' שרופס אחר אשתו משום דבעל בנכסי אשתו צריך הרשאהי) וכיון דלא הרשאו אינו נוקק ויכול לומר כשתברר עם אשתי שהבית של יתום או ידן עמי על

כי עס. פרחי מודה שהיה לנכנו מאיר בן או בן בנו הנקרא נסס יוסף ואשר בנו אותו נסס פורת. והסנו עמי' רמנו הרלנין צלמנו והנהר הכניעי הוא פרת. אך חלה הדברים דמקום מאוד וכמה ספקות וספקי ספקות הלוי' נהן, אם היה נלמח בן לבי' או לבי' נסס' בן ססנו יוסף ושהיה נודע נסס פורת ושהיה כבר בניו מניו ואני אצוי גדול כל כך עד שנמנה בין הגדולים האלה כתי שדומה להם. ועוד זאת הדברים הללו אינם יכולים לעמוד כנגד הודלתי שהיה לנכנו מאיר בן ססנו שלמה. אם זה הוכיח נלמחם החכם דונ גללדערג נניע הלננון סנת ב' ל' 2 ואחריו בלו נלמחם נכירות החכם ר"א בערלנינגר נניע מלגלנין ב"א ל' 3 והחכם ר"ד קויפמלמן סס ב' ל' 157 עיי' שהנח פירושו של ר' אברהם בן עזריאל כמה פעמים פירושי של ר' שלמה בן רצנו מאיר. חמי ר"ח. עיי' שלמה עדים הללו יקום דבר. ולפי הנראה הוא ר' שלמה בן מאיר אשר הונח נחום' פסחים דף ק"ה ע"ג ד"ה שינו. ואיך אין לכפך שמשלגי זימיו של השיש ר' מאיר המתפלגים ללרנעה ראשים הן לרנעה בניו. והנהר הכניעי הוא ר"ח. ומה שקראו פרת על סס שנקרא כמה פעמים הנסר הגדול ונזה לזה רלנין לשנח אח ר"ח. ה) נספר רלנין נהדין נמקום כהדין על. ו) נלגלנין לו. ז) בן הוא נלגלנין וכי' היא. ח) הנמלות נחוך הסגנר הן נספר רלנין וחסרות ככי וגם נרפוס. ט) היתום חסר ככי ודפוס וליחל נלגלנין. י) דוחה חסר ככי ודפוס וליחל נלגלנין. יא) בן הוא ההמשך נלגלנין והוא הנכון. יב) הנמלות נחוך הסגנר הן נלגלנין וחסרות ככי ודפוס. יג) הנמלות הן והאפי' שרופס על ויש מן הדיינים חסרות נלגלנין כל וכל, וכי' ודפוס הן שלא נמקומן לעיל קודם ושמעון משיב, ואני הננתי אותן

שכירות, ויש אומרים הא דאמרין בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה, היט כשמתחין אחר בנכסי אשתו והוא בא לרוח עמו, שאם אין לו הרשאה אין לו לרוח טו) עם הבעל בנכסים שהוא תופס ואוכל, שזה [אינו] טו) טוענו נכסי רידי קאכלת אך יאמר נכסי מלוג הן ולא בעל דברים רידך אמא, והוא הולך ואוכל את שלו. [אבל הכא] י) אם לא יברר שהם נכסי מלוג או הוא בעצמו או שתבא אשתו לפצותו, איך יצא מכיד בדברים בעלמא אם לא יבררם, הלא הוא טוען לא בעל דברים רידך אמא וכי אין צריך לברר זה שאינו בעל דינו ויפטר, ונא מאתכם רכותי תאמרו, דברי מי גרמין:

סימן ט"א. תשובת ר"ת על הגיל:

השיב רבינו יעקב. גם כי אועק במרצ) רוחי, ומרוב שיחי תש כחיג) ואור עיני גם הסד) אין אחי, אל הלךך ארון הקדש עשרת ראשי אחי הרב ר' יצחק שנחבקש לשיבה של מעלה זה חרש ימים), והניח שבעה יתומים) ולכל ישראל חיים), אף גם זאת לא נמנעם) להשיב על דברי הרב ר' אליעזר. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שלא נבוש ולא נכשל. וגם היום מרי שיחונט) חרשים לבקרים רבה אנינותו, ואף לפי אבותינו). מסי אבינו מורנו שיחיה) ואבי יקרא אלי ואני יעקב קסן אחיסיב) כותב בדמע. ביג) בעוד אחינו הרב ר' יצחק בחיים היה דן עמנו והיו הדברים שמחים כנתינתם מרה סיני, ועתה בראותנו כי אין איש עשינו רעם ותרד עיניך) דמעה, ורבינו שמואל אינו סה כי בקאסטו) ישנו עומד, צור ישראל יזכרנו לחיים.

אדוני שאל את אהביו איזה יכשר הזה או הזה ועל עסק הרין טו) לא שאל, לכן לא החקקנו וזלתי על הרין י) שאמר, שמעון יכול לרחות את האמיטרוסם לבכבוד אין לו הרשאה, הסוכין מיליו, וכי תקנתו קלקלתו! הפך היה לו לומר דכיון דאין לו הרשאה יכול האמיטרוסם לומר לו צא מן הבית), ואע"פ שאתה רוצה לטעון בשביל אשתך לאו בעל דברים רידי אה, אם לא מסני הפירות ושכר הבית, דכיון דקאמר מכת אשתו אני מחזיק הא קא מודה דהאי ארעא לאו רידיה הוא, ואשתך ואביה נולדים הם ואת לאו בעל דברים רידי את. כדאמרין בההוא דקאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא איל מפלגיא זכניתה דוכנה מינד איל לאו קא קא מודית דארעא רידי הוא ואת מינאי לא זכניתה ויל לאו בעל דברים רידי אתיט).

סח ע"פ חיקון לחיים. יד) גיטין דף תיש ע"ב. טו) כלומר אין רידך לו לרוח. טז) ע"פ חיקון לחיים. יח) המוסכר חסר בכ"י ודפוס ודלצין וכ"ל לפי דעתו.

סימן ט"א. ח) דלצין' השיב לו (ל' ל') הכי ר' יעקב ז"ל תלמידי שמייה ב) כן הוא דלצין' אמנם בכ"י מר נחמת. ג) דלצין' אמנם בכ"י וכן שמייה ותשכת. ד) בכ"י, ודלצין' ואור פני גם הוא. ה) כ"ל' נמקום חרשיים בכ"י וגם דפוס אמנם דלצין' חסרו המלות זה חדש ימים. ו) בכ"י חלל דלצין' נכיס ז) כ"ל' מפני חסרו נמקום ומיסי לכל ישראל בכ"י ומיסי כל ישראל דלצין'. ח) דלצין' נמנעתי. ט) דלצין', וככ"י שמי. י) ואף לפי אבותינו חסרו בכ"י ודפוס ומללו דלצין'. וטעמו וניחור מרי שיחור נשציל אצותינו כלומר אצו ומו. יא) דלצין' וכ"ל' נמקום ז"ל בכ"י ודפוס. יב) דלצין' קפסם. יג) מכלל עד וחדר חסר דלצין' כי קנר בהעמקה. יד) דלצין' ותידיכה עיינו. טו) Caen מקום בנרפת. ועיין דברים נכוחים סכת על זה החכם אברהם בערלינגער זריע פלאנקעל מאלטשטייטש סנת י"ז עמוד 185. ועוד עיין להחכם דוד רלזין בספרו על רבנים עמוד 8. ועוד עיין להחכם הזה נמואל לפי רב"ס אשר הוליא לאור עמוד XI. טז) דלצין' והדין. יז) דלצין' על דברי הדיינין. יח) כן הוא דלצין' וכ"ל' נמקום לזו בעל דברים דידי את כלמן

אע"פ שזה אינו אומר דוכנתה אשתו ואביה מינך, מה בכך עדי אבותי) היו שם ועדיס'כא) (סהודא'כב) בעל דין שהוא אומר דוכנה מינך דכיון דלא אמר כג) קמיה דידי ובנתה אין בדבריו כלום כדמוכח התם, ועוד לדברי הרי"ן שהוא מעשה דההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא א"ל מסלניא ובינתה ואכלתיה שני חוקה א"ל סלניא נולגא, ומסקנא דשמעתא דינא קא"לכד), לדברי הרי"ן היה לו למחזיק לומר למערער לאו בעל דברים דידי את ותלך ותדון עם סלוני שמכרה לי, ומדתם לא מצי למימר ליה כ"ש בעל בנכסי אשתו דק"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, ואם יבוא אדם לפעון ולומר, מה שזכה אותו מערער באותו קרקע משום דלא סעין ליה המחזיק לאו בעל דברים דידי את, אבל אי סעין פענינך ליה, זאת לא זאתכא), דנראין הדברים כנזן זאת סתח ס"ך לאלם, שלא יניחו ב"ד להסיר קרקע בכך, מדאמינן בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה מאי לאו הכי קאמינן לאו בעל דברים דידך הוא, ותוב אמרינן ראובן שמכר שדה לשמעון וכו' עד לאו בעל דברים דידי את נראין הדברים דפענינך ליה דאכסל תנא לאשמעינך דאי טעין פענתא היאכא) נבי בעל ולאוכי) פענתא נבי ראובן שמכר שדה, אלא ודאי אפי' לא טעין פענינך ליה לאו בעל דברים דידך הוא כו) ועוד אם יבא ראובן לרן אצל שמעון בלא הרשאה מי מודקקין ליה, ונראה בעיני שאין משש באותו דין אפי' אצל גדול בעלמא וכ"ש אצל יתום דאנן אבוהון של יתומים וכל מאי דמצינן למישען להו פענינך להו, ויכול האפיטרופוס לומר לו לאו בעל דברים דידי את לולי ספני הפירות, אבל סכח הפירות יש לו לאפיטרופוס לרן עמו על הפירות בעל כרחו של בעל האשה ואין הבעל דוחהו אצל האשה בשום ענין מנו דביכח) משתעי דינא אנוסא, ויש מרבתינו שאומרים שאפי' יש פירות ואינן בשעת הדין על נוף הקרקע לא משתעי אנוסא, אבל יש פירות בההיא שעתא בגוף הקרקע משתעי דינא אתרווייהו: ונראין דכריהן מדקאמר כט) הי"ם דליבא פירות אבל אי איכא סירי וכו' דמי' א) איכא נכסים שלא יהו בהן פירות לעתם, ואפי' ליבא סירי הוה ליה לאשתעווי דינא משום לתייהולא) אלא קסבר אביי בחיבורין'ג) משתעי דינא אתרווייהו, ולדברי אותם הרבנים יכול אפיטרופוס לומר לו על'ג) הבית צא מתוכו דלא בעל דברים דידי את, אבל על השכר תדון עמי ושלם לי מיד ולכשתזכה אשתך אחויר לך שכרך שאין [לין] מורשה על הבית'ד) ומן הבית אצא ומהדרנא ליה

צעל הניח נכ"י ודפוס, יט) ב"ב דף ל' ע"א וכו', כ) נדלג'ן עדי חזקה אבות והוא יתור ככון, חא) ועדיפי כלי'ל נמקוס עדיפי, כב) כנ"ל כמו נדפוס נמקוס להודלח נכ"י ונמקוס מלוחו נדלג'ן, כג) נדלג'ן ומסר נכ"י ודפוס, כד) ב"ב ס"ס דף ל' ע"ב, דה) חסר נדלג'ן, כו) דאי טעין פענתא היא בני צעל ולאו, כז) הוא נדלג'ן וכל"ל נמקוס דאי טעין פענתא בני צעל לא נכ"י ודפוס, כח) הדברים סתומים וכל כונת דבריו, טמחון שמי מיימדות דלני יש להוכיח דפענינך ליה, מהך דלני צניטין דף יתח ע"ב דצעל בנכסי אשתו לרן דהשאה דאמינן ליה לכו צעל דברים את, ומהאי דכ"ק דף ח' ע"ב בני ראובן שמכר שדה לשמעון צלחמיות וכו' דלא מני חמד ליה צ"ח דלחובן לרחובן לכו צעל דברים דידי את דהיה לו לחניי להכפיל דבריו ולאשמעינך צטני המקומות הללו דצעל לרן דהשאה דאי טעין לאו צעל דברים בני צעל פענתא היא, וגם בני לחובן שמכר שדה לשמעון היה לו לומר דאי טעין צ"ח לכו צעל דברים אין פענתא טענה, ומדלא איכפיל טמע מינה דאי לא טעין אין פענינך, כח) תיקון רחזים נמקוס הכל נדפוס ונמקוס הכי נכ"י ורחז'ן, כט) צ"ס טלנו צניטין סס הכי נכסין ולא חמך חלל דלא נחית אפיירי חלל נחית אפיירי ונגו דמפתח ידנא אפיירי משתעי דינא אנוסא, אכן כרן סס סוף פ' השולח הגירסא כמו כאלן, ל) נדלג'ן וכל"ל נמקוס דאי נכ"י ודפוס, לא) עיין ב"ב דף ק"ו ע"א, לב) נדלג'ן ומסר נכ"י ודפוס, לג) לו על נדלג'ן נמקוס לצעל נכ"י ודפוס, לד) הלשון נמוגס ו"ל לפי טענין: ולכשתזכה אשתך

לאשתדלנה) וחרון עמי. וזאת הפענה לא ראינו בשאילה לכן לא השבנו עליה שהרי מרבני הדיין השני שא"צ הרשאה אלא למערער על אחרים, אבל למוחק האוכל סירות אין לומר כן, מרביו למדין שזה המהויק אינו רוצה להוציא עצמו מכח הכית וסירותיו:

סימן מ"ב. שאלה ותשובה:

נישאל לרבינו תם מקרה היא ונשאר יין נסך בקנקן מעט וערכתיו כחכית שהיה מחויק יותר ממי מודיאיות אם הלכה ומורין כן?
השיב רבינו. ערוכת השבת (א) ולא יכולתי להאריך בכרובים, אך אם לא עיי ניצוק (ב) נתערב מותר, ואם היה מים בחכית כדי לכמל מעט יין שהיה בקנקן אפי' נתערב לתוכו מותר, וכן הורגלתי בעירי לערב נ' כרי מים או ר' בכל חכית וחכית כדי להתיר עיי' מילוק מינו כמי שאינו אם יקר מקרוהו כענין זה שאירע לכם, ואע"פ שספקי כי סתם יינם כפי' וסירשתי בספק מין במינו שכתבתי (ג), לא סמכתי על זה להתיר לא לי ולא לאחרים, אך אם הסדר מרובה יותר מדאי התורה חסה על מסוגן של ישראל, ואני לא אחום ולא אודה בו להתיר (ד). ושלוש ואמת לכלנו, ורענן בהיכלנו ורעננה ערשינו:

סימן מ"ג. מכתב רבנו משלם לר"ת:

רבינו יעקב אב גר (א) בן גר זיון ויהרן כבר בתיב (ג), ומבלעדיך אין איש להרים (ב) ידיו ורגליו במרכבת נדיבי עם, כי לך ניתנה [תורה] (ד) למורשה, ועל ש"ך אנו חיים. לכן נשלאתי הפלא ופלא אני הצעיר הכותב על איש כמוך שהכל כוה) הרעת והחכמה והעצה, שבהן נבראו שמים וארץ, איך לא הלכת בדרבי הקונה להרבות עונה עם תלמידך והפרותו) על מדווחך ותליתו) שמועתת) התלמידים ללא דבר, הלא אם שמעת דברים אומרים מפי' ולא ישרו בעיניך, היה לך לרוזני ולהודיעני לאמר, שלוני

ש"ן לי מורשה על הניתן אחיר לך סכך. (ה) בלצ"ן וכל"ל נמקום לאשתי נכ"י ודפוס. סימן מב. (א) ערוכת השנת כן הוא נכ"י, אמנם נדפוס ערוכת השנת, ואולי ל"ל ערוכת השנת. חס לטון כופל על לטון עריכת השנת מונעת אריכות דברים. (ב) כלומר מחננת לקנקן חסירא לנו איסורא. (ג) נכספר הישר על חולין נדפוס דף ל"ח ע"ד והלאה סימן שפ"ג. (ד) נחמיה. ותשובת רבינו זלח הונאה נהנה ינדכ"י פי' הסוכר חס הפועלים ועיין ע"ז דף ע"ג ע"א חוס' ד"ה יין ציין.

סימן מג. חוכן המכתבים הנאים תכלן ועד סימן נ' הוא הויכות שהיה לו לרבינו משלם עם ר"ת, ורבינו משלם הלן היה מילידי נרונה ושם היה חיתן מושבו בעלת הרבנים והגדולים אחסי שם שהיו עם ונחוס ר' אברהם אז נ"ד צעל האשכול, עיין בלבוז הלכות קריאת התורה דפוס לכוז דף י"ג ע"א שחם שמו נחוך גדולי נרונה תחת התשובה שהוציאה שם על דבר קריאת התורה נחומש. לכן נעת רינו עם ר"ת כבר י"א מנשם ותקע אהלו צמלן (Melun) כמו שנהא נמה מקומות שרומ ר"ת על שם מקומו הזה וכאשר תראה בהערותי. ואודות רנו משלם צד נתן עיין מה שכתבו החכם לרוק כהן: REJ. I p. 235 ff. והחכם גרלם Gallia judaica p. 352 וכפי הנראה מחוך המכתבים עוד ומכתבים אחרים הרינו זה לזה ובאנרו, ופעמים שחקר נוכחנ על מה שרומנו עליו הנוש"צ, וחלו הן מנשות ש"ן יסולין לחקון. אכן התשובה סימן נ"ה לא העדיך ר"ת לרי"מ אלא לבני עירו ונגדו. (א) נכ"י וכל"ל נמקום אגנר נדפוס. ורומן נזה על תאיר שם אצו של ר"ת ויפה כח הגן כח האנ, כי פני שניהם כפני ושה. (ב) משה (ג) נדפוס לא ירום (ז"ל ירום) איש. (ד) חיקון רלו"ם. (ה) כ"ל נמקום איש שהכל נו כמוך נכ"י ודפוס. (ו) כ"ל נמקום והסלמה נדפוס וגם כ"י. (ז) אולי ל"ל ומשנת. (ח) כן ל"ל נמקום שמת נכ"י ודפוס

כך שמעתי מפיך וכך וכך יש להשיב. ואם שמעת אמרתי. ואם היית תשובתך נגחת אשובה ארעה אחרי דבריך ואוכלם כדבש לפי:

א. (בענין מנה ימים וקדש החדש).

ממדי. הצד העזתי פני כרבותי. והנני משיב יי. לפי עניות דעהי, דע לך רבינו כי נירסת מנה שנים וקדש יובל יי. כך נראה בעיני שהיא עיקר, כי לא מצינו בכל התלמוד נירסא אמרה תורה אלא כדבר ששוט ומפורש שהצדוקים מדין בו, כגון אמרה תורה הכא עומר כפסח ושתי הלחם כעצרת יי. וכו' וספירת יובל היא מפורשת בתורה וספרת לך שבע שבתות שנים וכו' מכאן ספירה לשבתות ולשנים, ואותה ראה שהביא רבינו ממסכת מנחות היא תשובתך. ואם הייתי שכנגדך הייתי מחזיק כדאחררו ליה חכריה לרי יהורה כהא, כי אותו פירש שפירשת סמוך לביאתו ניכר בלבנה קטנה, אי אפשר לעמוד דאיכ עיקר הנירסא חסירה היא מן הסדר, והיה לו לומר ניכר בלבנה קטנה, ועוד מהו סמוך לביאתו, היה לו לומר כביאתו ניכר, וכן כעצרת כביאתו, מהו סמוך. ועוד תינה חרש אלא עצרת היאך ניכר בלבנה קטנה. הלא בששה כסיון אינה הלבנה לא כיתרא לא כנפיא אלא כקשתא, ומאחר שהיא כקשת מי יוכל להכיר בה אם הוא חמישי או שישי, אלא כודאי יוכל היא הנירסא וכך הוא פירושה, מה יוכל סמוך לביאתו ניכר כלומר סמוך לביאת התחלת חשבונו ניכר, למה הוא סמוך למחרת שנת החמישים, כי מיד שעבר שנת החמישים מחרתו מיד מתחיל ביאת התחלת השבון היובל האחר שלא ישתנה לעולם, אף עצרת סמוך לביאת התחלת חשבונה ניכרת, זהו מהרת יי. הראשון של פסח שלא ישתנה לעולם או היא ניכרת למה היא סמוכה, ואם ממחרת השנת כשבת בראשית משתעי קרא לא תהא ניכרת ביאתה, כי פעמים שהיא מחרת יי. הראשון של פסח ופעמים שהיא שני או שלישי או רביעי ותו לא מדי:

ב. (בענין שיער ר"ח בריה).

וזמרה ששמע רבינו אומרים משמי' ששעיר ר"ח דאינו קרב, שמע השומע ומעה, כי לא אמרתי שלא היה קרב אלא כך אמרתי שלא היה נזכר במקום שהיה לו להזכר, אלא כסדר התורה ואיזה זה ראש השנה, כי בחומש הפקודים כשהזכיר במוסף ראש השנה ושעיר עזים אחד להטאת, אמר הכתוב מלבד עולת ההודש. הרי דהוא עיקר קרבן החדש ועוד דהא בהטאת משתעי קרא, והיה לו לומר זה הטאת תקריבו מלבד הטאת ההודש שכבר קרב, כדרך שהזכיר במוסף של יום הכפורים ושעיר עזים אחד להטאת מלבד הטאת הכפורים. ולא רצה הכתוב לזכור וכסדרו שלא רצה להזכירו על שבא הטאת להי על קיטרוג הלבנה ובהכלעה היה קרב א.

ט) כג"ל לפי דעתי נמקום שמעתי אמרתי נכ"י ונמקום שמעתי אמרתי אס (וי"ו של ואס נוסף נטעות על ענין לראשון) נדפוס. והכוונה אס שמעתי אַמְרָרְוּוּ כלומר טנאמת אמרתי מה ששמעתי ונס תשובתך נגחת אז אשובה וכו' והגלון ש"י הגיה נספרו שמעתי אמרתי יך. י) נתימה כלומר הייתי עושה כן כי מעולם לא העמתי פני נדבותי נסוס לך. ודלוא"ס חיקן מזה נמקום מזה ולפי זה טעמו מזה הלך ומחמת כן שלא נהג דנינו כן עמי הנני מעיז פני נדנינו להשיב על דבריו. יא) מסיב כלומר על מה שמעתי שדבר ר"ת על ר' משולם קסות. כי לפי הנדלה לא כתב ר"ת אל ר' משולם עלמו על ענין זה. יב) נמקום מנה ימים וקדש ששם נס"ס שלנו ומחמת דף סיה ע"ב. ועיין טס חוסי' ל"ה מה דטס. יג) טס. טס. ב. א) כלן נמסקה האגרת נאלמע ונלנדס חתימת האגרת. ומחזק טסונט ל"ת נללס טסנד טסק רימ נלנדטו נענין חרומה שלל מן העוקף. ועיין לקמן סימן מ"ב אות ד'.

סימן ט"ד [תשובת ר"ת לר"מ על ה"ל].

א. (בענין מנה ימים וקדש החדש).

בר דלא א) מסיק אלא כדמסיק תעלא, מבי עללא א), לישרוף חרדלא א), וליגמע חלא, ואנא ואת שלם ד), הרב ר' משולם, אשר כתבת, עיקר על הנירסא שלא לצורך ולא מחמת קשיות נפלאתי עליך, כי המניהים [שלא א) לצרכה] אינם בכלל ברכה, ולא זכה, לשכר תרומת הלשכה ט), ומניהו חנם, בעיני דנמ, למדורי נהינם. לא דייך [אלא א) שנסחתי מכל שאר המניהים כי הפשוטות לקחת. ויש לך לדעת שמי שכתב מנה ימים וקדש החדש רווקא כתב, ובעל התלמוד כתבו, שתלמידים המניהים אינם מניהים דברים של תימה. ואפי' היתה נירסת מלכותך א) בן, ליסמים שנכתב כיבשוה, וכיש שיודע אני שאינה בן, שהרי ר"ח מאסריק היה וכתב כמותו, וגם הלכות גדולות מאספמיא ברוב הנהוויך לא הסכימו, ועוד כי שיבוש גדול כתבת כי לא יאמר אמרה תורה אלא כבבר שהצרוקים מורין בן, שקר הוא, ושפיל לסיפא רדיה ב) דקאמר מפני מה אמרה תורה הביא עומד וכו' ומפני מה אמרה תורה נסכו לפני כתב, ודבר זה בעיני אין צרוקים מורין, וראה לפתח ב) הגרם באחרונים, ואם מפני שבוה יש מפני מה יד, לא נשתנה בכך, ועוד אמרינו ט) עולת חדש בחדשו אמרה תורה חדש והבא לי (תרומה) קרבן מתרומה חדשה. ופעמך דעת הברם, ואם מפני שהיא חשובה לצדוקים, הא ליחה, דהיא רמנחות ט) לעיקר דרשה נשנית ולא לתשובתם, דטובא נמי איכא התם שאין הצרוקים מורין בו, ועוד שבוה הצרוקים מורין באמרינו במגילה ה) ובערבין יח) מניין שאין מחשבין שעות לחדשים ת"ל עד חדש ימים ימים אתה מחשב לחדשים ואי אתה מחשב וכו', ולא הזקק לדרוש שמחשבין ימים לחדשים דו"ל קרי בי רב הוא אלא שעות יט) ועוד דרשות הרבה יש להן כ) איתוקים חנא דשבויעיא שחורו בהן עיי' דרשות דתמימות תהינה, ואותה כ) שפירש אמרה תורה מנה ומים וקדש חדש וכו', ימים ימים ומנין מקיש מה חדש סמוך לביאתו ניכר, פירש עיקר וניכר דסמוך לביאתו ניכר, רבי מיכסי

סימן מד. א. כן נראה עתה הענין, שמכאן והלאה תשובת ר"ת וכן הגיהו לז"מ ושייר נספדים. אמנם דפוס וגם כ"י החשובה מחזקת עם השאלה עלי שום פירוד ומגלי רוח תמורה סכאן מתחיל תשובת ר"ת על דברי ר"מ, א) זר ללא שתי תיבות כן הוא כ"י וכ"ל צמקום גדלאל מנה אחת דפוס, ג) עיין יומא דף מ"ג כי הווי ר"י ור"ל נפרה לא הווי עסקי מניה אלא כדמסיק תעלא מני כרעל וכן הוא המלמד נ"כ נדה דף ס"ה ע"ב ועיין פירש"י סם כ"י וייר דלא הוי ילפי מירי, אלא שרבינו צכאן שניה הלשון קתא ואמר צמקום כרעל עללא לזרד החרו, והענין אחד כי עללא כמו תמורה וזי עללא מכוין על השדה, ג) רוח על פסחים כ"ח ע"א אמר רב יוסף כפא דחפא נגדל צנוויה נישרוף חרדלא, ומההמשך אל וליגמע חלא נראה שרבינו מפרס כמו ליפנא אחרינא דרש"י נישרוף צמין ומינת ד) שלם לזרד החרו עם משולם, דפוס ואשחלם צמקים ואת שלם, ה) כלומר על ויה שכתבת שגירסא, שהיא צמח שלם לזרד, נראה בעיניך עיקר נפלאתי עליך לא מומתת קושיות ו) כ"ל וחסר כ"י וגם דפוס, ז) לנרעה צמקום לזרד ומשעם החרו, ח) זכה בלשון מיר צמקום זכו ומשעם המרו עם ברכה ולשכה, ט) עיין כחוצות דף ק"ו ע"א, י) כ"ל לפי דעתי וחסר דפוס וגם כ"י, יא) כמו מדינתך, יב) ריש דף ע"ג ע"א, יג) כמו לדגדג ובזר ללחות הלשון צמחם הוחלם עם הנגס, עיין סוכה דף ריש ע"ב וברש"י שם ד"ה הנדה, יד) מפני זה וזה אמרה תורה ופס רב חונה חורה, טו) צמקום כדאמרינן כ"י ודפוס ועיין חוב' ריש דף ה' ע"א ד"ה חונה חורה, טז) מנחות דף ס"ה ע"ב, ז) ענינה דף ה' ע"א, יח) דפוס ערוצין ולא מלאתי ויקוונו לא צעדין ולא צערוצין וחלני ז"ל מיר דף ז' ע"א, יט) כלומר למשטי, כ) כ"י וייר אליחוקם וצמחם שלנו ליחה ליחוח, כל) וזוהת מוסב על הדרשה, וחלני לרין נגדום

סיהרא ידעינן דלמחר בעי לקדושי, וכן בעצרת בלכנהכנ) שהיא בת ה' ימים ידעינן דלמחר בעי לקדושי [בין מלפני שבת] (ג) אי נמי מלאחריו, כראמרינן בסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה, אבל אי אמרינן אחר שבת בראשית וימנין וכו' וימנין ביד וזה כהלכתן. ועל המעות שהנחת, אחר מעשה: כמה מעות יש בו, שפירשת סמך להתחלת השבוע, וחרא דססה מי הזכירו אצל עומר, אם הוא אחר שבת בראשית יותר הוא ניכר הרבה. ויובל בלשון סקרא אינו שבת רק יובל ועוד כמה ניכר, דבכמה שנים חלוק יובל בין ר' יהודה ורבנן (ד) ועוד שניונות במעות הנהותך שהיא לא לצורך ושקר. כל רואי פירושה ילענו לוכס):

ב. (בענין מאן ולא ידע בכמה שנין בשבוע הוא):

ולא דיך שמעית כאחת ביובל, כי גם הוספת בחמתך פשע כמו כן שהגיה שלא לצורך ביובל בהא דאמר רב הונא בריה דר' יהושע שמענו משמך שגירסת בסמוך אמר רב הונא בריה דר' יהושע האי מאן דלא ידע בכמי שנין בשבוע הוא עומד ליחשיב כללי ביובל ופרטי בשבוע וניבצר תרתין שנין וסי' וכו' (ה). וחסרת ונישקול סכל מאה תרתי ופירשת אשר יחשוב האדם משנברא העולם וניחשוב כללי ביובלי דרכבנן קים ליה כראמרי' בריה ולאמוקי מדר' יהודה, וניבצר תרתי שנין כמה שאנו מונין לבריאת עולם, בהאידיא התקיינו ניחשוב תחייא לפי שכל שני העולם עד לאחר י"ד כיבוש וחילוק כולו כללי בר מתרתין שנין שהרי משנברא העולם עד מתן תורה אלפים ותס"ח, וניד שנים עד לאחר שחילקו (ו) [ואיכ] התחילו למנות ויבלות אלפים ותק"ב, ומשום הכי כשפחת מן החשבון שנתים היו כאילו התחילו חשבוננו מלאחר שהתחילו למנות ויבלות, ולפי חשבוננו עתה שנת ר' בשבוע, והוקשית לדבריך לא חרב הבית בשנייה בסוצאי שביעית, ועוד שאתה עושה מכל שנים שמיטות ויבלות משחלקו ועד עכשיו והריג) ססקו כל אותן שנים דאנליגרו סנחריב (ז) ועוד גלות בבל. ותאמר דרב הונא לא אויל בחר אותן הססקות. והא דאמר שחרב הבית בסוצאי שביעית בשנייה (ה) לפי חשבון שהיו סמסקין קאמרי' אבל רב הונא לא סבר הכי. גם כמתרוגן מעית גם בניוסתך טעית. כמתרוגן שלקחת חשבונך כששומה טיום שהתחילו למנות לאחר י"ד דכיבוש וחילוק, הא ליתא, דבעיית אי כרברי המקשה בערכין אית לך ובהתחלת בניין עורא התחילו למנות ובשיתא שלמו תיך דבנין הבית קשיא לך. אי כרברי רב אשי' המתריץ דהוא בחרא והלכהא כוותיה לדבריך בעל כרחך שית שנין עד דסליק עורא לא התחילו ובשביעית שלמו תיך דבנין הבית קשיא

ואתו דרש ומוכח על ל' יהושע מנחות סס. (כ) תיקון רל"ח נמקום כלל טנה דרפוס וגם ככ"י. (כ) כל"ל ע"פ תיקון רל"ח וחסר דרפוס וכ"י. (כד) שחלקו אס טנה האמטס עולה לכלן ולכלן או לא. רה"ט דף ט' ע"א ונשאר מקומות. (כה) כ"י דרפוס אין כלן פירוד זין הדבקים, אבל יען הענין המדובר צו מעשה הוא דבר חדש שמונו לו מקום פנוי. ב. (ח) ע"ז דף ט' ע"ב הגידסח שלפנינו היא גירסת רס"י האי מאן דלא ידע בכמי שנין בשבוע הוא עומד ניטפי חד שחא וניחשוב כללי ביובלי ופרטי בשבועי ונשקל ממלא מרי ונשדי אפרטי ונחשנייה לפרטי בשבועי וידע כמה שני בשבועי וסימך וכו'. וקאי על מנין השנים לאחר החנין לדעת רס"י. ועיין סס נפוס' ד"ה האי גירסת ר"ח האי מאן דלא ידע בכמה שני בשבוע ניבצר תרתין שנין או ניטפי ממש שנין וכמסוב כלל ביובלי ופרטי בשבוע וסימך כי זה שנתיים וכו'. וקאי על טנה מלכות יוניס. ולעומת זה גירסת ר' משולם ופירושו שקאי על מנין טנה העולם, ועיין לעיל בספר הישר הדפוס דף ל"ד ע"ד סי' ח"ג. (ז) ארבעים טנה נמדבר וי"ד שנים של כיבוש וחילוק, (ג) כל"ל נמקום והס ככ"י ורפוס. (ד) ערכין דף י"ב ע"ב. (ה) סס. (ו) סס י"ג ע"א. (ז) כל"ל ע"פ תיקון

לך, ואחה דלא כחד ומשוית ליה לרב הונא מועה אפי' לפי גירסתך שהיא שלא לצורך ולא מכח קושיות. וגירסתך מועות רבדראי הינ בכל הספרים ובשל אסמא ובשלכם — ואחה מלבך בודה — תישקול מכל מאה תרתי דהלכתא כרי יהודה דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן, חרא דהכי פוסק רב הונא דגירסא הכי איתא ועוד כללי (הג) מאיות והיכי לימא ליחשוב סרמי בשבוע והאיכא חרא שתא יתירחא ביתר מחמשים) ואם באת לעשות כלל מחמשים אין כלל כללות שבאותה שמועה כן. אבל לפי האמת כללי מאיות דברי יהודה קיימא לך. ומסקים שאחה מביא מוכרע אשר הרשתם בעגלתו שפירשתי בשמועות תנא רבי אליהו (ט). ואעינ דאמרינן בריהי לאפוקי מררי יהודה, במהורוא קמא כתבינן וחזרתו ודנתי מההיא שמעתא דהלכה כרי יהודה, ומשם כמו כן למרנו וקודם מעשה אמרתי שהלכה כרי יהודה, דקתני סתם משנה באחר בחשורי ריה לויבלות ומוקמינן כרי ישמעאל (א). דרדיש הכי, ורבנן סכעי להו לאי אתה מקדש חרשים, והאי רבנן לית הלכתא כוותיהו, חרא דסליני אסתם מתניחין ועוד דכמה סתמי איכא דמקדשין חדשים והכי מברכינן (ג). ורבר ששום הוא דהלכה כרי אלעזר בר צדוקי (ג), ומדרוש לתוספתוי (ד) אבל מתחילתו, איצטרך סיפא (ט) דקרא למעוסי תוספת יובל בסופו לפי משנתנו שהיא סתם והלכה, ורבנן דרשי ליה לשנת ג' שאינה עולה לכאן ולכאן דמייתר להו לפי מאי דסבירא להו כרי אלעזר בריש (ט) אבל ר' יהודה לא איצטרך ליה (י) כרמוכח בגדרים ס' קונס יין שאני מועסי (י) דתניא וקדשתם את שנת החמשים שנה וגו' ר' יהודה אומר וכי ואיהו לא דרש קרא אלא כסתם מתניחין דריה, והאי דלא אמר לאפוקי מדרבנן ורי אלעזר בר צדוק דמתניתא גינהו (ט) אבל ר' יהודה ליחא כמכילתא (כ), ואותה ברייתא דגדרים לסיכך הוכירה בקוצר ולא הוכיר דברי תיק דיליה דלית הלכתא הכי, וכל מי שיש בו דעת לישאל יכול להבין שהלכה כרי יהודה, ועוד דאמר' בשילתי ערכין הא ודאי דלא כרי יהודה (כ). ועוד דאמר רב הונא ונישקול מכל מאה תרתי ונישרי אפרמי, ואחה מניהו ומחסרו שאין זה דבר שיניה אדם מתוך דוחק, וכמו שאחה סחאר זה כן אחה יכול לומר על כל הלכה אין הלכה איתמר, ולולי אחר אמרו גוורני עליו נידוי שזה קרוב למעשה כוחים שהשיאו משואות ושכרו להעיד על הלבנה לקלקל תיקון המועדות, כמו כן חסרת שלא לצורך לקלקל תיקון שמימות וויבלות.

לא"ס במקום כלליהם נכרי ודפוס. (ח) אמנם זה רק אליבא דרי יהודה ול"ע דליכ היינו חן ועלי ועוד. (ט) כלומר מה שהניח ר' משולם ליהו דלין הלכה כרי יהודה מדאמרינן גרי' לאפוקי מדרי יהודה, ע"ז כנר העיר ל"ת לעיל בספרו, ועיין סי' תל"ג בדפוס, וסם תלמא שריים כנר דנריו לעיל בשנת תתק"ט ומאלת שהשטונה הזאת נכתבה בשנת תתק"ג איכ דברי דנינו לעיל היו כתונים ד' שנים מקודם לזה. אמנם קשה שזאתו סימן כתנ נסופו דף ל"ה ע"א בדפוס ח"ל: ,כאשר השנתי לכני משולם" (כ) הוא נכרי' אלל בדפוס לנני ומלואם), אף שהשונה זאת נכתבה ד' שנים אחר זה. וז"ל שהכנים ל"ת הדברים האלה אחר כך נכתבוהו בתלם בתוך דנינו הסלואנים. (י) ריה דף ט' ע"א. (יא) סם דף ט' ע"ב. (יב) מקדש חדשים. (יג) ר"ה דף כ"ד ע"ב. (יד) כלומר מיתור לשון שנה. (טו) לפי דעתי ז"ל רישא דקרא שהרי המלות שנת החמשים דרדשינן מיינים למעוסי תוספת יובל נסופו הן קודמין למלה שנה. (טז) לקמן דף כ"ד ע"ב. (יז) כלומר לא איצטרך ליה להך דרשא חלל להך דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן זנוקא. וזולתי לריך למחוק התיבה לל וכלומר רי יהודה לא דרש כנגדן סם משום דאיצטרך ליה ההיא קרא שנת החמשים שנה לדל' ישמעאל ותיני חידך גריה סם. (יח) נדרים דף ס"א ע"א. (יט) כלומר משום שדנתי ל"א נר לרוק ותנא קמא דיליה שנויים לקמן בשנת ריה דף כ"ד ע"ב. (כ) נכרי' איתא כמכילתא במקום ליחא נמכילתא בדפוס, והאחרון נכון ונמכילתא כלומר נמנעתא ממכתא דלין. (כא) ערכין דף ל"ג ע"א.

ג. (בענין שעיר של ראש חדש בריה).

ועל שעיר של ראש חדש ששלחתיה) לך שקרב מהיהא דתניא בתוספתא דשבועות היה ר' שמעון אומר שלשים ושנים שעירים קרבים לישראל בכל שנה וכו' (ב) ומדברי ר' אליעזר הקליר שפייסג) הן מוספי חדש עשתי עשרה, ונתיישב לך אלא שמירשת בכמא מתכסה בו שהתורה כיסהו ולא כתיב ביה. בכמא נשרוף חרדלא שנהיה רבכאל). הא את הוא דאסרת בתשובתך שהעיקר חיסר שהיה לו לוטר ניכר בלבנה קטנה הכא חיסר יתרה) שחמאת לא הזכיר, ועוד אי כתב מלכד חמאת קשיא טובא רהוה לו למידרש כדרדשינן מלכד חמאת הכפורים כפי קמא רשבועות). ועוד לשון חג שהחדש מתכסה בו לא משתמע אלא איהו חג שהחדש מתכסה, ועוד חג לא מתוקם שפיר אלא כרשרשי' או תבחר לשון ערוסים כרמשרש בערוך ע"פ מררשו). וירדך ליתיהם):

ד. (בענין תרומה שלא מן המוקף).

הכל היום יתרוש החורש ויתריש המחרישה) על כל הנהותך, שאתה אומר שנירסא חיישינן שמא עשאה בעל הבית תרומת מעשרו). שכך מצאת הנירסא בפירושו). ושקר אתה דובר שלחה שם ואני אשלח וחצי שכר הדרך עלי ונשתעה ונראה, ועוד שאתה מודה לדברי שכן הוא כמו שאני אומר כיש שאני שונה תרומה ומעשר ומן התורה אסור ועי' הדחק [שרי] כר' ינאי ביבמותד) וכר' אליעזר

ג. א) כן הגיה רמ"ם במקום ששאלתי. (ב) חוספתא פ"א דשבועות ועס נאמר טעים עטר בטיים עטר חדסי הטנה. ועיין בתוס' ר"ה דף טו ע"ב ד"ה סהמט ונצניה דף טז ע"א ד"ה אחרו. (ג) נאופן דמוסף ר"ה והמיות אכר הנה מרובעות כפא. ועיין בתוס' ר"ה עס. (ד) עמי מאלמות חוברו לו יחדיו מדע היינו דלמתי אינטי כפא דמעל נגדל נגווה כפוק מדלל נפסחים דף כ"ח ע"א ועוד הך דאמר מר בריה דרבינא מותיבנא תיובתא כלפי כנליה דדנא חולין דף י"ג ע"ב והאחרון הוא ליטנא מעליא וכונחו טר' מעולס ללכד דדברי עמנו. (ה) כלומר המסרן הוא יותר גדול מלא הזכיר שחמאת החדש מתכסה. (ו) שבועות דף ז' ע"א כלומר שלכך לא זכרו כדי שלא יהי כדש כמו בני מלכד חמאת הכפורים ולא מעום שזנבלעה היה קרב. (ז) בערך כס. (ח) גם כאן עשיתי פירוד בין הדנקים נכיי וגם גדופם. כי לפי דעתי המאלר מן הכל היום וכר' מודה על הענין החדש סינא.

ד. א) מאלר רבו המנוכות וגנין זה. נכיי איתא הכל היום יתרוש החדש ויתריש המחרישה. ובדפוס הכל היום ה"ה החדש ויתריש המחרישה. והשלישי הוא חיקון רמ"ם יתרוש החדש במקום חודש החדש. והוא הנכון. כי נלתי כסא דונה ר"ה זזה צעומק לסונו על יפעיה כ"ח כ"ד. וכונחו לומר האס כל היום ובכל עת יהיה מוכרח לסדד אדמחו ולהולך את המחרישה על מדו להסך ולסחור את כל דברי ר' מעולס ולהוילא את הקמטובים אלו הנחמיו ועשיתיו. וגיסי החכם ר' דוד קויפמאלן כיי אמר לי כי לפי דעמו ל"ל ויתריש המחריש במקום המחרישה וכונחו האס כל היום יתרוש החדש כהנ"ל או יתריש המחריש כלומר או ישמוק ויתריש מלכד כלום מאלר שאין אהא עומע לדגרו ולהוכחותו, ודפמ"ח. ובגליון ספרו של החכם ט"ר שנשאל לי מלמתי העדה רק"ק פראג מאלל חיל: מכלל וחילך לא נמלא בתשו' ר' מעולס שלפנינו אך נפסקה צאמצע מיכ. ומכל על דאדנך כי נגלל כן גם דברי רבינו הס נקושי הצננה צאיזו מקומות. (ב) המלות משך מלאת הגירסא בפירושו"ה הן ע"פ הגהת רמ"ם ותקריב נכיי וגם בדפוס ולזה הוסיף רמ"ם בגליון בתוך עגולה (ר"ה) או אפשר איה ספר אחר שכתב דבינו מעולס עמאל עס). זה נלתי כסא הנכון כי ע"פ זה יש להנין מה שכתב ר"ה אחר זה ושקר אהא דובר וכר' עד ונלתי ע"כ שהוא מודה על הספר שהזכיר רימ עמאל הגירסא עס. (ג) צימ דף ל"ה נתימאל דכ נחמן צר ינאק ועיין חופ' עס ד"ה עמאל ועיין לעיל בדפוס דף י"ג ע"א סי' י"ג, ודף מ"ו ע"א סי' תפ"ח דף ס"ה ע"א סי' תקפ"ו, ודף ע"ג ע"א סי' תקפ"ו. ועוד עיין לעיל בהפוגה סימן ד' אות ז'. (ד) ינמות

ב"י דסירות ערוגה) ומשחנרום שיבוש תרומת מעשר תצטרך לתרוצים ולא תמצאם, דהיא דניטין) מוקמינן ליה במילי אחדי משום קשיא רמוקף ומיתוקמא מתניתין דבבא מציעא בין כהנים בין בישראלים ואיכא למיתש לדרבנן כמו לדאורייתא כרמוכח בניטין. ובאי קרון תחמינן דרוצה אדם בקב שלו ומובין ליה לכהנים כרמי תרומה הואיל ואמשר לכרדי, דאי לא הא לא קיימא הא, דהא קייל אפילו בא לו בעל החלום ואמר לו של מעשר הן? ואפי' כתב בכלי תרומה כר' יוסי תלינן בחוליקין) דרובא תולין מתוקנין הן ומה שכתב עליהן לפנחייא בעלמא נכתבט). אבל באיקרון יבא בעל הפקרון וירצהו) את פקרונו דרוצה אדם בקב שלו, וחוסי) לא ליגרום עליו [אלא משום] שמא יצטרך או שמא יוקירו או משום דמברכינן, ולבין ולבך יודעין שלא כתבתיו משום שהיית סובר שהוא טעמו של רב נהמן בר יצחק וכך לא כתבתיו מתשעה קבין אלא משום דמברכינן, וברכה וחיים לעוסקין לשמה יזכו לשמה ומשכורתם שלמה:

סימן מד. תשובת ר"ת נגד רבנו משולם.

א. (בדיון חומץ אם יש בו משום טגע נכרי.)

לבי ראה מורי הוראה), ולא מיראי הוראה, ואלמלא מראה, שמתים כראי), כי קראו קריאה לבראות בריאה הרשה, למכור ביד אשה, כל פהרה וקדושה), בקול ענות חלושה), וכחומר להמר, היה להם החומר), וכמיט חיצות, אמרות נמרצות, כי החלו להצותו), כגודרי פרצות, לינפות שיטות, להטות כהושות), טעושות והירושות, להישמות כששוטות שוטות, נשים חטותות), בעלות פטמות), והיום היה תאמרנה לנוים להביא חומץ), לא נבוות ברמץ), גם טובלות שחר בעור חמה וזרחת, וזכר לדבר סימן לפיתוי שמץ, וטבלת סתך בחומץ), ועל שתייהם בשתהן, כי כל הבא להודות בששוטות יש לו להעלות על לבו כמה טעה זה הנאון או כל הנאונים, כי דבר ששום הוא אפי' לחינוק דתנא עיז בשיח שנין דחומץ שלנו אין משום יין נסך כאשר ששום היתר יין מבושל, כי שניהם למדין מן המשנה), ויש לתת לב אך

דף יג ע"א ועיינן מיצ חומץ ד"ה חלל. ה) סס ע"ב. ו) גיטין דף ל' ע"ב ועיינן חום' ד"ה וכו'. ז) סנהדרין דף ל' ע"א. ח) מעשר שני פיר מ"א. ט) יצמות דף קט"ו ע"ב. י) מיקון לחום נמקום נכ"י ודפוס. יא) כ"ל נמקום וכו' נכ"י ודפוס. וכונת רבינו נזה שחני דבר ולא כל דבר מתחילונו של רב כהנא לינטרין נמי לחיונונו של רבני. כלומר אף שאין אדם רוצה בקב שלו יומר מתשעה קבים של חצרו מימ דולגה הוא בקב שלו מתוס שאל ינטרך או מתוס דמנכין. ועיין לקמן דפוסם דף ע"ד ע"א ודפוסם שלנו סימן מ"ו אות א' ולפי דעמי חיה אדם אשר כתב בגליון הדברים ומו לא לגרום עליו:

סימן מ"ה. והחכם ש"ר כתב בגליון פסרו: גם זה חליו אך בדרך רוח אל בני עירו. אבל לדעמי האגדה האלה שלה ר"ת אל מלון לבני עירו מתנע. ולפי הנראה שלחו מתס שלית עירוד ל"ה לשאל את פיו על הדפוסות אשר ברא ל"ה. ועיין לקמן אות ה' בנפש ואות ו' נחלתו. ח) כן הוא נכ"י, ודפוסם מורי הנראה ולחיים מתק מורי. וחלוי ל"ל מורי המורה. ז) כדפי כ"ל לדעמי נמקום ראה נכ"י ודפוסם והוא לינפא דקדא נחום ג' ו' ושמתין כדאי. והחכם דוד קויפמאנן כתב לי שלדעתו יש להחזיק בראיה שהיא אחד מן העופות הטמאים ורומה על גממתו לאסור מה שהתייר. ג) רומה על ענינת מה מנעוד יוס שהחזיר ר' תפלים וגם על החסיפה עניש. ד) כלומר בלפיות שליון חקרות. ה) כלומר מומד האיסור הוא להס כחומר להגד. ו) למלא רון ומסך. ז) בטריות כמו טומא וחלוי ל"ל בטריות, אלו העניינים גיטין דף ל"ז ע"א. ח) חטמות כן הוא נכ"י וגם דפוסם ולא אדע כונתו כי מה לחטמות עם הכספים, וחלוי הוא מלשון חטא או עניל שפלות. ט) המלכות דרבים כדנדי העל ודיק. י) רומה על שפתיכו מומד יין נסך יא) שלתי ענפוס. יב) רוח צ' ייד. ורומה על ענין הטבילה והסומן. יג) ע"ד דף כ"ד

שעו הנאונים לאסרו, ואם ישעון הטוען, במלכותו מקילין עליו, שקר מליו, שהרי בכל מקומות עד אספמיה ועד בכלל נוהגין בו הומר והדין עם הממטרין, כי מי יקל לבחילה להורות מהו הלא סיפקאיד, ואם החומין צמית, רפיא וקפיטוס) וכמעט סמית, והלא ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי בקצת נחלקיטו) דמאי דקרי ליה האי חלא קרי ליה האי חמרא ואמוראי קרי ליה יין קוססיה) וחמרא דאקריסיה). ולפי שאין אנו בקיאים בהומין יש לנו להחמיר, ועוד מעשים בכל יום פעמים רבות יש שקורין אותו חומין ויש נמי ישמקדשין ומכדילין עליו, אבל מבושל ירוע לנו ולא החמירו, ואפילו בשר עוף בחלב לא רצו להחמיר ולאסור במקומו של ר' יוסי הגליליט) כיון שלא מתוך טעות הוא, וכיש בהומרות שרצי להחמיר פן ישעו טועי לבב, ויש דברים שהחמירו לבני מדינה וכוחאי ונשיםכ), ואעפ"כ ר' גמליאל קרא למתירין לא יחל דברו, וזה איננו מהן:

ב. (בענין טבילה נדה ביום שביעי לימי נקיטה).

אך לזרעים הן חן נסא) על טבילות (נרה) ביום השביעי שהתירו מבעוד יום והתורה אסרתו מלאו דלא חסור וקבלה מאל תטוש, דקא סריך ב) ולישבלינהו ביום השביעי ולא סריך ולישתרי ביום השביעי, דבעיב אמבילה דליל ה' משום סרך בתה קאי דאיירי לעיל, וקא בעי מכרי ססק: זכות נינהו מה לי אם חסרך בתה ומשני אע"ס דסרך בתה ליחא משום דרי שמעון וכו', וכן סידורו ר' שמעון אומר אחר מעשה דהיינו אחר טבילה תמה, אבל אמרו חכמים אסור לעשות אותו מעשה של טבילה שמא תבעול ויבא לידי חטירה, ואם בא אדם לפרש דאיתרא) [דחשמישן קאי טועה הוא, דמה ענין רבב ספא אצל סרך בתה, ומזקנים אתבונן שבן ססק ר' סעריה אצל הלכות נדה ור' אחאי שהיה ראש לגאונים שבדור כמו כן בס' אחרי מות, אע"ס שמביא רביה מגדה ויולדת כ"ל זה בהדיהו משום דרי שמעון ולא חש לפרש, וכן ר' יהודאי נאוןג), וכבר היו מפרשים שנחלקו על רבינו שלמה למנות כגנות כותים משום קשיא דרמי בר חמאד), ורש"י השיב לפי תוספות) דבס' גנות כותים תשובתן בצדן דהתירא דשני ליה רבא תשובה היא ולפום חורפיה לא עיין בה, דהא סרקה רמי בר חמא דאמר שבקוה לקרא וכו' אבל תשובתו מתוך הברייתא דקתני יום שמוסקת בו וכו' ורמי בר חמא כמו שאילה היא ואינה עיקר דרמי בר חמא לא סבר לה, דקאמרינן בס' בתרא דגרה ורב ככותאי אמר לשמעחא מכלל דליתא), ועוד מדקאמר ליה רב ספא לרבאז) מכרי כולהו נשי ריין ססק זכות נינהו ליטבלינהו ביממא דשבועה, ואם נדבריהם ריום שמוסקת בו סופרתו והיא ראתה יום ראשון וססקה בו ואיכ הוה לה נדה דאודייתא ואיך תטבול ביום השביעי והלא נדה דאודייתא טובלת בליל שמיני, ומתוך שדבינו לא נתן לבו לתשובתו לא חשש לכוון את דבריו, ושכנגדו הוא עליו [להביא ראיה], והדין דומה למה שכתב, מתוך שטועה לפי תוס' בניכם ממזרים הם, וליחא דהאמרינן הכל מורים בבא על הגדה כו' שאין הגדר סמור.

ע"א, ועי"ש נמוס' ד"ה דמי שהניחו שם ממנוקח רבנו משולם ור"ת ז"ה. יד) עיין ב"ב דף ל"ו ע"א. טו) עיין פסחים דף מ"ב ע"ב. טז) ב"ב ס"ו. יז) קופס כ"ל צנוקס חומס כצ"י ודפוס. יח) שם דף ל"ה ע"ב. יט) חולין דף קמ"ז ע"א. כ) פסחים דף כ"א ע"א:

ב. ח) לזרעים חן חן גס כ"ל צנוקס גס לזרעים חן חן כצ"י ודפוס. ג) נדה דף ס"ז ע"ב. ד) כן הוא בטלכות גדולות דפוס וזלשט דף ס"ד ע"ד נה' נדה. ד) נדה דף ל"ג ע"א. ה) הונס צפטר ספרדס נחלמה דף ג' ע"ג. ו) עי"ש נמוס' ד"ה וליחו ועוד עיין במסד רמב"ן דף כ"ט ע"ד פינן ס"ן. ז) נדה דף ס"ז ע"ב:

וגם כתב על דבר זה בנות כותים בועלי נדות שיום שמוסקת בו מסרתו למצין ד. ועל תשובתן כצדו ליתא כדפרישית, ומתוך שלא הש אלא לאמיתה של תורה דימו שכנגדו שאינו אמיתי כדפרישית, ועל החומץ ועל המכילה תבא נפשו באלה ויכרת אשר יעשנה :

ג. (ברין או מספיר עולה למצין).

עודה) אחרת היתה לו) להם לנלוותה לעשות שביעי [ששי וחמישי] מספיר [בשבתות ו] ימים טובים. ומדוע ככה עשו, הלא זה דברי אשר אמרתי, כי כפשוטו יש לתת לב במה ראו קדמונים הלא תיגוקות שלנו בקיאות במה שאמר במנילה ד) בראשי הרשים קרי שיחאם) בענינא דיומא וחד בריח, ותו שיחא מאתה חצוה וכו'. אך מכת הלכות ומנהג ר' עמרם ו) ורב יהודאי גאון נהגו כן, ופעמא נראה לי סמאי דקיייל בשבתות וי"ט מוסיפין על שבעה ששה וחמשה. והורו לעשות ו) כמאן דאמר מספיר אינו עולה למצין שבעה דמה נפשך שפיר עבדי, שאם עולה מספיר למצין שבעה הוה ליה האי לתוספות, ואם אינו עולה כיש דהבי עדיף, וכן סקו רב עמרם בסדר שלו ובהני לקרות שבעה בעניני דיומא ועוד ראיות גדולות מתוך ההלכה. וגם לדברי השמחים ללא דברה) תינה ריח ושבת אבל בשאר ימים טובים מועין לדמותן אליהם, שלא מצינו בכל התלמוד פרשת פנחס למספי רגלים אלא לייס קרבנות שבח"כס). וכל שאינו בקי בסדר רב עמרם ובהלכות גדולות ובספי סופרים ובסרקי דרי אליעזר ובדרכה ובתלמוד ובשאר ספרי אנדה אין לו לדרוש דברי הקדמונים ומנהגם, כי יש עליהם לסמוך בדברים שאינם מכושיין תלמוד שלנו אלא שמוסיפין. והרבה מנהגים בידנו על סיהם. ופרשת פנחס תוספת היא ואין לבלולה עם שבעה, והשבעה) איחקין לקרות בת"כ"א) אפילו לדבריהם דלא דמי לריח ושבת. וטוב למנותו בתוספת, ולפי דברי האנשים ההמה קללות בתעניות נקראו, שכך שנינו ופי' ויחל לא מצינוי) כמו שפי' פנחס לא מצינו.

ד. (בענין ברכת נר בשבת).

גם שמעתי שעקרו ברכת נר בשבת וחיללו המקדש וחבת המצוה כי כמה חובות מעונות ברכה) ואינו דומה למים אחרונים שחובה ואינם מעונים ברכת, ולא משום חיבת מצוה הוא אלא משום סנה אעיג דסמכין אותיהם קדושים).

ג. א) גם כן נזכר הכתוב והמדפים העניים ועמם כן קמינה נשני עניים שונים ונקמן פתיחה וסיון נחלע הענין. ב) כ"ל לפי דעתי נמקום לל כ"י ודפוס ודל"ס חיקן ל'. וכוונתו שכל מה דמו רלם לנלות לקדמונים עוד מידות אשר מם סלג טרע להס. ג) לעיל נסיון הקודם. ד) ונילה דף כ"ס ע"ב. ה) כ"ל נמקום נלמעל סיה מקומה קדשהל כ"י וגם נדפוס, חקן רל"ס. ו) עיין נקדל ססריח לננה סל רב עמרם דפוס ודל"ס דף כ"ס ע"ב. ז) כלומר שהורו לעשות כן נמנמות וייס נשוס דסוי מיללל דסויח למחוייהו, חלל נלמנה דעה ר"ח דלכנה כמאן דלמני עולה. ח) עיין תופי חגריה דף כ"ס ע"ב דיה נשני ומנילה דף כ"ג ע"ב דיה חד אשר. ט) על רל"ס ומנילה כ"ס ע"ב. י) עיין ומנילה דף ו' ע"ב ונמוס' סס דיה וסל. י) נננה וסנננה סכי יליחל נכ"י וגם נדפוס ולולי נלמל ומשני ייס עמל לחיות נננה. ויחד נכון לפי דעתי להגי' נמקום סנננה והסנננה. יא) לקרות נח"כ כ"ל נמקום לקודננה נכ"י ודפוס. יב) עיין תופי' ענילה דף ל"א ע"ב ד"ה רלס חדס נפוסו :

ד. א) עיין תופי' ננה ד"ה ע"ב ד"ה מונס. ב) נככות דף כ"ג ע"ב. ועיין נמחור וסרי נד 80 סמג לנך נמרכין אשר סל ננה נפוס ונננה סיקרי ולמנכות סקרה. ועיין נמלמי נגוריס ונמננה מדלכי ננה ס"ג נכחה עוד טעם אשר לננו נמלס נפוס

ובספרי אנדה נמצאה והוא לנשים למען כיבו אורו של עולם כמפורש בבראשית רבה ובסדר רב עמרם איתא: ונדה וחלה והדלקה, שלשתן הובנה וזכרה לשלשתן. וקודמת לקידוש היום ולגזר חנוכה (ד) וכמה ברכות מצאנו בסדר ר' סעדיה ברוך המרבה שמחות ובהלכות רב יהודאי אשר צנ אגוז יבוצא בהן הרבה, איני שואין בתובות ובי"ש שבתובה בספרי אנדה ובדרשות שרורשין בשבת וכל השומע ישחק לו וכל העוקרה יעקר.

ד. (בענין ברכת אירוסין ונישואין)

עוד (ח) אהת מעט היא שהרגילו לעשות ברכת אירוסין ונישואין על בוס אחר, ועי' יש תימ"ג) שהרי בבית החנים נהקנה ברכת החנים, וברכת אירוסין בבית אירוסין, והואיל ובשני מקומות נתקנו אי"א לביוללם ובעל ברחינו אם על בוס (א"ד) נתקנו שתי כוסות הם, ואם בלא כוס נתקנו הבא לעשותם על הכוס שתי כוסות יש לו לעשות בנגד תקנתם בשני מקומות ולא לעשותם שתי קדושות על כוס אחר, מדי דהוה אקדושא ואבדלתא. והבי שפיר טפי, איני דלא מצינו כוס בתלמוד אלא אמרינן כרך שיתן, יש לנו לתפוס דרך הישרה הואיל ונהנו בוס ורב יהודאי הנהינו. ועוד כי בברכת אירוסין היא במקילה ובברכת נישואין היא בתקן והוא בניסת חופה. וסנהג נאה שהגהינו רבינו שלמה ברורו להסתלק ולהתעסק בשום דבר לעשות הפסק בין ברכת אירוסין לנישואין, וימצא כתוב במחזור שתיקן הגרי"ר שמהה. שיש בו סוד רוב דברים מסדר ר' עמרם והלכות גדולות ורבינו שלמה ושאר נאונים, ומצוי הוא ברוב מקומות, ולדידן מוגת כוס שני וישפית כוס ראשון ושתייתו הוי הפסק, ואף כי חלל אישים אנכי ממני תצא הנראה זו, שכלת) הדברים הפשוטים) ושנו בהם קדמונים להקל, יעשו כדברי רבאין, כי אתא פסק דינא דידי קמיבו לא מינמר תנמרון מיניה, ואם הדברים פשוטים להקל (ינהגו) [ושנו] להחמיר, אל יורו להקל, שאין משיבין את הארי אלא בסנו, ואף באונא כאומא. ובמין במינו. ובניצוק יג.

דלמדין נפי התכלה כל מלוא שאין לעשותה נמר יתלכח מלואה חין מנכין עליה. ועיין במדני שם חסונה ריי על זה. ועיין לקמן בחסונה ר"ת ל"ד עלונו שהניח גם טעם זה (ג) זה הלשון לא מלאתי בקר רב עמרם שלנו. אמנם נחמילת סדר שבתות דף כ"ד ע"ג בדפוס הכיל פסק לנדיך והוצאו שם ממש דברי מחזור ויטרי ה"ל. (ד) שנת דף כ"ג ע"ב:

ה (א) המשך לחסונה הכיל. (ב) נכ"י ודפוס חינו. (ג) כתובות דף ז' ע"ב. (ד) לפי דעת לריך למחוק ח' הכתוב נכ"י ודפוס. (ה) כן הוא נכ"י וגם בדפוס. ותינה דהא נפסקים דף ק"ב ע"ב אמרינן דהלכנה בני קידושא ואבדלתא גי"ט שחל להיות אחר השנת חומרים יקנה"ז על כוס אחד ופריש שם טעמא משום דהדלה וקידוש חלל מילתא היא. וכל שיש כלן כעוה סופר ולריך להיות נרכת הנוון וקידוש נמוקס ואבדלתא. ועוד עיין שם בחוס' דיה שאין חומרים ותראה שהוצא שם דעת רבינו משולם בענין אחר. (ו) עיין בחסונה דף ח' ע"א. (ז) עיין מחזור ויטרי סימן חס"ט ל' חקפ"ו ותקפ"ז. ועוד עיין נפדסם לרש"י לקוטריס דפוס קונסטנטינה דף כ"ג ע"ד. ועיין לקמן סימן ס"ב אות ג' הערה א'. (ח) כל"ל נמוקס מכל נכ"י ודפוס. (ט) כלומר הפשוטים להחמיר. (י) ג"ב דף ק"ב ע"ב. (יא) בכל אלו דברים חולק ר"ת על זקנו רש"י ז"ל. באונא הסרוכה לאוונה כסדרן דעת רש"י להקל ור"ת להחמיר. חולין דף ע"ו ע"ב רש"י דיה היינו רנתייהו. ועיין חוס' שם וגם בספר הישר לעיל נפוס סימן טפ"ב דף ל"ז ע"א. (יב) רש"י פסק ככ"י דמניית לא נטיל חולין דף ק"ג ע"א דיה וחו לא ימדי וכמה מקומות. ור"ת חולק עליו חולין דף ל"ז ע"א חוס' ד"ה אחר רצא ובספר הישר לעיל נפוס סי' טפ"ב דף ל"ח ע"ד. (יג) עי' דף ע"ב ע"ג דיה קטופי פסק רש"י הלכה כר"ה דנינוק מינור ובחוס' שם דיה אחר חולק עליו ר"ת.

ובקביה יד, ובכנינת הגוים לנבי חלב שחלבו גוי'טו) שראינו טעמו של רבינו שלמה מאיזה טעם חולק על רבותינו וידענו עיקר'טו) דבריו שלא בא (אלא ה) להחמיר'טו) על בני מדינה, בזה יש לשמוע לדעת נוסה ומה שענינו ראות, אך אל המקילין שבאו להתיר עורבאייט) היה להן לאסור לפי יונה השפוטה, והיה להן לאסור שכר תלמוד'טו) ולהפריש תרומות ומעשרות'טו) ושוחפות גוי'כט) ומשא ומתן ביזם אידם'טו) ושאלה ומלוה ופרעון בשמור'טו) ולהעמיד בהמה בבית גוי'טו) ולסמור בהמה לרועה שלה'טו), ולסמור להם בהמה נסה עגלים וסייחים והמורים בלא סרסור'טו), ואחרי אשר באו לדרקק להקל יבראו לדרקק להחמיר לפי השפוטה לאסור אשה שאין לה וסת'טו) דשל תורה היא, ועל ההוראות להקל ועל שינוי גרסאות לקלקל קורא אני חנה, כי האי דרשא ישחוט בן עוף'טו), [שהנהגה שמא ישחוט בן'טו)], דבה היה ליה למיגרם בחדא'טו), וכל חכמי בני ספרד ורבי'טו) האו וריח גורמים במותגו, ומשולי משל פריח דאמרי אינשי יזבח פרתך ואל יזבח שיד'טו)ג], גם כי לא התרבה ראייתו אלא שכן דרך התלמוד, שהרי למדנו בן עוף מבן צאן להמעין בהן להחיותו'טו), ומנהג רבינו האי תסס רבינו נרשום מאור עיני הנולה ורבותינו שבבארי ושבלוח'טו), ורבינו שלמה מהן הנהיגו, ועליהם יש לסמך, ומבקש אני פני כל תלמידי רבינו שלמה שלא יקילו ראשם כנגד לשער המורחי, ואם לא ישמעו, אל ענשם ישאו נפשם, ואני לא ידעתי מי הוא המורה והמסרא, ומי היה למקל לקלקל ולעץ נשאל בחו' אל'טו), אך

ועיין ספר הישר דפוס סי' תקרי"ד דף ג"ז ע"ג וע"ד. יד) נחלז קרום הנגלל נקיצה דעה רסיי חולין דף קפ"ז ע"ג ר"ס הרי זו שחלז נגזר היל' דענת ר"ח עס ר"ס היג סהול כפי'טו) נעלמא. ועיין ספר הישר דפוס סי' ספ"ו דף ל"ט ע"ג. טו) ע"ז דף ל"ה ע"א ועיי'טו) נחוס' ד"ה לפי ד"ה חדל. טז) כ"ל נמוקס טקר. יז) תיקון רלז"ס. יח) חיימס דגני חונס נלחמל רסיי ז"ל לינו מן התמחייזין ואלדכנה ומכפיר. יט) חולי רוח נזח על מין ערנ טקורין קורניל טלנו להתיר. עיין חולין דף ס"ג ע"א חוס' דיה מטני ועס עיז ד"ה מלי. וכוחו נזח, עד סהס מקילין דגנריס הפטוסיס לליסבור יוחר טוב היה ללסבור דגריס הפטוסיס לסיטר, אך גם מהו וגם מהו תנח ידך. ולורת הדגריס מוקודה נכנסהדרין דף ק' ע"א טקיל' אפי'קורס בגו הני דני צימון חפלי דלחרי מלי אחני לן רבנן מעולס לל טרו לן ערנל ולל אסור לן יונה. כ) שהנהגה פטוע עכשיו להקל אף שנגזר דיחל דנגמל נלאל ללסבור. עיין חוס' נכודות דף כ"ט ע"א ד"ה מה אני נחמס. כל) כלווד סהיה להן להפריש תרומת ומעשרות נחולה ללרץ אף בזמן הזה. סג"כ שהנהגה פטוע להקל אף טעדינל דנגמל ים להטעיר. ועיין טעמו של ר"ח נחוס' עיז דף כ"ט ע"א ד"ה נל. כז) סג"כ טעוס לסקל עגד מלמד'טו) של חנה דעמולל ועיין טעמו של ר"ח נחוס' כנסהדרין דף ס"ג ע"ג ד"ה אסור ינכרזח דף ז' עיז ד"ה טמאל. כח) עיין עיז דף ז' ע"א חוס' ד"ה אסור. כד) גם זה עס. כט) עיין חוס' עיז דף כ"ז ע"א ד"ה חני מעמידין. לו) גם זה עס. כל) עיין נחוס' עיז דף ט"ז ע"א ד"ה חימוד לשימט. ועיין חכמי' ה' טנת פ' עשרים ט"ה. כס) טק דענ' ריח ללסבור אסה טאין לה וכת נלל ונעיה לנעלה, וכן דעת רמב"ם עיז ע"ס' איסורי גילס סה"ו וכנלסל גם דעת רסיי נדה דף י"ז עיז ד"ה מלן דמחני ועיין רי'ן טעושה רי'ס פ"ג טפירט דברי רסיי להקל, ועיין דגרי רי'ח לעיל נכסר הישר דפוס דף י"ז עיז ועיז סימון קע"ם. דעת רמב"ם רי"י ורל"ט וכסר התרומה להקל עיין הגהות מיימוני ומגדלי וטלמי הגנריס עס. כט) נכודות דף ה' ע"א ועיי'טו) נחוס' ד"ה טמאל יטמוס. ל) תיקון רלז"ס נכפיר. לא) רלז"ס מחק מלח נחאל נכפירו וטוב כחנ עלה נגליין ור"ל: אטפר טלג'ל נחאל רסייטו לענין טנת סה"ל לנגרם נח סהול לטון קנהס כחיס חוס'טו) ט ור"ל דווקא נח סה"ל לנגרם נח טמל"כ מלי דקאמל נח סה"ל הכי לענין יס"י אטפר נכסר טו סהול לטון אכ. ועיין לקמן דף ע"ה ע"ד טכתז דגני טנת סה"ל לנגרם נח דכחיז טנת סהול כ"ו וסייטו כע"ס. עכ"ל. לז) נכיי וגם נדפוס מרז"י. אגז) כ"ל מחירוט אס אחת זוכט חונט דנכ סיניל לך סה"ס מרז"ס כ"ו סרתן טי'ס לה נכ"ס הכנה, אכן מה היטבת לעשות אס חמשוק צן ותגרוס צו נעקומו. לב) קדושין דף ל"ו ע"ג. לד) כ"ל נמוקס נחלל נכיי ועמולל נדפוס ודוח

מפי אדם אחר שמעתי הרברים ולא יכולתי לסכול פן אחשב בעורכי שלו ציון לה), ואלו הן הנחנקים, החולים בוקים טריקים, באנשים גדולים, והבלי הבלים, לא האמנתי להם כי תלו דבריהם ברבינו ר' משלם, ואי אפשר לומר כן. וכי היאך יאמר פה קדוש דבר זה להקל שלא לצורך בדברים שכבר ששמ איסור המנהג ונוח וקל לשמור ולהחזיר בדבר. כי אם היה הדבר שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בו ודבר שיש בו חסרון כים לא היה הדבר קשה כל כך. ועוד נוסיתי לשליח הלא יש הגה מבני נרבונא (נרבונא) שאוסרין בנרבונא מנע גוי בחומץ שלנו. וסרהא ליחא הא נמי ליתא (נ) וחלילה לי מעשות זאת. אך על הנהגות הנידונות לעשותן נוסחאות מבלעדי ראייה (ל) האמנתי כי הניה מנה שנים וקדש יובל ושמא ישחוט בו עוף ותרוסת מעשר ומבלעדיהן וגם מבני עירו קובלין על הנהגותיו, ועל הרבר לא אשא פני איש, שכן אמר רבנא גרשום כל מניה ספרים הכי והכי תהוי, וכל עושין סעריט) צריכין ראייה ולא שמיעה, כי יש עושין סגורין דהכי אמר גברא רבה פלניא והכי גרם פלניא חיימין רלא משתבח הכי.

1. (בענין איסור אכילה בין מנחה למעריב בשבת)

עוד זאת אדרוש לבני מלאים יאמץ) כי יתחמץ לכביב) [על] חופרי נוסף ופדצי גרר לאכול בין תפלת המנחה לתפלת ערבית ומפיקים מן בנאוהג) והלא לא כן עשו אבותיכם. ויש ללמוד מבריות וממרש אנרה דארימין התם השותה מים בין השמשות נוול את החיים ואת המתים, ומעשה אירע בלוותיר וכא מעשה לירי סכנה וכן שמעתי מאבא מורי ניע. ויש בררשים שכתוב בהן מעייד) ואיתא להא ואיתא להא, ובקושי החירו ערב יהיכ לאכול סמוך לתפלת ערבית ותקיננו וירוי קורם שאכל וישתה משום שכרותה) גם כפי באב שחל להיות בשבת ונרחה החירו בקושי. וראינו שכתב רב שר שלום גאון מתא מחסיא שחקנו לומר צידוק הדין על שם שנפטר

על הושע די י"ג. עמי זעלו ישאל ותקלו יגיד לו. וכונת המלמד לא חידע מי היה להמורה למקל אשר נשען עליו לתקלתו ולעץ אשר נשאל מחתו. וזלתי ספק נחר רבינו זמקל עטור דמיונו נהנה עם מקיל. וכלז"ס תיקון המקיל זמקוס למקל. לה) כן הוא כפי ונס נדפוס וכוונתו לפי דעתי פן יחטוני גם אחי מליין חלמיש עעחו אשר מהם לקח את הדברים. והמכס שייר זמפדו הגיה נגליין נערכי סלניין. עיין ינמות דף קיט ע"ג. לו) הנהגת המכס שייר על גליין ספרו ח"ג: נראה ח"כ. שמללון ננרננא וכן לקמן דף ע"ד (נדפוס) שמעם ילאו רי משם הדקשן ור' לוי אחיו וכו' והם היו מנרננא ח"כ הוא Meulins עכ"ל ועיין לקמן אות ו' הערה ח'. לו) כן הוא נדפוס כפי ליתנהו. לה) תיקון רח"ס זמקוס ר"ח כפי ונס נדפוס. וכונת ראייה כאלו כלומר מנלתי אשר ראה את הנוסחאות זמפדי קדמונים אף ששמע מאחרים אומרים לו, שהם קבלו ומלאו כן. ועיין לקמן דברי רבינו. (ט) כלומר שניצחין קעד זממס כי חלל לאשונים מלאו כנר הנרקות סתניה, לא יסמכו על השמיעה דק על הראיה זענייהם:

1. א) נראה כ"ה. כ"ג. וזה דבר המכס שייר נהגתו על גליין ספרו: מלאום שם העיר של רי משלם עיין ומדכי נחוס' שלקע לערכי פמחים ותשובת רש"ל סימן כ"ג, וכ"כ למעלה סימן תקל"ג וכאשר השיבתי לבני מלאום וכונתו לחשובה נלמעלה. המחתלת נדללל והיא לרי משלם. עכ"ל. אונס נמדכי וגם נדש"ל שם נקרא שם העיר מלאון אשר כמעט לא ידלו זמנעט נלשון נרפת. ואולי נחר ר"ח נכתיבה מלאום נדמחו על המקרא. ושם העיר Melun ולא Meulins, כי שם תקע ר"ח חללו אחרי אשר ענד נרננא, ועיין לעיל סי' תי"ג הערה ראשונה. ב) כן תיקון המכס שייר זמקוס יתמרח לבני כפי ונס נדפוס, והוא הנכון ועיין חוקי ומדכי שם ששם נלחרי נר"ח כעם על ר' משלם. ג) רומ על אייב נילא, כי נאלוה אפיקי מנינים, ועל חוקן החשובה עיין פמחים דף קיה ע"א חוס' ד"ה והימי. ונראה שזמכדי שם וגם נחשובתה מהר"ס נ"ב דפוס פלג"ס יוד ו"א. ד) נחשובתה מהר"ס נ"ב שם הכי איחא ונחמד נמדשם ששם סוחין מן מעין אחד נשנת ה) כן הוא גם ננהר"ס נ"ב. אמנם נמדכי

מרעיה באותה שעה. וגם אין רילין לעסוק בתורה בין שתי התפלות משום חסם שמת
 [וכר' כל בתיו] מדרשות במליץ) אך אינו אסור אלא מנהג הוא לזכרון מצירתו,
 אלא שקורין סם אבות ונומרין אותן חמשה פרקים כל מנחת שבתק) אבל אכילה
 ושתייה לא תיקנו הקדמונים ומנהגם תורה היא, שלא הכל נכתב בתלמוד, שהרי כמה
 דברים קבלה בירינו כגון עיבור ותיקון תפלות וברכות ודברים הרבה למנהג צניעות
 ופרישות. ואסילו לא היה קבלה בירינו היה לפרוש לכל יראי השם כיש [שלא]
 להנהיג במקום שלא נהגו. ודברים כאלו ע"פ מדרשים ותלמוד ירושלמי כי האי דשרץ
 דמשערין באלףט). וכי האי דאין מליץ דינו ליחיד) ואע"ג דשעו בה לפרושה על
 יחיד הנשאליה). ולא היא דעל המלמד להכרו לעצו קאמר כדאמר ר' יהושע בן
 לוי(ע) על תעש עצמך כעורכי הריינים שלא לנלות דינו ליחיד ומשני ידע בה [שהיא]
 כשירה. ומנהג שלא נהגו לפרוש אינו ראייה, ואי משום נ"י סעודות יכול באספרסקי
 ומנדיג). גם נראה כי נתקנה סעודה שלישית בצעירים סמוך למנחה ואסילו לרב
 חידקא בתחלת המנחה(ד) כרתניא ערבית מדיחין לאכול בהן שחרית, שחרית מדיחין
 לאכול בהן בצעירים, בצעירים מדיחין לאכול בהן במנחה, מן המנחה ולמעלה אין
 מדיחין. (וסקטו) דסעודה קטנה מותר לאכול במנחה גדולה. ואיכא שהות טובא בין
 אכילה למנחה קטנה. ואע"ג דאמרינן פורם מפה ומכרילטו) אקראי בעלמא. ובקשה
 מכס אל תעשו מלכותנו אנודות אנודות כי מימי ר' שלמה אנו שותים ודברים שאין
 בהם ממש אל תקדוהו את מקומו ואפו אנן קשלי קני כאנמא אנן שלא לחוש לכבוד
 זקננו. אל נא אחי תרעו. ואל הנדיב ר' מרדכי אהובי ראש המדברים אני מזהיר,
 כאשר הפין בחייו ומאהבתו, שלא יקל קולות שלא נהגו עד עתה כי דבר זה יטיל
 בינינו [מדינים ככרתי] ארמון. ואם ישמע לקיל אהוביו, יהי חן המקום על יושביו,
 ושלוש לו מכל סביביו, וישמע לי ישכון בטח וישאנן מספרה, ומה טוב ומה נעים שבת
 אחים גם יחד, והיה הצור אחד ושמו אחד).

סימן מו. תשובת ר"ת אל רבנו גישלם.

א. בענין תרומת שלא מן הכותף

תרומת מעשרת) שהגיה שיבוש הוא דאטו [ב]בן לוי קמירי כי האי

תקנים כל הדברים הטועים לערב יה"כ (ו) נתי כל'ל צנוקס בני זכ"י ודפוס. (ז) חיק
 כ"ז ע"ג חסם שמה זיה מדרשו נטל וכו' עד נשיא סנות נתי ומדרשו כולן נעלין. (ח) מלאך
 נראה שהיה הונהג בימינו לזנוי כל חושש פרקים בכל שנת ושנת. (ט) וזה נראה שס"ל
 לר"ת כוונתו לחזור שהוצא ג"ר סוף פ' ביד הגסה שגריה נעל נאלף וחלוחי מירושלמי הורה
 ר' עזר הדקין עכנאל הד נאלף וע"י נקנון ס"י ק"ה חות ג. (י) לא נוולא בתלמוד שלנו נכתובות
 דף ג"ב ע"ג ודף פ"ו ע"יא, בני עשירו עלונו כעורכי היינים, כי חס נירושלמי כתובות
 פ"ד הלכה י' ונצח נחלל פ"ה ה' (יא) כן פירש רב יהודאי גזון הוצא ננדרש שמואל
 על אבות פ"א וי"ז רש"י שם ודעת רבנו כלישנא אחרניא שם ועיין גסטה תקונת
 כתובות דף ג"ב ע"ג. (יב) ר' חני גסס ר' יהושע בן לוי נירושלמי שם. (יג) עיין תמות
 דף ח"ג ע"ג. ועוד עיין נחום' דרכות דף ו"ט ע"ג ד"ה אי נעו ותוס' סוכה דף כ"ז ע"א
 ד"ה נמיני ונראש' שם. ועוד עיין אריכות דברים נשנלי הלקט ענין שנת סימן ל"ג.
 (יד) שנת דף קי"ז ע"ג ודף קי"ה ע"א ועיין ג"ר שם. (טו) שנת דף ט' ע"ג עיין תוס'
 ד"ה נחפסות ונזור איש סימן ל"ג. (טז) פסחים דף ק"ה ע"א. (יז) נכ"י נינינו וצ"ן
 נכ"י ארתון ונדפוס נינינו וצ"ן נכ"י ארתון והחסם ש"כ הגיה נעלין ספרו נינינו וצ"ן ארתון
 ונדיים נכ"י ארתון אונגס נדעתי אין לר"ך להגיה כיכ רק נתקוס וצ"ן נכ"י ל"ל מדינים
 נכ"יח. משלי י"ט. (יח) נחלי ספק נשלמה צ"ה החשונה אל בני עירו של ר' ישלם והדברים
 הנאים כנראה אל ר' משלם עלמו ערובים, ולכן עשיתי פיודו צ"ן הדנקים נכ"י וגם נדפוס :
 סימן מו. לפי דעתי גם הענין הזה הוא מהשונה לר"י עלמו כמו שמוכח מלשון ומקום

דנישין ג). ועלילוח רוצה אדם בקב שלו שכתב לסי פשיטת דכריו ג). וכי לא ידעתי
דהוא בר מלונתא ואני לא כתבתי יותר ממי קבין אלא מקב של חברו. וכספק שכל
קסיירי ולא בספק מעשר, דהיה ליה למיתני בן לוי בדקתני בנישין ממקום שהכרעת.
ועוד דמשום הך סרכא ד) משני ליה שינויא אחרינא ולשמא עשאו בן לוי לא חישינן
משום הך סרכא היז לא ניהוש. ולפיכך שטות ופעות הוא להניה, אלא תרומה
ומעשר גרסינן וכן עיקר משום דרוצה אדם בקב שלו יותר מבשל חברו ואין לנפקד
לינע בו כדאמרינן נבי [שומר] אבדה) [דהשכת פקדון] מדעת היא וכמצאיה לא
אמרו בן. וגבי ר' יוחנן חקוקה) [ואציג דילמא ט).] ובורות ושטות הוא לשנות נירסאות
כי נמט) על פמא טהור ועל אסור מותר נניה ואם רק הוא מכס ומסנו, טוב ללמוד
ללשונו אינו יודע. ותורה שלא לשמה וכמשחק בעיני האומר בן הגיה וכו' דאמו
משום דהניה בכיפי' תלו לה, וגם אני ידעתי שרוצה אדם בקב שלו והו טעם ההולק
עליו, אך הוא אמרו לטעם המשנה ואני אומר שלא לטעם המשנה אלא לטעם מה
בין מצאיה לפקדון שאין בעליהן בחיים ובין פקדון שעתידין בעליהן לחזור. דהא אם
[מת] הנפקד היודשין מותרין בו בתורת חולין אפי' אמר לו בעל החלום של תרומה
הן של מעשר הן, ומשום שמה יבואו הבעלים כי מובינן להו לכהנים כדמי תרומה
מובינן להו, אבל אם סתו הבעלים מותרין לשם חולין, ויש ראיות הרבה ולכא
לחלוק אבינו.

ב. (בענין איזה חרש שהחג מתכסה בו)

גם על שכתבת כי לא אמרת ששעיר של ר"ח אינו קרב אלא אמרת כיסתו תורה
שיש כפרה לשמיטת), דבר זה דומה למה שכתבת כי לא יאמר אברה תורה
אלא לדבר שהצדוקים מודין בו, שאלו המעשים אינן לא מרית ולא מן המקרא ולא
מן המשנה ולא מן התלמוד אלא דעת הברם ודבר שאין בו ממש כיש שהיה לו

שהכרעת. אבל לא אכחד טעם לפקפק על זה ומלסון ואם רק הוא מנס. אכן יען אשר
הדברים שאחר זה בלתי ספק לר"ת עלונו ערוכין, וגם הענין נחורם שלא מן התוקף
אינו לדינא שכולל לומר שגם זה היה ר"ת רולה להוכיח את בני עירו נגדו. לכן חננתי
גם את זה עם הנא תחת סימן חדש בליון חסונה ר"ת אל רננו משלם. ח) זימ דף ל"ח ע"א
בדברי רנניי שמה עשאו המפקיד תרומה ומעשר על מקום אחר. ועיין לעיל סימן י"ג אות
ד', ובהערה ג' שם ניינתי כל התקנות שדבר כד רנינו על אודות הענין הזה. ג) גיטין דף
ל' ע"ג. ב) כלומר שריה נתן טעם לדבריו אינאל דרנניי שלכך מחמירין נפיקדון עפי משום
דאם רולה נקב טלו והטיב עליו ר' משלם כנראה מדברי רננו שא"כ רנניי היינו ד' כהנא
שהוא צד פלוגתיה דרנניי שם. ועי' השיב רננו שהוא לא אמר אינאל דרנניי שהוא סוכר רולה
אדם נקב טלו יותר ממי קבים של חברו רק מקב של חבירו. ועיין לעיל סימן מ"ד אות ד'.
ד) כלומר משום האי טעמא דאין תורמין שלא מן התוקף והחס בתרומה מעשר איירי, א"כ
מה הועלת בהנהתך כאן. ה) כלומר בני שומר אבדה דלניי בו רנה ור' יוסף צ"ק דף
כ"ו ע"ג אי עשה או כשיש. ו) וכן נראה לי להגיה צדקום ספק אבדה מודעת היא ככ"י וגם
נדרום שאין לו שחר. וכונת רבינו צה על מיימאל דרי אלעזר שם דף כ"ז ע"א הכל לדיכין
דעה בעלים חוץ מהשנה אבדה, כי מזה נראה שהחמירו יותר בני פקדון וגנניי מליאה.
ועיין עוד זימ דף מ"א ע"א. ז) לדעתי כונת רבינו צה על האי מעשה שהוא נפסחים
דף י"ג ע"א ועיין ברמב"ם פ"ז ה"ג. ח) המלות בהסגר הם בכהונים ככ"י וגם בדרשו, ולא
ידעתי להלחם. ט) כי גם וכו' נניה כ"ה ככ"י וכונתו כי ע"י שינוי גרסאות שאינן נוגעות
להלכה נכא גם להגיה על טעמא טהור וכו' ונדרום איחא כי אם על טעמא טהור ועל אסור
מותר הגיה:

ב. ח) צה נראה בעליו ונלור כשגם שהדברים הם חסונה ר"ת לר"ת על מה שהשיב לר"ת
על חסונתו לעיל סימן מ"ד אות ג' ובתשו הזאת שנלצדה ממנו הוסף ר"ת טעם חדש על

להוכירו שיחכמו בו (שא"ר 3) ואשרנ) כתבתד) ש... לו לכתוב מלכד הסאת
 החדש ככתוב נבי יחב. דרשה זו אינה מסירה) לכאן ואין ענינת לכאן. אך
 לתנוקת של בית רבן אגן מפרשין שליום הכפירים שניהם לכפרת ישראל והוציך בו
 מלכד. להודיע שיש שתי כפירות לדבר אחר בראמרינן נבי עצרתו) אבל בריה לא
 הוציך שהרי שעיר של ריה כתיב בו לכפר עליכם ושל ריה להיין) כתיב ואין
 כפרתן שזה אלא זה להדיח) וזה לנבוא ולמה יבטל זה את זה אבל בשעיר יום
 הכפירים ובשל עצרת הוציך לפרש שלא יבטל (כפרה) זו את זו, אע"פ שכפרה אחת
 היא, גם בעולות התמיד שלא יבטלו משום עולות של יום, ולא יהיו בכללן ליבטל
 בשבילן ולא תהא (תורה) שלימה של רבינו שלמה ושלנו כשיחה בטלה זו. שכל
 דבר סתום בתלמוד שלנו ומדרשי אגדה מאריכין בו, עליהם יש לסמוך, וכמו שפי'
 נביא לבב חכמה) נמצא בכרייתא דרי אליעזר בכסא ביום שמתכסה ובפרשת אמור
 אל הכהנים בויקרא רבה חקעו בהודש שופר וכ"ע) כל החדשים אינן חודש [אלא]
 בכסא (וכל החדשים אינן נכסין.) אלא ליום הגינו והוא ניסן חודש ונכסה ויש בו
 חג. אלא שהיו בן יומן, אין לו חודש שהוא נכסה ויש בו הג וחגו בן יומו אלא
 תשרי. ואפי' בלא שום ראיה פי' רבינו שלמה נהניו עדין יקליט) פתרונו קשה
 ומקולקל. ב"ש שביון לשמיעה. ואלא השתי להשיב, אך ראיתי ענותותו של רבינו
 שמואל והכמי צרפת היא נרמה לך לשאת ראש להיות מורה להפיל הללים. ואתה
 הודעתני להוכיחך בגני עצמך 3) ובדבריך עשיתי.

ג. יבנין בוסר או מותר במגע נכרי

גם על כניסת מים לביסרא) להשיבה ע"י גוי מה נהנית 3) מה תתהלל ברעה. הלא
 יש שיפותין ממנו וגם ראינו ישתהמירו הכמים בין אמו יין המתנכך ולא נזרו
 מים אמו מים המתנכסין 2) ומיד) יבחין מהה) הוא אותו בוסר ואע"פ ששיערו חכמים
 הוא בוסר הוא נירועו) ופתרונו מתהיל נרעין יעור בחובין מצינו שהתירו מנע גויז)
 אבל ביסר לא מצינו. יקשה זה הדבר מהיתר הובין לתתלה. ואני ראיתי שנה אחת

שניסחה התורה טעיר של ר"ח לדעתו ופני טיש כפרה לשונים. 3) שאר גיל שהוא ט"ס וההנשך
 עם גלח ואשר שחרינו הטעמו ככתוב את הדווה לו קצת 1) ועלן ועד ליבטל שנינו הדגרים
 הונחו ביחזור ויטרי לד (3:3). 7) נויטרי כחצתי 8) חסורה ככ"י חונס דפוס חמורה
 וזויטרי חסירה 9) שטי טעירי עררת נחיס נכפר על דבר חלד. עיין ספר פ' אמור
 ותוכפחא שבעות פ"ק וזכרים דף ו' ע"ג. 10) ויטרי וחסר ככ"י ידפוס. 11) עיין צ"צ דף
 י"ב ע"א. חסם עדין הנניח ככ"י ונניח לנכ חמנה. וכוננו על רש"י ועי' נקנון אות ד' שקדלו
 רנו נניח. 12) כן הוא בויקרא רבה בויקוס והא ככ"י ידפוס. 13) כן הוא בויקרא רבה.
 14) דפוס. ביחיקי נפתרוני ועליו הגיהו צנניון ספרים החסם ש"ר יחיקי נמקוס נוחיקי
 ורל"ס נחיק פתרוני ינישב. חונס ככ"י חיתח נוח יקל פתרוני ועפ"ז כ"ל להגיה כמו סתחצתי
 נפנים וזה ונושך על מה סתכח לעיני סכל דבר הסתום בתלמוד יש לסמוך חמדש לידע תולדתו.
 יע"ז חנר שפי' רש"י ז"ל צנניו חף צנח רליה ויהמדש יקל לנו פתרוני והנחנו. ויחיש כלן
 שאף דברי רש"י ותחלימים בעט השמועה והקצנה וכן הנמדש. 15) רזנו עב מה סתכח לו
 רינו בתחלת סימן ו"ג ח"ך לא הנכת צרכי הקונה להדגש עטוה וכו' :

ג א) עיין ע"ז דף כ"ב ע"ג הי"ד ר"ה חי מטוס ונרל"ס שם ובטור י"ד ס' ק"ג. 3) ככ"י
 חונס דפוס מהני הכיה וע"ז הגיה רל"ס ננוקונו מהגניית. וחל"י ככ"ל. 4) לפי
 דעתי הן הן הדגרים שמוע רבינו מר ושלם לחת ועס לדגרו חדא שרחה טיש נוטנין
 להתיר ועוד שאין זה יין אלא ויט. 7) ככ"ל ננוקוס ויה. 8) ככ"ל נמקוס ויה,
 9) צרכות ל"ו ע"ג. פסקים כ"ג ע"א. 10) צ"ע ש :

שלא שחו יין אלא ע"י כתישת בוסר ודישה ושחיקה של ענבים קרות וקשות וקטנות ביותר. ולדברך לא נהג נסך באותה שנה. כל דברך אינן אלא חימה אם אתה עושה כן, אך איני מאמין.

ד. (בענין לחוף בע"ש ולטבול בשבת).

גם לחוף בע"ש ולטבול בשחרית באלה ושמתא יהיו כל השומעין לך אם אתה התרת דברים הללו שכתבת, ואם לא ישמעו אלינו ננזור ונחריס ככלא) קהלותינו על כל השומעין לך, והשוכרך ימתח על העמוד ב). ולבבד שמים ולכבודך אוכיר כי אין לשחף. [אם יש את נפשך] ג) אצא לקראתך עד חצי הדרך או עד יואני אל אשר תודיעני, ונראה דבר מי יקום ממני או מסך ד) גם אשלח לחבתי עירך אם יודו לקולוחיך ולגרסותיך, ולמה שאתה אינך בקי בדברי נאוני מלכותך ומלכות כל מקומות ישראל ורב יהודאי ורב עמרם ורב שר שלום ורי אחאי ופי ריח ומסי סופרים וסרקי דרי אליעזר ורבנן סבוראי, כי ידעתי כי אם היית [בקי] ה) בהם לא מלאך לבך להחריס כנגדך, ואחרי שהורית כוש אתה להזור.

וגם על נירסת שמא ישחוש בן עוף ומנה שנים, (ובין אחים) [ובין אחיו] ו) בין תנור לכירים שהם טעיות גדולות ונירסת ריח ורב האי כמנו, ראין אח לשון אש לא בפשט ולא בתלמוד, דלפי הפשט כעין מוחה ולפי התלמוד עצים. ועוד דכתחילה

ד. א) זכאי ודפוס לכל. ב) כן הוא ר"ה דף כיז ע"ז. יאולי ז"ל והשומע צנוקס והסוכך והכוונה כי רק את השומעים לך נעניש, אם אחרך אין נשחף עמהם צנוקס מפני כבודך וכבוד שמים. ג) המלת צהקגר חסרות זכאי וגם דפוס, וכל"ל לפי דעתו. ד) או מנהך כל"ל צנוקס ומנהך זכאי ודפוס. ה) חיקון שי"ד ורחזים. ו) זין אחיו כל"ל צנוקס וכן אחים זכאי ודפוס ויומו על סנהדרין דף ז' ע"ז, כן כתבו לי מפני הגאון ר' משה חריה בל"ך מנדולפעסט ניי ואמת אחר. ויען כי הפלוגתא זין ר"ה ור"ח צענין זה לא נזכר בשום ונקוס וגם פה הדברים סתומים ורק מכללל יכולים לנו להבין אופן מחלוקתם לכן לריכין אהנו להרחיב הניחור. והכי איתא ששים שלנו סנהדרין שם זין איש וזין אחיו אחר רב יהודה אפי' זין בית לעלים, וזין גרו אחר רב יהודה אפילו זין חנוך לכירים. אמנם ר"ה הפך הגירסא והקדים את המאמר אפילו זין חנוך לכירים ארישא דקרא וזין אחיו באמרו כי רב יהודה דרש אחיו ונלשון את משמעו את ולכן יורה על חנוך וכירים. ואת הראשון אפי' זין בית לעלים העמיד בחמונה והסמינו אצין גרו סדרש רב יהודה ונלשון גור כמו דירה. ונגד זה עמד ר"ת צאמרו מלא שאין את לטון את לא צנוקס (ידימה ל"ו, כ"ג) ולא צתלמוד (סנה דף כ' ע"א) ועוד שלפי נוסחת ר"ת דבר רב יהודה צתחלה ודבר קטן כהנוך וכירים ואח"כ מדבר גדול כזית ועליה. צתחילה דין של פרוטה ואח"כ דין של מאה ונהה, וזה זו ואל"ל זו הוא. (עין שם דף ח' ע"א מאמרו של ריש לקיש) אכן גם בדבר אחר עוד לא נחה דעת דנינו בדעת דנינו משלם, כי ריונו עזז צפירישו גם את דרך רש"י וגם ר' חננאל צלמודי כי רב יהודה צתאמרו ואפי' בית ועליה מיידי דמתי הבית והעליה שוין, וצאמרו זה ז"ל את עצמו מן הקוסיא צתחילה דין של פרוטה ואח"כ דין של מאה ונהה. זה לפי נירסת ר"ת ופירושו היה עכשיו לא אף זו כלומר לא זו חנוך וכירים צלצד שאין דמיהן שוין אלא אף הבית והעליה צדמיהן שוין ישפוס הדין צלצד, וא"כ היה לפי זה צתחילה כמו דין מאה ונהה ואח"כ כמו דין של פרוטה ועל זה הוכיחו ר"ת שצנש שלא ללורך וגם החמיק את עצמו ורש"י ור"ח שלא ללורך כי גם לנירסתם ופירוטם יש לא זו אף זו כי בית ועליה הם דברים גדולים אבל חנוך וכירים אין גדולים כ"כ, ונקט כירים לטון רבים כלומר כמה כירות לפי שדמי הכירות מופיעים מדמי החנוכים, וגם הצנה גרו"י יש לדרוש אתחור וכירים ואכלי חשמים כמו שדרשינן גם כן חצבו כעין חדורו צככה דף כ"ח ע"ב אכלי חשמים. וא"כ גם לנירסת רש"י ופירושו יש לא זו אף זו צעני מאמרים של רב יהודה. אמנם לו יהי שאינו אלא זו ואין לריך לומר זו מה צכך את אחרת מילתא דאיתא נקיו גרמ וכתב לפי קרא כן הוא לפי דעתו חוכן דברי רבינו צתצתחנה אף שהדברים צהוימו לפנינו נילקין צתחור ויחר צעעות הסופרים.

דין של פרוסה ואהיכ דין של מאה מנה, ומה תיקנה בהפוך הנירסאות. אך הנחת סי' רביי (שלמה) שמפרש כמה מפסדה בית עיי עליה וכמה הרחקת תנור עיי מעויבה ולקחת פתרון השמועה ברמי הבית והעליה שוין כרתנות) והבית של שנים שנשלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים וכו' ואיכא דניחא ליה בהא, ואם שניהם הפצים כאחד לא יכוסו אלא מעלין ברמים כרין גור או אנודט). ולא מבעי כרין בית ועליה שהן דברים גדולים אלא אסי' בין תנור לכמה כירות שרמי הכירות [מועטים] אין כוסין ואינן ברשות דין ולא ברשותו [לכוף] אלא יששמו צדק, ונרוי) משמע מנרת יא) הבית, ותשובו בעין תורו דרשינן [נמן] אכלי תשמיש אסי' בלא זו אף זו ולא זו אין צריך לוסי' זו היא) דאמרינן מילחא דאתיא בקיז טרה וכתב לה קרא, והיאכא דליכא למידרש דרך בקשתא וחוקה שהיא שיכוש שלא לצורך, וכמה דברים ישמעתי משפך נראין הדברים שלחדש אתה מתכוין להטעות העולם, או שמא שכתת שמועות רבותיך, ומיום דעתי אותך לא שמעתי ממך כי אם חמיהות, והלישות של חכמי צרפת וענותנותם נרמה להריוסים לשמוע לך, ואם היית נתון לכ' לפי' ר' שלמה היה טוב לך, ודע לך כי צריכין לידרוש ברוב מקומות, ובשאתה מוציא דבר מפיק ראה וכוזק בשמועות, וגם תראה בנרסי ר"ח תלמיד רב האי ובנירסת רבינו ר' יצחק אלפס תלמידו, כי נירסתם נבונה ומושרה שמקימות [ישן] שהחמיר ר"ח דלא בהלכתא וגם אין סידוש סברתו מכוון במקומות מועטים, אבל שמועתו עיקר, וחי נפשך הרב ר' משלם שאתה מעורב עם הבריות, שלך גי'א) להוסיף על שמועתא טיבה ותהיה מעורב עם ח"ח, ולא תקדיח את המקום, והזור בך ויברוך טובים, והלא כמה רבנים יצאו מארצך ולא הריחו את יושבי עירם, כי יצא הרב ר' משה הרדשיני' והרב ר' לוי אהויד)

(ז) הדברים הנאים אינם מפריזים רשיי שלפנינו, כי הם מפריזים ר"ח הונא בערך ערך נית העליה, ולפי דעתי ז"ל פירוש רשי' וזי מנחל שופרס. ח) ז"ו דק קט"ז ע"ג. ט) כלן השמיני הקופר דברים אחרים אשר כותם היח' שים נלחח בנירסא שלנו ולכל להפוך הוואריים ועשים לה מעני וכו'. י) כ"ל צוקוס וגורו, יא) כ"ל צוקוס מגודת, יב) גם כלן הלסון ומגונגם ולפי דעתי ז"ל ופליגו כלל [לא] זו אף זו [אלה] לא זו ואין לדיך לומר זו נתי ספיר דלמדין וכו'. גי'א) חולי ז"ל של צוקוס שלך יג) ר' ושה הדקטן רנו של ר נתן בעל הערוך נקרא כוה ענמים בערוך מעיר ניבונא, ופעם אחת קראו רשי' (דברים ל"ג. כ"ד) צנס ר' ושה הרשן מוולוחא. ועיין מה שכתב על זה המכס שייר בתולדות ר' נתן שלו דנכויר רעמים סנת חק"ד ל' 16 והלאה, ועוד עיין עליו לזן גאטעטפדיענטפליכע פארטיגענג 277 והלאה, חוונגו בתחלת המאה התשיעית לאלף החמישי, ועיין מה שכתב עליו המכס ר' אברהם עפשטיין בנספרי הוקר ר' ושה הדקטן ונכונגה אכן ונדני רנו כלן שונגה אח ר"ה"ה זין אוחס טינאו יונכונגה המשעט של היה ניבונא וקוס מושנו של ר"ה"ה בסוף יוניו, וילי' הלך נפולוחא. יד) הרב ר' לוי אחי רמיה נזכר בפרישני דיה א', ר' ז"א שכתב וכן פירש לי' ר' הלנה ז"ר ליי אחי ר' ושה הדקטן, ועיין בנאלגלין שי"א ל' 57 ששם הניח המכס ר' אברהם בערינענג נוסחא אחת שכתב זה ר' ושלם צוקוס ר' הלנה, ועיין בנספרי הגיל של המכס ר' אברהם עפשטיין ל' 12, והמכס הזה כתב לי' ר' לוי נזכר בעיטור ח"א דק טיו ע"ד וה' ב' כיה ע"א (דפוס לנזב), גם מונחח התשובה וני' לוי ונכונגה זבליון כתי"ק כ"י, עיין החזיק ח"א ל' 84, חולי היה אחר ושמתי אלה אחי ר' ושה הדקטן עכ"ל, ועיין Gallia ל' 311 וגם ל' 320, כי לפי דעת המכס גלאסס ילא ר' לוי ונכונגה וחקע אהלי' צוונכונגה אכן בנספר היוספין נזכר זין תלמידי רמיה עוד ר' לוי אחר שהיה בנו של ר' יחזק (טו) המכס גרעטן טעה בנספרו ונקודות היהודים חלק ויו ל' 212 צאנורו שרייע הזכר כלן הוא השני הזכר נמהרים ז"ב דפוס קריוונולא כ"י קתי"ז בתשובה ר' שונגה ז'ר שונגה אליה, כי ר' שונגה הלנה הוא זלחי' ספק רנו של ונהר"ס ונכינו של רלצייה הוונח כוה פעמים גם נלי' והוא היה מלשפירא ולא ר' שונגה בעל מחזור ויערי ותלמידו של רשי' כמו שכתב זן יעקב צחוספמויו לכפר סם הגדולים, ומתשובה הגיל נלחא שרייע הגוה גם לא היה גדול לכ' כמו שמשנחו ר"ח פה, ע"כ הכוון כמו ששיער המכס רשי"ר צוונולו לתשובה

אחריו ור' יוסף טוב עלם (ט) שהנהיג את מלכות לימורנש ואינוכטן) ושימש חכמים כל ימיו (בפניו) רבינו נביא ואני שמשתי לפניו ומה שכתב מקים דבר עברו (ria) (ששאלתם לא נתקיים בו) (יח) ומהם תורה יוצאת, נהנו כמוני. גם בני בארי שהיו קורין עליהן כי נבארי תצא תורה ודבר ה' מאושרנטיט) הם נוהגין כמוני. ורבינו נרשום מאור עיני הנולה וחכמי נרבונו וספרד שמשו לפניו) כאשר יש מהם שאלות תשובות בירי, כל אלה ערים בצורות ועוד תלתא קראי רב יהודאי ורב אחאי ורב עמרם ומרדש אנדה, אשריך אם תחזור כך גם מאלו גם מאחרות אשר שמעתי ונלאתי לכותבם ואם חיו אין, דע כי נקהיל עליך קהלות, גם לנשים בלשון רכה נודיע שלא תהא רעתן קלה להקל בקללה, ואשר בידו לבות בני האדם לפני מים, יטה לבך לתכונה והיית מוצק ויריך אמונה, והיה זה שלום

סימן מ"ז. מר' משלם על הנ"ל.

השיב הרב ר' משלם, אנכי הנבוה והנמאס משיב לרבותי רבי' שמואל (א) ורבי' יעקב על שמועות הרונות הבטן:

א. (בענין טבילה לחצאין במים חיים)

בטבילת החצאין) אני לא באתי לדון) הלכה (למעשה) אלא כשהיינו למרין סדר זאת תהיה [תורת המצורע] והגענו אצל זב ואמר הסוק ורחץ את בשרו במים) ובבעל קרי אמר ורחץ את כל בשרו) והקשה המקשה מיש הכא דכתיב כל בשרו ומיש הכא ולא כתיב כל ותירצנו כמו ששנינו במתניתין ובברייתא) המעיין מטהר בכל שהוא והמקוה במ' סאה ופי' מר רב יהודאי בהלכות טבילה מיגנדר כבינתא) וזהו הילוק שיש בין היים למי מקוה, כי במי מקוה בעינן כל בשרו כבת אחת ובמים חיים אפי' להצאין דמיגנדר כבינתא וזה ששנינו בין ישיבותינו אבל לא בא לירינו הלכה למעשה.

ב. (בענין טבילה יום ח')

[וגם] אני לא אמרתי על טבילת יום אלא ביום ח' משום ליסמין, כי הנהרות היו רדוקין טן הבתים וסכנה לילך ישם בלילה מפני הנוים והתרתו יום ח' כראחקין

גאונים קדושים דף ח' ע"א שריטיע הלזה הוא הזקן שהיה בן גילו של ר' אליהו הזקן נעל אחיהו שג רב האי גאון ותלמידו של ר' הונ'ה כמו שזכר בשבלי הלקט דפוס זלנער סימן כ"ח דף י"ג ע"ב. וזהו שהזכר גם כן ברש"י. ולזה הסכים גיב החכם ר' לודק כהן Revue des études juives I, p. 237. וזהו שזכר כל הגסות של שירי עם חז"ן לריכין. רק במקום צפני נקוין לך נהגיה בפני (ש Limoges und Anjou. ח' ז"ל לפני כלומר חלו חכמים היו קודם רשיי ואני שמשתי לפניו ועיין לעיל הערה ע"ו. ח' א) כלומר ומה שכתב רש"י נוקים דברי רבנו חס שהוא עזרו ותלמידו שמוס לפניו ועיין על זה במנזח. יח) הדברים נהפגרו בלודקס הם קשי הצנה ואם חתקס או ההונקן יותר נכון. יט) עיין מה שכתב החכם ר' וטה גרעוואקן בפקסו ועשיטע דעם ערליעהוועבאוועענגס וכו' חזן איטעליען ד' 17. כ) רבנו גרסום בר יהודה ונאור הגולה נקדס לרפתי בפקס היוחסין ונלתי ספק צהיותו בלרפה שנושו החכמים האלה לפניו, ונשכן כבודו ח"כ היה ונגנא ועיין אודותיו בפקס אור המים ד' 307: סימן מ"ז (ח) חסונה צס רבינו שמואל לרי ושלם לא נוסק לנו בפירוט. וחולי היא כלילה לעיל בחסונות חליו. ג) עיין בשלטי הגבורים ספניצ היורדכי שנת פ' צנה טוונגין הובחק ענין זה. חונס בחסונות לעיל לא נמלא שום רמז אודות טבילת חלזין. ח"כ היא צלחת ונן החסרות לעיני. ג) כליל במקום לירי עיפ שהי' ד' נשה"ו. ה) ויקדס ט"ו י"ג. ו) עם פסקו ט"ו ז' ז' ו) ויקרות פ"א וי"ג, ספרד פ' שייני י"א, לוי על פסקו אך ויעין יבור ונקוה וי"ס. ובכמה ונקיות צסיס. ח) כן ל"ל וכן הוא בשלטי הגבורים במקום נכתא וכן הוא צה"ג דפוס ווארשא דף פ"ה ע"א:

רב אידי בנרש משום אריותא^א) ורב אחא בר יעקב משום ננבי ורב יהודה מפומסריהא משום צינה ורבא כמחזא משום אכולאי. מאחר שהוכיח התלמוד כל אלו העושים בוודאי יש ללמדנו שיש לחוש ולעשות כמו אלו. והאמרים שהתרת יום שביעי שסוסקת בו לעלות לחשבון שבעה, יסבר פי דוברי שקר לא נין לו ולא נכד כעמו לא ער ולא עונה מי שאמר דכד מעולם.

ג. (בענין הסיפה בע"ש וטבילה בשבת).

על דבר הסיפה בע"ש וטבולת כשחריח^א) אמר^ב) זה התרתי כדאמרינן בפי תינוקת^ג) דרש מרימר הלכתא כרב הסרא [ואליבא דרב הונא^ד] דאמר שכן לא אמרינן, אבל מורה שהאשה טובלת חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שבת היכא דלא אפשר, וכ"ש כשבת עצמו והוא יום שמיניה^ה) שהוא סמוך לחסיפה, ואמרינן כסוף הלכהו. הלכתא אשה חופפת כלילה וטובלת כלילה קשיא הלכתא אהלכתא, דקשיא דאמרינן הלכתא כרב הסרא, ותירץ הא דאפשר הא דלא אפשר.

ד. (בענין חומץ כמנע נכרי).

ובדבר^א) החומץ מי לא ידע בכל אלה דאם נהגו בו איסור כתורת מנהג שאין להתירו בפניהם. ואם הם נהוגים באיסור אני לא אתירנו להם, ואם התרתי לשלשלו ולהביאו ממקום למקום מה דכר^ב) קשה הוא זה [האן כל השנה כולה שוכרין את הגוים להביא את יינם בדרדורין שקורין ירלשג^ג] וכ"ש חומץ שמותר לכתחלה בנגיעה כרכרי רכותינו שבגמדא. מה שאתם אומרים ששפט איסורו ככל ישראל, אנו לא שמענו מעולם לכל נאון שינהג בו איסור, ואם אתם מעידים שכתורת מנהג נהגים בו איסור, וראי הכל כמנהג המדינה. ומה שאתם אומרים כי מחוסרת דעת אדם שאין אדם כקי ויודע מהו חלא סופקאתא, וכי כל הדעת נאכד וכל החכמה נסרחה שאין אדם מכיר מהו חלא סופקאתא. ואם כאנו לדרקק בזה כמו כן יש לנו לדרקק ביין מבושל דקשרו שמואל ואבלט^ד) ושפט התירו בכל ישראל. יש לנו לדרקק מי יודע כמה בישולו, אם נאמר הפשירו זה בישולו כמו שנאמר בשמק^ה) או נאמר שנים או נ' פעמים, אלא נאמר בוודאי הלך אחר לבות בני אדם, שאומר איזהו מבושל שהרתיה יפה יפה, הלך אחר הדעות שמכירין איזהו חומץ שהחמין מאור.

ה. (בענין אם מפטיר עולה לפני שבעה).

ועל דבר שביעי המפטיר בשבת תיפה [רוחו ו]נפשו תאכל עליו מי שאמר כן ועל על לבו, מכרי אפי' כי רב לא קרינא אפי' תינוקות של בית דבן יודעין אותה

ב. (א) נדה דף ס"ז ע"ב.

ג. (א) כ"ל ע"פ תיקון דלוא"ס צמקוס נלשון נכ"י, ונפוס חקרים כל הני ויילי האמורים נכ"י מן צמקית עד צמולאי טנה. ^א (ב) כ"ל צמקוס ומאי צמ"י. (ג) נדה דף ס"ז ע"ב ועיי'ש צמק' דיה תמוס שהניח התולוקה דין ר"י ור"ח צנה הלשון. ורצינו ונשלים החיר ללשה בעיר שהיה לחוש לנגעים לחוף צמיש צמיעי טלה ולצבול צימס טנה טהוא שמיני ונצעוד יום תמוס ננציס ור"ח חוכר דמרי קולי לא חשכמן דמרי טס"כ הרחקה חסיפה וטעילה וסדך צנה. (ד) המלות צהסגר חסרות צמ"י ודפוס, חונס כ"ל ע"פ חסונה ר"ח לקמן על זה. ולכן הלגתי חותן פה. (ה) כ"ל צמקוס צמיעי עיין הערה ג' שלפני זה. (ו) טס דף ס"ח ע"א. חונס תכאן נראה שהיה לר"י גידסח חסונה ויניכסח הסימס טלנו. ועיי'ש צמק' דיה כך חונרו. ועיין צמסונה ר"ח:

ד. (א) כ"ל צמקוס נדבד. (ב) כ"ל צמקוס הדגד. (ג) ידלש חולי הוא זה שקורין צלסון לדסח jales מן חניח שקורין צחסכנו קיבעל גדוליס. (ד) ע"ז דף ל' ע"א וצלט נכרי חיס. (ה) לענין ציסול צמסח עיין טנה דף מ' ע"ב:

שאינן המספיר עולה למנין (שבעה). אלא אמרו לי בשם הרב ר' אליהו, שאין עזרה נעלה בישראל על אדם כמותו בעונה וביראת חשא, שהשביעי יש לו לקרות בפרשת מוסף, וכן נוהגין בפריש ואנו אחריהן לקרות שביעי בפי מוסף. ואומר החזן קדיש ואח"כ חזור ומספיר המספיר וקורא מה שקרא השביעי משום כבוד תורה, מדי דהוה אכל השנה כשבתותיה.

1. (בענין ברכת גר שבת).

וברכת גר כמו כן הורה הוא) ונהג תחילה, וכן במקומות אחרים הרבה ראינו שאין נוהגין לברך. ופעמא רמסתכר שאין הרלקתה נמר מצותה, ואינה [אלא] כדי להאיר בלילה. ואם היתה עששית דולקת והולכת אינו חייב לכבותה ולהרליקה כראשחזן לענין גר הנוכח.

2. (בענין ברכת אירוסין ונשואין בכוס אחד).

בברכת אירוסין ונשואין בכוס אחד אמרתי לפני רבינו אליהו שאין מנהג במלכותנו כי אם בכוס אחד ודנתי בפניהם ובפני כל חכמי פריש. ועשו כן (א) מטעם יקנהו שהם ב' קדושות על שני ימים ומאחר ששם קרושה על שניהם מחזיקין בקרושה אחת והיבורם בכוס אחד. ומסתברא מדתיקנו בכוס אחד שאסור לאומרם ב' כוסות דקמכרך בפה"ג ברכה שאינה צריכה, דאי איתא דשתי ברכות מענין אחד יכול לאומרו ב' כוסות, מאי היו דוחקין (פשוטא) (ב) האמוראין לחלוק חר אמר ינהיך וחד אמר יקנהו והנה ליה לברך הכדלה בשני עצמו וקידוש בשני עצמו. אלא מסתברא דעיקר מצוה לעשותן בכוס אחד הואיל ומענין אחד הוא. ואם אתם רוצים לעמוד במנהג ב' כוסות תהא כרצונכם, וודאי אם הייתם נוהגים כרבינו שלמה להסמיק ולהסתלק ולעסוק בענין אחר ולקרות בכתובה ואח"כ ברכת נישואין זה היה יפה מכלם,

ה. (א) ותראה שאין הדבר פשוט כ"כ שאין המפסיר עולה למנין שבעה ונמנילה דף כ"ג ע"א פליגי בו רב הונא ורי ירמיה בר אבא. והר"ף והרמב"ם והר"ם פסקו כמאן לאמר עולה ונמחזר ויטרי יש כחן סתירה שנסמין קב"ל פסק דלינו עולה ונסמין קב"ל פסק דעולה ועיי"ש בהגדה של החכם ר' שמעון הלוי. (ב) נכ"י וגם בדפוס אחא כחן ז"ל. ועל זה הגיה ר"א"ס בגליון ספרו ח"ל כלה סתינת ז"ל הוא ס"ס כענואר בתשנת ר"ח סתת היקוס יאריך ימיו גם כתב אמר כך ותחזור כך גם אחת גם הוא ע"כ. וגם החכם ש"ד העביר את קולנתו על האותיות ז"ל נספרו. ועיין לקמן סימן מ"ח אות ה'. והיינו ר' אליהו החסיד נפרים סתת עליו דס"ל ס' כיס שהיה נימיו ר"ח ורי משלם נמילאון ובחוס' קוטה דף י"ז ע"ג דיה כחנה קורין אורו רבי אליהו הלרפתי ואל שלשה חננות בתי דינין הללו המפורסמים זנונם נלרפת הרין רלצין שאלתו צדין חלונות נלצן העור נסופו והס ר"ח רבי אליהו ורננו משלם. ורננו אליהו הלז הונא כמה פעמים בחוס' נמחזר ויטרי ח"ו מהרי"ם צ"ב ומרדכי ועוד. והוא צד פלוגתיה דר"ח נענין חס לרין לקטר חפילין נכל יום מנחות דף ל"ה ע"ג חוס' ד"ה משעת ונכונה ונקומות ועיין מעשה פלג על אודות ויכוח שהיה לו לר' אליהו ולר"ה עם משה רבנו על ענין הכ"ל שכתב בתוך ספר ר' עזריאל טרניטו שהגיה נכל סדר הדורות ח"א דף ל"ט ע"ג דפוס וולרשא ושהגיה לאור החכם דוד קויפמאן R. E. J. V. 274 ואודות רננו אליהו עיין צלוד החיים ל"ד 176 והלמה :Gallia Jud. 315

1. (א) הדב ר' אליהו. (ב) שנת דף כ"ב ע"א.

2. (א) כלומר שהיו מנכרין ברכות שונות על כוס אחד. ועיין פסחים דף ק"ב ע"ג חוס' דיה שאין ששם הונאה דעה ר' משלם לא נענין ברכות אירוסין ונישואין כי אם על אודות שבע ברכות וברכת המזון שסן על כוס אחד. (ב) ל"ל שלרין למחוק. ואפשר לישב

אבל בזה אחר זה לברך ולשתות ולברך אין זה נכון כל עיקר. ואפי' על דבר פשוט, אם הייתי יודע שאחם מקפידים כי, לא הייתי אומר כלום, כמו שאברו רבותינו (ג) אפי' ביעתא בכוחא לא לימא איניש במקום רביה. והם לא אמרו אלא ג' פרסאות (ד) כנגד מחנה ישראל ורבותינו שניין אפי' מאה פרסאות כל פרנצאה) עד רמזנו, ומאחר שהם רוצין לשנות כך, אניח חכמי התלמוד מנמרא ואלמוד משנתם וכן למאה וכן לאלף, כי אתם רבותי ואין לי לפרש כלום עד שאשכור שליח לבא עדיכם ולידע אם תסכימו לרברי על הנירסות, ורכב ארך הוא איני יכול לענות על כלם, אך בזה עמדתי שלא מחקתי ספר מעולם אלא שונה אני נירסא שלכם, ולאחר כן מראה אני להם הנירסא שלי. ויש שכותבין אותה בקונטרס. באחת לברה אשיב עליה שמצאתי מהוק בכל ספרי צרפת דלא נרטי בכבא בהרא ורוקא אחרונן, וגם מכל הספרים החרשים היתה חסירה, מה הייתי יכול לעשות שלא הייתי מניה והלא בכל הספרים היא, והרבה כיוצא בהן שמצאתי מחוקין בין סרבנו שלמה בין סרבנו שמואל ולא קראתי חנר עליהם, אלא שניתי את מעמם ושניתי את שלי וכן בבן עוף וכן במנה. תיתי לי אם לא ללגלגתי על תלמידי חכמים גדולים בעולם, ואתם כתבתם כרצונכם, מה אוכל לעשות, ועוד אתם רבותי ואני הלמיר, ויש לי לשתוק, ולמשפטי אהחנן. אם נהגתי בכס מנהג רבותי ולא טפספתי כלום אפי' כשהעירו לי תיה גדולים שהיית מתיר חמץ בפסח בששים (ז) ולקדש בשבת (ח) ולעשות בנין בחויה בתוך התחוסט (ט) כך התיר הרב ר' יעקב, אעפ"כ כואת וכואת יבא לי אם דברתי שום דבר שלא כהונן, וכן ברין שאתה רבי מובהק ואני תלמידך משלם בכיר נתן:

סימן מ"ח. תשובת ר"ת על הג"ל.

יספת על השמועה להעלות שננת תלמוד לזרון, כי עד עתה תליתי הדברים בבאים ליהנך הגתלים באילן גדול (א) ורגתך לכף זכות, אך מעתה אין לי במה ליחלות ועל ראשון ראשון אשיבך:

א. (בענין סבילה לחצאין במעון).

מה שכתבת שהקשה המקשה בפי זאת תהיה מה שנא (ב) בזב לא נאמר כל בשרו ובעל קרי כתיב כל בשרו, ותירצתם כי במים היים מועלת סבילה לחצאין והבאתם ראייה ממשנה ומברייתא המעיין משהר בכל שהוא דהיינו לחצאין, והמקוה במי מאה ולא לחצאין. ורבי יהודאי כן פירש מיננדר כביניתא (ג) על מעיין שהוא בכל שהוא, והתרתם סבילה לחצאין בישיבתכם, כמה טעיות טעיתם. והוה ישכתבתי בכתב הראשון כי לכאורה לקחתם הפשוטה, ותמיה אני ברבר שתינוקות שלנו לא ישעו

הגידתם כלומר למה היו דומקין האמולאים הפשוט לנכך על שחי כוסות ולחלוק. (ג) כחובות דף ס' ע"ג וסס הנוסחא לא לישרי איניש וכו'. (ד) עיי"ש. (ה) נכ"י פרנלא ונדפוס פרינלא. (ו) נ"ב דף קל"ז ע"ב נבי אחים שקנו אחריו נחפוסת הניח דלחמא נש"ס שלנו ודוקא דלחמא אחריו לכל חד וחד אכל פריש ודמון לא. ועו"ז כתב הרש"ס שם ומה שכתוב בספרים ודוקא אחריו אכל פריש ודמון לא אריכות פירוש של שוטים הוא וחינו מן הגמלא כן נראה בעיני וכשר. נלמי ספק שהרש"ס רומז בזה נדר ר' משלם. ועיין נחום שם ד"ה אכל פריש ודמון. (ז) ספר הישר נדפוס סימן שס"ג דף ל"ט ע"א. פסקים דף ל"י ע"א ד"ה אמר רנא. (ח) נ"ב דף ל' ע"ג חוס' ד"ה וסא. הנהגות מיימוני ה' אישות פ"י וטור ונ"י א"ח סימן של"ט (ט) מ"ק דף י"ב ע"א חוס' ד"ה אמר שמואל:

סימן מ"ח. (א) פסקים דף קי"ב ע"א מאחר ר"ע לרש"י. (ב) כ"ל נמקום שנלמי נכ"י

בכך. המקשה לא הקשה אלא שאל שאילה קטנה, והמתריץ לא תירץ אלא שהשיב תשובה שאינה, אך אלו היה מקשה על תירוץ שלכם, והלא נבי מצורע כתיב ורחץ את בשרו במים) והוא כמי מקוה כראמרינות) וב זה מעון ביאת מים חיים ואין מצורע מעון ביאת מים חיים אלא לשהיטת צפרים, וזה היתה קשיא, ואם באת לתרין לפי שטבילת קרי היא טבילה אחרונה שבאותה פי שכתב בה בשרו, כתב בה כל לכל נוסף לשערו במי) כמי מקוה ולימד גם על זב גם על מצורע גם על כל אותם דנבי בני שבאחרי מית דבעינן שיעור שכל נוסף עולה בהם), ואע"פ שאין לישאל לפי הפשט) מים מי שלבו נקפו יכול לפרש. כן. ואתה שהבאת ראיה המעיין מסתב בכל שהוא מכלל דארס טובל בכל שהוא ומינדרט) במים וטובל לחצאין על זה שנינו התנאים מבלי עולם שמורין הלכה מתוך המשנה). ישך שנינו המעיין מסתב בכל שהוא וצירושו מסתב מחטין וצינורות בכל שהוא, דכריסין א) שכל נוסף עולה בהן בכל שהוא. והמקוה כמי סאה ולא בפחות מכאן) אפי' מחטין וצינורות, וכדין הוא דהוה ליה לכיתני והמקוה ברביעית שכן שיעור מן התורה, אלא בשלוה ואוקמה אמי סאה ואפי' מחטין וצינורות, ומימי התנאים בטלוה כראמרינן פי גי מינן כנורין) ובי עשר רביעית והאיכה מקוה ברביעית בר מההוא דבטלוה רבנן, וחו אמרינן כפיס דפסחים יד) ליש דתורין משקי בית מטבחיא אלא שיש בהן רביעית דחוי להטביל בהן מחטין וצינורות דאוקמה אראורייתא אבל שחית מרביעית סמאין. יתו אמרינן כפי כל הוכחות) אם קדח בו רביעית אעינ דבטלוהו מחיבור שחית משפוסת אינמי כנוד אחית) ט) מטבילין דמהכשירה דמקוה קאתי, ומעיין בכל שהוא לא נישנית לנבי אדם כלל אלא למחטין וצינורות, חדע דתקני) גל שנתלש וכו' מי סאה ונסל על הארס ועל הכלים וכראשון מוקמינן לה בהנינה) לאפוקי מיפין דאורי ניהו אבל משום דלאו אשבורן לא פסל מכלל דלאו בקוה הוא אלא מעיין) ומים) חיים הוא, ואפילו לטיד כל הימים במקוה) דלא קתני הכא גל שנתלש מן הים, ועוד דליכא לאוקמה כוותיה דמקוה אינה מסתב דרך וחילתו וזו היא והילה כראמרינן החסב) כחו דתיכא נגזר אטו הדלית של נשמים קמיל, מכלל דראיכא) לאו מקוה הוא ובעינא מי סאה, ועוד דדרשינן במדרש) יען טאם העם הזה את מי השילוח ההולכים לאט ישמאנו בטבילת מי סאה לאט כנימטרי הכי הוה, ואמר ר"ל הורנו בכל המקומות ולא מיננו מקום) כ) ששמו לאט, ושילוח מעיין הוא והיינו נחון מעיין שמושחין עליו מלביס) ובתורגום שילוחאכא), ועוד דאמרינן) כ) כיון שהניע לסתח בית דוד וכו' שרואצין בו ובין, מכלל דמעיקרא לא, וקורם מעשה פירשתי הא דמעין בכל שהוא דהחבר ר' יעקב ישראל כן, ואם לבך לשמים הטצא דברי כנים, ועל זה לא

ונתקום סאמר דלפוס, ג) כלל נתקום צביתנא, ד) ויקרא י"ד ע' ה) ספרא שם ונפ' זכיס, ו) כלל נתקום צמי צכ"ן צמיס דלפוס, ז) כלומר כן היה לך למרן דהיפך מרעךך סעבל קרי ליווד על כל הטבילות זין צועין זין צוקוס שחתייה לזיכות כל נוסף. ח) כלומר שהשאלה אינה, ט) צלטי הגבורים וכלל צוקוס ומינמד צכ"י דלפוס, י) סוטה כ"ב ע"א, ושם איחא ומסתחן צוקוס המסנה יא) צשהיג וכלל, יב) צשהיג וכלל צוקוס יינן יג) מזי דף ל"ח ע"א, יד) פסחים דף י"ז ע"ב ועייש צחוס ד"ה חלל, טו) זכיס דף כ"ב ע"א, טז) כנוד אחית צשהיג וכלל צוקוס דנור אחד ככ"י וצלפוס, יז) וקולות פיה מ"י, יח) חגיגה דף י"ט ע"א, יט) וקולות פ"ה מ"ד, כ) חגיגה ס"ס, כא) צשהיג צוקוס ד"י צכ"י דלפוס, כב) פסיקתא דתמי פטיז דפוס ווינא דף פ"ב ע"ב, ושם איחא צ' הקרא חונס צערוך ערך לאט הוצא החאמר צכ"ס ר' שמועון צן לקיש כמו כהן ועיין שם צפ"י יחזיק עין, ועיין גם צויר פ' ו"ח כג) הנולת צהסגר הס צשהיג וצקיס צכ"י ונס דלפוס, כד) עיין צכירות דף ה' ע"ב, כה) וכלים א', ח' פסוק ליב, כו) יומא דף

נפלאותי אם לא רדקת עד כאן, אך על זה נפלאתי שפעית בהלכות גדולות [שאמרת] כו) מנדרר כביניהא והיינו טבילת חצאין [ובמים היים] כח) ופעית שהרי במקרה מיירי בהיג וביתר מ' סאה ובמים היים [לא] ט) קמיירי. והכי כתיב בהו' וצריכין למישבל בדוכתא דאית ביה ט' סאה כרתניא וכו' וכמה הן אמה על אמה ברום נ' אמות וכונפשי מ' למירמא בהו איתתא כולה קומתה מינדררא בהי כבינותא, ושפיר דמי, למירמא סי' לשוט ולאשמעינן דאעינן דתניא ברום נ' דהיינו דהיכא דהם עצורים בככלים ויכול לשבול מעומד כעודר וכמוסק ויתים'ג) קמיל דאעינן דלא מעומד שפיר דמי בפשוט ידים ורגלים ולאפוקי מר' יוסף ראמר'ג) מיכן רמו לנדה שהשב במים עד צוארה, והך ישיבה עמידה היא כדמוכח מילתא בכולא'ג) שמעתא ופסקינן דליכא הלכתא כותיה אלא אפי' בפשוט ידים ורגלים לארכו או לרחבו של נהר או בשחוח מעד צוארה שפיר דמי, אלא שצריך מים יותר מ' סאה כדי להתגלגל ולהתכנסות כולה במים וביניהא כולה במים. ולהכי נקט מנדרר דבקושי אדם מכניס עצמו כולו במים אלא איב כובשין אותו כרתניא האומר לחבירו כבוש ירך עלי במקיה הרי זה מגונה, דיש לו להנגרר עד שיתכסה כולו במים, והיה נמי מים היים, אלא שרוב התלמוד וכל אותה שיטה מיירי במקוה ולא במעיין כדאמרין'ג) מקוה ישראל וכו' אשריהם ישראל מי מטהרם, ואפי' כשמדבר במעיין קרי ליה בלשון מקוה ברוכ מקומות, ושלא חטעה כתבתי לך. וזה דרך החכם המורה, ובא הוא בעצמו להקשות על דבריו ולתרוץ, אך כשהוא אומר דבר ומקשי' עליו והוא דחיק אנפשיה אין שומעין לו, דלא אמרה (תורה) ג) קודם מעשה. ותמיה אני עליך שמה שאינו בהיג'ג) ראת ומה שישנו לא ראת, דכתב בהיג'ג) לאחר מה שהוכיח מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים, דהוא רישא דמעין מטהר ככל שהוא'ג): ונהרא דסביר ואית ביה עקולא דהוה ארבעים סאה כמקוה דמי ושפיר דמי לשבילה: והאי דתלייה במקוה משום דכתב לעיל בהיג'ג) דהיכא דסביר נהרא לא מטבלינן ביה אלא איכ אית ביה ביורא דלייפי למוצא מים ואי לא לייפי אפי' אית ביה מ' סאה לא מטבלינן שיצא מתורת מעיין, והאי דשדי הכא בדלויס, ומים מ' סאה בעי בעיקול שיהא כל נופו עולה בהן ולא חצאין. וכן כתב רב אחאי בפי אחרי מות'ג) ובתי'ג) ובמקומות שובא תניא מה ביאת שמשו כולו כאחד אף ביאתו במים כולו כאחד לאפוקי טבילת חצאין ופי' במים יבא כולו כאחת יכול מקצתו ואח"כ מקצתו השני תיל ובא השמש וטהר וכו' לשון כאחת משמע הכי, ואילו טעה אחר בדבר כזה להתיר טבילת חצאין מתוך טעות משנה והלכות גדולות כדי היה לזווד עליו נידוי יצירי יודע כי לשיש נתכוונתו, כי גם על רבינו שלמה כתבת'ג) לשון טעות לפי שאני מצטער בדבר כר' טרסן אלא שלא

ע"פ ע"א. כו) נטהיג וחסר נכ"י ודפוס. כח) נטהיג. כט) כ"ל לפי דעתו. ל) נטה"ג דפוס וולרשא דף פ"ה ע"א, חמנס נטהיג דפוס חמ"ו ה"ו עזריאל הילדעסהיימער ז"ל 627 לא ננאל נזה הלשון. לח) נדה ס"ז ע"א. לז) יומא דף ע"ח ע"א. לט) כ"ל ציקוס כולא. לד) סוף יומא. לה) המלה תורה שהיא נכ"י ודפוס חסדה נטה"ג וכו'ל. לו) כ"ל ציקוס נזה נכ"י ודפוס וגם נטהיג. לז) דפוס וולרשא דף פ"ה ע"ג ודפוס י' עזרי"ה סס. לח) נח"כ שמיני פרעה ט'. לט) כ"ל ציקוס נזה, והוא דפוס וולרשא סס ע"א נסם מר רב אחא ונשכח ונדפוס י' עזרי"ה לא מנלתינו כלל. מ) דפוס ווילנא חלק שני דף י' ועיי"ש בפירוש העמק סאלה פלפול ארוך דנדרי רבינו. נא) תיכ שמיני י"א. ל"ב על הפסוק נמים יונא ונמאל. נב) כי גם על זקני רבני שלמה כתבת, כ"ה נטה"ג וכ"ל ציקוס; לרבינו שלמה כתבתי נכ"י ודפוס. נג) כן הוא נטהיג אלף שני סם חטאים ציקוס חוטאים לזכות המרח עם חלאים. אכן נכ"י וגם דפוס איחא אכן ציקוס ארוך,

אקפה, וכל הכתירין טבילת הצאים אני קורא אותן הטאים (מנ) ולא יחצו ימיהם, כי התירו ברת נמור נידה לבעלה (מד):

ב. (בענין אם טונין יום שפוסקת למנין ד).

ועל ישכתבתן] כל האומר עליך ישמנית יום שפוסקת בו למנין ד' הכי והכי תהוי, זה לא אמרו שאמרת. אך אמרו שהתרת לסכול ביום שביעי ולשמש בשמנית, ואת הוזהר כך ויזה עשית, ואולי לא אמרת מעולם, אך על זה לא הענשת האומר:

ג. (בענין לחוף בע"ש ולטבול בשבת שחרית).

ועל ישכתבת לחוף בע"ש ולטבול שבת שחרית מקיז ראשה חופסת עריש וטובלת למוצאי שבת וכ"ש שחרית שסמוך יותר, התרת את האסור שזה ק"ז יש עליו תשובה גדולה, שהרי אתה כורה דשכן לא אמרינן, אלא היכא דלא אפשר חופסת בע"ש וטובלת במוצאי שבת שהוא יום ה', ישאי אפשר לטבול ע"ש ולסיכך מותר, אבל זאת יכולה לטבול בליל שבת. ולדברך שאתה סתיר איכ תחוף ערב יום שני וטבול ביום שני שחרית וזה אסור, דהא בעינן סמוך לחפיסה טבילה ושכן לא אמרינן, ואע"פ שזה מנין שיכולה לטבול וזו מפניו) שיכולה לחוף, מה בכך. ומה שכתבת לראיה ראשה חופסת ע"ש וטובלת במ"ש דרריש מרימר הלכתא כרב חסדא ואליבא דרב הונא דשכן לא אמרינן אבל מודה הוא דחופסת ע"ש וטובלת במ"ש, כמה פעות גדולה טעיה, דאליבא דרב הונא לא נרסין אלא כדמתרין רב יימר נרסין, והכי פירושו הלכתא כרב חסדא דשכן לא אמרינן, ואילו הוא עצמו דשני ימים טובים של דיה אחר השבת לא אמרינן. ונרסא אליבא דרב הונא שיכוש נמור [הוא]. ופירושו מוכיח שאינו [אלא] טעות סופר, דרב חסדא אדרב הונא פליג וארב יימר, ולהכי נקיש כדמתרין, רב יימר לפי שרב יימר אית ליה שכן ולית ליה שני ימים של דיה, ובתירוצו על רב הונא הלכתא ורב חסדא הלכתא דלא אמרינן שכן, ועוד טעיה כראייה שהבאת דאמרינן בשילהי שמעתא קשיא הלכתא אהלכתא ופירשת דאהלכתא דררש גרימר הלכתא כרב חסדא קאי, וזו טעות גדולה היא, והתרת את האסור. דקשיא הלכתא אהלכתא דקא פריך היינו אהלכתא דמתנייה נבה והלכתא אשה חופסת ביום וטובלת כלילה [והלכתא אשה לא תחוף אלא כלילה] אלו תרתי הלכתא קשיין אהרדי ומשני הא דאפשר (וכו') ולא תחוף אלא כלילה למעוטי דלא תחוף בע"ש וטבול במוצאי שבת אלא תחוף כלילה של מוצאי שבת, הא דלא אפשר כגון שחל להיות י"ש במוצאי שבת) והכא הוי מסקנא ושילהי שמעתא ולא כהאי דרריש

הולצין במקום טעאים. (מד) ונשהיג מסיים המסונה דדברים אלו: ואשר נזקק לכות האדם [כ]פלגי ימים יטה לנך למסונה והיית מוזק וידיך אמונה והיה זה שלום יעקב צד מאיר זל"ה. ונמעט צד הלשון מסיים לעיל מסונה ר"ת סימן מ"ו:

ג. (א) זכ"י ודפוס חיטא מפני שאינה יכולה ולדעתי נראה שגריך למחוק מלת אינה. וכונת הדברים, דהיי טהטבילה בשבת משונה מהטבילה ביום שני שחרית כיון שאי אפשר לחוף ביום השבת משאיכ ביום שני נחול שאפשר לעשות סמוך לטבילה חפיסה ציונו, מ"מ כיון שאפשר להקדים הטבילה בשבת שחרית לליל שבת שלפניה, איכ גם כן אפשר מיקרי כדי להקדים חפיסה לטבילה וז"ע הלל כבר כתב ר' משלם לעיל שהטבילה במקומו אי אפשר כלילה מפני הסכנה, איכ שני הדמיונות צאמת אינן דומין כלל וכלל, ועיין נדה דף ק"ז ע"ב חובי ד"ה משום סקן, שהניח מחלוקת ר"מ ור"ת צלופח אחר, אמנם כן עיקר חסר מן הספר. (ג) כלומר ולא אליבא, כיון דפליגי. (ד) כלומר לך חופסת ביום שלפניו. ועיין

מריסר, דמריסר ורב חסדא סברי כרב חגיגא מסורא דאמר חסיפא בלילה (7) ואתנביה רב ארוא (בר אהבה) ורבא ורב ספא. ומסקנא דשמעתא סברי לה כמר זוטרא דשרי דהלכתא כוותיה. וכן ספק ר' יהודאי אשה חוספת בעיש ופובלת במיש היכא דאינקלע ייש למיש ולא סצי למיהף בלילה, מכלל דסבר כדפרישית. וכן פירש רב אהאון. הרי לך דקיו שלך אינו אלא הבאי (ולא) ממקום שהכרעתו שפירשת למיש בחול ואינו אלא בייש כדפרישית. ותמיה אני עליך איך אתה שונה לחלמידים כמו ששמעתי, כי לא שמעתי יוצא מבית מדרשך אלא מעיות וקולות לנשים ולמפשיים ועל כל קוץ וקוץ מכאיב לא ארבה לך תילי תילים הלכות אך כאלה המסתהלכות בארץ הרבתי לך מרוב שיחי, ובעבור הראותך את כחי. ודברי אלה פשוטים לכל ומתיישבין על הספר, ושונין לשמה ולא לכופר. וכאשר הוצאת קול להתיר מבילת חצאין. הרחקת חסיפה מן המבילה תוציא קול לאסור ויכרכך טובים, ואם היית למד לעיין ולסרוץ? כרב נחמן בר יצחק בהרי רב ארוא מוב היה לך ולא הית בוש לאחר, ודע לך כי מאהבתי אותך) אני מוכיחך ולמען לא יפרצו כמלכותנו פרוצת, כי מקלם יניד להם, והמלך כרב אליהו ותראה לו דברי ושמעת מה ידבר:

ד. (בענין תוסף במגע גברי).

ועל התוסף מוב שאמרת שלא התרת אלא להכניאו כרדור שאף כיון בענין זה מותר, אך דברך סותרים זה את זה, שאמרת שלא שמעת שנוהגין בו איסור שלא נסרחה החכמה שלא להכיר חלא סופקתא שהחמיץ במאר מאר. האמנם [רק] בדבר זה נסרחה ולא נסרחה בעודף שאפי' בתרגולין לא היו נקיאין יש מהם). והחכמה זו מאר מאר שכתבת [היא] להריונות ולשותי שכר, ולא לבעלי תורה. אבל הבישול שהרהיח יפה יפה מסור לכל, וכבר על ידך סעו להתיר מנע נוי בתוסף ולא היה כאר מאר, ומדוע לא שקלת ראיות של כתבי הראשון כנגד שיחה בסלה זו:

ד. (בענין אם השביעי קורא פרשי מוספין ואם הספסיר עולה למנין):

ומה שכתבת כי בשם הרב ר' אליהו נאמר לך שהשביעי קורא פרשי מוספין ואומר קריש ומספסיר כופל כשאר שבתות השנה, אמנם בעיני כבעיניו, ישנו חסיד ועניו, ומגואלנו הוא ובניו, המקום יאריך שניו. אך זו אינה ענה אלא נאור, אם הוא חולק על ישיבת רבותיו ועל תוספתא דמגילה ועל מסכת סופרים ועל הגאונים ראשי ישיבות סוריא ומחסיא וקרוב למינות הוא, וברבר שאין בו ממש ומנהג בעלמא ופרהסיא וברבים וברבר שהוא פשוט להורות. שכך כתבתי לך מרם שמעתי ראתך שמעית בהא דקרו שיתא בענינא דיוסא ודי' פעמים תנינן לה במגילה (8) ותינתקת בקיאין בכך. ויש לו ליתן לב על מה סמכו הגאונים לשנות הפשוטה כגון גבי ויחל בתענית ושנים שקורין בתורה (9) ויש לנו לומר דהני שמעתא כמיד מספסיר עולה למנין שבעה. וכן סי' רב עמרם (10), ופרם ראיתי במסרו כיונתי לשמעת, וכן כתב ר' יהודאי (7)

חופי נדה דף ס"ח ע"א ד"ס קך. (7) נצ"ט סלנו הגירסא להיעך מל זוטרא אפר ורב מיננא מסולא שלי. (8) נצ"ט סלנו רב אלא סמס ולא נד אהנה. (9) נפ' אחי נות דף ע"ט ע"ב. (10) ולפון נכ"י נמקום ולרן נדפוס. וחלוי ל"ל למוס ודומה על רב נחמן נד ילמך נדה דף ס"ח ע"א דאלו לפיפוסה וסנין מלי קאמטס ליה וכלומר סלנו ידעת נס לחה מלי קאמרי לך. ותסדי רב אלא כלומר נהדל סונדל ודנ אלא. (11) כל"ל נמקום מלחנתן לחתי:

ד. (11) מין סולין דף ס"ב ע"ב.

ה. (12) נעילס דף כ"ט ע"ב ודף ל' ע"א. (13) כלומר נמים מלנד סמטסיר. (14) נמקד רב

שהיה ראש לשתי ישיבות שאילה מקמיה והשובותיו מצויות אצלכם וכן כתוב: ודקשיא לך קרו שיתא בענינא דיומא בדלא אפסיק בקדישו, אבל אפסיק אולי לחומרא וקרו ו' בענינא דיומא ושמיני בדיחיה. ומה שכתבת שחשדתיך בדבר ששום שהתינוקות של בית רבן יודעין שהמפסיר אינו עולה, לא בי אלא יותר ששום שעולה שהרי למנחת יהיכ ולפי באב ולתעניות הוא עולה, ובשל סופרים הלך אחר המקול ועולה, ואי נמי איכא למיטר חומרא הוא רביון דאין מוסיפין עליהן הוי ברכת רביעי ברכה לבטלה למיד מפסיר עולה. ושוב לנו לעשות מפסיר עולה למנין ג' משנקל לעשות ברכה לבטלה, שאם היא קולה לגבי קריאה חומרא היא אצל ברכות, וכרי שלא תהא ברכה רביעי לבטלה החמירו לעשות כמיד מפסיר עולה למנין שבעה ולמנין שלשה (וחמשה) ומפסיר השלישי דאין להוסיף עליהם, וסיהו בשבת מוסיפין עליהם, ואם יפסיר ה' אין כאן ברכה לבטלה אפי' למאן דאית ליה מפסיר עולה למנין שבעה שהרי מוסיפין עליהם . . . והקרבתם שאנו קורין ביי"ט אינו בתלמוד שלנו, ומזקנים נתבונן, וכן כתב רב עמרם בספרו, מקום שאין מקרשין ואין מפסיקין מפסיר עולה למנין ז' ו' וקרו ו' בענינא דיומא ושמיני והקרבתם, וכן כתב בבמה מקומות, ואשר הנחת מה שעשו יריך ומנהג עירך והזכרת מעשה נסים של נעילת דלת עזרה על הרב ידעתי כי לא לכבודו אך לשוחרו בדברים, וגם הוא לי לישועה וכז"ו) ותחזור בך גם אתה גם הוא פן תענשו, וכך (ה) התוספתא שכתוב בה ביהיכ [קורין] בפי אחרי מות ומפסיר בעשור שבחושש הפקודים וקורא על סה"ט). ומתלתא קראי שמיע לי מרב יהודאי ומרב עמרם וממסכת סופרים שהם שרוב ברכות שלנו על סיהם, ובשל מפסיר הם [על סיהם, וכן] בשאר ספרים וכן בהלכות גדולות, וכן כתב בסדר רב עמרם בכמה מקומות דבריה ומפסיר קורא ובחדש השביעי) ובמסכת סופרים כתב בהדיא בכמה מקומות שקורין ו' בכל שבת והיא קורא ויהי ביום כלות משה כשחל יום ראשון של חנוכה בשבת (י) וכן בשאר ימים טובים, וכל סדרים שלנו מהם אנו למדין, ולא זכעו באלו שיש בהם טעם גדול כדפרישית בכתב ראשון, אלא אפילו באותן שאין בהם [טעם] כיכ שחולקין לפי הנראה על התלמוד שלנו אנו סומכין עליהן [כמו שכתבת] בכתב ראשון, ועל מה שהקטן קורא במוספין, מה בכך. הלא לתחילה עולה למנין ו' וכיש לשמיני, ולמוספין של ימים טובים, שלא מציעו בתלמוד, אפי' לפי הוראתכם לא היה לכם להורות אלא בריח ושקלים ושבת, דהני מיתנא תנן אבל מוספי הנגלים שבפגחם לא מיתנן כלל, וכי תקון רבנן ו' לקרבנות שבתורת כהנים תקנו (הם), ואחם פוחתים אחד מתקנתם, אבל אנו מוסיפים, ומה שכתבת [ממה

עמרם שלנו לא נמלא. אמנם הוא צעלנו פוסק צדק שמחית לצנח כמיד ומפסיר אינו עולה וגבי חמשה אינו מחיר רק שקורין ויחל ומן המפסיר לא דנד כלל. אך גבי קריאת חמשה צלז שמחית ומנחה ציה"כ כתב מהפליגי הוא המפסיר. (ד) ועיין צמדס לרשי דפוס קונסטנטינה דף ק"ט ע"ד נפוסו הוצא זה צמס רב נפולוני דלחנר מממיהו ורבנן סנורלי והכי איחא צדי"ף מנילה פ"ד ועיין גרין סס וצמס"ג סס. (ה) רק צענרות ליסנא הוא דנקט מנין צענע וגם חמשה, שהכי נזה לא עשו כמיד עולה אלל רק צעליפי מצום שאינו רשאי להוסיף וכמ"ס מ"ד אחר זס. (ו) הצננות מקום שחין מקדשין ואין מפסיקין מפסיר עולה למנין ז' לא נמלאו צמדס שלנו, אך מה שחמרו נמלא חס גם לא מלה צמלה מ"מ לפי ענינו צמדס צנח חיה של פסח ועל סכות. (ז) כוונתו על מה שכתבו חמרו צסיפא דקרא כי לא לפניו חק יצא חיוב י"ג פסוק ט"ז. ודולה לומר כי הוא ר"ת אינו חוקק ומשחד צדנרים. (ח) כג"ל צמקוס לכך. (ט) כן הוא צמספתא מנילה פ"ד דפוס לוקרמאנדל נד 225 וכג"ל צמקוס צעל פס הס. (י) הכי איחא צמדס רח"ט וקודין פן וסי שקד חס שרע עד ויהי אחר וכו' וקולא התפטיר ונפדע הצניפי. (יא) מכתם סופרים פ"א ה"ג

שנהנו] לכסול מספיר בשאר שבתות השנה, וכי מסוק הוא או שנוי בתלמוד להניח השנוי במס' סופרים ולחלות תניא כדלא תניא, ואם אתם מאמינים בתוספתא ומסכת סופרים במ' מוספין האמינו ששפסיד קורא אותה בלא כפולה או אל תאמינו שיקראנו אותה כלל, ואני לא מלאני לבי לשנות ספרי צבור, ונהנתי בדבר הזה ענוה יותר מכס שאפילו בתקיעות של ריה [לא רציתי] לשנות המנהג אע"פ שנראה בעיני שאנו עושין שלא כהלכה, כ"ש במנהג זה שנראה הדבר כמנהגנו והשינוי כרמות רוח ובונה לעבור:

ו. (בענין ברכת גר בשבת).

ומה שכתבת שנים הורה) בנר שבת שלא לברך ומסתבר טעמא שאינה נמר מצוחה הא ליתא שנמר מצוחה היא כנר הנוכה דלפרסומי ניסא היא וה"ז מדרוה שלום ביתו דאיין לו להקדים ולא לאחר). ולא רמי לחפליין וציצית דשטריין ליה מברכת מצוה בהתחלתה) לפי שאחרי העשיה יש לבישה והנחה כאילו מכריזין לעשות כפתילה בשבת, ובנר הנוכה לא היה [לברך] כדברך, דבלעשות קשריך אנמר מצוה) אבל בשוהינו כנון גבי לולב וכן בלהרליק לא קשריך). ותמיה אני עליך שאתה מאמין לפי טעוהך לרב יהודאי להתיר גרה לבעלה שהיא בכרתו) ולרב שרירא שכתב להנכות לבעיה מטילי ריחמי), ואיך מאמין לרב עמרם, שמצונו אנו למרין כל ברכות ותפלות כנון ברכת מספיר ורוב ברכות שאינן לא בתלמוד ולא במסכת סופרים, לברך על הדלקת גר בשבת, הוי פיקת ושתוק ואל ילעינו עליך, וגם לא יעשוך מלאכי השלום. ולפי שהנשים מברכות בלחש וקולם לא ישמעו, שכתת המנהג, שגם אני לא שמעתי מימי, ופעמים שהיתי מדליק היתו שוכה לפי שאינה באנשים כבושים, ועוד ראה לברכה שכן כתב בהלכות גדולות), ההרליק גר הנוכה וגר שבת תחילה מדליק גר הנוכה דאי אדליק שבת ברישא איתסר ליה, מכלל שהוא מברך, שאם אין ברכה קבלה מניין ואם איך מאמין לדברי הקרמונים ומנהגינו, כבבלי אל חאמין כמו כן, שהרי מצינו שחכמי התלמוד בהרו להם תלמוד ירושלמי כדאמרינן ר' יורא הוא יתיב ק' תעניתא דלישתכת מיניה תלמודא דבבלאיט) ור' יוחנן אבא אורייתן כשרה בנתן לא כשרין), ותו אמרינן אין שלום מן הצר זה תלמוד בבלי יא) ותו אמרינן במחשבים הושיבני זה תלמוד בבלי ג). ור' ירמיה דקרי ליהיג) בבלאי טששאייד) ותו אמרינן אורא דאי מחביס טו), אלא מנהגינו תורה היא, ומנהגינו כבבל ע"פ חכמי ארץ ישראל שהם עיקר ההוראה ולפיכך יש לסמוך על נאומינו ועל רבנן סבוראי . . .

יג) המלות נחסגר כגון הן מיקון החכם ש"י נספרו :

- ו. א) כלומר ר' אליהו. ב) שנת דף כ"ג ע"ג, ומימלא דההוא סגול לדצימסו דכ"י, ועיין נמרדכי שנת פ"ג שהציג טעם זה נכס ר"י ועוד עיין לעיל סימן מ"ח חות ד' הערה ז'. ג) מנחות דף מ"ג ע"א. ד) סס נמנחות גבי נכסה לעשות זניח ותפילין.
- ה) שנת דף כ"ג ע"א, ודחיים הגיה נספרו גי טעמים קפיד נמוקס קפידך. ו) לעיל שהציגו רחיה מסך נמרד כניחאל נמילתא דרז יהודאי. ז) אין זכר מודע זה עד עתה צירכוהו של ר"ת עם ר"ז ודין זה הוצג נכס תקנת הגאונים צדמונים פ"א מהי מלה ולס הי"א וצמוסן מנפטס סימן ק"ז. ח) רזווה על שנת דף קי"ג ע"ג. ט) הוצג נמרד חיה סימן קס"ג ועיי"ט וצ"י סס. י) ז"ל דף פ"ה ע"א. יא) קדושין דף ע"א ע"ג כך אמר ר' יוחנן לך ר' יוצל דלעיל. יב) חגיגה דף י' ע"א והכי איתא חתס חתס ליוצא ולצא אין שלום (זכריה ח' פסוק י') וכ"ו ור' יוחנן אמר חשי מש"ס לש"ס ופרטיי מש"ס ירושלמי לש"ס צנלי ועיי"ט נמוס; ד"ה אפילו. יג) סנהדרין כ"ג ע"א, ועיי"ט כמה מאמרים נגד חכמי צבל. יד) כג"ל נמוקס לך. יו) פסחים ל"ד ע"ג יומאל כ"ז ע"א. טו) צ"ב דף קנ"ח ע"ג.

ז. (בענין נר שבת דולק אי מכבה ומדליק).

ומה שכתבת שאם היה עששית דולקת והולכת אינה מכבה ומרליקה. ומה בכך הלא בכיסוי הדם אם נתכסה ברוח פסור מלככות ואם חוזר ונתגלה חייב (א). וכן כסוכה העומרת ועשויה ואינו יכול לחדש בה דבר אינו סביר אם יעשנה, ואם יחדש בה דבר יבדך ברכה הנוהגת בה (ב). ועוד שנשים שלנו מנהג בידם לככות ולהרליק. ואני ראיתי בעיני ואשאלם ותאמרנה כן. ואם אינן נביאות בני נביאות הן:

ח. (כדין ברכת אירוסין ונישואין על כוס אחד).

ועל מה שכתבת שרנת לפני קציני פריש על ברכת אירוסין ונישואין והודו לך, לא יפה עשו אפילו לדבריך. שאתה מודה שמנהג רבינו שלמה, שהיקן להסתלק כמעט, יפה מכולם, והם תלמידיו יגהוהו ותנהיגו ותניה את שלך כמו שהנחת כשביל הרב מנהג עירך בקריאת המוספין ואותו טעם יקנהו שכתבת כי מענין אחד הם כמו כן ברכת אירוסין ונישואין. הלא זה דברי שאמרתי שאתה נותן טעמים בלא ראיות אלא מדעת הכרס ואין בהם ממש. שקידוש והבדלה חובת הלילה הן וקודם אכילה. אבל ברכת המזון והבדלה היכא ראת ליה ב' כוסות מסורן, וכיש ברכת אירוסין ונישואין דהו כברכת המזון וקידוש דמסורן, ויותר חלוקין מהן דהו בבית חתנים וזה בבית אירוסין, וזה כחנן וזה במקילה, זה מותר כמועד, וזה אסור כמועד. ובכסי סופרים מפרש שעושין כבי כוסות לפי שאין אומרין שתי קרושות על כוס אחד והן עיקר, ותוספתות וברייתות הרבה ממנה בתלמוד ורוב מנהגנו על פיהם כגון ויחל בתענית שלנו ופרשת מוספין וברכת מפסיר. וכמו שיש בשאר תוספתות וכמשת זועים דברים שאין אנו נוהגין על פיהם ואפילו בתלמוד שלנו, כמו כן כמסכת סופרים. אך בדברים שאנו נוהגין על פיהם אנו צריכין להחזיק, והכוסר בה הרי זה מין. שכך שנינו ואפילו דקדוק אחד מדברי סופרים (א). ולפי שהיא עיקר הוסיפו בה פרושים מתלמוד ירושלמי ומשלנו לכתוב כמנהגנו נבי שתי כוסות בקידוש החורש (ב), וכן לברכת חתנים ולברכת אבלים לפי שאין אומרין שתי קרושות על כוס אחד וכו'. ונהגו לעשות ברכת אירוסין שחרית וכו' מכלל דהיכא בלא נהגו בשתי כוסות נמי עושין (ג). הוי נביא לבב חכמה (ד) שהסכים לשמועה ורב יהודאי אנישואין כתב כוס. ומה שכתבת למה לא תיקנו ב' כוסות ביקניה, תימה גדולה כתבת, כי כל התלמוד המדבר בכוס כפסחים ובעירובין שמוכיח שבקושי מוציאין כוס כרמשני דלמא איקלע ליה כוס (ה) וכל מאי דהוה ליה

ז. (א) חולין דף פ"ו ע"א. (ב) עיין ממנו דף ת"ז ע"א וסוכה דף ת"ו ע"א ונחום' סס ד"ה העושה:

ח. (א) סנהדרין דף ל"ע ע"א. (ב) זה הלשון נמסכת סופרים שלנו פי"ט ה"א: מציאין לו כוס אחד (כלומר לחמד הכוס של זרכת הזימן) ומצדך נפתיג ולחזיו אשר גלה וכו' וכן אחת אומר זנכרת חתנים וזנכרת אבלים לפי שאין אומרין שתי קרושות על כוס אחד ונהגו דבחינו לומר זנוקר זנכרת חתנים וזנכרת אבלים על הכוס נעשרם ונעניס הדעות כל שנענה וכן נעצד אחר הסעודה ע"ל. מה זה אחר דואה שהיה לנו בנינו נוסחא אחרת נמסכת סופרים שלו, וכן כחז' לחז"ם זגליון ספרו ר"ל: נמס' סופרים שלנו לא נמצא הסוכה זה, וכן כחז' ונהגו דבחינו לומר זנוקר זנכרת חתני וכו' ויש מכלל ל"ע ולפסיר ע"ל ונהגו לעשות זנכרת אירוסין שחרית וכו' וכן נעצד קודם סעודה (דחינו זנכרת נישואין) מכלל דהיכא ללא נהגו כן נמי עושין בשתי כוסות ו'ע דהחס משמע דהך דנשמרת אצרכה נישואין קאי דקאמר ונפתיס הדעות כל שנענה ו'ע ע"ל. ועיין גדל"ש כחזנות פ"א סימן י"ב שהביא דברי מסכת סופרים וגורם ג"כ קודם סעודה, אבל זנכרת חתנים נמקום זנכרת אירוסין. (ג) כלומר נעס נלמד שאף נמקום שלא נהגו לפסוק זנכרת אירוסין שחרית וזנכרת נישואין נעצד נמי ונחזין לעשות בשתי כוסות. (ד) כן קודם ר"ת את רש"י זקנו גם לע"ל. (ה) ערוזין

אכיל ליהו). כל התקנות, שחקנו לפי רוב העולם, ורוב אין להם כוס כרמוכית כולה שמעתא. ורוק ותשכת:

מ. (בענין חמץ בפסח כששים).

ועל מה שכתבת ששמעת מסי גדולים שהתרחי חמץ בפסח כס' רב אחאי כמו כן (התיר), ולדבריד ולדברי רב שאוסר אם נפל גרניר חמץ לבור הגדול או לחבית גדולה יאמר, ולאפרושי מאיסורא עשיתי ולהתכוין לבשר מלה ועלה בידו בשר מלה. כי ראיות גדולות יש וכתבתים אך איך רוצה לפרוץ ולהעמיק ולהתישב בדברי, כי לדבריכם אין רוב דברים מותרין בפסח. ועוד שחקמי עירך נשאלו בכך עיי אחרים שלא מדעתי והורו כן:

י. (לקדש בשבת).

ולקדיש אשה בשבת [למי] שאין לו בנים בדיעבד התרחי, ואפילו לכתחילה אם היה צורך שעה:

יא. (על קבולת בחו"ה ושבת).

ולעשות קבולת מדוחק התרחי שהגוים היו רוצים לטול שבתן כאילו עושין והוי אבר. שאפי' בשבת קבולת בנושאם לדברי הכל מותר ואפילו לכתחילה. ואעפ"כ כל הרוצה להשיב יבא וישיב ואחזור בן, אם יישיבו דבריהם. אך ענה גדולה היא לכל אדם להניח העין קבולת שלך ופיהס'אות ודברים של רבים וריבם עסקי נשים והדיוטות, כגון טבילת שביעי אם אמרת, וטבילת שבת שחרית, והדלקת נר, וכוס אירוסין ונישואין. שכל אלה הלכות פרהסיא ושל נשים ואפי' אם היו אמת לא היה לך להקל לנשים ולהדיוטות, כ"ש שהן של שקר. אך אני הוריתי דברים התלויים במאורע ובמסקרה בעלמא ולא הפקרתי בעצמי כדי שיקראוני רבן, וזה שכתבת שאין לך לסרש עד שתשכור שליח ותודיענו יזה אמרת, ושכך שנו הביתנו עשה לך רב וקנה לך חב, ואין לך להורות ולהקל ולשנות מנהג ולקלקל עד שתשכור שליח:

יב. (בענין סעודה שלישית בשבת).

ועל מה שכתבתם בסעודה שלישית מהיכן אני אוסר, אני כתבתי לך בכתבי הראשון. מניין, ואם אתה מסיעו מלבך, מה אעשה, ומנהגנו תורה הוא ותרבות טובה, ואתה מודה בכך שכתבת שרוב פעמים אינכם עושים וקל לבטל, ואם תבטלם יפה תעשה, שאתה סמרה לאכול ואחרים מאחרים וישיבה ברים, וקשה במנחת שבת יותר משאר מנחות כמו שפרשת, דשביח הויקא ושביח שבת, וזה שכתבת שמעודה שלישית נתקנה במנחה וסעודה גדולה היא, מדהנו בה קעירות. שאין קערה אלא

דף מ' ע"ב, י' כ"ג נתקום ולא כל (ונדפוס ולאכול) מאי דהוה ל' אכילה. פסחים דף ק"ג ע"ב:

ט. (ח) עיין פסחים דף ל' ע"א חוס' ד"ה אינך רנא. (ב) רינגו על גזר דף כ"ג ע"א על מאלמו של ר' עקיבא ומה מ' שנתכוין לעלות בידו נסר חזיר ועלה בידו נסר עלה ומה. יא. (ח) כן הוא ככ"י ונדפוס בנדים. (ב) עיין לעיל תשובה סימן וי'. יב. (ח) נתשובת ר' מ' ג'ית אשר לפני לא נולא. ח"כ כתב רי"ת ג'ית עוד ויכתב אחר לו שמסרו ונאלצו כמה דברים מתוך התכחז שלפנינו. (ב) לעיל תשובה ר"ת סימן מ"ג אחר ו'. (ג) שנת דף קי"ט ע"א קערות וכו' מדימן לאכול בהן נמנחה. (ד) נלדים דף מ'

בסעודה גדולה. דבר זה אלו אחר אמרו שחקו עליו, והלא מכלי נולה הוא חמה וקערה (ושפחה). והיינו קודו כמו מקרה (ששמעתי עליך שפרשתו ענין קריא ררך השרים נושאין וליתא דקריא הוא כוס הרבות ומשוקץ שבעוסות כדאמרין) הכל מודים בקריא וקיסוף הואיל ועיניהם הולכות לפניהם כשל אדם ויש להם לסתות כאדם והוא צואימא (ולא אשרסיר) אלא קודו הוא כלי נולה, ועוד מי אסרה לקערה בסעודה קטנה ושל עניים, ועוד לדברך אינך יודע מהו סעודה גדולה שאתה למד מן הקערה. על זה שמת מימד מי מערה (כי סעודה גדולה היא שרעתי למושכה בחוך מנחה קטנה והיא נ' שעות ומחצה, וגדולה אפילו מסעורת חסה שלנו, רמנחה גדולה משש שעות ומחצה ולמעלה) וסמוך הוי חצי שעה קודם, ואפילו נ' שעות אסור לרב אחא בר יעקב) מן ימשך עד שתעבור שעה מנחה קטנה כולה, לפיכך יתפלל קודם, ואו ימשך כרצונו עד שתחשך, ומה שכתבת שאפילו סעודה קטנה אסורה ממנחה גדולה, שכן פסקו גאונים ספרד להחמיר, נמצא חומרא קולא, שברוב ימי החורף אפי' בחול רוב סעודות באיסור, שישנן משש שעות ולמעלה, דסמוך למנחה חנן וסמוך הוי חצי שעה כדמוכח בפסחים (וכי' בשבתות וי"ט שמאחרין לצאת יותר). והרי הן מתכונין לאכול בשר איסור ועולה בידם בשר מלה, שהוא מותר למרי כדאמרין בשל סופרים הלך אחר המקיל, ואעינ דאמר רב אחאי בר יעקב לעולם בסעודה קטנה כיון דלא איחבר הלכתא לא כמר ולא כמר, וסוגיא דעלמא דאמרין דלא כרב אחאי בר יעקב, ואפילו לרי' יהושע בן לוי לית הלכתא כרב אחאי, מדבעי לקמיני. דאמר מאימתי התחלת דין ומפרשין משיפתחו בעלי דינין שי"ט בתחילת (דין קאי, והיה נמי דלא בסעודה קטנה קאי דחד שינויא היא, אלא בשינויא קמא מוקי לה בסעודה גדולה ובהתחלת דין ולקולא ועוד דמוכחא שמעתא דהנך שינויא אליבא דריב"ל ולית הלכתא כותיה, ואי לאו דרי' יהושע הוי סליק תלמודא במנחה קטנה, דקאמרין אי בסעודה גדולה האיבא שהות טובא אלא בסעודה קטנה לימא (ט) תהוי תיובתא דריב"ל וכו' ולית הלכתא כותיה כדכסקינן בברכות (ט) ואי לאו משום דריב"ל הוה סלקא שמעתא במנחה קטנה, ואית אם סונין דתלמודא דלא כרי' יהושע ביל איב סעודה גדולה במנחה קטנה אסורה וסעודה קטנה שריא כדמוכחא סוגיא דמשיפתחו בעלי דינין, אמת היא דסברה היא דסעודה אינה מושכת ב' שעות ומחצה דהיינו יותר מהמשיית היום, ואל תנהג עוד מרה זו, וכי לעשרים ראיות שיביאו לך ברורות תרהה האחת, כאשר עשית על החומין ולא תרצת מכל ראיות שהבאתי, אך דחית באחת, ואעיפ' יהודה: שאפי' אין בכללן אלא אחת איתיה די בת, וכן כבן עוף לא חורת בך עי' שלמדנו בן עוף מכן צאן שלא קבע לו כהן לשחיפתו שאינו יכול לגרום בו ועוד שהיה צריך לומר נבי שבת בה דכתיב שבת היא, ועל הנירסא שכתבת שרבינו שמואל חיסר ודוקא אחרוני) וכו' מה עומק בחסרונה ומה דקדוק אם ישנה, אך מה שהגיהתי) והלכתא שהעידו בבת אחת והוזמו פי' כגון שהוזמו על הפכיחה תחילה,

ע"ז ומדעם איכה רבתי פסקא נכה חככה ועיין צערוך שטיח. (ה) גיטין סיח ע"ז ועי"ט רס"י ד"ה גוכו שהביא פירוט זה נכס רב האוי. (ז) נדה דף כ"ג ע"א ועוד עיין נרכות דף כ"ז ע"ב. (ז) זואיטא נל"א chouette ונל"א kurzohrige Eule. אכן נכטי נרכות שם לועז' זואיטא על קיסוף וחת קדיח לועז' נמלה ייננין hibou ונל"א der kleine Uhu. ועיין לעייווארן נספרי דיה לאלאניע דעם תלמודם נד 163 (ח) נל"א eprevier ונל"א Sperber (ט) נרכות דף כ"ח ע"א. (י) טעם דף טי ע"ז וכלומר אפילו סעודה קטנה. (יא) פסחים דף ל"ט ע"ז ועי"ט נכסני' ד"ה מחטע שעות. (יב) כלומר מנה"כ. (יג) שם דף ק' ע"א, (יד) נל"א נוקוס גנר. (טו) נל"א נוקוס לל. (טז) נרכות דף כ"ח ע"ב. (יז) עיין לעיל נכסונה מ"ה אות ז' ועי"ט בהעיה וי. (יח) ביק דף ע"ב ע"א ועי"ט

היה לך לרדוף ולדרק מה ראה למחוק ומה היא תשובתו, וכי היא דיבמות ואומר נבעלה למסול לה וכו', שהקשה כמה קושיות, והנהו דובחים ופי' דמנחות (י) ועל מי מנחות ינהלך צורנו אם תתן לב לרדוף אחר השלום, ולא להקדיח בתוראות שאין בהן צורך. ושלומך לאורך ימים לעולמים:

סימן מ"מ. מר' משולם לר"ת.

(ענין שבירת כלי חרס).

וגם שאל איך הצעה (ה) של ברייתא דתורת כהנים וזו שאל ה"ם (ג): מתניא (ב) בסופה פרק כ"ט שהמים בודקין (ד) וגם בתורת כהנים (ה) גשנית בו ביום דרש ר' עקיבא וכלי חרס אשר יפול מהם וכו' אמר ר' יהושע מי יגלה וכו' ואמרינן בנמרוא) וכי מאחר דאין לו למה טמא (ז) וכו' כלי חרס (יוביח). פי' כלי חרס שמטמא וניקב בכרי מותרו יוכיח שמתר בחולין ובמעשר [שהניקבה והשברה מועלת כשבילה (ט) ופוסל בחרומה עד הערב שמש]. לפי ששתי מדות בנשברין, אם נשברו לנמרי פירורין דקין שאין ראויין לשום כלי בעולם חשובין כעפרא ואין צריכין הערב שמש, אבל אם ראויין לכלי אחר כגון כנף שנקרע רובו ושייר בכרי מעצרת (י) או כלי חרס שניקב במוציא משקה ששהור מלפמא נסמא ממה שהיה, הואיל וכלי הוא עריין לענין אחר כדאמרינן חמש מדות בכלי חרס (יא). אע"פ כשניקב טהור למעריצ (ב) (ממה נפשך) [סימן יג] צריך הערב שמש לתרומה, וסייעתיה הרין ברייתא בתיב ואותו תשבורו יכול ישברנו ודיו חיל וכל כלי חרש (ד). פי' נאמר בפסוק שלמעלה (ט) הערב שמש וסמך ליה וכל כלי חרש ויו מוסיף על ענין ראשון לימד על הנשבר ששעון [הערב (ט)]

רע"י ד"ה הכי גרסינן והלכתא ותוס' ד"ה שהעידו. (יט) גם לדברים הללו חזק זכר לעיל באגרתו של ר"נ:

סימן מ"מ. (ח) כ"ל במקום הדיעה נכ"י ודפוס ועיין בחולין דף ת"ט ע"ב הגעה של משנה. (ז) וזה נראה שקולר התעתיק כי לא הזכיר עתה ברייתא דתיב. וחזינו למלחוח אח המסרון ע"י חידושי אנשי שם למדכי שנת פי יכיר, כי שם הוצאה כל השאלה והתשובה בנוסח יוחזר טוב. וז"ל שם תחילה: כך נגאל נספר יסן תשינה ששאל רנ"י משלם מר"ת ז"ל. שלם טב לרד טב מרנאל טב הוא רנ"י יעקב נר תליר. הנ"י לעירך ונשלם נחתי להזכיר דלענין מר נאוחה ברייתא השנייה נתיב וחזרו תשנורו יכול ישנברו ודיו, כי בכל הפסדים שנלפת נעשות, וחשלה לנו כמו שכתובה בפירושך ולא לדיכה פירוש שלם לנו פירושך. ודומה נעניי פירושה כמו שכתבתי בכתבי שלום חליך בנימואל דפוטה ותן דעתך ליישג ולא לפתור אם ייסב נעניך ותנחיל נפוטה וכו' כמו שלפנינו. וזה נראה שכבר כתב ר"ת לר"ת על אודות המימדל דפוטה כלי חרש יוכיח ולא נמלא המכחז אלנו. וכאן הכפיל קנת אח הדברים לזורך פירושו על ברייתא דתיב. ואי אפשר לויר שמתאן וחליך הוא הוא הכתב אשר שלם ר"ת ומקודם. שהרי לקמן חזר גם על הנדייתא דתיב, וסייעתיה הרין ברייתא נתיב וכו' עיין לקמן. וח"כ מה זה דבר חרש שהיה כותב חמך דלענין מר נאוחה ברייתא וכו'. ועוד עיין בתשובה ר"ת על זה. (ג) נחיד"ל וכ"ל במקום מתנייתין דפוטה נכ"י ודפוס. (ד) פוטה דף כ"ז ע"ב. (ה) תיב שנייני על הפסוק כל אשר נחזכו יטמא. (ו) פוטה דף כ"ט ע"ב. (ז) לו למה טמא כ"ל במקום לטמא נכ"י. (ח) וזה נראה שהנוסחא לפני ר"ת היה שנותחין בחולין ופסולין בתרומה ועייש נרש"י דיה ה"ל השוה שנתן. (ט) המלות נהפך חסרות נכ"י ודפוס והן נחיד"ל שם. (י) חולין דף קכ"ב ע"ב חנמים דף ל"ד ע"ב. (יא) שנת ל"ה ע"ב. (יב) למפעך כן הוא נכ"י ודפוס וגם נחיד"ל. ולפי דעתי ל"ל למעשר. (יג) חייב כ"ל לפיך במקום חייב שהיה לפני הסופרים של כ"י דפוס וחידי"ל. (יד) זו גרסת ר"ת חנמס נתיב שלנו שמיני קאפיטעל י"ח פסוק ל"ג הנרסח היא כמו שכתב ר"ת לקמן בתשובתו. (טו) נפסוק ל"ב שלפני זה כתוב נפוסו ועמל עד הערב וטהר. (טז) נחיד"ל

שמש והרי הוא אומר כוב וכלי חרש אשר יגע בו הזב (ישבריו) יכול ישברנו ודיו חיל וכלי חרש ולמעלה(ית) כתוב הערב שמש והיה(יע) שנשבר בעין שפרשנו. ומתבינין אשמעתין מהא דאמרין במס' שבת(ג) בחזרת בלי מתכות לסומאה ישנה רבא אמר גיירה שמא יאמרו שכלית בת יומא עולה אלמא כשנשברו סהרו מיד בלא הערב שמש(כ). ויש לתרין התם כשנשברו וחזר וריתכן וראי סהור מיד בלא הערב שמש, מאחר שעשאן כלים חדשים פנים הרשות באו לכאן, כראמרין(כג) בסגול שנפסקה אחת מתרסותיו(כד) ותיקנה מסאה נפסקה שנייה ותיקנה סחורה פנים חדשות באין לכאן. והיג הוי בכלי שנוצר(כד) עתה מחדש ולא היה עוד בעולם, אבל אם היה הנשבר בעין(כה) שלא חזר וריתכו הרי הוא בתורת כריתו שצריך הערב שמש, ואם להשך ארס לומר מהא דאמרין במס' חולין(כו) במלית שהתחיל לקרעה בין שנקרע רובה סהורה ואמר רב נחמן ליש אלא במלית סבולת יום אלמא לקרוע(כז) לא בעינן הערב שמש. תריין התם רהמלית דאפכלה לא הוה ביה אלא סומאת סבול יום וכשנקרעה במלה מתורתה(כח) וסהורה לנמרי, כי כל קרעה ושבריה כך היא רינה, כשהוא מסא ושוברו השבריה מוציאתו מתורת כליו ראשון(כט) ונשהר סוממאה אבל צריך הערב שמש כרפישית, וכשהכלי סבול יום ושוברו סהור סוממאת סבול יום, ואל יקשה בעיניך לומר הואיל שנשבר למה לא סהור לנמרי, שהרי שנינו בס' דס חטאת(ל) בלי חרס שבישל בו חטאת ויצא חוץ לקלעים ונפסא ניקבו ונכנס ושוברו במקום קרוש, אלמא לאחר שבירתו מותר להכניסו וכן בנדר שיצא לחוץ ונשמא קודעו ומכניסו ומכבסו במקום קדוש? תריין גל ההכנסות לאחר הערב שמש, ואל תתמה שהרי לענין רס חטאת עדיין כלי הוא אצ"פ שניקב ונישהר כדפרכינן התם(ל) והא לאו כלי הוא ומתרין כנון שניקבו בשרש קטן, אלמא אצ"פ שיצא מתורת סוממאתו בניקבה עדיין כלי הוא ומשום הכי בעינן ליה הערב שמש מאחר שעדיין תורת כלי עליו:

סימן נ. וזה השיב הרב ר' יעקב:

מי לא יראך, ולא פנים ישאך, הרב העומר במלוא(א), אנהגך אביאך, להוריעך ולהראך סן יורע בחושך סלאיך, כי עמדת אחרי סוף הוראה לחדש רכר מעתה לעשות מדות בכלים הנשברים, כשבר נבל יוצרים(ב) סהור מכלום(ג), הגם הנסד) סהור סוממאה אחת, עשה מהם כלים סהור [סן] ה) הנותרים. וראיתך מהסורי מיחסרא

וחסר נכ"י ודפוס סלג כדת. י) מנרע קאפיעטעל ט"ו פסוק י"ב. יח) נפסקו י"א סלפני זה ודחן נמים וטהר עד הערב. יט) כלי'ל צמקוס והוא צכ"י דפוס ומיד"א. כ) סנת דף ט"ז ע"ז גני שמעון בן טמח גזר וכי. כא) כלומר דאס גס גני סנינה לריך הערב שמש איכ היינו סנינה היינו ענינה וליכא למינזר. כב) משנה כלים פכ"ו מ"ד ועיין סנת דף ק"ז ע"ג וערובין דף כ"ד ע"א. כג) צמיד"א וכ"ל צמקוס חרי סחיו צכ"י ודפוס. אומנס נמשנה וגמלא סס איחא מלכניו צמקוס מתרסותיו. כד) צמיד"א צמקוס סנוחר צכ"י ודפוס. כה) צמיד"א צמקוס נעוצו צכ"י ודפוס. כו) חולין דף קכ"ג ע"א. כז) לקרועה תיקון רא"ס צמקוס לענינה צכ"י דפוס ומיד"א. כח) צמיד"א מתורת ענול יום צמקוס מתוחסה. כט) כלומר סהיחה צו ככרלטהנה. ל) זמחים דף ג"ד ע"ב. לא) סס דף ג'ה ע"א:

סימן נ. ח) לפי דעתי רווח נזה על סס מקומו של ר' מטלס מללון. עיין לעיני סימן מ"ג אות ו הערה א'. ג) ישעיה ל' י"ד. ג) מכלום כלומר לגמלי וחולני ג"ל מכלום ד) הגם הגם כן הוא צמיד"א ונס צלפוס והוא לשון טופל על לשון עס אחת. וככ"י איחא הגס. ה) מן חסר צכ"י ודפוס ונמלא צמיד"א וכ"ל. וכוונת רבינו לומר סר"ת עשה מדות

ש[לך], שהנהגתו [ודיו ת"ל וכל כלי חרש ועוד אחרת] ודיו ת"ל וכלי חרש, ופירושו כשיבושך, ואם תשלח קלף, אשיב תשובות אלה, ואל תקפור על דברי כי גם לדבותינו אמרתם, מה אל מה, כי יש מהם שראוי לנוור שלא להשיב ישיבה, כי כאשר לא יודעים, העולם טמעים, וכאשר תוהים, הספרים מניחים, ואחה הרעות מהם, כי הם כותבים היג בהנהגותיהם, ולכן ניכר מעבדיהם, ואחה לא כן, אך סתם הנהוהך וסומכים עליך וטועים, ועוד הם מניחים חיבה אחת ושתיים, ואחה עשירים ושתיים, ודע אהבהך בתוך מעי, וכפי כן לבי, אך לר"ת אין עצה ואין חבונה, רק להעמיד על האמת ולזרוק מרה במנייה הספרים, ואשר אמרת לי לכתוב ברייתא ופירושה, כי היא משובשת בכל ספרים, [אמנם ישרה היא ולא הסרה, ובספרינו כמו בספרים] וכך היא היציעה: [בפי' ה' שרצים כתיב] ואוחו תשבורו ודאי יכול ישברנו והרי הוא אומר בוב וכלי חרש אשר ינע בו הוב ישבר יכול ישברנו ודאי ת"ל ואוחו תשבורו אוחו אחה שובר ואי אחה שובר כלי חרש של זב, ק"ו ומה אם הנוגע בוב החמוד אינו מעון שבירה הנוגע בשרץ הקל אינו דין שלא ימעון שבירה ואיכ למי נאמר ואוחו תשבורו מלבד שאין לו סהרה אלא שבירתו, ד"א אוחו תשבורו אוחו אחה שובר למהרתו וכו', ופי' הכי: יכול ישברנו ודאי כדן כלי חרש של חטאת שסוצה לשבורו], והרי הוא אומר בוב ישבר כמו כן ישברנו ודאי פי' ודאי ממשגיג, ת"ל אוחו בא למעט חרמו של זב, אמור מעתה כיון שמייעטיה, ק"ו שתשבורו של שרץ אינו דוקא, איכ מה ת"ל תשבורו למהרו ע"י שבירה טו], ואוחו תשבורו דריש טו].

בכלים הנסגרים, אם נסגר כיכ שאינו ראוי כלל כשנר נכל יולדים, אז טהור מכל ואם השגור הוא גם נכ כלומר שהסגרים ראויים ערפ כללי אחר אז הם טהורים רק מנומחה אחת כמו שאמר ר"ת לעיל שהסגירה עומדת רק במקום טבילה או במקום הערצ שמש והמדה השלישית היא אם עשה מהם כלים חדשים כגון עריתכן ופנים חדשות עלו לכהן אז גם כן טהורין מכל וכל. ו) כן הוא נכ"י וכונתו כי ראיית ר"ת מתייב היא הנכח חסרון שלו ומידו היחה זחה כי הניה מה שלא נכתב בספר ובמיד"א איהא ורלייתך חסרון מתקבל במקום ומחוקי ומחוקר ש"ך. ז) נכ"י ומיד"א איהא, ה"ג אחר, שהנהגתו. ולי בראה פלידך למחוק ה"ג, שהרי אחר כן מוכיח דבני אה ר"ת על שלא כתב היג אלא סתום. ח) המלות נכסבר במיד"א ומסכתו נכ"י ודפוס. ט) כן הוא במיד"א וכל"ל במקום אחרתי אשיב נכ"י ודפוס. י) המלות נכסבר במיד"א ומסכתו נכ"י ודפוס. יא) במיד"א וכונתו פרשה ח' של"ים נשימי. יב) כלומר ואסור להסתהור בלא סגירה מעוס נוח. יג) כלומר וכמו כן השאלה צזה שחולו גם שם ישנר אינו רשות אלא מנהג ומנהג. יד) כלומר מאלה שלמדנו מן המיעוב דלוחו שנבי זז הסגירה אינה מנהג ומנהג, איכ אחר הדין ללמד נק"ו שגם בני שרץ אינה מנהג ומנהג. טו) כלומר להכי אחר קדח השגורו להורות שיש לו עכ"פ סהרה ע"י סגירה. טז) כלומר אח סניהס דייש אוחו למעטי זז, ותשגורו להורות שיש לו טהרה ע"י סגירה ככל"ל לפרש דבני דבני עייס הנוסחא שלפניו נכתב יד ודפוס, אמנם במיד"א יש אה שינויים קלם וז"ל: פי יכול ישברנו ודאי כלומר שהוא מנהג לשוברו ולא ישחנו נעומתחו אה ירנה כדן כלי חרש של חטאת שמונה לשוברו שלא ינאי נוחר כדכתיב וכלי חרש אשר נבזזשל זו ישבר, והרי צז וכו' כלומר אה נחה ללמוד כן איכ סגירה דכתיב נבי זז נמי ר"ל כמו כן ישברנו ודאי פי' ודאי מנהג מנהג ת"ל ואוחו תשבורו כו' כלומר מדלל כתיב תשבורו לשון דבניס משינוי דבא למעט חרמו של זז שאינה מנהג, אמור מעתה כיון שמעטינו של זז מנהגה ק"ו שתשבורו של שרץ אין מנהג דוקא איכ מה ת"ל תשבורו למהרו ע"י סגירה ואוחו תשבורו דייש כלומר תשבורו אשמעיעין שאל יולה לספרו ישברנו ויטהר אף אין מנהג לשוברו ואם יולה ישחנו שלם נעומתחו וכן דרך וכו' ע"כ, כל רוחא ירחא שכל הענינים שנאמרו בכלומר אינם מדברי דבני אלא המעתיק הכניסן מנליון אל חוץ הכחש כי אין דרכו של דבני לסתמיב אה הדבירים כנגון זה ללא לירך, ועוד מה זה ככתב, מדלל כתיב תשבורו לשון דבניס, מלל הנוץ הנוסף אל מלה תשבורו לא ירנה ומסרתו לא ימעטי אה המספר, כי אם תשבורו נפ"ע בלא נון לשון דבניס הוא. בלמי ספק דבור כזה לא ינא מקן קולמטו של דבניו.

ובן דרך כרוב מקומות בתיב שעי' סיעוש חזר ודורש ק"ו, ומוקי קרא במילי אחריו
 ופשוטה היא ואם הוכחא בתלמוד היה התלמוד מקשה ואימא ומשני. בן גם אני
 יודע להקשות ואימא ולשנוי. צא ולמד מברייאתא שבצדהי) תנור וכידיים יותין יכול
 יתצם ודאי ת"ל ופמאים יהיו לכם מקיימין אותן בפומאתן. וכלא שום ראיא תמיה
 אני איך לא יראת להניה, ועוד כי סירושה ככתבה נוח וקליט). ובקשה סמך, שמור
 (ושמרתיע) מלהניה, ואורך יניה, ולמורך יעלה ניה, ואתה שלום וביתך שלום, ויש
 ספרים שכותבי ודי במקום ודאי ויש תשובות לכרייתא) ואין לחרש דמייתי קרא
 לאזקי מקרא, ויש תירוצים דהווי האי דינאכא) כי דינא בשיליה סיך דחולין (כ) ודיש
 מותרות (כ) ואו אינו כרוב מקומות, והני פירכי דשכילה בת יוסא ונדר מי השאת
 (מצאתי) כד) ושלילית שהתחיל לקירעה ומעיל שנשכא הוקשה לך ושנית שנויי דליחניהו
 ולאחר מעשה אמת ואין שומעין לך ושלום שלום לך יעקב בר סאיר ולהיה]:

סימן נ"א. וזו שאל ר' משה בר אברהם מפונטוואי.

א. אם שפתי ערלה, נפשי הוללה, לשון רבינו טרפא ועליהו לתרופה, להחיר פה,
 ואם עשיתי (ג) גולה שיעורה כשק וחילה מדין סלסלה ואלמליג) אחסה כנפשי סלה,
 כי כל נחתיך) וכל הבאים ישרש יעקב רבינו שיחיה, יעשה פרהים לתורה, וציצין
 המעכבין את המילה). ועתה לא תאכלנו אשו הנדולה, כי לאהבתו נפשי חולה,
 ודבריו לי ששון ונילה, יזכור נא רבינו כי אשתקד שלחתי לו כתב על אודות נר
 אחד, והשיב לי רבינו בענותו ועדיין [אני] ארוק בתיקוף): דע כי אהבתי אותך ואת
 אשר אתך בתורה ובמצותי, ומאותה שעה קיימתי בעצמי וישם דוד את הדברים האלה

שהיא עט סוכר תהיר יודע צטיב חקי לעוננו הקדושה ולא יחליף ולא ימיר את היחיד
 צרכים אין זה כי אם חיזה תלמוד כתב כל הדברים האלה על הגליון והסופר הכניסו אחד
 כך פנים (ז) צתיכ שם פי שוניי. יח) כלומר פירושה של צרייתא כמו שכתובה בספרנו
 נוח וקל ואין לורך להגיה. וכל"ל צמקום פירושה הכתובה מחוק צכ"י ודפוס וצמקום פירושה
 צכתנן נוח וקל צחיד"א. יט) כל"ל צמקום שאור ששמעת צכ"י דפוס ומיד"א. כ) הלשון
 מנוונס קת וכוונתו שכל התשובות שיש להבינ יש תירוטים. כל) האי דינא כל"ל לפי
 דעתי צמקום האידנא. וכוונתו דהאי דינא דמייתי קרא לאפוקי תקרא נמלא כמה פעמים.
 כג) חולין דף כ"ד ע"ב וכו' גבי דרשות דתוכו. כג) יצמות דף פ"ז ע"ב צמימלא דכ"י
 מלמסקרתא לרנא. כד) כאן ובהמלה מנלתי ונסיימת התשובה צכ"י ודפוס, והשאר צמקום
 הוא ומיד"א. ע"כ נראה לי שהמעתיק תשובת רבינו צמקום הישר כך מנא את התשובה
 מקושעת וחסרו הדברים בסופו, ולכך כתב מנלתי כלומר עד כאן מנלתי ולא יחיד:

סימן נ"א. ח) ר' משה בן אברהם מפונטוואי, הנוקם היוו Pontoise על נהר Oise
 צנפנית מוצמת של עיר פאריס ולא דחוקה ממנה ובסם הגדולים ערך ר' יעקב
 בן מאיר (ר"ת) קראו תלמידו של ר"ת ואחריו הלך Gallia לז 444. אמנם זה אינו, כי
 הלא הוא צנפניו אמר בשאלתו זאת: „ואעיפ שלא שמענו לפניו חלא צעמידה, ותמונה לא ראינו
 זינתי קול הצרה, ולא ידענו מאי קאונר רבינו, מהו נראה שלא זכה ר' משה תכיל לראות
 את פני רי"ת, רק הקול קיל יעקב צא חליו. ועיין לקמן הערה ח. ג) כן הוא צכ"י צמקום
 עשית דפוס וכוונתו על יחזקאל י"ב. ג'. שיעורה כשק וחילה (ג"ל וחלא) כלומר אם צלתי
 לפניך דצבר קטן שאינו שווה כי אם כשק וחול חמה סלסלהו יומר מיינו. ג) דפוס
 וחלמלא ובכ"י וחלמלא ולפי דעתי ג"ל וחלמלי וכוונתו כמו אם היה ולפאי עיין פירושו של ר"ת
 על כל צנפנית דף כ"א ע"א ד"ה חלמלא. ד) כן הוא צכ"י צמקום כחוש דפוס. ח) ל"ה
 הנועזין את המילה שנת דף קליג ע"ב. וכוונתו נד גינן ופמקום שיעוש דצניו לחרשו
 לא יעז איש לדבר וללמד מלה. ו) צ"מ דף ז' ע"ב כלומר ועדיין איני מחיק דצברי יחידות

על לבנו, כי ידעתי שלא יצא דברו לבטלה, ויגור אומר ויקם לו, כי הנה על מסן
 אותו הנר בעצמו נפל אחי בידו וישתדל לרוננו יפה יפה, ואע"פ שלא שמשנו לפנינו
 אלא בעמידה) ותמונה לא ראינו זולתי קול הברה ולא ידענו מאי קאמר רבינו, שמו
 נקרא עלינו, ואל ינחמו, כי הנה נפטר הנר ואין לו יורשים וחיים לכל ישראל הניח
 והיה לו מסן ביד אחי קרוב לזו לישראלים למחצה לשליש ולרביעי בעסק רב עילויש) **ב**
 כי אחי היה מלמדו מקרא ומשנה לילה ויום, וכאשר ראו העומדים עליו, כי עזה
 חמה ותקיף ליה עלמא, כהוך קנאת איש מרעהו היו אומרים צוה לביתך, והוא היה
 משיב להם לאי) אצוה כי אם מרשות רבי כי אחר דברו לא אשנה, וברקו כמה
 פעמים על זה והשיב על הן הן ועל לאו לאו, באחרונה אמרו לו, אמור שכל נכסיך
 יירשם נר פלוני שאומר עליו שהוא בן אחותו, והורתו של זה וזה שלא בקדושה
 ואין כאן רוח חכמים נחה הימנו, ואמר כן אני רוצה ואמר משום ירושה בין
 בחילה בין באמצע בין בסוף, שנים העומדים שם כך פירשו לו, וכאשר ראה אחי
 שהיה הנר רוצה לעשות צוואה ויקם וילך בבית אחת הנה ואחת הנה, שהרי אבות
 העולם לא רצו לעמוד בזה, דהא רבא אעינן ריהבו ליה מן שמיא עותריה רבב חסרא
 עם חובסתא רבב הונא אפילו הכי אמר לא אולינא, וכששמע אחי שאמר משום ירושה
 אז הלך ושמע בפי' [שאמר] ב) הנר יירש כל נכסי וכך מעידים כל העומדים שם,
 זה טענת אחי בלי הוספת וכלי נרעון, אך לא אמר לו לאחי ממון שיש לי בידך
 תניהו לפלוני וגם לא אמר יירש פלוני ממון שיש לי בידך, וע"פ אלה דבריו אנו
 עבדיו יערכנו א) , וכדין לא יחמנו, אם נושל בראיותינו, כי אם לירשנו, מירושתך
 אשר הורשתנו, לומר דבר כמה שלמדתנו, כי הדין דאמרין כמי שמתיר) איסר הוה
 ליה תריסר אלפי וזוה בידא דרבא וכי כל דאיחא בירושה איתא במתנה וכל דליתא
 בירושה ליתא במתנה, וע"פ היה רוצה [אחי] טו) לזכות במה שבירדו, ויש רוצים להבריה
 את אחי לשרישה, ורוצים לסמוך על מה שאמר בשם הרב ר' יצחק אלפס שאמר
 בשם רב האי נאון וצ"ל מאן דאית ליה משום ירושה כנון רב מרי מאיסר דהוה ליה
 למירת מן הרין דהא בנו הוא אלא אמרה תורה דנר אין לו קורבה הילכך טז) לית
 ליה משום מתנה, אבל לאחר אם נתן לו כל נכסיו אפי' מתנתו מתנה מאחר שאינו
 קרובו לא בניויתו ולא בניירותו, והרב ר' משלם מחזיק בכך, אך יד ה' היתה אל
 אליהו מורנו ומאורנו ולא הורה לו, וידענו כי מבלעדי אדוני לא ירים איש את ידו
 ואת גולו בבית המדרש, אם ירינו משה והחזיקה כאלקסטר, ברוחו נתמלטה,
 ומשופטי אחמלטה, ואפי' לנשיא שבישראל לא נשמע לו, שהדבר נראה כמתנה צדוקין

סכח לי דננו כי יקרו לי מאחד מאור. ז) שמואל א' כ"א, י"ג, ושם כחזו וישם דוד את הדגים
 סלחם בלבו. ח) כלומר בעמידה מתחוק ולא דישינה ואולי נריך למחוק מלת סלח. כי ממה
 סכחוהו אחר זה, וחסונה לא רעיו" וכי נלחם שלח ר' משה את פני ר'ת. ט) כ"ל
 נמקום בעסק רב על ים כ"י ובמקום צעמק רב עליו בדפוס, ומורה על עיקף דרב עילויש
 כ"י דף ס"ח ע"ב. כלומר למתה ללשלי ולרביעי נלוסן שיגדור לטובתו אם ישכר או יפסיד
 ומתעשה דרב עילויש. וזאת עשה לפסיו מפני סהיה מלמדו ועי"ש נחוס' ד"ה אי פלגה.
 י) כ"ל למיד נמקום מה כ"י ודפוס וכוננו כי הגר אחר עלינו רולה ללחם בלל רעות רבו זה
 פסיו של ר' משה. יא) עיין קידושין דף י"ז ע"ב. יב) שאמר ע"פ חיקון רלזים וחסר כ"י
 ודפוס. יג) אולי לל נערכנו נמקום יערכנו. יד) לירשנו כלומר שמתן לנו הרשעה ורעות
 לומר נפיה שלמדתנו נמתנה הראשון סכחנו לו ר"ת אורות הגר. יו) כ"ב דף קמ"ט ע"א. טו) ע"פ
 שיקן דודס. טז) ק הוא בדפוס והוא הכינוי נמקום הילכתא כ"י. יז) וילשין שרפי והיהלחו
 כוון לזון טעיה ודלס. עיין נאכטרענג להסכס סלישער נמרוך להסכס לפעו 1 נד 280.

ועוד שזה הנר קרובו היה, ונראה כאילו מחקה את העינים(יח). ולואת התרצחתי לפנים, ליקר מפנינים, והוא יראני פנים, ויחיה חיים שתוקנים:

ב. (בענין להאכיל בנים קטנים ביחצ).

עוד ילמדנו רבינו, כי רבו עובדי אלהים המתארשים במהרה ובפרישות בישראל, ואינם רוצים להאכיל את בניהם הקטנים ביהיב אע"פ שלא הגיעו לחינוך, ועל המאכילים אומרים שהם עוברים בלאו, דכל איסורים שבתורה אמרינן להזהיר גדולים על הקטנים היכא דקא ספי ליה כיריס, כדמוכח ביבמות(ט). ונס רבינו ש"צ) סירי כפרק אחרון ריומא כההיא דתניא(ג) תינוקות מותרין בבולס וכו'. ויש מתדיין(ד) בדבר משום דקא מסיים התם כל מילי דאית ביה רכותא לינוקא לא נורו דבנק, ומאן דאמר סבר משמס(ה) ראייה כל מילי דנורינן ומדרבנן הוא כנודולים, אי אית ביה רכותא לינוקא לא נורו, אבל מירי דמדאורייתא גדול מחדר עליו כגון אכילה להאכילו נמי מחדר עליו מדאורייתא וכן על שתייה, ורבינו יפרנסנו מחיפי עלייה:

ג. (בענין אי מצורע עושה משכב ומושב).

מפריקיה דמר שמיע לי דמצורע אינו עושה משכב ומושב לפסא ארס וכלים אלא לפסמאה קלה לפסא אוכלין ומשקין, וניכ פירש רבינו [שלמה] ה). כריש נמרא דאלו דברים כספחים(ג). ולא הבנתי שנס רביי שלמה חזר בו כמסמי יומא פרק א"ב) עלה דההיא דקתני אלא שחמור סמנו כועל גדה שמשמא משכב ומושב כמסמאה קלה לפסא אוכלין ומשקין, שכן פירש לא לפסא ארס וכלים כשאר כל עושי משכב ומושב כגון זב וזכה ונדה ומצורע שמושכם אב המומאה לפסא ארס וכלים, ואע"פ שאין סדר למשנת רבינו ופירושו, על כרחך הך דב[ת]רייתא(ד), ואם לא איסא אלסה תגן כפי אחרון דנדה(ה) הוב והזכה והגדה והיולדת והמצורע שמתו מסמאין כמשא וכו' ומסקנא ומאי משא אבן מסמא, ומסמא ממרכבו) אתרכאי דתניא כתיב בניין לעשר מרכבות זו על גב זו ואפילו על גב אבן מסמא תיל וכל המרכב, ואילו מרכב כמסמאה חמורה הוא דאיה ליה(ז). ועוד קתני פי' א' דכלים(ח) למעלה מן הזכה מצורע שהוא מסמא כביאה, וא"כ אדרבה זכה חמורה שכן עושה משכב ומושב לפסא ארס וכלים. ועד עתה כוונתו ושמועתו(ט) מפי רבינו רהא דקאמר תלמודא דוב חמור מסצורע שכן עושה משכב ומושב ומסמא כלי חרס כהיסט מה שאין כן במצורע כימי ססרו קאמר בין תגלחת ראשונה ומכילתה לתגלחת שנייה ומכילתה, והשתא

יט) פיין סולין דף תי"א ע"ב:

ב. ה) יצאות דף קי"ד ע"א. ג) פי' כן הוא ככ"י ודפוס. ופי' שהיה עיקר ספר מן הספר שלא הניח מה שציינס ר"ח. חמס לפי דעתי ל"ל פי' גלל יוד וכונתו על רמ"י גימטא דיה ח"כפי שהניח ג"כ הך הכספה מינימות להזכיר וכו'. ג) יומל דף ע"ב ע"ב. ד) חיקן רח"ס נתקם חומרים גדפוס וגם ככ"י. ה) כליל לדעתי נתקם משום ככ"י ודפוס:

ג. ה) כליל וחסר ככ"י ודפוס. ג) פספס דף ק"ז ע"ב ועי"פ נרטי"ס ד"ה זב ומוס' ד"ה סקן. ג) יומל דף ויו ע"ב רמ"י ד"ה לפימל ועי"פ נתוס' ד"ה שמתמל. ד) כליל נתקם דנכ"י ודפוס. וכונתו סלפי דעתו הך דיומל הוא ע"כ עמיתו דעת רמ"י כשמונה תוס' ס"ה טונה ביחה, ולס לא איפא וכו'. ה) נדה דף ק"ב ע"ב. ו) כליל נתקם ממוס' ככ"י ודפוס. ז) כלומר חמורה מתסכב ומוסב. כל"ס פ"א ת"ב. ט) פי' ד. ט) כוונתו ושמעתו, כן הוא ככ"י ודפוס ופי' אשפר להלמו. ורח"ס חיקן ותסק ארו מן ושמעתו וי"ל לפי דעתו כונתו שמועמי. אך גם נזה לא היעיל להקל את ההנחה. חמס לפי דעתי ל"ל כונתי קודם לשמועתי עמי ככ"י. והוא לומר שער פחה קודם ששעה ר' עשה שם

נחא שפיר דמשתעי בימי ספרו של זב וימי ספרו של מצורע, רכוחה קא מסעט דאילו בוב כל ז' של ספירה עושה משכב ומושב עד שימבול בשביעי ואפילו בשביעי תלוי עד הערב, אבל מצורע ביום ראשון שנתרפא ומבל אינו עושה משכב, כינ בכמה מקומות בחי"ב) (כי ביום ראשון מטמא משכב ומושב) (א). ועוד שהרי יניד עליו רעו רקאמר וכלי חרס בהיסט משא"כ במצורע דאינו מטמא אלא באויר, ואנן כי תגן מצורע מטמא כלי חרס באויר ולא בהיסט בימי ספרו תנן, דתנן בתחילת כלי"ג) אבות הפוסמות וכו' ומצורע בימי ספרו הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר ואינן מטמאין במשא, הא בימי נסרו קודם טבילה ראשונה מטמא במשא. ועוד דתנן בהרי"א פרק אחרון דמסכת זכים"ג) הגונע בוב ובובה ובנדה וילדת ובמצורע במשכב ומושב וכי אחד הנוגע ואחד המסיט. ואחד הנושא ואחד הנישא קתני מצורע וקתני נישא ש"מ מצורע מטמא בהסיוט, וע"כ בימי נסרו קאמר, ועוד זאת ששנינו בפי' אחרון דננע"ס"ד) נמצא נ' טהרות במצורע ונ' טהרות ביולדת"ס). וכלי חרס על משכב ומושב יורה"ח), ואם אני כיורה צנא מלא ספרי"ה), רבי לצרקה מורה. . .

ד. (ענין זה אסור להדליק בשמן של תרומה).

ואשר שמעתי בשם רבי' שיחי' דור אסור להדליק אף בחול בשמן של תרומה) שנתן לו כהן או שנפל לו מבית אבי אמו כהן והביא ראיה מהאי כהן ששכר גרה מישראל לא יאכילה כרשיני תרומה"ג). ולא זכיתי לשמש כל צרכי"ג) לסגי רבינו דלמא להאכיל שאני כרתיב"ג) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וכי ואפי' נפש בהמה כמשמ"ע) הוא יאכל בו אבל בהמת ישראל אינה אוכלת ואפילו בתרומה טמאה רכן נורת הכתוב דור אינו אוכל ואינו מאכיל אלא לבהמת כהן. ואני משום ואני הנה נתתי לך) דמשמע ולא לזר ההוא לקיים מצות נתינה דסרי"א לו ולא לאורו) כלל לא קמ"ל. והיינו דאמרינן בספחים) אבא שאול גבל של בית רבי והיה מחמין לו וכול' ס). ואבא שאול זר הוה דהא קובר מתים היה כרמפרש בנדה"י). ואי לכהנים של בית רבי

ר"ת חסדים עם רפי' נפסדים היה כוננו לקדם דכ"י הע"ס עם נלוסן זה. י) עיין חז"ק י"ג ויהי על וכנס נגדיו וסור, ותלמד י"ה, י"ס על וכנס המסור את נגדיו י"ה) כן הוא כ"י דתוס' ופסחי את התלות נכסג, כי למי דעמי לריכין להחמק. י"ג) כלים ס"א ע"א. י"ג) זנים ס"ה מ"ז. י"ד) נעפים מ"ד ע"ג. טו) אלמא דכי הדדי נינהו, וחולי רולא נזה להקדים את פני המעיני בחוץ' ספחים עם דהא דנקט נושא לא קפי תלמודא אלא אספד"ט. טז) כלומר כמו טסך דקלמך דכלי חרס אינו תמלא נהיבס על יתי ספרו של תלמוד קלמך הך דתלמוד אינו תמלא תשכב ותנוע נמי על יתי ספרו קלי. ז) תגילה דף כ"ט ע"ג. ע"ה עם נכ"י דהי' ה' גנא סהדנכ"ס הללו ממי רב נפתן לא לנסע יאלו. ובסנה' זאת נלמוד גם כן נדקך ע"ה:

ה. א) נספר הישר לעיל דתוס' דף ו' ע"א סימן י"א. ועוד עיין חו"ס' יצמות דף ס"ו ע"ג ד"ס לא יאכילה ותוס' טעם דף כ"ג ע"א ד"ה חין תדליקין. ג) תרומות פ"ח ע"ט. ועיין נ"ל"ם עם סהניס עם דכ"י הרי תוס' נן אכרס. ג) ומכאן היה נראה טעמם ר' עשה את ר"ח עכ"ס נתקל"ט. וחולי כוננו כל לרכי כמו סהיה לריך ל"י. ועיין לעיל בלוחו סימן א"ח ח' ספרה ח' וס'. ד) ריקבא ר"ב סקוק י"א. ה) זכר"ם עם הוסיף על זה ח"ל: כדלמך נמקד צ' דכ"ה (ד' כ"א ע"ג) אך אסר יאכל לכל נספ' דרמ"ב דרמ"ק לה גני נסמה נפ' אמור וילידי נישו הם יאכלו נלמנו הם חולקין וכן נהמה חולקת יכול לא חלכל נכרשיניס ח"ל נספ'. ו) נדלכך י"ס סקוק ח'. נשחי תרומות הכתוב תדנך טעם דף כ"ו ע"א. ז) ספחים דף ל"ג ע"א. וכתנו דתוס' הך דרסה היינו אומרינן טנתרומה ענאה סלינס רחיה אלא ללוחו חין לריך לקיים מנחה נתינה קמ"ל. ט) ספחים דף ל"ד ע"א. ט) כליל ננקוס כולו כ"י ונדעוס. י) נהס דף כ"ד ע"ג. אע"פ עם חכמה כי כך אנה סולל אינו נבל על ציט רכ"י כי מי

היה לו לפרש, ועוד מתניחין) מדליקין במבואות האפלים כרשות כהן, ולא שני דלאו רובא ישראל נינהו דלא קתני במבואות של כהנים, ואם מאסוני הכונים, ישמרנו לראשים סינים, וחמאתי תמה כשאנינים) . . .

ה. (ענין עגלה ערופה אינה משנה).

דרישון משמו של רבינו שיחיה, דהא דאמר ר' יוחנן בפרק אותו ואת בנו) עגלה ערופה אינה משנה לאו דווקא קאמר, דעיב אם ערף את העגלה ואחיב שחט את אמה או שחט וכי עובר משום אותו ואת בנו, דהא אמר רבא בפרק שני שעירי יהיב) בגון שהיה לו חולה בתוך ביתו וכו' רדחיינו לצוק זו היא שחיטתו, והיה דעריפת העגלה זו היא שחיטתה, דעריפתה מותרת מידי גבלה כדאמרנן כשילחי חטאת העוף). והא דאמר ר' יוחנן אינה משנה היק אינה משנה דנימא כי קתני עגלה ערופה אשחיטתה קאי, אלא מתניחין לצדדין קתני השוחט ונמצאת מרפה והשוחט לעזי והשוחט פרת חטאת והשוחט שור הנסקל והעורף עגלה ערופה ריש פוסר וחכמים מחייבין). וכי האי קבלתי מרבינו שיחיה במסכת שבתה, דקחשיב מאי נינהו י"ח דברים כדתנן האובל אוכל ראשון וכו' וקפדין חלמורא) מכול יום דאורייתא הוא ומשני סמי מכן מכול יום, אחושבנא קאי). אף אנן נאמר הך מילתא דעגלה ערופה, שהרי קשה לומר על משנתנו דלא כהלכתא) רבכל הספרים עגלה ערופה . . . ואם אני כמשמרת ולא כנפה, יעשה סלת ונופת צפהט), וורעו בניים ולא כצפצפהי), וירש שער רומה ונסה, ומעל כסאו לא יכרת, יושב על גפי קרתי) . . .

סימן נ"ב. תשובת ר"ת על הנ"ל:

א. (בענין מתנת שכיב טרע גר).

השובי דרב ר' יעקב נ"ע, נחקקת כהוון), ככתוב בנשחוק), ועורי מחזיק כס, לאהבה אוחד ולשמוח בשמך המוכ, ודברי לעו ונתלעו כמעט מחזיק, יען הגיע אנרתך לירי למיש הגדול, ובין לילה השיכותך קצרה ולולאי) נקיי, על הא דרבא ורב מארי בזווי דאיסר נראין הרברים שלא תקנו חכמים מתנת שכיב טרע לגר ולא מצוה לקיים

נדורו של כי טרפון שהיה מניע לכתפו ועיין מה שכתב זה ידדי הכב הגלף ל' ישראל לעווי כסדרו אלייניע מלאמתענטע אויס דער משנה דעם חנא שאולי גר 21 הערה 42. י) תדונם סס. י) כן הוא בכ"י. ודל"ה חיקן בדמון, שהוא עוד יותר מלא קתעוים, ישימוני לראשי מינים, בתורתו חמה ומנינים, וחולי לל ישימוני לראש טונים, לתורתו תמה מתנייטס. וכונתו: אם יעלסו הנגים את דכריו, אז יהיה נראש הפגים לתורתו של ר"ת שחמה ומנינים, ויבטל דעתו משני דעת ר"ת:

ה. א) סולין דף ס"ב ע"א. ב) יומא דף ס"ד ע"א. ג) זמנים דף ע' ע"ב. ד) חננס בתום' עלט סולין סס ד"ה עגלה ערופה ויומא סס ד"ה דמיתו לטק נאמרו הדברים נסס הכב רבי תמה מתענייט ור"ת סולק עליו ועייתם היסד, וגם בתום' ישינים סס. ה) שנת דף י"ב ע"ב. ו) סס דף י"ד ע"ב. ז) עיין בתום' סס ד"ה סמי וכונתו, כי כמו שאמר ר"ת סס טענול יום רק איט עולה כמטנן סמנה עשר דבר חנל המטנה נזנים לא זה ממקומה ונעשר מכול יום דלוקייתא בתוך הסולין מדרבנן אף שהוא נכלל מהם, כמו כן גם כאל לא נולא עגלה ערופה מתוך המטנה אף שאיט עולה כמטנן של השופט. ט) כ"י ודמון וכלומר סקסה לומר על משנתנו כמו שה"ס למיט בכל הספרים שחיה נטעות ודלא כהלכתא. וחולי טעות פוסר ים כאל ונ"ל נעמה כמקום כהלכתא. ט) כמו נופח טפים ופינה לטרך הסרח י) דונח על יזקאל י"ט, ה' יא) משלי ט' ג'. גפי מרומי קרת:

סימן נ"ב. א) טוון חרנוס של חדר וכונתו נסדרי לכני. ב) עורא ל' ז' וטעמו אגרת ור"ת נגדה כזה על מה שכתב לו סרר עסה כחללת אגרתו לעיל. ג) כן הוא בכ"י

דברי הסה, דרבא נפא אמר דרבנן היא ועשאוהו כשל תורה ולא תיקנה אלא לנכי מת שיש לו יורשים. דמתנת שכיב סרע כעין חידוש הוא דבמקצת בלא קנין לא חשו לשמא תמרף דעתו עליו ולכולהו נכמי חששו ואין צריך קנין. הלכך נבי נר שאין לו אב מוריש לא תקנה דמילתא לא שכיחא היא. ואע"ג דרב סארי לידתו בקדושה הוה והיה לו לרבא להחזיר משום רוח חכמים. שמא ההיא דקדושין נבי מלה הוא דעביד ליה ניח נפשיה אבל בסקרוזן לא אמרינן הכי. דהלוח מעות מן הגר תניא התם ועלה אמרינן רוח חכמים . . .

ב. (בענין להאכיל בנים קטנים ביה"כ).

ועל המאכלים קטנים שלא הניעו לחינוך נראה היתר נמור דאמרינן (ס) מריחא אשה ידה במים ונותנת פת לבנה קמן ועוד נזרו על שמאי להאכיל בשתי ידיו, ואם יבאו לרחות במאי דאמרינן רחיצה וסיכה וכו' בשיליה שמעתתא (ג) דאינו מזכיר אכילה ושתייה דאורייתא, דחייית קנה היא. דמתניתין היא (ג) דאכילה ושתייה שריא להו דאי אפשר להו אבל בלא רחיצה אפשר ואפשר. ולדבריהם (ד) נתנו דבריהם לשיעורין דמותר להניק ואמור ליתן פת דמסוכן אצל חלב, אלא וראי תרווייהו שרו דלא תאכילום להחזיר גדולים על הקטנים לא שייך אלא בדברים שאמורים ואפשר כמו שרצים דם ותרומה ביבמות (ה), אבל אכילה ושתייה אי אפשר דאע"ג דלא סכנה היא חיישינן ולא נזרו ולא דמי לשרצים. וסיכה ורחיצה נמי אע"ג דאיפשר כיון דרבנותא דינוקא הוא לא נזרו. ועוד ראה גדולה דאמרינן בשיליה בכל מערכין (ו) נבי זמן יום הכפורים ניתביה לינוקא לית הלכתא כרב אחא בר יעקב דלמא אתי למיסרך, הא לאו הכי שרי. ואי דחית ליה בדלא קיבל (ז), מאי סרכא איכא. והאי מלחא כבר דעת דאית ליה סרכא כדאמרינן בשבת (ח) נבי כשותא. ועוד תניא בתוספתא (ט) בגנוקות מותרין בכולן, ולכתחילה ספינן להו מוכחא שמעתא. ובשיליה הך מתניי (י) תניא ר' עקיבא היה מבטל תית להאכיל לקטנים שמאי לא רצה וכו' ונזרו עליו להאכיל בידו :

ג. (ענין מצורע מטמא משכב ומושב).

ואשר שמעת משמי דמצורע מטמא משכב ומושב לסמא אוכלין ומשקין והקשית סהאי דשיליה נדה (א) על האי פירושא דהוב והובה והמצורע מטמאין באבן מטמא, האי כריניה והאי כריניה ונכרי נמי מטמא באבן מטמא אבל לא במיתחא (ב)

ולא חזק טעמו, ונדפוס אחת ולולי ושם חיקן לחז"ם וקולתי נתיקמו. (ד) ז"כ דף קכ"א. ע"כ.
 (ה) ועיין בתוס' ז"כ דף קמ"ט ע"א וע"כ ד"ה דקל עגמתי. (ו) קידושין דף י"ז ע"ב ויחז ע"א. ועי"ם בתוס' דף י"ט ע"א ד"ה כלן סהכרו ונחוס' ז"כ ע"ס ד"ה עגמתי:
 ב. (א) יומא דף ע"ז ע"כ. (ב) יומא דף ע"ט ע"כ על הך דתנו רבנן מיטוקות מותרין בכלין סין מנעילת הסנדל דתקשי הס"ס מאי שנא נעילת הסנדל וכו' רסילה וסיכה נמי עי"ם כי תשס מניחים האיסרין רחיה שאכילה וסמייה דאורייתא חין נכללין בכלל סהמיטוקות מותרין נכן. (ג) דף ס"ז ע"א סהמיטוקות חין עננין אותן זיה"כ. (ד) תכף נלחא סהאוסקיס להאכיל למיטק מרבו אח המסכה לדנריס סהמיג' ייביי צשיטק יונק על שרי חמו שאין מענין אותה, וע"ז אמר ח"כ נחט דנריס לסיעורין. (ה) יצמות דף ק"ד ע"א. (ו) ערוזין דף ע"י ע"כ. (ז) ומנעור יום. (ח) ענה דף קל"ט ע"א. ועי"ם בתוס' ד"ה וליתן ליה. (ט) תוספתא יומא ס"ה. (י) בתוספתא ע"ס ועי"ם כי הדנריס נלחמו ע"ס נלוסן חסר ושיטי נוססא. ועיין ג"ס יומא דף ע"ז ע"כ מה סהוצל ע"ס נסס חל דני מנשה:
 ג. (א) נדה דף ס"ט ע"כ. (ב) כלומר סהוליס ע"ס נמתניתין רק אח הכרי טמת ען הכלל חלל נכרי סי הוא בכלל האכריס ע"ס נמנשה וקף שדיט מנשה סחיט חלל מדרבנן.

וכדיניה, ואשר כתב רבינו שלמה ביזמא ומצורע(ג) אנכ חורפיה לא עיין בה וסמי
 מכאן מצורע, וההיא דמסכת זבין(ד) אשאר א' נמי נושא מדרס הוא כדאיתא ברוב
 מקומות דקרי לנושא מדרס וכל שאר משניות דאית בהו משכב ומושב כדיניה, וההיא
 דמיתית ראייה חמור ממנו מצורע שמשמא בכיאה(ה) ואמרת אדרבה זכ חמור שמשמא
 משכב ומושב לממא אדם, מה בכך אם פוסאחו של זה מממא יותר משל זה,
 אכתי איכא חומרות בוב שאין במצורע שהיסמו של זכ און לו חברו(ו). חבה דינה
 כעזו(ז). ואתה באת לומר שמצורע בימי נמרו מממא בהיסמו והא ליחא ועוד שזכ
 מעון ביאת סים חיים אבל לא מצורע. ובראותי ס' רבינו שלמה שהקשה בפי' אלו
 דברים שמתתי לקראת דבריו, אלא שהוא הקשה במשנת ת"ב שמתוכה אתה טועה
 ואני הקשתי מתוך הלכה אחרונה של נדה, ואשר תרצת שמצורע מממא משכב ומושב
 לממא אדם וכלים בימי נמרו, וזה שמוקשה חומרא דזב שכן עושה משכב ומושב
 ומממא כלי חרס בהיסמו ומה שאין כן במצורע והו מצורע במי ספרו, מעית מעות
 גדולה, חרא שאתה סבור שלא העלינו על לב, והא מצורע בימי ספרו כשהור דמי,
 ובימי ספרו דמממא אדם איבעי לן בהשוחטין(ח), ועוד שאינו מממא בכיאה ומותר
 ליכנס אפי' במחנה לוי, דהא קרא כתוב ואחר יבא אל המחנה(ט), ומתניתין היא סבל
 ועלה מותר בכיאה ומותר ליכנס לפניו מן החומה ומחנה לוייה בכלל נמי, דהכי תנן
 והרי הוא מממא כשרץ(י), ולמה לא נתת לב, ועל מה שתלמודי(י) מדרש הברייתא
 נאמר זכ ואל יאמר מצורע ואני אומר שמצורע אסור ליכנס לשתי מחנות ומפרש התלמוד
 מאי חומרא דמצורע טוב שכן מעון פריעה ופריעה ויש בו איסור תשמיש למר כדאית
 ליה ולמר כדאית ליה לרי' יוסי בר יהודה במועד קטן(יג) כדאית ליה [אף בימי חלומו
 ולרי' יהודה כדאית ליה בימי ספרו דוקא(יג)] ומשאי"כ בוב שאין בו איסור תשמיש
 בשום צד דלגבי חומרא כ"ש הוא דחומרא בימי ספרו חמורה, ופרך אדרבה זכ חמור
 שכן עושה משכב ומושב לממא אדם מה שאין כן מצורע בימי חלומו, ואת באת
 לפרש בימי ספרו אבל בימי חלומו מממא אי"כ מאי פירכא כרדינינן חומרא דמצורע
 לצאת משתי מחנות היינו במצורע מוחלם שלא נתרפא, ובההיא לא חמור זכ סגיה
 כדברך דבימי ספרו מודינא לך שאינו משתלח ולא באנו לדוננו לתת לו מחנה
 שלישיית אלא במצורע בימי חלומו, תמה אני עליך איך אתה שונה אותה כי אפילו
 להוציא כשה אי אפשר דקולו מצורע בימי ספרו נפשי טובא, ועל אשר כתבת דהשתא
 אתי שפיר דרמ"י ספירה לספירה ניל ויהאי דמגילה(יד) נרבה לך שלא ליתן לב מה
 ענין זכ לספירת מצורע שראיית הוב לאחר שלש ראיות ומסירתן שוין שהרי לא מכל
 וספירתו חרא היא, ומסירת מצורע של מכל ונילח והביא צפרים שהור לגמרי בכיאה
 וממשכב ומפריעה ומשילוח מחנות והרי הוא כשרץ, כללא דמילתא מחומרי דמצורע
 יכול להקשות בין דחליפה בין דספירה דכל שכן הוא, אבל מקולי מצורע דספירה
 אינו יכול להקשות דהא אינו מעון שילוח וכי מרכינן שילוח שלישי למוחלם מרכינן:

(ג) סהאיכר ביזמא דף ו' ע"ב ד"ה למתא גם תלודע צהדי אחריתא כהן ז' חנה נדס ועטרפ.
 (ד) זנים פ"ה פ"ז דקאלמ סס אלד הנהנע ולמד הונקטי אלד הניטא ולמד הניטא. (ה) כלים
 פ"א מ"ד. (ו) ככלי פרס ספמים דף ס"ז ע"ב. (ז) טנת דף ס"ז ע"א. (ח) כ"ב דף ס'
 ע"ב. (ט) ויקרא י"ה ט'. (י) נפסס פי"ד מ"ב. (יא) ספמים דף ס"ז ע"א וע"ב. (יב) זיק
 דף ו' ע"ב. (יג) מחנות בהבגר מסדות כ"י ודפוס וכן ע"פ חיקון לח"ס. (יד) הדרכ
 סתום. ולי גיאה סדווא רבינו צה על האי טקלא ר' נפס נמכתבו לעיל את עלונו. גגה תלל
 ספרי סתום תנילה דף כ"ט ע"ב, וע"ז כיון רנינו לומר סתך גרמה לך לומר דברים ססס תסוקרי
 סגסס. ועיין לעיל סימן מ' אות ג' ספסס י"ב:

ד. (ענין הדלקת תרומה ממנה לזר):

הדיא הדלקת תרומה ממדליקין כרשות כהן (א) הכאתי ראייה דנר לאחד נר למאה, ולדברך אסילו בלא רשות כהן. ואשר אמרת היה לו לפרש נבי אבא שאול שהיה עושה לכהנים של בית רבי, אלו הן דברים שאין להם שיעור:

ד. (ענין עגלה ערופה אינה משנה).

על אותה שאמרת עגלה ערופה אינה משנה שפרשתי אפשר להיות, אבל איני זכור. וגם אינו נראה מדקדוק (א) נמצא ההרונן עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר. ואם בא לחלוק בין הפרקים [יכול] לתת חילוק בין דחיית צוק שהוא הכשר מצוה לעריפת עגלה שהיא לכפרת חטא שאע"פ שעריפתה מטהרתה מידי נבלה אסילו הכי עריפתה שהיא מצוה הבאה על חטא אינה דומה לדחיית צוק. ודחיית צוק היא כשחיפה עולת קדשים דאמרה באכילה וכמליקת עוף רמותר באכילה. הלכך חשוב דחיית צוק שחיפה ראם שהט המוכר את אמו אמור לדחותו לצוק דהוי הכשרו כמליקת עולת העוף. ועוד ררבי קרא מחוסר זמן לשעיר המשתלח (ג) ולא ילמינן מיניה ערופה. ולא מסתברא לרבא לאוקמיה קרא בהומם וחיללו (ג) אלא בתחלת הקדש. נאורך יחדש, וסאתך תתגרש תתגרל ותתקדש:

סימן נ"ג. (א) שאל ר' יעקב ישראל (ב) לרבינו תם:

יעקב כי קמן הוא נגד פחת עברי אדוני הקמני (ג). ואבי ראה גם ראה וסתת (ד) דלתיו לצעיר כמנין, לא סתתה אבוש ומני לא יתורו ואמרתו אולי נאמר הכתב ושכח ענות וכהמה (ה). ועתה מקצתן אני (ו) אניד:

א. (בענין ברוא שנגדו הנכרי ולא יצא סמט יין).

ראשונה על היין. הנה היתה הכרוא בחבית של יין תקועה ומהודקת בדרך שאר הברזאות ובבאת ריבה אחת עברייה וכשכשה הברוא להוציא מן היין ולא יכלה, ותבא האמה והניעתה והנידתה (ז) ולא יצאה טפת יין לחוץ. ושאלתי את אדוני אם היין כשר. מי סרמינן לאנדרמים נוי שקרה במינקת והעלה (ח). ודקדקתי לפני מאור הגולה מעמא [רהעלה] דמיא דנוי שטעם את היין (ט) והחזירו הא לא העלה אע"פ

ד. (א) תרומת מ"ט נ"י. וענין נידופלמי וזכ"ט ס"ט.

ה. (א) סולין דק ס"ג ע"א. (ב) יומא דק ס"ג ע"א. (ג) כלי לבי דעמי נמקום נבש' וסללו כבי נבש' וסללו נדמס. וטמנו על מירנו של כנעא לפני זה דמוקי לקדש בהומם וסללו על אסר, וכלומר טרנא לא מפתנר ליה מירנו של כנינא ולחוקמיה לקדש נאמן טלא הוקדש תתפלתס: סימן נ"ג. (א) מנאן עד סוף מלך א' של השאלה עם תפונת ר"ט על זה הוצא נספר המים דע"ס להפחיד סימן נ"ד ו"א. (ב) ל' יעקב ישאל הוצא לעיל סימן ע"ו את א' תפונת ר"ט אל כנע נשלים ובתום' סולין דק ק"ג ע"א ד"ס איני מילי ועוד נמקישת מרשמי לקמן. ועל סס עיני וסודותיו לא טדע לב' תפונת. ור"ט זה דנכ מדם. טלא מלינו לפני זה אסר ען הסכמים נקדש נשגי טעות, וחולי גם זה נקדש ישאל טלא לספישו עם כמה טכמים הנקדשים נסס ל' יעקב הלוי טודעים נזמנו. טנז מלחתי סעד לדברי נתפונות סכמי נשס ולומיז טהולא הסכס סיען נ' ג' כי טס ססס ל' יעקב ישאל את טנו יעקב נב יוסף ישאל וכן קדשו גם כרמים נתפונת טס הרי ל' יעקב. (ג) יעשים ל"ז, ט"ד. (ד) כלי נמקום וסדע כ"י וספוס ונמקום וסמו נחמיס דע"ס. (ה) כ"י איתא וסכס ענות כהנא ונמ"ד סססס טנת אלי כהנא. ולי נכסס טיס כפן טעות סוסר וססמק נחלים ע"ג י סעטפו ו"ל ענות נמקום טנות וכן וכהנא נמקום כהנא. וטנמו טעל טנז טלא ספיו ר"ט ערד ספסס כספס דנכ אער נבלו טמולי נאנר כהנז או חולי טסס לפטת ולמיניז או נעטת סנות אסרות כהנא. (ו) כן טול נמ"ד וסכר כ"י וספוס. (ז) נמ"ד והוליתתס נמקום וסניחוס. (ח) ענדס אס דק ל"ס ע"א. ועי"ט נחום' ד"ס טקדס. (ט) כן טול נמ"ד וכלי נמקום נגי כ"י וספוס

שראש המינקת השני נונע בין והיה מוצצו בנשימתו והגיעו והנידו מותר דומיא דקנושקין. דמתניתין דמס' זבין (א) מסייע דמתניא בערוכין (ב) גבי שדה תבה ומגדל או דלמא ללוליא מרמינן ליה (ג) ואסור בשתייה. והשיב לי שהיין כשר מאחר שלא יצאה מסת יין לחוץ. ולכשימנה ישנה לי דלא דמי ללוליא. ועתה ישנם מתניין (ב) ויבני מיס לא דמי, אם יש חילוק ברבר זה שיש שם בהיתר מתחילה לרבר שתחילתו באיסור גבי יין (א):

ב. (בענין מעות עכו"ם ע"י שליח).

וגם שאלתי (א): ראובן שלח לשמעון לקבל מעות מתבואה שמכר לעכו"ם ובא שמעון והמעה את העכו"ם או מעה מעצמו עד הי דנירין. מעות זה למי. מי אמרינן לבעל המעות הוא בראשכחון (ב) הוסיפו לו אחת תורה, ומצי אמר ליה. ראובן על ידי קבלת מעותי רוצה אתה להשתכר והלא לתקוני שדרתך, או דלמא מצי מעין שמעון אין בזה חיקון ועוות שהרי קבלת כולך, ואם באה מציאה לירי מה לך אצלה. . . . וגם יורני, אם היה שמעון שכיר ראובן ולא שכיר ליקום מציאות, מי אמרינן מציאת סועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו נבש עמי היום עדר עמי היום (ג). איך המעות לשמעון, שהרי כששכרו בירר מלאכתו שהמיל עליו לעשות אם ליקם שלא נתבטל ממלאכתו כגון שלא היה מינה המעות וזה בה, או דלמא לא עבד איניש דמהימן ליה גוי דלא למנינהו, ואם מנה שאר המעות ואלו לא היה מונה היה שם על לב ויבין, איך נתבטל ממלאכתו הוי ולא וזה במעות, מאי (ד):

ג. (בענין סוען וחזור וסוען על ציווי ב"ר).

וגם זו שאלתי: ראובן תבע לשמעון לדין שישלם לו של הנסקר (א) בירו, ואמרו לו ב"ר פרע, והשיב שמעון לכשאפתח תבתי אוציא את שלך, והגאה הרבר לביר, ליסיס הלך ראובן לבית דינו ואמר להם ראיתי שמעון סתת תבתו ולא עשה ציוויכם והלה שמעון סוען: וכי אמרתי לכשאפתח בפתח ראשונה, כל ימי שאפתח תבה עד פתיחה אחרונה לא חל עלי ציווי ב"ר. ועוד יורנו אי דמיא ללפני הספס דסליני ר' יוסי ורבנן (ב). ואם בבית קודם צאתו מען מענה זו, או דמי לשני חוקה סוכא קאמינא דקיימא לן סוען וחזור וסוען (ג):

דפוס. (י) ע"ז ע"ז ע"ז. (יא) זכיס מ"ה, ע"ז (ב) ערוצין דף ליה ע"א. כל סוכתו טעם נני הקים על טהה חיבה ומגדל די נסמיס ור"ס מטהרין וגם רבנן סוענמחין לא אמרו חלל נסוס סיקס ולא נסוס ומגבו חלמח נסוס ומגב הזנ היה ססור ור"ס מסייע טעם לענין מנע נכרי ציין חין לאסור, סהרי נמחל ערוכה היא נע"ז דף ס' ע"ז כל סנצו ססור צנככי חינו עוטה יין נכך. ועי"ס צרפ"י ד"ס כל סנצו. (ג) ע"ז דף ר"ז ע"א. (ד) כלל צמקוס ממחן נכ"י ודפוס:

ב. (ח) עיין חוס' כמזנות דף ל"ח ע"ב ד"ה חמר רב עפא וצמרכי טס. (ז) צכייחא טס. (ב) צנח מניעא דף י"ז ע"ז. (ד) ועל גוף הדין של טעות נכרי עיין דברי הרמב"ם פ"ז מהלכות גנבה וגם עיין צנח הגולה ט"ע חושן משפט סימן שמיח חות ל'. חכן מלכד זל"ז צזוננט משפט אחד ליהודים ולאינם יהודים צאלגותו ודינא דמלכותא חכא להחזיר הטעות צין יסודי לנכרי וצין נכרי ליהודי, ודינא דמלכותא דינא לדידן, ואם לא יעשה כן ונשא עונו וקולר חלוי על גולדו:

ג. (ח) מכלן היה כדאח דצמלח חיידי סהרי נקיט ציה לצון סילוס ופיעון, חכן ממחזנת ר"ס לקמן מוכח דחיידי צמקון. (ז) כדליס ס' ע"ז. (ג) צ"ז ל' ע"ז.

ד. (קושיא על רש"י ב"ק דף ק"ד ע"א).

הראשונות הנה באו ממה שהזכרתי, ואם ימצא אגרת השאלות ואם יש שם יותר ישיב רבינו עליהם, והרשות אני בניד, בפרק הגזילה) תנא ומחזיר לבעלים הראשונים וכו' רבי שלמה מיכ"ג) מתניתין שליגו אברייא. ומנהגאי מבעי ליה) וכי"ג) אפשר לימר כן, והא סוגיא דכולי תלמודא היכא דקאמר תנא או מוסף אמתניתין או פריש מאי דאמר במתניתין:

ה. (קושיא בענין גבינת נכרים)

במסכת עבודה זרה) מפני מה אסרו גבינת של נכרים וכו' אמר שמואל מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה, וקשיא לן אי אית ביה נותן טעם מה אריא טשום נבלה תפוק ליה משום בשר בחלב ואפילו בעור ישחוטא נמי, ואי לית ביה נותן טעם אפילו איסור נבלה ליכא, דקיל בכל איסורין שבתורה בנותן טעם:

ו. (קושיא בענין גדולי תרומה).

אמרי' בתלמודא) גדולי תרומה תרומה ומשום תרומה טמאה ביד כהן, וברישי טהרות) קיל הטבל והמדומע וגדולי תרומה הרי הן בהולין:

ז. (קושיא בענין משקין הבאין מחמת שרין)

ביציאת השבת) נרסינן האוכלין והכלים שנטמאו במשקין, והאוכלין שנטמאו במשקין במאי אילימא במשקין הבאין מחמת שרין דאורייתא נינהו דרתיב וכל משקה האמרינן) בפסחים ומשקין הבאין מחמת שרין לא כתיביב):

ח. (קושיא בענין הרוחץ במי טבריא).

פרק הבית שנשחברה) תנינא הרוחץ במי מערה ובמי טבריא וכו' הרוחץ ריעבר אין לתתלה לא, ובפי' חי שרצים) תניא בכל מימות שבעולם רוחצין בחמי טבריא וכו':

ט. (סתירה בספרא בענין שתי הלחם יל"ט).

בספרא תניא) מניין המעלה מבשר חטאת וכו' ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים) מה אלו מיוחדים שיש מהן לאישים) ושירי המנחות שעובר בלא תעשה ת"ל כי כל שאור וכל רבש לא תקטירו כל שממנו לאישים הרי אלו בכל תקטירו, אלמא שתי הלחם ולחם הפנים יש מהן לאישים, ולקמיה) תניא סתות אותה

ד. א) נגזל קנאל דף ק"ד ע"א, אמתניתין דנעלו מוכסין את חמורו הניא השי"ס חנא אס נעל מחזיר לנעלים הלשונים, ועיי"ש נרש"י דיה יחוד כתייתא פליגא אמתניתין.

ב) מנוחתו כבוד, ג) ע"פ תיקון לח"ס נספרו:

ה. א) ע"ז דף ל"ה ע"א ועיי"ש נחום' ד"ה מפני:

ו. א) חרונות פ"ט מ"ד וצנח דף י"ז ע"ג, ב) צמטיות לא נמלא אלא צמטפתא פ"ח דטהרות ועיי"ן נחום' פסחים דף ל"ד ע"א ד"ה יזכרו, על קושיא זאת לא נמלא תירון צמטות ר"ת.

ז. א) ע"ז דף י"ד ע"ג, ב) נכ"י ודפוס ומשקין האמרינן ונלתי ספק שגה סופר גדולה צמטותו את סמלה; ומשקין, ונמקום האמרינן ל"ל האמרינן, ג) פסחים דף י"ח ע"א ועיי"ן נחום' שנת שס ד"ה ונשקין.

ח. א) שנת דף קמ"ז ע"א, ועיי"ש נחום' דיה דיעבר, ב) שנת דף ק"ע ע"א ועיי"ש ומלס כי אין דברי הרב מדויקים, ועוד עיי"ש נחום' דיה רוחין.

ט. א) על פסוק כי כל שאור וכל רבש לא תקטירו ויקדח, ב) י"ח, ג) המלות צמטו צמטו נכ"י ודפוס ומסרות בספרא ומקנן לח"ס, ג) ספרא על פסוק סתות אותה פסחים

סתים וכו' לרבות כל המנחה לפתיחה יכול אף שתי הלחם ולחם הפנים [תיל אותה וכו' מה אלו מיוחדות שיש מהן לאישים וכו' יצאו שתי הלחם ולחם הפנים] (ד) שאין מהן לאישים. קשיין אהרדי:

י. (קשיא בענין הגונב כיום בשבת).

בכתובות (א) אקשינן לר' אבין הגונב כים בשבת חייב שכבר נתחייב קודם איסור שבת, היה מנדר ויוצא פסור ואמאי היג לימא הנכה צורך הנהה ואפילו רישא ליסטר ומשני בהגביהו על סנת להצניעו וכו'. אבל כשעוסר למוש לא הוי הנכה צורך הוצאה, ומכעי לן אמאי לא שני לי כרשנינן לעיל (ג) התם אפשר להוצאה בלא הנכה דאי בעי מנדר ויוצא:

יא. (שתי קושיות על התוספתא בענין גילוח נזיר וטומאת מקדש).

בתוספתא (בתחילת אהלות) תניא אבל אין הנזיר מנלח אלא על מת ואין חייבין על טומאת מקדש וקדשיו אלא על המת, ואיכא למבעי הא רתנן בנדרות (ג) ומייחנין לה בכמה מקומות על אלו טומאות הנזיר מנלח וכו' ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי קחני מיהת אבר מן החי (ג). - ובטומאת מקדש וקדשיו כתיב או כי ינע בטומאת אדם לכל טמאתו (ד) ותניא בספרא (ה) אדם זה המת בטומאת זה טמא מת טמאתו לרבות זבים וזבות נדות ויולדותו):

יב. (שתי שאלות בענין התחיל בעשרה וברכה על הכוס).

קיימא לן (א) כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, יביני אדוני אם הלכו מקצתן וכבר התחיל בעבודה (ג) אם ינמרו. אי לימא קדושה או אם יפסיקו עד כואם, ומי שברך כורא פרי הגפן על הכוס וכו' אחר ונשלו והביאו לו אחרת אם יחזור ויברך על הכוס שהביאו או לא:

יג. (קשיא על עריות פ"ח מ"א).

תנן (א) הוסיף ר' עקיבא הסולת הקטורת והלבונה והגחלים שנגע מכול יום במקצתן פסל את כלן, אלמא מרססל להו ש"ם קדשו בכלי, ובמסכת תמיד (ג) תנן מי שזכה במהתה נפל טחתת הכסף ועלה לראש מוכח וסנה את הגחלים והלך וחתה מן המאכלות הפנימיות וירד ועירן לתוך של זהב נתסור ממנו כקב נחלים והיה מכברן לאמה (ג) . . . הרבה מעות יש לי לא נסניתי להוצות (ד). אך עיי' מוקדם אניד לך שאלות אחרות, גם על השיתוף ששני בני אדם משתתפין לחלוק שבה שבא לידם

ויקרא ז' ז' (ד) הנולות נתקבר חסרות נכ"י ודפוס והן נפסלא, וניחוספו נפסרו ע"י רמז"ס:

י. (א) כתובות דף ל"א ע"א ועיי"ש נחום' דיה הכי נמי. (ג) ע"ס.

יא. (א) פרק ח' דהלכות. (ב) נזיר דף מ"ט ע"ב. (ג) חלומה שלא על חמת נלנד מיר מנלח. (ד) כ"ז במקום או נפש כי חגע. ויקרא סי' ג'. (ה) כ"ל במקום ספרי. (ו) ועיין נדמז"ס ה' זילח מקדש פ"ג הי"ג והשנה הלאזיד ע"ס.

יב. (א) מגילה דף כ"ג ע"ב. (ב) כלומר התפלה נעשרה ודלז"ס חיקן נעשרה במקום נעבדה:

יג. (א) עריות פ"ח מ"א. (ב) תמיד דף ל"ג ע"א. ועוד עיין יומא מ"ד ע"ב. (ג) ועיין נחום' מנינה דף כ"ג ע"ב ד"ה שאם נגע ונחום' יומא דף מ"ו ע"ב ד"ה כי פליגי. (ד) דנרי ר' עקיבא נהפסדו על ר"א הכנה מעות יש לי ואין לי טולמי לסלסון סנהדין דף

היאך מחקים, והלא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. הרי סכין והרי בשרת). וידעתי ברבינו, כי גם אתנה אלפים סוסים כי יתן רוכבים עליהם). ועתה ישיבני רבינו עיי' גוליידי שיבא, עמו ישלח מכתבו, ואל יחר אפו בעכרו, כי ידע (ז) דרך עמי אהבתיהו כנפשי ויתן לב על שאלותי רבינו אם ימצאת) . . .

סימן נ"ד. תשובת ר"ת על הג"ל.

(תשובה ה). קסם על אוסם) יפעת חכמתך, איש על דגלו כאותות רונמתך) ניכרו בחוצות במילואותם, בטורי גזית ולא ברותך ד), (ארז מגור) [אבני נור] ה), כי בתוך אבני קודש הלהלכה, בסוד מחוכמים אהרונים עירונים ולא אחרונים) תלמידו מאיר ולא קשרנים), מצהיר עינים עיוות ללקט אורות). מה אקוב לר' יעקבט), יקובי) הרין ליושבי על רין. ופי ה' יקבנו בשם חרש, ישראל יהיה שמך. ואני שמי כשמך יא), באתי כרברך כמעשך, כל אבני בים כלי חיסרון סלמך יב), ככל אשר שאלת לדעת בארץ דרכך . . . אולי ישר והפסיכה דעתי לדעת המקום:

א. (בענין כרוז שגרנד הנכרי ולא יצא ממנו יין).

על הברואה) שגרנד הנכרי ולא יצא סן היין כלל, ודימית אותה לאנדרטים נכרי

ס"ח ע"א. ה) תימלא רבי יוחנן נקדושין דף ת"ז ע"א הכי שלמן והכי סכין והכי נשר ואין לנו לזכור. ו) מלכים ז', ייח, כ"ג. ז) כן הוא זכ"י, ונדפוס ידעתי. ואולי האמיר הכופר אח המוקדם, והתנות כי ידע דרך עמי מושכין על הגוליידי. כלומר הרן ומניח האגרת, כי הוא ידע את הדרך אליו וא"כ תמוקן קודם ואל יחר אפו נענדו. ח) כן הוא זכ"י עם הנקודות שמורין שחכרין עוד מלות אחדות לסיום האגרת. אמנם רחזים משך קולמסו על התנות, רבינו אם ימלא" נדפוס גזה המקום והעמיד אותן נדאש טודה הנאה. עיין הערה הנאה:

סימן נ"ה. א) כן הוא זכ"י ודפוס, אכן רחז"ם העמיד השלשה תנות האחרונות שנסוף הפאלה לכלן והגיה: "ת ש ו צ ת ר ז י כ ו": א ס י מ ז ח". ולא נראה לי כדכתיב, שהם נגד נחות הלשון, וגם השנוש נספריים ללל לורך כמו שכתנתי נהערה שלפני זאת. ב) נגהת רחז"ם צבלין: רומה להיחא דניסין להיחא קסמא דהוה יתיב אזי גזא דמלכא, דעייש דף ס"ח ע"ב, ולי נראה שהוא כמו קסם על שפתי מלך וטעמו נעיימות המושכת הלנז היא על אזר יפעת חכמתך. ג) צחותת דוממתך כלומר שהאותיות מורין דוממתך ושאהה הוא בית אש שלהן, וכונתו על כל הדברים אשר כתב אליו ר' יעקב ישראל שהם מפורדים יפה איש על דגלו ורשמו של הכותב ניכר בהם. ד) כונתו על המדחים שנהם מילא השואל את דברי תורתו, והם כטורי גזית ומחזירים יפה יחד. ה) זכ"י ארז מגור (ויש לקרות גם תחור נמקום מגור) ונדפוס אחר ונגיד. ורחז"ם תקן, מדשות אני מגיד כי בתוך אבני קודש הלהלכה. ולי נראה להגיה רק את שמי תנות הג"ל ולקרות נמקומן הא צ כ י נ ז ר"י (זכריה ט', ט"ו). והיה משנח גזה את דברי השואל. ו) רומה על ערוצין דף ל"ג ע"ב ומה שאמר ר' אבהו על ר' אלעאי עלן צנערה אחרונה אחרונה עירנית וכו' ואמרי לה מנכחא. עיי"ש) מורה על נזיר דף מ"ט ע"ב, אחר פטירתו של ר' מאיר ואמר וכו' אמר להן ר' יהודה אל ינכסו תלמידי רבי מאיר לכלן מפני שקבעתים הן. וקרא לכלן אבני הקודש את החכמים אשר נהוכם מתהלך ר' יעקב ישראל חל מ"ד י מאיר מפני שהיו תלמידי אביו של רבינו חס. ואמר עליהם נמתק לשונו שהם לא קעטרנים כתלמידי החנא. ח) רומה על יומא דף י"ח ע"ב ויאל אחד אל הסדה ללקט אורות תנא משמיה דר' מאיר זה נגניר אמר ר' יוחנן למה נקרא שמן אורות שמאירות את העינים. ט) מענה על שאמר לו שאל ייחר אפו צו י) כמו אשר יקוב וכו' זה השואל אשר אליו ישמעו כל יושבי על דין. יא) גם מכאן נראה שרק יעקב היה עיקר שם השואל כשמו של רבנו והשם השני ישראל הוא שם חדש שהסיפו על שמו יעקב, ועיין לעיל סימן ל"ב נחמלתו הערה ז'. יב) רומה על משלי ט"ו, יח. פלם ומחזני משפט לך' מעשהו כלל אבני כים; א. א) החטונה האת הוצאה גם נחמים דעים כ"י ג"ה. ועוד עיין נספר הישר נדפוס

הערה ז' על שם ה' יעקב ישראל חל מ"ד י מאיר מפני שהיו תלמידי אביו של רבינו חס. ואמר עליהם נמתק לשונו שהם לא קעטרנים כתלמידי החנא. ח) רומה על יומא דף י"ח ע"ב ויאל אחד אל הסדה ללקט אורות תנא משמיה דר' מאיר זה נגניר אמר ר' יוחנן למה נקרא שמן אורות שמאירות את העינים. ט) מענה על שאמר לו שאל ייחר אפו צו י) כמו אשר יקוב וכו' זה השואל אשר אליו ישמעו כל יושבי על דין. יא) גם מכאן נראה שרק יעקב היה עיקר שם השואל כשמו של רבנו והשם השני ישראל הוא שם חדש שהסיפו על שמו יעקב, ועיין לעיל סימן ל"ב נחמלתו הערה ז'. יב) רומה על משלי ט"ו, יח. פלם ומחזני משפט לך' מעשהו כלל אבני כים; א. א) החטונה האת הוצאה גם נחמים דעים כ"י ג"ה. ועוד עיין נספר הישר נדפוס

שקדה במינקת להחיר או ללוליבא לאיסור. לאנדרמים לא רמיא דהא אמרת (ג) העלה דומיא דטעם מן הכוס) מה התם אם לא טעים לא היה אסור. ודקא דייקת הא אם נדנד המינקת שרי הא ליחא, דאם המינקת רפויה (ד) דלא הוי בגוף החבית לסתום במקומה היה אסור הנדנד בלא העלה בשתייה כדאמרינן מדרו בקנה או שהתיו את הצרעה דאמרינן במתניתין (ה) בשתייה, אבל בהנאה לא מחסר אלא אם כן העלה, והך ברייתא דאנדרמים לאסור בהנאה קאתיא כדמובח שמעתא דסריך וליחני ימבר בדקתני נבי חרסו) אעיני דהא אנדרמים לא לנסך נתכוין, וללוליבא לא רמי לאיסור דלוליבא לא היתה הנגיעה ברישא דלוליבא, אלא בהרי דקא נחית ננע הנוי ביין בידיו ואעסיב נאסר בשתייה ולא בהנאה דבלא מתכוין ננע ביין כדאמרינן נבי נפל לבור ועלה דשרי בהנאה (ו). והינ כפריח ובהלכות ובספרים ישנים בהרי דקא נחית ננע בחמרא, ומעשה שהיה כך היה, ולא משום נגיעה דלוליבא נקט. ואילוח) ברישא דלוליבא ננע בלא מתכוין הוי שרי אפי' בשתייה דחשבינן ליה כחו שלא כבונה (ס). כדאמרינן נטל החבית וזרקה לבור כחמתו דשרינן אפילו בשתייה ומוקמינן ליה דקאויל מיניה ומיניה (י). ואינו יכול להשים חילוק בין נקט בידיה ולאויל מיניה ומיניה, ובן היא שמועת הקרמונים, ועל דא אנא סמיך, אבל בהתיו את הצרעה ומדרו בקנה איכא כונת יין לפיכך אסור בשתייה, ואפי' למאן דריס בהרי דקא נחית ננע ברישא דלוליבא לא רמי לנרנוד הברוא דהאי לוליבא רשו' היא ונטל בידו והוה ליה כהתיו את הצרעה, אבל ברוא שמהודקת ועומדת הרי היא כנוד מלא יין שביד נוי שהנוי מניח אצבעו עליו ושוקע שלא מצינו לו איסור בכל מקום (יא). ודמי לחביתא דאיסקע לאורכה (יב) דמסקינן אבל לפותיא שריא, אעי' שיי' יוצא דמעשה לבניה קא עבד, כי'ש הכאיב) דאין היין יוצא לחוץ והוה בגוף החבית וברופנה ומותר בשתייה (י):

ב. (בענין טעות עכו"ם ע"י שליח).

ואשר שאלתם) על ראובן ששלח לשמעון לקבל מעותיו מן הנוי וטעה הנוי ברי דינרין, נראה לי שהולקין בין שניהם דהוה המעות בדבר שיש לו קצבה דאמרינן הוסיף לו אחת יתירה ה' יוסי אוסר חולקין ומוקמי' בדבר שיש לו קצבה, אבל בדבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות, וטעמא דחולקין לפי שבעל המעות כיון שקבל קצבתו מה לו בטעותו או בתוספתו של שליח, אלא אמרינן הואיל שעיי מעותיו נשחקר יהיב ליה פלגיה, והכי נמי נבי (ג) טעות השבון דהא אלמנה שמכרה שוה מנה במתים טעות הוא ומוקי לה תלמוד ירושלמי כגון שקיבל עליו הלוקח (ג).

דף כ"ו ע"ד סי' תק"ה ודף כ"ח ע"ב סי' תקל"א (ג) צת"ד דקאמרי נמוס חמרת. (ג) צבריתא דע"ז דף כ"ח ע"א שם חתא לאנדרמים נכרי שקדה צמינקת והעלה או טעמס מן הכוס והחזירו למינת. (ד) כן הוא צת"ד וכל"ל נמוס דמיוה צכיי דמיויה דלפוס. (ה) ע"ז דף ס' ע"ג. (ו) שם כ"ח ע"א. (ז) שם דף ס' ע"ג צמטנה ומיחלל דלכ פפא עלה. (ח) ול"נו כן הוא צת"ד נמוס חלל חי צכיי ודפוס. (ט) ע"ז דף כ"ז ע"א ועיי' צמוס' דיה ה"ג. (י) שם דף ס' ע"ג וס"א ע"א ועיי' צמוס' דיה התם ננד רס"י סס. (יא) ועיי' צמוס' שם דף ס' ע"א דיה זיקא. (יב) שם צמוס' העמוד ומענד לדף. (יג) הכל צת"ד ומסר צכיי ודפוס. (יד) ומותר נשתייה מסר צכיי ודפוס וסן צמוס' דעיס וכל"ל:

ב. (ח) הטענה הוהא הוהא צמרת' צ"צ דפוס פלוג סימן תמ"ג ועיי' צמוס' כחונות דף ל"ח ע"ג דיה רצ פפא וצמדכי פי' אלמנה כונת. (ג) כן הוא צמרת' וצמוס' נמוס גס צכיי ודפוס. (ג) כן הוא צמוס' וגס צמרת' : וי"ע כי לל נמלא כן צידושלמי טענה ג"כ צמוס' שלפני זה כחונות דף ל"ח ע"א דיה אלמנה. ועל העקסן חין פוסו לחזור

וטעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה רוויי דאיניש עבדי ליה זולא הא דברך שיש לו קצבה חולקין אפילו בטעות חשבון. איני דאיכא למימר טעמא אחרנא נבי חולקין האי טעמא דפרשיות הוא עיקר. דהמחוק ירו על העליונה וחולקין. ואפי' אם היה שכיר שלו, כיון ששכירים שלנו אינם שכירי יום אין הבעלים מקפדין על הנכה (מציאה עסד) מלאכתם, והוי מציאה עם מלאכתו. הדע דאילי מצא ארנקי בשוק לא זכה משכיר. ועוד דמהדר קא הדר ביה, שהרי הוא אומר אני זכותי מכלל הדרר ופועל יכול לחזור):

ג. ובענין חזר וטען על ציווי ב"ד.

ואשר שאלה על המחוייב להשיב [פקדון] (א) שבירו בציווי ב"ד ואמרו לו כיד צא ותן לו ואמר לו לכשאתה תיבתי אשיב את שלי והנאה הדבר לכ"ד. וסתח חיבתו ולא השיב ותלה ציווי ביד בסתיהה אחרונה. -- האינש היה עבר על ציווי ביד מכמה טעמים. שמאחר שאמרו לו ביד צא תן לו ונמרו דינו, אילו חזרו ואמרו אל תתן לו עד שנתיים אין בדבריהם ממש שהציווי הראשון הוא ציווי ביד [ואין מקום לזמן] (ג) בכ"ד [אלא] (ג) או בלילה למלוה או בסדרו בע"ח אבל בפקדון [מחוייב להחזיר] (ד) לאלתר אם ישנו בידו, וחזרתו אין בה ממש. דאמרינן (ה) נאמן הדיין לומר לזה זכותי ולזה חיבתי וכו' וסריך תלמודא ונחוי זכותא מאן נקיש. וכ"ש [באן] דחיבונוו להשיב, והומן שלקה אחרי כן אפי' שלקה בסתיהה ראשונה אין בה כלום אם לא מדעת המפקד, שיכול הלה להשהות בסתיהה ראשונה שנתיים וכ"ש וה, שסתיהה אחרונה לדעתו ולא לדעת ביד ומפקד, שאינו כלום. דאמרינן (ו) הכל מודים לכשתצא חמה מנתיקה לכו נפקא קאמר ואי מיית בלילא הוי גט לאהר מיחה, הא אי לא מיית היה גט לכשתצא חמה מנתיקה, ולא תלינן ביציאה אחרונה, ואפילו אמר [אחר כך שלכך כיון לא] (ז) בטל הנט. דאם לא כן אנו נמי ניהוש דדילמא הכי קאמר כדחיישינן במילי טובא בניטין, אלא מיגרשא ולא דמי ללא תלבי לבית אביך לעולם (ח). היג אפילו אמירת ביד לא תלינן בסתיהה אחרונה אלא בראשונה, כ"ש כשאומר הוא ושחקו הן שלדעתן נתרצו ולא לדעתו. ואפילו לפני נטר דין בטענות לפני ביד נראית דהויא דנפיק לבלאי ולא טען שאינו יכול לחזור ולטעון דהא סתר למילתא קמיהא, דהא והא נתרצה להשיב ולפי טענה זאת של סתיהה אחרונה לא ישיב לעולם וסותרות זו את זו. אבל ההוא דסמיכנא עלה כדאבחהתי (י)

ונסום תקק טעות חזק עס ניווסלמי תפתר שהוקיד המקח. ויש לומר שכונתו שעי' שהוקיד המקח קבל עליו הלוך ולא יחזור. וכונתו לחזיקו תקבלה כתיבתה והטעות ליטומים ולא לה שהיא כונו שלום. (ד) התנות וליאה עסי' חקרות ככ"י ודפוס יהן נתסי' וטויר'ס וכמ"ל. (ה) וכלן הוסיף נתייר'ס ח"ל ע"כ תשינת ר"ת שהשיג לבי ישראל יעקב (ג"ל יעקב ישראל) ושון חזר בו בכל טעות בין עיי' וקק בין עיי' וניין הכל לנעל הנית עמ"ל. וכן חימא תחום ונמרדכי עס:

ג. (א) חיקון רלז"ס ומכר ככ"י ודפוס (ב) הדגרים דהסגר חקרים ככ"י ודפוס והס על פי חיקון רלז"ס. (ג) רלז"ס. (ד) רלז"ס וכונת כי חין מקום לנ"ד לימד זמן אלף נמלוה או נסידור ביח. חזל לא בפיקדון, שנכל עת ועונה ונחייב להחזיר. איכ' הנניו של ניד לימן מיד הוא כדונו. ואם חזרו אל"כ חין חזרתם ונעלת. (ה) קידושין דף ע"ד ע"א. תעס נוכח מפיכח דתלמודא דאם יש זכותא ביד אחר חין לדין לחונות לומר לזה זכותי וכו', שאין הדיין יכול לחזור ונעויוו אחר שנכנס הדין. דאם לא כן מה יהיה זכותא ביד אחר, דלמא חזר הדיין מלאמתו (ו) גיעין עיו ע"ב וע"א ע"א (ז) הדגרים דהסגר ויחיקון רלז"ס וכנ"ל. (ח) גיעין דף כ"א ע"ב. כלונגר שהרי עס אחר נפידות לעולם. (ט) כל"ל וכ"י ודפוס שלדעמא תכלו ולא לדעתן. (י) נכל נמלא דף ל"א ע"א. יא) טענות דף

בין מען מענה זו בין מענה הראשונה לאוקמי בדיה קא בעי, וכל דברי ביד על דעתם, דאי לא תימא הכי כי אמרי ליה פרע מאה וזוי אילו אסיק להו לאסקננדי וזיית) ופרעי מי הוי פרעון הינ לא שנא. ולהאי דאיתיה רעד סני הססח רפלונתא רדי יוסי בנדרים(ג) ובקידושין(ג) מיתנין להו לא רמיא, דהתם אם אמר לפסח אחרון מיכונא אסרינא ליה לעולם, ואפילו לקולא מהמנין ליה כראמרינן בסיק בנדרים(ד) נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים ובקרבן אם אמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים מסקינן דלא הוה נדר כ"ש הכא לחומרא כיון דקאמר. והיכ בנדרים, דבדריה תליא מילתא, אבל נפ דברי ביד דלא ברירה תליא מילתא לאו כל כמינה דאנן ניתי באשת איש כדתלינן חיישי שמא פרוסה במריטו) שמא מי סילין נתבטו(ז) ובמילי אחרונא מוכא:

ד. (ליושב דברי רשיי ב"ק קירד ע"א).

ודראמרינן כהנזול בתרא תנא אם נמל מחזיר לבעלים הראשונים ופי' רבינו שלמה רסליג אמתניתין וקשיא לך בשאר תנא לפרושי או לפסויי אחא. הכא שאני דתנאי מוכא סליגי בס' מרובה ובהאי פרקא בייאוש כרי ולהכי נקם כי האי לישנא ולא חש למירמינהו, ועוד משום איכא דאמרי דקתני במתניתא ויש כאן ספרים שמקרימין אם בא להחזיר מחזיר לבעלים דהוי כמתניתין:

ה. (בענין גביטת נכרים).

הא דאמרת דאמר שמואל בע"ז(ח) ספני שמעמידן אותה בעור קיבת נבלה וקשיא לך בעור שחוטפה נמי. אמת הן הרברים אם בודאי העמיד בעור שחוטפה שהוא אסור כראמרינן בס' כל הבשר(ג) המעמיד בעור הקיבה אם יש בה בנותן טעם הרי וו אסורה וזו היא בשחוטפה קיימא, אבל שמואל בשל נויס איירי דלית להו שחוטפה ועדיפא ועוד דבשר בחלב דרך בישול אסרה תורה ואפי' אי תרו ליה כולא יומא שדי אבל נבלה אסורה מן התורה:

ו. (תירוק בענין משקין הבאין מחמת שרץ).

ודא דאמרת משקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה אשר ישחה וכו' וקשיא לך הא דאמרינן בספחים(א) משקין הבאין מחמת שרץ לא כתיבי. חמיה אני מה שאלתך הא קאמר התם(ג) מקיו אתי. והכי פירושא בשבת משקין הבאין מחמת שרץ דאורייתא נינהו דכתיב וכל משקה אשר ישחה וכו' ומרבלי מטמא משקה [אתי משקין מחמת שרץ בקיו(ג)] והכי מוכיח בספחים. וכי היכי דמוקי לה בשבת במשקין הבאין מחמת ידים הכי מצי לאוקמי במשקין הבאין מחמת אוד כלי חרס דהוא נמי לא ססיל מראורייתא(ד):

כ"ט ע"א. (ג) נדרים דף ס' ע"א. (ג) קידושין דף ס"ד ע"ג. (ד) נדרים דף כ' ע"א. (טו) קידושין דף י"ג ע"א. (טז) גיטין דף י"ט ע"ב:

ה. (ח) ע"ז דף ל"ה ע"א. (ז) חולין דף קט"ז ע"א. ועיי"ש בתוס' ד"ה המעמיד. ועיין בנעל המאור שם שהצ"ח את הקושיות בט"ס ה"כ"י מ"גא"ש ומיך עליו כמירון שני של רבינו נכחן ועוד עיין נר"ן ובמדרכי שם ועיין גם מה שכתב הס"ך יורה דעה סימן פ"ז ס"ק ל' על רבינו ועוד עיין בספר הישר על חולין דרפוס דף ל"ט ע"ב:

ו. (ח) פסחים דף י"ח ע"א ומסקין הבלין מחמת שרץ וני כתיבי. (ז) שם ע"ב (ג) הסנה דהסנה חסרות כתיי ורפוס והן ע"פ לז"ס. ועיין בנ"י שנת דף י"ד ע"ב ד"ה דכתיב. (ד) לא פסיל כלומר אינו פוסל. ועיי"ש בתוס' ד"ה ומסקין דה"ס שם איירי אליבא דר"ע ודלית ליה ומסקין לטמא חסרים דאורייתא:

ז. (תירוצ בענין תרוחץ במי סבריא).

הא דקשיא לך בחבית שנשברה דייקינן הרוחץ במי מערה ובמי סבריא דיעבר אין לכתחלה לא וקשיא לך דאמרינן כח' שרצים הרוחץ בהמי סבריא, הא לא קשיא דיוקא דחמי סבריא שהוחמו ע"י האור קמייירי(ה) תדע דקאמרינן בנמרא דחבית(ג) קתני מי מערה דומיא דחמי סבריא מה חמי סבריא חמין אף זי מערה חמין, ועלה קאי הרוחץ דיעבר אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף כל נוסף אצילו לכתחילה נמי סנו ר' שמעון היא וכי' ורי' שמעון בהאי בהוחמו ע"י האור קמייירי ועוד אי לא: לכתחילה בחמי סבריא דשרי' היכי מצי לביטוי ונסתפנו בעשר אלונגות אטו תנא תקנתא לאיסורא קתני, אלא אנב ריהטא דחמי סבריא נקט מי מערה ומשום היתר שיטוף:

ח. (תירוצ על הסתירה בספרא).

הא דתניא בספרא המעלה משתי הלחם ולחם הפנים שהוא עובר משום כל ששמו לאישים הרי הוא ככל תקטרו, שסור קאמר ששני כבשים שרי להו לשתי הלחם וכיכים שרו לחם הפנים, וממנו מדבר המעכבו קאמר והקרב בגללו, ומה שמיטע שתי הלחם ולחם הפנים מפתיה מטעם דאין מהם לאישים כשאר מנחות יבן דרך כל דינים שכתב ושכלל מקום מה אחרות מיוחדת שהיא ערוה(ה) וכי' היג מה מנחות מיוחדות שיש מהן לאישים דהיינו מנופו אף כל וכי' יצאו שתי הלחם ילחם הפנים (שהמעלה מן השיריים אינו עובר או היה כדברי) ואלו אשר מה מנחות מיוחדות שיש מהן לאישים והמעלה מן השיריים עובר אף כל וכי' יצאו שתי הלחם ילחם הפנים שהמעלה מהן אינו עובר או היה כדברין(ג) אלא תנא כל הוצרי דאית ליה סריך כיון שאין מנופו קרב:

ט. תירוצ בענין הגונב כוס בשבת).

והא דקשיא בכתובות נבי הורק חוץ מתחילת ד' לסוף ד' בשילוי' ישמעתא דשני הא סני בן עזאי היא(ה) לישני כדשני לעיל אפשר לאכילה בלא הנבחה דהא נמי אפשר להוצאה בלא הנבחה דאי בעי מגיר ויצא כמה תשובות בדבר דהא

ז. כלומר נמי מערה דייקינן נמי עבריא דיידי נפתין שהוחמו ע"י אור ייירי. ז' שנת דף קול' ע"א ועיין דרי"ף ורד"ק ור"ש ור"מ דיה חף ודיה דיענדי. ועוד עיין בשנת דף קט' ע"א תוס' ד"ה רומחין:

ח. (ה) יצאה דף ג' ע"ב. ז' המלוה דהקבר הראשון העגול הן גבי ידפים יתירין על דמרון ולגון ועשות. והמלוה דהקבר שני שאינו עגול הן ע"פ חיקין רל"ז. ועל זה כתב הנאון רל"ז ע"ד בגליון ח"ז: ור"ל דאם היה שינה ק"ן היה כדנריך שיש סתירה צת"כ לכן הסתח' דנקט סתם שאין מהם לאישים תנא חומדי דלית ליה נקב שלא יקרב מנוף שתי הלחם ולחם הפנים ע"ג המזנה משל"כ שאר מנחות שזקוקות הקרב הוא ינוף המנחה ח"ל כפלאחי על השולל ועל המשיב רית ז"ל שהרי ש"ס ערוך הוא במנחות דף כ"ז ע"ב פ"ר מנין למעלה מנשר התעלה וכי'. ופריך ושתי הנחם ולחם הפנים יש מהם לאישים יתחניא ילאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאישים אחר כ"כ ששח אין מניפו לאישים ועיין בפירש"י שם דמהא דאמר הש"ס לקמן דף כ' ע"ב לענין הנשה הפריך ולפי תירוצ רב ששח מניחל רל"ז נתיי' קד' התיב לענין פתיחה. והקד' רוחה שרית ז"ל כיוון צדקו קדשו להודין רב ששח בש"ס. ועיין דף ע"ה ע"ה לענין פתיחה דמשמע יציאה לפי שאין נעשית כנתי' חלל נפתח ועי"ש נחום דיה ח"א ול' הזכירו מדברי חורם כהנים יענין צמחה לילך פיי' מהי מעשה הקרבנות שהאריך בדברי רש"י ושם הזכיר גם דלמי תמי'. ע"ש עכ"ל:

ט. (ה) כחוצות דף ל"א ע"ב ועיין לעיל בשאלה חוקן הקושיא. ז' כנתיב שקיס קטנים

ראינא למימר דבשלישיה זוטרינ) קמיירי רלית כהו נרירה ולא מחייב עליה ועוד מזריקה (להולכה) לא משנינן הכי אלא לגבי אכילה דאפשר כך בנתינה כמו בהנבחה :

י. (תירוצ על התוספתא בענין גזיר וטומאת מקדש).

הא דתניא באהלות אין הגזיר מנלח אלא על המת וקשיא לך מהא דתנן על אבר מן החי הגזיר מנלח — ארקשיא לך מתניתא תקשי לך קראא) דכתיב נבי מטמא מקדש או בנבלת בהמה טמאה, אלא האי מתניתא דריש אהלות לא אתי למעוטי אלא דהרב לא הוי כחלל דבחרב מיירי לעיל נבי טומאת אדם וכן בראש משנת אהלות וממעט ליה לענין גזיר ומטמא מקדש. וכן מוכיח בתיכנ) שאין מטמא מקדש כל הרב המקבל טומאה מאחרים לכד מר יהודה הטמא דמרבי למשכב ולטמא מקדש. ואי משכחת תנא דמרבי חרב כחלל לגבי גזיר הוה יהודא רי יהודה היא. ותניא התם וקנים הראשונים הוי אומרים יכול נינע אדם במנע טומאות יהא חייב תיל בנבלת חיה טמאה מה אלו מיזחרים שהן אבות שידש מעצמן בלא מנע אף כל וכו'. וטמא יליף גזיר מטמא בשום מקום. אי נמי הלכה היא בגזיר כדאמרין במילי טובא דגזירנ):

יא. (בענין החזיר בעשרה וברכה על הכוס).

כל דבר שבקדושה אם התחילו מפסיקין אם אינם נראין כעשרהא) ויש מחלוקת ולא נידע מעצמן. מי שברך על הכוס ינשפך יחבואו לי כוס אחר די לו בברכה ראשונה) כדאשכחן ברב אשירי) דאגיד בקידושה רבה ונחין סבא ושתי ומה לי הוא יתר מי אחר אבל לכתחילה הוואה) עדיף כדאמרין) טול ברוך טול ברוך לא הוי הפסק מכלל דלכתחילה הכי עבד . . .

יב. (תירוצ עי' עדות פ"ח מ"א).

הא דאמרת דנחלים שקדשו בכלי שרת הואך מבבדן לאמנא והן יוצאין לחל קדרון.

שאי אפשר לגרסם ועיין שנת קף קניל ע"ז יגרסיי עס (2) כן הוא בכל" ונס נדפוס ורז"ס יחקר ויזריקה נהונסה וכחז גוקינן יגרידה נהננה) אכן אין לורך לנחוק חספדים יבנות הדברים כי על קושיה הגמרא יזירק חן לגונז כיס ויוליכו צרה אין לשנות כמו על הקשיא בעיל יזירק לגונז יאובל חלז. דהתם אפשר לאכניה ננחיה כונו נהננה ול"כ אין סוס שיזכר לאכניה עם ההננה, אכן נבי ננז והוליא הלז סניהס כחחד זלזן עם ההננה לזו חנ חיוז הננינה ונס אזי ונחמוז חיוז סבת דעקריה לורך חנמה היא ולזן לחוש אס אפשר צורך אחרת. ווי נס סבת הרז"ס הוציא נשעה וקונולת עס :

י. א) ויקרא ה' יג. (3) עס. 2) יעין בריגים ה צלח מקדש פ"ג הי"ג ורז"ל וכסף ונשה עס.

יא. א) ויקרא לרב הונא נרכות קף ויזי טיז טשעה נרזין כעשרה ונלרפין ורמיה לי עב דגרי לגניו הא כסף עס קף ויית עיז ולית הלכתא ככל הני שיעתתז יעיי"ש דגרי בית ענזו נחוק דה ויית, א"כ לית הלכתא כדנ הונא ויש ליבש שאף שאין הלכה כרב הונא נהחזיו לכתחילה ויזי יס לכורך עניו שאין להפסיק אס ככד החזיוו נעשרה. 3) יעין ע"ק פ' היה קורא ויחיש ויזילה קף כ"ג עיז טענן וירושלמי. 2) הונא נהגת וינווני הנכות נככות פ"ד ה"ג ועיין נחום) נרכית קף ל"ט עיז ליה גלז ונרז"ס ורנינו יונה עס שהניחו דגרי ירושלמי פ"ו ה"א ננז דעת דגרי) ועיין צנור וצ"י א"ת סימן ד"ו ועיין נצולני הלכות הונא דצנור סימן קכ"י נכתב על חזי ירושלמי ויעתתגלז דלז אישפט נעייין. 7) פסחים קף ק"ו ע"א. ועיי"ש נחום ד"ה דהיה ועוד עיין נחום) נרכות קף ויזי ע"א ד"ה אין (ה) כן הוא בהג"ה יכנז נעוקס ההוא נכ"י והאי נדפוס (ו) נרכית קף וי ע"א :

נהגו רחמיה מנכרין לאמה לא קדשו דאין כלי שרת מקדש אלא מרעז ומתוכה
 כדאמרינן בפי המובח מקדש (ו לא פסולין צ). ומשנת תמיד ליתא כדנרסת לה, שכתבת
 ופינה את הנחלים אילך ואילך והתה מן העובלות, כל זה שיבוש דלענין תרומת
 הרשן תנן לה לעיל ג) דכתיב אשר האכל האש את העולה על המזבח ושמו אצל
 המזבח, אבל נבי קמרת) לא נרסינן לה דנחלים לוחשות. וראיות כתבתי בפר"ק תמיד
 שפירשתי לפי עניות דעתי :

סימן נ"ה. ישאל הרב ר' יוסף דאורליינשא.

א. (קושיא על ר"ת בענין טעם כעיקר).

על מה שאמר רבינו שהיה לי לשאל צ), אמנם כדבריו כן הוא, אבל ספקותי רבו
 על מעותי ואין לאל ידי לשכור רין על כל דבר ודבר, ועתה ילמדנו רבינו: הא
 דמקשי בספר הישר של רבינו ג) מהא דאמרינן בעי"ד) אמר ר' יוחנן טעמו וכו'
 אסור ואין לזקין עליו ובספחים) ילמינן טעם כעיקר מקדו הנייר ולרי עקיבא מניעולי
 גוים מפרשת מדין וקא סלקא דעתה דמשום הכי אמר ר' יוחנן אסור ואין לזקין עליו
 דלרבנן ילמינן לה מקדו ואין מזהירין מן הרין ולרע דילוף לה מפרשת מדין ליכא
 לאו אלא עשה דכתיב תעבירו באש ואשר לא יכא באש תעבירו במים, ורבינו פירש
 שיש בו מלקות וכתבו) שהמפרש שאין בו מלקות ממש אלא איסורא טעה בפירושו
 כי לא ידע להבין מלקות הנוכה, וכי האי דמכתיב) לוקה חמש ירש חמשה איסורין).
 וכן השיבנו ולא יכלתי יותר להתאפק. וילמדנו רבנו מהיכי חיתי האי מלקות:

יב ח) זנחים דף פ"ח ע"א. ג) כ"ל נמוקס גירוסין ועיין נמוקס דף ז' ע"א. ועיין
 גירוסלמי מניגס פ"ג ה"ז שהקשה קושיא של ר' יעקב ישראל. ועיין מניגס דף כ"ג ע"ב
 חוס' ד"ה שאם ויומא דף י"ז ע"ב ד"ה כי פליגי. ג) תמיד דף כ"ח ע"ב. ד) נחמיה דף ל"ג
 ע"א. ועיין חוס' זנחים דף ס"ד ע"א ד"ה אם סכתנו שם נשם ר"ת לחלק בין יח"כ וכל השנה
 ולא בין תרומת הדשן לקמרת ועיין חייט ויומא פ"ד מ"ג ה) חולי ג"ל נמוקס נמוקס נ"ב:

סימן נ"ה. א ח) עיין בהנהיח לוח מן של המכס ר' חיים נתן דעמנילער ז"ל על ספר
 רבצ"ה דף כ"ב ע"א שהוכיח בטוב טעם ודעת שהרי"ר יוסף דלורליינש הוא
 המזכר בנספח של ראשונים שם רבינו יוסף רבני יוסף רבני יוסף ר' יוסף מקניון. ולפי
 הנראה הוא נאחד עם החתום לעיל סימן ל"ו האורליינש יוסף בן יוסף אשר לפניי חתום
 שלמה בן יוסף ואשר הרין טוב מכתבו לצדו אל ר"ת נסיון לית יסם קלאו רבינו נפטם ראשונה
 נחור זקן ונפטם שנייה אחי וחולי אז היה ר' יוסף עוד צעיר צעירים וחמישי עלה לגדולה
 להיות רב דש. ומכאן נראה ג"כ שהשאלה הזאת הייתה צעירים האחרונים של רבינו אחרי
 אשר כבר ילא הספר הישר שלו לאור, כי אם זה הזכיר כאן כבר הרי"ר יוסף נכתבו. ואם
 גם אופן הדבור של רבינו לעיל וכאן משוים זה וזה כי לעיל דרבינו נאחד נשמעין וכאן
 דרבינו נאחד קשים כנודין וכדצי הגדול לפני הקטן וממנו ציחה. והלא כן דבר רבינו לעיל
 עם רבינו נשלים אחרי אשר עשה שנית כרצונו. ולמה ישא פנים יותר לזה השואל
 כי לפי הנראה היה הרי"ר יוסף דלורליינש תלמידו של ר"ת, ועיין מה שכתבתי לעיל
 סימן ל"ו הערה ראשונה צ) הוכתח זה לא נמצא אלנו בכתובים. ועיין לעיל סימן מ"ד
 חות ד' שכתב ר"ת גם אל רבינו משום כדברים החלה. ג) נספר הישר על ע"ז נדפוס דף
 ניה ע"ב סימן מ"ו וגם הוצא נחצ"ן דף קכ"ב ד) ע"ז דף ס"ז ע"א ועיי"ש נחום
 ה) פסקים דף מ"ג. ו) לעיל בנספר הישר שם ח"ל והאי דמפשי מלקות לא משום מלקות
 ממש אלא משום איסורא דארייתא טעו. ז) מכות דף כ"א ע"ב. ח) כלומר נחמיה
 והדברים החלה אינם בנספר הישר שלנו. וחולי גם על זה רומז ר"ת נחשבתו נאמרו: אך
 שגיטם נמצא כחז פתרוני ועמית נ"ה. עיין לקמן בתשובה א' הערה ח':

שו"ת סימן נ"ה. א. ח. עיין בהנהיח לוח מן של המכס ר' חיים נתן דעמנילער ז"ל על ספר רבצ"ה דף כ"ב ע"א שהוכיח בטוב טעם ודעת שהרי"ר יוסף דלורליינש הוא המזכר בנספח של ראשונים שם רבינו יוסף רבני יוסף ר' יוסף מקניון. ולפי הנראה הוא נאחד עם החתום לעיל סימן ל"ו האורליינש יוסף בן יוסף אשר לפניי חתום שלמה בן יוסף ואשר הרין טוב מכתבו לצדו אל ר"ת נסיון לית יסם קלאו רבינו נפטם ראשונה נחור זקן ונפטם שנייה אחי וחולי אז היה ר' יוסף עוד צעיר צעירים וחמישי עלה לגדולה להיות רב דש. ומכאן נראה ג"כ שהשאלה הזאת הייתה צעירים האחרונים של רבינו אחרי אשר כבר ילא הספר הישר שלו לאור, כי אם זה הזכיר כאן כבר הרי"ר יוסף נכתבו. ואם גם אופן הדבור של רבינו לעיל וכאן משוים זה וזה כי לעיל דרבינו נאחד נשמעין וכאן דרבינו נאחד קשים כנודין וכדצי הגדול לפני הקטן וממנו ציחה. והלא כן דבר רבינו לעיל עם רבינו נשלים אחרי אשר עשה שנית כרצונו. ולמה ישא פנים יותר לזה השואל כי לפי הנראה היה הרי"ר יוסף דלורליינש תלמידו של ר"ת, ועיין מה שכתבתי לעיל סימן ל"ו הערה ראשונה צ) הוכתח זה לא נמצא אלנו בכתובים. ועיין לעיל סימן מ"ד חות ד' שכתב ר"ת גם אל רבינו משום כדברים החלה. ג) נספר הישר על ע"ז נדפוס דף ניה ע"ב סימן מ"ו וגם הוצא נחצ"ן דף קכ"ב ד) ע"ז דף ס"ז ע"א ועיי"ש נחום ה) פסקים דף מ"ג. ו) לעיל בנספר הישר שם ח"ל והאי דמפשי מלקות לא משום מלקות ממש אלא משום איסורא דארייתא טעו. ז) מכות דף כ"א ע"ב. ח) כלומר נחמיה והדברים החלה אינם בנספר הישר שלנו. וחולי גם על זה רומז ר"ת נחשבתו נאמרו: אך שגיטם נמצא כחז פתרוני ועמית נ"ה. עיין לקמן בתשובה א' הערה ח':

ב. (בענין סבל אי מיקרי דבר שוליים).

ועוד ילמדנו רבינו מהא דאמרינן (ב) וסבל כסיל וקשיא ליה לרבינו (ג) הא הוה דבר שיש לו סתירין כדאמרינן ב' הגודר מן הירק) ודבר שיש לו סתירין אפילו באלף לא כסיל. ותימה לן כיון שנפל יין או שמן של סבל בשלא במינו כגון יין בין תפוחים או שמן בשאר משקין ולא ידע כמה נפל היכי יש לו סתירין דאי מרבה מעשרותיו מעשרותיו מקולקלין כדאמרינן (ד) המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין ואי מעט, פירוחיו לא מתוקנין ולצמצם אי אפשר, וילמדנו רבינו אי קרי דבר שיש לו סתירין כהני דמקלקל מעשרותיו, ועוד יפרש רבינו מה סתירין דבאדם שאין לו סבל לתקן מידי, והלא יכול להקנותו למי שיש לו סבל. [יעוד] דהא בכבא מציעא (א) כי פריך עליה דחוקיה ונתי איסור ודחיק ואמר דילמא אתי לאתויי סרוטות אמאי לרבינו לא מתרין דלית ליה איסור). ואעיני דתירין דלית ליה מעות הראשונות התם לא משכח תירוצא אחרנא אבל ככל מה דאשכח תירוצא אחרנא לא ניחא ליה לבעל התלמוד לפי הנראה למיעבד האי תירוצא:

ג. (קושיא בענין קדרות בפסח ויכרו).

ועוד ילמדנו רבינו הא דאמרינן בפסחים ב' כל שעה (א) אמר רב קדרות בפסח ויכרו דרב סבירא ליה כ' יהודה דאמר חמין לאחר זמנו אסור ומקשה תלמודא ואמאי ל' שהינהו עד לאחר הפסח וליעבד בהו שלא במינו דהא ס'ל חמין שלא במינו מותר (ג). ותימה לי אלמא דס'ל לבעל התלמוד דכלי שהוא נותן טעם לסגס מותר לבשל בו לכתחילה ואיכ' כלי שבשיל בו הנוי יבשל בו ישראל למחר לכתחילה וזו קולא גדולה היא זו, ואי משום דאין האיסור בעין, הי' אין האיסור בעין. ואי משום דהתרא בלע איכ' קדרות בפסח לשהינהו דלא ליעבד בהו קודם הפסח יום או יומים וליעבד בהוג) משום דהתרא בלע, ועוד קדרה חולבת ליעבד בהו כה בשר ושל בשר ליעבד בה חלב כיון שאינה בת יומא לכתחילה. ועוד יש לי מעות להרצותן אך חוששני מן אהיה לפני רבינו כמסריח:

סימן נ"ו. וזה השיבו רבינו.

א. (בענין טעם כעיקר).

שמעת לעצתי חכמת לך, אשר שאלת על אשר כתבתי על טעמו ולא ממשו ודמית בעצמך כי על המלקות הקשית, ותרצת דאין עונשין מן הרין וכלי מדין עשה הוא דתעבירו באש שתי מעיות טעית, כי כלי מדין שהרתם עשה, ואיסור נכלה מדנלי הנעלה ומדאיצטרך היתר שיש טעמו ולא ממשו דאורייתא (א). ופעות

ב. (א) ע"ז דף ע"ג ע"ב דלמד חוץ מטבל ויין נסך צמינן נמסהו שלא צמינן ננותן טעם. (ב) נפסח הישר על ע"ז נלפס דף כ"ו ע"ב סיון חקיל. ועוד עיין נחום: ע"ז סס ד"ה טבל. (ג) נדרים דף כ"ה ע"א ועיין נחום: ימים ונרין סס. (ד) חוספחא דמלי פ"ח ועיין ערוזין דף כ' ע"א ושם נלמא וכוונת הדרי יוסף להכי חיכא לזוקמי בשלל ידע כתיא נפל. (ה) נגאל מליעל דף כ"ג ע"א. (ו) איסור כן הנייה דלזיס נזקוק מעשר נכ"י ודפוס: ג. (א) פסחים דף ל' ע"א. (ב) סס דף כ"ב ע"ב. (ג) כלומר נפסח מתכן נלמא דלית ליה להכ"ר יוסף האי טעמא דנותן טעם לפנס משהו מיהא חיכא דלז"כ לא היה יכול ליעבד בהו נפסחא אליבא דרב ועיין נצור א"ח סיון חמ"ז ונכ"י סס. ועיין נחום: פסחים דף ל' ע"א ד"ה וליטסינהו וחיכונו של הר"ר יוסף סס דליכא חתיא לטינוחא כ"ב לפנס ומשהו: סימן נ"ז. א. (א) ועיין נחום: ע"ז דף ס"ז ע"ב ד"ה חמר ר"י שהסינ ר"ח להכ"ר יוסף כיון דלשדריה קלא אשדריה לדוכחא. חס נלמא משונס קגס מדנכ"ו

שנייה שלא ראית יפה בתורני ושעית מראשו לסוסו, שכך כתבתי וקשיא לי דהנא משמע לקולא קאמרינן לחומרא לא קאמרינן ג). דלעיל היב שיעורא בכרי אכילת פרס ובטעמו ולא ממשו לא יהיב האי שיעורא. ואיכ מדרבנן קאמר, דאי תרווייהו דאורייתא הוה ליה למיסר זה וזה בכרי אכילת פרס איכ מדרבנן קאמר, אבל אמלקות לא הקסרתי דאנא ידענא דאין עונשין מן הדין. והוה דרכי להקשות דברים נראין מעט תחילה ואח"כ עיקר הקושיות. ועיקר הקושיות דאמר רבא בפי התערובותא) אמר רבנן בטעמא אמר רבנן ברובא אמר רבנן בחזותא, וכן ריש לקיש נמי דאמר הפיגול והנוטר והטמא שבללן וכי אית ליה הכיר). ובלא שום קושי יתפרשו ההלכות כפרשיות בעל כורחך, ותתישב על ההלכות ולא מבחוץ ואו תבין. אך בשיבוש מצאת כתוב בתורני ושעית בזה), ודבר תצננה אחת בירדה לך לטעות במתרון. כי אתה יודע דרכי להקשות להעביר שמועות ישרות ואיני עושה שינוי דחיקי, כי קושיות תירוזין הן ואינן צריכות תירוזין, כי ההלכות נוחות בלא שינוי דחיקי ורווחא:

ב. (בענין לך לך תרי זימני):

וכן פעית בהאי דלך לך תרי זימניא) שסברת שמחמת קושיא של כיבשתו דחקתי, אך היא הנוחנת פירוש של לך לך תרי זימניא). ותירוצים של לבנים ושחורים שאחה מצריך אינן צריכין, אף מקלקלין השיטה, כי פירושי קצר ונוח הוא. תנא מהדר אהיתרא ונסיב קרא לאיסורא משום שנאמר לך לך תרי זימני דמיניה שמעינן איסור לכיבשתו הואיל וכתיבי תרי לך נסיב ליה של איסורא) [תיל לא ימצא] דמשמע אחריות איסור סכלל דכבשתו שרי. ואית לא ליכתב דהטמא לא ויין ולא היא, פרישין ליה שפירא). כלל זה היא [בידך] כי מתוך הילוך השמועה ופשוטה אני מפרשה והקושיות סעד כי אפילו כשיש בתלמוד חייב במקום אחד וספור במקום אחר אנו מתרצים יפה כיש קושיות אחרות, כי האי דתנא פ' ג' מינין) נזיר ממורש ביש אומריין צריך ונותן על מקומו ויצא מסתברא נמי החם, וכן בפסק רב פסא במלוה על פה):

בכאן, שכחז שחטפה רק על הטהרה ולא על האיסור, ועל האיסור אינו כי אם גילוי תלחא בעמלא. ג) רוח על חולין דף י"ח ע"ג אטו אכן לקולא גמרינן לחומרא גמרינן. וכוונתו דרכי יוסף דקאמר טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו לא צא לומר דמלקות הוא דליכא אצל איסורא דאורייתא איכא. ג) זנחים דף ע"ט ע"א. ד) הלשון גמורגס וכוונתו דמתכותא דרנא על ריש לקיש שס דף ע"ח ע"א וע"ג מוכח דס"ל דטעמו ולא ממשו דאורייתא, ועייש בתוס' ד"ה אמר רבנן ועיין נפסר הישר על ע"ז לפום דף כי ע"ג מיון תל"ו. ה) נלחא שוולה לומר שמהדגמים אשר הניח השולל נסס רבינו לא היו כלס נספדו אך נשנוס היו לפני השולל. ועיין לעיל סי' כ"ה אוח אי העדה ח':

ב. א) השלחא אשר עליה מושך חלק זה מתשובת רבינו לא נמלא נמתכו הניל של הר"ר יוסף. וגם מהתשובה לא נדע מוכן דרכי השולל רק זלח נלחא שהרי"ר יוסף היה דולה לחקן אח קושיות ר"ת בתוס' פסחים דף ה' ע"ג ד"ה משום ובפסר הישר על פסחים נדפוס דף כ"ו ע"ד סימן רי"ג, נדפוס דוכחא לא מלריכנא חרי קרלי לכינשתו ולא כינשתו עייש. ג) שאין תכלית דרכי רבינו להקשות רק לפרש דרכי הש"ס והקושיא רק כמו סעד לפירושו. ואיכ לא נפטר הצנין אף אם תמלא תירוזין על הקושיא כי לא על הקושיא נתיסד ג) כלומר להכי נסבי לך לדעוט לאיסורא נכרי שכינשתו משום דכתיב חרי זמני, להכי דרש מד להיתרא להניח אח של אחרים וחד לאיסורא לרבות נכרי שכינשתו שאף זה כמו שלך הוא. ד) המלות נהסגר כליל וחסרות נכיי ודפוס. ה) נפסר הישר שס. ו) נזיר דף מ"ז ע"ג. וכאן רוח רבינו על כמה סוגיות הפוכות נש"ס שהיה מתלנן יפה. ועיין בתוס' מנחות דף כ"ח ע"ג ד"ה ואיכא דלמרי. ז) ז"ג דף קע"ו ע"א אמר רב פפא הילכתא מלוה על פה גונה מן היורשין כדי שלא תנעול ללח ועקידוסיין דף י"ג ע"ג קאמר טעמא אחריתא משום

וכן באכלה ערלה ושביעית וכלאים) וטובא נמי איכא, ואני מודה על האמת ולא היחי עושה סניגורין לדברי, כי טוב היה לי למחוק שניוני מלהעמיד בלא רגלים, ולבך אל ימהר לתרץ בסברות שאינן צריכות, שהשמעות מרווחות, ואיצ לתרץ רוחות. וכן ברוב מקומות איני חושש לתירוצים כגון גבי לחם עוניט) דרי עקיבא אסר עני כתיב ופירש רבינו זקני) דרש מסורת והלא ר' עקיבא יש אם למקרא אית ליה(, אלא רבינו ודאי ידע יפה ולא חש להקשות ולתרץ. דעני דהכא ולא תשכב ולא תישכב(, ושמע שמעינ) ותשא תשיא(, ויוחן דומיא דכי יתן(, ועובר דומיא דעבר(, ככולהו מודה ר' עקיבא וטובא כי הני ואני פירשתיים ואל תפעה לומר לפי סברתך סבוין להיות תימה בעיניך להחמיר במין בשאינו מינו יותר מבמינו, כי אם תתישב בדבר, ההלכות מוכיחות והסברא טובה, כי הניכר יש לנו לאסור ולא שאינו ניכר. וגזירת הכתוב הוא למאן דאית ליה מין במינו לא בטיל, וסתוך שהורגלת בכך נפלאה בעיניך איסכא:

ג. (בענין טבל דבר שיליט).

על אותה טבל ששאלת הלא אתה מודה לדברי, אלא שאתה אומר שכל שאתה מצא תירוצין אחר לא תתרץ כן. אלו דברים שאין בהם מסש. ועוד לעולם הוא סתרין תירוצין טוב באחרונה וכן דרך תלמוד בכל מקום. ומה שאמרת מעשרותיו מקולקלין כיון דלא ידע כמה נפל הלכך אין לו סתריין, הא ליתא, דחישה אחת פוסרת את הכרי מתרומה, ומשהו משמן ויין יספור כמה סאין מתרומה. ומעשר ראשון יכול לתקן יפה, יסול כשהו ויאמר הרי הוא מעשר של טבל שנתערב לו, ושוב יקח שנית משהו יין ויאמר כן, וכן נ' וכן ר' עד כדי אומדן מה שנפל, וחדר ומערב כל הספק שהוא סובר שלא נפל כיכ ואומר כל סלני דחיטי שישנם של טבל שהם יתירים על המעשר יהיו סלני העשריים מעשר על הטבל ואוכלם, וכן הייתי יכול לפרש בבת אחת, אלא להראותך שיעור קרוב מעט שיש לו תקנה. והכי אמרינן גבי שמעתא דמרכה במעשרותיו בהאיש מקדש(, דאי אסר תתקדש סלנא סלנא דחיסתא(, קדשה, דכי היכא דסלנא היג בעישור כל חיטה וחיטה. ועוד בשביל קלקולי מעשרות אסילו לדבריך ליתני טבל שנתערב(, והלא טבל הזכיר ר' שמעון בן יוחאי וטבל הזכיר גבי ביטול(, ולדבריך בגדלים לסלוג ברידיה(, ושיוני דחיקי הוא תתרץ על קשיותך, ועל שלי תחרוש וחכם תחשב, כי תירוצי סתוך ראיות ועוד שאין צריך ברוב מקומות:

שיעגלה דלורייתא ועיין בתוספות עס ד"ה גזנה וד"ה אמר ר"פ. (ח) כתובות דף פ' ע"א אמר רב יהודה אכלה ערלה ושביעית וכלאים הרי זו חקק, וצ"ל דף ל"ז ע"א אמר רב יהודה דל"ז זו חקק ועיין תוס' עס ד"ה אכלה ערלה וד"ה הכי גריס. (ט) פסחים דף ל"ז ע"א. (י) עס ד"ה מי כסיב אמנסי צנטיי טלפנינו לא נאמר צעירוס של עקיבא דנש מקורא. (יא) סנהדרין דף ד' ע"א ועיין בתוס' עס ד"ה טלסו. ועוד עיין תוס' סוכה דף ו' ע"ב ד"ה ורש ותוס' זבחים דף ז' ע"א ד"ה לא נלכס. (יב) סנהדרין דף י"ד ע"ב. (יג) סנהדרין דף ז' ע"ב מיעל דנז מנינא. (יד) עס מיעל דנז כנאל. (טו) קידושין דף נ"ט ע"ב. (טז) פסחים דף כ"ו ע"ב:

ג. (ח) קידושין דף ל"א ע"א. (ז) כ"ל צמקוס דליחתא כתי וצדוס. (ג) כלומר שאי יסיה ומעטתו טלא ידע כמה נפל, אכל לא צטל סחס. (ד) כלומר צע"ל דף ע"ב ע"ב ע"ב וצנדיס דף י"ח ע"א צנדיס לא הזכיר רק טבל סחס ולא חלק צין ידע כמה נפל ולא ידע כמה נפל. (ס) דליירי רק צידע כמה נפל, דלי לא ידע כמה נפל לא סוי דנז ע"ס לו מתיינין:

ד. (בענין פועל מהו שיהבהב).

ועל האו הפועל מהו שיהבהב) על חנם הקשית שאין לך בן תרל"ג) כעולם שהיה מועה כמו ששע"ת שאחה אומר שמירשתיה ולא עלתה על לב תינוק בן שש לפרש כן:

ה. (בענין קדוות בפסח ישברו).

ואשר שאלת הא דאמרינן בפסחים פ' כל שעה) אמאי לישנהו אחר הפסח וליעבר בהו שלא במינו וקשיא לך אלמא ס"ל למקשה רבלי נותן טעם לסגם מותר לבשל בו לכתחילה ואיכ מותר לבשל בכלי נויים שאינן בני יומן. מע"ת רהך פירכא משום משהו, ועוד מה בכך ראשילו בנותן טעם ואם כן טובר, אלמלא שיוניא רס"פא טובר כך, ונס בשילהי ע"ז). סריך אי הכי לכתחילה ומשני נזירה משום בת יומא. וכן רהך התלמוד להקשות תמיהות נדולות שהכא לא נזכר בו אמורא, ואסי' נזכר בו אמורא בכמה מקומות ישאל התלמוד רבר אחר ויתרין, וכ"ש הכא דבמשהו לסגם, ומה שלא תירין הכא כדמתרין בע"ז משום רנבי חמין במשהו בעי ועוד ליכא בת יומא אלא יום ראשון של פסח ער הצותג) והילכך מתרין משום מינן. ומ"ס בהלכה לא רקדקת כפי שאלתך שהמקשה משום משהו סריך דאי נותן טעם כ"ע מדי דישברו מללא סריך ולישהינהו עד לאחר הפסח וליעבר בהו בין במינן בין שלא במינן, אלא כליעת קדירה כחמין חשיב ליה במשהו רהמין בעיניה לא מבשלי ליה ברוב קדירות ואי נמי סמך אמעמא דקפילא, ולא רמי לבחל רבריריה משערינך). ולפירכא דקא סריך בשילהי ע"ז אי הכי לכתחילה נמי ששכחת להביא ממנו ראיה לסי פירושך בנותן טעם) אלא הבאת ראיה מקדירות תולכות ומכלי הנויים ולתמהו על השואל) לא רמי להדיא כרפרישית). רהתם מוכח קדירה בנותן טעם רהבי סתמא דהלמודא למאן ראית ליה מין במינו לא בסיל ולמאן ראית ליה בסיל ראכולהו סריך ובין במינו בין שלא במינו. והוה ליה למיסרך מרגניתא הך רכחל דהולין) וקדירה רע"ז ודרב סמפאק ליה אי נותן טעם לסגם אמור או מותר) למאי רמפרשית שמעמא רספחים בנותן טעם, ופרכת חסמא מכלי נויים וממעשים ככל יום לסי השואל ולפירושך נותן טעם שאינו, ומעשים דירן לסי המש"ב, ופירושא דשמעמא הכי איתא אמר רב קדירות בפסח ישברו ואמאי לישנהו אחר הפסח ונעביד בהו שלא במינו, סי' לא מכעיא אי אמרת קסבר רב טעם לסגם רהיינו קדירה שאינה בת יומא מותר רמצי למיסרך ונשהינהו חד יומא וניעבר בהו בין במינן בין שלא במינן רהוה ליה לשוני נזרה משום בת יומא כרמשני בשילהי ע"ז, אלא אפילו אם תמצי לומר סבר רב טעם לסגם אמור רהיינו קדירה שאינה בת יומא, נישנהו לאחר הפסח ונעבר בהו שלא במינן, דהא המין בקדירות קים להו רמשהו הוי ולא יהיב טעמא ולישתרי

ד. ה) כבא מליעא דף ט"ז ע"א. גמ מחא לא נמלא כשאלת סר"י יוסף לעיל. וזכר לא דעו לא קדושתו ולא טעמו של סר"י יוסף. ונלתי ספק סובב על מה שהוצא נסס ר"ח נמוסי טס ד"ס פועל. ועיין נכסר סיג"ר דפוס דף נ"ט ע"א סימן הק"ד. ג) עיין חולין דף קל"ד ע"א:

ה. ה) פסחים ל' ע"א. ג) ע"ז ע"ז ע"א ונדרפוס הנוסי מנוטה. ג) סהכי אסור לבטל חמין מוי טעמו ולמעמא נע"ט. ד) מלין דף ל"ו ע"ז. כלומר דנקדירה נמי לא דיעינן כמה נפיק מניה, אלג כנכל אינו מעטו ונס אי אפטר למטעוניה ע"י קפילא. ה) נפסחים טס. ו) המקסן נפסחים. ז) וקדירות טתן נעמטו נינסו וללו חתס נע"ז נותן טעם. ח) כלומר כיון ולרדיים נעמטן טעם איירי איכ סיה לניך לטעב דרדיים כמו נכמל דלא דיעינן כמה נפיק מניה. ט) ע"ז דף ט"ז ע"ז ועיין פוס' פסחים דף ל' ע"א ד"ס אמר רב. י) לסי ראוט

לכתחילה, דאין מבטלין איסור לכתחילה לא שייך אלא בדבר שהאיסור בעיניה ספק
 סאה תרומה במאה אבל בכליעת קרירה רלא יהיב טעמא לא אריגין דמה לי להחיד
 אוכלין בשנתערב בדיעבר ומה לי להתיר קרירה שאין לה שהרה אלא שבירה בנתערב
 בה בדיעבר כיון שלא יצא איסורה אלא בהיתר. והא דאריגין קרירה שבישל בה תרומה
 לא יבשל בה חולין ואם בשל בה בנותן טעם, מכלל דלכתחילה לא מבטלין, התם
 משום דילמא יהיב טעמא ולא אדעתיה אבל חמץ לא אפשר אלא בלא טעמא דכולהו
 חמץ בקרירה במשהו, אבל ליעבר בהו במינן לא מצי סריך דבמינו לאחר זמנו במשהו
 וטעם לפנס דהיינו קרירה שאינה בת יומא אסור לרב. ומשני נורה דלמא אתי למעבר
 בהו במינן ולא מצי לשנויי נורה משום קרירה בת יומא, דכיון דאסרת ליה כל ימי
 הססח לא משכחת בת יומא אלא יום ראשון של ססה ער חצות אם לא באקראי
 בעלמא, אבל אי סבר רב טעם לפנס מותר דשרית ליה בתוך ימי הססח איכא לשנויי
 הכא בדפרישית לעיל ליש יום אחר ליש כמה ימים(ה):

סימן נ"ז. תשובה להרב ר' אליעזר.

א. (בענין טבילה לחציון)

אין ברנלים רהשיין נלאה גם אני מטורח הרך, אצתי להשיב להרב ר' אליעזר(ה)

עין נרלין דברי רבינו נכאן דומין קלת לדברי ר"י נחום, פסקים דף ל' ע"א דיה לישיהנהו.
 חבל נאחמ דחוקים תמה כחמה למערב, וכונת דברי רבינו נכאן לא סנקלס דיעבר כיון שאין
 לה טהרה חלה שנייה ואין לה חקנה כדברי ר"י שם, אמנם עיקר טעמו של רבינו משום שלא יאל
 חסורח חלה נהיתר מאחר שהחמץ שנה אינה חלה משהו ונתערבה, איכ הרי הוא כמו אוכלין
 שנתערבו כבר דליעבר, כיון שהחמץ שנקדירה לעולם לא יאל לאסור כי אם נהיתר שהרי אינו חלה
 משהו ולא יהיב טעמא חבל קשה לעברד כיון דחלינא דרב איירי ורב סיל מין נמינו לא נביל איכ
 שפיר יכול המשהו חמץ נלחא נאיסור אם יבשלו נקדירה ממינו וכמו שכתב רבינו לקמן, וא"כ אינו
 דומה לאוכלין שנתערבו כבר דליעבר ונעשה היתר, וא"כ יהיה חסור לבטלו לכתחילה, וי"ל כיון
 שאין רבילין להשתמש חמץ כלומר פת הרבה נידוד שלכך החמץ נקדירה אינו חלה משהו, איכ יהיה
 נקדירה חמיר מין נמינו ודבר אחר דאמרינן סליק, אך קשה איכ מה משני הש"ס גזירה דילמא
 אחי למעבר בהו נמינו וי"ל כיון שעכ"פ יכול למיעבר בהו נמינו נלא דבר אחר חע"פ שאין
 גבילין נכך איכ עכ"פ אפשר שילא חסורה נאיסור ולכן גזרו, וגם אין לדמות דברי רבינו
 נכאן עם דברי הר"י יוסף שהובאו נחום' שם, שלדעת הר"י יוסף הטעם משום דהוי חרתי
 לטיבותא נידון טעם לפנס ומשהו לכך מנבלין לכתחילה ודעתו שם שהסוגיא אי סיל לרב
 נותן טעם לפנס מותר, ורבינו נכאן אדרבה לדעתו הסוגיא שם אי סניחא ליה לרב נותן
 טעם לפנס חסור ורק מפני זה יהא מותר להשתמש בה לדעת המקשה, מפני שהחמץ הוא משהו
 ולא יכול ללחא נאיסור, ומכאן נראה שהר"י יוסף הנזכר נכאן נחום' הוא חריד יוסף
 דטורלייטש השולח נכאן והמתרץ שם, י"א) כלומר אי סבר רב נותן טעם לפנס מותר איכ
 נפקס עגמו נמי אינו חסור חלה מוטעם גזרה שאינו בת יומא חטו בת יומא איכ לא שאל
 יום אחר לא שאל כמה ימים דכולהו חלה גזרה וכשגזרו לחסור אינו בת יומא חטו בת יומא
 נפקס גזרו כמה יום לחסור אך אחר הפסק חע"פ שאין דינם טוה לרב לטנין שלא נמינו:
 סימן נ"ז. (ח) השולח הנה, אשר חליו הר"י רבינו חת משנתנו, הוא ר' אליעזר בן שמואל
 ממיץ, אשר היה תלמידו של ר"ת והובא כמה וכמה פעמים נחום', והוא לא היה
 ממנהלא כמו שהביא נטעות נעל קדשהי, ואשר נעקבו הלך גם החכם ניינויער נפסרו
 Les Rabbins Français p. 444. ועיין נשנלי הלקט להחכם שלמה נאנער נהקדמה
 דף ה' ע"א, והוא נעל מהנב של ספר ידאים כאשר העיד נהקדמה נעל האסור והוא ר'
 ניימן בן אברהם אחיו של נעל נשנלי הלקט עיין נשהיל שם דף ג' ע"ב, ועיין עוד נבימין
 ל"ח הנה נהערה א', וחוכן דברי השולח לא נדע ננידורה, כי אינם לפנינו, ולכן גם דברי
 רבינו נחטובתו סחומים כמה פעמים, אך זאת נבין מתשובת ר"ת כי דוח השולח נעיקוד
 נחובו על טעם דברים ננבין מקומוה סתב וסולך, נלחטובה דעת השולח נעם לנמיין ים

על קצת דרכיו) אבינה לאשוריו. על אשר כתב על המעין שמטהר בכל שהוא אסילו לאדם מתוך דברי המשנה שנותנת חילוק בין מעין למקוה, חמה אני מדוע לאנן קראת בכתבי שפ"ר שח' ד) כי המעין אינו מטהר אלא ברביעית אבל בכל שהוא לא יטהר אסילו דברים שכל נופו עולה בהן כפחות מרביעית, וכל דברך שכתבת כאילו אני השויתי שיעור מקוה ומעין, ודבר זה לא היה ולא עתיד להיות, ותעודותה) שלך אינן. שכתבת משש מעלות) שכל שש מעלות נוהגות ראשונות בשניות וזה לא היה ולא נברא ולא משל היהו). שיש מהן להמיר ויש מהן להקיל, ואי אפשר ונקל הוא לראות בנירסת המשניות, אך פירושוך סתום. שאם חדרקך בהן תמצא חילוק בין נבאים לביצים ומעין ולברכות ולנהר ולמי תמציות ולים ולמים מכונסין, ועוד שמאותה משנה שכתבת אתה מישב, שהוא אומר) למעלה מהן מעין שמימו מועטין ירבו עליו מים שאובין פי' כגון בהמשכה יזה למקוה לטהר כאשבורן פי' כמי סאה בלא וחילה ררובה בהמשכה ולמעין להטביל בו בכל שהוא פי' כפחות ממי סאה ומרביעית, ומדקתני לעיל מהך נבי מקוה טובלין ומטבילין דהיינו טובלין אדם ומטבילין כלים והכא להטביל קתני ולא לטבול שים דאין אדם פובל בשום מעין בכל שהוא, ומה שפי' דהך ברייתא) מעין שמימו מועטין מעין עיי

לו שיעור למטה ברביעית לטהרת כלים כמו בני מקוה ד"ח ולזה מסכיניס דבריו כספר ידאים עמוד הניחא סיון קלי"ז שסס כתב צפירוש בני מעין חזל כל גוף הדנד שהוא מטביל זו עולה זו אך שיהיה זו רביעית כגון למחטין ולינודיות והמקוה צמ' סאה. ועיין במדכי פ"ב דשנועות שכתב שר"ס) נסתפק דנדנ צס"ו. אך לנפחאל שלפנינו אין וקוס לספק. ולפי הנראה מתסונת ר"ח כחן חלה השואל אח דבריו זאינן גדול דבריו ר"ח ששטע או שר"ס. ועל זה אומר ר"ח שלא היה ולא יהיה שנית היחה דעת השואל שגם לטהרת אדם אין לרדך למעין מי סאה רק שיהיה כל נופו עולה בהן וזה דעת הדמנים והראציד ולזה מסכימים גם דברי רא"ס כספרו ס"ו פס. ולזה מתנדנ ר"ח שדעתו כדעת ר"י בעל חוסי כי לפנילח אדם גם למעין שיעורו צארצעים סאה כמו למקוה. ועוד שלישיח צא ר"ח השואל להמליץ בעד דבריו משלם שהתיר ענינה למלאין. וזה לא היה דעת ענמו כמו שגם ר"ח אצד עליו שהוא כופר בענינה למלאין, וגם לזה מסכימין דברי השואל כספרו ס"י פס. (ז) ומה צזה שאינו מטיע על כל שלוחתיו, ועיין מה שכתב דבריו כסוף תשובתו הזאת שנמתק כתבו של ר' אליעזר מעבר השני (ג) על זה כתב רא"ס בגליון ספר הישר שלו וז"ל: ליע דלעיל משמע דמעין אין לרדך אפי' רביעית ועיין מה שכתבו הפוסקים צסס ספר ידאים ולדברי ל"ע למעין פס וגם לקוין ומעט ר"ח אין לרדך רביעית ואולי יש כחן פ"ס וז"ל כי המעין מטהר בכל שהוא והמקוה אינו מטהר ר"ח עכ"ל. ונמתילת כבוד הגאון לא דק, כי הדברים הללו אינם מנדרי ר"ח בעלנו רק יליעת דברי השואל והם צלחת ממש, כדעת רא"ס צס"י שלו. וע"ז מתדעס ר"ח צלמרו אליו מדוע לא קראח בכתבי שפירשת (עיין בהערה הבאה) כלומר אלו קראח אח דברי בכתבי לא היית יכול לפדש כן, ולפי הנראה סתך השואל אח ענמו על דברי ר"ח ששטע או שר"ס. וע"ז אחר ר"ח כי דבר זה לא היה ולא נברא, שיהא הוא משהו מעיין למקוה צזה. וא"כ ליכא פסיהה כחן ונברא אנברא קדמית. (ד) נכ"י ודפוס שפי' וזה הערה אח הגאון רא"ס שקרא שפירשתי בלתי ספק מפני שהוא נסקמ לכתבי. אמנם ל"ל שפירשת וכן השלמתה התיצה ע"פ התערה שלפני זאת. (ה) תעודות כמו רחיות, ורא"ס הגיה עמידות במקום תעודות. (ו) מקולות פ"א מ"א וגומר. וכונת רחיות שמש כדלה שכל הקולות והמעלות הנוסגות צלשצרות נוהגות פ"א צלחירות איכ כל המעלות שם מקוה צמי סאה וירוגות גם צמעין שהוא ליעלה יוננה צכ"ט. ואיכ כמו שהמקוה מטהר אדם וכלים צמי סאה כך יטהר מעין אדם וכלים צכ"ט. והרחייה הזאת דומה קת לראית ר"י בעל החוס' מת"כ פסחים דף י"ז ע"ב ד"ה אלא (ז) רוננו על צ"ב דף ט"ו ע"א חיוב לא היה ולא נברא אלא משל היה, וע"ז אומר סכאן אפילו משל אינו ולא שום דמיון. (ח) מקולות פ"א מ"א. וכונת דברי דבריו לא זו נלכד שראיתך אינה מוכרחת שהרי גם צשאר דברים הנלמדים בעמשניות פס יש מהן להקל ולהחמיר, אלא שגם רחיתך מושגת מלוחה משנה ענמה שנלמד פס צפירוש שמתלת המעין היא רק להטביל כלומר כלים ולא לטבול כלומר אדם ענמו. (ט) ל"ל משנה.

צינור שחקקו ולכסוף קבעו לא יפה פירשת למאן דמוסל חקקו תחילה אלא יש לך לפרשו קבעו ולכסוף חקקו אי נמי בהמשכה, וא"ת זה המעין שמימיו מועמין שאני משאר מעין הואיל והמשך לו מים ממקום אחר, הא ליתא דקתני שוה למעין להמכיל בו בכל שהוא, ותו אמרינן בתוספתא דמקואות (י) מקוה שאדם מוכל, שם כלים וידים מוכלין נבי הכשר מים (א), אע"פ ששיעורו חלוק וכל מבילת מקוה מן התורה ברביעית לכלים ומעין בכל שהוא לכלים ולאדם כמי סאה ששיעורו באדם בינוני כמו ששיערו בכזית בינוני וכביצה בינונית וכל שיעורי תורה בינונית, אבל נבי כלים לא שייך בינונית. אבל נבי שורף סרה ומבילת כלים חרשים מן התורה צריך מי סאה כראיתא בעינינו (י) ושורף סרה כראיתא בספרינו (ג) השורף סרה טעון כיבוס בנדים ולא שורף בנדים מנונעים, במים במים שני פעמים שהיה בדין הואיל ואדם טעון מבילה וכליו טעונין מבילה מה אדם טובל בראוי לו אף כלים מוכלין בראוי להם, והיינו כדי רביעית או יותר עד כדי שנוטף עולה בהן, ת"ל במים במים שני פעמים מקום שאדם טובל שם בנריו וכלים מוכלין, ועל נל שנתלשד) שהעסרתו לרי יוסי המסדר בוחלין (טו) איב מעין הוא, ומה שאתה דוחק לחלק בין מעין למעין ובין זוחלין לזוחלין טענה של חנם הוא, — ומה שכתבת מהלכות גדולות (טז) שאתה סובר שחרשת לעשות נירסא אין לך תינוק שונה תלמוד שלא הניה ובדלא נפשי נשמעו הרברים ואתה תווספו חידוש וכתבת איתו בתיבה נסה, ואני משחקם בנוסחא חדא דלנבי מקוה קאמר ובמקוה ליכא מאן דפליגי בד מינך ועוד לא היה לו לומר ברלא נפשי מיא אלא וכי ליכא מיא כולא האי דמה ענין להוכיח נפשי ועוד דקאמר כולה קומתה ועוד שרבי יהוראי נאון מודה דבעינן מי סאה בנהר, ועוד שכל מניה ירו על התחתונה, ומכמה ראיות שכתבתי אינך משיב לב אל אחת, ועוד בזמן שאתה כוסר במבילת חצאין משבוני נמשך למה לך, ותמה אני עליך כי כל הראיות שאתה מכיבא מסקומך אתה מוכרע, שכן שנינו למעלה (י) סמקוה שמימיו מרודדין

וכונחו שמה ספירש לחלק ולומר לא כל המעיטות שוים ונמשנתנו לכן כשר המעין רק להטביל ולא לטבול משום שרבו עליו מים סאזינין, ועל זה אמר הא ליתא שהרי כחונ במשנה שזה למעין להטביל זו ככל שהוא שמעט משמע שזה דינו של כל מעין צעלמח להטביל ככל שהוא ולא לטבול, (י) פ"ח ח"ג וזה הכלל כל מקום שאדם טבול ידיים וכלים מוכלין אין אדם מוכל וכל ידים וכלים מוכלין, (יא) דלגיל מיניה איתא למעלה מתן חתנית שלא סקו שמטבילין זנה את המים, (יב) ע"ז דף ע"ה ע"ב ועיין נחום סס דיה מים, (יג) ספרי פ' חקח י"ט, ס' (יד) מקואות פ"ה מ"ו (טו) סס מ"ד דפטר כל הימים מטבילין זוחלין וא"כ מעין הוא ולא עפ"כ לריך לו מ' סאה לאדם, אלמא שגס נבי מעין לריך מ' סאה לאדם, (טז) זנהי דפוס וזרשא דף פ"ה ע"א, ח"ל וכד טבלה מחייבל למיטבל דזוכתא דליח זיה חרבעים סאה דתניא ורפח את זשור נמים זמי מקוה כל זשור נמים שכל זשור עולה זנה וכמה הן אמה על אמה זכום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה חרבעים סאה, ובדלא נפשי מיח למימחא זנה איתתח כולה קומתה מינדרחא כנייתחא וספיר דמי עכ"ל, אך יען אשכ דברי השואל אינן לפנינו כל דעת זכורו חזון נוסחא של זנהי הים לפני הר"ר אליעזר ומה זה אשכ מידע צריכסח, כי זנחת יש כחן נוסחאות שונות דזברי זנהי, וזנהי סהוינח חמי הנהון צריכאל הילדעסקיימער לא נמלאו דברים הכ"ל כלל, אך זאת נראה צעליל שהשואל הר"ר אליעזר היה רונה להמליך צעד רי משלם לעיל טסנר טבילה עולה לחלפין עיין לעיל סימן מ"ז אות א' ונחשונת ר"ת סימן מ"ח אות א', והר"ר אליעזר עומד ליימן רי משלם אף שהוא עלמו אין מקביל עמו זנה, מה שאמר לו ר"ת לקמן ועוד זמן שאתה כוסר בטבילת חלפין משבוני כפסך למה לך, (יז) מקואות פ"ז מ"ז, וכונחו שמעט שמימיו מרודדין לא היתם לריכה כניסחא סס דא"כ ל"ל טעמח שהמים מקדמין, וכן נבי מקוה שמימיו מרודדין לא היתם לריכה כניסחא סס יש טבילה למלפין:

שהבאת הטביל בו את המטה אע"פ שרגליה שוקעות במיט העבה מהורה מפני שהמים מקדמין, ולדבריו תיסק ליה שכבר טבלו הרגלים קודם ששקעו במיט, והאי דמקוה שמימיו מרודין שהרי כובש הכילי עצים כדי שינבהו המים ולא יצטרך להתגלגל, ותמה אני אם כי ניים ושכיב מר אמר להא שמעתא.

ב. (בענין לחוף כע"ש ולטבול בשבת שחרית).

על שמועת כרמתיין רב ייסרה) ולא אריך לך (פירש רבינו שלמה, וריח רוב יהוראי פירשו כמו כן, ואני כמו כן פירשתי ותתן לך ותבין מעצמך דברי ר' שמעון דאחר מעשה תפנה פשיטא שעל התשמיש עיקרם, אך על הטבילה נזר כמו כן כדמוכחי שמעתא וכן עמא רבר.

ג. (בענין מטללי דיתמי אי משתעבדי לכתובה ולבית).

על המטללי לכתובה ולבעל חוב תראה בכתבי ששלחתי לפרישא, וריח במי שהיה נשוי פ"י כמותי והסכמתי לשמועתי וקודם מעשה אמרתיה, כי נשאלתי עליה ומרגלא היתה בפ"י והלכות גדולות מסייעות למאי שפירשו דהיא כאשלי דקמחניא (ג), אך אין זה תקנת רב שרירא שכתב בכתבו משום אסמכתא היא, ואין לנו לברות מעמים אלא ע"פ ההלכה וכן מוכח דהוה לחקוני מרגניתא וליח לן למיתלי רחיקינא הסמא, ובקוצר השיבותיך כי חשתי, אך על יד הקודם אשיבך על שאר דברייך אם תשנה אותם כי נחקק בתך מעבר השני, ואהבתך כמעד איש ולויות (ג) מעורה בכליות, ואתה שלום וביתך שלום.

סימן נ"ח. שאל הרב ר' אליעזר (א) מר"ת.

הֲלֵבֶם מְשֻׁלָּם אֲרִיזָן גְּשׁוּמָה (ג) אִם אֲרוֹ מְאֻרָּת תַּעֲלוּמָה?

ב. (א) כדה דף ס"ז ע"ב. גם כזה נראה שרא"ס למה לעמוד ליימן דבינו משלם לעיל כסימן נ"ח אות ג', ועיין לעיל תשובת ר"ת על זה סימן נ"ח אות ג'. (ג) כלומר לא נוח לך ועיין פירוט רש"י סוכה דף ת"ד ע"ב ד"ה אריך:

ג. (א) ספר הישר בדפוס דף מ"ז ע"ד סימן תק"ב. ועיין הגה"ש כחונות דף ס"ז ע"א וכתום"ס ד"ה גמלים. (ג) כחונות ס"ס. (ג) מלכ"ס ח" ז, ל"ו. ועיין צדשיי ורדק ס"ס שפירשו מעד וליות טיהס לטון דיצוק ומעד כמו מעויה:

סימן נ"ח. (א) זה אינו ר' אליעזר בן שמואל מניין, אך ר' אליעזר בן שלמה שמו כמו שנחמס בסוף השאלה בהעמקה של החכם שד"ל זכרם חמד ממצנה שניעית לך ל"ד. ועיין בהערה ס"ס ובספר עמודי העבודה להחכם אליעזר לאנדסהוטה ל"ד כ"ג. וגם אליעזר זה השני היה תלמיד ר"ת ולפי הגה"ש מ"כ"י שד"ל היה לומד גם אלל דבינו שמואל אחי ר"ת. עיין לקמן בהערה ח' וט'. וזה אליעזר לא היתה תורתו אוננתו אחרי אשר עזב את דעותיו זדמקו, אכן עסק במלאכת האדמה, ועל זה הוא מקונן בשירו הנכבד, ועתה נפשי יבשה ואין כל וכל היום אני מורש בתלם וכו' וכל כחי אלל לריק והבדל וכו'. ועם כל זה מכבדו ר"ת ביתר שאת עיין לקמן בתשובתו וקראו גדול עינו אשר הויקף ואשר הורס. וחלני גם עמיד ונכבד היס. אכן זאת היתה ל' אליעזר ביתר שאת למנה שהיה יודע צניצ משקל השירים צמד ותנועה. ורמס זה דבר חדש אשר לא היה לעובדים קודם ר"ת צמדיית לרפת. ועליו תמה ל' אצרכס בן עזרא בשירו הידוע, ומי הביא לרפתו צניצ שיר'. עיין בעומר השכחה דף קצ"ז ע"ב ובספר נעדיכטע אונר ריימע דעם אצרכהאס איבן עזרא מלת החכם דוד רחזין ז"ל ל"ד 144. ומרבו דבינו יעקב למד גם ר' אליעזר בן שלמה את מלאכת השיר. והיה גם ממצד של פוטיס עיין בעמודי העבודה ס"ס. (ג) שאלת ר' אליעזר הזאת עם תשובת

ואם נודעו אליכם עקבות אור
 ואם צפון ותימן גן יפוחין?
 כמו עשו ימי חרפי ואמליו?
 ועתה יבשה נפשי ואין כל
 וכל-היום אני חורש בתלם
 ועד ערב אני גרפה וכואב
 קל-כחי אכלי לריוק והבל
 ומה חבל ונתלה לי נתונה
 ואי משקה לשוקק העיפה

ומל אורות לחי הנשמה?
 וניסון שבלי בשם וקמה?
 רבש ארדה ומסתמי קעיה
 והייתי כיונה נאלמה
 אסתח אשדד לי ארמה
 וגוע וחיתי הלומה
 ואי חבל ומשפדת שלמה?
 צפונה לי לנפשי הענומה?
 עמוסה מבלי אזנים ועצמה?

בי לא מצאה נפשי מנוח אשר ייטיב לי מיום צאתי מכית אבי רכב ישראל ח).
 ואחלי אליעזר לפני הנביא אשר ברמונט) רבינו יעקב אביר הרועים מי יתנני
 לו לעבר ונפשי לו לשפחה לרחוק רגליו) כאשר הייתי באמנה אחר והגני היום (א)
 באין חזון נסרץ ותאבתי לשחות סים סבור בית לחם בשערי יב).
 א. (בענין מקום הגחת תפילין של יד).

[לבי נוקפי] א) על מקום הגחת תפילין של יד, כי ראיתי מרבתי שמתחין אותה
 בנובה הזרוע למעלה מפרק האמצעי שקורין קורשי צ) שתהא שימה
 כנגד הלב דומיא דבין עינים, ומהן מניחין אותו למטה מפרק האמצעי בנובה [קנה] ג)
 הזרוע [התחתון סמוך] ד) לפרק ואומרים כי היא הקיבורתם).

ר"ת עליה היא נמסרת לנו עוד עיי החכם שמואל דוד לנלעטו כרכס חמד שם ע"פ כ"י
 מספר השונות הגלוניס שהיה ניד החכם המפולח הניל הזה, ושני כתבי יד אלה הם צלמה
 משונים זה נזה דנדריס רביס וטוב לנו לחמח נשניהס ולנכרוד היפה מהס. ג) יחזקאל כ"ב,
 כ"ד, ושם כחזו ג'שקרה, ושינה נלורך החרוז לחמד נשומה. והחרוזים האלה רובם ככולם
 הלגתי פה ע"פ כ"י הגלוניס של שד"ל עם תיקוניו כרכס חמד שס, ומאסתי להניח נהעדות
 השינויים נדפוס וכ"י ספר הישר שלנו, כי הם כמעט רק שינויים. ורק נמקומות אחדים
 הניחוחים אס יש ממש נדנדריס. ג) מלת הלכס נמשך גס ללחן כלומר ואס לכס אורו
 וכו'. ד) שיר השירים ד' ע"ז. ה) כן הוא בכ"י שלנו וכ"ל נדעתי נמקום בקקרה אלל
 שד"ל. ו) לשון גמרא נדה ס"ו ע"ב. ז) כ"ל נסי נדעתי נמקום אכל אלל שד"ל אפיל
 בכ"י שלנו. ח) כן הוא בכ"י שלנו, אכן אלל שד"ל מיוס לחתי מלח חזות העולם. ט) בכ"י
 שלנו, חמס אלל שד"ל ואחלי נפש אליעזר לפני הנביאים אשר נרמוגו שני בני היגהר (רוח
 על סס אציהס מלמד) רכנו שמואל ואחריו יחיר נתיב רבינו יעקב וכו'. י) כן הוא בכ"י
 שלנו, אכן נשל שד"ל מי יתן נפשי חמח אצק רגליו לילוך מייס על ידיו כאשר וכו'. יא) בכ"י
 שלנו ונשל שד"ל והנני היום נחרץ מלפניה ליה ועיף לא רענ ללחס ולא למח למייס כי אס
 לשמוע דבר הי ואין חזון וכו'. יב) נמקום נשערינו בכ"י שלנו איתחא נשל שד"ל אשר נשערי
 העיר המלויינת נהלכה:

א. א) בכ"י שלנו ניסנס נקודות נדלחש השורה להורות על החסר. והתיבות, לני נוקפיין הן
 מכ"י של שד"ל. ג) כן הוא בכ"י ודפוס והמלה זיה נענינו. ואולי ל"ל קודים או קודח
 שהו coude נ"ל Ellbogen נליח ועיין לקמן נחשונה. ג) אלל שד"ל. ד) אלל שד"ל.
 ה) עיין חוסי מנחות דף ל"ז ע"א ד"ס קיצורת:

ב. (בענין נדה בימי לבונה).

ועל נדה בימי לבונה איך אחס נדהים לאכול ולשתות עמה אם ישנה היא בכלל נזירה חוץ ממוינת הכוסף) וכיו אף בימי לבונה, כי יש אומרים שאינה באותו הכלל, וראיתם מדתני רבי אליהו (3) וישן עמי בקירוב בשר. ומדשקלי בה אמרואי סברי למימר דוקא אישן עמי קאי ברוך המקום שהרגו שלא נשא שנים לתורה. ותמיה לן דהאי רשקלי ומרי בישן עמה במספה משום רעלה איכא למשקל ולמימרי אבל באכל ושחה עמה מאי איכא למימר. ששימא דעל שלחן אחר קאכלי ולעולם כיש דקסיד אאכל ושחה רחמירה אכילה ושחיה על שלחן אחר משינה בסינר כדמוכחא כולה שמעתתא (4). דהתם איכא דיעות ואיכא שינוי והכא דיעות איכא שינוי ליכא. ועוד מאי שנא משום בנדים לבנים שלוכשת סקע איסור כרת מינה הא קיימא לן תהא בנירתה ער שחבא כמיסד.

ג. (בענין סגע יין עיי כח נכרי וישראל ביחד).

ועל הגוי שהיה תוסס בירו מנל והיה רוצה לראות מראות היין בראש המנל אם שלו יפה הימנו וכשהרגיש ישראל רץ עליו ואחזו בירו עם המנל ומכח אחיות ישראל ודחיסתו נגע ראש המנל ביין בעור ישראל אוחזו בירו וסילקו מעל היין. וסיבעי ליה (5) אם היין מותר בשתייה אחרי שכל כח ראש המנל היה של ישראל. ולא דמי ללוליבא (6) ולאחרונא (7) ולמדדו בקנה ולהתין את הצרעה (8) דהתם כל כח מנע הלולב דחאתרוו והקנה של גוי הוא ולהכי אסרוה בשתיה. ולכרציה עד רשייפא (9) נמי לא דמי דהתם מאי דאצרכינהו בירצה אעיני דיר ישראל וכתו עמו משום חשש שלא יהא הגוי תוקף את ישראל ומשכבש בהוצאת ידו מן היין. [ושלום רכותינו וכיתם ושלום מורי רבי יצחק בן רבינו לנצח כנפש אליעזר בן שלמה (10)].

סימן נ"ט. וזאת התשובה השיבו ר"ת.

לְמִי חִסְדֵּיךָ יִשְׂרָאֵל וְהַדָּרְסִי?
 יִשְׁעֶיךָ יִשְׁאָבוּן וְבָךְ בְּאָזְנִים
 הֲלֹא לְךָ הֵם עֲמַרְתָּ הוֹד פֶּאֶרְסִי
 לְרַגְלִים גַּר דְּבִרְיֶךָ וְאֶזְרִים
 דְּבִרְיֶיךָ לְךָ בַּפֶּעַם זֹאת אֶקְצֹרֵם
 גְּדוֹל עֲמֹ אֲשֶׁר הוֹנֵף וְהוֹרֵם

א. (בענין מקום הנחת תפילין של יד).

אשר שאלה על רכותך המשנים את הירדע ומנהג אבות, לא ארונים המה כדבר זה, כי הקיבורת הוא העצם למעלה מן האציל הנקרא קורא בלעז. אעים

ב. (א) כחונות דף סיד ע"א. ועיי"ש בחובי ד"ה תמלמל. (ב) שנת דף י"ג ע"ב ועיי"ש בחובי ד"ה צינני. וכונת השולל בכלן משום דהיא חמדה לאלוהו אכל עניי ושחה עמי וישן עמי בקירוב נשר והאמודאי שם רב דימי ורב יחאק נב יוסף לא סקלי וטרי אלא חישן עמה מכלל שנס דנכי אלוהו שחמד ברוך המקום שהרגו חישן נמשכין אלא על השניה ולא על אכילה ושחיה (ג) שם ע"א. (ד) שנת דף סיד ע"ב:

ג. (א) כן הוא נכ"י שלנו וכשל עד"ל ילמדנו רכותינו (ב) ע"ז דף כ"ז ע"א. (ג) שם כ"ט ע"ב. (ד) שם פ' ע"ב. (ה) שם כ"ט ע"ב. (ו) המלוח כהסגד קן מתיי עד"ל ומפרות נביי והשם מלח:

שפירש רבינו בנדה ח) שתי אציליו על שתי ארכבותיו אייטליש צ), ליתא, דאין זה כפנקס אלא הקורא על הארכבות ג). וקיבורת למעלה כדמוכח בערכין ד) רקא משני התם טראורייתא קיבורת כולה, בגדרים עד האציל, בקדשים עד הפרק סהלכתא. הרי שלשה פרקים בזווע. פרק סוף היר לקדשים, לנודר עד האציל שקרוין קודא, קיבורת על גף של יד שקרוין אשפלוך ה) בלעזו לתסליין כמו קיבורא דאהינאו) למעלה בגובהו וכנגד הלב והיינו זווע דמפורש נבי הורוע והלחיים ז) ואיהו זווע מפרק של ארכובה עד הכף של יד. ותסליין בזווע כדאמרינן בכל מקום, ובנוכהו. ובפרק ראשון באהלות ח) מונה סדר האברים תחילת פיסת יד למעלה הקנה ועל הקנה המרסק, היא מקום חיבור, למעלה מן המרסק הזווע למעלה מן הזווע הכתף. והזווע היא הקיבורת דכל קיבורת רבר קרוי קיבורת וכלישנא דרבנן קיבורא דאהינא קיבורא דאוליס ט) ובנוכה היר הוא פ"י עצם גבוה שביד. ומרסק תרגומו של אציל י) ולא כרברי הערוך יח) שמסרשו שחי ולא כרברי מנהם שמסרש אציל גובה הזווע יג). דבי בעי תלמודא למיטר אומר אמת השחיי צ), המדבר משחוי יג) ושער בית השחי, וכי בעי תלמודא למיטר מרסק אומר המוציא בפיו ומרסקויד) שתולה החסין בזווע במקום המרסק. ואם היינו שחי נמי הוה למיתני המוציא בפיו או תחת שחוי, מכנים ידו במים עד הפרק טו) ולא אמר עד השחי:

ב. (בענין נדה בימי ליבונת).

על ח) הליבון כבר היו רנילות הנשים למבול לאחר שבעת ימי הנידות וספרו אחר בן ז' ימי נקיים צ) משום חומרא דרי זירא ואו היו מקילות בליבון משום דאמרינן בשילהי נדה ג) אמינא לך איסורא ואת אמרת מנהגא היכא דאחמור אחמור היכא דלא אחמור לא אחמור. והיו אומרות דמשום חומרא לא גורינן משום הרגל עבירה אלא איסור תשמיש לבדו. אבל היכא דלא סבלו אין בין נרות ללבון ולא כלום. והא דבדקה אליהו להיא בימי ליבון נביא היה וידע ענינם. והא דמסקי עליה רישן עמי אמוראי להשמיען שבך היה טעשה ולא קירוב מסש, ואפילו הכי נענש עליה ואסור לעשות, ואם לא שפירשו אמוראים הייתי מתיר בסינר מסטיק וכל אותם ענינם שמסרש שם צ). אבל סרומי שלחו שלא היו מחסירין בליבון קבלה היא בידם בלא טעם ולא ישר בעיני. על היין מה אשיב כי אם לפי ראיית המעשה. ואין בידי

סימן נ"ט. א. ח) נדה דף ל' ע"ב דרש ר' שמלאי ומה הולד דומה זמני אמו לפנקס וכי רש"י דיה אליניו. ועייש בתום דיה שני. צ) אייטליש Achsel=aisselle. ג) כתיב שד"ל יש כאלן הוספה: כדאמרינן במסכת סופרים לא ייית אדם ס"ח על ארכבותיו ויניח אליניו עליו מפני שנוהב בו מנהג ציון ד) ערכין דף י"ט ע"ב. ה) אשפלוך זו איני יודע מה הוא, ולאומרים שהוא כמו épaule בלשון נרפת שהוא כמו שולמער או אכסעל בלשון אשכנז, לא יתכן כאלן מפני שאינו בצף של יד. ו) צנא בנחל דף ה' ע"א. ז) מולין דף קל"ד ע"ב. ח) אהלות פ"ח מ"ח. והדברים מן ופרק ראשון וכו' עד סוף הענין לא נמלחו כתיב שד"ל. ט) צימ דף מ"ד ע"ב. י) יחזקאל י"ג. י"ח. י"ח) בערך מרפק. י"ג) ונמננת מנחם שנרפס ערך אלל אינו כן אלל פירש אליני ידי שהם פרטי ארזוע למטה. אך גבי יניב גי הרים אל אלל פירש מקום גבוה. י"ג) צימ דף ל"ג ע"א. י"ג) סנהדרין דף ס"ח ע"א. י"ד) שנת דף ל"ב ע"א ועייש בתום דיה מרסקו. טו) ערכין דף י"ט ע"א. ועייש בתום דיה מרפקו. ועוד עיין בספר הישר חולין בדפוס דף ל"ט ע"ג סי' שפ"ז:

ב. ח) כל הענין הזה של התשובה כבר הוא אמור מלה נמלה בספר הישר נדה בדפוס דף י"ח ע"א סימן קמ"ד. וכל הדברים מתחילת הענין מעל הליבון וכו' עד אין צין נדות חסרים כתיב שד"ל. צ) כלומר תלמוד ז' נקיים. ג) נדה דף ס"ו ע"א. ד) מאלן

לפרש אם לא אראה הענין. ושלומך ארוני ינדל נצה ואהבתך בלבים) יתר לא תמוט
ואתה שלום וביתך שלום:

סימן ס. [תשובה] אחרת.

(בענין שומרת יבם שנתקדשה לאחר).

בא ח מעשה לפני ר' ביבמה שמת בעלה ולא ידעה שיש לה יבם והלכה ונתקדשה
לשוק ולא היה יודע המקדש שהיא זוקה ליבם ובעודה ארוסה נודע הדבר
ולא נשאה המקדש. ושאלו את רבנו אי קנסינן למקדש להוציא או לא:

והשיב כי לא מצינו קנס בשומרת יבם שנתקדשה לשוק אלא איב נשאת ונמצאו
הצרות איילוניות³) והיא דיבמות פרק האשה רבהג) הכי פירושו אמר רב
יהודה אמר רב מניין שאין קידושין ביבמה ת"ל לא תהיה אשה המת החוצה לאיש
וד לא תהא בה הויה לוד ושמואל אמר בעניתינו צריכא נט מסקא ליה וכו'. ופסק
תלמודא הלכתא כשמואל אמר רב אשי אם היה יבמה כהן חלוץ לה הכהן ושריא
לה למקדש דהא כהן לא מצי למיהדר לה דהא גרושה היא, וכפינן ליה לכהן לחלוץ
לה ושריא, ומקשי תלמודא איתגורי איתגר איב מצינו הוטא נשכר, והכי פירושו
איתגורי איתגר, וכי בשביל זאח היבמה שהטאה שקדשה עצמה ואסרה עצמה על
הכהן תהיה נשכרת שנכוף את הכהן לחלוץ כדי להתירה לו. אלא ודאי אם היה
יבמה כהן לא נכוף את הכהן לחלוץ אלא מבקשין ממנו כמו שמצינו בשילהי פרק
בית שמאי^ד) שיש שכוסין ויש שמבקשין. הינ מבקשין ממנו לחלוץ אם ירצה, ואו
לא קרינן לשני הוטא נשכר שכעבור חטאו אינו נשכר כלל. דבלא חטאו נמי היה
כונסה בכך הוואיל וזה רוצה, ואם לא ירצה לא יחלוץ והשני לא יכניס. אלא אמר
רב אשי הינ השתא דאיתמר הלכתא כשמואל אם היה יבמה ישראל נתן השני נט
ומותרת ליבם, אעינ דאיכא למיחש שמתא יאמרו חלין וקידש זה וחזר ונדרשה ונמצא
אירך מחזיר נדרשתו^ה). ואנן קי"ל כיון שלא בנה שוב לא יבנה והוא בכרתו^ו). אעפ"י
הותרה לו ולא היישנין בהכי, אלא הותרה לו ליבם לכנס וישאנה אם ירצה. אבל
אם היה יבם רוצה לחלוץ לא קנסינן ליה לשני המקדש למיתב גיטא דאם איהא
דקנסינן ליה הוה לן למיטר^ז) דמוציא בנט ולא כדקאמר נתן לה נט, כדאשכחן נבי
מעוברת^ח) ושאר קנס, ועוד לדירה נמי הוה לן למיקנס ולומר תצא מזה ומה ראמאי
קנסינן ליה לדירה טפי מרודה כמו שמצינו נבי שאר דברים תצא מזה ומה, ועוד
מרישא כי מהדר לאו אקנסא קא מהדר דקאמר אם היה יבמה כהן חלוץ ושריא

עד סוף הענין חסר נכ"י שד"ל. ועיין על הענין הזה עוד דר"ן פ' אעפ"י ונחמדי פ"ק
דשבת. ה) נכ"י שד"ל בחוק מעי במקום נלצני והולות יתר נא תמוט חסרות.

סימן ס. ח) השאלה והתשובה כבר הוצאה בספר הישר על יצמות דלפוס דף ז ע"ג סימן
כ"ג. ועוד בחסר יצמות דף ז"ב ע"ב דיה נתן ונדרשתיא ונחמדי שם ועיין
בחסונות ונימוני לה' אישות ק"י ל"ז וסור ויבי אה"ע ס' ק"ג. ג) גיטין דף פ' ע"א.
ג) יצמות דף ל"ג ע"ג ד) שם דף ק"א ע"ג. ה) כן היא צכ"י וגם דלפוס. ו' ע"ב
מלי עמזר גרושתו איכא הכא. חלולתו הוה ליה נתייב? ועיין בהערה הנאה. ו) עכ"ל
ראה לדעת מהרש"ל גיטין דף פ' ע"ג על רש"י ל"ה זינר לחלוץ שגפלת אסורה ליבם
מעטם אשת אח. ועיין במהרש"ל שם. וזוה יש ליבם חייבתי בהערה ה'. דלכך נקט גרוסתי
משום דעיי השולחין והגירוסין חלולתו נפלה לפני היבם נחסיור אשת אח שהוה נכרת
ז) כלומר בנימלל דרכ אשי. ח) יצמות דף ל"ה ע"ב. ט) גיטין דף פ' ע"א. י) יצמות

ליה אלא דאי לית הכא קנסא אלא כספיה כדפרשית, ולא מצינו קנס בשומרת יבם
 אלא כשנשאת ונמצאו הצרות העריות אילונית רמיחלמא באשה שהלך בעלה וכו'
 כדאיתא בנישין בהוורקט), אבל כוונתה וביש נתקדשה ליבא קנס, ומשנתנו רהאשה
 רבהי) האשה שהלך בנה ובעלה למרינת הים ואמרו לה מת בנך ואחיב מת בעלך
 ואמרו לה וכו' וקתני תצא ולא קתני תצא מזה ומה, האי בערים ראנוסה היא וקתני
 תצא בלא נט רהא ר' עקיבא דאמר אין קידושין תוספין וכו' כדאמרין בנמראי(א),
 אבל האי דנישין לאו אנוסה ראיבעי לה לאמתוני אם תהיה צרתה אילונית אם לאו
 כדאמרין בהאשה רבהי(ב), מאי הוה ליה למיעבר, איבעי לה לאמתוני נבי הכונס את
 יבמתו והלכה לה צרתה וכו', להכי קנסינן לה התם, אבל בשום מקום יותר לא
 ניקנס אלא בשנישאת צרת ערוה ונמצאת אילונית כדאמרין מעמא משום רמיחלמא.
 ונישאת נמי והיא יודעת ודאי שהיא זוקקה לא קנסינן דהיינו זינתה ראמרין בנישין
 דלא קנסינן, ופי' ר"ח והלכות גדולות(ג) שםפרשין בנתקדשה לשוק בהאי דנותן לה
 שני נט והותרה לו שלא יהא הוטא נשכר, ואסורה לו עולמית והלכות גדולות שפירש
 ברח ליבא קנסא, לפי פירושם יש קנס בשומרת יבם שנתקדשה לשוק(ד), לא יפה
 כיוונו דהא קנס דנישאת צרת ערוה ונמצאת אילונית בין ברח בין לא ברח דלא
 אמרין בכרח לא קנסינן אלא בנתקדשה בתוך שלשה טו), הדיכא ראימך איתמר והיבא
 דלא איתמר לא איתמר, רהא בהאשה שהלך בעלה למרינת הים קנסינן ולא מצינו חילוק
 בין ברח ללא ברח אלא כמקומו נבי נתקדשה בתוך שלשה חדשים, והכי נמי אמרין
 נבי קנסות רפסחים בשיליהי כל שעה(ח) עברה ולשה מאי וכו' ואומר התם היבא
 דאיתמר איתמר וכו', והלכות גדולות דמפרשי דמספלינן בין ברח ללא ברח בין שיש
 בנים לאין בנים, מחומרא רנששיהו, דמרמו לאיסור יבמה שנתקדשה, דסבירא להו
 דלא נרעה מקירש בתוך שלשה ולהכי תלו ליה היתרא בכרח, וההיא דמספלינן בין
 בנים ללא בנים רמרמי להו להנשען על אשת איש(י), ובי התם מספלינן בין בנים ללא
 בנים היג הכא, והאי דשני נותן לה נט והותרה לו לא מיירי אלא בארוסין, דאי
 בנשואין היבא קאמר ברישא השתא ראימך הלכהא כשמואל, אפילו לא איתמר נמי
 אלא כרב אם היה יבמה כהן חולץ לה ואינו ביבם דהא זינתה כשניסת וזונה אסורה
 לכהן ואעינן רבותרת לישראל ולא כרב המנונא, מיס זונה היא ואסורה לכהן דהא
 נבעלה לסול לה כדאמרין כאלמנה לכהן גדול כן תשע שנים ויום אחר גר עמוני
 ומצרי וכו', אלא דאי מיירי בארוסין, ואין להוכיח ממה שאמר נותן לה נט שני
 והותרה לו, דאי בנשואין איירי היאך הותרה לו דהא יבמה שזינתה אסורה ליבם
 כרב המנונא(יב) ולית ליה דרב המנונא, ורבינו שלמה זציל פירש כן דהא הלכתא כן
 דלא קיימא לן כוותיה. אלא ודאי אם יש להוכיח, ממה שפירשתי יש להוכיח דלא
 מיירי בנשואין, ותו לא מירי:

דף ל"ז ע"א. יח) ס"ס. יז) ס"ס דף ל"א ע"ג. יג) צהלכות גדולות דפוס וולשא דף
 יע"ז ע"ג נ"ס גלון ודפוס הילדעסיהיימער נ"ל 285 נ"ס רב מר יהודאי גלון והוצא כריף
 ור"ש זינמות ס"ס. יד) הלשון מנוונס. ולפי דעתי ל"ל ואסורה לו עולמית. לפי פירושם
 יש קנס כשזונתה יבם שנתקדשה לשוק, והלכות גדולות שפירש צרח ליבא קנסא לא יפה כיוונו
 וכו'. כלומר וזהלכות גדולות מוסף עוד על פי ר"ח דצרח ליבא קנסא. חזן לא מלמתי
 נח"ג נשני הדפוסים הדברים האלה. טו) יצמות דף ל"ז ע"א. טז) פסחים דף מ"ז ע"א.
 ז) יצמות דף כ"ד ע"ג. יח) כלומר מהא דהותרה ליבם אחר גטו של שני ליבא להוכיח
 דנצחירוסין איירי, דאי בנשואין הלל היתה אסורה ליבם מדרב המנונא, דחזן זה רמיה וליכא
 למימר דרב חשי לית ליה דרב המנונא, דהא צלמח רש"י פירש כן דנשואין איירי ולא חיקטי
 ליה, דלית הלכתא כרב המנונא כדלמתי מערבא קוטס דף י"ח ע"ג:

סימן ס"א. תשובה אחרת.

(בענין חוקת הבתים אי בעי ערות נ' שנים רצופין יום ולילה).

על דין חוקת הבתים שהחוק שמעון בכה סתנה בכית אביו ובלא מחאה נ' שנים רצופות יום ולילה, וכן השיב: קסון מהכיל (ג) דברים שבלבך) על סתרון השמועה אשר על פיה דנים רבותי בין לפיהם בין לפי רבותיהם אשר הדשו וכבשו זה בכה וזה בכה, אך לפי ששתי אשיבם ולפי נרסת הספרים קדמונים מבני שלשים שנה ומעלה של מלכותנו ולפי נרסת רב האי. זאת הנערים יודעתיה) והביאה ליה) כך מסודרת מקורם מעשה, ולעשות סנירון לאירון ברכתי בשערי רב האי בשער מ' ומורה רבא ברוכלין דאע"ג דלא טעין טענינן ליה און דרובלין בימסא לא שכיחי בלילא שכיחי ואינן צריכין אלא לעדות לילות, והעצה של שמועה כך היא, דאמר רב הונא שלש שנים שאמרו שאכלן רצופות אמר רב חמא ומורה רב הונא באחרי דמוכרי באני דבשש שנים מסורות הוה חוקה, דפזוין כמו שביעית) אע"ג דבני מעבר ניהו אלא אפקעתא דמלכא, [ואע"ג דאיכא דלא מוכרי] ט), דלא מצי למישרח לנפורה דרא בכולא באנא [אינן אמר בהכי ניהא לי דעכרא טפי] ט). והני תרי טעמי איתנהו, והכא הוה ליה למיכרו, ומורה רב הונא בהנותא דמחוזא דביומי עברי ובלילא לא עברי, והא דלא קאמר היה משום דאכתי לא סלקי שמעתתא דבתי, וכן נמי מודים חכמים לרי יהודה נבי היה נרי כמות ליה וכו' (ה), דלא קאמר עד דמסיק למילתיה, תנן חוקת הבתים והא בתים בימסא ידעי בלילא לא ידעי ומסתמא חוקתן נ' שנים מסורות דהיינו שש, אע"ג דלא מצינן למימר אפקעתא דמלכא וטעמא דלא מצינא דאינטר וטעמא דהכא עכרא טפי, אלא דלא אשכח סהדי אלא בימסא והוי כמו היכי דלא מוכרי באני וקשיא לרב הונא, אמר אב"י מאן מסהיד אבתי שיבבי ורצופין הוי דרא אמר סהדותא דרצופין איכא טובא, ונס רבא ס"ל כדמפרש ר' זוטרא וכדפרשיש אב"י, דהא חוקת הבתים דומיא דקרקעות שרואין עדים את המחוק יוצא ונכנס מכנים סירות ומוציא סירות מכנים שועלים ומוציא ולא כל שעתא ושעתא, דאטו בכיפה תלו ליה הא נימי בעידנא דנימי אינשי ועיילי בעידנא דעיילי אינשי אלא רבא החסירי) בתירוצו להוציא המקשה מרעתו ולומר שאפילו לכל שעה ושעה יכול למצא עדות רצופין יותר מחוקת קרקעות, ולא לחלוק על אב"י בא דמורה הוא בתירוצו אלא להוסיף על דבריו ולחרץ תירוצא מעליא ולא פליג אדאב"י, כדפרישיש בנדרים (יג)

סימן ס"א. ה) לא נודע שם השו"ל ולפי הגר"ה ומתשובה לל אחד היה כי אם רבים, וכבר רומז על התשובה הזאת הרב צעל העיטור בספרו שער ראשון אות מס ענין מחאה וכן לפירו: ועל ידי היה מעשה במקום של נן הכנסת צדדים שהחוק נז כיה טנים ולא ילא מחוקתו וצלו עדים ואמרו דכל שנה ילא למעפרה שלו פעמים שנה ומכרו עלי נרות ואמרו אינה חוקה ללא נרופין נהו והתמסתי כנגדן וכו' ושאלתי את פי רבינו יעקב והודה לדברי וכו' . כמו שכתוב בתשובה. ג) אולי ל"ל והיזין. ג) כלומר שלא פירשו את דבריהם ככאוי. ד) שמואל א כ"א. ג. ה) כלומר שחפשו בספרים והצילו לו שכן היא הנירסא בכל ספרים קדמונים (ו) כלומר שכן היא הנירסא ששערי רב האי ולפי דעתי ל"ל שזכרם. ז) ז' דף ל"ו ע"א ועיין בתוס' שם ד"ה היג. ומדברי רבינו כלן משמע חל"צ חל"ג. ח) ז' דף ל"ו ע"א ועיין בתוס' שם ד"ה היג. ומדברי רבינו כלן משמע דהא דפסקי חלנה שביעית הוי חוקה היינו דלא יפסקי חלל עכ"פ אינו עולה למנין שני חוקה. ועיין בתוס' פ"ג מה' טוען ונטען ה"ג והשגת הרמב"ד סס. ט) הוללות זהסגור הסרות כצ"י ודפוס וס' ומתקון לחז"ם ע"פ הש"ס. י) כלומר לפי נרסת הספרים ורבינו שאין נוספין דבריו מר זוטרא מורה רב הונא חלל מורה רבא ח"כ היה לו לומר ומורה רב הונא בתנחל דמחוזא קודם לכן. ועיין ז' דף כ"ט ע"פ תוס' ד"ה ומורה. יא) ז' דף ס"א ע"ג. יב) כן הוא כצ"י ודפוס ול"ל לדעתי התכון במקום הסמך. יג) נדרים דף כ"ג

נבי הרוצה שלא יתקיימו נדריו ורכיבו האי בנדה(י) נבי רב יהודה בבנישתא רשף
 איתוב בנהרדעא אמר מר זוטרא אי מעין ואמר לית סהרי ואסהדו בי דדירנא ביה
 תלת שנין ביממא ובלילא מענתיה מענה. ס"י מר זוטרא חברו של רב אשי היה
 בדאמרינן מרימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבישתא למרי בר איסק בבבא מציעא(סו).
 וקאמר אליבא דרבא וביש אליבא דאבבי אי מעין המחזיק ואמר יבאו עדים שאינם
 בקיאיין כמו שיבבי ולא כמו אונרין שיאמרו שראינו יוצא ונכנס בין בימים בין בלילות,
 מקצת מן הימים ומקצת מן הלילות כמו שמירשתי נבי קרקעות רלאו בכיסה תלו ליה,
 מענתיה מענה. ולא שייך למימר ערותן עדות, דלא שייך האי ליטנא שאפילו לא
 היתה חוקה ערותן עדות, ומעולם לא תמצא עדות גרוע בערות חוקה, שאין מעדיין
 בקרקע זו של סלוני היא אלא ראינו שזה דר בה ג' שנים. ומשום האי חוקה מסקינן
 ליה מחוקת אבהתא. ועוד לפי שבלשון(ח) אי מעין התחיל לפרושי ביה בלשנא
 אפקיה. והאי ליטנא איצטרך ליה, רכיון דאיכא לאשבוחי שהרותא רשיבבי או דאמרי
 מיניה ונקיפי אנרא ואי לא נקיפי ישיב להן מחזיק, [ודוקא אי מעין(ח) לית תרי
 סהרי ומיהו אגן לא מענינן ליה ולא סתחינן סה לאלם לאפוקי קרקע מחוקת אבהתא
]כמו לקמן בחוקה שאין עמה מענה לא מוקמינן ליה בידן(יח) ע"י מענה אירבס שטרא
 אי לא מעין איהו. וכן נמי לא מענינן ליה למימר לית שיבבי וליסרהי [או(יע)
 בהני דאונריו מנאי רכיון דאיהו ידע ולא מעין לא מענינן ליה. וגם לא שייך הבא
]פתח ס"ך לאלם(כ) דאין בזה גריעות חוקת בתים מחוקת קרקעות. — ומודה רבא
 ברוכלין המחזירין אע"י דלא מעין מענינן ליה, ס"י דאע"י דלא מעין בין ביממא בין
 בליליא רהא בליליא שכחי ביממא לא שביחי מענינן ליה וכנגן זה פתח ס"ך לאלם,
 ראפילו ע"י שיבבי אינן סוברין לברר חוקתן דביממא לא ידע, ונודיעם אנו אם ע"י
 שיבבי יכולין לברר חוקת לילות די להן רהוי ליה כמו קרקע שקוצרין ומניחין עד
 שעת החריש, אפילו עדים ע"י אונרין מיניה די כיון שע"פ חקנת עזרא מחזירין מענינן
 להו. תדע דלא נקיט חמר נמל ומסן והוה חוקתן [של בתים(כא)] ג' שנים רצופות רכיון
 דבני מעבר ניהו בין ביממא בין בלילא לא בעינן שש מסוורת. ומודה רב הונא
 בחנותא דמתווא רכיון דלא בני מעבר ניהו ביממא וליילא דחוקתן מסוורת ובעי שש
 שנים דלילותא רידהו הו כמו אפקעתא דמלבא. ולא מצינא דאינמר דלעיל ובמה
 מעמי איכא בתלמודא כי הנך דלא מצינא דאינשיר והכי ניחא לי דעברא מפ"י(כז)
 דתרוייהו איתגהו ובהר סני אי איתא אע"י רליתא לאירך ואני בקי בחותמים באגרת(כג)
 כי יש בהם מסולסלים ומתוך שלפולם שינו ס"י רבותינו שאם ידקדקו הלכה כמירושם
 לא יתכוונו דבריהם ומתוך שלפול הוקשו ואם יוספו לשפול ימצאו תשובות חבילות
 חבילות על הכל, ולכלהו אית להו פירכא בר מהאי אע"י דליכא פילסלין(כד). ורגלים

ע"ז ועיין תוס' יטנים סס ד"ח רנא אגרי. יד) נדה דף י"ג ע"א ועיין תשובות הגאונים
 שערי תשובה סימן ע"א. (פו) ג"מ דף כ"ג ע"ב. (סח) לפי שכלשון תיקון רלז"ס נמקום
 דלי כלשון ככ"י ולפוס. (יז) המלות נהסגר ע"פ תיקון רלז"ס. יח) תיקון רלז"ס ועיין
 ב"צ דף ע"א. יט) תיקון רלז"ס. כ) גם זה כן. (כא) ג"כ. כב) מרי מעמי נט"ס סס.
 כג) כלומר נאגרת השאלה אשר עליה מעיז רכיבו ולפי הגמלה היה ר' משלם בן נתן ומלון
 נחותמים, כי כן כתב עליו כמה פעמים כמעט אוח נאות לעיל. (כד) ל"ל שרומז נזה על מגילה
 דף ז' ע"א דקאמר הסם לכולהו אית להו פירכא כד מדעמוחול ועלה קאמר רכינא היינו דאמרי
 אינשי טנא חדא פילפלא מריפתא מנני מלא קרי. ונענותותו רונה רכיבו לומר שגם כאן
 לכולהו אית לחו פירכא כד מהאי דרכיבו אע"י דליכא פילפלא מריפתא וחלוי נר"ך לחיות
 פילפלא נמקום פילפלין:

לדבר שקודם מעשה אמרתיה, כי לרואים אנרת זאת הראיתי פתרון שהוסיפו לפני ולא הזכירו השערים בהם ועל פניהם לא אכזב. ומאן דגרים מודה מר זוטרא משתבש ולא שייך מודה רבא באי טעין אלא במאי דאנן טענינן ליה ומסמעינן נמי ימים. ולא מודה רב הונא אלא במספורות, ואם הסברות דחוקות שבקוה לתלמודא ראייהו רחיק ומקרב להו. ואז תמצא חזקת הבתים ברוב ענינים ובי אורחא דמילתא כמו חזקת הקרקעות והבורות והשיחין והמערות ובית הברים דלא כל שעתא עייל לבי דפא ומנירסת רבינו האי דגרים ומודה רבא שמעינן דרבא מודה לאכיי ומר זוטרא אליבא דרבא אמר וכן ברוב ספרים. ואם יש לשמעון חזקת שיכבי חזקתו חזקה אי נמי סהרי דאגרי מיניה כדפרשישית:

סימן ס"ב. תשובה אחרת.

(בענין ערב שלא בשעת מתן מעות ושחקדים ופרע).

ואני שלשת החיצים צדה אורה(ה). כאשר התחילו מקפניס(ג) מן הצד(ג). ברוב ענותם שלחוד(ד) אלי על שתוכע ראובן משמעון מ' דיגרים שפרע ללוי בשביל ערבות שהכניסו שמעון, ושמעון משיב שפסוטי מילי הוה, ונראה מתוך דבריו שרוצה שמעון לשעון שלא היה קנין(ה), אמנם אין צריכין קנין אם פשרה היה דהוה כשעת מתן מעות הואיל והחזיר לו לוי שמר מ' ליטריין(ו) על יד ערבות ראובן, ואם משום שפשרה צריכה קנין, מימ אסילו לא הקנה ובטלה פשרה, כשיעור מ' דיגריין לא נמסר שמעון מתביעת לוי דהא אישתבועי(ז) בעי ליה ללוי ולנבי מ' דיגריין עדיף [דהא] קנין נמור יש שהרי קבל ראובן(ח). ומה שאמר בלעז ליקח ביד פרגנרא אנמיין(ט), והו לשון מעריב דלשון ערבות אינו מהנך דנאמרין בלשון הקדש אלא בכל לשון, ואיני רואה בכל דברי שמעון שמעון על הקנין ולא מערער על הפשרה אלא שמועין שלאחר ההתראה אמר לו להתערב ואינו כופר שלא היה מחמת פשרה, ומתוך שתיקתו דומה שמחמת פשרה היה, אך לא במקום הביד אלא מרוחק ההתראה, ואיכ מה בכך דמיס מחמת פשרת הדין היה, ונהי שיש עדיין בידו של לוי אונותיו וכחותיו, כנגד המ' דיגריין מיהת פשוור וקניו ופשוור שמעון מתביעת השטר בשוה מ' דיגריין שקבל לוי מן הערב. ומה שהקדים ראובן לפרוע מרם יתבענו לוי לשמעון לביד כדאמרין יפרע מן הלזה תחילה גם כזה לא הפסיד ראובן אלא ילך לו שמעון אצל לוי ויעמידנו בדין להשיב לו מה שקבל מראובן, ראעינ דסליקו למאן דאחתיה למלוה לנכסי רערב מקמיה דליחבעינהו ללוהי(י) מטעם דנתבעין מן הלזה תחילה ונכסיו הם ערבים בו, מימ חוזר ופרעם הלזה אלא שאותה שומא הדרה ואפילו מכרה, ואין כאן סלוקי דינא, ואפילו למאן דמפרש סלוקי דינא, סלוקי דינא איכא אפסודה ערבא

סימן ס"ב. (א) שמואל א' כ' ויגל טכונת רבינו נכלן אורה נלסון הורחא ושלמט חמנים
הס נלטה דיינים שהעביכו שלחמס אל רבינו. (ב) מקטנים תיקון רלז'ם צמקוס
מיסנס נכ"י ודפוס. (ג) עיין מנהדרין דף ג"ב ע"א. (ד) נרוב ענותם שלחו תיקון רלז'ם
צמקוס נרוס ענותם נכ"י ודפוס. (ה) עיין ג"ב דף קע"ג ע"ב חוס' דיה חסורי. (ו) ליטריין
הן יותר מדיגריין ואולי ג"ל דיגריין, ואפשר שזאת היחה הפשטה, שהסיב לו טער על מ' ליטריין
חמת הערבות על מ' דיגריין (ז) כן הוא נדפוס אצל נכ"י אשכנזי. (ח) כן הוא נכ"י
וגם נדפוס וז"ע מ"ה קבל רלז'ון? ואפשר טכונתו על השטר שקבל רלז'ון על יד ערבותו נעד
שמעון. ואולי ג"ל שמעון וכונתו על אותו השטר שקבל כדלעיל (ט) פכדלס אנמיין = prendre
main en. שזו לשון ליקח ניד. (י) ג"ב דף קע"ד ע"א. (יא) ועיין נדמנ'ס ה' מלוה ולנה
פכ"ו ה'ו וסגנת הרלז'ד' טס כי נחלקו נזס ועיין נהרס הנגיד טס ונעור מינ סיון ק"ל.

ג. (בענין או לרבות).

[והא] רמביעא [לך] בריש אותו ואת בנו לא מרדך נבי או לרבות את הכלאים (ט)
ואו לרבות או למעט הוא ובמרוכה (ז) מרדך ליה, לא קשיא דמאי דלא מריש
הנא מריש התם, וכן ברוב מקומות בחלמוד:

ד. (בענין ישלם מדעתו משמע).

וששאלת (בהזרוע והלחיים) דנסי' תני תנא ישלם ואת אמרת מרת חסידות שנו
כאן, וקשיא לך דכריש בבא קמא (ז) אמרינן ישלם מדעתו משמע דמי
כתיב ישולם. יכולני לשנויי לך שכן אנו גורסין תנא תני ישלם דברי ר' אליעזר
וסכלל דרבנן סברי לא ישלם ואת אמרת מרת חסידות שנו כאן, דאי אמרת הכי היכי
מצית לסייר דרבנן אמרת חסידות פליגי. ועוד מריוקא דר' אליעזר לא תמרוד אלא
מעיקר מילתייהו דרבנן דאמרי עני היה וכו', מעמא דעני היה וכו' דהא ודאי דינא
משמע, אלא שינוייה דחיקא לא משנינא לך. וכי הך מילתא חשבינן לה מעותא
לדמויניהו, דישלם דהנא חייב תשלומין וישלם דבבא קמא נמי חייב תשלומין, אלא
אף בלא ביד משמע שישלם מיטב החוב המוטל עליו וליתא לישנויא דשני רבהג)
מדעתו בלא ביד טובין, בעיכ עיי ביד מיטב, וליתא דישלם משמע אפילו מדעתו
ישלם חוב המוטל עליו וישלם מיטב (ז):

ה. (בענין מיטב אין מדי אחרונא לא).

ואשר שאלת על הא דאביי בתחילה ב"ק (ט) רמי ליה אביי לרבה מיטב אין מדי
אחרונא לא וקשיא לך הא דאביי נוסא בהכונס צאן לדיר (ז) מוקי ליה לקרא
אליבא דר' ישמעאל דאכלה חזי להיות נידון במשווייר, שזו אינה קשיא, דאביי סבר
בכולא תלמודא דאית לנוקין בעיריה, [וכן] משניות ונמרות כמה וכן ר' יוסי הגלילי
וכיע דמיטב טובא כתיבי, והלכה כר' עקיבא ומתניתין הגוזקין שמיין להן בעדיהן)
מוקי בעדיית רמוק דתניא הכי כר' עקיבא, ומילתא דר' ישמעאל מפרש לה לנידון
במשווייר שבו כדאיתא בהכונס, אבל עדיפא מינה היה לך לאקשוויי מראביי נוסא
ברי' הגוזקין שמיין להן בעדיית מפרש התם בריש פירקא אמר אביי לר' ישמעאל
דאמר בדאורייתא ברניוק שיימינן קמיל מפני חיקון תעולם ברמדיק שיימינן, ומבונס
צאן לדיר מוקי לר' ישמעאל לנידון במשווייר שבו, אבל אני רגיל לתרין עלה דההיא
דהכונס, כיון דאיסלני תנאי היכי שיימינן שימת התלמוד היא דר' ישמעאל סבר כר'
יוסי הגלילי דאמר נידון במשווייר שבו, ומי' תשלומין ממיטב דניוק, ואם בא לשלם
קרקע נידון לפי שווי המשווייר, אבל מדברי ר' עקיבא שלא מי' כלום אלא תלה
בעדיית רמוק לא מצי למידק כמאן מכולהו דהכונס סברא ליה (ז), וזוה הפעם אמרינן
דלכהי דחיק ר' ישמעאל לשנוייה קרא משמיה דקרא דמשמע דהאיך דקא משלם (ט).

ג. (ט) מונין דף ע"ב ועיין נחום ד"ה או לרבות. (ז) ז"ק דף ע"ב ע"ב.

ד. (ח) מונין דף ק"ל ע"ב, ועיין נחום ד"ה חנא מני טעניא סס נסס ר"ח הך שינוייה
שאלת עליו ר"ה כחן סהוא שינוייה דחיקא. (ז) ז"ק דף ז' ע"א, ועיין תוס' סס ד"ה
ישלם. (ג) נס"ס שלנו רכ"ה ולפי הנדלח כ"ל. (ד) ונלחא שלחן כיון רש"י סס ד"ה מדעתו
מפירם דלא אפריחוס ללעוק עליו זכ"ד עי"ם:

ה. (ט) ז"ק דף ז' ע"א. (ז) סס דף כ"ט ע"א ועי"ם נחום ד"ה ונל. (ג) גיטין דף
מ"ח ע"ב ועי"ם נחום ד"ה אמר לני. (.) אמנם נחום סס אמרו דלדלחא מדכ"י ר'
עקיבא נעמט דנחמי פליגי. (ט) כלומר כר' עקיבא:

דקאמר אהני ניש ואהני קרא משום דמשמע ליה תרתן, חדא בדניוק שיימינן ואידך במשווייר לניוק שיימינן, דמשום נורה שוה שלמד מרבנותיו לא נמורה היא דכל מקום שאנו אומרינן נאמרה למעלה ונאמרה למטה אינה נורה שוה, נמורה אלא כמו נלמוד סתים מן המפורש ועוד רבות בתלמוד. דהרע דתרתו שמעת מינה אביי לרי ישמעאל דקאמר לא תימא כדרב אידו דאמר כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות וכו' ולא אמר לא תימא כדרב אחא בר יעקב דאמר בדניוק ומיזק פליגי דהא אביי ידע לה דמוכח בריש ספקא דהניוקין אלא להכי נקיט דרב אידא דההוא טעמא נמי טצי למהוי בשומא דכיצד שמיין כהדי פלוגתא דעידית דמיזק וניוק, אלא דלא אסתברא ליה שומא דקרא דרי ישמעאל אלא למשווייר שכו ולא כרב אידו משום פירכא דהמציא מחברו דסרכינין עליה דרב אידו . . .

1. (בענין תן כוכו).

אשר שאלת דאמר ר' יוחנן בפי' דנישין א) התוספ לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה ואית משנתנו כל האומר תן כאומר וכי דמי וקשיא לך הא דאמר ר'י בשלהי שנים אהויין ב) המנביה מציאה לחברו קנה חברו ואית משנתנו דאמר תנה לי ולא אמר זכה לי אלמא תן לאו נוכח. — שאלה זו דומה להאי דישלם לעיל ב) שהיא דרך חיצונה, דאפילו לא פירש ר' יוחנן דומה הוא דהאי לשון זכה, והנדרברים יחד יודעים הם אם אומרים משום זכה אם לאו, דבעל כורחך שליח להלכה לא שוויה אי ממילא יזכה בו כרב הונא אי לשין זכיה כרי יוחנן ד). אבל גבי מציאה תנה לי משמע באדם שאומר לחברו תן לי אותו חפץ, ואפילו אמר זכה לי אם לא יתמצה המנביה מה יועיל, וראיה לי מסיפא דספקא דנישין א) האומר תנו נט לאשתי דההוא עיכ לאו זכה הוא, אלא שאין כל הלשונות שוות דיש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן. ונירסא של טעות כתבת שכתבת תנוו) דההיא משנה תן נט לזוכה ולזכות לה קאמר וסיפא דפירקין תנו נט לשון רבים, ולא גרסינן זה דהא תנו לעדים קאמר לכתוב וליתין). — והיז הוה לך למימר מרגינתא ודרשת חספא, דהא ר' יוחנן אית ליה התוספ לבעיה במקום שחב לאחרים לא קנה בריש נישין ופי' דבכא מצינא א) מפרש טעמא דהמנביה מציאה. לחברו לא קנה משום דהוה ליה תוספ לבעל חוב במקום שחב לאחרים ועלה פליגי ר' יוחנן ואמר המנביה מציאה לחברו קנה חברו

1. א) גיטין דף י"א ע"ב ועייש בחוס' דיה כל האומר. ב) גיט' דף יוד ע"א ועייש בחוס' ד"ה ולא אמר. ג) לגייל אות ד'. וכונתו כי שם וכמו כן כלן רק למלאה עין סוכרים הדברים חס דק דרך חילונה, אמנם אם תעמוד על תוכן הדבר אז תמצא שאין כלן סתירה. דאף בלא פירושו של ר"י היה נראה לנו דהאי תן דמשנתנו לשון זכה הוא. ד) ראי' חיקן נספחו או מנילא וכי' או כרי' וכו' במקום אי . . . אי כרי' ודופוס. אמנם אין לריך להגיה. כי כן כונת רבנו כיון שדעתו של האלון לשכרו א"כ אין סהדי שטודלי ניחא ליה לבעל שיסיה משומר נמוקס האפטר ובע"כ לא יהיה נקטן לוגר שהוא דוקא שליח לסולכה אם יוכל לזכות לענד מנילא רבב הונא או ע"י תן כוכי וכרי'. וכן פירש נישין יוסף גיט' שם חידולו של חוס' שם ושחונא גיטין שם גיט' ר"ת דדעת אחרת מקנה אותו ולזה הוסיף נישין יוסף לנצל אכן ארדיין לדעתיה, כיון שנגלה דעתו שרולה לשחרר ענדו ניחא ליה לריקני ליה מהשתחא ובע"כ דאמר תנו כאומר זכו דמי, אבל הכא מנביה גופיה מיימד אחר תנה לי אמר לי ולא נכלתיה על דעת לזכות נה לעמך אלל על דעת ליסנה לך כמו שאמרת ועבסיו איני רולה ליתן עכ"ל. ומה חלפה שדברי ר"ת בחוס' שם והדרי' בחסונה כלן לדבר אחר נחטבו. ה) גיטין דף י"ג ע"א. ו) כלומר נמשנה גיטין דף י"א ע"ב ועייש שכן גייסח סריי' שם. ז) ועיין על זה עוד חוס' גיטין דף י"ג ע"א ד"ה האומר וגיט' דף קל"א ע"ב ד"ה חטו. ח) עיין חוס' גיטין דף י"א ע"ב ד"ה החופס וגיט' דף י" ע"א ד"ה

והיה תוסס לכעיה כמקום שחב לאחרים, וייל דסבר ר"י היכא דאיכא למימר מינו דוכי לנפשיה וכי נמי להבריה אמרין תוסס לכעיה ואפילו חב לאחרים קנה כמו מלוה התוסס למלוה אחרט) כמו מציאה, אבל גבי חן נס לאשתי ושטר שחרור לעברי מודה ר' יוחנן דלא קנה:

ז. (בענין כלי זכוכית דכי נשברו יש להן תקנה).

והא דקשיא לך כיון דרב אשי אית ליה בעיזא) דכיון דכי נשברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמי גבי כלי זכוכית, מאי שנא דקאמר כיציאת השבת ז) לעולם לכלי הרם דמי [ודקא קשיא לך לא ליטמי מנבן הואיל ונראה תוכו כבורן], לוקמיה בטעמי כראוקמיה ההם תלמודא ג) לשפויניהו מנבן מהאי טעמא. — הא ליתא דגבי שומאה ניהא ליה לאוקמיה בטעמא דריל ל) דאמר הואיל ותחילת כרייתו מן החול ככלי חרס דמי ולהעמיד תחילת שומאתן בנקבו והסיף לתוכן אבר ושומאת גבן ספני שנראה תוכו ככרו מלאוקמינהו ככלי מתכות על ידי נשברו יש להן תקנה שאין זה גורם שומאה בכל מקום אלא לשומאה ישנה, אבל תחילת שומאה [היא מסני] שתחילת כרייתה מן החול דומה לכלי חרס שהוא מן החולס). תדע דמשום קישיות שומאת גבן אוקמה בהכי ואעיג דלא דמי, כי מה ענין כלי אדמה אעיפ שיש להם תקנה לנזור עליהן שומאה אלא אפי' כי משני הכי הואיל וכי נשברו סמיך על כריית חול עיי התכה כמו חרס עיי שריפת ככשונות, אבל לענין טכילת כלים חדשים כלי מתכות הניתוכות אמרין בשרשה, וזכוכית ניתוך הוא שתחילתו, ואפילו כסופו לאחר שהוא זכוכית הוא כמתכות הניתוך לאחר שהוא ברזל או נחשת או ברזל או עופרת והלכך נקט תקנה שבירתו ולא תקנת תחילתו:

ח. (בריית ברירת).

דיני ברירה לשון ארוך והנה אחכם ובסקוסא) שתמצא עולא ורב חד מוקי למעמיה משום בקיעה וחד משום ברירה וחד מתני להו וזין, אמוראי נינהו והכל פרשתי לסי דעתך, וקשיא דרב אושעיא ורב אושעיא בפסחים מכאן ולהבא בשילהי ביצה ובמשתתמין ובפרק הדר עם הנכרי:

ט. (בענין לצרבו ולצרבה באכירה).

ואשר שאלת מיס מייתי באלו מציאותא) הא לא דמיא אלא להא שכן עליה עוף כשרה, משום דמינה שמעינן דברעת מנהג עולם תלוי, דלא ניהא לאיניש שישכון עליה עוף, וכן נמי הסכנים פרה לפסס החם קשה לו כשרשה, אבל עלה עליה וכו' אעיג דלא ניהא ליה להאי דמפסיד פרה כיון דניחואת דאיניש הוא בשאר סרות הינ ספול ז). — ומתניתא ג) שהכניסה לרבקה גבי עגלה ליתא דכ"ד) פרה

א"ר יוחנן. ט) ועיין גנימוקי יוסף ז"מ שם שהוכיח כן מנכרל דנפסיה אלינא דל"ת :

ז. א) עיז דף ע"ה ע"ל. ב) שנת דף ט"ז ע"ז. ג) שם ע"ל. ד) שם דף ט"ו ע"ז. ה) כלומר ולכך לא נראה לו לרב אשי לומר שטומאת גבן שהיא תחילת טומאה תהא מטעם דאם נשברו יש להם תקנה:

ח. א) חולי ז"ל ונמקומו. ורואו צוה על מה שכתב ר"ת נספר הישר על מסכת עדוין דף ל"ו ע"ג, והוא נלפס דף כ"ה ע"ד סימן דמ"א. ועיי"ש כי שם דבר דנינו דלויכות על כל הענינים שרואו עליהן כאן. ומה נראה שכבר כתב ר"ת את ספרו נמהדולא קמא בימי דצינו שמואל ובעוד אחיו חי:

ט. א) צנא מליעא דף ל' ע"ה ועיי"ש בתוס' דיה צעניל. ב) ועיי"ל בתוס' דיה א"ף. ג) תיקון דלזיס צמקוס לינע צכ"י דעוס. ד) דגבי כלי צמקוס גבי צכ"י דעוס.

מתניתא בתוספתא (ספריה) ושכן עליה עוף משנה היא במסכת ספרי. וקרא דענלה דנקים רילסי עול עול מהדרי בסופה. ואני פרשתיה כבר פירוש אריך וישנו במקומכת):

י. (בענין ברכות עובר לעשייתו).

ששאלת מאי ראייה מדרב יהודה לרב ספי משמיה רבא (ועוד הא לא היו בדור אחר ורב יהודה קדים טובא, האיך יענה ראשון על האחרון, בזה צדקת דקדים ליה, רביום שמת רב יהודה נולד רבא נ), ומשום דקדים ליה מביא ראייה מסנו, ואלו אמרו רב פסא ורב ספי משמיה רבא מברכין על המצוות עובר לעשייתו ועל ביעור מברכין וחד אמר לבער, או לא היה צריך להביא ראייה, אך הם נחלקו בלבער ועל ביעור ומתוך דבריהם למרנו שצריך להקדים ברכה למעשה טנא לן, כלומר שמעו משום מקום או משום תנא, ומפרש אין מתרי קראי שמיע לן ורב יהודה משמיה רבא) ותנא נמי הכי:

יא. (בענין שלש נמסיות).

גם כאשר שאלת בחגיגה ג' נ' נמסיות בחל והוקשית מה הוצרכו לאמצעית שלמה, עד שאתה שואלני מה הוצרכו שלמה, היה לך להקשות האיך עלתה מבילה בשתי החיצונות, דהא אמרינן (ג) הניצוק והקספרם ומשקה פוסח אינו חיבור לא לפוספא ולא לפרה, ושהרה היינו עירוב מקוואות. אלא אותה שאתה שואל עליה למה הוצרכה היא הנותנת כח לעשות חיל, רקספרם לא הוה חיבור אלא איב אתי סמי סאה ומשקה שהורה, וחדלית היינו קספרם, רמי מקוה אין מטהרין בווחלין, ואסד) מחברין בווחלין כשבוה עשרים ובוה עשרים וחדלית מחברתן ובלבר שלא יסבול בחדלית נוסא, ובשתי נמסיות ראבועים ועשרים רי, אלא שלש נקט משום עליונה ותחתונה, תרע דבסיסא דהך מתניתא) קתני וחכמים אומרים אין מסבילין אלא בשל ארבעים, ומה שפירש רבינו זקנו בעיון) נבי קספרם בוה ארבעים ובוה עשרים וקספרם מחברין לסוס חורסיה לא עיין בה, רהוי ליה לפרושי בוה עשרים ובוה עשרים, ואם באנו להעמיד דבריו ולומר דברבנן) פריש לא יתכן, חדא דאינה נזכרת בתלמוד ואע"פ שראויה היא למה שפרשתי לא הוה ליה לפרושי עלה אלא איב מוכירה, ועוד דהך מתניתא דהניצוק והקספרם בעל כרחיך מוקמינן כרי יהודה בנישין) ומרייק לה מסופח על מנת להמסיה חיבור, וניצוק) נמי מסרישנא בתרי נוונא ניצוק אינו חיבור למקוה שכל עומת שבא כן ילך, אבל אם סוף המקוה להתמלאות עיי ניצוק

ה) חוספתא דפרס פ"א. ועיין בתוס' סס ד"ה הכניסה לנקה. (ו) פירש פ"ב נ"ד. (ז) סוטה דף מ"ו ע"א. ועיין בתוס' נ"ב סס ד"ה אף. ח) והוא נספר הישר על נ"ב ונדפס דף מ"ו ע"ד סימן ח"א:

י. ח) ספחים דף ז' ע"ב. (ג) קידושין דף ע"ב ע"ב. (ג) נ"ב סלנו ליחא נמסיה דשאל. יא. ח) סנינה דף י"ט ע"א ועייש ע"ב בתוס' ד"ה בתחומה. (ג) ניטין דף ס"ז ע"א ועיי' ס בתוס' ד"ה הכינוק. (ג) עייש נכשי ד"ה אינו מיצר. וכונת ר"ח נזה לתניא מדעת הכי' בתוס' שם שאלו הוא לענין השקה. (ד) כ"ל נמקום ונס נכיי ודפוס. ה) חוספתא מקוואות סינ. (ו) ע"ז דף ע"ב ע"א רש"י ד"ה ולא למכה. אמנם צניטין דף ס"ז ע"א פירש רש"י שני מקוואות שאין נאחד מהם ארבעים סאה. (ז) כן הוא נכ"י וכונתו שרש"י פירש אליבא דחכמים בתוספתא דאמרו אין מסבילין לא נעליונה ולא בתחומה אלא נאמנעיה על ארבעים סאה. ואלבא דחכמים פירש רש"י חיי דליוק וקספרם אינו מיצר. אמנם נדפוס ליחא נברבנין ונמקומו חיקן לח"ס דעדנן. ח) סס. ט) עיין בתוס' ניטין סס ועיין

עד ארבעים סאה כנון רגליו של ראשון נונעית במקוה וסופה להתמלאות הוי חיבור
 דכולה כרי יהודה כדאמרינן בכל הנטי' תניינא. — ואשר אמרת דשני רגליו במים
 שיכול להחזיק היינו גוד אסיקיה) זה ליתא דהחוק דרבנן ונוד אסיק דאורייתא להעלות
 מטומאה לטהרה ואפילו להחוקק לא הוה עוריהו רגליו במים גוד אסיק אלא הכי תקון
 רבנן החוקק לרי יהודה. על החרשים אנו בושים אלא שאתה מנלל עלינו אחרים.
 ומה ששאל רי יוחנן מהו להטביל בראשו מהטין אפילו בשחת מרביעית שאלוהו
 דמשקה טופס ע"מ להטפיח והוי באלו הוא מקוה שלם ומרודד כאן דסופו להתמלאות
 כדפרישית לעיל. וסוגיא דתלמודא בלישנא יב) דמחלוקת מטומאה לטהרה אבל במעלות
 דרבנן לרבוי הכל השני טהור:

י"ב. (בענין אחת ארוכה ואחת קצרה).

ששאלת לשרש לך אחת ארוכה ואחת קצרה ה) שאין הדברים לכך ג). הכי פירושא
 ארוכה וקצרה דתיקנו רבנן השכיבנו לנאולה אריכתא ג) וקיצורה שלא
 להפסיק יותר מדאי ד). ואנב הכי תנו מקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך ומפרישין
 לה הכי מקום שאמרו לקבוע בקיצור אבל לפי שעה כנון חולה בברכת חולים אומרה
 וכן צרכי צבור כנון וזכרנו ולא צרכי יחיד אומרה ה). אבל לקבוע לא דרמי כשתי
 תורות וחוכא ואיטלולא מילי רבנן לפני עם הארץ. — לחתום אינו רשאי שלא לחתום.
 ולא נקט לסתוח אינו רשאי שלא לסתוח חרא כי רובלא לא ליחשב וליזיל ועוד עיקר
 תתימה הכל הולך אחר החיתום. וחותם לכל הברכות לך ולכל ישראל שלום:

סימן ס"ד. תשובת רבינו יעקב זצ"ל להרב ר' אפרים מרגנשבורג א).

מדרתי בראשונה, ויותר באחרונה, כי הקרה יי אלהי יעקב לפני בחסרו העמיד
 אדני, המעיר בעלי מדני ובעיני היה ננאי, לתת מתן ופנאי על לא צריכות
 לפני ועל כתוב בכתבך יודעים לבי ולכך, ילדות היתה כך, ואם לכך הוא בקרבך,
 על לבי מה סיבך ויש ממשנ) שאל לרבך, העומד בישיבך, או אלי ואשיבך, אך מיום
 דעתך, מודה ג) לא שמעתך:

נספר הישר על חגיגה דפוס דף ל"ד ע"א סימן סכ"ו. י) ליל המניא גע. יא) דברי
 רבינו הלן פתומים קתא, ונלכא שרומז על דעת רש"ס טכונד דהך דרייתא חגיגה דף י"ט ע"א
 עודה רגלו אחת נמים הוחק לרבר קל וכו' הוא משום גוד אסיק. וע"ז אמר ר"ת שחילו אלף
 מטעם חקנה. הגוד אסיק למאן דס"ל הוא לאורייתא. יב) זה כליכא דאמרי סם:

י"ב. א) נככות דף י"א ע"א. ג) שאין הדברים לכך, כן הוא דפוסם וגם נכ"י. וחולי ליל
 שאין הדברים מוכינים לך. ג) נככות דף ט' ע"ב מימלא דרב אשי. ד) מזה נראה
 דדעת ר"ת אלוכה היא אחת וחמונה וקלרה ששכיבנו זה דעת רש"י סוגלח בתוס' נככות
 דף י"א ע"א דים אחת. ועיי"ש פירוש ר"ת מולק על זה. ה) ועיין חסונת רבינו האי נשערי
 חסונה סימן קכ"א ומג' אשרי נככות פ"א סימן י"ב:

סימן ס"ד. א) הוא ר' אפרים בן יעקב. ועל רבינו אפרים הלוי העירו ספר יוספין ואמרו
 בעל קרא הדכות מהיה תלמידו של רי"ף. אך זה אי אפשר שהרי רי"ף נפטר שנת
 תתס"ו ור' אפרים נפטר שנת תתקל"ה כאשר העיד ספר היוחסין. ועיין מה שכתב בעל סם
 הגדולים ערך רבינו אפרים תלמיד רי"ף. שהניא סם ג"כ תקלה וכן המרוזים האלה. ג) כלומר
 סם יע מעט דנכריך סלל לכך. ג) כן הוא נשם הגדולים סם וכלל נמקום מורה נכ"י ודמוס.

א. (בענין עד זומם)

עד זומם למפרע (. . . הקשיתוך) משניות שלמות לפי פירוש רבותי ופירשתי לך דאחד קאי וכן בספרים קדמונים דסלהו (בגלגולותא ודעמוך) זומם והיינו דקתני זומם ולא זוממין. ודאסרירו בי תרי בחד ולא גרסינן ותרי בחד. ואם קצרת, שאל לאשר פירשוהו בשמי, אולי שניתה). ועל שאילות ראשונים בא ואראך מעמן ואטעימך ממשן:

ב. (בענין המפקיד אצל חברו בשטר).

וההיא דרבא אדרבא (ה) הוקשו פריה בבבא בתרא ולא פירשו כל צרכו והכי פירושו צריך להחזיר לו בעדים (ג) להפטר בשבועה ונאמן לומר החזרתי בשבועה, והרא היא ודוק ותשכח לישני (ג) דלא משתמיש למיטר נאמן ואינו נאמן צריך ואינו צריך. אלא צריך ונאמן. וכן ממשן וטעמן, וכן נמצא בשמי מסורשד) וניכר רשומן:

ג. (בענין נסכא דרי אבא).

הדיא דנסכא דרי אבא (א) פירשה ריה בשבועות ואני פרשתיה בסוף שבועות (ג) ותמצאנה בעולים מכאן לשם:

ד. (בענין וכולהו כי שדית בור ביניהו).

כי שדית בור ביניהו (א) . . . כל הכתובות להלכותיהן עי"ם רבותיהן תמצא לפי פי' רבותי ואני פירשתי לך ועודי מהויק כס. קרן כוונתה להויק למאן דאית ליה שלנא ניוקא ממונא (ג) והיינו למיד קרן עדישא. ולמיד שלנא נוקא קנסא אי לא כתיבא יוה פסרינן ליה דלא מסתבר רמיהייב, דאעינ דבהיבא אמרינן קנסא הוא, ולא רמיא להנך דהנך מועדין מתחלתן ודינא דליהייבן. וסברא היא דמועדין מתחלתן ולא משום יעידתא דתלתא וימני דקרא, דהא לא כתיבא אלא (ג) אתיא מדינא דשן ויש הנאה להויקה, רגל הויקה מצוי שפי ואדם בר דעת (ד) . לבייש שאמילו אם לא נתכוין לבייש אעינ דנתכוין רק להויק במתכווין לבייש [דמי] גם דעת אמרינן הכי אבל הנך

א. (א) זיק דף ע"ג ע"א ועיי"ם בתוס' ד"ה דלספידו וסנהדרין דף כ"ז ע"א ועיי"ם בתוס' ד"ה דלספידו. ועוד עיין בספר הישר על ז"ק בדפוס דף מ"ד ע"ג סימן תל"ז ובש"ס נקבלת זיק דף ע"ג ע"א. ועוד עיין בספר רמב"ן דף ל"י ע"ג סימן ת"א. (ג) כלומר כמנתי ד' קושיות והקושיות לא החכרו כלן והניחין רי"ת לקתן כפי' ס"ו. (ג) כלומר שהוא מורה על סד, לא דספדינהו כמו בספרים שלנו שהוא מורה על שנים. (ד) כליל לדעתי במקום וטעמו ככ"י וטעמיה בדפוס. (ה) כליל במקום שנית ככ"י. ובדפוס שנות ורמזים תיקן שכתא.

(א) נצח נחרא דף ע"ז ע"ב קאמר רבא הלכתא נצבע ונזבה ממלה דס"ל כרז סקדא סס המפקיד אלל סברו נשטר ואמר לו המזכירו נאמן, ובשנעות דף מ"ה ע"ג קאמר הש"ם גל רמי נכ סמח ורנא דמכוויכו ס"ל נשטר שלניך לסמוכי לו נעדיס. ועיין בתוס' ז"ב סס י"ה סוף סוף וד"ה אמר רבא ובשנעות סס ד"ה נשטר. (ג) כליל במקום נשטר ככ"י ודפוס. (ד) כמו דוק לישני ושכתא. ואולי כליל. וכונתו כשתדוק בלישני ממנה דלא פליגי, דלא קאמר ססי מקומות נאמן ואינו נאמן או לריך ואינו לריך, אלל נצח נחרא חישא נאמן ובשנעות חישא לריך. (ד) בספר הישר על נצח נחרא בדפוס דף כ"א ע"א סימן ת"א.

(א) שנעות דף מ"ז ע"א. (ג) עיי"ם בתוס' ד"ה מותך שהניח את פירוש ר"ת בספר הישר ועיין בספר הישר על שנעות סס בדפוס דף כ"ד ע"א סימן תפ"ב.

(א) נצח קמח דף ה' ע"א. ועיי"ם בתוס' ד"ה סק מועדין. (ג) סס דף ט"ו ע"א. (ג) לפי דעתי ל"ל ולא במקום אלל. (ד) כלומר עשוס הכי הן מועדין. וכל הדברים מכלן בללא סמוי"ם ונלמי סמך עלו דסס קמחוי"ם ע"י טעות סופרים בספר ישר. ול"ן ניד

אין דעת לבייש ונתכווין להיוק דידהו לא רמי לאדם, והיינו דאמרינן לעיל לא ראי אדם בדי דברים כראי השור שחכר בושתו). אלמלא לא כתיב שור [לא הוה יליף מיניה]. ולא ראי השור שמשלם כוסר כראי אדם בתרווייהו קטלא כתיבי ו(שור) אלמלא ניוקין כתיבי ודאדם לא כתיבי לא נמר אדם מיניה דבתשלומי קטלא הקל הכתוב . . . אש בח אחר מעורב בו, ויש מקום שתוספו חומרא ויש מקום שתוספו קולא וזיל הבא דחי וזיל הבא דחי, דאיכא למימר להאי ניסא ואיכא למימר להאי ניסא, והכי מוכחא שמעתא דפירקא. אי נמי מועדת מיסכרא לאכול הראוי ואינו ראוי מפי מהנדך ולא מיתורא דאו השרה. דיש דברים שאין האש מכלה אותם אלא מקלקלתן ואורחיה לקלקל ולשרוף מפי מהנדך . . . בור תחילת עשייתו לנזק וכן אני מסרש ובא וכן תמצאנה בשמי. וברייתא דלקמן) דנקטא חומרא אחר הרינין האלו וסיוס הלכותיהן פירשתי לך חומרא דכתיבי ושייר פורתא :

ה. (בענין אשתו של יונה).

ועל אשתו של יונה) מעית, וכי תעלה על דעתך שעליית גנל אסור והא חייבת בשמחה. ואין זה רומה למניח תסילין אחר שקיעת החמה) ולא לסי רבא ד) דהישן בשמיני בסוכה ילקה, רבעלייתה לרגל היתה מביאה עולת ראייה בלא תנאים. והילנה המלכה) בלא ברכה היתה — ולדברך והא דירה איש ואשתו בעינין) — וסיכל בת שאול בברכת תסילין, וסומכות רשות באקמו ידייכות) בעל בורחך לרי יהודה כיון דבכל כחו מדאורייתא איכא מעילה, באקמן אימורא ררבנן. והכי פירושא לרי יהודה דסליג דלית ליה למידחי ררבנן מקמי נשים, ברכת תסילין ברכת סוכה עולת ראייה לנשים אסור כמו באוקסי ידא כסמיכה, דבאנשים לאקופי ידי בקדשים שלא בשעת סמיכה דברי הכל אסור מרבנן. ולרי יוסי דדחי ררבנן מקמי נשים כולו שרו. ועולת ראייה דנשים לאו תולין לעורה דהא בסופל איתה) לרשות של עולה ואינה בשאר בכלל לא יראו מני ריקס). וגם תמצא בשמי כן. ונראין למורים . . . ולא למורים . . . ולא נדמיתי לבולל דברים . . . כי לא יכון דובר שקרים . . . אך הדבוקים) בפותרים . . . ותמצא בירורים . . . הן הדברים . . . ושלומוך יגדל :

ללננס ולנצארס. ותתוכן דנצרים נראה שנתקן אלעיל דף ד' ע"א. ה) נראה שכתבו נד רש"י שם ד"ה ותני לא שמיים שם סק לא קטשיט נד דנרים ולמי דעת רבנו דרנצא בושת לא קטשיט. וכעין זה כתב הרשב"א לקמן דף ר' ע"א ד"ה לאחיי. ו) תיקון דלח"ס. ז) ב"ק דף ס' ע"א. ח) ב"ק דף י' ע"א.

ה. א) ערוכין דף ל"ז ע"א מיכל בת טוסי יהיה מנחת תסילין ולא מישו זה סכעם ואסחו על יונה יהיה עולה לרגל ולא מישו זה סכעם. ועיי"ש נהו"ק ד"ה ללמא ועוד עיין נקטר לכאן דף ל"ז ע"ב סימן פ"ו. ב) קידושין דף ל"ד ע"א. ג) מנחת דף ל"ז ע"ב כלומר מוסר דהסס כתיב ושמרת. ד) למי רנצא כן הוה צכ"י ופעמו דלניצא דרנצא קאמר צר"ה דף כ"ט ע"ב אלא מנחת היטן צממיני צבוסה ילקה, דהסס מנחם כל תוסין צנר סיונא איכא. ונדמוס אימא למי סגא ונמקונו חיקן רחסי לפטיי סגא. ה) כלומר לא לצד שעתה לרגל אלא חף הניסא עולה ראייה וכלא חנאי כלומר למדנה ולניצא דרי יוסי ונפוסל כדליתא לקמן ולמי דעתי ל"ל ונעלייתה צמקוס דנעלייתה. ו) סוכה דף צ"ג ע"ב ויהס רי יהודס קאמר לה דסיל נשים חין סומכות לכך קאמר דנלא צרכה יהיה. ז) ח"ל רח"ס נגלין על ז: זה יצא ועיין נקידושין דף ל"ד ע"א כדיל סגנו כעין תדורו וכו' מה היה מקום לומר דסיינת וקטיל הארס ועיין נלאצין דף למד סימן פ"ז סכח ג"כ דהילנה נלא צרכה הוה יסנא ולכ"י לא מישו וחי מוסוס יסינא הוה אמרינן סגנו כעין תדורו עה דריס חסס וחסמו ועה ססס אגב נעלה יסנא חף הילנה אגב צריה יסנא וכו' עיי"ש. והנצרים יצא ג"כ דחי מןק דמטנו הוה דרעינן סיונא ללמא רק מהאארס סמרינן לה עכ"ל. ח) ענינא דף ט"ז ע"ב. ט) סנינא דף ט' ע"א. דהסס דרעינן דרשות למשל ולערג. י) כלומר נפאל סוסס

ו. (בענין אוב וידעוני וחוכר חבר)

אוב וידעוני לכלל מכשפה לא תחיה ולמה שרש כירגמו אותם דמיהם כם וכ"א (ואם יש שרש כלאו לאו כללא הוא והתא עושה מעשה כלאו ושלשה כתובים ויותר לאוהרה ולא למעוטי כללא דהנהו אית) בהו לאו נרדא, ומעונן ומנחש מפרשי סתו נפלה מפיו מנחשים בחולדות ולחושש בשינים כחומץ לעיניו. וצורנו ישמות שלום לנו:

סימן ס"ה. עוד שאל הרב ר' אפרים על זאת.

ראיש דברך אמת מיהרת באחרונים, דברים היצונים, לא הצרכו לפני, והיו נכונים. מצאת בפריה נאמנים, ומרכותינו קדמונים, עלומים וממונים ולך רב סגנים, גלויים צמונים, בועם פנים, אך חרונים, מקצר) פתרונים:

א. (בענין עד וזמם).

שאלתי על עד זומם דמשמע דחייש רבא לפסידא דלקוחות דלקוחות הקדמת תשובה הקשיחך משניות שלמות ח) כיש שימפת, ונדעת מן הנירסא דפסלינתו בגולנותא וחרי בחד) ולא ידעין מאי קאמר מר ומאי קושיא ליה למר ומאי דוחקיה דמר לפרושי דאחר קאי, אי משום דאמר אוקי תרי לבהדי תרי וחרי) כמאה מאי דהנהו קמאי ראו עדותך כאחד דלמא בזה אחר זה ואתי תרי ואסהידו תרי בחד ותרי בחד וליכא חידוש) ואי משום דקשיא ליה דרבא אדרבא) מה עזרת במה שאמרת דאחר קאי מ"ם מדאורייתא פסול דהא אוקמינן דפסלוהו בגולנותא ואמאי לא פסיל ליה רבא למסרע כדאמרין גולן דאורייתא דלא בעי הכרזה ומשמע דלא הייש לפסידא דלקוחות, אי נמי אעד זומם קאי היז ססולין דאורייתא ולא פסיל ליה למסרע, ושאלתי את הגב בישובי, אשר בקרבו), ועם לבביו) דרבא אדרבא לא קשיא הא דקאמר

טובל אינו חלל רשות ואינו ככלל לא יראו פני ריקס. יבטי ידעם חזח: ואינה נשאר ככלל לא יראו פני ריקס לרשות של חלה, ולפי דעתי לירך לסדר הדברים כמי קעציתו בענים. ורזאים במקומם חיקן בשפרו ע"ש הרשב"ן: ואינה רק עשה הכל ונכלל נח' לא יראו פני ריקס והיה בענים רשות של עולה רגל. יח) אינו ליל חזקין.

ו. ח) תכלתח ש' משפטים כ"ג, י"ז. וסנהדרין דף ק"ז ע"ב ודברי רבינו סתומים נחלן. ילפי היראה קשיא הסולל היטה על הא דלתיקן בסנהדרין דף ס"ה ע"א ובהיות דף ג' ע"ב דחוכר חבר הוא רק כלאו הלל גם זה ככלל הגזי היטה נ"ב שצעים יח" לא יתלג נך וכו'. ונלמד גם כן מאוב וידעוני שיהיה בקרילה. יע"ז תיך שאלאו הוה אינו לאו שכללות מאחר שצ"ע צי הדברים הנאסרים וגם יש בהם שפ"ס כזונים וייתר לאזהרה כגון מעציר גנו מעוקן ונחש וחוכר חבר. ג) גכ"י ודגוש חזח הכי לז"ה ורזאים חיקן דהטו חית וכלל. ג) כן הוה גכ"י ודגוש ולי גר"ש ש"ל ולחוחו בעינים כחומץ לשינים.

סימן ס"ה. ח) כונחו שמת דברי ר"ת שאמר בתחלת מכתבו האחרון מהרמ"ן, כי נמסירות השיב דברים חילוניים שאינן נכנסין לפניו ולחוקן הדברים, וגם מה שהביא פריה לעיל, הלל לא נודע לכל זולתי לריח. ג) מקלך כניל במקום וקלד:

א. ח) כונחו על מה שאמר ר"ת לעיל הקשיחך משניות שלמות, אך הקושיות הללו אינו יודע חזקן כמו שכתב לקמן ולא ידעין מאי קאמר מר ומאי קושיא ליה למר. ג) כלומר שרים גבס לעיל דפסלוהו במקום דפסלינתו ונחש וחוכר חבר. ג) חיקן רזאים במקום כדני מלה. ד) עיין בתוס' בגל קמח דף ע"ג ע"א ד"ה דלסקהידו שס דברי ר' אפרים בעמס. ונתיפך זה הניחו נחום' סנהדרין דף ק"ז ע"א ד"ה דלסקהידו רק דברי ר"ת. ה) כלומר רבא דעד זומם כאלו חרצב בסנהדרין דף ק"ז ע"ב דקאמר בגולן דאורייתא מי צעיק הכרזה ועיין נחום' ג"ק סס ד"ה אי נמי. ו) כלומר בחוד קסלמי או ליל בקדוני.

לא בעי הכרזה משום רספולין דאורייתא הוא ומיהו משעת העדאת עדים ולא למסרע ועדים הוא דמסקי לקלא בשהעידו עדים בכיד וליכא פסידא דלקוחות, אבל למסרע אינו נפסל משעת גזילה, והיג נבי ער זומס מכאן ולהבא הוא נפסל משעת העדאת עדים, והעדאה אינה משום (ת) פסולי רבנן אלא משום לקוחות:

ב. (בענין המסקיד אצל חברו בשטר).

וגבי המסקיד אצל חברו בשטר (א) אמרת דוק לישנא דלא קאמר אינו נאמן אלמא להיפטר משטר קאמר, אדרבא דוק לאירך ניסא מדלא קאמר המסקיד את חברו בשטר ואמר החזרתיו לך נאמן כדקאמר התם בהמזכר את הבית (ג) ש"מ דהאי צריך להחזיר בשטר היינו שאם לא החזיר ישלם. ועוד אי משום להיפטר משבועה מאי קאמר מכלל דתרווייהו סבירא להו, ומאן פליג בהא שאם יחזיר בעדים (ג) יפטר משבועה ואם לא יחזיר יחתיב שבועה, כ"ע הכי סבירא להו, ומאי ועוד דקאמר המסקיד אצל חברו בעדים איצ להחזיר לו בעדים (ד) ולדברך אף מן השבועה ספור, ואין זה נכון, דהא אמרינן בב"מ (ה) דמוקמינן ליה בני סרות דחדא להדים ומשבעינן ליה וכיש אם אמר החזרתיו לך שהוא חייב שבועה, ועוד אליבא דרב אסי (ו) דאמר המלה את חברו בעדים ההוא צריך שאם לא יחזיר לו בעדים ישלם לו היג האי צריך שאם לא יחזיר לו בשטר ישלם, וגם בזה לא עברתי במצותך ולא שכחתי, ושאלתי את הרב בישובי (ז) אשר בקרבי ועם לבני, ומוקמינן לה דהא דקאמר הכא צריך להחזיר לו בשטר היינו כגון שקיבל עליו אונסין דליכא מינו, ומשום הכי אם לא יחזיר לו בשטר ישלם ולא קשיא מירי:

ג. (בענין נסכא דר' אבא).

וההוא דר' אבא אמרת שהקושיא פריח, יודע אלוהים וכל שער עמי בי פריח אינם נמצאים בעיר הזאת ומימי לא ידעתיים, ובעולים משם לכאן שאלתי

(ז) כלומר והוא תמכיס עמי עיין לקמן תשובה ר"ת על זה. (ח) תמוס כ"ל נמוס אלמא כ"י ודפוס:

ב. (א) שנועות דף מ"ה ע"ב. (ב) ג"ב דף ע"ב ע"ב. (ג) בעדים כ"ל נמוס כ"י ודפוס. (ד) שנועות שם ולפירוט ר"ת דקאמר לריך ואין לריך אשנועה קאי, איכ כאן אין לריך שנועה. (ה) בית דף ל"ח ע"א ועייש בתוס' ד"ה משכחת. (ו) שנועות דף מ"א ע"א. דקאמר רב אפי המלה את חברו בעדים לריך לפרעו בעדים, ההוא לריך לא אשנועה קאי. (ז) מכאן נראה שנימים ההם כבר היו תמכיס את החכם העומד בראש הישוב נשם הרב, וזה הרב דקיק רענענשבורג היה נימים ההם נלתי ספק ר' יתחקר צן מרדכי הנק' נשם ריב"ם. ועי' בראש"ן דף קמ"ח ע"ד בשאלתו המתחלת ליוחה נפשי וכו' אשר שלח אל הקדושים אשר נלחך הנה ושם קרא ראשון שנמנרה את הרב ר' יתחקר ברבי ואחריו יליך נתיב הרב ר' אפרים והחוט המשולש לא נמהרה יתחקר הרב ר' משה המדנר שלום אל עמו וכו'. מכאן נראה ששלשה החכמים הללו היו בני דינא רבא דקיק רענענשבורג ואז לכולם הרב ר' יתחקר והשלישי היה ג"כ דרשן ומגיד ע"כ קראו המדנר שלום אל עמו. וזה הרב ר' יתחקר נקרא גם כן בראש"ן כמה פעמים נשם ר' יתחקר סתם מרענענשבורג עיין שם דף פ"ד ע"ג. ודף קי"ז ע"ג. ועיין בספר ראצ"ה שהוליא ר' חיים נתן דעמנילער דף נ"ד ע"ג בניאורו שם. וזה הוא גם כן אחרו הרב ר' יתחקר מרענענשבורג אשר שאל את פי ר"ת לקמן סימן פ"א ונדפוס דף פ"ד ע"א ואשר השיב לו ר"ת נכנוד גדול. ורי משה הנ"ל הוא ר' משה צ"י יואל כמו שחכם עצמו נסוף ספר ראש"ן עם יתחקר ברבי מרדכי שלפניו צענין החלונות, והוצא עוד פעמים אחרים בראש"ן, וגם שאל את פי ר"ת ככתוב בראש"ן דף קמ"ג ע"א, והוצא בתוס' יצווח דף ס"ח ע"ב ד"ה כמאן:

ואמרו לי לא שמענו. ואמר לי הרב בישובי ההיא דר' אבא לא דמיא לשכנגרו חשוד על השבועה דמסבינן ליה אכשנדרו) היינו שזה טוען מנה והלא אומר אין לך בידי אלא המישים ואינו יכול לישבע מצד למימר לזה לכשנדרו השבע שיש לך בידי מנה וטול, היינו להכחיש את הנתבע, אבל נבי דר' אבא הטוען חספתי ודידי חספתי יש לו להשבע להכחיש את העד שלא חספ' ואינו שהרי מודה לזכריו, ושבועה דרידיה חספ' לא רמיא עליה, לפיכך אינו יכול להסך על שכנגרו שבועה ולומר השבע דלאו דירי חספ'. הרי זה נכון [אכן] לא הוצרכנו לזה דהא בשבועות נוסא מרמינן לה לשניהם חשודים ואיך ישבע שכנגרו שהוא כמו כן כחשוד(3). ואינה ראייה לפנים. יכ"חג):

ד. (בענין אשתו של יונה).

ועל אשתו של יונה אמרת שטעיתי שהעלתי על דעתי שעלית הרגל אמור. לא ידעתי שכשעלית הרגל אינה עושה מצוה כי אם כראית אנים בעורה [אם אינה אמורה] (א) בלא קרבן שהיא מצות ראיון אף לאנשים בשאר ימות הרגל ולנשים אף בעיקר הרגל שאינן בני קרבן. ומה שאמרת תיפוק ליה דהא חייבת בשמחה, הא אמר אב"י אשה בעלה משמחה(3). — ומה שאמרת הנחת תפילין משום ברכה לכפלה קאסר ר' יהודה(ג) לנשים, הא מסקינן לה מקרא משום דלא תשא את שם איב איסורא דאורייתא היא ולר' יוסי(ד) נמי אמור. ועוד נבי תקיעות שופרה) אמרינן דדייקינן הא נשים מעכבין ומוקמינן כר' יהודה היינו משום דתקיעת שופר שבות היא ולא משום ברכה, דאי משום ברכה מ"ש נבי תקיעת שופר דנקט הינן לולב ושאר מצוות עשה הנה ליה למיתני אין מעכבין את התינוקות הא נשים מעכבין. ועוד מיכל בת שאול אם היתה מנחת תפילין בברכה, הינן שאר מצות עשה היתה מקיימת בברכה ומ"ש דנקט הנחת תפילין, אלא מסתברא עלייה הרגל היינו טעמא דר' יוסי משום ססי ביראה שהתירו לעולי רגלים(ו), ואשתו של יונה היתה שותה בשבתות ולא היתה חייבת היינו שבות דרבנן. והנחת תפילין של מיכל בשבת היתה מנחת וסיל כמאן דאמר שבת זמן תפילין למי שהוא מחוייב, ולאשה איסורא דרבנן דהא אין הכשיר לה וגם אינו דרך משא דתהוי איסורא דאורייתא:

דה. (בענין חובר חבר).

ומה, שאמרת נבי חובר חבר יותר משלושה כתובים הם לא מצאתי בכל המקרא כי אם לא ימצא כך מעביר בנו וכו' ובהרוא קרא אזהרה לשאר מכשפים נמי

ג. (א) מכלל נראה טקסית ר' אפרים סיחה דלמס דלמנין סהוא דל' אבא לטניהס חשודים, אדכנא לטכנגדו חשוד סהוא לן לדמות וישנע שכנגדו ויטול. ועיין נחום' שבועות דף מ"ז ע"א ד"ה מתוך ועיין גר"ן ע"ס. (ב) גיל טכונחו כיון סלמד דידי חטפי איב נס חתונע כמו חתונע נחמד בגזלנחא וליכ סהוא לכו טכניהס חשודים. (ג) יכ"ח כן סהוא נכ"י ומסר נדפוס. ולולי סס דלע"י חתונע חכס אסוד וז"ל יכ"ח סניה נחקוס קב כמו לקמן נכ"ינן: ע"ה סהוא מ' ח"נכ"י:

ד. (א) העלות נחסנר חסרות נכ"י ודפוס. ולפיכ' כ"ל. וכונחו לל' אדע סס נחמח אינה חסרה רלית פניה נכחיה סהיא עיקר מלוח עליות הרגל סס סהוא נלל קרבן וכל ללודך. ועיין סהוא' ערובין דף ל"ו ע"א ד"ה מיכל. (ב) קידושין דף ל"ד ע"ב ועי"ה נחום' ד"ה חספ. (ג) כ"ל נחקוס ר' יוסי נכ"י ודפוס. (ד) כ"ל נחקוס ר' יהודה נכ"י ודפוס. ועיין נחום' רלס טסנה דף ל"ב ע"א ד"ה סה טכנחו סס דסחי נל טסל אינו סלל דדסה דרבנן. (ס) רלסע סס. (ו) ערובין דף כ' ע"ב וכו'. וז"ע ססרי לל סהוא סלל לנחמח עולי רגלים

ואעפ"כ לא יצאו מכלל מיתה כמו כן נבי חובר חבר אעים שהזהיר עליו לא יצא מכלל מכשפים לא ענש אלא איכ הזהיר, ואני אמרתי היינו טעמא דיצאו מכלל מכשפים מעונן ומנחש וחובר חבר דאם איתא בכלל מכשף למה פרש את אלו, אבל הא קשיא אליבא דמאן דאמר הבערה (לחלק יצאתה), ולימא הינ חובר חבר לחלק יצא, ואית אין כרת בשאר מכשפים כי אם באוב וירעוני איכ להוי אוב וירעוני דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לידון בדבר החדש בכרת ובסקילה ולא ללמד על הכלל כולו בסקילה יצא דאיכ לכרת כמו כן מלמד, ולתורתך אני חומר . . . ובכתי אני עומד . . . וללמוד אני צריך . . . ולך לא צריך . . . לדחות בדברים . . . ללכת אחרי הבחורים בשמך פותרים . . . וכי אעלה שברים . . . במים אדירים. ושוב לי תורה פ"ך וכו' :

סימן ס"ו. וזה השיבו רבינו יעקב וצ"ל.

כל חכמי לב וגדולים חקרי לב לא כהל'ין (כ) כתבך למיקרי . . . דאת הוא חכים ואת מסיק פשריה . . . לאין נבון, לו נבון תיקרי . . . ותורה על האמת, וחלקך אשרי . . .

א. (בענין עד זומם).

ולקרא כתבי לא נתת לב, כי נבהלת אחרי שיפחך. כי אני הוקשיתי לפי דברי רבותי מהו עד זומם (ב), שהיה לו לומר עדים זוממים ועוד לגולנותא אך נקרא זומם ועוד תרי בחד ותרי בחד מה מועיל תרי כמאה. ואם כשעוהך שאמרת שלא ראו עדותן כאחד, איכ די בתרי לכל הד וחד, ועוד הלא נולדים אינן צריכין הכרה. ועוד לדברין מניין לך שיחה בטלה זו שעדים בכ"ז מסקי לקלא ולא מצינו אפוקי קלא בעדים בכ"ז כי אם אפילו בלא ב"ד כדאמר רב המוכר שדהו בעדים נוכה מנכסים משועבדים (ג) איכ בשטר (ג) בחתימה ותרווייהו בלא ב"ד, ומה שכתבת שחפרתי ונרעתי דפסלינהו בגולנותא ולא נרסי ותרי בחד, שקך דברת, כי אין דרכי להניה, והבחור הזה הבא עם דואר זה יעירני שכתוב בספר לוותר דדייק דאסהירו ביה תרי בחד אי נמי דפסלוהו בגולנותא. וכדומה תמצא כן בוקנים (ד). אך זה דרכך שלא להודות, ופירוש שפירשתי בספרי אני כותב לך, ותבין ותראה מה עורת ללא כחה). איתמר עד זומם אב"י אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר סכאן ולהבא הוא נפסל וכו' עד אי נמי דפסליה בגולנותא. וקשיא לי כיון דמעידין דגולנותא הוא לדברי רבא, אמאי אינן נפסלין למפרע, דכי היכי דמעידין על הך עדות מעידין נמי על כל עדיות דאסהירו למפרע, דבשלמא בהומה על הך עדות הוא דאזמיניהו אבל להנך עדיות דלמפרע לא הומו ואקילו בה רבנן כגון נבי שתי כתי עדים המכחישות זו באה בפני

לפי המסקנא. ויש לישב דליירי נסתיו נסתיו כדאיתא שם דף כ"א ע"א שהתירו חף לחדם או שנס אשתו של יונה היתה משקם אה נסתיה:

ה. (א) שנת דף ע' ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ס ועל. (ב) רומן על מה שכתב ר"ת חלו פישאל נעולים מאלן לנס. וכונתו שלא ידמנו אל הנמורים הסומרים נסם ר"ת כי מהם יקבל רק שזרים ולא חורה שלמה. רק הוא נענמו גלמדנו כי טוב לי תורת פ"ך וכו' :

סימן ס"ז. (א) כהל'ין דניאל ה' מ' ולא כהל'ין כחצא לקרא ופסרת להודעה למלכא. וכונתו לחטו אין יכולים לקרא כתבך, ורק אחת הוא המכס יודע לפתור את דבריך אבל רק למי שאינו נבון. אך אם נאמת נבון תקרא וגם חודה על האמת אז אשרי חלקך :

א. (א) עיין בתוס' סנהדרין דף כ"ז ע"א ד"ה דאסהירו. (ב) נצא נחל דף מ"א ע"ב. (ג) חף נגלות. (ד) נספרי זקנים או ספריס יכניס. (ה) עיין נספר הישר על נצא

עצמה ומעידהו) וכו', אבל בגולנותא כי היכי דמעידין רהך עדות לא מתכשר דסהרי גולני הוו, הינ מעירין בכל הני דלמסרע דההיא שעתא גולן הוו, ועוד רהני לא איקרי עד חסם, וניל רהכי פירושא, איכא בנייהו דאסהירו כי תרי בחד שלא הוימו אלא האחר, דלמיד חידוש אין חידוש ולמיד משום לקוחות איכא, וליכא למימר דעל כל אחד ואחד איכא תרי סהרי דהואיל ותרי ניהו תרי כמאהג), אי נמי דפסלוהו בגולנותא אי נמי שהומו שניהם כרסיד מעיקרא ופסלו האחר בגולנותא עם ההומה דהשתא באותו עד שני שנפסל בהומה ליכא חידוש דלא היי אלא חד דהאחר נפסל בגולנותא ולמיד משום פסידא דלקוחות איכא (ואי נמי ח) דבגולן לא עבוד תקנתא דאית ליה קלא ובהומה עבוד תקנתא דמקמי ההומה בעדות שקר לא ידעו הלקוחות ט), ואעד זומם שאין ססול גולנות עם הזמימה קיימא פלוגתא דאביי ורבא, ולהכי קרי ליה בלשון יחיד, ומשוי רבא ססול ההומה כגולן דרבנן לאקולי ביה למסרע, ויש ספרים דכתיב כהו דפסלינהו בגולנותא, וליחא דכרוב ספרים חמצא דאסהירו כי תרי בחד אינ רפסלוהו בגולנותא דמשמע חד ורוק ותשכח(י). ועל גולן דרבנן ושתי כתי עדים שהבאתי אל תמהר להשיב כגולם על דברים(א) הללו שבאין בעליהם דלאו דווקא מרמינן להו אלא ללמדך שבדברים כעין אלו פלוג רבנן, ורבך בישוכך לבו כלבך וטועה בך(ב):

ב. (בענין תסקיד אצל חברו בשטר).

ועל הויה דהמסקיד אצל חברו בשטר פטית פטיות רבות מה שאין עתיד ישרה של רומי לפטות(א) חרא בתירוץ שקר ובורות, דאם קבל עליו אונסין היינו המלוה ולא המסקיד ובמלוה לא איירי דמשניות כמה דהמלוה בשטר אינו פטור, ועוד כל עיקר הלכה אשבועה קיימא, וכמה עדות יש כי לא עסרת על עיקר ההלכה, ואם תשלח קלף אשיב תשובות אלה, ואדמקשת חספא הוה לך לאקשווי מרגינתא גבי שבועות שומרים(ב) אין יכול לומר להרים והא אין ארם מעיו פניו, ואני פירשתיו פירוש מבואר, וזה דרך להקשות פטור אחיוב, ובעיקר שבועה לא תבין, גם על זאת פטית בלשון כתיב כמדרשה אני שעל דבר זה כתבתי לך שהקשה ר"ח וגם רבינו אחי בפירוש בלשון ר"ת, אך אינו זכור בבירור, כי לא יש תשובות בירי, והיפ' רשמעתא אמר רב ליש אלא ששכרו בעדים, שיש שבועה אבל שכרו שלא בעדים ליכא שבועה, ועיו הקשה שבועה שומרים וכו' ומסיק דליכא שבועה אלא בדאפקיד בשטר ואמר נאנסו, מכלל דתרווייהו סבירא להו אליבא דרב אליבייהו (ואליבא דירי): דלא מהייב

קמח וזלפוס דף מיד ע"ג וע"ד סימן תכ"ז ותמלל' ס"ס כמעט מלה מלה דכ"י רז"י סה"כ כאלן. (ו) שבועות דף מ"ז ע"ב. (ז) ועיין בטעם תקונתא דנא קמח דף ע"ג ע"א מה שהקשו על זה חס"י משנן וכו' ומתלמי דלמא ינרע אם העידו חרי רק נחד כלומר שלא הזימו רק האחד אם הסני ומסייעו הלא גם אז נשאר החידוש כמו כן, ועי"ש מה שמילנו על זה. (ח) אי נמי כן הוא בכ"י ודפוס, אך חסר דכפר הישר על דנא קמח ס"ס וכו"ל. (ט) בכ"י ודפוס לא ידע וכו"זים תיקן לא ידעו הלקוחות. (י) עיי' הדברים רק דצ"י ק"ח נחמד ויחד דכפר הישר על ז"ק ס"ס. (יא) בגולם על דברים י"ח תיקן רש"י דמקום כחגלים דפוס, ובכ"י יח"א כחגלים. (יב) אולי ל"ל כמון דמקום דף:

ב. ח) מכות דף י"ב ע"א ש"ס טעיות עמיד לטעות סרה של אדום עיי"ש. וכוננו טעיותיו של ר' אפרים הן יחד משלש. (ג) כלומר הא דאמר רבא דשבועות דף מ"ה ע"ב איכ' שבועות שומרין דחייב רחמנא היכא משכח לה ונתוך שיכול לוור לו להד"ס יכול לוור לו נאנסו, והלא אין זה מנו משום דלחן אדם מעוז לכפור הכל. ועיי"ש דח"ס ד"ה מתוך שיכול לוור לו. להדיס. (ג) המלות וחלינא דירי הן בכ"י וגם דפוס. ואולי כוננו על דעת ר"ח

שבועת היסת בכל מילי, ורב נמי לא סבר לה כלל דבימי רב נחמן בתריה תקנה, המפקיד אצל חברו וכו' רמתוך שיכול לומר החזרתיו לך וליכא עליה שבועה ראורייתא בהחזרתו אלא שבועת היסת לתיק ודלא כרב חיבבאד) יכול לומר נאנסו, בשמר צריך להחזיר לו בעדים דליכא אלא טענת נאנסו ואנאנסו היביה תורה שבועת שומרין . . . וסוגיא דכל הנשבעין לפיה) שבועה נשנית לסמור משבועה נאנסו ע"י מנו . . . ותמיה אני על ר"ח איך השוים והקשה והם יסו כיוונו שלא שיבשו לעשות מלוה מספרין כמוך, ועל מקסחי הלכות בשינוי רלישנאן) ראוי לנוור שלא להושיב ישיבה סן ישתו השומעים מים הרעים:

ג. (בענין נסכא דר' אבא).

ועל ההיא דר' אבא מי מפרשא בענין אחר ומי מרמה לכשנדרו, וכן ס"י רבינו זקנו (בשבועותם). ומי האומר שר"ח הקשה? לא אני ולא אחר, כי שקר הוא, ולהכי נרסינן הוה ליה כנולן ולא נרסי הוה ליה נולן) הוריתך דרך תבחר ותעמוד על עיקר השמועה מראש ועד סוף, ולכשתבין סודה תראה דברי ודברין איה יבשר, בי הענין מוכיח פטור וחייב קשיא לך נולן וכנולן קשיא לך, החזרתיו מינו דיכול לומר נאנסו ונאנסו מינו דיכול לומר החזרתיו קשיא, וזה דרך הנמהרים, ודרב נחמן אינו זכור אם הזכרתי ולמה הזכרתי, ותפילין בשבת ופסי ביראות טענות של רוחות וכיש שאתה מסייעני, ועל הובר חבר מעונן ומגחש אע"פ שחלוקין בתורה לא תנחשו ולא תעוננוג). ועל שלשה אלה שלח שאילתך ותשובתי ואשיבה אתהן לשלום, מראש דברך ועד סוף דברך יעריך חברך אין זה לשבחך ד), כי כולא בוכרא ואיכא סירכא למבין הלכה, ולביתך נאוה . . . אמת וענוה . . . אך בנאוה לא תמצא תאוה, רק כך לרעוה . . . תרבה אחוה . . . תעמוד בשלוה . . . ובשלום:

סימן ס"ז. עוד זאת שאל הרב ר' אפרים מרבינו יעקב.

מה טובו אוהליך ומשכנותיך . . . ומה יפו מעמי נעליך) . . . באור סנדך יהלכך . . . יחיו עוד לנצח רואי סנדך . . . ולא יראו השחת . . . ולי ארכו הימים בארץ עיפתה . . . צמאתי לקול צנוריק . . . כי עמך מקור חיים . . . האת חשבת לצידיק [לערוך] צ) עריך . . . אמרי במגילת ספר בינה . . . והשיבה לו ששוני רוח) נדיבותך . . . וכי יבא דברו אז יאורו שתי עיני:

ענוה, שרית סנדך נמי להלכתא דלא מחייב שבועת היסת בכל מילי, ועיין מה שכתנו תוס' שבועות דף מ"א ע"א ד"ה ומאן צמס ר"ת, וז"ע שיכלול ר"ת דעת עננו זין האמוראים, לכך כ"ל סלריך למחוק. ד) וז"ע דאף לרב חנינאל דמתני סס אסיפא מ"ח יהיה חייב שבועת היסת והא בס כלן איכא דרנא דממונא שהרי הפקיד אלנו צעדים. ה) כלומר צריך לו לא לך להפטר משבועה ועיין בתוס' סס מ"ה ע"ב ד"ה צטטר. ו) דלישנא תקנת ס"ד נספרו צמקוס דליחניהו צכ"י, דליחנא דלפוס:

ג. א) שבועות דף מ"ז ע"א ד"ה ליטחצב. ב) כלומר שהרי צאמת אינו גזנן שהרי אומר דידי חטפי, אצל הוה ליה כנולן שהך שבועה אינה מועלת עליו וגם אינו יכול ליטענע שלא חטף שהרי מודה שחטף. ג) כלומר אל חלמרו דנדים שאין צמס ממש. ד) צכ"י ודפוס איחא אין זה לשנך ודלזים תיקן לשנך צמקוס לצנך, אצל ס"ד ס"ד תיקן אין זה כי אם לשנך, והאשון נלאה יותר נכון, ומצד אשר יעיד עליו הוה סנדך ר' יצחק צן מדלכי:

סימן ס"ז. א) כ"ל צמקוס נעלים צכ"י ודפוס. ב) לערוך חוספה מהמכס ס"י. ג) כמו צרות או כונתו סנדך לי על דברי, כי כוח נדיבותך אשר יפן אלי סוד ססווי:

א. (בענין מין במינו בשישים).

הבאים אחריו, הגידו כה נבחרתי להחיר מין במינו בשישים ככל איסורין שבתורה, ועל פסרו יכתובן ראיותיו^א). הצצתי לראות להבין עיקר ראיותיו מההיא דשחיטת חולין^ב) דאמר רבא אמור רבנן בשישים מין במינו וכו'. וכבר הראשונים נלאו כה לפרשה והוקשו כה ונפלאתי מאוד, ומאי קשיא דההיא רקאמר בשישים מין במינו היינו כמעמא דאיסור והיתר טעם אחד להם כגון המרא דתתא בעינבי דמין במינו הוא כמעמא דליכא להבחין נתינת טעם של איסור, אבל לענין כיסול מין כשאינו מינו הוא רבא לטעמיה דבתר שמא אוילג^ג). ויש ספרים שכתוב בהן שמנונית דניד הנשה בכשר דהיינו נמי מין במינו כמעמא אבל לא בשמא, ומהשתא לא צריכנן לשבש נמרא דסחיסמ^ד) ולמיסמך אשינויי דחיקא דעזי נבי שלונתא דאביי כמין במינו דכולא תלמודא משמע דרבא סיל מין במינו לא כשיל, ואם מעיתי הבינה לי:

ב. (קשיא דשמואל אשמואל במלאכה שאצ"ל).

ק"ל הא דאמר שמואל כל פטורי רשבת פטורין אבל אסורין חוץ מצידת צבי ומסים מורסא וכו'^א), ומשמע הכי הילכתא, ומוקמינן לכל הגי אליבא דרי שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופא וכו' אבל לרי יהודה חייב בפרק ח' שרציב^ב). ואנן מוקמינן בבירה שהסיקוה^ג) דשמואל סבירא ליה כרי יהודה במלאכה שאינה לגופא. איכ קשיא דשמואל ארשמואל:

ג. (דרב אשי אדרב אשי בענין בלי וזוכית).

דרב אשי אדרב אשי ק"ל^א) בפרק ראשון מוקי רב אשי בלי וזוכית לעולם לכלי חרס דמין ודקא קשיא לך לממי אנבן וכו'. ובשלהי עזי ססק רב אשי בלי וזוכית הואיל ונשברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמי לענין בלי תשמיש הלקוחין מן הגוים, והדעת נוטה לתרץ דהתם לחוסרא קאמר דגזרו עליהם למהו ככלי חרס ואין להם תקנה כשכילה אלא בשבירה הואיל ורמו לכלי חרס והינ שווינהו רבנן ככלי מתכות דרמו אהרדי וצריכין שכילה וראה סמאנא דקוניא^ב) דאע"ג דאין להם פהרה כמקוה מצרכינן להו שכילה הינ לא שנא, ואלו הן ההלכות נחלקתי עם חברי:

ד. (בענין הברלה במ"ש שחל להיות ב"ש).

ועל מנהג המדינות אני חולק ועליך להבחין, סדר הברלה ב"ש שחל להיות במ"ש נהנין ככל אלו המקומות להכדיל: בין קדושת שבת לקדושת י"ש הברלה ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קרשת הברלה וקדושת את עמך ישראל בקדושתך כאיי המכדיל בין קודש לקדוש^א). ונפלאתי מאוד על זה דאין זה לא מעין שתיה

א. ח) ספר היסוד על מסכי חולין דף ל"ז ע"א דנפוס דף ל"ח ע"ג סימן ספ"ג. ג) חולין דף ל"ז ע"א ועיי"ש נחוס' ד"ה אמר רבא דנא סהניא סס דברי ר' אלעזר וריש נחריכות. ג) ע"ז דף ס"ו ע"א. ד) פסחים דף ל"ז ע"א נמימלל דנא דלמנר ננאסו ככ:

ב. ח) טנת דף ק"ז ע"א. ג) צריש פ' טנתה טלניס דף ק"ז ע"ג. ג) טנת דף מ"ג ע"א ועיין צכטנ"א סס.

ג. ח) עיין לעיל סימן ס"ג אות ז' צתטנת ר"ח אל חסיו רנינו שמואל. וסמתיח סיל טנתה דף ס"ז ע"ג דע"ז דף ע"ה ע"ג. ג) צע"ז סס:

ד. ח) עיין מחזור ויפרי הלכות פסח סימן ל"ז נד 294. ועוד עיין כספר סעיטור ח"ג

א. ח) ספר היסוד על מסכי חולין דף ל"ז ע"א דנפוס דף ל"ח ע"ג סימן ספ"ג. ג) חולין דף ל"ז ע"א ועיי"ש נחוס' ד"ה אמר רבא דנא סהניא סס דברי ר' אלעזר וריש נחריכות. ג) ע"ז דף ס"ו ע"א. ד) פסחים דף ל"ז ע"א נמימלל דנא דלמנר ננאסו ככ:

סמוך לחתימה ולא מעין חתימה סמוך לפתיחה^ג). ומה שהזקקנו לומר בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלה היינו אליבא דמאן דבעי מעין חתימה סמוך לפתיחה, הלכך, מסתברא לומר בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלה בא"י המבדיל בין קודש לקודש. ומה צריך להוסיף ולכפול את יום השביעי מששת ימי המעשה ואריכות שומים נ"ל:

ד. (בענין תקיעה וסדר מלכיות וזכרונות ושופרות במוסף).

סדר התפילות וברכות של ר"ה נהנין בכל מקום לומר מלכיות וזכרונות ושופרות במוסף ונס תוקעין במוסף ואעיג דבהאי תקיעות שופר מוסף לא נפקינן משום תקנה דר' אבהו^ה), מיהו במה שתוקעין בישיבה קודם תפילת מוסף היינו לאחר קריאת התורה וזו עיקר התקיעה, ונפלאתי מאוד על זה חז"ל דרזיון מקדימין למצוות ובתפלה יוצר היה לברך מלכיות וזכרונות ושופרות ולתקוע. ונהי דבשעת השמך שנו^ג) השתא ליכא שמך. ואם בשביל שלא לשנות את המנהג שבשעת השמך איכ למה תוקעין עיקר התקיעות בישיבה קודם המוסף דאפילו בשעת השמך לא היו עושין בך. דהא תנן^ג) מי שברך ואחיב נתמנה לו שופר וכו' אבל שופר תחילה ואחיב ברכה ליכא מאן דאמר. ואף מלשון הנמרא משמע דאמר רבא^ד) אמר הקביה לישראל אמרו לפני בריה מלכיות וזכרונות כרי שיבא וזכוניכם לפני לשוכה ובמה בשופר, אלמא ברכות תחילה ואחיב שופר. ואנו תוקעין תחילה כל סדר התקיעות ואחיב מתפללין ברכות במוסף. נאה היה לחקן הברכות ביוצר דהא סתמא תנן^ה) סדר ברכות אבות וזכרונות וכו' ולא קתני סדר ברכות של מוסף אלא תוקעין במוסף כדמפרש בקונטרס^ו) וגם בירושלמי משמע דמשום תקיעה היה שמך ולא משום ברכות. וכיך הבת להורות ולהבדיל:

ו. (בענין גלחה סנהדרין וכו').

ק"ל ההיא דסנהדרין^ז) דאמרינן גלחה סנהדרין וישבה לה בחנות לומר שלא וכו' ומשמע שלא דנו דיני נפשות בכל איי הואיל ולא היתה סנהדרין בלישכת הגזית. וכן מפרש בקונטרס^ז), מסני שכתוב וקמת ועלית אל המקום מלמד שמקום גורם. ובפ' אלו הן הנחנקים נבי וקן ממרא תנן^ח) אין דינין אותו לא בכ"ד שבעירו ולא בכ"ד שביבנה ומפ' בקונטרס^ד) לא בכ"ד שביבנה אם נשאלו בכ"ד שכלשכת הגזית ואמרו להם וחזרו לעירו ושהה שם ימים עד שנלחה סנהדרין ליבנה ועדיין הבית קיים ואחיב שנה כבתחילה אין סמיתין אותו ביבנה ופעמא משום דכתיב וכל ישראל ישמעו ויראו אבל שאר חייבי מיתות ביד משמע דסמיתין ביבנה. ועוד נפלאה היא דפ' ראשון^ה) משמע דר' עקיבא ור' אליעזר ור' יהושע היו סנהדרין ביבנה, למאי הלכתי הואיל ולא דנו דיני נפשות. ועוד ההיא קרא וקמת ועלית מוקמינן בוקן ממרא אינו חייב עד שימרה ע"פ ביד של שבעים ואחר וכלישכת הגזית^ו):

עשרה הדברים דפום לעונזענד דף ניג ע"ג, טענתו כדעת רבינו אפרים. (ג) פסחים דף ק"ד ע"א ועיי"ש בתוס' ד"ה צני:

ה. (א) ראש השנה דף ל"ד ע"א. כלומר תוס' טלח תקיעין חסרת חסיה תריס. (ב) ר"ה דף ל"ב ע"ב. ועיי"ש זירושלמי וזתוס' ט"ס ד"ה צענה. (ג) ר"ה דף ל"ב ע"ב. (ד) ט"ס דף ל"ד ע"ב וט"ס איתא דנה צנאקוס רנא. (ה) ט"ס דף ל"ב ע"א. (ו) ט"ס דף ל"ב ע"ב רשי ד"ה השני תוקע:

ו. (א) כלומר ענין סנהדרין ולא מוספת סנהדרין דהאי מילתא לא נוספת סנהדרין קתני אלא צענה דף ט"ו ע"א ועיי' דף ח' ע"ב. (ב) ע"ז ט"ס ד"ה כי סיני. (ג) סנהדרין דף פ"ט ע"א. (ד) ט"ס ד"ה לא צניל צניצנה, ועיי"ש בתוס' ד"ה ולא צניל. (ה) סנהדרין דף י"ז ע"ב. (ו) ועיי' בתוס' ע"ז ט"ס ד"ה ונלמד ותוס' טענה ט"ס ד"ה ונלמד:

סימן ס"ח. וזה השיבו רבינו יעקב וצ"ל.

רבת צרוני . . . כארבה הנערויג' (ב) . . . בנער הצנ' (ג) . . . ובאו עלי הוצנ' . . . לא נשאר בלתי ספרי ונתי . . . ואור עיני גם הם אין את'ד. ואף גם זאת אשיב לך על תמידותך ועליהם אני מתמיה עליך מדוע לא חמטתם) שאלתך :

א. (בענין סין במינו בשישים).

במין במינו שאמרת שבתוב בספרך, שמנונית דניד הנשה בבשרי שמות הוא, ולסמיכ שכמותך בבשוה, ולא שמא ולא מעמא. ובהיג כתוב כנון שמנונית דניד הגשר בשמנוניתא). והמרא חתמא בענבי אינו נקרא מין במינו לרבא, אלא כך היה לו לומר מין בשאינו מינו היבא דליכא למיקם אפעמא איג היבא דליכא קפילא. וכי מי לא ידע שיבול למצא במה דברים שמעמם שוה, אך לא היה לו לקרותו מין במינו. ועוד מעות שאמרת שאני משבש נירסא דספחים, והלא מועים הניהוה, וכן מוכיח בהלכות גדולות דקא מפרש מללא יזיב מעמא שים דבמשהו כרבנ', ועוד שאמרת שינויי דחיקי דעין, אדרבה שינויי דירך דחיקי ניגהו, דאמאי נקיט חלא וחמראג). ועוד רבותא לסיחשב גברי הלכות גדולות שאלתות דרב אחא רבינו ר' יצחק הלוי רבינו ר' יצחק ביר יהודה (ד) [ורבינו] טוב [עלם] (ה) כולם פה אחר פוסקין סין במינו בשישים, ואחרי שפירשתיו נמצאת התשובה בכרך הספרי (ו) [של] שמעיה חמיו של רבינו אחיז) שהביא אחי עמו מרחם וצוה אחר מן הגערים ויעתיקוה לך. וקודם המעשה אמרתיה ושומעין דרך בחמץ בפסח ובין נסך סחם חולקין (ז) באותם שנים לברם. וגם רבינו שלמה היה מורה ובא להחיר בשישים (ט) עד שחור בו עיי מעותא דספחים שהיה

סימן ס"ח. (א) מלשון נענתי כארנא החילים ק"ט, כ"ג. (ב) כנוער רומ על נחמיה סי י"ג גם חלני נענתי וכו' עד נעור וק עיי"ט. (ג) הולין כן קורא לנאפים רקיס וזני זליעל אשר נצא עליו רח"ט חיקן ונעלי חילין נמקיס ונא עליו הולין נדפוס. (ד) יל שנוכחו על ספריו שסם אור עיניו וגם הם אין אחו לנח עתה. ועיין לעיל סימן מ' נחמיה שם שם מתוקן ריה נלשון זס. ודנדי הקינא הזאת נפא דנינו נצטעח מוסע הללג הסני אשר סיחה עת לרס ליעקב ולכל ישראל נמדיות נרפח וחסכח. עיין גרענץ ספרי קדמוניות ס"ו נד 212. ונחולדות ר"ח לחמכס אייזיק הידע ווייס צית הלמוד ח"ג נד 295. (ה) רומ על פנהדרין דף ל"ה ע"א אשרי דיין שמתמן דינו ועיין צפירי"ט שם :

א. עיין נהיג הולאח הילדעססייענער נד 566 וסם איתא דק, שמנונית דניד הנשט'. וחולי המלה בשמנונית היא חוספה מרבינו חס ועיי"ט נהערה א מ"ז. (ב) חלמא ללא גרסי נפסחים נמשהו כרנ. (ג) כלומר מלחן רחיה דניין נסך איידי. (ד) ר' יצחק הלוי ור' יצחק ביר יהודה שיהם היו דרשויו של רש"י ז"ל. עיין גביטין דף ל"ט ע"ב ד"ה נהפדדה. (ה) נכ"י דפוס יצחק דק המלה עז וסיעז חיקן רחיים סניל טונז עלם. ונחתי ספק קרל הסופר כלם יצחק עלם ומתקל לא המלה נעשמו נחשנו טנכתז כלם שפמיס. (ו) הספריס כ"ל נמקוס הדברים נכ"י. (ז) כן הוא נכ"י חלג נדפוס: חמיו ושל"י חויו של חמיו כמשך נעשמו אל המלה של. ועל אודות שמעיה הלזס שיהם חמיו של רש"י, כי דק אח זס קרל ר"ח רבינו אחי כידוע, כנר כחצו עליו החכס לונן נפסרו לור גנעשיכטע אונד ליעעלאסור נד 64 והחכס נענליענער נדעע החוכיר חלק י"ח נד 78. ועיין עס נציוני החכס נענליענער. ולפי דעתי היטב ראו החכמים נחמיה כי שמעיה החוכר כלן היינו מד עס שמעיה הנודע לחלמיד רש"י ולקרובו. אך זס שמעיה האיש לא היה לא נכדו של רש"י ולא חנן אחותו של רש"י ולא חמיו של ר"ח ולא חמנו של רש"י, כי אם חמיו של רש"י כלשן כחשך חלמא מנדני רש"י נכאן. ועיין הדברים החמוקקים שכתב אודותיו החכס עפסטיין נדעע MS. סנה 41 נד 260. ועל אודות עס העיר רחם נחמיה חלמי פלמי ועיין מה שכתב החכס גדלסס נפסרו Gallia jud. נד 179 כי לפי דעתו רחם הוא ס"ס נמקוס דרוס שהיא ג"כ לפי דעתו העיר Dreux נדרפת. (ח) כלומר טרק נחורן טנים נחמן נפסס וחסס יינס חולקין סי גנדי אס נחם ענ"ע נעל לו לא נעל. חלג נכל אסורין כולם מנכמיים ענ"ע נעל

סבור שהיא עיקר הנמרא והשוה כל אסורין לחמץ בססת, ואשר אמרת כי היא הראי
הגדולה שלי) אמנם היא הקטנה, ודוק בהלכות גדולות ותמצא כן:

ב. (בענין מלאכה שאצ"ל וקשיא דשמואל אדשמואל)

והא דקשיא לך דשמואל אדשמואל דקאמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר
מהני תלת דפטור ומותר והני כריש ושמואל כרי יתודה, בשלהי הלכות שבת
בהלכות גדולות פריך כי האי נוונא א), ולא משני שפיר, אך כן הוא התיורין שמואל
אית ליה במלאכה שאינה צריכה לנוסא דחייב עליה הטאת, ואיכ בצידת נחש לשמואל
איכא חיוב הטאת, אבל מאן דאית ליה פטור, אעיני דשאר פטורי פטור אבל אסור,
הכא פטור ומותר הואיל ואינו הטאת, דשמואל סיל דכל דברבנן במקום הויקא שרי
לכתחילה כדאמר איהו נופיה צ) מכבין נהלת של מתכות אבל לא של עין, וכללא קא כ"ל
לדידי חייב, אבל מתניתין דקתנא פטור איכ סוברת היא דמלאכה שאינה צריכה לנוסא פטור,
ולנבי הויקא כי הכא ישריג), תדע דמייתי ראייה על עקרב שלא תשודך), ואיכ למאן
דלא מחייב לכתחילה שרי, ואני פירשתי לך דשמואל כללא קא כ"ל ולא מני הכא
אלא הני דצריכין ראייה שעל שלשתן מביא ראייה, אבל הגהו דשמעתא קמייתא דשבת
לא חשיב דפשיטא נינהו דלית בהו מעשה, ומשום הכי לא תקשי לך הריאק) דאם
בשביל החולה שישן פטור, ואוקמינן) בחולה שיש בו סכנה, מיס לא מני ליה, דמילתא
דפשיטא היא כמו כן כאילו לית ביה מעשה, דכל הורוה הרי הוא משוכח, והלשון
דשמעתא קמייתא) מוכיח דקאמר כי איצטרך ליה לשמואל, שיס רבצורך תליא
מילתא, וכהנהו דצריכי ראייה קא מפרש בכלהוהו) ומנא לן דפטור ומותר זכו:

ג. (בענין בלי זכויות).

ורב אשי אררב אשי הן לו יהי כדברך ח). ועוד יש כאלה רבות צ).

ד. (בענין הבדלה במ"ש שחל להיות ב"ש)

ועל שכאת לשנות מנהג רבותינו שלא לומר את יום השביעי מששת ימי המעשה
קדשת, מי ישמע לך לסתור מנהג תורה, דמה שאמר למעלה את יום השביעי
מששת ימי המעשה ח) סדר הברלות הוא מונה ולא דבר למעלה ב"ש אלא בין קודש

בשנים חוץ מיין נסך גמור שהוא צמחהו לכ"ע. ב) ע"ז דף ס"ז ע"א דש"י דיה וכל עין.
י) הראיה מהא דאמר רבא, אשר עליה חמר ר' אפרים לעיל שהיא עיקר רשותיו.

ב. א) עיין בהלכות גדולות דפוס ווארשא סוף הלכות שבת פ' מי שהשתק דף כ"ז ע"א,
אמנם צה"ג של הילדעפס היינער לא כנאל, ועיי' בספר הישר על מפי שנת דפוס דף כ"א

ע"א סימן קל"ז שהביא דברי צה"ג כמעט מלה צמלה, צ) שנת דף מ"ז ע"א, ג) ועיין
חוס' שנת דף ג' ע"א דיה סגד וזמחיס דף ל"ז ע"א דיה צמלחה, ד) שנת דף ק"ז ע"א

וע"ז סליג ר' יהודה צמירוס סס צמחיס דף קכ"א ע"א, ה) שנת דף כ"ט ע"ב, ו) סס
דף ל' ע"א, ז) סס דף ג' ע"א, ועי"ש צמח' ד"ס צר מהני, ח) סס דף ק"ז ע"א:

ג. א) כלומר שאמת סכן יש ליישב סחית דרנ אשי אדכ אשי, צ) כלומר שגס צאוסן
אמר יש ליישב, ועיין לעיל בשאלת ר"א חות ג' הערה א':

ד. א) רבינו צא צמלחה ליישב קושית שלל סחכרה לעיל בשאלת ר' אפרים, והקושיא היא
דמה סחכר שני פעמים צמלחה מש"ב שחל להיות צ"ט אה יום השביעי מששת ימי

המעשה? וע"ז חירך רבינו ששניהם לריכין, כי צמלחהו כונתו על צין קודש לחול וצמלחהו
צין קודש שנת וקדושת י"ט, וחק ששניהם כאמר ימי המעשה צמלחהו הכונה על מלאכה

עבודה דחול וצמלחהו הכונה על מלאכה אוכל נפש דיום טוב ודנר סחנר דחיים, שנת
ה"ע עם יומי דחול סמועד גס כן שסת ימי המעשה סקכאים מול שנת, אעיג סעליהס

לחול, אבל באחרונה שהוכרז) בין קדושת שבת לקדושת י"ט ואת יום השביעי מששת המעשה דבתריה היינו סירשו דקדושת י"ט איה ביה מעשה אוכל נפש, ומעשה דנבי חול לעיל מלאכת עבודה ומעשה דסיפא מלאכת אוכל נפש ודבר האבד רחול המועד, ופירושו) דקדושת י"ט איתא, כך יש לפרש קודם שתשנה מנהג אבות, ועוד נראה לפרש להוכיח שבע הברלות תיקנו כאן: קודש לחול, אור לחושך, ישראל לעמים, יום השביעי לששת ימי המעשה, בין קדושת שבת לקדושת י"ט הברלת | ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת] סירוש כאוכל נפש [בי"ט] ודבר האבד רחול המועד שאחר הי"ט, הברלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך סירוש בקדושת ישראל כהנים ולוים ובקדושת י"ט הרי ה'. ומשום חבת היום תקנו שבע ולאפוקי מפלוגתא ד) בדאמרינן והמסוף לא יוסף על שבע ומעין חתימה הוי ונפלאתי עליך אחר שמוחק אני כך שאתה בכי בחדרי תורה ובאת למתור מנהג קרמונים:

ד. (בענין תקיעות על המדר)

ומאן דאתניך סירקא בתרא דריה לא אתניך ס"ק שאתה מבקש שאתקן לתקוע אחר תפלת מוסף וכי לא שנית הא דאמר ר' יצחק בפי"ק) מפני מה תוקעין ומריעין בשהן יושבין וחוזרין ומריעין בשהן עומדין, בעיב הך עמידה תפלה היא שבלא תפלה עמידה למה, איך תפלה בישיבה ואחיב בעמידה בתפלה, ואע"פ שיש תשובות שאמרו ליחיד לתקוע לאחר התפלה, גיל שקורם תפלתו יש לתקוע דרוזין בקדימין, ולולא משום שמד ביוצר תקיעין, ואי במיל חיישינן לקלקולי כרשלחו זימנין דאתי שמרא ואתי לקלקולי. והא דקאמר ובמה בשופר בלוטר שתקעו בוג) וא"נ בשופר שני של עמידה — ואם יש לך לשאל תשאל למה אין אנו תוקעין בעמידה קשר"ק קשר"ק קרי"ק) — ועוד מהא"ה) שמעינן דקורם תפלה יש לתקוע ליחיד ובתוך תפלת מוסף לצבור דקאמרי תקיעות וברכות (אין) מעכבות זו את זו) ולא קאמר ברכות ותקיעות, ועוד דבשער המורה היו תוקעין ואחיב מברכיין) וכן הנהיג ר' חלפתא וכו'. ואע"פ דאמרין לא היו נוהגין וכו', אגן עבדינן הכי. אך על זאת יש לחמוה למה אין אנו תוקעין למלכויות שלשים וכן לזכרונות וכן לשופרות או קשר"ק לכל הפחות למלכויות וכן לזכרונות וכן לשופרות. ונראה רביון דאמר ר' יוחנן) שמע תשע תקיעות במ' שעות יצא ואסילו בסירוגין איב סמוקי תקיעות חומרא בעלמא היא. וכיון דבישיבה עבדינן כולה משום סמוקי בתוך התפלה לא חשו לסמוקי משום שורה צבור. אך קשר"ק היה צריך סן יחסר:

קדושת י"ט איתא. ועפ"י חז"ן גם כן דזרי המוס' נפסקים דף ק"ד ע"א דיה צני ותסור חלונת המהר"ש שם על דזריהן עיי"ש הי"ט. (ג) זכ"י דמוס' הוס'ק: לאפוקי נפסד מפלוגתא כמו שפירשו דבותינו. ודאיזם מוס' דהנריס הללו נפסדו. וכנ"ל, כי גלתי ספק הכנים הסופר נטעות דזריס הללו הנכתבים אח"כ נמקומם הלואי להם כאלו שלל נמקומם. (ג) כלומר שעליהם קדושת י"ט איתא ונ"מ הם נפסד ימי המעשה לגבי שנת שמונה עשרה וכו' אולם נפש ודבר האבד. (ד) עיין פסחים דף ק"ג ע"ב:

ה. (א) רש"י הפנה דף ט"ז ע"א. (ב) זי"ע דף ד' ע"ב ועיין נחום) שם דף ל"ב ע"ב ד"ה נפסד גזירה המלכות. (ג) כלומר שתקעו ג' כזר. (ד) עיין לקמן שהקשה כן ר"ת. ואולי שייך גם זה לנ"ס. (ה) מהא שהצי"ל אח"כ. (ו) ר"ה דף ל"ד ע"ב תקיעות וזכרות של רח"ט מעכבות. ומהא נחלס שלא פירש דזינו כפ"י שם אלא כפירוש החו"ט) שם דף ל"ג ע"ב ד"ה פירש ששני עניינים הם כלומר התקיעות מעכבות זה את זה והזכרות מעכבות זה את זה. ולכן דייק מדמתי התקיעות נחלסוים אלמלא שהתקיעות קודמות לזכרות. ועיין היטב נחום) שם. (ז) מעניה דף ט"ז ע"ב. (ח) רש"י דף ל"ד ע"ב:

ו. (בענין גלגה סנהדרין וכו').

בזקן מסרא טעות יש בספרך ראין מסיחין גרסינן, והוא כבר נידון כשהיו סנהדרין במקומן ואפילו נלו אחרי כן [לא] קשלינן ליה. וחיים לכל ישראל — ואשר נפלאה על ריע וחבריו שהיו ביבנה, רע לך כשהיו רואין שעה צריכה היו מושיבין ביר בלישבת הגויה ודנין ביבנה ובשאר מקומות, וליתא בסנהדרין אלא בעיז'ה):

(ב.ז)

מן הצאן ולא הפלגס) הכי פ"י שה בן שנה איל בן שתי שנים כיון שעברו עליו מ"ו חודש או י"ו חורשג) שמו סלגס יצא מכלל שה ולכלל איל לא בא. טיבעא מכריזד), והי"ס דלא מכריז לא כסף ולא מטבע סתם, אלא טבע של מדינה סלוני ושל מלך סלוני:

סימן ס"ט וזו שאל ר' משה מפונטוויישא מרבינו יעקב זצ"ל.

למנצח על איילתא) . . . ומחצות) כנסול עצלת . . . מתגבר כשחלתג) . . . שנת קמח קלוס סולתד) . . . חניכותה) נמשלת . . . למטה ססוצלתו) . . . יסרח כחבצלתז) . . . לו עני טיחלת . . . ענות אותי באולת . . . סן אחכם כקלתס) . . . בעצתו כג) שוללתס) . . . אם בצירי כעוללת . . . וילדות כי סהוללת . . . כיון קפריסי) כשלוליתיה) . . . תהי כחלבנה נשקלתי) . . . כיום הוכשר קף שטאלית'ג) . . . ולא אווק נחלת . . . אוכלת'ד) לא כגובלת'טו) . . . ובעקיצת וזחלת . . . אין תעלה מועלת . . . ורבריו פ"י אוכלת . . . כתמרים

ו. א) עיין מה שכתבתי לעיל סימן ס"ז אות ו' הערה א'.

ז. א) שני ענינים הללו לא החכרו בשאלת ר"א, ולפי הנדחה לא היו נחשבות ר"ת, רק תמנח אחת סיבה חונדו לה יחדיו. ב) חולין דף כ"ג ע"א. מנחות ז"א ע"ב. ג) פ"ו או י"ו חודש הכי איחא נכ"י ודפוס, וליע שהרי משנה מפוסטת היא צפרה פ"א מ"ג בן י"ג חדש ויום אחד הרי זה אילי, ורק בן שלשה עשר חדש קודמה סס ריע פלגס ולפי דעתי לריד להגיה כיון שעברו עליו י"ב חדש עד י"ג חדש. ד) נצא מצינא דף כ"ה ע"א. ה) נדפוס מטבע:

סימן ס"ט. א) למנח על חילת כונתו על ר"ת שגדול כמו יותר מלינת ואולי רומח בזה על מדרש תהילים כ"ב א' למננח למי שהוא קיפץ כחיל ומאיר לעולם נשעת נחכה עיין זילקוט סס. ב) חסר נדפוס וככ"י ומחזית ולפי דעתי ז"ל ומחזות כלומר מחזות ליל כנסול עללות על האנשים הוא מחגבר כארי. ג) כמו שחל ועשה הזכר קצת ללורך חסרה. ד) כן הוא נכ"י וגם נדפוס, ונלחי ספק רומח על פיקי חנות סיה ממ"ו נשה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת, ואולי לריד להגיה שנותן קמח קלוט סולת וכונתו שמוציא ונותן לתלמידיו ולשואליו תקמח שקלוט חללו ועזא כמו סולת. ה) שנקרא סס. ו) ליעקב חצינו שפלל את המעות. ז) כ"ל צמקוס כחמלות נכ"י ודפיס, ח) כן הוא נכ"י נמקוס סן החכם נקלהת נדפוס, ואולי כונתו על מה שאמר קלהת אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, ורולה לומר סן גם אני אהיה כקלהת שאמרתי אחכמה והיא רחוקה אם רצינו ימנע לי את חסונתו ועצתו. ט) כ"ל צמקוס כחשוללת ואולי ז"ל סן שוללת, וכונתו אם עלתו שוללת, מלשון סליה, מלחסיב לו מענה. י) שהוא חזק שצורין זו את הנשורן כדי שחלף נחה. יא) כלומר כמים רצים ועיין נצא קמח דף פ"א ע"א פלונחא דרז יהודס אמר שמואל ורז ציבי משניה דרי יוחנן מאי סולית. יב) כחלבנה שהיא דבר גרוע ומ"מ עם סממני קסרת מנייה, ועיין כרימח דף ו"ו ע"ב. יג) כלומר כיום הכפורים שהוא יום סליחה וזו הוכשר סוללת הכף נשמאל עיין יונא דף מ"ז ע"א ודף מ"ט ע"א. יד) נחלת אוכלת רומח על דברי ר' אליעזר חנות פ"ב מ"ס והוה זהיר נצמתן וכו'. טו) נטובלת נכ"י

בחולתת (ה) . . . ולא קורדום למאכולת (ז) . . . ולא עשרת סנורלת (י) . . . אף
בסאסאה (יט) . . .

א. (בענין הפוסק מעות לחתנו ואין יכול ליתן אם נכופו את החתן לגרש הנערה המאורסה).
ידע רבינו כי בא הלום אותו האיש אשר הפנינו) לפניו על רבר בתו ויבאו אליו
בל יודעו לפניו והראה להם תשובת רבותינו שבפריש והיא היתה ראשונה
לשל רבינו, וגם הראה להם את כל תוקף דברי אנרת רבנו ואמרו לו קיים את האנרת
הזאת השניה ואתה הסכלת עשונ) ולא תהיה מהרפניא) והתרו בו אל תוסף על
דבריו סן תהיה גרוע ועוסר. כי מבלעדי אדוני איש לא ירים ידיו ורגליו בכית המדרש
ולא יסרכם ובקצחו תהא רכסר). ומדאנה בדבר ססר טילין קמן אולי לא יאבה האיש
לגרש ולא לכנוס אלא איכ תבנוס לו מה שפסקו וכי בזה לא נכיסנו להוציא מסני
צעקת נערה המאורסה כי אמרה לאיש, אבא ססק עלי אני מה יכולה לעשות, ואפילו
אני ססקתי על עצמי כסבורה הייתי אבא יכול ליתן, עכשיו שאינו יכול ליתן או
כנוס או ססור, רהא קימא לן כל מקום שאמר רשב"גה) רואה אני את רברי ארסון
הלכה כמותו אף כברייתא).

ב. (בענין שגה במאי)

אשר העטיק רבינו להקשות בתחילת כלל גדולא) ופריך תלמודא לר"ל דאמר ער
שישנונו וכו' והא תנן אבות מלאכות וכו' ואמר ר' יוחנן מנינא למה לי שאם
עשאן וכו' דרחיק לאוקמיה ברע, וקשיא ליה לרבינו מימ מוקי למתניתין ברע לימא
דריי לאו דוקא דעיכ יש לנו להוציא אחת מליט מלאכות שאינו חייב עליה
כדאמרינן בס"ק) איסי בן יהודה אומר אבות מלאכות ליט ואינו חייב על אחת מהן.
וגם מתוך קושיא זו החזיר רבינו לרובתא קשיא רמנינא למה לי, ואני לא הבנתי
דברי רבנו דלמא כי תניא דאיסי נבי סקילה הוא דמיתניא וכן פירשי התם בס"ק)
וכן שמעתא התם דפריך תלמודא התם: אמר מר אם הוציא והכניס בשונג חייב
הטאת פשיטא ומשני במזיר ענוש כרת ונסקל אצטריכא ליה ומקשיה הא נמי פשיטא
ומשני הא קמ"ל כדרב וכו' ולא קאמר אלא לעילם ששום שונג כהטאת, ואפילו
נימא דוימנא לא דייקי ספרי בהבי מימ מעיקרא מאי סיר ומאי קמבעי ליה לתלמודא
דאמר ענוש כרת ונסקל אצטריכא ולמה הזכירו כלל, ועוד בהדיא אמרינן בריש גמרא
(ההורוק) אמר ר' יהודה אמר שמואל מקושש מעביר ר' אמות ברהיר הוי במתניתא
תני תולש הוה, רב אחא וכו' למאי נימ לכדרב דאמר רב מצאתי מנלח סתרים וכו',

ודפוס ולין לו טעם ולפי דעתו ז"ל בשלהבת. (ז) ונלשין חותלות של גרוגרות ותמרים שנת
קמ"ו ע"א שהורחתו סל. (ז) רומז על אנות פ"ד וי"ז אל תעשה ענדה להתנדל זה ולא
קדום וכו'. וכונתו שחורת ר"ח כאלכל נפיו אצל לא כקדום. ומאלכל — כז"ל לדעתי
צמקוס למאכולת. — כלומר סקין שהם כלים שנושמשין לזוך חכילה שהיא להנלח הגוף.
(יח) אולי ז"ל מגדלת. (יט) אולי רומז על חולין י"ז ע"ב, אצל מפני סקרן העלות סנלות
הכונה סמונה:

א. ח) טעקה הנערה חרנוס יונתן פננת עולמתא. (ז) ככ"י ועדה חכלת כשושא ולפי דעתי
ז"ל ולתח הסכלת עשו. ונדפוס ועד הסכלת כשוטה ולז"ס חיקן צמקום עד תכליתה
כשיטה. והצומר יצחק. (ג) עיר שהיו זה אנשים שאינם מיוחסין יצמות דף י"ז ע"א.
(ד) רכיס כלומר נאצל. (ה) ז"ל דנן גמליאל. (ו) כחונות דף ק"ט ע"א ועיין בתום; ואפילו כנרייתא:
ב. ח) שנת דף ס"ט ע"א ועיין סס בתום ר"ה לידע. (ז) שנת דף ו"ו ע"ב ועי"ש בתום'
דיה הא קמ"ל ובספר הישר על שנת צדפוס דף י"ח ע"ד סימן קס"ו. (ג) סס ד"ה
אינו חייב. (ד) סס דף ז"ו ע"ב.

מר סבר הא מהנד דלא מספקן ומר סבר וכו'. אלמא כי תניא דאיסי נבי חייב מיתה תניא דומיא דמקושש. והיינו דקאמר הא מהנד דלא מספקן. — וההיא דאמרין (בההיא שמעתתא) אמר אבוי הכל מודים בשבועות כסווי וכו' ומותבינן עלה מהא איזו שבועת ביטוי ונרטינן התם ברוב ספרים מני הא אלימא מונבו פשיטא השתא וכו'. וסתר רבינו שלמה אותה הנרסא) משום דקשיא מאי פשיטתא הא איצטרך לאשמעינן דחלוקה ישנה זו משאר שנגות דאלו בכל התורה למונבו בין ששננ בקרבן בין ששננ בלאו זכרת שמה שגנה וכאן בלשעבר אם שנג וכו' דכתיב האדם בשבועה. ולא ידענא מאי קאמרי רבנן. דהא לא אשכחן תנא דלית ליה האדם בשבועה פרט לאנוס לישתק תנא דמהיבא הישוק ליה הלית למונבו האדם בשבועה דאצטרך תנא לאשמעינן דסבירא ליה. והא נמי ליבא למימר דהא קמיל דסיל בהא כרע דמחייב לשעבר, דאיכ ליתני שבועת ביטוי לשעבר דברי מונבו אי נמי לישמעני בעלמא כהדי מלתא דרע, דהך ברייתא היא נוסא לא קמיל מדי.

ג. (בענין חמש מדות בכלי חרס)

והא דאמר רבא בשילהי (המצניעא) חמש מדות וכו' ולענין צמיד פתיל עד שיפחות רובו. ומפרש רבינו שלמה (ג) מציל על שבתוכו עד שיפחות רובו ומשווי חילוק בין סיו לשוליו. וקיל בכמה מקומות כלי נסדק אינו מציל על מה שבתוכו ולא הזכיר טפח על טפח אלא להביא טומאה מבית לבית אבל לענין כלי כתיב צמיד פתיל משמע אפילו נפתח כמלא נקב מחט סידקית אינו מציל כדתנן בפי עשירי דכליסג) בין ספיהם בין מצדיהן בין יושבין על שוליהן בין יושבין על צדיהן וכו' ותנן נסדק) כמה מקיפין וכו' וכל דבר הסתמרח אין מקיפין לא בעיץ ולא בעוורת מפני שהוא פתיל ואינו צמיד. ותנן נמי בההיא ערקא) ומיתנין לה בכיקון) וביבמות) חבית שנקבה וסתמיה שמרי יין הצילוה סקקה בזמורה עד שימרח מן הצרדין היו שתיים וכו' ובין זמורה לחברתה, אלמא סדק כל מה שהוא מכיא את הטומאה למה שבתוכו. ועד עתה כיוונתי שטועתי מפי רבינוס) דהיק דכלי שנפחת רובו וחזר וסתמו אע"פ שהקיפן בדבר שמתמרח אינו מציל על מה שבתוכו, וטעמא משום דכתיב וכל כלי סתוח אשר אין וכו' הא יש צמיד פתיל עליו סתור; והוא שיש תורת כלי עליו וכדכתיב וכל כלי, וזה שנפחת רובו אע"פ שחזר וסתמו יצא מתורת כלי ואינו מציל. דהא אפילו לא נפחת חידוש הוא שחידשה תורה ואמרה שהוא מציל, דדא הוה ליה טומאה רצוצה. והוה לן למימר בוקעת ויורדת, הלכך אין לך בו אלא חידושו והוא שיש תורת כלי עליו.

ד. (בענין סעודה שלישית בפירות ואם אשה הייבת)

והא דתנן בכל כתבי קודשא) מצילין עגול דבילה והכית של יין. ויש לומדין מכאן דהמשלים שלש סעודות בפירות יצא (ג) וגם אמרו שנס רבינו מורה וכו' [בן] אך לא תלו [בן] ראייה זו. וקיל אי משום הא לא אריא, דהא דקתני מצילין משום

(ה) שס דף סיני ע"א וע"ב (ו) שס דיה סה מני. ועיי"ש בחומ' דיה סה מני:

ג. (ח) שנת דף ליה ע"ב. (ז) שס ד"ס עד שיפחות. (ג) כ"ל צמקוס דלהלות נכ"י ודפוס. והוא ככלים פני מ"א. (ד) שס מ"ב. (ה) שס מ"ו. (ו) ציק דף ק"ס ע"א ועיי"ש בחומ' ד"ס הכי אמרו. (ז) יבנות דף ט"ו ע"ב. (ח) עיין בחומ' שנת דף ל"ו ע"א דיה ולעכין:

ד. (ט) שנת דף ק"כ ע"א. (ז) הונח כשנלי סלקט סימן ל"ג נסס גאון אחד ונסס רבינו ילמך צ"ל יהודס והר"ר ישעיה, וצדן כל כחני ושאר דלשוניס נסס יש אומריס.

רבילה ויין צורך נ' סעודות של לחם הם, ובאים ללפת בהם את הפת או לקינוח סעודת לחם ואעים שכבר הציל סל מלא בכרות ויכול לצאת בהם אפילו הכי התירו לו רבילה ויין משום תענוג, כדתיניאג) הציל פת הרראה מציל פת נקיה, אלמא אעינ ראי אכיל פת הרראה נפק אפילו הכי התירו לו פת נקיה להציל הינ לא שגא, ואעינ רתינא בסוכה(ד) וביזמא(ה) אם השלים במיני תרנימא יצא ואיכא למיד התם ביזמא מיני תרנימא פירי נינהו, הא ליהא דהא קיל כרבא דאמר בפרק אהרון דיומא(ו) פדי לא בעי סוכה, ואיכ הא דקתני אם השלים במיני תרנימא יצא לא בפירי קאמר דהא לא בעי סוכה, ודקאמר תלמודא פירות נינהו רחוי בעלמא הוא ולא נסמוך עלה, דקאי אהך דקאמר תלמודא נימא מסייע ליה ודחי תלמודא ואמר דלמא מיני תרנימא פירי נינהו ואי משום הא לא תסייעתו, וכיש דלא הוה תיובתא, ועוד נידוק לאירך נימא דאם השלים בפירות לא יצא אליבא דרבא ואפילו בשמיני דאינו זמן סוכה, איכ מסתבר דאם השלים נ' סעודות לא יצא והכי מסתבר בכתובות בפי' אע"פ(ז) דקא חשיב התם סעודה שלישית בכירות של המין ד[ב] סעודות, — גם ילמדנו רבנו אם אשה חיבת בני סעודות כדאשכחן התם(ח) המשרה אשתו ע"י שלישי, דפעמא לא ידענא, דקיל כל מינע שהומן נרמא נשים פסודות, או דלמא התם היינו פעמא דמשום דעולה עמו ואינה יורדת עמו(ט) דכיוון שהוא נזקק להמשיך ספראותי) לא שגא לכבוד עצמו לא שגא לכבוד קונו תתחייב גם בשל עצמה,

ד. (בענין בהמה שנמצאת מירושלים וכו').

והא דאמרינן בהאיש מקדשא(י) נבי בהמה שנמצאת וכ"ו זכרים עילות ופריך תלמודא דלמא תודה היא ומשני דמייתי נמי תודה, וק"ל והא בעי סמיכה והרי אינו יכול דלמא תודה היא דקרבן חבירה, דתניא ומסך ידו ולא שלוחו, וליבא למימר ויסמוך ומה בכך, דהא ק"ל סמיכה בכל כחו בעינן וקעביד עבודה בקרשים. וליבא לאוקמי להא כדאמר רב יוסף נבי קרשים(כ) בקרבן נשים עסקינן, דהא קתני הכא בהמה שנמצאת, — והא דפריך תלמודא התם(ג) בסמוך ודלמא אשם הוא ומשני אשם בן שתי שנים ואשתה בן שנה, וק"ל מאי דוחקיה לאוקמי לההוא בבן שנה לוקי דמתני בהדי דעביד לה שלמים ויביאנו זכר בן שתי שנים וישחטנו בצפון ויאכל לזכרי כהונה ליום ולילה, ולומר אם שלמים הוא הרי הוא שלמים וישעון נסכים ותנוסת חוה ושוק ואם אשם הוא נסכו נרבה כדאמרינן נבי שלנס בפ"ק דחולין(ד) ובפי' שתי מדות(ה) ואי בריה היא להוי כולא נרבה, ועוד הא אמר רבא(ו) מתגרב אדם נסכים בכל יום, ואפילו לרבנן דאמרי אין מביאין קרשים לבית הסכול הי"ט היבא דאית ליה תקנתא בחייה אבל הכא ליבא תקנתא אלא בהכי(ז), ואי משום דלמא מתו בעליו או המירו בו מי"ט עולה הוי דהלכתא גמירי לה(ח) ואלו עולה הא

ג) שם דף ק"ט ע"ב. ד) סוכה דף כ"ז ע"א. ה) יומא דף ע"ט ע"ב. ו) ס"ס. ז) כתובות דף ס"ד ע"ב. ועיין בחומ' יומא שם ד"ה מיני תרנימא ובסוכה שם ד"ה מיני תרנימא. ח) כתובות שם. ט) כתובות דף ס"א ע"א. י) כ"ל נזקוס פרדיסאות כתי ודפוס. וכונתו על מה שאמר ר' אליעזר לאפוסדופוס של אנריסס המלך כלל יום ויום אחת ומשך כנסה פרסלות לכבוד עמך ועשה לי אחת ומשך פרסות אחת לכבוד קונך. ועיין בשבלי הלקט שם שצייל ונאלץ ליה סיוגאין בסעודה שלישית כפיפרת וסיינו מיני תרנימא :

ה. א) קדושין דף כ"ה ע"ב. ב) זמח"ס דף ע"ד ע"ב ועיי"ש תוס' ד"ה וסא. ג) געין דף כ"ח ע"ב ד"ה וסא. ד) נקדושין שם. ועיי"ש בחומ' ד"ה ולגאל. ד) מולין דף כ"ג ע"א. ה) נעמות דף ל"א ע"ב. ו) דף ק"ד ע"ב. ז) ועיין בחומ' קידושין שם ד"ה דעיימי

קתני זכרים עולות, ע"כ הבי קאמר זכרים ססק עולות עם ססק שלמים וססק תורה עליהן, וכן מוכיח פ"י רבנו שלמה ז"ל.

ו. (בענין סתגרב אדם נסכים).

גם זה יבינו רבינו דאמר רבא (ס) סתגרב אדם וכ"י אלמא תנן (ג) נבי נסכים אין שם זבח אחר יסללו בלינה, ולימא לב ביד סתנה עליהם שאם אין שם זבח אחר יהיו נרבה, או דלמא בקרבן צבור עסקינן ופעמא משום דכתיב (פני) [נפש] (ג) במנחה מלמד שאינה באה נרבת שניים וכ"ש צבור.

ז. (בענין וחי' בערלה בשתיים).

מפרקיה דמר שמיע לי הא דתניא בפי' דקידושין (ב) אמר ר' שמעון בן יוחאי שלש מצוות וכ"י והוא הדין לערלה בשתיים, פירש רבינו ערלה יש היתר לאיסורו כלומר מותר לגרום איסור שמוחר ליפע וע"י הנמיעה בא האיסור (ג), ולבבי לא כן יחשוב כי רוחק גדול הוא, אלא לסדתנו רבינו ערלה יש היתר לאיסורו, כיון דקיימא לן כפ"ו בשבט ריה לאילן והוא שבט דחרשים (ג), והבא כגון אם היתה שנה שלישיית הנכנסת לרביעית אם החרשים הן בסדרן היו פירות אילן חונטין קודם פ"ו בשבט והוי ליה ערלה ואם חסרו ב"ד את כסלו לא היו חונטין עד לאחר פ"ו ולא היו ערלה, ונמצא איסור ערלה יש לה היתר ע"י חכמים (ד), והיה דאלו עוברין (ס) מוכחא להאי פירושא דקתני התם ומה נזיר וכ"י ויש היתר לאיסורו ופ"י רבינו שלמה (ו) ע"י התרת חכם, הינ ערלה יש היתר לאיסורה ע"י ב"ד שחסרו את התורש, — אי נמי איסור ערלה כגון כנסן אולינן בתר שלישי או יש היתר לאיסורו ואפילו שלא ע"י קידוש התורש, כגון אם היתה שנה שלישיית הנכנסת לרביעית והיה נפן זה ססדר לר' יוסי ובוסר לרבנן ומאותה שעה חל עליו איסור ערלה כדתנן במס' ערלה (ז) ובספחים (ס) ואי איתרסי דלא הביא ונתבשל שלישי עד שנכנסה שנה רביעית וקיימא לן (ט) הותים והתבואה משיביאו שלישי שהן נידונין אחר השנה שהביאו בה שלישי הרי הותר איסור עצמו והוה ליה רבעי ויצא מדין ערלה, ואע"פ שהיה הנפן הוה חל עליו איסור ערלה לאבד וודאה ולסתום ססקיה (י), ואם תליתי ברבנן ססקיה . . . יצא מפ"ו צדקה . . . לכותבה על לוח חוקה . . .

סלענו סססוף חלל ס"ל דמניחין (ח) ע"י תמורה י"ח ע"א. (ט) דדפוס וכן מוכיח פ"י רבי' ס"ח וזכ"י וכן מוכיח פ"י רבינו ס"י ז"ל, ולפי דעתי ז"ל רבינו ס"י (כלומר שלמה) ז"ל, וכן מוכיח דלמנח סירוס רפ"י קידושין דף כ"ס ע"א ד"ס הינ סכתנז סס זכר דחוי לעולם, ומפקחל לעולם:

ו. (א) מנחות דף ק"ז ע"ב. (ב) מנחות דף ל' ע"ב ח"ל הננייחל סס: סס יע זנח אסר יקרינו עמו וסס לנו ופסלו בלינה, וסרסי ד"ס וסס לנו, לפי ספין סס זנח אסר.

(ג) כ"ל כפס כמקום פני ככ"י ודפוס, ועיין במנחות דף ק"ד ע"ז:

ז. (א) קדושין דף ל"ח ע"א. (ב) ועיין כמ"ס סס ד"ס והוה הדין ססכילו סירוס זס כפס ר' י"ס ור"ס סקסס עליו, ועוד עיין גס כפסרנח ר"ח על זס לקפן. (ג) כלומר ולא למקופה, ועיין כ"ס דף ס"ו ע"א. (ד) ופירוס זס סונב ג"כ כמ"ס קידושין סס כפס סרר נפס מפונמיחל, (ס) פסקים דף מ"ד ע"ז. (ו) גס כפן ספסס ספנן קינור סמינח כדלפס ס' לכחור ככ"י ס"י וכדפוס סמיח וז"ל ס' כלומר שלמה, וכן סוף כפס"י סס ד"ס ר"ס לו. (ז) על"ס פ"ל ע"א. (ח) פסקים דף כ"ז ע"ב. (ט) מעשרות פ"א מ"ג וסס ח"סח מעכניכו סליס, וכד"ס דף י"ז ע"ב מפניכילו סליס. (י) קידושין דף ל"ט ע"א סלח ר' יוסקן על עללח סולח ללחן כמ"ס ספיקל וסנר דלסס, וססולל סמחיל כדלסס וקייס כפסיקס למ"ך סענין ולל"ך ססרר ס"סלס סס מ"ס סנח ססריי, ונגליון כפס סיסר סל רלז"ס כמ"ס; ול"ע ססס נלסר כקידושין לענין עללח כמ"ס לל"ך ונלסס סיס כפן ח"סח דילוג ע"ל, סכ ח"ך כפן ל"ל דילוג

סימן ע. וזה השיב לו.

בחור נארים . . . חנם הרים . . . צוארו בחרוים . . . צחים ולא פרוים (א) . . .
 נל של אגודים (ב) . . . אחי החבר ר' משה תוסף ימים ושנים ביש נפש
 אוהבך החתום.

א. (בענין הסוסק טעות לתתנו וכו').

על הצועקת או כנוס או פסור, האמת נכוסנו לכנוס, שעד שנכוסנו לפסור שלא
 כהלכה נכוסנו לכנוס כהלכה אף שהכפיה (א) באה בטענת או פסור כדאמרינן (ג)
 עד שנכוסנו לחלוץ נכוסנו ליבם ואעים שבאים עלי' מכה או חלוץ או יבם (ג).
 ואתשכ עד שתלכין פליג אדמונד (ד) ורבנן דפליגי ולית להו כנוס אלא תשב עד
 שתלכין לדיריהו אמרינן כוסין ליתן גטה (אבל לאדמונן עד שכוסין לפסור כוסין
 לכנוס, ואלו [באנו] לכוף [ליתן גט] יאמרו אחרינו האכלתים קסח שעוריים) . . .

ב. (בענין שגגה במאי).

אשר העמקת בלי' מלאכות אמנם הקשתי ותרצתי דאינו חייב אלא אחת אסקילה
 קאי ולא אחמאת. ורבינו זקני לא הביא ראיות בתחילת המסכת עלה דאיסי
 אלא מינה ובה, ולפנים לא הזכיר רבינו שלמה, ואני הבאתי ראיות אשר כתבת
 דודאי אסקילה קאי ולא אחמאת (א). האי דשבעת כסוי החזרתיה ליושנה יכתבתיה
 בסרי (ב) וכן מוכיח בשבועות שהגירסא שנמחקה עיקר.

ג. (בענין חסש מדות בכלי חרס).

בספרי' שלנו נרסינן ואם הוקף צמיד פתיל עד שיסחזת בנקיבת רמון [ולא נרסינן] (א)
 ולענין (ב) וסירוש דירי הכי, ואם הוקף צמיד פתיל בנקיבת רמון ובסיו (ג).
 עד רובו יציל על מה שכתוב, אבל אם נסחת ברובו לא יועיל לו היקף צמיד פתיל
 והוי כאובלין שנבלן במים דאמרינן בשמעתא קמיתא דובחיס (ד) דאינו מציל, ולהכי

ולא חסרון, כי השואל רוצה לומר שהסמדר או נוסך צפון הוחר אם לא נל לטלית נישורו
 כשנכנס רביעית, א"ע שקודם שנכנס רביעית על הסמדר או על הנוסך הזה למד כדאית
 ליה חל עליו חיבור עולה אף נחולה לארץ לאנד ודאה ולכחוס ספקה. ונחר נזה לחשלים
 את אלגתו נמרחים:

סימן עי. (א) משנת נזה את חרחיו. (ב) גם זה רומה על המרחים.

א. (א) אף שהכפיה כ"ל נמקום חגל הכפיה כ"י. וכונתו א"ע שמשנתה או נוסך או
 פסור ימא כופין לכנוס ולא לפסור. (ב) ינמות דף ק"י ע"א. (ג) דסתמא קתני.
 (ד) כלומר שלא תשב חגל יכנים אותה מיד. (ה) ו"ע דהא דלמד רבא כופין ליתן גט נקטתה
 הוא אליבא דרבנן אלמא דלרבנן אין כופין ליתן גט לדולה. (ו) על זה כתב רמ"ם בגליון ספרו:
 דאיתא בכתובות [דף ע"ב ע"א] אהא דחזיל ר' אלעזר אמר לשיעמא דרנ קתיה דשמואל אמר
 אכסוה שערי אלעזר עד שכופין להוליא יכפהו לזון. עכ"ל. ודפתי. אך לפ"ז יל האכילוס
 נמקום האכלתים:

ב. (א) בספר הישר על שנת נדפוס דף י"ח ע"ד סימן קס"ו. (ב) לא נמלא בספר הישר
 ועיין נמוס' שנת דף ס"ט ע"ג דיה הא מני:

ג. (א) מיקף לחדס. (ב) כן היא הגירסא נמוס' שנת דף ל"ו ע"א דיה ולענין. ולי גרסינן
 נדכרי רבא לפיל ולענין למיד פתיל אז הוא ענין נשני עמנו ואינו נמסך על יקב
 כעולא נמוס', חגל דעת ר"ם איש כן. (ג) כלומר שהלמד פתיל מיקף את הנקינה כמו עין,
 שהכל פסוס. (ד) זמנים דף ג' ע"ג. ועיין בספר הישר על שנת נדפוס דף כ"ב ע"ב סימן
 ר"ג טסס פסדס ר"ם כר"י נככרי כעולא רשון נמוס' היא שיעמא דהך מוקף למיד פתיל

תשובות ר"ת סימן ע

לא מנו ליה לדיריה ששית ט) דהנה חמש נקובין והאי סתום והני חמש לטרה והאי לטמא.

ד. (בענין שלש סעודות).

מהר"א דמצילין לא הבאתי ראיה כי אם מהאי דהשלים במיני תרנימא. ואעינ דסירי לא בעי סכה, סעודה להשלים י"ד סעודות חשבינן, דלא גרע מסמיל בסכה דמיל לא בעי סכה מימ מצוה קעביד, הינ אעינ דסירי לא בעי סכה מימ מצוה קעביד. תרע דלר' אליעזר הוי השלמה ודבר פשוט הוא בכליה תלמודא סתם שלש סעודות בפת אבל הבא להשלים במיני תרנימא יצא - ונשים אם חייבות, נראה דאף הם היו באותו הגם דמן לחם משנה היה לבלם, וכן חייבות לבצוע על שתי הכרות ט) ועוד דמ' עשהג) דרבנן שוה בכלג).

ה. (בענין בהמה שנמצאת וכו').

אשר שאלת על ההיא דהאיש מקדש דוכרים עולות ומייתי נמי תודה, וקשיא לך דבעי סמיכה ולא מצי סמך, ומה בכך היכא דלא אשור, והיכא דאיכא שינויאי לא סריך, ועוד כל הקרבנות מאותן מעות ט) וכולן שלח בידו ואין מעון סמיכה, וזכין לאדם שלא בפניו ואנן סחרי דניחא ליה לבעל לתקוני ואעינ ששמעט בקרבנו. ועל ששאלת מיט מוקי לה בבן שנה, משום דההיא שינויאי עדיף ליה ולא חסייעיה לרבא דאמר מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום ועל תנאי זה ביד משום נסכים לא קתני.

ו. (בענין והיה לערלה).

אותה דערלה לא כך פרשתי אלא בנשע רבעי מוקי לה דיש היתר עיי חילול ט).

נמשך על כוונתו דמוין, וסולק סם על "רצניו". והך "רצניו" הוא חסוי כ' שמואל שקדוהו כן, ובתוס' הוצא נשם ריי. ה) כוונת רבא לא מנה הך דמוקף למיד פתיל למדה סמים נכית:

ד. ה) הוצא דמרכי פי כל כחני ע"כ. ז) כלל דמקום דמעשה נכ"י דפוס. ג) זה הטעם האחרון לא הוצא סם ולא נשם פוסק, והדעה הזאת דגני מנה דרבנן נשים מייעות אף שהיא זמן גמול היא ג"כ דעת רש"י דנכרות דף כ' ע"ג דיה ומיידין דתפלה. ועיינ דחוק דיה דתפלה שמולק על זה. ועיינ דנל"ם סב. ותמיה לי שלח החכמו לא דברי רש"י ולא דברי ר"ת דביסקים ודאדכרה הביא הביי דעת ח"ס זה שנת סימן רצ"י דנשים פטורות מהגדלה מטום שהיא רק מנה דרבנן וחולי יש לומר שנעל ח"ס ס"ל ג"כ כדעת התוס' שנס דמנה דרבנן נשים פטורות אם היא מינע שהזמן גמול. ומפעם זה פוסק ג"כ הנשים מעלת ההגדלה. והא דתלה טעמי לפטור הנשים מהגדלה מפני שהיא מדרבנן הוא מפני שס"ל כדעת הר"ן דפ' כל כחני שכל מעשי שנת אים ולאשה שוין כדלפינן זכור ושעור אח מיטעו דנעמיה ישנו דזכירה עיי"ם. וע"ז קאמר שהיסקם הוא שייך דוקא דמנה עשה דלמריחא אצל לא דרבנן, כי דרבנן אהדיקין לכלל דכל מינע שהז"ג נשים פטורות. אכן לפי דעת רש"י ור"ם דלית להו הדיא כלל דמעשהז"ג נשים פטורות גני מנה דרבנן חמיה לי הא דלמריק גני סוכה שנת דף כ"ג ע"א, גני מגילה מגילה דף ל' ע"א וגני ארבע כוסות סתמים דף ק"ט ע"א דנשים מייעות מטום דלף הן היו באותו נס לי"ג האי טעמא חסוק ליה מטום דאי מנה דרבנן ור"ע:

ה. ה) שקלים פ"ד מ"א.

ו. ה) וכן הוצא נשם רית בתוס' קידושין דף ל"ט ע"א ד"ה והוא הדין:

סימן ע"א. שאלה אחרת לפניו.

(בענין חוקה ביישוב).

מעשה בא לידנו על עסק ראובן ושמעון. ושמעון היה תקוע במקומו ובא ראובן לשוכרו ולהביאו ביישובו ללמד לבניו נתיישב שמעון עם ראובן ועסק עם בניו חמש שנים ועוד. לבסוף נתקוטטו ביניהם ותבעו איש את חברו לפנינו לדון כאן בפנינו. אמר ראובן לשמעון צא מיישובי אשר דרשתי ותיקנתי לעצמי. השיב לו שמעון אתה לא תיקנת את היישוב אחרים תקנהו ונתיישובו בו ראשונה והרבה עדים בדבר. ועוד כשהבאתני אצלך נתת לי רשות וכח חוקה לעמוד לעולם. ועוד מה כהך יפה ביישוב יותר ממני. אין חרם ביישוב לכל הרוצה להתיישב בו, ואני מסובי הארץ הזאת ואתה ואבך נרים ותושבים עמנו. וכבר העמדתי והחזקתי במקום שני חוקה טובה. ונגמר הדין ונפסק והחזקנו שמעון ביישוב. אך לפי כי ראה שמעון את ראובן ידו תקיפה ונברא אלימא נתפטר עמו וקבל עליו להסתלק ולצאת מן היישוב . . . (3). לאחר שתי שנים חמשה חרשים וחצי חרש, ואחר זה אם ירצה לשוב ישוב. הניעו שתי שנים אחר הפרשה, וראובן מזהיר את שמעון בכח ציווי ביד [ושמעון משיב לא כן] (3) אפס ידעתך איש אלם ויראתי לעבור על דבריך ודחיתך בקש קבלת דברים בעלמא ולא בכח ביד משרה, כי לא היה קנין בפשרתנו ולא בכח ציווי ביד . . . אלה מענתם ובידינו ספק אם קבל שמעון לצאת בציווי ביד. ותודיענו רכינו, מה נעשה לאלה היום. כי אפילו אם היה כדבריו ראובן, אנו סהרי כי מחמת פחד יראתו עשה. ועתה הביננו רכינו אם יש שום ערעור נדנוד עכירה בדבר, שספק אם בציווי ביד היתה קבלתו, וזה מחמת פחד ויראה עשה, יחיה רכינו לאורך ימים.

סימן ע"ב. תשובה.

על עסק שמעון אשר איננו מודה, כי בציווי ביד קיבל לצאת מן הכרך ודיינים שופטי צדק תולין הדבר בספק. עיב לא נחלקו ר"ם ור"י יהודה) אלא באמרו לו שניים אכלת חלב ודאי, ואפילו בהא הלכה כר"י בפי אמרו לו, אבל בספק לא מצינו הואיל והוא מכחישן. ועוד תנן דמותר אפילו ספק ביד המושבע כיש הכא דספק ביד המשביע, והמושבע כופר ומכחישו, דתנינן נבי הלכתא פסיקתא בפי הוורק במס' שהרוחג, ובפ"ב דנדרים) מייתי לה, ספק נזירות מותרת) ופריך לה על סתם נדרים דמפרשי התם לא ידע אי חרמי שמים נדר אי חרמי כהנים, ובסוף ההיא משנה דמתלווקת לעיל) סתים בתר הכי כרי אליעזר כרי צרוק דסתם חרמים להקל כגון ביהודה המכירין חרמי שמים וחרמי כהנים. הרי לך מסתם כהלכתא פסיקתא דהוורק סתמא טובא ז), כדאמרינן כל המשנה ירו על התחתונה דתנא נבי הלכתא פסיקתא).

סימן ע"א. (א) נחת כל"ל נמקס ונחת ככ"י ולסוק. (ב) מקום פנוי עם נקודות ככ"י העורה על חסדן, ולי נלפא סל"ל ושלט לחזר עד. (ג) כל"ל ומסרו ככ"י ולסוק:

סימן ע"ב. (א) כדחתה דף י"א ע"ב. נמסנה כל חזכר ר יהודה אלא רבנן. ועיין בנמסנה סס דף י"ב ע"א. (ב) סס דף י"ב ע"ב. (ג) סהרות ע"ד מ"ב. (ד) נדרים דף י"א ע"ב. (ה) נפ"ס שלט להקל אכן נמסנה דעהות איתא מותר (ו) סך מנשה דמסך

נדרים לסמירי לא נמסנה בפירוט בנמסנה סך היא אליצא דרי יהודה וכו' מאיר המכריס נמסנה. ובסופה סתום כרי אליצור כ"ר לדוק. עיי"ש דף י"א ע"ב ז) כלומר הכי לך פתמי למינוחא שלט דהאי מנשה דמסך נזירות מותר היא כהלכתא פסיקתא דנמסמי עוני נמנה סס ססס נלי מנמסנה ועוד דהוי מנמסנה ולמ"כ סתם וסלכה סתם להקל בספק. (ס) צ"ק דף ק"ב ע"א ועי' דף ז' ע"א ועיין נמס' סס ד"ס היא דלא נכס' נבי אלא

דסתם נזיר וחרם ושבועה לקולא ומסתם דפרק ואלו מותרין שהוא אחר מחלוקת, כ"ש הבא דקא מכחיש להו דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש. ואע"ג דתנן בס"ק (הנדרות) הריני נזיר מלא הקוסה רואין אותה כאלו מלאה חרדל, הא פריך בגמרא וליחיו כאלו מלאה קישואין ומשני משום דנחית לנזירות שקצת נזירות יש עליו אפילו תלית בקישואין, אבל זה אין כלל שבועה, אבל ספק שבועה מותר, ועוד סתמי דקולי עדיפא כדפרישית. ועוד נ"ל החומרא היא למאן דאמר וברברי סופרים הלך אחד המקיל ועוד שזה כופר שלא קיבל, בוודאי אין נראה לי שם נדנדו עבירה. אבל במה שאחם תולין משום אונס אין כאן היתר דאמרינן דברים שבלב אינם דברים אלא גבי הרג חרם ומוכנסים. ולולי שערינו משובשין בנייטות הארכתי לפי כבודכם לוי"ט יכולתי. ואל יתנני זוחו... כי אם כהולך שחוח... והם ארו לעומת תוד... יריחו מנחתי כניחוח... ושלוס.

סימן ע"ג. שאלה אחרת לפניו.

אחד (ט) שהוסיף על תשובתו שלא (ז) מדעתו לסריש ושלחה (ג) לרבינו לדעת אשר לא טוב עשה (ד):

רבינו ומוריניו הילך תוספס הכתב (ש"ל א) שלחתי ולא נחתם, כי הבל יודעים שחורתנו שלך היא, ולי אני אחד מיחמי היתומים צוה רבינו שחיה, אם יחסר דבר להשיב השליח אצלו לרטרונ. במכתב אשר כתבתיו (ב) ובין לילה בא ובין לילה שב לביתו ולא השיב על שכר השליח כי לא נזכר ושולחכם לא רצה שוב לרטרונ. ואני להוסיף (ז) על דבריו ולענות באחי.

א. (בענין אם נחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליח מעצמו)

ולמע"ד נ"ל אם מנהג לשם לשלם שכר שליח למי שנתחייב בביד, על האפיטרופוס לשלם כי וודאי אין היתומים חייבין כדאמרינן בניפין (ט) אין האפיטרופוס, רשאי לדון לחוב ע"ס לזכות. ועוד דאמרינן בבי"מ נימא ליה לאפוטרופוס זיל שלים

כהלכתא. ומלישנא דלעיל תפסם כהלכתא טסיקתא גילתה טגס ר"ת לא גזים גני. (פ) מ"ד דף ס' ע"א. (י) כלומר מהך תרי פעמי דלעיל. (יא) ומוכס כ"ל צמקס ומוכה צכ"י ודטום. ועיין נדרים דף כ"ז ע"ג. (יג) צכ"י ודטום לא:

סימן ע"ג. (ט) כ"ל צמקס אשר צכ"י ודטום. הדברים האלה עד רבינו ומוריניו הם מהמעמיק ולא מהשואל. והמעמיק אשר טהטלה האת היא עמלד אשר האסיק על הטובת ר"ת צדנר אשר חודת חיות סכר השליח על מי, אשר לא דבר תענו ר"ת צמקס למריש. זה השואל הטיב טלל מדעת ר"ת, כי אדרבה ר"ת טיה עליו טיטלס חליו אם יסכר דבר, יען אשר צמקסן דב כחנ ר"ת את תשובתו ה"ל. אכס רחא וידע טטולל אשר לא טוב עשה נגד זיווי ר"ת הריץ את עמחנו לר"ת צמקסן הטל. וגם הטנלל את עמנו צמקסן כי השליח לא ילה לטוב לרטרונ. ויען אשר הגאון רחזים לא הסיק מהות הדברים, לכן צמק"כ חיקן צמקס אשר לא היה לחקן וטינה הדברים צמקסן ויחר טלל כח. (ג) כלומר טלל מדעת ר"ת ורחזים חיקן טלל צמקסן טלל. (ג) רחזים חיקן טלל. (ד) רחזים חיקן טלל לדעת אשר לא טוב עשה. (ה) טלל טלמחי קן הוא צכ"י ודטום. ורחזים חיקן טלל טלל. והוא הכתב כי ל"ל טלמחי כמו ססיים נצוקן ענין א' ע"כ טלמחי לטס. (ו) צמקסן אשר כחצתי ונין, קן הגיה רחזים צמקסן כי כמו כחצן אשר כחצתי ונין, וטנתו אשר ר"ת טיה עליו להטחי לו את הטכנס אשר כחצן כחצן טלל צמקסן אשר כחצן ונין. וטנתו אשר ר"ת טיה עליו להטחי לו את הטכנס אשר כחצן צמקסן על אשר כחצן טלל טלל, והשליח לא רנה לטוב לרטרונ, ולכן טסיק מדעתו על דצמקסן. (ז) כ"ל לפי דעמי צמקסן לא חסיקן צכ"י ודטום:

א. (ט) גיסיקן דף ר"ב ע"א. (ג) ג"מ דף ע"ב ע"ג.

אלמא על האפיטרופ' לשלם אם חב ליתומים ולא אמרינן אתי לאימנועי דהא אמרינן
 בכרייתאג) דר' אליעזר אמר זה חזק ישבע והא דאמרינן בקידושין ד) אפיטרופ' רשאי
 לדון ולהוב ע"מ לזכות, הי"ט בחלוקת קרקע, אבל לדון בשבילים אינו רשאי לחוב
 ע"מ לזכות, ומעתה לשלם על האפיטרופוס כל השכר או חציו כמנהגם, ע"כ שלחתי
 להם ואם שנית הבינה לי . . .

ב. (בענין נתערבו באחרות).

ועוד תדיעני מה שאמר לי הנדיב ר' שמחה ה) ששאל סמך הא דאמרינן בביצה
 נתערבו באחרות ואחרות באחרות) כלם אמורות ואמר לן כי אינך נורם ואחרות
 באחרות, ואני שמעתי כבר שיש מחזקים אותו, וחרא משנה שלמה ועוד הא הקשה
 יפה דאמרינן לעיל וספקא אמור נתערבה כולן אמורות והא וראי ספק ספקא הוא,
 ומה דוחק למחוק הא, דאימור ר' יהודה היא דאית ליה בתוספתא דתריומותג) ובפרק
 כל הובחיסד) מייתי לה ספק ספקא אמור בכל איסורין דתניא ר' יהודה אומר רמוני
 בארן אמורין בכל שהוא כיצד נפל מהן לריבוא ומריבוא לריבוא אמור ועוד הודיענו
 אם נוכל להעמידו אליבא דר' יהודה.

סימן ע"ד. וזה השיבו.

א. (בענין האפיטרופוס).

על האפיטרופוס אינו נראה בעיני תשובתו, כי אפיטרופוס אינו חייב בנגבה ואברה,
 ומעם של שבועה לפי שאין שם חסרון כ"ס, שאינה שבועת שומרין שאם לא
 נשבע לא היה ה) נראה דאכתי לא אסיק תלמודא לא היא, דכיון דאין אמורא נזכר
 כן דרך התלמוד לפרש, ועוד דמשעה היא אבל בנגבה ואברה פסור דאיכ מסנעי,
 דשבועתא היא שלא נגבו כלום, אבל שאר שבועה לא מצינו, וראיות יש, והא
 דאמרינן סמוי שהוא בנושא שברג) גבי שבועות אפיטרופוס תניא, ולא משתמיט
 תלמודא דליסא הכי לחיוביה בנגבה ואברה בנושא שבר, ואמאי להכי סתמה ברישא
 ואי מייתית קבא וכילית ליה, ומשום הכי תקנו שבועה זאת לאריסין ולאפיטרופוסין

ג) גיפין סס ע"ג. רבנ"י אומר זה חזק ישבע, ולעיל מניה קאמר הט"ס דלא חתי אסגזשות
 לאימנועי מטום ספוטפה. ד) קידושין דף ע"ג פ"א ועיי"ט נחום' ד"ה אל"א:

ב. א) עיין לעיל סימן ע"ה אות ה' שהציג סס גם כן אה הדב"ר ל' שנסה. א) אונס הוא
 ר' שנסה בן שמואל מוירסדי בעל מחבר של מסאז וויסדי שהיה תלמידו של רש"י וקודם
 ר"ת וא"כ הדב"ר ל' שנסה הכזר מה הוא אסר. וחולי הוא ל' שנסה בן שמואל משפירא שקבל
 ע"מ ודן לסגוי ר"ת הפכים עמו. עיין בהג' אש"ר נ"ב פ' מי שמת סימן ל"ג. ומשפלה
 האסר יס לכו"מ שהשולל היה ל' ילסק זכ צ"ק הנזכר נחום' גילה דף ג' ע"ג ד"ה ולסרות
 שנס הוא קיים סס הגירסא ולסרות נלסרות. והוא היה תלמידו של ר"ת כעובד נמסנות רס"ל
 סימן כ"ט. ועיין נפסר היסר על סנה דפוס דף י"ט ע"ד סוף סימן קס"א ופי' ר"י זכ צ"ק
 ע"י רבינו יעקב. אונס נחום' סס הוא אסר שהצינו ר"ת אללוקיס ככרייתא לוקמי כמתניסין.
 ועוד קס"א והמידון נחום' סס הוא אסר שהצינו ר"ת אללוקיס ככרייתא לוקמי כמתניסין.
 ג) כ"ל נמקיס ולסרס נלסרס ככ"י ודפוס. כן מוכס נמסנות ר"ת וכן הוא ב"סם סלנו.
 ג) חוספתא דחומות פ"ה. ד) זנסיס דף ע"ד פ"א:

סימן ע"ד א. א) כאלס סלכין פסר מלמ פיי"ב. וכלוער סלכין אפיטרופוס סייד לסלם אס א"ט
 נפסע כמו גבי נמסנות שומרין. אכן כל הדב"רס מלכין עד לסרס סס קס"א

ולשותפין דלא פלוג בשמור לי ואשמור לך(ג) דאין עליהן דין תשלומין. חס לך
דלימא הכי לחייב אפיסדופוס בגנבה ואכרה.

ב. (בענין נחערבו באה').

הרב ר' שמחה לא יפה שאל ואתה לא יפה השיבות לו, ומה שאמרת משנה
שלימה היא שקר, דבמשנת ע"ז(ה) ליתא גבי אשרה וכי מייתי לה בספדוס(ג)
כתובה סופרים טועים. גבי חבילי וזמורות ותלתן במסכת זרעים(ג) ליתא וכי מייתי לה
בביצה(ד) ובכמה דוכתי כתובה סופרים טועים. ועוד אדמוקי לה כברייתא רזבוס
לוקמיה כמתני' בע"ז ובזרעים ודברי הכל. ומאחרים באחרים(ה) הוה ליה למיתני. ועוד
קושיות הרבה. ומה שכתב שמעת שמוחקין, לא שמעת אלא ממני ומשמי תרדוש
הא מילתא מעליותא. ושמועת ביצה לא כיונת לא אתה ולא הוא. דספיקא אמרה
אתאן לספק טרסה או לספק י"ט, ונתערבה באלף אוודאי קאי דהא הכי תניא כברייתא
אין מסלפלין אותה כלל וספקא אסור וכן אם נתערבה וודאה באלף כולן אסורות.
והא דקאמר תלמודא אי אמרת בשלמא ספק י"ט ספק חול ועליה דייט קאי נתערבה
ודאה הוי דבר שיש לו מתירין [אלא אי אמרת אמרסה קאי הוה דבר שאין לו
מתירין ולמה] לא יעלה דהכי עדיף טפי שרצה להזכיר עיקר הקושיא דאתיא מכח
הספיקא. וכן דרך התלמוד היכא דאתיא פירכא ממאי דאירי ביה. רב אשי אמר
לעולם ספק י"ט ספק חול הא דתני ספיקא אסור ודקא פרכת ספקא דרבנן הוא, כיון
שיש לו מתירין אפילו ספקא אסור וכ"ש ודאה. וספקי בצים כחרי נווני תגו להו
ספקא אסור, חרא ספקא דנוסא, וספקא אחריתא דעי' תערובות, אם נתערבה ביצה
וודאית אפילו באלף כולן אסורות. חדע דאוודאי קיימי סיפא דקתני נתערבה לשון
נקבה וספקא אסור לשון זכר. ואי אספקא קאי נתערב הוה ליה למיתני.

סימן ע"ה. תשובה אחרת.

(בענין סנעל חליצה).

לסנעל חליצה אני תפרהיו ורווקא עשיתיו כן פנתא ונילדא כראמרינן(ה) ננאי היא
לתיח לצאת במנעלים וכי ומפרש הגי מילי בפנתא אבל בנילדא לא שייט
שתי עורות הקשה והעבה שמתחתיו נקרא נילדא והדין(ג) נקרא פנתא ופוק חיי
סנעלים בכל יום. ואמרינן בתענית(ג) קיימי אפנתא שאין בהם העור העבה והקשה,
וניכר שקיבלו עליהם תענית. מאריכי מענית(ד) ... יתלו בציצית(ה) ... וימתו שנית(ו)
... וקשה כצינית(ז) ... ולא כמשחל בינית.

הננס. ולפי כמות עין נמשך על כמות הסולל מצינו להמצינן לאפסידוסים זיל פליס. (ג) גיטין
סס. (ג) עיין ז"ב דף ע"ג ע"ב:

ב. (ה) ע"ז דף מ"ט ע"ב. (ז) ספסס דף כ"ז ע"ב. (ג) פללה פיג מ"ו. (ד) נילא דף
ג' ע"ב. (ה) דמצינלי לפון זכר הוא וכן ליתא נמשנה דעלמא נחערבו נאמריס. ועיין
לעיל בפללה חוט ז' הפסס ז':

סימן ע"ה. (ה) נככות דף מ"ג ע"ב. (ז) נדעוס הדין והלוא' חיקון והדק. (ג) תענית
דף י"ב ע"ב. (ד) סוכוס הללו הנפלים נפוק תענית קלמס סס למי דעתי כעו
התגלות על אשך קלר ר"ח את המענה שלו. ומאריכי מענית מורה על המכנים דברים ומאריכי
מענית שלום ללל נרדך. (ה) יתלו נללים כן סול נכ"י ודוסוס. והוא מלמך סולס קלל סילן

סימן ע"ו. תשובה אחרת.

מה עצמת ונעמתה) לי מאוד החבר ר' אליעזר, ולולי נפתי הארכתי במקצת שבחך בפניך, אך עסק תשובתך מנעני.

א. (בענין חרצנים של איסור שנתערבו).

על החרצנים של איסור שנתערבו ביין ואין שם קיתון של מים לא בתחילה ולא בסוף נראה לי (שהוא נסך ח) שהחרצן במיל בזני היתר שהם עינבי והבלוע בחרצן האיסור חמרא דיין נסך שמו, והאי שמא לחוד [והאי שמא לחוד] 3). ואע"פ שהאיסור כלוע כל מקום שהוא שם איסור עליו, והזנין והחרצין של היתר שם זנ וחרצן של היתר עליהם כראמרנן חמרא חרתא בעינבי 3). ועוד דלרברי הבל מותרין ואסילו האיסור בעין ואין זנין, רסמיכנא אמאי רססיקנא דמין במינא בששים חזן מבבל ויין נסך שנתנסך לעיר 7).

ב. (בענין נעורת שבין הסדקים או דינה כרווקי דכיתנא דארמאי).

גם שהוכר אחי בכתבו אלי על גינית שדורכין בה, שאלת אם הנעורת שבין הסדקים כדין רווקי דארמאי דמיישנן ח). על זה אני משיב כי הנעורת הנתונה בין סרקי הגינית וכן נקב שנפתח בשערה או בוסת אין גיל איסור והרי הוא בשאר כלי. שברווקי דארמאי אסרינן דכיתנא מיישנן ונס קנקנים מוופסים מיישנן 3) שהכל עקרו כיתנא ונתנית יין ברווקי ועיקרו מחושה, אבל כלי ששתן אם נפל יין עליו אין

צננדו. וכוננו שהמאריכין נתפסות הן חולין עלמס צדנרים חלוניים כמו גלילית שאין הנגד עלמו. וגיסי החכם ר' דוד קוישמאנן כ"י כתב לך, כי לפי דעתו לדין להגיה יתלו צלילית צתקוס יתלו צלילית, למען יכסיים עם המרח מענית. אכן לפי דעתי אין לזכך להגיה הספדים צננדל זה. כי דרך רבינו חס לטעת את המרחים ולהשוות את הראשון צנלטיי והסני צננדיני. ועיין לעיל סימן כ"ב צתפונתו לרבי שמואל יודע ונכון דבר. . . לשכנו חדרשו. . . מלאו כליכס צר. . . ואוכל צקשו. ו) חולני גיל מענית כלומר מיתה מענית. ז) וקשה כסלע וכוננו על מיתה היחזר קשה צנרכות דף מ' ע"א שהיא אסכרא, והיא עין חולי הגרון הממניק ומדה כנגד מדה למרצה דברים. וכמשל צינית היא צקיקה עיי"ש:

סימן ע"ו. ח) צ"י ודפוס עלמו נעמת. ונראה שהויו של עלמו נמשך אל נעמת והפיצה ראשונה לא הייתה כחונה צמילוחה: עלמו ונעמת ונתוך זה נשתרצנ טעות הסופרים.

ו"ל עלמס ונעמת. חס אציו לא הוזכר ולכן יש להסתפק אם הוא ר' אליעזר צן שמואל שהוא ר' אליעזר ומיין או ר' אליעזר צן שלמה הפייטן אבל מתוך דברי האנה ומנה. אשר העריך ר"ת ציחר שחם אל שולו פה. נראה שהשולל הזה הוא ר' אליעזר צן שלמה. ועיין לעיל סימן כ"ח ט"ט:

א. ח) התשובה הזאת נמלחה גם בספר חמייס דעים סימן ג'. וז"ל שם על החללניס של איסור שנתערבו ביין ואם יש קיתון של מים לנכוף נראה לי שכן צטיל וכו'. ועפ"י תיקון רא"ס נדפוס אחרי המלות: ואין שם קיתון של מים לא בתחלה ולא בסוף נראה לי שהוא נסך, והוסף עליהן: ואם יש שם קיתון של מים לבסוף נראה לי שהחלן צטיל וכו'. אמנם צמחית כבודו לא דק, כי צודלי שחם היה שני קיתון של מים איידי. לאל"כ למת לי למימד שהחלן צטיל צוגי היחזר תיפק ליה דצטיל צמיס שהוא צודלי ומש"מ. ואם החלן צטל צוגי היחזר משום דלזילינן צחר שחם, אי"כ למת יהיה נכף חס אין שם קיתון של מים לא בתחילה ולא בסוף. לכן נראה לי שהנוסחא צמיס דעים כמו הנוסחא צספר היצר היא נעמות. אך הטעות צמחיקן מעטות לא ראי זה כדאי זה. ורק מה חלד הטוה צעקן הוא הנכון. ואם חמק מהנוסחא שלנו צספר היצר הציעות שהוא נכף, שהן נכסנן, אז הכל יבא על מקומו צסלוס, ולדין לומר שהחללניס של איסור נתערבו ביין צמת שהיו צו ג"כ זגיס וחללניס. צ) המלות צסגנר נחוספו עיי רא"ס וחמרות צ"י ודפוס. ג) עיי דף ס"ו ע"א. ד) עיין לעיל סימן ס"ח אות ח':

ב. ח) ע"ז דף ע"ה ע"ב ועיי"ש צתוס: דיה דכיתנא. צ) חס ע"א.

צריך הנעלה שלא מצינו שאסרו התלמוד, ומעשים בכל יום טמטמות ומפוט נופל עליהן יין וזני מעמיד השלחן ולמהר מתייבשות וחוזר ונופל יין ואין אנו אוסרין. והלכה רופסת קח לך המנהג).

ג. (בענין אי חוששין לחרצנים של איסור שנשארו בחבית).

וחבית שאין מכניסו לקיום) ועירו ממנו יין והריחותו יפה אין חוששין לשאר חרצנים) רחצני וני התר מכטלין אותו יין איסור הבלוע בחרצני זוני האיסור אם ישנן, וכיש שמספיק לא נאסר. ועוד מין במינו כי האי בשעת הדחק מורינא (להיתראג). ועל הכלי נסך שפירק בו העיא הענבים והיין קודם משיכה הכל מותר (כדפרישית ד).

ד. (בענין יין היוצא דרך שוליים).

על היין היוצא דרך שוליים ונגע בו נוי בחוץ לשוליים מותר לדברי הכל. לדברי מותר דמפרישנא ניצוק אינו חיבור) ורבותינו נמי שרי ליה דניצוק דאזיל לאיבוד הוא, דמפרישי כולו ניצוקי מכלי אל כלי או לבור. ועוד לא מחזיקין דליהוי טופח ע"ם להפשיח ררלטא איכא שום עכבא כיון דמיהרק קצת דלא היה בעין ברואג). דאפילו עד ברוא דאיכא מאן דאסרג) ולא יותר (אפילו) [אלא ד] כשהכנס אצבעו אבל קילוח למרחוק שרי אם נגע לדברי הכל, וכיש יין שותת טיף טיף. ועירוב מקוואות בשופרת הנוד כחלל לברו, אבל במים די כפופח להפשיח וכאשכורן). והא דאכרינן לאפושי טיא ביבמות) לא שצריך לכך אלא הירואה אוסר לאפושי טיא הרדובה כביש.

ה. (בענין צירוף סל לחלה ולתרומה).

על ששאלת אם צירוף דרבנן יספור מוקף ראורייתא). דבר זה תימה שצירוף סל דאורייתא וכן תנור לרי יהושוע או נושכות לרשבינג) דהכי נמירי לה. דאם כדברך דרבנן היכא) מסקע לה מחלה דאורייתא. ומה תיקן צירוף). ואפיה לא הוי מוקף אלא איז נוגעין כדאמרינן גבי חבית שצריך שפופרת שינע יין ביין בתוספתא. ומכסה) משגיזות שאם תרם שלא מן המוקף אפילו במקום שצריך מוקף

ג) גם המטונה הזאת הונחה נחמים דעים סימן ל"א :

ג. ח) שאם מכניסו לקיום נצלו הכי אסור עיין ע"ז דף ע"ד ע"ב. ג) כלומר אין חוששין שנשארו חלני אסור נחצית חף לאחר שהדמות. שאם אנו חוששין לזה. לניכין אנו גם לחוס ולומר שגם מתלנני חגי היחר נשארו נחצית. ג) עיין במדכני ע"ז פ"ה. ד) עיין בתוס' ע"ז דף כ"ה ע"ב דיה אמר ריה. ועיין נחמים דעים סימן ל"ב :

ד. ח) עיין בתוס' ע"ז דף ע"ב ע"ב ד"ה אמר להו ועוד עיין בספר היסוד על ע"ז דפוס סימן תק"ב דף כ"ו ע"ב. ג) ע"ז דף כ"ט ע"ב. ג) ע"ז דף ס' ע"א. ד) כ"י ודפוס חיחא אפילו. ח) נגד התוס' ע"ז כ"ט ע"ב ד"ה ה"ג. ונחמים דעים סימן ל"ב שהניח ע"ז המטונה זאת חיחא אפילו ח"ה נמכיס עם התוס'. ח) עיין בתוס' גיעין דף ע"ז ע"א ד"ה הנלוך ותוס' יצמות דף ע"ו ע"א ד"ה עירוב. ו) יצמות ע"ז ע"ב :

ה. ח) עיין חלה פ"ב ע"ז ועיין ג"כ ע"ז. ועיין נדה דף ח' ע"א ופסחים דף ע"א ע"ב דסלכה כ"א. וכוונת יספור מוקף דאורייתא כלומר יספור מחאי דאמרינן אין תורמין סלל מן המוקף. ג) כ"ל נמקום ר"ב כ"י ודפוס. ועיין פסחים ע"ז. ג) היכא כ"ל נמקום אכתי כ"י ודפוס עפ"י תקון רל"ח. ד) כלומר ח"כ מה יועיל תפנת רבנן לנצק לולי סלכה גמירי לה. ועיין ג"כ פסחים פ' אלו עוצרין דתפקא ליה מקרא נצלכס מלחם סלחן ועיין ג"כ :

שיצא ידי חובתו. ולפי שאילתך דומה אהה שצירוף של בלא נניעה לא מסור אם מוקף דאורייתא, וזה אינו יכול להיות, שהרי מצינו מוקף אינו מעכב בדיעכרו).

ו. (בענין יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם).

ומה ששאלת יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם). הא מסלילי דיתמי נינהו כדאמרינן (במשכנתא באחרת דמסלקי דאין בית נובה לה דהוה מסלילי דיתמי. אין הנידון דומה לראיה דכי נבו קרקע בחוב אביהם אנלאי מלתא למסרע דהאי קרקע דאבוהון הוא, אבל משכנתא כי מורע מעות וסילקו אנלאי מילתא דלאו קרקע דאבוהון הוא. ועל אחרת דלא מסלקי אנו כושין הואיל וסופן להסתלק אלא שאתה מגלגל עלינו היכא דמסלקי . . .

ז. (בענין שליחות לנכרי).

ודאי אין שליחות לנכרי בין לקולא בין לחומרא. ותולה מעותיו בנוי (ה"ם כנון דאמר לישראל חברו לך והכא לי מעות מן הגוי על משכונתו ותהיה שלוחי להביא ובחורתו אחר לו לך והחזיר קרן ורכית, אם ישראל עשה שליחותו והביא מן הגוי מהר דשלוחו של ישראל הוא ואין אחריות המשכון על השליח ושלוחו של אדם כמותו, אבל אם הביא לו מסעות עצמו ואמר לו של גוים הם, וודאי אסור ועיז נאמר ויראת מאלהיך דאין ידוע אלא לזה, כן תמצא מסודש משמי.

ח. (בענין ריחא מילתא).

על בשר בתנור עם הפת ססקתי דאסור). דהא ריחא מילתא היא, ודווקא בתנור שלהם (ב) ענין חבית שלנו שהיו מדבקין פה בדופני התנור, אבל התנור שלנו מיקרי מורני, ותחת המחבת בתנור שלהם דמי.

ט. (בענין חלב קיבה).

כתבת אמרתי נכניה (פירשא בעלמא הוא, לא היו דברים מעולם, על חלב קיבה מירשתי כן והעמתי מהלכתא רשיליה כל הבשר (ג) שרכינו שלמה מחקו, ונ"ל דהא דאמרינן קיבה שבשלה בחלבה אסורה (ג) היינו היכא דלא שהה במעי בחמה כרי קרישה והעמדה. והא דאמרינן בעיז (ד) מירשא הוא, היינו היכא דשהה במעיה כרי קרישה שאם ינקה מן המרפה ושהה במעיה כרי העמדה דהיינו כרי קרישה ובישלה בהיחא חלב מותרת, אבל אם לא שהה כרי קרישה ובישלה בהיחא

ס. (ה) נכנסה חיקון לחיים נמקום נ"מ נדפוס וגם כ"י. (ו) וכן דעת הסוג'ם הלכות מדומה פ"ג הי"י. ועיין בכסף משנה ס"ט, אבל אין כן דעת הסוג' נגד קמח דף קס"ו ע"ב ד"ס ס"י. ועל דבר דינא דאין חוקינן שלל מן המוקף אי סוי דלורייתא או דכנן עיין נמסרה למלך ע"ס:

- ו. (א) כחצות דף ל"ב ע"א. (ב) ז"ב דף ס"א ע"ב ועיינן נמוס' ד"ס סלי עשכנחא:
- ז. (א) ז"ב דף ע"א ע"ב ועיינן נמוס' ד"ס כנון. (ב) ז"ב דף ס"א ע"ב ועיינן נמוס' ד"ס עמולה:
- ח. (א) עיין נמוס' פסקים דף ע"ו ע"ב ד"ס אפרס עסניאו ע"ס פסק ל"ח עסוק כ"כ ע"ד ע"י. (ב) ע"ל ענקוס עכ"ל עכ"י ודפוס עיין נמוס' ע"ז דף ס"ו ע"ב ד"ס דנח למד:
- ט. (א) כן סוף כ"י ודפוס, אבל ל"ל קינע נמקום נכניה. (ב) שלין דף קס"ו ע"ב ועלכחא וכו' ונקנח כמרה עינקס מן סמלס וכו' נקנח סמלס עינקס מן סמלס. ועיינן נמוס' על ממחסינן ונמוס' ד"ס ס"ב גרסינן. (ג) ע"ס דף ק"ס ע"ב. (ד) ע"ז דף כ"ט ע"ב.

חלב אסורה דההוא לא פירשא הוא אלא חלב נמור אותו עצמו שינקה. ועדיין עולם
מנהגו נוהג כשרוצין ליקח חלב קיבה מן סלאים, מניקין אותן ומשהין מצט לקרוש
ואח"כ שוחטין אותן. (תוצבי"ו)

י. (בדין גיעולי נכרים).

דין גיעולי נזים אינו יודע מה קשה. אני פרשתי כל רותחין מבליעין את הפלוט
שחוצה לו ומפליטין את הבלוע, ואין להגעיל כלים אלא בקרירה שאינה
בת יומא ואין להגעיל אלא במי היתר, ואם יש לו ספק יודעיני כל דעתו (כ"א)
ישר בעיני.

יא. (בענין ק"ץ אונס מספתה).

על ק"ץ דשיליהו אלו נערותא) שאתה אומר שדוחה אכ"י ק"ץ רבא חומרא כננר
קולא כן תרחא כל ק"ץ שבעולם לפי דבריך. לא דנת יפה שכך הוא פירושא
הדין רבא אמר ק"ץ ומה מסתה שלא עבר אלא על דעת אביה יכול לעכב אונס
שעבר על דעתה ועל דעת אביה אינו דין שאביה יכול לעכב, ואכ"י דחי הכי מה
למסתה שכן ריבה בהן הכתוב עיכובין שהוא יכול לעכב תאמר באונס שלא ריבה
בהן הכתוב עיכובין שהוא אינו יכול לעכב. ודילמא זו היא חומרא של אונס שאין
בו עיכובין כיכ וזו היא קולא של מסתה שריבה בו עיכובין כ"כ.

יב. (בענין אין אובסין בשבת).

ומה ששאלת שנינו בעושיין ססין (לבידראותא) אובסין אותו מבסנים ובשיליהו שבת (ז)
אמרין אין אובסין את הגמל, זו אינה שאלה, דאובסין דססין היינו מענין
רשריג) ואובסין רשבת היינו [נותנין לה אכוס] בתוך [מעיה] כרמפרש לה ומתמה
עלה. (ז). צא וברוק.

סימן ע"ז.

(בענין אחר שקבל עליו בנידוי ובצווי כ"ד להזיק את בנו לגרש את אשתו).

רבי סלך) . . . שוטרין עיר וסלך . . . ופאלכס קולש סולח . . . ופולש ססולח . . .
וחלבנה ולא שחלת (ז) . . . והרב (ג) ר' שמואל ותלמידו של אהרן לבי גירנ'ד)

ה) עיין בספר הישר על חולין דפוס דף ל"ט ע"ג סימן שפ"ו, ובספר המכריע למהר"י
ונטלמי סימן ל"ג סה"ג דברי ר"ת וחולק עליו. (ו) עיין בספר הישר דפוס דף י"ד פ"א
סוף סימן ל"ט, שגם שם כתוב מ"י צ"י מ"ד, לפי דעת החכם ליחיק הידס ווייס צצית
הלמוד ס"ג ל"ד 164 הס' ראשי תיבות חוסי יחמק בן יעקב מפי רבינו. ולפי השערתו היה זה
יחמק הא"ש בנו של ר"ת. אך השערה הזאת אין לה מקום כי לא מצינו שהיה לר"ת בן ושמו
יחמק. ולולי היה ר' יחמק הלבן הלמידו של ר"ת שהיה בן יעקב. אך יסיה א"ך שיהיה מ"מ
נראה שהשערה הזאת על דבר חלב קיבה לא היחס בדרך התשובות שהשיב ר"ת אל הדבר ר'
אליעזר, כמו שהיו מונחות לפני המעתיק אלף שהכניסוה מתוספות יצ"י:

י. א) כלומר כי ישר צעניי ר"ת שהסולל יעשה את זה. וכלא"ס הגיה אולי במקום כי:
"א. א) כתובות דף ל"ט ע"ג. ועיין בחו"ס' שם ד"ה מפתח וצטיעה מקוצנת שם:
י"ב. א) עירובין דף כ' ע"ג ועיין חו"ס' שם ד"ה אובסין. (ב) שנת דף ק"ה ע"ג ועיין בחו"ס'
ד"ה אין אובסין. (ג) כלומר הלעטה. (ד) שם מ"א אין אובסין אמר רב יהודה אין
עושין לה אכוס בדרך מעיה ומחמה עלה מי א"כא כי האי גוונא:

סימן ע"ז. א) ליטבא דקרא ירמיה ל"ט, י"ג. (ב) חלבנה ריחם רע פלגת ריחם עוב.
עיין כתיחת דף ו' פ"ג. (ג) כלא"ס מחק סויו ען והרצ, כי לפי דעתו

הרב ר' קרשבין . . . ואתה בן מלכה) רב לך . . . ומרום קנך) . . . ואם עקצך עקרב . . . אביך הרב . . . כי נפל ממנו רב . . . אלמא יערב . . . אך ברב חבושר וברב אבשרך . . . הרב ר' יוסף גדול בדבורך) אמנם מאוהבי יש ביניכם יורד לגור וסוף להשתקע. ואחלי פניכם שלא לנוור על בני עירי) כל זמן שהם מזומנים לדין גם אם יסרב. למעני תעשו להתיר החבר ר' יוסף וביתו לדבר ולישא וליתן עם מגורכם, כי לבעבורכם הייתי עושה כזאת וכזאת ויותר. על הוראותך אחי אשר כתבת נפלאותי, הלא אני ואתה דברנו רבות פעמים על האי המאים עליי. הלא פרשתי וריה הסכים כשהבעל רוצה, ורבנו שלמה בן פירש) מאים עלי ולא בעינא לא הוא ולא כתובות, והבעל רוצה נירושין במחילת בת אחת ולא בפחיתת תרפקיעין. ועל אשר כתבת נידוי על הנאי אפי' מעצמו צריך הפרה. איכ לרברך אין לך צבור שלא עמד בארור, שכן נדו על הנאי ולא הפרו לעצמן. אך אין הנידון דומה לפתרון כי זכר נא לימים ראשונים אשר היינו אני ואתה וכתבנו פי' כזה ברוב מקומות בחלמוד. וכן בזה(י): אמר רב יהודה אמר רב נידוי על הנאי אפי' מעצמו צריך הפרה, פי' כזה שנידה יהודה עצמו אם לא יציג את בנימין לפני אביו. ואע"פ שקיים התנאי נתגלגלו עצמותיו, דהא אריא ונגבי וצינים שחים אוהר יעקב אבינו, ויהודה קבל עליו נידוי אמאי דאוהר יעקב אבינו, והתנה דברים שאין סיפק בידו ובטל התנאי ועמד הנידוי. אע"פ שמעצמו נידה וסמך על הנס, אין סמיכתו עיקר לבטל הנידוי לכשנעשה לו גם. ועל זה יש לפרש שצריך הפרה שרוב בני אדם סומכין על מה שאין בידם ונודרים ומתנבאים וצריך הפרה וכפרה. - ומה שכתבת מי יודע שמא יגלגלו יוסף או ימות, זה אינו דשבעות ונדרי אונסין שרו כדתנן בהרי"א(ג). ואף אם מעצמו נשבע אדם ומתילך כי האי אונסא. אלא מעמא דאמאי דאוהר יעקב קבל יהודה כדפרישית. בן לדבריס(ג) צריך היתר כמו יהודה, ואיכ לא יקיים והוא לא יועיל לו ועוד מספק דינכם אחם נושבים שכתבתם שקבל ר' שוררוס בנורת חרם ובציווי ביד להוקיק את בנו יונתן לתת גם לבתו של ר' קרשבין, ועל זה [כתבתם] שאין סתירין לו אלא מדעתו של קרשבין. זה אינו שהרי הוא קבל מדעתו(ד), ואפי' קבל בשבעות הר סיני או בנורת חרם ובציווי ביד ר' אמאי ורי אסי יכול להתיר לעצמו שזה אינו אלא מדעתו, אלא שקבלו בחומר ציווי ביד, אבל ציווי ביד אינו יכול להיות. שאלו כתבתם וציווינו לו בציווי ביד, או היתה הנורה תלויה בכס או בבעל דין להתיר, [וכל זה] אם היה הוא הבעל שבידו לגרש וגם שישנו

אנשי שם הנקראים פה הם הם שועמי העיב. אך אין לדין למחוק כי חולי הם מלכד השועמיים. והכז כי שמואל נראה שהיה אחיו של רבנו שקראו אחי חשונה הזאת ושהיה עמו ציחק צינים לחסונים. אך יש לנגוס בצד, יען שרבו שמואל בן נחמי היה גדול מחמיו. ד) לבי נירכין צבי לבינירין דפוס. ופירשו לא נודע לי. ה) כליל נמקוס נמלך צבי ודפוס. וכפי הנראה קורא בן ליונתן בן עורכוס הליש שידהו חציו, על שלא רנה לנגש אח אשתו נת ר' קרשבין. שגם חלוי הדין אח מכתבו. ועיין ממלכי על גיטין שהוספות סימן סת"ו שהניח שם מוכן החשונה צקילור. ו) כליל נמקוס קלך צבי ודפוס. ז) הכז ר' יוסף כ"ל שהיינו ר' יוסף בן משה נשאלה חשונה לעיל סימן י"ד. ולפי הנראה העיר אשר ידובר ממנה נכאן היא טרויע נמקוס מושנו של רש"י וכשנ"ס וגם של ר' יוסף חיל. ועיין לעיל חשונה סימן פ"ז שגם ר' עורכוס מזכר שם ושהיה מחושני טרויעס וגם נבד חליס. ח) חולי גיל עיר. ט) כמותות דף ס"ג ע"צ ועיי"ש נמוס' דיה חלל חמרה. י) שם ד"ה חלל. יא) מכות דף י"ח ע"ב. כ"ס'ם שלנו ליתא חפילו מעלמו ועיין נמהכשיל שם וצרי"ף שקל חלו מבלטין. ועיין נמוס' מכות שם ד"ה חפילו. יב) נדרים דף כ"ז ע"א ולהלן. יג) בן לדבריסם כליל נמקוס כל דבריסם צ"כ. יד) כלומר מדעת מעלמו. טו) מכלן ועד

מאותן שכוסין להוציא. שכך אני מורה ובה שאין לנוור לנרש על שאין כוסין, והגם הנעשה ע"י הרם או ציווי ביד קורא אני בו שלא כד"ן פסול ופוסל. אבל זה שאבני הבעל קבל עליו לכוף את בנו נידה לעצמו ויחיר לעצמו. ואם ביד ציוו עליו להזקיק לנרש מצו בדבר משנה ויחזרו. ואם היה נשאל לי הייתי מורה שלא יזקיק לנרש, שאסילו לבעל אינם יכולין לצוות כ"ש לאחר. ואם שומע זה עשה שלא כהוגן, אנו לא נאבד את אמונתנו. וזה הזקיקמו) אם קבל יחיר לעצמו ויאמר מותר לי מותר לי עשרים פעמים. אך מסני כבודכם אפי' לקרובי הייתי פורש אחרי אם אינכם אזהבים אותו. ואתה הרב ר' יוסף (ח) מדוע אתה מיקל להוציא אשה מבעלה, הלא ידעת עונש ועשקו גבר וכתיב (י) איש ונמר וע"י שוליא דנרי נתחתם נור דין. ואל תתלה בתוספות שימוש חילון רמעות. כי הכתוב על ועשקו הוא כד"ן (י) ור' עקיבא (ט) [לא אמר] אלא ינרש. והאמת דיכול לנרש, אבל מוכח מרירד עליו רמעות ושנוי המשלח (כ) מודה ר' עקיבא ואהוציא אשה מבעלה ועל השם הגנבת בקדושה (כא), וא"כ זה גריס(כב). רבותינו (ג) מיטפלי בהו והוא הרב ר' קרישבי מתחילתו ידע. ואם אתם עורמין נירחשין בהערמת הללו קשה הוא כהערמת שוליא ויותר שהוא השיאה לו וזה לאחריים(כד). וצור ישראל ירים מכשול להתהלך במישרים. ושלום.

סימן ע"ה. שאל ר' אהרן בר יוסף(א) מרבנו יעקב.

(בענין ג' חדשים אחר מיתת היבם).

ביד מי כח ובורה לנרל ולחוק . . . לעשות(ג) ולא תדע . . . למלך ולא ממך . . . רבינו הגדול . . . רבינו הקדוש . . . רבינו יעקב . . . כי מבלעדיך לא ירים איש את ידיו ורגליו בכל הארץ. מלכים כך ימלכו. ולא יעשו גדולה או קמנה עד התגלע הפוד אליך, ע"כ שלחתי לשאוב מים מבדד בית לחם. לדעת מה משפט יבמה שמת יבם שלה ו' חדשים אחר מיתת הבעל אם אין(ג) צריכה להמתין ג' חדשים כמו אחר החליצה. אך במיתת היבם לא רצינו להורות כי אם על ס"ך. והודיעני אם יש חילוק בין חליצה למיתת היבם בדבר זה אם לא. כי לכך שכרתי את זה . . . ושלום רבנו יגדל כחשק אורן ביד יוסף קמן תלמידו.

אם אינכם אזהבים אותו חסר דפוס. ובאמת הדבר פחוס, ולפי הנראה כוננו סוף סוף הדברים ע"ה לכבודם הייתי פורש מננו מאלו שאינם אזהבים אותו. ולי"פ. (ח) לפי הנראה הדברים פחוסים כן מה שכתב רבינו לעיל שהרב ר' יוסף יצא טעה וסיחטנו לו ל"ה וליתן עם המעורים. איך עדיין לא פירש את דינו לפי ראות עין. (ח) גיטין דף ר"ח ע"א. (ח) כלומר בקרא לא חכר זינוג רמעות אלא עושק. (ט) גיטין דף ל"ה ע"א. (כ) עם ע"ה. וכוננו שזכר גם ר"ע שדה אפי"ס שאמר אפילו אם מלא אשה אחרת נאם סיעתם. (כא) פס"י פ' נשא ג"ז פוסה. (כב) כלומר העונש על ועשקו לעיל. (כג) אולי ל"ה ודנתינו וכוננו שגם הם מתעסקים בזה טגורס העונש. הם וסרד ר' קרישנין, אשר מתחלתו ידע. שלא ילנה הענל. (כד) שוק הדברים קשה קלה. ונראה שזכרנו רבנו ז"ה. כי עם ג"ז מוליא דנברי המעשים פסא כי יגדו חכמו, אלל ככאן שופאים ולא לסם:

סימן ע"ה. (ח) הוצא נפטר החזומה סימן קל"ג בענין זה ונסימן קפ"ג בענין יין נכס. ועיין לוכן בפסדו נר געשיכטע וכו' ל"ד 80. (ג) כ"י והפוס לטור. והל"ה סגים למשל. ולי כאלה ש"ל נעשות כמו לקמן ולא יעשו גדולה או קמנה עד התגלע ספור אל"ך. (ג) כ"ל נעמקס ט"ל כ"י והפוס:

סימן ע"מ. וזה השיב לו.

הלא איש אתה וכמוך ירבו בישראל אהובי החבר ר' אהרן. גם כי בשעת טרוורין בא שולחך כי נתרעמו השמים על אדונם, ועבדיך רואה והעיר הומיה, גם ישבו שרים בי נדברוה) לא מנעתי את לבי מהשיב על תוכחותיך, ולכי רואה, כי גם אתה ידעת, אך להשוות ולהשית לבך לדעתי הוצאת מעותיך, וצדקה תחשב לך. אמנם משום הדבר בעיני ומורה אני ובא שצריכה להמתין שהרי קרובה לביאה יותר מארוסה, ואעני דאמרינן (3) ארוסתו גים בה, יבמתו בזיו מינה, היס לפני שלשים לאקומי נפשיה, אבל לענין נזרה ששא ישא אחותו וכו' (4) גבי יבמה קרובה לביאה טפי. ולא מצינו אלא המפורשות כגון חליצה (ד) ומסמנת קטנה (ה) דאין צריכות, דחליצתה ומיאונה מוכיחין שלא נתעברה וגם לא נדלה אלא ככל קטנות דעלמא. וארוסות ושומרת איבא לסינור דליכא הוכחה לכולי עלמא אלא למכירין. וקצת איכא למילף, אעני דלא צריך תלמודא, מטאי דקאמר היבמה לא תחלוין (6) [ובברייתא שם (7)] שחלצו לה אחים הא שומרת יבם צריכה, סדנקט שחלצו. ואית משום מיתת הבעל נקטיה שהתלמוד מקשה ומאי שנא וכו' (8). האי חידוש נמי משתמע אי הוה תני שומרת יבם שמת יבמה בתוך ג' חדשים צריכה להמתין ג' חדשים ואם לאחר ג' חדשים אינה צריכה להמתין. ג' חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת מיתת היבם. אבל וודאי דווקא נקט חליצה שהחליצה לאחר ג' כרוו הוא שלא נבעלה זה ג' חדשים, וכן שנוי בתוספתא (ט) וכולן לא ינשאו ער שהיא להן וכו' היבמה שחלצו וכו', אבל שומרת יבם ששימא שצריכה ויש לך להונה כאלו נדלה בתוך הבית. ואין חילוק דתוקות לקרובות לארוסות ולנשואות. ואי אמר יבם בעלתי נאמן כרמוכח גבי הא דאמרינן דמוקי אנפשיה בתלתין יומין (9). ואני אמרהי בלבי, כי כן הוא בידך בסך ובלבד.

ירב שובך כלב אוהבך החתום, ושלום:

סימן פ. תשובה לר' אפרים בן יצחק מרגנשבורק:

תשובה. עיירים טראים, אדם נבראים (א), ויהיו נקראים ראשים לאריים (3), למורי ר' אפרים, סוף אמוראים וראש סבוראים, אשריך שזכית ולא עברת על דעת חביבך, וגם אני אורך, וכן אברכך בחיי. החזרת עטרה ליושנה. ועירך בבראשונה. העיר שיאמרו, וישביה נמנו ונסרו, משמרת ה' שמרו, ומסרת בידינו מאבותנו.

סימן ע"מ. (א) המאורע, אשר רומע עליו רגנו זום, לא נודע לנו. אך מצאה שלל עמד הדעם ננד היהודים. (3) יצמות דף קי"ב ע"א. (ג) סס דף תי"ב ע"א. עממל דכח על מה שלדיכה להמתין ג' חדשים. (ד) סס. (ה) סס דף תי"ב ע"א. ועיין צמוסי סס ד"ה לאחר שלשה (ו) עשנה סס דף תי"א ע"א. (ז) תיקון רא"ס והגביתתה היא סס ע"ב. (ח) כלומר לבך נקט שחלצו להורות שהמתנה רק צמיחה העבל תליח ולא בחליצה, שהחליצה אינה בטע. (ט) חוספתא יצמות פ"ו. (י) יצמות דף קי"ב ע"א:

סימן פ. (א) רומע על חיוז י"א, י"ב. וכונת רגנו זום להלכות את שמתחו על שחר ר' אפרים מדעותיו המתנגדות לרגנו ושהוכיחו רגנו עליהן ודבר אחו קשות לעיל צמימן ס"ד וגם צמימניס הנאים אחריו עד סימן פ"ח. ועל זה אמר שאם עיירים פלחים נכלאים ומתקדמים להיות אלם אז יהיו נקראים ראשים לאריות. (3) כ"ל לדעתי צמקוס לאריות צכי לאחיל צדפוס, ורומע על מוסכת אנות פ"ד הוי זכ לאריות וכו'. וכונתו כן כי לחיס אשר אלס לו אדננה יקלחו ראש לאריות. ואמר אריות צמקוס אריות לעונת המרה, ולריות

גדוליה גדולי הקדשג). שלום לעיר, שלום לכל בני העיר ובראש כלם שלום לרב ר' יצחק (ולחברנו ר' אפרים וליתר רבני העיר, מאדיר וער צעיר:

א. (בענין גדה אי מקרי ערוה).

מתוך דברך אחי ר' אפרים למרנו בארבעה אתה עוסק, ואם על ארבעה לא אשיבך, (על חמשו) אנו מפרשים, מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה (ז) לאסוקי גדה, אעינ רכתיב בה אל אשה בנרת רותה לא תקרב לגלות וכי אין התלמוד קורא ערוה אלא דלא תליא ביומי ושבילה, וכן אין דבר שבערוה סחות משנים אין חזקת גדה בכלל ולא ספירתה). תדע דכי יליף בפי האומר לחברות) מאחות אשה כמה מצינו מפרש מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וכי יליף מהיקשא דר' יונה אינו מזכיר ערוה דאין משיבין על ההיקש, ואהוה סריך אסילו גדה נמי, אבל על מה מצינו מפרש מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וכי ולא סריך מנדה כלל. ועוד הימא מיט יליף כמה מצינו לילף מהיקשא דר' יונה, אלא עיכ למעושי גדה דאם כן לכתוב לצרור גבי גדה דקילא דגבי לא חקח ראשה אל אחוהה ליבא למימר אייב יכתב לא יקח אצל גדה כדמקשה אני דחפסי בה קידושיי). ותמה אני למה שאלת על רבב יהודה, וכי רבב יהודה עדיפא סדרשא דריש מכילתין, ועוד סריך מהיקשא דר' יונה לרברדיך (א) ותיתי גדה, ושגנתו חסאת אנב ריהסא דדודנו כרת, אבל בעיכ במיוחדת שהיא ערוה לא נקט בכרי, וכל היקש דהאומר לחברו הייתי נותן באיני.

נמלא מלכיס א', י', כ'. (ג) כלומר שכן מסודת נידו שכל הגדולים נעיר דנגשורק הס גדולי הקדש, ובדפוס גדולים נמקוס גדוליה נטעות. (ד) עיין בסיון הצא הערה ראשונה. (ה) רח"ס גורם ואם על ארבעה לא אשיבך אשיבך על חמש. (ו) על זה כתב רח"ס צנליון ח"ל: למה לומר על שאלתו צהא דחמש עשרה נשים, ולי נראה שכונת רבנו על חמש שאלות של ר"א, אשר עליהן משיב רבנו נחשונה זאת, ובארבעה היה ר"א עוסק ומעייין, אבל החמישית קראה ר"ת שאלת צה יומא כלומר שלא עסק בה כדי (עיין לקמן אות ה'). ועל זה אמר רבנו נמתק לטונו, בארבעה עסקת ואם לא אשיב פיך ריקם על ארבעה, גם על חמש לא אעשה זאת, כי אם גם על חמש אנו מפרשים. ורומז על עמוס ב', א' ועוד. (ז) יצמות דף ג' ע"ב, ושאלת ר"א לא נודע לנו מהו ורק מתוך חשונת ר"ת אליו נוכל לטער קלת חוכן שאלת ר' אפרים אצל לא צנידור גמור, ולכן סתומים לנו דברי ר"ת צמה מקומות כספר החתום, ולדעתי שאלת ר' אפרים היחה, לפי דברי רב יהודה ציצמות דף ל' ע"א כל יצמה שאין אני קורא בה נשעת נפילה יצמה יבא עליה הרי היא כלשה את שיש לו בניס, כי לפי זה אם היחה נדה נשעת נפילה כלומר צמיחת צעלה מהי חסורה ליצם, ועל זה מתרן רבנו דנדה אימעטה שלא נקרא ערוה מה לחלי ציומי וטצילה, תדע דגם צקדושין לא סריך על מה מלינו מחמות אשה אפילו נדה נמי, אלמלא דנדה אימעטה משום שאינה מיוחדת שהיא ערוה, ובסוף מפרש דברי רב יהודה שסם מייירי צאיסור הדוסה יצום וכי, ועיין צמות' יצמות דף צ' ע"א ד"ה ולחות אשתו. (ח) כחצות דף ע"ב ע"א עיין חוסי' גיטין דף צ' ע"ב ד"ה עד אחר. (ט) קידושין דף ס"ז ע"ב, י' כן הוא צכיי וגם צפוס, אמנס הדברים מן הדברי לא חקח עד כלן קשים להצין, ולדעתי צ"ל: ו כן ג' ב' א' חקח דלשה אל אחותה א' כ' למימר אייב ליכתוב לא יקח אלל נדה כדמקשה אני א' ל' א' ע"כ דחפסי צה קידושין, וטעם כדמקשה אני כלומר לפני זה לענין לנדרו, וכונת רבנו לפי הגהתי לומר, כדרשה דיצמות לענין יצום כן דרשה דקידושין לענין קידושין חופסין, להוציא נדה ממה מלינו דלחות אשה שמייוחדת שהיא ערוה, כי כמו שיש להקשות גבי יצום ליכתוב ליצור גבי נדה דקילא כן יש להקשות גם כן גבי קידושין חופסין, אלל ע"כ צמיתקן למעוטי נדה קאחי, ולכן לא מקשה הש"ס צקדושין אמה מלינו אי הכי נדה נמי. (י) כלן אחר המלה לנדרין העמיד רח"ס הדברים: וכל היקש דהאומר לנצרו הייתי נותן כלן, והדברים נכתבים למטה צספר ושם מתק אחת, ועיין לקמן, ואני צער ולא ידע כונת ר"ת צזה לא ע"ס הגהת רח"ס ולא מצלתי הגהתו, כי דברי ר"א אשר עליהם רומז ר"ת נאצרו ממנו, (יז) הצמות, וכל היקש דהאומר לנצרו הייתי נותן כלן" מתק רח"ס צספרו, ועיין הערה

בעל כרחך דלא תפשי בה קידושי ולא תלי ביומי וטבילה אם הייתי צריך, אך איני חושש להזכיר [ממור מגו] דברי ר' יהושע(ג). ועוד שאני מראה לך שלא דקדקת בריש סכילתין. ודרב יהודה הכי איתא כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה טחמת איסור הרוחה יבום הרי היא כאשת אה שיש לו בנים, שהוא איסור הרוחה יבום. תדע רבדינא הבא על יבמתו(ד). דכל עצמו טנדה, לא קאמר מיוחדת שהיא ערוה כרקאמר בהאומר לחברו אעיג דתלמודא קאמר לתרווייהו(טו). והא דמייחתינן דרב יהודה בפי' בישט(ז) נבי קטן להקים לאחיו שם בישראל ופריך ואימא היג, דההוא קטן דומה לאיסור אחות אשה שיש לה היתר לאחר זמן ומשעה שנאסרה אין לה היתר, וכן(ח) קטן משעה שנולד אין לו היתר באשת אחיו אפילו ימות אחיו ישנו בצרת צרה ודומה לעריות כגון אחות אשה, אבל נדה יש לה היתר כל שעה שטובלה אם היה מת אחיות(י). ואינה דומה לשום ערוה דאין שום ערוה ליומא אם היתה נוספת לייבום לכו ביוסי(י):

ב. (בענין היוק שאינו טבר)

סימא את הטהור קשיא למטמא בשונג שפור דלא כר' מאיר(א). דלרי"ט בין בשינג בין במידי חייב דקדקתני התם(ג). דקיל הריא כרימ התם דריינין דינא דרמי(ג). ודיחוייא דבכורות דעד כמה ליתיה, דודאי תנן סהמא כרימ. ודיחוייא דרב חסדא בזה בורר(ד) לפלוני בין משלם סביתו לסחירין בין לזכות בין לחובה, אפילו קימא לן דלא קנסינן שונג אטו מיד כר' יהודה, מיס סירכא אינה מטשנה למשנה כדפרישית, ועוד אפילו לדברין אי לחוקיה(ה) דאיתותב קושיא ליכא(ו) אם עירבן מיד (הוא כי) מי ביקש מיד לסמוך על הוראתו לערבן, ואם לא עירבן וודאי טודע ליה דלאו בר

שלפני זאת. יג) התנות מן בעל כרחך עד כאן ממקד רח"ס נספח בגד הגליון ח"ל: ועכ"כ דלא יליף חלל הן דלא תפשי בה קידושין ולא תליא ביומי וטבילה וגם איכא למימר דליף עריות שהולד ממנה, אך שלפני חושש להזכיר ממנה תמנה דנכי כי יהושע (ל"ז) סלדנדי ריי לין ממנה מכל חייבי נשואות) כך נקח להגיה לפי הענין. עכ"ל. ולי נראה שאין לזכור להגיה ולמחוק. כי כונת רבנו גזא לומר שכמה פרכות יש שלא ללמוד נדה מאחות אשה לפטרה מנינם אף שהיא ראויה בשעת נפילה ליבם וכולם הייתן נוחן כאן כגון מה לאחות אשה דלא תפשי בה קידושין וגם לא תליא ביומי וטבילה. ועוד יש להזכיר מה לאחות אשה שהולד ממנה, אך זה אינו חושש להזכיר, דלריי אף באחות אשה אין הולד ממנה. ועל זה מוסק רבנו אחר זה ועוד שאני מראה לך שלא דקדקת נרש מעילתין, בלישנא דמיוחדת שהיא ערוה. יד) יבמות דף ל"ז ע"א. טו) כלומר ביבמות וקידושין. טז) יבמות דף קי"א ע"ב. ז) וכן הגהת רח"ס נמקום ואין בכ"י ודפוס. יח) כלומר אם היה מה בעלה- אחיו של יבם באותו זמן שהיא סוהרה. ועל כן אינה דומה נדה לשום ערוה. כי בכל עריות אין נחלה צמורה באותו יום דווקא אבל נדה היא לריך להיות שחפול מיתת חננל דוקא באותו יום נחה כתי שחפול אינה ראויה בשעת נפילה. יט) ורח"ס הגיה שחפול נכוניום כלל דנלך נמקום לכו ניוס. ולין לריך להגיה, כי הדברים ככתנן כנזכרים לפי מירושלמי העברה הקודמת:

ב. קושיא ר"ח סוגאה נחוס גישין דף יג ע"א דיה שלא וסנהדין דף יג ע"ב ד"ה טעירין. ודברי החוס' בשני מקומות שטייס קלה זה מזה אכן דברי החוס' בסנהדין יוחר מתחיימים עם קושיא ר"ח כמו שהולעה מעיקרה לפני ר"ח. וכונת ר"ח בזה לומר שהסמירה שהקשה ר"ח מטימא את הטור להמטעל והמזמנע וכו' היא דוקא לר' יהודה דלית ליה קנסו שונג אטו מיד, אבל לר' מאיר ליכא ליפרכי דלית לי קנסו שונג אטו מיד והסוף מתניתין דבכורות אחיא בללו הכי כריע דלחין דינא דגרמי וכמו שסני העי"ם שם מעיקרא, ולדעת ר"ח המסקנא שם רק דמחוייא בעלמא. ג) גישין דף יג ע"ב. ג) בכורות דף כ"ח ע"ב. ד) סנהדין דף ל"ג ע"ב. ה) לחוקיה כליל נמקום נחקה בכ"י ודפוס, וכן הגיה רח"ס. ו) קושיא ליכא כיה בכ"י ודפוס ק"ל. ז) אולי ל"ל חס נמקום חז"ל.

תשלומין הוא למאן דלית ליה דינא דגרמי, ואי לרי יוחנן דאמר מיד חייב שלא
יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא פהרותיו של חברו ואומר פסור אני הינ שלא יהא כל
אחד ואחד מיקל בריני של חברו ולא יהא חביבין) עליו ואומר פסור אני, שהרי לכך
נמשלך רשות מריש גלותא, ומאחר שהוא חייב מירחת ומעמיק לו יפה, אבל שונג
שסבור שהוא צמרדע הוא צב, כסבור שהוא חולין מהורין והן מטמין תרומה מהורה
והיא מטמא:

ג. (בענין למעוטי חליפין).

לדברך כשאמר למעוטי חופה) מיפ לא אמר למעוטי חופה וחליפין. אלא הגהו
דרמו מפי (לקניין) [לקידושין] קא נסיב, וסהות משורה פרושה לא שיין
אלא אצל קנין, אבל שמור וביאה כמו קידושין הן. — וחוקה דרך מתנה ושמור נמי
דרך מתנה, אבל סודר מדיסקרי חליפין ואי בעי פסיק ליה, לקניין כסף דומה יותר:

ד. (בענין שור מועד שהפקירו קדם שנגח).

שור שהפקירו ואחר כך נגח) הביאהו לביד וישלם לך דמנופו משלם, ואם זכה
בו אחר זכה דהוי כמו שהפקירו ניזק כיון שלא הלך לזכות בו. ואפילו מרוחק
מסתמא אפקריה כיון שהוא מרוחק, ואם עומד וצווח הסתפק עליו כמו שהייתי מספק
על נדה מלהתיבם אם הייתי רוצה.) שלא הבאת ראייה מניין דמתיבמת, ואם תאמר

ג. ח) דנרי דכנו נכלן פתומים מאלו, ועל זה כתב רמ"ם צביון פפרו ח"ל: "גדלה
שקושים ר"ח היתה אהא דאמר גריש קידושין למעוטי חליפין דמקשה ולימא הינ וקשיא
ליה ל"א דהיל לאקשווי סתמקדש צחקה כיון דיליף קימה קימה מעדס וגם מלי פריך
צמטר מניל, דהא יש לומר דגמר משה. או אפשר דקושים ר"ח הי' דלמה אמר למעוטי חליפין
היל למימד למעוטי חוקה. וע"ז השיב לו ר"ת דנריך וכו'. ויש כלן ס"ס וכ"ל לדנריך
כשאמר למעוטי חופה מיפ לא אמר למעוטי חוקה וצלמת לא קשיא ללא נקט חופה וחליפין
אלא הסו וכו'. עיין במוס' קידושין דף ג' ד"ה ופשה ועיין לעיל סימן כ"ה. — סוד
מלאחי דלצ"ן דף ק"ג סכתא קשיא וכו'. ועיין בקונטרסי שהעמקתי ס"ס. עכ"ל. אכן מי
ישיב צנפשו עת להגיה כהגולן היל אשר נכחו הגדול הניס כיצ צמטר עד שהפירו מרונה על
העומד. ולי כדלה שני דברים נחמטו כלן. צדאשונה היתה קושים ר"ח למה אמר בקידושין
עם צמחלה למעוטי חופה ולא אמר מיד למעוטי גם חליפין דמעמיק עם אליבא דרב הונא. ועיין
סידן דנאמת גם לליטנא קמא דלית ליה דרב הונא חופה קונה אימעט גיכ חליפין מקידושי
אפס אך לא נסיב השי"ם למעוטי רק הא דלמיה לקידושין שמיחדת ומחמת עלמה לצעלם או
נער דרב עם שקיבלה או צנפה כמו צביאה וכן חופה דומת לזה, אצל חליפין שליטו טוה
פדוס לא שיין אלא צקנין, ולכך לא נסיב ליה למעוטי, וכמו שלא נסיב למעוטי חוקה.
ואמר זה על למרן קושיא שנייה למה דקאמר השי"ם הפס אימא הכי נמי, דלפי זה צלמת
למה לא תמקדש צחקה כמו בחליפין וגם למה לריך קדא דוילאה והיתה לרבות את הסטר
ועיין חידן דחוקה ופטר כמו מחנה אצל בחליפין יש לומר שהוא בכלל קימה דכסף. ולדמתי
יש כלן חקרון טסה אחת מצפנים וכמה תבות לאמר כמו קידושין הן וקודם חוקה. עדילגן
הסופר צמפו:

ד. ח) עיין צבא קמא דף י"ג ע"ב. (ז) כוכחו דנעומד וזווח שנודע טלא ספקירו
ריח צלמת יש לך לסתפק, אם אינו חייב לשלם הזוכה לניזק מטור הספקר כי מנא
לך דפטור צמור הנעמד סהפקירו קדם טנגת. ואמר עוד כמו שהיית' מפסק על כדס ודומה כזה
על קושים ר"ח לעיל אות א', טגס עם לא הציא ר"ח רחיס מנ"ל דדה מתיצמת כשהקשה
מדברי רב יסודס. כי מענינא דמתניתין טנקט ט"ז ולא ייז כלומר טלא מנה כדס עממס חין
להוכיח דנקט מנינא מעוס לרת לרה. אכן עם לא היה רולה ר"ת להעמידו צמפק, כי צלמת
מוכח מעמסיס דף ע"ב ע"ב דדה נח ייזוס הי'. ועיין במוס' פתוח דף ז' ע"א דיה
ואתוס:

ספיו ולא י"ו לפי שאינה בצרת צרה, ובהפקיר במועד קודם שננה מנא לך דפטור, ואם תמצא לומר פטור לא רמי לבורג), דבור תהלת עשייתו לנוק ואינו חוזר לתמותו, אבל שור אפילו הוא מועד אין תהלת עשייתו לנוק וחוזר לתמות אסר) בורה מן היישוב, ואם הוא ביישוב כל הקודם זכה בו ושוחטו ואם לא שחטה הייב:

ד. (בענין קידושי ביאה מטעם כסף).

ועל קושיא בת יומאה) אי אפשר דלא פגמה, הנאת ביאה לאשה שוה פרוטה ליתתה), צא ולמד משוק של זונות מי שזכר את מי והאומרת שב עמי בצוותא צריך בישיבת הצוותא שוה פרוטה ואם לאו אין באמירה כלום וצריך עדים שהיא [שוה] פרוטה:

סימן פ"א. שאל הרב ר' יצחק מרינשבורק מרבנו יעקב זצ"ל.

א. (בענין שור שלא נגמר דינו ונתערב בשורים אחרים).

רבי אלופי תאיר נרי כהא דאמרינן באלו הן הנשרפין), ריש לקיש אמר אדם כולי עלמא לא פליגי דפטורי אלא הכא בשור שלא נגמר דינו ונתערב בשורים אחרים שנגמר דינם עסקינן. רבנן סברי כמיתת הבעלים כך מיתת השור ואין נוסרין וכו', וקיל מיט דרבנן דפטורי בהו דאין נוסרין דינו של שור שלא בפניו, מיהו הנך אחריני נגמר דינם כבר והיאך יפטר, והא אמר'נן שור הנסקל שנתערב בשורים כשור'נן) אפילו הן ריבוא ימותו כולם, ואית התם מדרבנן, היינו משום דרובא כשרים ניהו והכא רובא אסורים אפי' מראורייתא ימותו כולם, וא"ת הואיל ולמיתת בעלים מקשינן ליה פטרינן להו, דבעלים בכו האי נוונא הוי פטורי משום דספק נפשות להקל, דאמרי' בפי' אחד דיני ממונות) אמר ר' אבהו עשרה דברים יש בין דיני ממונות לדיני נפשות וכולן אינן נוהגין בשור הנסקל חוץ מעשרים ושלושה, היינו משמע דלענין ושפמו והצילו לא מקשינן להו. — ואם היה ברשות הרבה) שלא לנרום

ג) ח"ל רח"ס גבליון: „נראה דקשיא לר"א אהא דנשמע דנ"ק סס צשור הפקר פטור אף היו לו צעליו והפקירו דמאי טעם אגור דחייב לת"ד דלף אס הפקיר צורו מייב. ועיין בנשני דנ"ק דף נו"ס עה דעת רש"י ז"ל. עכ"ל. (ד) אס צורח הגהת רח"ס נמקום ונידח:

ה. א) כן מוכנה ר"ת לעיל בתשובתו סימן כ"ב אוח צי קושיא שכתב עליה השולח שהיא בסוגיא שלמדנו צור, ועיין לעיל בתחלת התשובה שלפנינו הערה ויר. (ב) ח"ל רח"ס גבליון: „נראה דקשיא לר"א צהא דמיייתי בקידושין דף ס"ג ע"א שז עמי צלותא וכו' אס יש צה שיפ דר"ק קידושי ציהא יועיל ונעטם כסף דיש צהנחת ציהא ש"פ. עיין בנשני"ן דף קל"ג ע"ב שסוקשה לו קושיא זו ותידן צניהא דצחולה דליטה הנאה אלא לצר פיסוק גלים, וליע דהא אמרינן סס [בתשובת דף ל"ט ע"ב] דפתחה אין לה לצר וצירא קינא דף ל"ב ע"א אמרינן ונכרתו הנפשות וכו' הנאה אית להו לתרווייהו ופשיטא דלף צחולה משתעי קחא. וז"ע עכ"ל:

סימן פ"א. מרינשבורק כן הוא נכ"י וצדפות מנשפורק. ואודות הרב ר' יצחק ציר מדכ"י שהיה ראש וזכר לצי דינא רבא דק"ק רענשבורג עיין לעיל סימן ס"ה אוח צ' הערה ז'. וכאן חותם עלמנו יצחק חלמידך, וזה רחיה לצע"ל שהזכירו צין חלמדי ר"ת. אכן מתשובות ר"ת אליו מראה שזך ממודך ענוה קחא ר' יצחק עלמנו חלמדי:

א. א) סנהדרין דף ע"ב ע"ג ועייש צחוס' דיה צשור שהביא סס קושיא רבי יצחק צ'ר מירכ"י וכן צחוס' וצחוס דף ע' ע"ב דיה אפילו אחת. (ב) אחרי כ"ל צמקום אחד צכ"י דפוס. (ג) וצחוס דף ע' ע"ב וסס איתא כל הזנחים שנתערב צהס שור הנסקל. (ד) סנהדרין דף ל"ז ע"ב. (ה) כלומר אס ר"ת יתן לו רשות. (ו) סס דף פ' ע"א:

שנמר דינן אלא שנתערב בשורים אחרים, היה בא בטוב, שאחרים לא הרגו את הנפש וזה שהרג ונתערב עד שלא ננמר דינו, והואיל דאין נומרין דינו של שור אלא בפניו סמרינן ומכשרינן לכולהו, אבל אם היו נומרין שלא בפניו היינו נומרין דינו והיו אמירי כולהו כדין שור הנסקל שנתערב דאוסר בכל שהוא, וגם דמסקנא מוכיח בן במילתא^א) רובא דמתרין בחסורי מחסרא ומוקים בשור שנמר דינו שנתערב בשורים אחרים מעליי סוקלין אותו וכו'. מי הזקיקו לרובא להפך הסכרא דמעיקרא, ולפי גירסת הספרים מעיקרא משמע דאסילו אחר שפור ורובא חייבין מציל אחד על כולן, ובכאן מהפך ואסילו רובא פטורין ואחד מהן חייב האחד מחייב את כולן. גם מצאתי במסר אחד ישן שלא היה כתוב ברף שנמר דינן אבל מונה. ונראה שכתובה ישרה והגהה משובשת:

ב. (בענין הנסקלין בנשרפין).

ואם ישר בעיני מורי (יהא) [יעיי] נמי בהיהא שמעתא^א) הנסקלין בנשרפין ר' שמעון אוסר יסותו במקילה וכו'. אמאי לא נזיל בחר רובא דהא ברני נפשות נמי אולינן בחר רובא להחמיר בדאיתא כפי' רשחיתת חולין^ב). ואם יש להשיב חילוק בין היכי דהאי פטור שנתערב ברובא חייבין דלא נהרגו אותו שבוודאי פטור מחמת רובא, בין היכי דודאי עבר עכירה ואיכא (דוכתא) [רובא] דמהנייא לחיוביה ומיעוטה מהניא ליה למוטרו דאולינן בחר רובא לחיוביה כגון ההורג את חברו ולא אמרין דלמא טרסה הרג, הבינני מורי נור ישרון. ההלכה זו לסדרנו ביום שנכתב זה הכתב. יצחק תלמידך:

סימן פ"ב. תשובה [על הנ"ל].

אל ירחק, הרב ר' יצחק, לעשות מחק. כי בשבועה הצעה של משנה כך היא ידועה מאי אחרים אילימא אחרים בכשרים פשיטא ותו כהא לימא ר' יהודה וכו'. והוה מצי למימר [אילימא אחרים בכשרים ליתני] נמי רוצח שנתערב באחרים פטור, דכיון דבשרים הם לא הוה ליה למימר כלם פטורים, אלא כיון דמפשוטה דמתניתין מצי למיטרך לא חשש למידק. ומתרין ר' אבהו למתניתין ברוצה שלא ננמר דינו שנתערב ברוצחין אחרים שנמר דינם, דאי בנמר שנתערב באחרים שלא ננמר דינו^א) האי נמי פשיטא ותו כהא וכו' ולישנא דכולן פטורין לא אתי שפיר. ריש לקיש אמר באדם כיע לא פליגי דפטורי, דוק מהכא טרקאמר באדם לא פליגי דפטורי מכלל דכבי האי גזנא מיתרצא בשוורים, ועוד לפי טעות ספרך כמו שרבא אוסר בשורים מעליי כיש לריש לקיש שהוא קודם הוה ליה למימר מעליי, אלא בעיב רבא אמר מעליי לאמוקי מדרי אבהו ור"ל. וטעות גדולה כספרך וחסרון מכנסים שמה חסרון. והים דריש לקיש באדם כיע לא פליגי דפטורי אלא הכא בשורים דומיא דאדם שפירש ר' אבהו כגון בשור שלא ננמר דינו שנתערב בשורים אחרים שנמר דינם עסקינן וכו' הילכך כולן פטורין. דבשוורים מעליי ליכא לאוקמיה דהוה ליה למיתני רוצח שנתערב בשורים אחרים פטור ולישנא דכולן פטורין משמע דאניהו נמי בכלל חיובא איתנייהו. ודקשיא לך

ב. ח) כההדרין ע"ט ע"ב נמתניתין ועיי"ט דף פ' ע"ב נמוס' ד"ס הנסקלין וחולין דף י"א ע"ב ד"ס לימוס חנמים דף ע"א ע"א ד"ס חפילו חמת. ג) חולין דף י"א ע"ב גבי חמיל מהרוב חת הנפש:

סימן פ"ב. ח) ננמר דינן כנ"ל במקום ננמן נכ"י ודפוס.

אותן שננמר דינן יאסרוהו כרתנן אפילו אחד בריבוא ימותו, התם דנתעברו חמאות [ושור הנסקל] בזכאים (ג) וגורו שמה ימשכו עשרה כהנים וסורד ומסיק משום קבוע למזבח (ג) אבל בעלמא ס"ל לריש לקיש דנכבשינהו דנינירין וכל דפריש מרובא פריש. והיה רשילה דעיד (ד) שור הנסקל [מיירין] שנסקל דלא קתני התם ושור שננמר דינו. ונראה לי דברי ר"ל מדברי רבא אי לא תניא כוותיה (ה). והתם מפרישנא בשור שהרג ומשום ובערת הרע דנבי ממנא דלא נקמול ולא כבשינן דנינירין (ו). אמר רבא היינו דקתני ואפילו אבא הלפתא ביניהם אלא אמר רבא היך שניים שחיו עומדין ויצא חיץ מביניהם והרג כלם פטורין ואפילו אבא הלפתא ביניהם דלא תליץ ביה [שהרג] וקיבל האחד התראה כולן פטורין. ואפילו שלשים אנשים ועשרים תצים הרנו עשרים אנשים ואבא הלפתא וכיוצא ביניהם כולן פטורין. דרוצה נברא משפט, וכולן פטורין ואפילו אותן שיש לתלות בהן הואיל ולא ראינו מי זרק, אותו שאין לתלות בו פטורין. אבל בשורים איפכא שאותן שאין לתלות בהם אין פטורין אלא כולן נסקלין, כגון שור שננמר דינו שנתערב בשורים מעליי דרמו לאבא הלפתא כגברי אין פטורין אותו אלא סוקלין אותו משום ובערת הרע מקרבך. וכיון דשני שפיר לישנא דכולן פטורין כגברי אעינ דלא ידע ברייתא (ז) איצטרך לאוקמי דומיא דאבא הלפתא בשורים, דאי שמיע ליה מתניתא הוה ליה למימר כדתניא (ח). ואם תמצא לומר דרבא שמיע ליה לריש לקיש לא שמיע ליה. וישר כהך ששבשת עיי ספר (ט) ויריס ראשך אכולה כרך. ושלוש. יעקב בר מאיר. ועלי (השנייה) מה אשיב, כי פירשת כחבר מקשיב, צור בין נידים אותך יושיב:

סימן פ"ג. [עוד בענין הנ"ל]:

לרב ר' יצחק שכחתי לכתוב בתשובתי אליו שבין לילה הוכתא אלי ובין לילה השיבותיה, ולא נזכרתי אם כתבתי זה דשור שננמר דינו שנתערב בשורים אחרים שננמר דינן לר"ל אליבא דרבנן כולן פטורין ואסורין בהנאה, אם שור הנסקל נאסר מחיים (ג), אפילו נייד דכל דפריש מרובא פריש, ורובא איסורי הנאה נינהו, אלא קסבר ר"ל לרבנן דלא אמרוהו לבי דינא להנניסם לכיפה ואחיז לקוברן (ג) דטריחא מילתא כיון רלא צריך דכמיתת הבעלים כך מיתת השור. תדע דהא ר' יהודה גופא לית ליה למסקלינהו דלא ליתי לאחלוסי באדם רוצה כי האי גוונא כדמרין באדם כיע לים דפטורי דלתקלה כי הך לא חיישינן, דאי לא תימא הכי [הא] כיפה טריחא מילתא אדרבה לערפינהו בקופיין ולקבריהו, צער בעלי היים למה ליה ולקלקל חצרו וכיפתו, אבל שור הנסקל שנתערב בחמאות וזכאים דאיכא למיגור ואיכא נמי מעילה

(ג) כליל צמקוס נתן. (ג) עיין זכאים דף ע"ג ע"ב. (ד) ע"ז דף ע"ד ע"א (ה) סנהדרין דף פ' ע"א דביחא דפסח סמיכתא וכו'. (ו) הדברים כמובנים בכלל ומפורטים בתשובה הבאה. (ז) כלומר כביחא דפסח סמיכתא. (ח) ולא הסתייג, דמשמע דחינו מהמשך דברי רבא. (ט) כלומר ולא מדעתו מנחלי השען על ספר. (י) כ"י וגם דפוס יש כאן פירוט. אבל צלמת שייכין הדברים הללו עוד להצטונה ס"ל צלמרה, כי על השאלה השנייה של ריב"ס חין לו להשיב, כי תירוגו של ריב"ס נכון, וחולי היו כתובים בשולי המכתב אשר שחמס ר"ת את שמו, אז שאין כאן מקומם אלא קודם הסתייגה וקודם, ושלוש. י"א) ועיין בתוס' חולין דף י"א ע"ב ד"ה ליחוש שהביאו בשם ר"ת חידוש אשר דצין מיתה למיתה לא חלנין בתר רוב:

סימן פ"ג. כ"י ודפוס נסמן אל מה שלפניו. ואני עשית לו סימן צפני עלמו, כי מתוך הדברים נראה שזה מכתב שני שהריץ לריב"ס אשר שכתב ושלח לו המכתב שלפניו. (ג) עיין צפנין הצ"ל. (ג) לקובנן כן הניח רחמים צמקוס לקומם:

בשונג והיוד במעילה [במיתה] ימותו, אבל הכא ליכא וראי איסור הנאת שור הנסקל אלא ספק איסור הנאה דהא כמיתה בעלים כך מיתה השור, ומשום הכי לא חייש ר"ל לתקלה, אבל בשור שננמר דינו שנתערב במעליי, הוא ניהא ליקיש מדרבא, ולדידך ניהא ליה איפכא, והתלמוד מוכיח בדברי, ואל תרחוק להעמיד בלא רגלים לכך, כי לא כתב מעליי בר"ל, ותעשה תירוץ ותחמוק הספרים, אל יעלה בלכך, כי אפי' אמר שום חכם להזיק ביד להרוג כל איסור הנאה וכי' ספק איסור הנאה הייתי תמיה, על ר' יהודה אליבא דר"ל אני תמיה [יותר] אלמלא דאית ליה ובערת הרע, ועוד כמה הנאות אסורות במעילה שמתורות בשור הנסקל [כגון] ד) רכב על נבי השור וכו' תבירו ורכב ומסוכה על ראש גדי ופלה וחלב מוקדשין על נבי מכתו, הלכך ימותו וכו' איסורי הנאת שור הנסקל ליכא איסורא אלא דרך הנאתו כדאמרינן בכל שעה(ה). ותמה על עצמך לדברך מדברי חכמים דניהא אילו אמרו כל הקודם להורגן וכה, אבל להזיק אדם או ב"ד אחר להורגן מאיזו] [טעם] יותר מבמזיקין כגון הארי והדוב ולריש ליקיש איסורי הנאה [נינהו] כיון דהמיתו ולתקלה הנאה לא חיישינן אלא שזכה לשמים, ואי' אם נתערבו באחרים מעליי אם ברוב היתר הא נידי ושרי, ומטעם זה אני מתיר דרוסת הואב ברוב דמעשים [בכל יום] ואבים פורסים ונושא שה מן העדר ודורס והרועים מצילין, ואני מתיר מטעם דכל דפריש מרובא פריש, דבנמצא הלך אחר הרוב, ואעינן דבעלי חיים חשיבין, אבל לנבי קרשי מזבח משום נזרה כדפרישית. וכן רוב עופות דורסין תרנגולין ואוחזין וניזין וסתערבין, ותו לא מידי:

סימן פ"ד. עוד להנ"ל:

(בענין אם שור הנסקל אסור מחיים.)

באוי"בך תרדה, ואוהבך תחדה . . . ומטיבותיה(ה) דמר אמינא דשור הנסקל מחיים שרי בהנאה לניזה ועבודה, כדתניא(ג) סקל יסקל ממטעם שנאמר סקל יסקל איני יודע שנבלה אסורה באכילה, וכולא שמעתא מוכחא דמחיים שרי ונבי קרשים ננמר דינו שנתערב בזכאים ימותו דאין סבר לשור שננמר דינו אפילו לרדיא שאין אדם יכול לזכות בו, וכי שחיש ליה אסור בהנאה, והכא שנתערב בקרשים אסורי בנייה ובעבודה, והא דאמרינן בקידושין בתיך שמעתא(ג) מוכחא דמחיים שרי [דקאמר] ד) לא מצינו בעלי חיים שאסורין ופריך והרי מוקצה ונעבר וכו' והרי רובע ונרבע בעדים, אי דייקת שמעתא שפיר ופירכי טובא דאית לי בה הצמריך לפרש לא מצינו בעלי חיים שאינן מוקצין למצוה עודה) ואסורין מחיים לישחט שמחיים נאסרו לישחט ולאכל, דהא זה אשר לא תאכלו כתיב דמסכת לאסור משולחת דמטעם מאחר שנשתלחה חל עליה איסור אכילה ולא הנאה, ולא עדיפא מנשר ופרס

ד) מעילה דף י"ב ע"ב, עיין בתוס' סנהדרין דף פ' ע"א וזנזמים ומולין ט"ס. ה) פסחים דף כ"ד ע"ב. ו) מלאו כ"ל נקום מעניי נכיי ודפוס, וגם לר"ך לתוס' טעם טמא נכיי ודפוס. וכוונתו מלאו טעם מקוק כ"ן יותר אדם או צ"ד להורגן מגני מחיקין. ז) סנהדרין דף ט"ו ע"ב.

סימן פ"ד. נכיי וגם נדפוס נפד ר"ך עיי נקודות נלותה שזכה עמם שלפניו ונדפוס אין טוס פירוד ר"ך עיי נקודה אחת, לכן לפי הנלחם היא חטונה נפני עלמא לריב"ם וכן עשיחי לה סימן נפני עלמא. ח) מטיבותיה כן הוא דפוס וכ"ל נמקום ולמטיבותיה נכיי. ג) קידושין דף ל"ו ע"ב. ג) ט"ס דף י"ז ע"א וגומר ועיי"ש ע"ב בתוס' ר"ס הכי דנע. ד) נמקום דקאלמ' איתא נכיי וגם נדפוס; ונבי קרשים נגמל דינא. ונלתי ספק טע"י טענת סופר צ"ל הדברים שנכתבו לפיל נמקומם לנאן. ה) עוד כן הוא נדפוס

דשרו בהנאה ולישחט ולאכול אסירי כי מסכת לברייתא. וסריך והרי מוקצה ונעבד דמחיים חל עליהם האיסור לישחט וליאכל להדיוט ואפי' דעבדינן כעין בשרו) אסור באכילה ובהנאה, והי' סריך ויהא אסור כנשר ופרס לכל הפחות באכילה. ומשני לא מצינו רוב ביה שאמורין, פי' שחל איסור מחיים ליאסר לכשישחטו. ואם כדברי כן הוא שור שלא ננמר דינו שנתערב בשוורים שננמר דינם כולן פטורין ומותרין בניזה ועבודה, אלא שלא יאכלו ולא יהנה בהן אם מתו או נשחטו שלא אסרתו תורה אלא או אחר סקילה או אסילו עבדינן כעין בשר. והא דאמרינן (ז) לאחר שננמר דינו ומכרו אינו מכור אסילו לרדיא [משום] דאסור לענות דינו ומצוה למקלו, וכי יכול לחרוש בו אסילו יום אחד, ואם עבר יומו לא נפטר בכך. ועוד דאין לו מכר דאין לו בעלים, ואין אדם יכול לזכות בו, והלוקח אין לו בו יותר משאר בני אדם, הילכך כי נתערב בזבחים ימותו דאין לננמר דינו מכר, וכן לכלם שנתערב בהם שהרי קבוע, ועוד דסמלי המוקדשין לאו לרדיא קיימי דאמורין בניזה ועבודה. ועוד שהרי אמורין לכשישחטו, מה שאין כן ברובע ונרבע ומוקצה ונעבד ואתנן ומחיר. אבל לא נמר דינו מכור לשחיטה אינו לרדיא דמצי לערוק לאנמא וכי שחיט ליה שרי באכילה, ואם לאסור מחיים תמצא ירך, הודיענו סודך, ונתת מהודך, וגם אני אודך:

סימן פ"ד. עוד להניל.

(בענין בהן פסא שיאכל תרומה פסאה).

תשובה אענה על רב אני עבדו, אחרי ששחל על כבודו, כמותו ירכו מורי הוראות בישראל, הוא הרב ר' יצחק בר מרדכי. על שאלותיך השיבותיך ולכבודך הריצותם לוויטריא. והפוסם אני שולח לך עתה הפעם (ז). ועל השניות (ג) כן נראה בעיני אמר שמאל איד אלעזר מניין לכהן פסא שאכל תרומה פסאה שאינו במיתה דשיליה הנשרפין) איכא לאוקמיה בנשמת תרומה ואחי' נשמת הנוף וברא אסילו רבנן דסליני בניד הגשה) בנשמת בשר ואחר כך נשמת הנוף אדרי יוסי הנלילי ומחייבי משום דאית להו איסור כולל, ואיהו פטר דלית ליה כולל, הכא מודו משום דמיטע קרא כי יחלדהו פרט לזו שמחוללת היא):

סימן פ"ו תשובת ריב"ם על הנ"ל:

נפלאות בעינינו דמצי לשנויי כדאמרינן בערובין (א) כגון בתרומה שלא הוכשרה או נילושה במי פירות או נילושה בפחות מכביצה ואיכא כזית ואסילו עיסה מגולגלת כיון דליכא כביצה חייב בהן פסא האוכלה שהרי מהורה וז"א. ואהאי שנוי

וחסר זכ"י. (ו) כגומר דשמיט ליה ועיין בקידושין דף כ"ז ע"ב. (ז) זיק מ"ה ע"א ועיי"ט נתוס' ד"ה מכור. ועי' עיין נתוס' סנהדרין ז'תוס' וחולין ע"ס:

סימן פ"ה. (ח) הגהת רמ"ם נמקום לוטרי. (ט) חולי היא טופס הגט של ר"ת שהוצא צמחור ויטרי נפוסו. (ג) השניות כ"ל סכונתו מה סכנתה שנית. (ד) סנהדרין דף פ"ג ע"א. ועיי"ט נתוס' ע"ב ד"ה פ"ט. (ה) חולין דף ק"א ע"א ועיי"ט נתוס' ד"ה נשמת. (ו) וגם צדפוס אין כלן הפסק, אבל מחובר הוא עם הדברים הנאים, נפלאות נעיינו וכו' כאלו כאלו חסוך הדברים מדברי ר"ת למעלה. ועי' לין רמ"ם נגליו: ע"כ תשובת ר"ת, זה הצי' הדג ל"י צר מדכי לר"ת על הכ"ל עד ועל אשר אדוני אומר. עכ"ל. והוא הנכון, ועי' זה עשיתי לדברים הנאים סימן פ"ו פני ע"מ:

סימן פ"ו. (ב) עזובין דף ל"א ע"א. ועיין צמחמות פיה מ"א.

ליכא פירכא, אבל אשינוייה דמנא איכא פירכא טובא, חדא דטהורה קרי ליה במתניתא (ג) דקתני כהן שטא שאכל תרומה טהורה, ודייק תלמודא נמי טהורה אין שטאה לא. לדברי אדוני היה לו לדקדק ולפרושי שפי טהורה בשעת שוממת כהן אין, דהא כולה מתניתא לדבריך בטהורה בשעת שוממת כהן ואחיכ נשממת מיירי. דאי לא תימא הכי לא תמצא יד ורגל בבית המדרש שאם תפרש טהורה לנמרי ומילתא פסיקתא קתני איכא אתה צריך לתרוצי דמוקימנא בלא הוכשרה או בלא תורת הכשר וכיון דהני מפרשת להוסיף פתרון לחלק בין הפרקים מה אתה צריך לפסוקי כשיחיו סתם משה רבנו עמהם (ג). ועוד לדברי ר' יוס' הגלילי האי קרא באי עביד ליה וכיון שאתה צריך לומר סתם התלמוד כחד הנא דמתניתין ולא כאיך תנא, ניהא לן למשבק זה הדרך וליקח דרך דאליבא דכולהו. דהא דר"י הגלילי משנה היא ולא פריך תלמודא הניחא לרבנן אלא לר"י הגלילי למה, ואעינ דאיכא לישנויי דחיקי. ועוד הא אמרינן בהערלד) בשעריך תאכלנו שטא וטהור אוכלין בקערה אחת. ודייקנן תאכלנו לזה ולא לאחר, ומהתם ילפינן איסורא בתרומה אבל לא לאו ולא מיתה (ה). ושטא וטהור בחרוטה בקערה אחת נישטא הגוף ואחיכ נישממת תרומה שהשטא שימאה. ונמצינו למדין דבין שטא בין טהור שאכל תרומה שטאה אפילו נשטא הגוף תחילה ליכא לא לאו ולא מיתה אלא איסורא בעלמא. ואיכא למירחי קצת. ואל יחוש אדוני להרבות בתירוצים הדוחקים לשון התלמוד וצריך תירוץ לתירוץ נישטא לניסטרא (ו) להא (ז) טהורה ושטאה ומחוללת. ושינויי דידי בכל מערבין:

סימן פ"ז:

(כענין מי שנגמר דינו לקלה שנידון לחמורה).

ועל (א) אשר אדוני אומר דקשיא ליה ואימא היג דיוצא ליהרג הוה כפרסה שהרג ולא היה לו לידון בחמורה אחר שנגמר דינו לקלה כדמוקי לה תלמודא בנגמר דינו לקלה (ג). ומתוך טעם זה קשיא ליה למר דידה ארדיה (ג) ומהיוצא (ד) ליהרג דנחנקין דקא פריך מ"ש בנו ומ"ש אחר ודרשינן במקיים שבועסך הא לאו

(ג) צותניתא דשמואל בנסהדרין ס.ס. (ג) כלומר שאין לך לדחש. דפשיטא שנכלל עמהם. וכמו כן אין לך אתה לדחש, כיון שגם לדבריך לך אתה לתירונו. (ד) יצמות דף ע"ג ע"ב. (ה) המלות ומכאן עד אלא איסורא השמייעו גדפוס ונלתי ספק שיווי המלות ולא מיתה הטעה את המדפיס להשמיט המלות שצייחם. (ו) לישנא דנמרא שבת דף ל"ז ע"א הנא נסטרא (ג) נסטרא. (ז) להא כל"ל נמקום דהא:

סימן פ"ז. (א) גם זה נסמך למה שנכתב למעלה בלי שום פירוד והפסק בין זכיי בין גדפוס. אבל הכוונה יראה שאין לו המשך עם למעלה, ודלתיס כתב בגליון: זה השיב ר"ת להרז ר"י זר מדכרי, והוא על הא דאמרינן בנסהדרין דף פ"א אמר רבא הניע כגון שעבר עברה קלה וכו', ונמקו תשובה זו על ההיא דיצמות דף פ"א. ונחוס סם ונשנועות איתא הקושיא נשם הכי יתקן בן מלחי והוא אחיו של ר"ת. ולענין כפי משמעות כלן שאלה זו היא מר יתקן זר מדכרי הנזכר בתשובה שלפני זה. עכ"ל ועיין לעיל סימן פ"ה הערה ו"ו. ועל פיו עשיתי גם כן סימן חדש. ונראה שחסרה החלטה התשובה ונאצדה. (ג) קושיא השואל היא על רבא בנסהדרין דף פ"א ע"א דקאמר הניע כגון שעבר עברה קלה וכו' סדי"א כיון דנמר דינו לעברה קלה היא נברא קטיילא היא קמ"ל. וקשיא ליה דאמאי כידון נממר דליהוי האי יולא להרג כערפא שהרג דאמר רבא לעיל דף ע"ח ע"א דפטור שלא נפני צ"ד מטוס דהוי ליה עדות שאי אתה יכול להזיעה. (ג) כלומר דרבא אדנבא ועוד מהיולא ליהרג דנחנקין דף פ"ה ע"א. (ד) ומהיולא כ"ל נמקום מהיולא זכיי ודפוס. (ה) ומשני מר

הכי הו' חייב. ומשני מר"ט) דשאני חבלתו סמיתו) והוא דבאו שניים בחד בשבא ונמר דינו דמכות וכי' תליא מעמא משום מעמא דפרסה דהוי ליה עדות שאי אתה יכול להויסה:)

על ראשון ראשון אשיבך. יוצא ליהרנ לא הוי כפרסה דפרסה מיתחכי סימניה והאי לא מיתחכי סימניה. ואפילו רבנן דפלוגי בנוסם בידי אדם ארד' יהודה בן בתירה ומרמי ליה לפרסה, נמר דינו מודו לנוסם בידי שמים, דהא לא איתעביד ביה מעשה. ועוד דסתמא כרי יהודה נמי בערכין(ט) יוצא ליהרנ דמקדיש ומעריך לכל דבריו כחי, אלא שלא ניתן לחזרת ביד, דהא דנין בו ביום ונמרין למחר ואם יחזירה צריך לנמד החמורה למחר ונמצאת מענה את דינו כדמסיק בערכין(ט). ויש לומר דמשום הכי בעי חייא(י) מרבה בד נתן מנא הא מילתא דאמור רבנן מי שנתחייב שתי מיתות ביד גידון בחמורה וסמוך ליה אקרא דנראה דבו ביום דנין ונמרין ואימ"ל) למחר דהא גלי קרא הנא ולא שאר רברים כדאמרינן בערכין. נחזור על הראשונים, נראה בעיני דפירושא(י) הכי איתא. יוצא ליהרנ הרי הוא כנוסם בידי שמים, והא דאמרינן במכות באו שניים ואמרו בחד בשבא נמר דינו של פלוני וכי' עד דבשעתא דקא מסהדי נברא בר קטלא הוא, ואילו (היו[יג]) סמיתין אותו בכל מיתה שהם יכולין להמיתו [שלא(יד) עיי' ביד מצוה עברי אבל לא מן המוכרח אי נסיו(טו) טעו וזה בכך. תרע דקאמר היג נבי סמונא דבעידנא דקא מסהדי בר תשלומין הוא וזה שייך הכא עדות שאי אתה יכול להויסה אלא זה גורם לפרוע החוב בכל ענין וחבא עליו ברכה, אלא אינו מן המוכרח משום מרבר שקר תרחק, אי נמי טעו. ועוד תרע דנבי טעה מפרש מעמא בהדיא [משום דהוי ליה עדות שאי אתה יכול להויסה ובמכות אמר מעמא(טז) דבעידנא דקא מסהדי נברא בר קטלא. וסברות שחלקת בין חבלה למיתה ומלקות לא הוצרכו סעתי, גם אינן נראות אפילו לדבריה, דאליבא(י) דרב ששת משנינן מקיים שבועתך ורב ששת דמוקי באין סברין [לא קיייל כוחתיה(יט)], איכ משכנוי נפשך אדרב ששת למה, כי היכא דטעה בהא טעה בהא. ודע לך כמו דוב נוססין למיתה כך רוב נמר דינן למיתה ודינן שוה, אבל משום הומה ליכא. והא דקאמרינן בהגנזקין הי"ט אחר נמי ליחייב ומשני נברא קטילא הוא והוי הסקר ולא משום הומה, אלא כיון דרשע הוא הוי הסקר, וסברא הוא ואכתי לא קים לך [הא דמשני(יט) בעושה מעשה עסק. ותרע דאילו משום הומה לא הוה סריך תלמודא אחר נמי ליחייב כדמוכחא בסיפא כי שני בשעשה תשובה וסריך אי הכי אחר נמי ואי משום הומה אמו תשובה מנרעה להאי מעמא. והאי דרב ששת דביישו ישן וסת דגרים רבנו שלמה משום דקשיא ליה היכא דלא סת מתניתין היא(כ) המבייש את הסומא ואת הערום ואת הישן חייב ובעיא היא בהחובל ביישו ישן ומתכא), גיל נגידסת הספרים והאמר רב ששת ביישו ישן ואיוצא ליהרנ קאי וליג' (ביישו) כג) ומת.

כ"ל וכן תיקן ר"ח(ז) במקום ומשגמר כתיי וגם דפוס. ו) והסירוף הזה אינו עולה רק לקושא הלכותה מהתנאין ועיי' בפ"ט פ"ה ע"ב ד"ה מירי דהוי. ז) מכות דף ה' ע"א. ח) ערכין דף ו' ע"ב. ט) ע"ס דף ז' ע"א. י) נכנסה לדין דף פ"א ע"א איתא אגדה זו אחיה דרב יוסף במקום חיי"ל. יא) ואי כ"ל במקום ולא כ"ל וגם דפוס והס' ראשי תיבות ולין ממתניין. יב) דפירושא כ"ל במקום ופירושא. יג) היו כן הוסף ר"ח(י) ומסר כ"ל דפוס. יד) שלא כן הוסף ר"ח(י). טו) אי נמי כן הגיה ר"ח(י) במקום אך כתיי דפוס. טז) הגלות נהסגר הוסף ר"ח(י). ועוד כתב עלה בגליון: ועיין לקמן מ"ט דוק גליסנא. יז) דלגלינא כ"ל במקום אלינא. יח) כן הגיה ר"ח(י) ומסר כ"ל דפוס. יט) הגהה ר"ח(י). כ) ז"ל דף פ"ו ע"ב ושם איתא המניי' את הערום המניי' את הסומא והמניי' את הישן. כא) ע"ס ועיי' במוס' ד"ה זיישו ובסנהדרין דף פ"ה ע"א ד"ה והאמר. כב) זיישו כ"ל סלריך למחוק ועיין לקמן סק

והיה רב ששט מקי לה בשאין מטהבין וכי בנו ואחר שוין, אי הכי אחר נמי לחייב, אחר נברא קמילא הוא והוי הפקר כיוון דרשע הוא, והוי ליה למרובי אי הכי בנו נמי אלא דנפר ליה עד סיפא ופריך והאמר ר' ששט ביישו חייב, ביישו ליוצא ליהרג חייב ואי לא הוי הפקר, ומשני כגון שהכהו הכאה שאין בה שוה פרוסה בין הכל כגון שהכהו ערום ולא דלינתו זיקא למאניה אלא ערום לנמרי אינן בענין אחר הרבה שאין בין הכל שוה פרוסה. ופריך והאמר ר' יוחנן הכאה שאין בה שוה פרוסה לוקה ומשני מאי פסור וכי עד אלא אחר היינו מעמא דפסור דאמר קרא ונשיא בעמך בעושה מעשה עמך. התינת קללה הכאה מגיל, מקשינן הכאה לקללה אי הכי בנו נמי בשעשה תשובה, אי הכי אחר נמי אמר רב מרי במקיים שבועמך אי הכי בנו נמי מירי דהוי לאור מיתה, ומיט אעינ דדריש רב ששט במקיים שבועמך היט לגבי הכאה וקללה דאיתקש, אבל לגבי בושת של יוצא ליהרג כגון העביר סליתו ממנו דקק ונגע בו הרוק פרע ראש האשה דליכא בקללה והכאה אינן בבושת שעם הכאה מדרי רב ששט דחייב, דמעמא לאו משום הפקר הוא. ובספר ישן שאני לומר בו נרסינן והאמר רב ששט ביישו חייב ולא נרסינן לא ישן ולא מת, וכן הוא אמת. וכל הך שיטה אליכא דרב ששט דמשם להו לרבנן דנעשה שליח, וליתא אלא כדריב חסדא ובמטהבין בו כראמרי במסקנא מאי הוה עלה וכי. דזוק לישני נבי מרספהג) קמפרש דהוי לה עדות שאי אתה יכול להדימה ונבי אחר כד) קמפרש נברא קמילא הוא, מי והפקר הוא כיוון שהוא כר קמילא, וההוא דכאו שניים ואמרו לו בחד בשבא וכי נברא בר קמלא נברא בר תשלוטיןכה) ואינו אומר נברא קמילא, ובהנחניק לא אמר נברא בר קמלא הוא אלא נברא קמילא הוא, דהוי הפקר. ונחה זה התירוץ, אלא מגזירת הכתוב פסרינן ליה, לפיכך אינו מקשה מדאמר רב ששט ביישו חייב, דבושת לא איתקש בין שעשה תשובה בין שלא עשה תשובה, דסברא דנברא קמילא הוא ליתא דנדרחית אלא מגזירת הכתוב. ואחר פסור כשלא עשה תשובה משום עושה מעשה עמך, וכשעשה תשובה משום מקיים אהכאה וקללה דאיתקש ולא אבושת דלא איתקש, ובנו דלא עשה תשובה פסור משום עושה מעשה עמך וכשעשה תשובה חייב כדמפרש דלגבי בנו הוי במקיים:

ב. (בענין קונמות דכידו לפרות).

הדיא (דהאשה דכה) דקונמות דכידו לפרות והיא דשבעותג) תנינא דכבר זה הקדש וכי עד כבר זה עלי הקדש הוא מעל וחברו לא מעל לפיכך אין לו פרוין, דפרכת אהדרי ומשנית: קונמות לכל אדם כהקדש ליחיד לא הוה כהקדש יסה דנת. אבל אני אומר לפום ריהמא כולא היא דשבעות בקונמות ואין דעתו אלא לקונמות, תדע דתני כבר [זה עלי הקדש], וכמו הקדש דסיפא כהקדש דרישא נמי כהקדש, ורישא אליס למיתסס פרוינו וסיפא לא אליס, ובכאן [כר' מאירג) דאמר קרבן כקרבן הקרבן:

אחר זה נכס כמו שנתל כפסדים ציישו מיין ועכשיו נכיס ציישו ישן מיין. כג) פסודין דף ע"ח ע"א. כד) טס דף פיה ע"א. כה) מכות דף ה' ע"א. ועיית נחום: ד"ס ודעדינא:

ג. ה) ימות דף פיה ע"א ועיית נחום: ד"ס ח' קסנר. ז) טעוה דף כ"ב ע"א ועינ ועיית נחום: ד"ס ועכשיו, ובמני מקומות הללו הנילו נחום: סקוטיל נסס ר' יצחק בן רבנו מאיר ולפי הנראה הוא טעות וכלל בן ר' מרדכי ועיין נחמילת הסיון סעדה א'. ג) נכיס דף י"ב ע"א דלא טעו ליה בין אימלא לכאימלא ובין קרבן לכקרנן. חס פירוש אחר ועיין נחוסטות טס:

סימן פ"ח. שאלה:

(בענין סוס של שני שתפין שהופקד ביד גוי חזק השאילו לאחר ברשות אחד סוסם ונגזל מיד השואל).
הגני ראובן צועק על שמעון, על סוס אחד שהיה ממושכן בדינו והפקיר אותו לערל
אחד לשמרו ובא לוי ואמר אל הערל שישאיל לו את הסוס ולא רצה עד
שאמר לו שמעון להשאיל לו. ועל כן אני צועק להחזיר לי משכנתי שהשאיל שלא
סדעתי ובלא רשותי. . . הגני שמעון משיב, כי ודאי הסוס הפקרנו ביד ערל אחד
ובא לוי ושאל הסוס מן הערל ובא אלי הערל שלא יקשה כעניני כל [כך] ה) טובת
הנאת לוי ולקח לוי את הסוס מידו ונגזל מסנו, ומה תלונת ראובן עלי. אם ירצה
יבא וישאל לסי שגזלו מידו, ואף אני אבא אל לוי לשאל את חלקי או אעמוד על
משמרתו ואראה איך יסול הרב. . . הגני ראובן משיב, על אמרתך שמעון שלא יקשה
בעניןך אם יעשה הגני טובת הנאה ללוי להשאיל לו את הסוס, לא כן כי הטובת
הנאה אינה על הגני אלא עליוך מאחר שהגני אינו רוצה להשאיל ללוי אם לא על
סך וברשותך. לכן אני שואלו מאתך שמשעת בו שהשאלת את הסוס שהיה ממושכן
בדינו לרכוב, ולוי לאו בעל דברים דידי הוא, שלא הלויית לו כלום. הגני ראובן
ושמעון באים לפני רבנו יעקב מאור הגולה להוציא דינו לאור ולהעמידנו על האמת
לסי ראות עינינו:

סימן פ"ט. תשובה:

(בענין המזיק שעבודו של חברו).

על הסוס שהיה ממושכן [ומופקד] ה) ביד הגני לדעת ראובן ושמעון, והגני השאילו
ללוי ע"י רשותו) שמעון, נראין הדברים ששמעון הוזק שיעבודו של ראובן
וקיימא לן (כרב) וכתב נחמך) וכרשבי"ג) דהמזיק שיעבודו של חברו חייב, וגם אם
היה רוצה ראובן היה חוזר על לוי ורצה מזה טובת רצה ובעל דברים דידיה
הוא. שאפילו בעלמא אם הכישה נתחייב בהו) וכן הלוקח של ישראל מיד גוי כאלו
לוקח מיד ישראל עצמו [אם לוקחו ישראל מיד גוי הנפקד] ז), וכן במציאה אם חייב
להחזיר אין חילוק בין של ישראל ביד גוי (אם לוקחו ישראל מיד גוי הנפקד) ט).
וכן [אתה] ט) מוצא במקום שחייב לשלם. דהכי אמרינן בהמפקד י) לימא דל אנת
ודל שבועתך ואנא משתעינא דינא בהרי שואל:

סימן צ. שאלה.

(בענין שבוטל צריכין שבוטלה ואין הורשין צריכין שבוטלה).

נחנו קצוצי סאה ה) וכו' האלמנה הפקדה ק' דינין לבנה הנשוי ועתה נאמר מתאם
בלא צוואה והניח חיים לכל ישראל והיו לו אשה ובנים, ואומרה אשתו שצוה

סימן פ"ח ה) כך הוספת לח"ס:

סימן פ"ט. ה) ומופקד כגל ומסר ככ"י ודפוס. ז) רשות כן הגיה לח"ס במקום
ענת ככ"י ודפוס. ג) גיטין דף מ' ע"ג. ועיי"ש דף מ"א ע"א. ד) גיטין דף
ק"ו ע"ג. ה) גיטין ע"ס. ו) גיטין דף ס"ח ע"א. ז) המלות בהסגר צאו ככ"י על ידי
טעות קופר שלל נמקוץ נביטה הסמוכה, ושם גריכין למחך וכלן גריכין להיות, ונדפוס
נשתנו הדברים ככל וכל. ח) עיין הערה שלפני זאת. ט) חסם כ"ל לטוסף. י) לשלם
כג"ל במקום להחזיר ככ"י ודפוס. יא) גיטין דף ל"א ע"ג:

סימן צ. ה) כן קוראים לימנעאלים הסוכנים נמדבר ידעית כ"ה, כ"ג, וי"ט, ל"ב, ולא
חזק ענה מכנים ענמם הסוכלים נמש זס. וחולי נמסם שמקום סיו ממקום

לשלם הקי דינרין לאמו ונשתלמו המעות עים אשתו לאמו האלמנה אחר מותו. ואנו היוצאים בהיחוס הלז לפי ענינת דעתנו דאין להפסיד האלמנה אם הבחור אף (3) אם לא תפסה מהיים. כי אמרו קרובי האשה [שתחוויר (2)] אם הבחור ליורשים המעות כר' עקיבא (7) שכולם צריכין שבועה ואין היורשים צריכין שבועה. ואין הנידון רומה לראייה. כי לשם שהיה שקרון ביד אחרים אין כח להוציאו מיד הנסקד מאחר שלא תפסו מהיים אבל עתה באום) לירה ובצוואתו. ועוד דקיייל בחוקת האלמנה קיימי מדתני לוי) על היתומים להביא ראייה, והאלמנה אשת הבחור נתתה ליר אם הבחור. גם כי צוה המת ומצוה לקיים דברי המת. ועיז יצוה לנו רבנו אחר מן הנערים יורה צדק לנו:

סימן צ"א. תשובה:

על הדיינים ועל שכנרין נפלאותי. מה ענין ראייות לכאן כיון שהורה שקי דינרין שקרון היו בידו וצוה לאשתו להחזיר מה לה לשקר. כי האי אתתא ראסקיד נכה מלונא רישטרי (6) ואשבחן ברביתו הרבה בר בר חנה דאמרה הני כיפי רמרתא (2) ונבי אתתא אצל בעלה שייך למיאר אי מהימנא (1). אבל גבי בעל לא רמהימן ומיהימן וזאת נאמנת סנו דאי בעיא שקלה להו בלא ידעתם אי נמי אהררתינהו אינ איהו [אהררתינהו (7)]. ותו לא מירי:

סימן צ"ב. תשובה:

(בענין איז מעידין אלא עד גי ימים).

גיל מירושא דהך משנה רהאשה (8) הבן וזכור אני שכך רתני לפני רבנו שמואל והתרני אשת אחיו של ר' שלמה ביר בנימין או אחיו של ר' יצחק ביר בנימין מקדשסארי (3). אין מעידין אלא על פרוצף פנים עם החוטם, ארם שנהרג ולא נשאר רק פרוצפו וחוטמו ופרחתו כרתניא בנמרא [מעידין (2)] עליו; ואם חסר אחר משלשתן אין מעידין עליו. ואעינן שיש סימנין בנוסו ובכליו אי ליכא פרוצף פנים וחוטם ופרחת. אין מעידין עד שתצא נפשו ואפילו ראוהו מנוייד וצלוב והחיה אוכלת בו אין מעידין עליו בפרוצף ופרחת החוטם ואפילו בהכרה נמורה. אין מעידין

ישוצ המורה. (3) אף כ"ל ניקוס בנך נכ"י ודפוס. ודל"ם מחק. בנך והגיה אף שלח ניקוס ח"ב ל"א. (2) שחז"ר הוספת דל"ם וחסר נכ"י ודפוס. (7) כתובות דף פ"ד ע"א. (8) בלו כ"ל ונכ"י ודפוס שגור. (1) כתובות דף ל"ו ע"ב:

סימן צ"א. (ח) כתובות דף פ"ה ע"א. (3) צ"ב דף כ"ב ע"א. (2) על זה כתב דל"ם בבליון י"ל: ועיי"ש בתום' [דף ל"א ע"ב ד"ה קבל] ויל"ש שמלקיס דהסס שהיתה הונה לא היו לה מגו אבל צמנו אפילו בני צבל מהיונא וצדצדי ר"ח הכא לא משמע הכי עכ"ל. (ד) א"ה ד"כ י"ב ה' הוספת דל"ם וחסר נכ"י ודפוס. והכוונה דלי צע"א אהררתינהו נחיי צע"א או אמרה שהצבל אהררתינהו לאמו:

סימן צ"ב. (א) יבמות דף ק"ך ע"א ועיי"ש בתום' ד"ה אין מעידין שכתוב סם כסופה ותשובת ר"ח כתובה כספר הישר. ועוד עיין בספונות מיימוני להלכות אישות וגיטותין סימן ע' שהגיה תשובה ז"ח בקילור ועיי"ש גם בל"ז ח"א קל"ד ע"א. (3) קדם מלך בן הול נכ"י אצל צדוק ליחא קדשוילין ודל"ז סם ליחא קדשמיא. ולדעת ח"י נדל"ס כספרו Gallia judaica נה (55) הכון כמו שז"ל נכ"י קדשמיאלין וליך נכ"י צמנו חז"ל קדם מלך ויהוה Saint-Mards נמחן מרזי"ש מקום מושנו של רשי, ונעיר Saint-Mards היו יושבים בה יסודים כדמוכס (R. E. J. XV, 248. 2) מעידין הוספת דל"ם וחסר נכ"י ודפוס. (ד) כשהיה

אלא עד שלשה ימים בהני סימנין דאמרינן. ובעל כרחך האי אין מעדין אלא עד ג' ימים לא קאי אארס ידוע [כשהיה] ד' חי וניכר למעדין דאפילו עד מאה [ימים מעדין] ה' כיון שיודעין שהו' אותו שיצא נפשו, אבל באין ידוע [אין מעדין] ו' לאחר שלשה ע"י סימנין פרצוף ופדחתו וחוטם, וראשו מקום שיער ושפתו וצווארו וסנטרו ופיו ליתנהו ובקומתו ובעוכיו וברגליו אינו ניכר. וחמה על עצמך היאך ניכר בתוך ג' ימים ע"י פרצוף פדחת וחוטם [אם לא ע"י סימנין] ז'. אבל בסביעת עין מעשים בכל יום אפילו לאחר שנים עשר חדש מת ניכר. והרב הקדוש ר' שמשון בשנהיד עליו בעל החלום לאחר חצי שנה היה ניכר כאלו הוא חי. אבל בפרצוף ופדחת וחוטם, כיון שאין בו סביעת עין כמו באיש שלם שכיון שאין סביעת עין רק בפדחת ובחוטם או בפרצוף ובחוטם או בפדחת ובפרצוף, אין זה סביעת עין. שמאבר סביעת עינו כיון שלא נשאר רק מעט. אבל בסביעת עין דראש כלו או סביעת עין דגופו עם ראשו מעדין עליו וכן בסביעת עין דראשו ורובו. הרע דקחני אע"פ שיש סימנין בגופו, אבל סביעת עין עדיף ומעדין עליו שהרי אדם חי אם נחתך חוטמו מעדין עליו בסביעת עינא אפילו יכחישם ויאמר לא זה הוא. והלשון מוכיח דקאמר אין מעדין אלא על פרצוף פנים כמו אין מעדין על השומא. שעל הפרצוף מעדין דומה לפרצוף פלוגי ועל השומא מעדין שומא כך וכך היא. אבל אלו על הארס מברכת המשנה היה לתנא לשנות אין מעדין אלא איב ראו פרצוף פנים עם החוטם. ועוד אם נהרגט) ונהתך חוטמו לא יהיה לו עוד סביעת עין לא יעידו עליו [אלתרי]. ואת לא תהיה. הלכך יש לפרש לישנא דמתניתין כדמוכחיה) דעל סימן הפרצוף פנים מעיד ולא על סביעת עין שלו, שבסביעת עין שוה לאלתר ועשרה ימים ועשרים יום ויותר, והכי מתורץ לישנא דמתניתין. והדיא דאנכונהי) רבא לבתר חמשה יומי אפומא דשושביניה לא היה בו סביעת עינא אלא בסמני סביעת חוטמו ופדחתו ופרצופו, ואע"ג דלא היה ניכרין) דלבתריד) רנח נפשיה אכלהו כווריו) וסימני אי נמי תפח היה) מעיד עליו אבל לא היה לו סביעת עין אלא כמו מדמה

הוספה מלאים. ה' ימים נעדין מלאים. ו' אין נעדין מלאים. ז' אם לא ע"י סימנין מלאים. ח' ציננות שס. ט' נכ"י דפוס חימא נהרג לאלתר ורלאים מחק לאלתר, כי הוא נלתי ספק שלל נמקומו וז"ל נשיטה הסמוכה לא יעידו עליו לאלתר. ושם חסר נכ"י וגם נדפוס. י' עיין הערה הקודמת. יא) רלאים הגיה כדכתיבנא נמקום כדמוכח. יב) ינמות דף קכ"א ע"א. יג) כלומר נעדינת עין. יד) דלנחך כן הגיה רלאים נמקום לנחך. טו) עיין בחומי ינמות דף קט"ו ע"ב ד"ה וקאמרי סימנין. טז) ע"ז כחז רלאים גבלין עיין נצריה גינת ורדיס חלק אה"ע [כלל ג'] סימן י"ח שהעתיק דנח נפשיה אכלהו כוורי וקומנא אינ תפח הים וכי כלשון קמחז כלן וע"ש שכתב פירוט הדברים ולדידי ג"ע אלא לענין כ"ל אכלהו כוורי ובסימני הים מעיד עליו ואפשר שכל"ל אכלהו כוורי ובמים אינו תפח והים מעיד עליו כל"ל ומינה וסימני הוא ס"ס וז"ל במים ומינה אינ הוא מינה אינו ומתוקן כל הלשון ועיין במדכי זח עכ"ל. ובנפשיה גינת ורדיס שם הכי חימא חז"ל ומלאחי לריה נספר הישר וכי. . . והסיח דלנכונה לנחך חמשה ימים אפומא דשושביניה (פי' דמנכ"י דמיוה לאלתר אכל אי אפמחי מיתפח תפח, וזה היקר מפקנא זו דקאמר דניכר נפ"ע אפילו לאחר זמן מרובה) לא היה בו סביעת עינא (פי' ס"ע גמור נשלימות כראוי) אלא בסימני סביעת עינא ופדחתו ופרצופו ואע"ג דלא היה ניכר דלנחך דנח נפשיה אכלהו כוורי וקומני אינ תפח הים מעיד עליו אכל לא היה לו יע"ע אלא כמו מדמה מילתא למילתא (פי' ולכ"י נצי דליחיוה לאלתר) ואע"פ ששושביניה הים וי"ע לא היה לא חשוד נכך (פי"ש שכיון שהים שופכיט של סטנטי דרדוק ולסוס הוא נפשות לו טובה ולקבנה, יש לחוש שננקל הכרה מועטת יאמר דדמי וחינו הוא אלא אחר והכי אשכחן

מילתא למילתא, ואע"פ ששושביניה היה ומביעת עין לא היה לא חשוד בכ"ה). וכן כתוב בהלכות גדולות (אחמירו"ת) רבנן גבי אשה עד ריהבי עדים סימני מרחתו וחוטמו ושאר סימנין שלו כך כתב רב יהודאי נאון ונראין הדברים י"ט). אבל בסביעת עינא נמוד שישינו רובו וראשו שלם מעידין עליו אפילו לאחר זמן מרובה, אבל כשסגפדו ופיו ושפתיו ושפמו וצווארו נשחת וגו' ושררתו נתתך ליכא מביעת עין כפרצוף סנים וסדרת חוטם אלא כמו סימנין בעלמא שמעיד שרומה לפרצוף סנים וסדרת חוטם של פלוני כמו סימן מובהק לדברי הכל דאורייתא אבל סביעת עינא ליכא. אבל אי איכא סביעת עינא לית דין ולית דיין דמעידין אפילו לאחר כמה שנים כ"ט). ופרצוף סנים [לחוד מהני מראורייתא] כ"ה) כדמסיק ב"י יש בכור לנחלה כ"ג). ואעיג דאיכא שינוי אחרניא ב"ג), סויה תלמודא דשני הכי קושטא קאמר. וכן דעתך לומר שאין כ"ד) אדם רואה אלא פרצוף סנים עם החוטם וכל השאר ליתא, דאין זה סביעת עין אלא סימנא בעלמא ומובהק שאומר זאת התחכה של פרצוף סנים עם החוטם נראת כחתיכה כ"ה) של פרצוף סנים עם החוטם של פלוני, אבל בענין אחר אינו יכול להעיד. אבל סביעת עינא היינו דקאמר ידענא ביה דהאי פלניא הוא אעיג דלא ידע בסימניה. ועל דא אנא סמך, וכל המחסיר אינו אלא חוטא ואין כאן חשש איסור, ולא משום עיגנא פירשתי כן אלא מפני שהיא אמיתה של תורה, וצור ישראל ישיבנו בקרוב וכו' ט) והיתה בריתו אתנו החיים השלום:

סימן צ"ג. כך השיב רבנו יעקב ליוני:

(בענין חבית שנקבה וסתמה שמרים).

הכי פירושא חבית שנקבה וסתמה שמרים הצילוה בעי רבא אנה חצייה מהו"ט), מי מהברי שמרים כשתי זמרות ממדרתה או לאו וכו'. דאי לא תימא הכי מאי

דמסדו ב"פסה סאורמת מת בעלי זמלתמה סמוחן סדרוסה ליעסא אורמת נדמי ונימ לא חשוד חכמים לת סוסוכין נכך שיעיד נדמי) וכ"כ צ"ג וכו' . . . ע"כ. ולע"ד נראה שלא הוקשה לר"ת מדליתעך לחזרה אלף משום דמניא ח"ס' רחיה דר' יהודה בן זבא לקולא פליג מהך דרנא דחפ"א חליצא דר' יהודה זבא. וע"ז הוקשה לרננו לפי דעתו דנטיע חפילו רננן עורו להקל חפילו לחתך כמה ימים וחולי חמיר רנא נס"ע וע"ז תיך טסס לא היה ט"ע ח"ס סיון וכן היה ידוע להם. עיין נדש"א טס סכן הקשה על ר"ס. יז) ע"ז כתב רח"ס זבלין ח"ל ר"ל דנקס פוסטיניה לא למימלא דכין פוסטיני היה לכך היה לו זו טיע דנשמה לא היה לו טיע ח"ס לאשמועינן שלא היה רנא חוסדו פלין ספיינין נכרין לו היטב וחומר נדמי ח"ס חמיר חפועיה עכ"ל. ועיין בהערה הקודמת פירושו של גינת ורדים. יח) חמירכו כ"ל זמקוס חמיר כ"י ודפוס וכן הוא נסלכות גדולות סלכות ינוס וחליצה דפוס וחלצה דף ס' ע"א והולאת חילדפס חיימלך ז' 289. יט) חזניות כך כתב רב יהודאי נאון ונראין הדברים לא נמלאו נה"ג ח"ל. כ) שנים כן הוא כ"י וגם נדפוס וחל"ס חניה ימים זמקומו. כ"ה) חזניות לחוד מהני מראורייתא כן חוסף רח"ס וספרות כ"י ודפוס. כ"ז) נכרות דף ע"ו ע"כ. כ"ח) טס דף ע"א ח"ל. כ"ד) ר"ל פ"ל שאם אין זמקוס שאין. כ"ט) כחתיכה פ"ל זמקוס חתיכה ונדפוס חזילו נשפעת טיעס חסח כ"י חתי פעמים וטעס חסח זמקוס חזינה לחזיה לה וסרנו סמנוכה סלא ללוקד. ט) נקרוז וכו' כן הוא זנינה ורדים טס וכ"י סלט ח"סא נקידוז חמה ונדפוס נקרב חמה וע"ז חניה רח"ס עמו זמקוס חמה:

סימן צ"ד. לויי כן הוא כ"י ונדפוס ליוח"י ועיין בפרסו טל סמסס נלססס כפרסו Gallia jud. p. 250 ff. ופס חמלא עוד כמה פוסחלות נכתיבס טס העיד חלסס חסר היה Joigny sur-Yonne. ונלמי ספס ספואל הוא ר' מנחם בן סרן בן גילו סל ר"ח חסר ח"ס ח"ס כ"כ חכסניס לעיל. ח) זיך דף ק"ס פ"א. ופירושו סל רננו חמלא

ענין השאלה לבאן ולמה הביא המשנה, בלא המשנה יש לשאול שאלתו (ג) כלי שנקב ואנף חציו מהו, אך עיקר שאלתו על המשנה בישראל ישמעותו של מעלה (ה) אנף חציה, ואפשר (ד) לך מעין של מעלה שנלה אהת ונשארה אהת משתי שערות של נזיה, הנה מסתימת שמרים המצלת [קבעי] (ה) אנף חציה שחצי הנקב נתן בו זמורה וחצי היה בשמרים מהו, פשיטא ליה כולו משמרים מצלת, מומרות מצלת; אך אם חצי שמרים וחצי אנף, דרך סתימה בכך ומצלת או אין דרך סתימה בכך ואינה מצלת כמו אחת בנילוח ואחת בנשירה, וענין תמהתי עליך שכתבת חצי טהרות) ופירשת בכונם משקה, והלא היא עצמה אותה משנה של זמורות; ובי שתי זמורות יכנסו בכונם משקה, נחזור לענין ראשון, לא משנתנו היא זו היו שנים עד שימדתו מן הצדדין ובין זמורה לתבתה הא לא מירה לא וכיש אנף חציה ושמרים חציה (לא קאי) (ח), ואי אנף חציה מהני לא מירה נמי, התם אם לא מירה לא קאי, אנף חציה במירי דקאי קאי, וכיון דקאי קמבעי ליה אם דרך בני אדם להיות בליהם מתוקנים שחצי נקב בסתימת שמרים וחציו באנף כמו בשתי זמורות סמורהות אם לא, דאורחא דעלמא דביבולי סתימת בשתי זמורות ומירוח, לא בשמרים ואנף, ובעינינו) נקב גדול שיעור שתי זמורות מירי, דהיא היא המשנה (י) שהביא מקמי בעי רבא, ומפני שמענין שתי שערות הדומה לשתי אנרות הביא שתי סתומות, והאי דלא קאמר אנף חציה ושמרים חציה (י), לפי שהאנף של חציה נתון בהבית טרם ינתנו בו הזתים ויתאספו השמרים ויתייבשו ואח"כ יצאו השמרים מן הזתים יתמו חציה השני, ולחנם ינעת יניעות גדולות לתלות שניונות ברבנו שלמה לפרש שיעורן בכונם משקה, כי יותר הוא ממלא אגרוף של בן בטיח, ותוכל להבטיח, ואשר דברים תחיה מלא יחפורי) תמיהות הן כי אותן מנחות כחומות ושם נניחן להניחן שם ואין שם פותח טפה, וביטול עולמית, וזה יהיה משפט בירך שאם נקב במצויא משקה ותיקן חציו יפה ומירח אויב) יש שם תקנה כהרס שחזר לפומאיתו ומציל, אבל בכל שאר המירות עדיין הוא לשאר דברים, תדע שבכחול אין צריך מירוח ובכלי צריך מירוח, אבל כלי חשמיש המיטללין צריך מירי דקאי ושלא ישאר בו כניסת שום טומאה, ולחנם הבאת משניות מאה, אך להגדיל תורה נמשך צמאה, וכן פירש בדברך וברבנו שלמה תלית מעות שכתבת שכתב רבנו שלמה שאם היה בו שיעור נקב ליטמא ופי' רבנו שלמה סתוהי) והבאת רמיה חלילה לרבנו שלמה כי לא עלה על דעתו ולא תיתלי ביה בוקי סריקי והלא זמורות שנו כאן אלא ריש פירש שאם היה בה שיעור נקב שיעריין מקבלת טומאה שלא ניתין רובו או נקב

מנוול לקמן. (ג) שאלתו כן הגיה רמ"ם נמקום שאלתך גדפוס וגם כ"י. (ג) כלומר כשאר שמעותו שלמעלה מתך שמועה דאנף חציה ולולי ליל סהך דאנף. וכונתו על נעיה דרבה נזל שתי אנרות שנמשכת על כרייתת דתנא חונא ועל נעיה שנייה נלת אחת ונסרה אחת שנמשכת על משנה דמירי וכמו כן גם החיצונית השלישית נמשכת על המשנה שהביא רבא. (ד) ואפשר כן הגיה רמ"ם נמקום דפוס וגם כ"י. (ה) קבעי כ"ל ומסר כ"י ודפוס. (ו) מאלן נלאה שהכנס השולל מיוחמי פירש כמו שפירשו נחום' סס ד"ה דהרי אמרו דלא כרשיי דסודר דקאי על טומאת האל חלל על חציה המוקפת למיד פחיל, ולהליל את הסתרות שנת. (ז) כדקאמר ה"ם סס ללו משנתנו היא. וא"כ אי אפשר לאוקמי בכונם משקה וכו' שתי זמורות וכו'. ועיין לקמן. (ח) לא קאי כן חוה כ"י ודפוס ורמ"ם מתק ל"א קאי. (ט) ובעיני כן הגיה רמ"ם נמקום דנע"כ גדפוס וגם כ"י. (י) המשנה כן הגיה רמ"ם נמקום דמשנה גדפוס וגם כ"י. (יא) חציה הוספה מרמ"ם ומסר כ"י ודפוס. (יב) צ"ג דף כ' ע"א ועיי"ש נחום' ד"ה שנו. (יג) אז כ"ל נמקום חס כ"י ודפוס. (יד) נלאה שנס כלן פירש השולל מיוחמי אליבא דרש"י כמו שפירש ר"י נחום' שנת

נרול מטהרהו). שניין שאין מטהרת בנקיבה צריכה סתימה שלא תבנם שומאה לאוירה, שבלי המקבל שומאה אינו הוצין בסני השומאה, ואל תאמר לריש היה לו לפרש בלשון אחר וזו היא דרך ההיצונוה, כי לשונו מתוקן יותר מלשון כל בני אדם, ולדברי רבנו שלמה נמי ליכא ששיטתא דמוכה (מהא דביב, רהתסן נח) בחלון מבטל שיעורא ואין צריך מירוח אבל סתימת חצי נקב כלי לא מבטל שיעורא ראכתי מיחסר תיקון, כסגדל שנפסקה אוון שנייה ופנים הרשות באו לכאן ואם נפסקו שנים ועדיין לא היה כלי אלא אם תיקן האחרתה). הרי לך שיש חילוק בין ימ) תיקון כלי למעוטי החלונות, ואפילו תינוק דרשת שנין לא יפשוט סתימת כלי ממיעוט פותח טפח דחלון יט). ותו לא מירי.

סימן צד.

(בענין דין חלונות).

פסק דין מגדולי פרישה). אין לראובן ב) חוקה לאורה כל למעלה מרי אמות, רהבי מוכח בפי חוקה הבתיב) אמר שמואל ולאורה כל שהוא הוי חוקה למטהד)

דף ג"ו ע"א ד"ה ולענין לדעת רש"י צניד פחיל אינו נטמא נקב רק אם הוא דרך פתח טו) כלומר שמתהר אוחה לפי שבעלה מחורה כלי, שאז לא תועיל סתימה, ועיין בפירוש ר"ת נחוקי, ט"ז, הנהלת כהכנר הן הוספה מראזים יז) עיין כלים פכ"ו מ"ד, יח) ככ"י ידפוס ניין יעוטי תיקון וכלזים מהק יעוטי, יט) פותח טפח דחלון כן הגיה רלזים נחוקים טפחי כלים ככ"י ודפוס:

סימן צ"ד, ח) פסק דין הלזו וגדולי פריש נעשה על שאלת ראזין גדין חלונות, והשאלה עלמה נוולחט נכפר ראזין נכופו דף קנ"ב ע"ג המחלחל זחת שאלת דין חלונות אשר שאלתי לנרפת, והנקיזים שם נכס אשר שלח להם אח שאלחו הם רבנו יעקב בן רבני יחזיר והרז רבי אליהו ישעווי ורבני משלם ושעתו, אמנם השוגת הרז רבי אליהו ושעווי נכחזה שם קודם השאלה והחחומים על התשובה הן אליהו ב"ר יהודה ומשה ב"ר יחיאל, והראשון הוא הנקדח רי אליהו הפריש אי רי אליהו הרפתי וגם רי אליהו הזקן כאשר הוצא צמחה תקימות וגם יזכר בתה פעמים לעיל ועיין מה שכתבנו אודותיו לעיל סימן מ"ז א"ה ה"ה הערה ז' ועיד עיין באור החיים סימן 381, והשני שעמו הוא הרז רי משה בן רי יחיאל בן הרז רי נתחיה הגדול אשר הוצא במחזור וישיבי לז 247 ואשר עמד בפרץ לפני המלך כגד המלסיים עג כל ישראל ועיין מה שכתב עליו הרז לדוק קאהן R. E. J. III p. 8, והוא הרז רי משה מפריש נעהחק החכם ר' אברהם צעולינער (פראנקעלב ואלאטשטריפט 1864 ז' 221 צמחה מקומות) ועוד עיין עליו כפטר Gallia jud. שג החכם בראשכ לז 513, והוא היה בן גילו וקרובו של ר"ת, ומשוגת רבנו משלם ושעווי הוצאה שם נכפפר ראזין דף קג ד ע"א, ועל התשובה הזאת חחומים מלגד משלם ב"ר נתן עוד טענה עמו והם יוסף ב"ר אליהו, נתן ב"ר משלם ומחזיר צבדי משה, וכפי הגדלה גם השלטה היו כמו רבני משלם הנחמס צלחשונה מחושני מלון, אמנם לא לפני רבני לרפת לזד הגיע ראזין אח שאלחו כי אם גם לפני גדולי אשכנז, וכן הוא במדכי חזקה הצחים סימן חק"ו צפירוש ו"ל שם: מעשה אירע שראובן ושמעון היו צתיים מקורבים זה אל זה ופתח ראובן חלון על גנו של שמעון ימים ושנים ועתה צא שמעון להגביה ביתו ולמחסו חלונות של ראובן ולהציני יש לו אורה צתינו לזד אחר ושאל ראזין הדין לפני רבני לרפת ולפני רבני רינו"ם, ע"ש, ועיין נכפפר ראזין דף קכ"ג ע"ד שהציא לפני חשוגת רבנו משלם גם חשונה שחחס עליה יחזק צבדי ממדכי קיע ומשה ב"ר יחאל, והחשונה הזאת הוצאה גם כן שם במדכי נכס רבני רענגנצורק, אכן הפסק דין מגדולי פריש אף שמשכים לדינא עם חשוגת רבי אליהו ב"ר יהודה לשונו משונה, אצל השינוי הזא אינו מורה על גופים מחולקים, כי משונה לשון פסק דין שכתבו הגדולים לעצמם מלשון אגרת נחשונה שהרילו אל השאלל ראזין, צ) כלאובן כן הגיה רלזים נחוקים לשמעון ככ"י ודפוס, ג) צ"ב דף ק"ב ע"א.

מדי אמות משמעה), דחשמיש בני אדם לחצר ודירתו קבועה ולאן) שביק לחבריה לפתוח הלון לא לאורה ולא לראייה אלא איכ יודע שאינו יכול למחות שזה מויקו כר שעה, ומדשחק וזה החיוק נ' שוים יש לו חוקה שמא במענת ירושה או במכירה או בנתינה החיוק וספי מני שנים לא מודהיר אינש בשטריה, רשמואל מפרש אמתיניתין) חלון המצרי אין לו חוקה ומפרש עלה לאורה כלומר אבל לאורה יש לו חוקה ולמטה מדי אמות, דבין רבי ויראם) ובין ר' אילעי דאיפלני למעלה מדי ביכול למחות או לא, אבל למטה מדי מודים דיש לו חוקה וכדפרישית נבי אורה הכי נמי נבי ראייהט). ולמעלה מדי מודו דאין לו חוקה [דלא הזה ליה]י) לאסוקי אדעתיה אם חברו פתח חלונותיו למעלה מדי עד מאה אמה במקום שאין העין שולטת לראות, ואינו מכונן אסיח) הכוונן פתוחין מצדדין של כותל חוצה לויצ) ולא חילקו חכמים דבריהם בשיעורים, אלא כללו של דבר כל מדי ולמעלה בין חמש בין שש ויותר אין לו חוקה לא לראייה ולא לאורה, שכלינ) למעלה אין לו חוקה, שאם תאמר דאמר שמואל אפי' למעלה מאי האי דקאמר ר' וירא למטה יש לו חוקה למעלה אין לו חוקה ואינו יכול למחות, למה אין צריך למחותד). צריך וצריך שמא היום ולמחר יסתום זה כל חלונותיו מכל צדדין וישעון על חלון זה מענת חקת אורה, ואם תאמר שיכחוב לו שאין לו חוקה, איכ צריך זה לשמור השמר מן העכברים ואי מייכס נגרוסו) לזה הספר גדול. מי יכריחו לכך משום מענה כוסין [על מרת סדוס]מ) להסידו [דהא זה]י) הוה ליה זה נהנה וזה חסר וכונן זו אין כוסין. והא דאמרינן) החלונות בין למסן בין מכנגד ר' אמות כנון שכנסטי) בתוך שלו צריך זה להרחיק כותלו משום היוק ראייה ולצדדין קתני ויילמטה קאי או שמא היה לו מענת אורה או במכירה או במתנה או שמא נפל להם בירושה ודירתם כמו שהיה דר אביהם, והיה מעשה נמי דההוא נברא דבנה אשיתאכ), למטה מדי [מייירי]כא). ומעשה נמיכ) באדם אחד שפתח חלונותיו לחצר השותפין ובא [מעשה] לפני ר' ישמעאל כנון למטה מדי וסכקו [לשמעון]ב) דעליו לסתום חלונותיו דהכי איל ר' הייא ינעת בני ופתחת דך ינע וסתום. ומה שסחר כד) שמעון על ראובן אם היה [צריך]כה) יש לו לבנות וחוקה של ראובן אינו חוקה למעלה. ואפילו לדבריו אין ראייתו ראה עד שיביא

ד) למטה כן הוא דפוס וכ"ל במקום למעלה ככ"י. ה) לפי חיקון רח"ס נספרו ל"ו והיינו למטה מדי אמות משום. אכל לדעתו אין צריך לתקן ולהניח אלא כונתו דבגמרא סם משמע דלמטה מדי אמות איירי שמואל וכמו שכתב לקמן. ו) ולא כ"ל במקום לא ככ"י ודפוס. ז) ז"צ דף נ"ח ע"ב. ח) רבי זירא כ"ל במקום רבין ככ"י ודפוס. ט) כלומר למטה מדי אמות מודו דיש לו חוקה בין שהחלון עשוי לאורה בין שעשוי רק לראיה ומעט שפירס לעיל משום דתמיש נבי אדם לתקן ודיתס קבוע בלמטה מדי אמות וכו'. י) המלות נהפטר הוסק רח"ס. יא) אס כ"ל במקום ואס. יב) כלומר שאינו מכוון ומקפיד לראות אס שאר החלונות מן הצדדין פתוחין או פתוחין ואס החלון הזה הוא לאורה או רק לראייה. יג) שכל כן הגיה רח"ס במקום א ז ל כל דפוס וגם ככ"י. יד) כונתו דטעמא דרבי זירא דאינו יכול למחות הוא משום דאין צריך למחות כיון דאין לו חוקה וע"ז הקשה רביך וכו'. טו) נגרום כ"ל במקום ונגרום. טז) המלות נספקד הוסק רח"ס. יז) נ"י מהי"ל. יח) ז"צ דף כ"ב ע"א. יט) שכנס כן הגיה רח"ס במקום שנכנס, וכדאם שכות רח"ס זזה שדעת האיסיז לומר שכתובל עם החלון הוא כתיב בתוך שלו באופן שחוליה לו הוא יותר מדי אמות אכל ומנפסיס בתוך שלו הוא למטה מדי אמות ועל זס קאמר ולצדדין קתני ולמטה קאי כלומר דהא דקתני נמתניתין בין ומלמטן איירי לנדו באופן שחוליה לו הוא למעלה מדי אמות ומנפסיס הוא למטה. ועיין בחפ"י ז"צ דף כ"ט ע"א ד"ה למטה שדעת רש"י אס דומה קלת לזה. כ) ז"צ דף ז' ע"א. כא) מ"י ר"י הוספת רח"ס. כב) ז"צ דף כ"ט ע"ב. כג) לשמעון כן הוא ככ"י ודפוס וצריך למחוק. כד) מוסב

עדי חזקה שהחזיק אביו או הוא בחיי אביו של שמעון ג' שנים ובשופי, דהכי אמרינן (ט) ש"מ מדרב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפי' הגדיל שהחזיק שלא כדן בעוד שקטן שמעון לא ידע במילי דאבוהו כלל ואין עליו למחות ואפילו הגיע לבן עשרים.

סימן צה.

דין זה בא לפני רבינו יעקב (א) ואין נראה בעיניו והשיב על דבריהם. הא דאמר שמואל לאורה אפי' כל שהוא בין למעלה מדי' בין למטה מדי' יש לו חזקה ואשר הביאו רביה מדרי' אילעי, היא המכריעתו לחובה, דקאמר למעלה מדי' אע"פ שאין לו חזקה יכול למחות משום דקאי אשרשישא, אבל במקום שיש לו חזקה כמו לאורה כיצ' מודו שיכול למחות דבכל מקום שיש חזקה יש מחאה, אבל במקום שאין בו חזקה בהדיא אפלו, הלכך באורה שיש חזקה יש מחאה בין למעלה מדי' בין למטה מדי'. ומה שפירש רבנו שמואל (ג) דמילתא דרי' וירא ורי' אילעי אצורי קיימי שיבוש הוא, ואנב חורפיה לא עיין בה, חדא לא הוה ליה לרי' וירא למימר למטה מדי' יש לו חזקה ויכול למחות, [דכיון] (ג) דיש חזקה פשיטא דיכול למחות ולא הוה ליה למיטר [אלא] (ד) למעלה מדי' אין לו חזקה ואין יכול למחות, דלפי פירושו למטה מדי' דיש לו חזקה היינו מתניתין ואיכ' יכול למחות, ואפי' אי אמרת רהוה ליה לרי' וירא לאורויי משום סיפא הוה ליה למימר לא שנא אלא למטה מדי' אמות אין לו חזקה ואין יכול למחות, ועוד ארישא דמתניתין קאי [דקאמר מאי שנא סולם] (ה) דלא פריש [ומאי שנא הלון דמפרש] (ו) דהיינו הלון המצרי, וסליק מיניה דקאמר משום דקא בעי לאיפלוני ר' יהודה ורבנן עליה דמצרי, ועלה קאי ר' וירא דאע"פ ששנינו שאין לו חזקה היינו למעלה מדי' [אבל למטה מדי'] (ז) יש לו חזקה ויכול למחות, ופשיטא דיכול למחות, אבל משום סיפא נקטיה ורישא דמילתא איצטרך לאפוקי ממתניתין ולאשמעינן דלמעלה (ח) מדי' תנן, אבל צורי בין למעלה בין למטה יש לו חזקה, ואפי' לפירוש ר' שמואל ולאורה משמע בכל ענינים בין למעלה בין למטה מהפסיק ליה ההוא לאורה מכלל דצורי בשיעוריה והיה בלמעלה ולמטה דפסיקאט) ליה כיון דלא פריש, וההיא אפי' כל שהוא כל מקום שהוא כדתנן אילו אסורין ואוסרין בכל שהיו) והשהא מיפרשא שפיר מכנגדן ירחיק ד' אמות שלא יאפיל ומלמטה ד' אמות ישפיל שלא יעמוד ויראה, ואיכ' החלונות למעלה מדי' וכן למעלן וכן כנגדן, ועוד וכי תעלה על דעתך דלאורה למעלה מדי' שיצטרך לשמור שפרו לעורם, שוב ברקתי ומצאתי בתוספות שניתוספו לפני רבנו שמואל דהדר ביה ופרשו דאמצרי קאי, ועוד בהני תוס' תלמידי רבנו יצחק בר אשר הלוי (א).

על שאלת רצון אודות רצון שהיה לו חלון נגד גגו של שמעון חס' חולה לזנות כנגדו, וחזלי ז"ל טוען צנקוס שסתם. (כה) לדין הוספת רח"ס. (כו) נ"מ דף ל"ט ע"א :

סימן צ"ה. (א) עיין נרחבין סס שכתב טעמא שאלמו לרבינו יעקב בן רבנו מאיר, וחזקן התשובה הזאת הונח גם נמרדכי סס ונרח"ס ז"כ סס. (ב) רענ"ס נפירותו סס. (ג) רבין הוספה נרח"ס. (ד) אלא נרח"ס. (ה) הנלות זהבנר נרח"ס. (ו) גם זה נרח"ס. (ז) גם זה נרח"ס. (ח) דלמעלה כ"ל צנקוס דלמטה כ"י ופוס. (ט) דרש"קא כן הגיה רח"ס צנקוס דמטיק. (י) ע"ז דף ע"א וכוונתו דגם סס נאלו חזקין ככל שהן העטם ככל מקום שהן כלומר בין אם נתעורר צחימר מרונה או מועט. (יא) רבינו יצחק ז"ל אשר הלוי הוא ריב"ז הזקן משפירא אשר הונח בתוס' נדה דף ל"ט ע"ב דיה אלמא

שנעשו בלחור כתב כן: אמר ר' זירא למטה מד' אמות יש לו הוקה ואע"פ שאין ראשו של אדם יכול ליכנס וכו', אלמא דאמצרי קאי, מכלל דצירי אפי' למעלה מד' יש לו הוקה ולאורה אפי' אינו צירי יש לו הוקה, וכן עיקר וכן הלכה ומה שאמרתם דוימנין דסתום כולוהו ושביק חדא, הא ליחא, וכולה מתני' בחצר קמירי בכותלים שבחצרות ורואה דרך חלונות למרחוק או נגוה או שוכין או כרמים שבהרים ובמקום שאין רגלין לבנות בית, ולאורה דשמואל מיירי בבתי, ועוד אפי' לפי דבריכם מהאי שעתא דסתים להו ושביק לההיא מהאי שעתא מינין חלה שנין, וחוקת נ' שנים בעינן וחוקה שיש עמה טענה בעינן, מדאמינן ולסתום לאלתר הו' חוקה-ג), הא לפתוח כדפרישית ולאפוין ממיד לאלתר ובלא טענה ותמיה אני מה זה עלה על רוחכם לחלק בין למעלה ולמטה, הלא פשוטה מילתיה דשמואל דהכי סירושא ולאורה אפי' כל שהוא הו' חוקה דכל שהוא לאורה (ההו-ג) כראשו של אדם לרבנן ומלבן לר' יהודה דהו' צירי לראייה ויש לו חוקה בין למעלה מד' בין למטה מד', דר' זירא ור' אילעי אמצרי קיימי' ולדבריכם לא הנחתם בית לרועי של אברהם אבינו בית שיהי' בה חלונות לאורה, כי כל אחד יבנה ויאפיל, והחלונות סלמעלה ומלמטה ובכננון מוכיח דלמעלה מד' יש לו חוקה דלאו לצדדין קתני, והמרדק יתן לב כי חלון צורי הנוכח אצל סולם צורי-טו) הם חלונות וסולמות של בקעה ושדות כדאמרין בריש מבילתא-טז) ובהמוכר את הבית-י) האחין שהלקו אין להם דרך זה על זה ולא חלונות זה על זה ולא סולמות זה על זה ולא אמה המים זה על זה, כל אלו דברים בשדות ובקעה, ודינא תניינא דרבי חמאי) לא לאורה אלא לראייה לשדות ולבקעה, דאספלידא (היינו-יט) אכסדרא דבוכה בהקומין רבא-כ), וקא סאפלת עלאי דלעיל דההוא אשיחא-כא) יש ספרים דנסינן בההוא דלעיל וקא סאפלת ליה לביתא, וכן בהלכות גדולות של אספייא-כג), דההיא ודאי אביתא [קאי-כג) ולהכי אמר לעיל סתנא ובנינא, והכא לא אבר, ואינדרונא יש בו אורה כדאמרין אכסדרא בבית-כד) אינדרונא מעלייתא, וכל האומר אין אורה לאינדרונא שומה הוא, אבל אין בו אורה כמו באיספלידא שהוא אכסדרא.

סימן צ"ו.

(בענין פי תקרה יורד וסותם).

סוכה-ה) מתניתין וכן חצר המוקפת אכסדרא, יש לכל הפחותה שבאכסדראות שתי דפנות מורח ומערב או צפון ודרום ולאפוין מקלווישטרא של גלחיים-ג)

הסקסא לרשיי ורשיי הסינו, אכן דרס"ל סימן כ"ט איחא שנא לטעם לפני רשעים ושנ ליקומי והיה צומח אחד עם רבנו יענץ מוויורמסא ובימי נחיתו של ראב"ן, עיין צליל החיים סימן 1074, ואיכ סותרים דברי ר"ת כאן את מה שהנזכר צידדכי צ"ב שם שכתב אחר תשובת רבנו משלם ושעמו שהציב שם, וכן הסי' רי"ג לרבנו יענץ וריח פליגי"ו ואלן מניח ר"ת עמנו אדכנא ראי' לרבנו, ואפטר שריצ"א לחד ותלמידיו לחוד, וז"ע, יג) ניצ דף ס' ע"א, יג) הוה הוספת רח"ס, יד) תמיהת רבנו קשה להדין, דהא על זה אנו דנין אם ר' זירא ור' אילעא אמרי קיימי או אגורי, טו) צמתניתין דף י"ח ע"ג, טז) דף ז' ע"ג, יז) דף ס"ה ע"א, יח) ניצ דף ז' ע"א הני צי תמי אהי דפנני בדיי הדדי מד ומטייה אספלידא ומד ומטייה תריצנא וכו', ועיי"ש צמות' דיה ח"ל שהציב פירושו של ר"ת שאספלידא היה יכול ללכות לשדותיו דרך התריצנא, יט) הוספת רח"ס, כ) תנחות דף ל' ג' ע"ג, ועיין צמות' צ"ב שם דיה אספלידא שהוצג שם צלם ריי (כא) אישחא כן הגיה רח"ס צמקוס אורה צמקוס וכ"י ונכיל, כג) צמקוס צית האולר להחכם שדיל דף ל"ג ע"ג והאי נימסא לביתא איחא כה"ג שלנו דפוס ווארשא דף ל"ט ע"ג כג) קאי הוספת רח"ס כד) צמקוס שם והתם איחא אכסדרא דצי רב כאינדרונא ועלייתא:

סימן צ"ו, ה) סוכה דף י"ז ע"א, ז) גלחים כן הגיה רח"ס צמקוס גלחים ככ"י ודפוס.

שפירש ר' שלמה ג). וכן מוכיח בנירסא [בפרקן כל גנותך] של ספרים ישנים ושל פריה דגרמי הכי כי לית ליה בשלש אבל בארבע אית ליה). והכי שירושא כי לית ליה במקום שאין שם אלא שתי) מחיצות ושני פצימין (וכן) שלש שלמות, אבל בארבע אית ליה אבל במקום שיש שם ארבע מחיצות נכון שלש מחיצות ושני פצימין אית ליה, ושאר השמעות שירשתי שם. מיס לכל הפתחה שבאכסדראות יש לה שתי מחיצות מרח ומערב ח) כמו שפירשתי, והיינו אכסדרא דמתניתין, וכחלי הבית מוחמת רוח אחת, ואם הרחיק ר' אמות פסולה, פחות מר' אמות כשרה דאמרינן דופן עקומה. איתבר סינך עינ אכסדרא שיש לה פצימין כמו לחיים חרוצים וקורה עליהם מדופן לדופן דיה כשרה דעדיף מקנה מכאן וקנה על גביהן והוי לדיה כדופן ספת. אין לה פצימין אביי אמר כשרה אמרינן סי תקרה מן הקורה שמדופן לדופן [יורד וסותם] אעינ דליכא פצימין. רבא אמר פסולה לא אמרינן סי תקרה ונריעה מקנה מכאן וקנה מכאן, כיון דליכא פצימין ליכא היכר קנה כדופן. איל רבא לאביי לדידך דאמרת סי תקרה, אפילו איסתתא לה דופן האמצעי בסוכה שיש לה נ' דפנות אמרת סי תקרה ההוציא יורדין וסותמין, והסכך הוי לדידך כמו הקורה). איל אביי בההיא מודינא לך דהוי ליה כמבוי פסולש שאין עליו קירוי, כמו כן לסכך אין תורת קורה עליו דאין סי תקרה להוציא, ואפילו שיש קורה והשוה קירוי הסוכה לקורה כשל אנב הסכך כדמשני לקמן). ואי הוה בעי אביי הוה מהדר ליה אין הכי נמי ולא הוה מצי פריך תו סמתניהן כדפריך לקמן ח). לימא אביי ורבא בפלוגתא רבב ושמואל קא מיפלגי דאמר רב באכסדרא בבקעה סי תקרה יורד וסותם, מרח אחת הגמרצת בטילואה למקום האסור אויב) ביתר מסשר אי סלקא שמעתא דרציך למעס [כראיתא] בריש עירובין ג) ומיירי ד) שאין לה פצימין לדופן הרביעי אלא קורה מדופן לדופן. [ושלש סו] דפנות אית לה חרא דלחומרא אית לך לאוקמי ח) ועוד שירושא דנירסת פריה מוכחא הכי לפי מה שפירשתי. ושמואל אמר לא אמרינן סי תקרה יורד וסותם, אביי דרבי דפי תקרה יורד וסותם ורבא עינ לא קאמר רב אלא מחיצות דלאכסדרא עבדי, ברביעית אמרינן סי תקרה, אבל הנאת) דלאו לסוכה עבדי לא אמרינן סי תקרה בשלישית ולשון מחיצות אמעלייתא ית) קאי. תנן וכן חצר המוקפת אכסדרא כמו שפירשתי ואמאי אפילו הורחק ר' אמות תתכשר השלישית בפי תקרה, דבשלמא לדידי בדליכא פצימין אלא לדידך דאמרת בלא פצימין [נמי]. נימא סי תקרה יורד

ג) רשיי סס ליה וכן חלך. ד) ערוצין דף ז' ע"ג. ה) ורשיי גרים כי לית ליה זלדנע זלזל זשלש אית ליה. אכן הרי"ף זענל המאור גרסי כ"ח. ו) שתי הגהת רזאים זנקוס זשלש. ז) וכן כ"ל זנקוס זכ"ט זדפוס, זכלונג זשלש זמחיות זתו זל. ח) עיין זחוב' זוכה דף י"ח ע"ג ד"ה סינך זזס זפייעו זלל כ"ח זלל זתי דפנות זהלכתן זמין זגח זזרח זזרוס או זזרח זלפון זעוד עיין זס זחוס' דיה זאכסדרא, אכן זלעת הרי"ף זלל זאכסדרא יש לה זשלש זמחיות. ועיין זזל"ש עירובין דף ז' ע"ג. ט) זזסכך הוי זלדין כמו זקורה כן זגיה זלז"ס זנקוס זקורה הוי זלדין כמו זסכך זזפוס זכ"י. י) זס דף י"ט ע"א. יא) כ"ל דהיי פירושא דזניי זזס זמלי זלחד ליה זלנצל זלדין זכי זמני זגס אי זיפתתא ליה דופן זלמעני זכריה זי זזס זס קורה זזסו סי זקרה יורד זזסו, זלזל זזונין זשין זעלוי קורה או זשהיה זח קירוי זח לל זלמרינן יורד זזסו, זח לל הוי זמלי זשים זלתיפק זח זמתניתין זללקמן זלל זיזטרך ליה זלנצל זלנצל זלניצל זלזניי זכשהיה זח קירוי. יב) או זיתר כן זגיה זלז"ס זנקוס זזיתר. יג) עירובין דף ז' ע"ג זכדלחתי זז. ועיין זחוס' זס דף י"ד ע"א דיה זחתייה זלדין זלנצל זכ"כ יד) זזיירי זשין זגהת זלז"ס זנקוס זלמלי זין. זו) זשלש זגהת זלז"ס זנקוס זשלש. זח) זלנצל זכיון זלל זיפיעא זמלחא זרז זשמואל זכעה דפנות ז"כ אית זן זלוקמי זלומל זשלש. זי) זכל זגהת זלז"ס זנקוס זכי. יח) זלנצל זלשון זמחיות זמעט זלמחיות זמעלייתא

ותחכשר. כשהשוה את קירויו דנראת הקרה כאלו אינה והוי כמו הסך. בפומבדיתא מתני יש לה פצימין אביי אמר כשרה, סי' אמרינן לבוד הני פצימין לא דמו לפצימין דלעיל, דכמה ענייני פצימין וענייני אכסדראות היו בימיהם, אני פירשתי על סי'ט). ואלו הפצימין כמו שיני הווסה ואבן חרוצה (כ) כמו פצימי חלונות ובטלואה חסר תחתיה, וסובר אביי פצים של פרקים לא הוי פצים, ואעיג דבעי אביי בעירוובין בפי עושין פסין לביראות (כא) אי אמרינן לבוד בקנים להיות דיומדין, נבי פצים דהנא פשיטא ליה.

בשלהי (כג) סירקא דסוכה ובשילהי כל ננות: סיכך עינ אכסדרא שיש לה פצים נראה לרי לסי השמועות שזה דרך אכסדראות ועשייתן. אכסדרא רומיתא ואכסדרא דבי רב דהקומין רבה (כד) שנקראת אספלידה וכן אינדורנא (כד). אלא שאכסדרא רומיתא ריבה בה פתחים וחלונות, ולשתייהן ארבע מחיצות. ואכסדרא סתם יש לה ג' דפנות ורוח אחת פרוצה בטלואה כדאמרינן (כס) עולם לאכסדרא דוסה ורוח צפונת אינה מסובבת (כו) ואמרינן (כז) אכסדרא תבנית אולם, ויש אכסדרא פרוחה בשתי דפנות, ופחות משתי דפנות (כח) ליכא אכסדרא דנימא (כט) בה פי תקרה. והיינו דקאמר בפי' דסוכה אפילו איסתא לה דופן האמצעי איל מדינא לך בהויא דהוי לה כמבוי מפולש, ועוד לפי השמועות נ"ל דלחד דופן או לתרתי דפנות (ל) אמרינן לרב פי תקרה יורד וסותם אפילו בלא פצימין ולשמואל לא אמרינן אי ליכא פצימין, והויא דשילהי כל ננות היס, מתניתין חצר שנפרצה משתי רוחותיה וכן ביח שנפרץ משתי רוחותיה וכן מבוי וכו' והני תלתא כן (לא) קיימי שמותיהן לאותה שבת, במאי עסקינן אלימא בעשר וכו' אלא ביתר מעשר אפילו אינו מלואו אפילו מרוח אחת נמי. אמר רב לעולם בעשר או בפחות ולא במילואו ובקרבן וזית ומסקינן וכן בית בעשר ובקרבן וזית וקירויו באלכסון בעין הקרבן וזית, דבקרבן וזית דהיינו אלכסון לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אפילו לרב, ושמואל אמר אפילו ביותר מעשר חצר ובית דמתניתין ובעשר מודי שמואל לרב כדפרישית, אבל לא מוקים מתניתין הכי משום [דאלכסון] (לב) לא קתני כדאמרינן לקמן. ובית נוסיה תקשי דמיש מרזח אחת דאמרינן פי תקרה בשתי רוחות נמי נימא פי תקרה, דבשלמא חצר ליכא (לג) תקרה אבל בית איכא הקרה ובשתיים אמרינן פי תקרה היכא דאיכא שני פצימין או מקצת כותל מכאן ומכאן, ותו מי אית ליה לשמואל פי תקרה והא איתמר אכסדרא בבקעה וכו' הא ל"ק כי לית ליה בשלש אבל בארבע אית ליה, הינ בכל הפסדים ובפירושי ריח וכן עיקר, והיס וכו' לית ליה

קמי ודלא כרשיי. יט) לדעתי יש כאן חסרון ונרדף להיות על פי השמועות. ועיין לקמן צמקון ובסוף הסימן. כ) שיני החומה ואין חרולה כן הגיה רמזים גדפוס. וכ"י שיני החמה אכן חללה. (כא) עירובין דף י"ט ע"ב. (כב) כ"י כמו גדפוס אין כאן הפסק, אצל מחובר עם למעלה, ולי נראה שהחלמדי שהעתיק הדברים מפירושי ר"ת כאן פירושי ר"ת מלינדורס שונים ומיניס יחד מפני שהם מעניין אחד. וכאן נראה שהוא דיבור חדש, אף שהוא צלוח ענין, ולכן עשיית פירוד בין הדברים כ"י דפוס. (כג) מנחות דף ל"ג ע"ב. ועי"ש צפוס: דיה אספלידי. (כד) לא מנינו שאכסדרא נקראת אינדורנא, ובהקומין רבה שם לא נאמר אלא שאכסדרא דני רב כאינדורנא מעלייתא הוא. ואינדורנא הוא כמו אינדורנא שהוא חרובם של חדר. (כה) צ"ב דף כ"ה ע"ב. (כו) מוסבבת הגהה רמז"ס צמקוס מוסבבת. (כז) מנחות דף כ"ה ע"ב. (כח) דפנות הגהה רמז"ס צמקוס עמודות גדפוס וכ"י. (כט) דנימא הגהה רמז"ס צמקוס ונימא. (ל) וז"ע דהא לדעת רצנו לית ליה לרב פי תקרה יורד וסותם בשתי דפנות בלא פלימין, ויש לומר דכונת רצנו לחד דופן לענין שנה ולתחמי דפנות לענין סוכה. (לא) כן כ"ל צמקוס וכן. (לב) דלכסון כן הגיה רמז"ס ומסר כ"י דפוס. (לג) ליכא כ"ל צמקוס דליכא כ"י דפוס. (לד) על זה כתב רמז"ס בגליון ח"ל: עיין

במקום שאין שם אלא שלש מחיצות כגון שתי מחיצות ושתי פצימין וכן שלש שלמות, אבל בארבע אית ליה אבל במקום שיש שם ארבע מחיצות כגון שלש מחיצות ושני פצימין אית ליה, ומהנתיחן יש קצת כותל מכאן וקצת כותל מכאן ופירצת כותל יותר מעשר באמצע. מימ קשיא כלומר הררא קושיא לדוכתא דאפילו בשתי רוחות נמי נימא סי תקרה ומשני כדאמרי כי רב כגון שנמרץ בקרן וזית וקירוי בארבעה, סי כגון שנמרץ בקרן וזית יותר מעשר ושתי רוחות דמתנתחין היינו בקרן וזית, וקירוי בארבעה כלומר קירוי שלם לארבעת כותלי הבית שלא נמרץ הקירוי כלל, וקמיל שמואל דלא אמרינן סי תקרה אעינן שאינו אלכסון דבאלכסון ודאי מודי לרב כדפרישית לעיל, אבל לדהיא דאינו הנג באלכסון מהו דתימא נימא סי תקרה דהוה ליי שזיר כותל מזרחי ושזיר כותל צפוני במקום שני פצימין קמיל דלא, אבל אם לא בקרן וזית אמרינן סי תקרה דשזיר שני צדדין היינו פצימין. שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני. אבל קרן וזית קתני דשתי רוחות קרן וזית משמע אבל פירצת נג אינה במשמע. רב לא אמר כשמואל דאיכ דהנג שלם היינו אנכסרה שאין לה פצימין ורב למעמיה דאמר בה דאמרינן סי תקרה יורד וסוחם. דאיתמר אנכסרה בבקעה להכי נקט בבקעה דאי בחצר מוקפת אנכסרה שמיטא לדברי הכל שמונתת ואי אפשר דלא לימא בבקעה (ג). וגי דסנה ית לה ורוח אחת אין לה דוסן ולא פצימין אלא פרוצה במילואה, דאי הוה לה פצימין האמרי לקמן יש לה פצימין דברי הכל כשרה בין לאביי בין לרבא, וכאין לה פצימין בעי לאוקמי פלוגתייהו כרב ושמואל, סכלל דביש לה פצימין רב ושמואל נמי מודו. ובסיק דסוכה אמרינן הלכתא כרבא וכלישנא קמא. רב אמר מותר למלטל בכולה דסי תקרה מרוח אחת אפילו בלא פצימין אמרינן ושמואל אמר אפילו מרוח אחת כיון דליכא פצימין לא אמרינן אבל בדי רוחות או בני כוליה) עלמא מודו דלא אמרינן, [כגון] בנוחטרא שהיא למעלה מן היסוד) אפילו שיש בה די אמות על די אמות לא אמרינן סי תקרה דצריך בני רוחות לכל הפחות, ונוחטרא גוסא לא דמיא להאי. דהא דאמרינן בהזורקין) דמוציא זיו כל שהוא וממלא דהתם ליכא רשות הריבם אצלה, אבל בבתים דפתחות לרהיר איכא למינור בנוחטראות דידהו . . . בעשר כולי עלמא לא פליגי בין רב בין שמואל באנכסרה שפרוצה ברוח אחת במלואה בעשר או בפחות דאמרינן סי תקרה בלא פצימין, כי פליגי ביתר מעשר. [איכא דאמרי ביתר מעשר] (ג) כיע לא פליגי דלא אמרינן סי תקרה. ולפי האי לישנא אית לן למיטר דפלוגתא דרב ושמואל דפליגי אמתניתין מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וקמיל דביתר מעשר שזיר מזרחי וצפוני לא הוה פצימין כדפרישית, והא דאמר רב יהודה (ג) קורה ארבעה מתיר בחורבא [כגון] (מ) שנפרצה במילואה מרוח אחת ונתן קורה די על שני הכתלים דאמרינן סי תקרה, וחורבא אורחא דמילתא נקט. רב

נלחש סס דף ג'נ ונחום' דעירובין דף כ"ה ונחום' דסוכה ד"ה אכסרה ו"ע עכ"ל. כונחו על מה דליתא סס דתמס אכסרה יש לה שלש ממיזות ולהכי נקט צנקה דלפטר דליכא אלא שתי ממיזות. חקן אס כן הדברים מה זה טכחז רבנו צמחון וגי דפנוט יש לה. וחזלי דוח לחים על זה באמרו ו"ע. ולי נלחש טכונה רבנו לומר דגבי אכסרה נחזר לפטר טיש לה פלימין אהל צנקה צודאי חין לה פלימין. (לה) או בני כולי כ"ל צמקוס או צבולני כ"י ודפוס. ודאיזים הגיה צמקומו או כולי. ולי נלחש לקיים תנח או ולהגיה, צני כולי צמקוס, צבולני. וכונה רבנו דנ"ד או צני רוחות כולי עלמא מודו דלא אמרינן סי תקרה יורד וסוחם ולחפוקי מדעת דסיי ז"ל, אהל צני רוחות אית ליה לנז סי תקרה בגון דליכא פלימין. (ו) עירובין דף ס"ז ע"ב ועיי"ט דף ס"ו ע"ב נחום' ד"ה נוחטרא. (ז) סנה דף ק ע"ב ועיי"ט נחום' ד"ה עוסה. (ח) העלות נהסגר הסיף רלחים ע"פ ליטנא דנמלא סס, וסמחה כ"י ודפוס. (ט) עירובין דף ס"ז ע"א. (י) כגון כן הסיף רלחים וסגר כ"י ודפוס.

נחמן אמר רבה בר אבא קודה ארבעה מתיר במים כלומר חצר שיש מים לפני החצר שנפרצה במלואה ונתן שם קודה ד' להתיר לרלות מן המים מותר דאמרינן סי תקרה אע"נ דעריבין (מ) סיא כדפרשינן בכיצד משתתפין, ומשום הכי נקט דמלקא דעתך אמנא אין מתיר במים הואיל ועריבין (נ) קמיל דשרי, דקל הוא שהקלו חכמים במים, כדפריש תלמודא בכיצד משתתפין להך לישנא דאמרת בעשר ובמלואה ליפ בעשר ובמלואה כדברי הכל. — לימא אביי ורבא במלונתא דרב ושמאל קא מסלני דאתמר סיך עינא אנסדרה שיש לה פצימין דיה כשרה, שחים כהלכתן ושחי פצימין ואפילו רב ושמאל סודו כדפרישית. אין לה פצימין, פיי יש לה שחים כהלכתן ושלישית לא מסח ולא פצימין אפילו פחותין טפסת, אביי אמר כשרה זכו, אליבא דשמאל כי ע לא סליני ולא פצימין לאוקמי אביי כוותיה, כי סליני אליבא דרב אביי כרב דמכשר ורבא עיב לא קא שרי רב דהני מחיצות של פי הקרה, שאתה עושה אותן מחיצות עיי פי תקרה, לאנסדרה עבדי ומותר לענין שבת, אבל הכי רהני מחיצות של פי תקרה לא לסוכה עבדי לא. דכי נמרינן הלכתא לאנסדרא דעבדי לה (מ) אבל לא לסוכה כיון דלסוכה לא עבדי, דאין למדין קיו וכיש מה פצימו מהלכה. — ולפי דבנו שלמה כל השמועות דחוקות ועוד מה ענין אלכסון אצל שיפוע. וההיא דשילהי עושין ססין (מ) כנון שיש שלש מחיצות לקרפף וקירוי סאה סרוץ במלואו מרוח אחת, ומשני התם ולא אמרינן פי תקרה יורד וסותם משום דעבידא כי אדולא. פי ריח כמלונה בחבלים מרוחקים זה מזה דליכא פי תקרה. כמלונה במקשה (מ) תרגום כערסלא והיינו אדולא (מ). ורבנו שלמה פי אדולא שיפוע (מ), וליחא חרא דכי אדולא לא משמע הכי ועוד לדבריו הכא קרא ליה אלכסון והתם קרי ליה אדולא, והא דאמרינן בתחלת שבת (מ) דקירוי עיי פחות מני מצרפין, התם הוו נסרים וקירוי טוב אבל חבלים חמורות שאין בהם אפי' חצי טפח לא אמרינן. ועוד פריח התם שמרוחקים החבלים יותר מני. וכמו שפירשתי כאן תפרשנה בסוכה דאיכא שחי מחיצות כהלכתן, והאי דאמר ליה רבא לאביי אפי' איפחתא ליה דופן האמצעי דליכא פצימין ואיכא שחים כהלכתן, היה יכול להקשות אפי' איפחתא ליה דופן שלישי וליכא פצימין דבהאי שרי אביי. והאי דאוחביה רבא לאביי מוכן חצר המוקפת אכסדרא מפי תקרה הפנימי, משום דאיכא לאנסדרא שהי מחיצות ולדבריו דאביי קסריך ולא קסיד למחיצות אכסדרא עיי פי תקרה אי (מ) עבדי להו לסוכה. ולפי מה שפירשתי שחי מחיצות ופי תקרה למר כראית ליה ולמר כראית ליה דאודייחא, והאי דסליני רבנן אררי יהודה בשילהי כל ננות בעירובין (נ) בנשרים המסולשין משום דאתו דבים ומבטלי מחיצתא (נ). ופי' פצימין בעין מזוחת שלנו שהדלת תלוי באחת ונוקש באחת, ודרוץ מקום שהרלת נוקש עליו והאחרת חרוצה במקום שנוחנין, גונש (נ) בלעז. כי אין לנו אכסדרא שישתמשו בה בלילות שלא יתנו בה דלתות מסני הרוח והכלבים, לכך יש לה פצימין. וכן האיסקוסא הנקראת

(מ) דעריבין כן הגיה רח"ס נמקום דלריכי נכ"י דפוס. (מ) ועריבין כ"ל נמקום ולריכי נכ"י דפוס. (מ) לה כ"ל נמקום לא נכ"י. וכונחו דהמחילות עבדי לאכסדרה. ונדפוס לאכסדרה דעבדל וחסר לא. (מ) עירובין דף כ"ה ע"א. (מ) כמלונם נמקשה תרגום כן הגיה רח"ס נמקום כמלונם כהגוים נכ"י דפוס. וכן סוף נמוס' עירובין דף כ"ה ע"ב ד"ס סוף. ועל כמלונם נמקשה נישעיה ח' ח' איחא כהגוים שלנו כערכל מזוחת. (מ) כלומר דערכל נלישנא דתרגום היינו לחלל נלישנא דנמלא. (מ) בעירובין סס ד"ה וסכא. (מ) סנה דף פ' ע"א. (מ) ח' עבדי כ"ל נמקום איבעד נכ"י דפוס. (נ) עירובין דף ג"ה ע"א. (נ) מתימא כ"ל נמקום אמתמא נכ"י. ונדפוס איחא אמתמא ונל"ם גגיה המתימא. (נ) Gond נלמן נרסם כמו מסייראנגל נלמן אשכנז. (נ) ויש כן הגיה רח"ס

מפתן חרוצה שנוקש שם סוף הדלת. וישנן) אכסדרא בכקעה שאין לה פצימין ויש פצימין שהם חיווק לחקרה כדאמרינן בהקומץ רבה(ג) אינן חרוצין אלא כמו עמודין ועושין אותם כאותן אכסדראות שבחצרות או ברשות הרבים סגורה סביב. ושלחם שהיו מאכנים חרוצים כעין של עץ שפירשתי. ורוכ בניניהם מאכנים היו. ויש פצימין מאכנים שהרוצים ואינם כשל עץ. ששל עץ מחובר הכל אבל של אכנים יש מהם שאינן מחובר הכל. שנותן אבן אחת חרוצה בסוף(ה) כותל האחד וכניח מקום אבן אחת חלול ונותן אבן אחת ומניח א' חלל מלא אבן פצים. וכך עושה כל הפצימין מראש כותל האכסדרא עד הקרקע. ועל פצים כזה שאינו מחובר אלא הפסק בין פצים לפצים נחלקו אב"י ורבא עליה [אי אמרינן(ו) לבודר בפי' דסוכה. דאב"י אית ליה לבודר מאבן פצים לאבן פצים והוי כפצים שלם וכלחי שלם. ורבא אמר לא אמרינן לבודר לעשות כפצים שלם ולחי שלם. דפצים של פרקים ולחי של פרקים כעין שיני החומה לא הוי לבודר. ולפי פצימין הללו אתה מפרש לפי ענינן ההלכות(ז). וזה של לבודר פריח. ומוזות וסיפין ופצימין ענין אחד הם אלא שמוזות אינן ממלאין רוחב שערי אכנים וסיפין ממלאין רוחב שערי האכנים כמו שכתובת(ח) וימד את סף השער קנה אחר. [והקנה היה שש אמות. נמצא(ט) שש אמות עובי החומה. רבנו יעקב זצ"ל.

סימן צו.

(בענין הכנים שבלין וכו' למוללן במלילות).

ביצה. (פרק קמ"א) בנמרא דביש אומר אין מוליכין חלה וכו' (א"ל) איכ מצינו תרומה שוכאי בהרמחה. פניא וז נכוחה למבין פריח דגרים ולר' נמי משכחת לה בנזן שהכנים שבלין וכו'. ולא נרסינן ולר' יוסי ביר יהודה. אך פירי רשי"ב(ו) והתוס' ב) בחומץ על נתר ומערה בנד ביום קרה(ד). שהם אומרים ר' יוסי ביר יהודה פוטר שאין תורת תרומה במלילות ולא בתחילתן כשהן(ה) שבולין ולא בסופן כשהן מלילות. וחלילה לכל יודעי דת ודין לומר כן מפני כמה דברים. האחד שכן(ו) פטורו של ר' יוסי בעין פטורו של המכנים שבולין לעשות מהן עיסה אוכל מהן עראי ופטור. אף ר' יוסי ביר יהודה פוטר אהכנים שבולין למללן ואוכל מהן עראי. אבל לאחר מלילה לדיה תורת שבל נמור עליהן ואינו יכול לאכול אף לר' יוסי ביר יהודה אף אכילת עראי וזהו נרנו לתרומה. דהא ר' יוסי ביר יהודה פוטר אהכנים שבלין למללן במלילות קאין. אבל כי מללן וודאי חייב. ועוד אי ר' יוסי ביר יהודה לית ליה תרומה אמלילות כלל ולא בשבלין בתחלתן ולא במלילות בסופן. מאי האי דקאמר תלמודא הא רבי הא ר' יוסי ביר יהודה. לתרווייהו מצינו לאוקמי שפיר בין

צמקוס יש צכ"י ודפוס. (נד) מנחות דף ל"ג ע"ג. (נה) צמקוס כן הוא צכ"י. חז"ל צמקוס צמק. (נו) אי אמרינן כן הוסיף רז"ס. (נז) כלומר אם תמצא הלכה צמקוס פלימין לדין אתה לפדש לפי ענין והוכן הדברים צמקוס פלימין הניל ידובר זה. ורז"ס הגיה: ולפלימין הללו אתה מפרש לפי ענין ההלכות. (נח) יחזקאל מ', ו'. (נט) המלות הצמקוס הוסיף רז"ס וחסרות צמקוס וכ"י. והקנה היה שש אמות כמו שכתוב צמקוס צמקוס חס פסקה ה':

סימן צ"ז. (א) צילה דף י"ב ע"ג ודף י"ג ע"א. ועי"ש צמקוס ד"ה הא רבי וגם צמקוס צמק ד"ה חלל מלא מלאי שהציא שם דברי רבנו כחן. (ב) שם ד"ה הא רבי. (ג) צמקוס צמקו שלנו גרים כריח וחולק על רש"י. (ד) משלי כ"ה. כ'. מעדה צמד ציום קרה חומץ על נתר וצר צמקוס על לז רב. (ה) כשהן כלי צמקוס צמקוס צמקוס. (ו) שכן כן הגיה

מוללין (מלילות) בין המשנה דלא מצינו תרומה שזכאי בהרמתה, דלר' יוסי ביר יהודה נחא דלית ליה תרומה במלילות ולר' נמי כיוון דשבלין חייב הוה ליה לאפרושי וכל מילתא דאיפשר למיעבדא מעוים לא מצינן למיעבדא ביוש, והאי דקאמר מוללין אמורשין ואמתוקנין קאי ואמעושרין מעוים, ושבקה למתניהין דהיא דחקה ואוקמה אנפשיה, ואין זה דוחק כלל למתני במתוקנין. והתוס' שהעמיק לומר הא ר' הך ברייתא רתני בה מערב יושט) ודייקנין בעוים אין ביוש לא, שחתו הסניא ולא היו הרברים מעולם. דהא כבר תרצו לה והיה ראשי ביוש וכו' ודחיה, והדר אקשי ליהי) סמתניהין ועלה קאי לא קשיא הא רבי וכו', ואתה מתרין תרצו על מה שלא הקשהו טענו חסין והורה לו בשעורין הוא, ואינו משיב כהלכה שהרי כבר אמרנו שאותן שתי הברייתות י) מתירות למלול ביוש. ומפני שטעו בפירושו של ר' יוסי ביר יהודה פושר הביאן לכלל זה, ושיבת התלמוד באה כמים לקרב וכשמן לעצמי, וכן הוא הדבר על אופניו כתפוחי זהב במשכיות כספין. מוללין מלילות ביוש להיות רכות ומתקיימות סמוך לקלייתן באור וכשמצטננות מתקשות ומותר למלול ביוש, דאין הנמללות מערב יוש [שובות יד] כאותן הנמללות ביוש ומאחר שיותר למלול מותר להפריש תרומתן דומיא דמפרישין חלה מן העיסה ביוש, שהרי אי אפשר להיות שילושטו) [את העיסה] מעוים שדעתו לאכול פת חטה, אף כאן דעתו לאכול מלילות רכות, והשתא מיד דאין נרנו לתרומה עד שימלול כמו שאר חסין שאין) נרנו בשבלין עד שימרח בכרי, ואיב דמוללין מלילות מצינו תרומה שזכאי בהרמתה וכו'. ליק הא רבי הא ר' יוסי ביר יהודה וכו' ומתניתין דקתני לא מצינו וכו' ואפי' במלילות ר' היא, דכיון דלר' בשבלין מצי להפריש תרומה דהוה נרנו, מאחמול מעוים בעוד שהוא בשבלין הוה ליה לאפרושי, אבל ביוש לא מצי מפריש לה ולא מצינו תרומה וכו', ומיהו ר' [שאני ליה בין י) מתוקנין מעוים לשאינן מתוקנין, וברית) ר' יוסי ביר יהודה היא דאמר אין נרנו למעשר כשהוא שבלין עד לאחר מלילות הנמללות ביוש שהן רכות ומתוקנות, נמצא שלא היה יכול להפריש תרומתן מעוים שהרי לא נמללו דומיא דעיסה וחלה שמפרישין אותה ביוש, ואליבא דר' יוסי ביר יהודה מצינו תרומה שזכאי בהרמתה, אבל אוכל מהן עראי מדרבנן, דאילו מראורייתא אפי' אכילת קבע שהרי לא הוקבעו למעשר עד שימרחו בכריט. ולמוללין) במלילות אהניס שבלין דרישא קאי, הניס שבלין למוללין במלילות ר' מחייב דהכנסתן בשבלין זהו גורנן וחייב אף על אכילת עראי, ור' יוסי ביר יהודה פושר, ולקמן בסוף פרק המביא כא) אשכחינן כי האי גוונא דקתני חצר לאוסקי מרתנן המעביר תאנים בחצרו לקצות בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי ופשוטין וחני עלה ר' יעקב מחייב ור' יוסי ביר יהודה פושר ואאכילת עראי קאי, [והכי נמי קאי] כ) על אכילת עראי, ד]בעוד שהן בשבלין עד לאחר מלילתן ליתנן בחיקו או על גבי נפה כרתנן במעשרות כ) המולל מלילות

לא"ס צמקוס שהן נדפוס וכי"י. ז) זה מייחל דרכ נר חקן סס. ח) כלומר האי דמוללין מלילות. ט) הך נזייתא דהמולל מלילות מערב טעה וכו' שממנה חותיב אציי. י) כלומר לרעה. יא) כלומר גם נזייתא דאציי מסכמת עם מייחל דרעה וקרי ליה נזייתא גם למייחל דרעה. יב) רומח על חתלים קיט, י"ח ומצא כניס נקדנו וכשמן צענמותיו. יג) משני כיה י"א. יד) טוונת הסופה מלאים ומסר כציי דפוס. טו) טילות כ"ל צמקוס טלטה כציי דפוס. טז) טלין כן הנייה לאזים צמקוס חין. יז) טלחי ליה צין כן הוספי לאזים. יח) וציי כ"ל צמקוס וכו' צכ"י דפוס וכלומר וצזייתא. יט) צכדי כ"ל צמקוס צכדי כצ"י וצמקוס וצכדי נדפוס. כ) ולמוללין כן הנייה לאזים צמקוס למוללין נדפוס וכי. כא) צילה דף ג"ס פ"ב. כב) וחסני נמי קאי כן הנייה לאזים ומסר כצ"י דפוס. כג) צילה

של חטיף מנפח יד על יד ואוכל כד) ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב במעשר. בשלמא לדירי מתוקמא כה) כר' יוסי ביר יהודה רלר' לא בעינן אלא הכנסת שבלין כיון רלמוללן בעי, אלא לרירדה הא מני לא ר' רבמלילות אין פופר עראי דהכנסתן זהו נפר גורנן וכר' יוסי ביר יהודה נמי לא רלריריה אין תורת תרומה במלילות, [אלא ודאי רלר' יוסי ביר יהודה כשמללן חייב] כו) דוה גורנן כמו שאר חטים בכרי. והשתא פריך דלרבי נמי דמוקמית למתניתין דלא מצינו תרומה שזכאי בהרמתה אליביה משכחת לה כנון שהכנים וכו'. כיון ראמרת רלר' נמי אותן מלילות מוללן המתוקנין מעייס, [ואיכ' אם הכנים שבלין לעשות עיסה ונסלך] כ) שאי אפשר להפריש תרומתן מבעוד יום, מצי לאפרושי ביו"ט, ואיכ' מצינו תרומה אפ"י לרבי שזכאי בהרמתה. אלא מאי תרומה וכו'. על זאת אין להשיב, וכל המשנה ממסבע זו אין כה) רוחי נחה הימנו. ת"ס.

וגם דלרבי התוספ', דלרברי ר' יוסי ביר יהודה לא מצינו תרומה שזכאי בהרמתה שהרי אין תורת תרומה במלילות כל עיקר, איכ' מאי ולר' (מאיר) כט) נמי דמשמע כל שכן לר' יוסי ביר יהודה מצינו תרומה שזכאי בהרמתה. הא אמרת אליביה דלא מצינו תרומה לה). וכל הסוגיא שלמטה מוכחת כן דלר' יוסי ביר יהודה שייך תרומה לאחר מלילה ולא בשבלין [נבין] ז) תרי לישני ראב"י. ת"ס. והא דקתני לקמן בפירקין המולל מלילות של חטים מנפח יד על יד ואוכל ואם נפח ונתן לתוך חיקו חייב, אליבא דר' יוסי ביר יהודה היא ז). ת"ס.

סימן צ"ח.

(בענין ססה מסמאת חבילה ומטהרת חבילה).

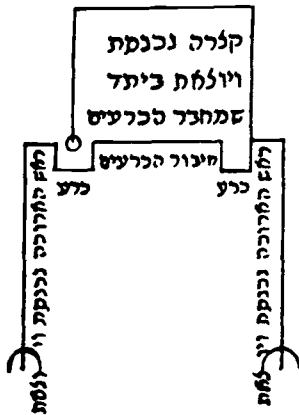
סובה. א) רוב מסות של עניים כך הן עשויות, [קצרה] ב) לקצה האחד כמו שפרש"י. וכן לקצה השני, ושתי ארוכות מן הקצה אל הקצה, האחד מזה והאחד מזה. ולא היו מסורגות רובן, אלא החבלים היו מסורגות בין היתדות כמו ששינונו סריני חלונות וחבלי המטה (שסירקן) ד) וכו' בהעור והרובב. לר' אליעזר מסמאת חבילה ומטהרת חבילה. ושתי חבילות יש במטתן, קצרה ושתי כרעיים מצד אחד וארוכה חבילה האחת, וכן השנית, (וחבית) [ומסות] ה) בשתי חבילות היה מצוי להם,

דף י"ג ע"ב וזענעטות פיד מיה כד) צ"ס צילה שם איחא על יד על יד ונמטנו נעטות שם מיד ליד, אכל דרייף הגיבא יד על יד. כה) כלומר דך נעטת דמעטות המולל מלילות וכו'. ועיין נכש"א. כו) הוספה מלח"ס. ז) הוספה מלח"ס. ח) זו אין כן הגים רלחיס צמקוס דלין דנפוס וכ"י, כט) מליד כן הוא צ"כ' ודפוס ולרייך למחוק. ל) וי"ע דהא לפירוט צ"כ' וחוס' דיה חילו לא גרסינן ולר' נמי חלל ה"ג ולר' יוסי צ"כ' יהודס נמי. לא) כלומר צמלילות. לב) נבי הוספה מלח"ס. ג) חוכן דתריסר הללו ככר חלמר למעלה. ועיין הערה כ"ה. ולפי הנלמה הדיבור הזה וגם הדיבור שלפניו אינו מריח חלל ניתוסף עיי' איש אחר או צבליין או אחר סיוס דצדי ר"ח לעיל וחולי הוא כמו כוסחא אהתיחא. וגם האומות ת"ס כ"ל שאין רומחין על שם רבנו, כי רבנו יעקב זן מליד נעלמו מעולם לא היה מכנה עלמו צ"ס זה ולא חחס כך אח שנו. ואם אחרים כנו אותו צ"ס זה דרך הכבוד, הלל לא היו כותבים "חס" סחס צלל רבנו. לכך כ"ל שרייך למחוק הנקודות מעל ח"ס וז"ל חס צלל נקודות וכוונתו חס ושלם:

סימן צ"ח. א) סוכה דף ט"ז ע"א. ב) כן הוסיף רלחיס ומכר צ"כ' ודפוס. ג) ספירש"י כן הגים רלחיס צמקוס ספירש"י דנפוס, וכ"כ ספירש"י. חיל רש"י שם דף ט"ז צ"כ דיה קלרה, אחס אשך צדוחב המטה לדר מלשמות ומלגלותיה. ד) שם צמולין דף קכ"ה ע"ב ליחא שפירקן, חולי ל"ל שמורגין כמו צ"כ' שם המורגים. ה) ומתיב כן הוא

לסיכך מטמאת כל חבילה בפני עצמה ומטהרת חבילה, אעים שפעמים משתמשים בארוכה ושתי כרעיים ואין קצרה עמהם, ולא היצאו) לקצרה אפי' לכשינמל (הנחז) (סן ה]חבילה, והשתא מיהא שפיר טבלה כדאמרינן) נבי טסה שננבזה לסמים חצייה שהיא שגורה, ולא בענין) טבילה גנבוה, וקתני התם החזירוה הגנבים מטמאת טכאן ולהבא דהא כבר מיהרה. אבל לרי אליעזר אינה מטמאת אברים רסמית גוראוי) לאו עיקר טלאכה היא. וחכמים אומרים טסה מטמאת אברים ומטהרת אברים, דדרך טלאכתה בסמך אנודא י) כרסרש תלמודא יג), ומטהרת אברים כיון דדירכאני) למישלף קצתה יד) אינלאי טילתא רחייצי קצרה במקום שנכנסה במקום חבור הכרעיים כזה כמו שציירתי טו): וצריך היה לפרק המטה בשעת טבילה כדתנן התם כפי י"ח

צורה שנייה בכ"י.

צורה שנייה בדפוס.

כ"י דפוס ורל"ס מתק המלה ומצית והגיה אחריה ונשתי במקום כ"ח י. ול"כ ט"ל ומטות במקום ומנית. ו) רל"ס הגיה חייטי במקום חיילא. ואין לריך להגיה. כי כונת רבנו שהקצרה אינה מולגת ואפילו לכשינטל הקצרה אחר כך דאיכא לעמוד אינלאי מילתא למפרע כי כן דרכו למיסלף קצרה, זה לא אמרינן דהשתא מיהו שפיר טבלה. ז) והנה חבילה כן טוא כ"י אצל דפוס והנה חבילה ורל"ס הגיה וסיינו במקום והנה. ולי כלהל שזריך לטגיה מן החבילה במקום והנה חבילה. ח) כדאמרינן כן טוא כ"י דפוס ורל"ס מתק הכי ואיכ ז"ל דאמרינן במקום כדאמרינן. והטוב לדעתי כמו שכתוב בספרים כדאמרינן. וכונת רבנו להציא רליה ממתיחין דכלים פי י"ח מ"ס דגם טס אס סחזיזה הגנבים ממטלה רק מכלאן ולהבא ולא אמרינן אינלאי מילתא למפרע. ט) כלומר טלא גנבוה צאיפן שחלקי סחלי משתמשים להיות חבילה אחת כגון קצרה ושתי כרעיים וחלוקה כמ"כ לט"ל. ורל"ס הגיה טלא כעין במקום ולא כענין. י) כ"ל במקום גמלי כ"י דפוס וכן הגיה רל"ס. יא) כ"י דפוס אגמול. יב) כ"כ טס. יג) דירכא כמו דרכא פ"ז מ"ח ע"ב. ואולי ז"ל דדירכיה או דאורחיה ועיין לקמן. יד) קצתה כן הוא כ"י דפוס, ואולי ז"ל קצרה. טו) כ"י וגם דפוס יס כאל שפי לרזח. אצל הלורה הראשונה סן כ"י סן דפוס משתח כל כך חמונתה. עד טלי אפטר להנינה, ולכן השתמשים מכלאן וציירתי רק הלורה השנייה כ"י וגם מסדפוס. ונראה לדעת רבנו שהמטה היחה מחוברת משתי חבילות. החבילה האחת היחה עומדת ומקצרה וכרעיש ומצור הכרעיש וגם חלוקה אחת

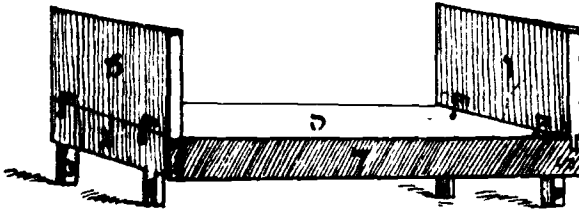
דכלים המסרק את המטה כדי להמכילה, והיינו דחני בברייתא (ה) כיצד כרעה שפירשה עם הקצרה ועם הארוכה הרי זה חבור נטמא זה נטמא זה והיה על זה היה על זה ואינו חוצץ דהכי אורחיה דברי ר' אליעזר וחכמי איתו חבור דאורחה לפרקן שלא בשעת מלאכתו נטמא זה לא נטמא זה הוה על זה לא הוה על זה וחוצץ דאורחה למשלפה. וכרעה דברייתא כך הוא, שתי כרעיים סצר אחד והקצרה והארוכה עמה דהיינו חצי מטה חבילה אחת. והא דתנן בשמורין או בארוכות המטה (ה) מוכיח דדומיא דשמורין הוי אורחא להיות נשטמט הארוכה ושתי כרעיים בלא הקצרה, שאם הישאר הקצרה איך תהיה הארוכה משמשת, הלא ראשה של צד הקצרה נבה והאחד נמך. ומקורה שנשברה (שאיין) סומכין בארוכות המטה (ה) ומתקרה סוכתו בשמורין אתה למד דרך שתשמיש מפותיהן מסורקות. ורב האי פירש בקצרה ושתי כרעיים ובארוכה ושתי כרעיים סומכין בכוחל ויושבין עליהן בטובה ומוהיט) חבלים, והפוחה חבלים צריך לישב במקום נבה, ומשרי אשלי כמו דשדחיה דומה בת דומה (ג).

סימן צמ.

(בענין עסק במצוה פסור מן הכצוה).

סוכה (א): שלוחי מצוה שמורין מן הסוכה, והיה לכל מי'ע אלא תנא בסוכה קאי כדאמרינן תנא בפסח קאי גבי סת עבה בפסח (ג). מהי'ם דתיר בשבתך כביחך זרע לעוסק במצוה, רבשבתך כביחך אפי' שטמא דקרא משמע רשות הא דלכר מצוה פסור מקריאת שמע, והכי נמי פסור מכל מצות עשה שהומן נרמא (ג).

מחונרת עמה. וכן הסנייה נלד אחר. ולפי דעת רננו כל טלורת כל המטה היתה כמו זאת:

(א) קירה נלד אחד נכנסת ויוולת ביתד שמחצר הכרעיים. (ג) שתי כרעיים. (ג) יחד המחצר הכרעיים. (ד) ארוכה המחונרת עם אותו יחד ונכנסת ויוולת ביתד השני. (ה) ארוכה שנייה המחונרת עם יחד שני ונכנסת ויוולת ביתד הרשון. (ו) הקירה נלד השני. (ז) היחד נלד שני המחצר את הכרעיים. (ח) שתי כרעיים נלד שני. כן היא גורת המטה לדעת רננו לפי ראות עיני. ועיין ברמזים פירוש המטניות כלים פ"ח מ"ה ועדכריו עם תלסה כי לפי דעתו ומטה גורת המטה נלדו בכל וכל. כי לדעת הרמזים יש להצעה נלדים בלדע זויות ובחוכם יתקעו הרגלים ועיני'ם.

(ט) חוספתא כלים בגא וניעאל סוף פ"ח הוצלה בחוכם סוכה דף ט"ז ע"א ד"ה מטה. אכן בחוספתא עם לא נולד צד הלשון שהניח רננו כלן. (י) סוכה דף ק"ו ע"א. (יא) שנת דף ק"א ע"ב וס' תלסה טלריך למחוק טלני נכ"י ודוס. (יב) נ"ל טל"ל וטווי'ן נמקוס וטווה. (כ) בגיטין דף ס"ט ע"ב. כוונתו דגם עם המלה לדחיה עממה סמואלתו. ועיני'ם ברש"י ד"ה חוטי דחוריתא:

סימן צ"ט. (א) סוכה דף כ"ה ע"א. (ב) סמחים דף ל"ז ע"א ועיני'ם בחוכם ד"ה תנא. ועוד עיין בפני יהושע סוכה סס. (ג) ראה זה דגד חדש טל"ג נלדו

והיינו מעמא דמתניתין. ובלכתך בדרך פרש לחתן דאינו קורא קיש, ומשום דלא רמי חתן לעוסק בשאר מצוות איצטריך קרא לחתן משום דטרור הוא, ומירדא לקיש (ד) מבטלה ליה, ואהני קתני מכאן אמרו הכונס את הבתולה פטור, דרבישא רקרא נפקא העוסק במצוות לכל המצוות, ומסיפיה נפקא (לבר) מכוונה לבר מקיש. הילכך לא אמרו מכאן אמרו העוסק במצוה פטור מן המצוה. ואיך משום חיוב אלמנה נקט האי לישנא, הא ליתא רחיוב אלמנה לאו מררשא אלא מסיים מילתא מסברא דנמשיה, והיינו (ד) דקא משני נבי בתולה התם טריד בסירדא דמצוה, אבל עסיקת מצוה ליכא רלא מיפטר אלא מקיש. [ושריך והעוסק במצוה פטור מן המצוה] מהכא נפקא מהתם נפקא וכו' ומשני צריכא אבל הכא רמסא זמן קיש כשבא עסק מצוה לידו, ולא אכונס את הבתולה קאיו) אמר ר' אבא בר זבדא אמר רב חתן ושושביניו וכל בני חופה פטורין מן הסוכה כל שבעה כרמפרש טעמא לעיל משום רבעי למיחרי וכו' ש"ס מסוכה. בלחוד קאמר(ז) וכל שבעה קאמר. חיר חתן ושושביניו וכל בני חופה, לא זו אף זו קאמר(ח) פטורין מן התפלה ומן התפילין וחייבין בקיש. והכא לא מחני כל שבעה אלא לילה הראשון קאמר (ופטרת הד"ט) ברייתא מתפלה ערבית משום רבעי כוונה יתירה כדאמרין (בברכות) ו) אבוהי דשמואל כי הוה אחי באורחא לא הוי מצלי תלמא יומי וכו'. ומן התפילין משום שכרות ולילה הראשון, וקסבר לילה ומן תפילין. וחייבין בקיש בין חתן בין שושביניו (וכ"ה) חולין ומשמשיהן ולית ליה דמתניתין היה קורא בתורה (י) דחתן פטור מקיש לילה הראשון וקסבר תנא דברייתא קיש פטור ראשון ורבר מועטין). משום ר' שילא אמרו התן פטור מקיש לילה הראשון וכל בני חופה חייבין, ומתניתין רהיה קורא דתני התן פטור מקיש לילה הראשון ר' שילא היא, ולא שושבינין שאין חייבין. ואסיפא דברייתא קאי ר' שילא ובתפלה ובתפילין לא איירי, דילמא בתפילין אית ליה לילה לאו זמן תפילין הוא ובתפלה טורה כאבוה דשמואל כדפרישית לעיל. דתניא (י) ר' חנניה בן עקביה אומר וכתבי ספרים תפילין ומוזוזת וכו'. ומזכרי תכלת פטורין מן התפלה ומן התפילין ומכל מצוות האמורות בתורה לקיים רברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי [אומר] העוסק במצוה פטור מן המצוה, ואין הלכה כר' חנניה אלא כר' יוסי הגלילי רסתם לן תנא כוותיה, רמרקא חשיב ר' חנניה בן עקביה להגך מכלל ראנים

זפירוש נסוס קדמון לחלק בין מלות עשה שהז"ג ומלות עשה שהז"ג ענין עוסק במצוה פטור מן המצוה. ועיין לקמן בצרייתא דל' חנניה בן עקביה ועוד זכרות דף י"ז ע"ב בני טעמו מוטל לפניו טעם איחל פטור מכל המצוות האמורות בתורה. ועיין בפני יהושע זכרות טם שהקשה סידך מנינו למילך כל מלות האמורות בתורה מהני תלת דילמא דוקא דמעשה"ג פטורות ועיי"ט. וסוף לא רלא דברי רבנו כאן דס"ל דבאמת רק דמעשה"ג פטור. אמנם דר"ף לא גרים טם מכל המצוות האמורות בתורה. ועיין בתלמודי רבנו יונה טם וטם תינלא שכתוב דכי היכי דפטור מן התפלה ומן התפילין הי"ג פטור משאר מצוות כגון לולב ושופר וכיוצא בהן. ואולי כונת ר"ז כזה להסכים עם דעת ר"ת דדוקא דשאר מצוות כגון לולב ושופר וכיוצא בהן טען מצוות עשה שהזמן גרמא, פטור. (ד) לק"ט כן הוא בכ"י וגם בדפוס, ודל"ט הגיה מקיש. (ה) כל"ל דמקום וסא בכ"י ודפוס, וכונתו דגם משם מוכח דכונס את הבתולה לאו משום עוסק במצוה פטור חלל משום דטרוד ולא כרש"י טם ד"ה חלל. (ו) חלל על העוסק במצוה, להטוב לא מיפטר חלל משום טיכדל ונקדנן פסח לא טייך טעמא דעירדא. (ז) גם מה ראייה דטעמא דחתן לאו משום עוסק במצוה. (ח) כלומר לא זו חתן חלל חף פטורנין וכו' חופה. (ט) וטענת דן כן הגיה רלז"ס דמקום ופטורה הוי בכ"י ודפוס. (י) זכרות כן סוף בכ"י ודפוס ולא נמלא טם חלל דעירובין דף סיה ע"ה. (יא) וכן כן הגיה רלז"ס דמקום כגון. (יב) זכרות דף ע"ז ע"ה. (יג) וכמו דפריש"י טם ד"ה ומיינין.

בכלל שאר עוסק במצוה מסוד מן המצוה. וראיה לדבר דאמרינן בס"ק דשבת (טו) חברים שהיו יושבין ועוסקין בתורה מססיקין לקיש ואין מססיקין לחטלה, ואע"פ שתלמוד כנגד הכל ועוסק במצוה מססיק לקיש, ועוד ראיה מדאמר ר"ת (פ) ל"ש אלא כנגד ריש בן יוחי וחבריו אבל אנו מססיקין בין לקיש בין לחטלה, אע"פ דח"ת כנגד כולם, כ"ש מוכרי חטלה וכותבי ספרים והתנאים דמססיקין לקיש ולחטלה. ועוד תניא (י) מבטלין ח"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה לחופה. ואע"פ דאיכא למימר ר' חנניה בן עקביה מני להו להנך משום דרבים צריכין להב וסחמרינן בהו כמו בהוצאת המת ובהכנסת כלה, כדאמרינן במקום שנהגו (ק) כ"ד"ט) תעניות התענו עליהם כדי שלא יתעשרו דאי מיעתרי ממנעי ולא כתבי ספרים ולא מזבגי, אפי' הבי לית הילכתא כדפרישית, אלא היכי דמי עוסק במצוה לא כמו שפ"י רבנו שלמה (כ) הולך ללמוד תורה ולהקביל מני רבן, ראיך כ"ש הנך דר' חנניה בן עקביה, אלא כרב חסדא וכרבה בר רב הונא כי הו [עיילי] בי ריש גלותא בשבתא רריגלא (כא) לדרוש דרשות לרבים להפריש עמי הארץ מכל רבר איסור ולדרוש בהלכות התנא. דבי ריש גלותא לא הוו ררשי כדאמרינן דריש גלותא דראין דינא דפרסאי (כג) ובימי רב חסדא הוה אותו ריש גלותא כרמוכח בההיא שמעתתא דאזיל קמיה דרב נחמן (כד), ורב נחמן הוא דאמר לעיל (כה) לרבה בר רב הונא ולרב חסדא אהרריתו משמעתייכו (כו), כי איקלעי לבי ריש גלותא ואנניגהו בסוכה שנייה מוסלנין. וכדאמרינן (כז) מכתפי ליה בשבתא דריגלא משילי להיני ומהיני לשילי. וכנן עבוד שנהגת (חולכי לדבר מצוה מסורין בין ביום בין בלילה כיון דלדרשא אזיל או למול אח בנו כל שעתא ושעתא קאי בעסק מצוה וזחייב ביום כבלילה ובלילה כביום, וכל שעתא עוסק במצוה הוה (כט)).

סימן ק.

(בענין ארבע עשרה מעדות חייב ארם לאכול בסוכה).

סוכה. (ח) אמר בירא חזר בו ר' אליעזר, מוה האחרונה (ז) שהקשינו עליה כסידור ר"ח ולא כפי ר' שלמה, [דמהך דמי שלא] (ג) אבל (ד) בליל י"ט הראשון סריך

(יד) סוכה דף כ"ז ע"א ושם איחא תניח. (טו) טעם דף י"א ע"א. (טז) ט"ס. (יז) ענינה דף ג' ע"ג. (יח) פסחים דף ט"ז ע"ג. (יט) כ"ד כ"ל במקום כ"ה נכ"י ודפוס. וכן הוה נפסחים ט"ס. (כ) כן פירש רש"י נמתיתין סוכה דף כ"ה ע"א ד"ה שלומי מלוא. (כא) ט"ס דף כ"ז ע"א. (כב) גם זה נגד רש"י שפירש ט"ס ד"ה שלומי מלוא אכן טעמו לשמוע הדקשה ולהקביל פני ראש גלותא. (כג) ז"ק דף י"ח ע"ג. ומשם נראה שלל היו דברי ריש גלותא כשמעיס אלל העם. (כד) ט"ס כדומר משם ראייה שאזרח ריש גלותא חי זומנו של רב נחמן. ואיכ היה גם כן ז"מ רב חסדא, כי רב נחמן ורב חסדא ורבא זר רב הונא היו זומן אחד. (כה) סוכה דף י" ע"ג. (כו) ושם איחא אמר לנו הדור צנו דבנן משמעתיהו. (כז) ז"ל דף כ"ה ע"ג. יומא דף פ"ז ע"א כנהדרין דף ז' ע"ג. וכונת רבנו צוה להניח ראייה ע"ן ה"ס מנהג החכמים לילך לתקומות אחרים ולדרוש דרשות נכזים. (כח) וז"ע דמה ענין עטור טעם לשבתא דריגלא. וחולי נמשך להולכי לדבר מלוא לומר טעם ההולכים לעבר טעם נכללם. (כט) כונתו כי משעם זה פטורין אף צעעת מתיחס, ועיין צחום' סוכה דף כ"ה ע"א ד"ס שלומי מלוא:

סימן ק. (ח) סוכה דף כ"ז ע"א. (ז) זה פירושו של רבנו שחזר צו מן האחרונה דמי שלל אכל ליל י"ט הראשון וכו', ולא כפירוש רש"י ט"ס דיה חזר צו שחזר מן הראשונה ולסודות לדברי חכמים לומר שאין לדבר קנה. וזכרנו' ט"ס הונאה דמת רבנו ג"ס רש"י חה ע"ם וז"ל ר"ח או ר"ח. (ג) העלות צהסגר הוסף לח"ס. (ד) אכל כ"ל במקום אכל

מי אית ליה לרי אליעזר הבי והוא ייד סעודות בעי וקאמר בירא הרר ביה מהך, כי יפה הקשה התלמוד ומוקשית היא. ולהכי קתני מתניתין רי אליעזר אומר ייד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה ומשימא שאין תשלומין לייד ועוד אמר רי אליעזר כי הוה אית ליה ברבנן (דלילה הראשון תוכה שיש לאותו לילה תשלומין לילי יים האחרון להשלמת אכילת חובת סוכה, ודלמא) סדרבנן וליבא כל תוסף דאין מתנוין לעבור. וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין, ונראה בעיני הלכה בהשלמה כריז) אליעזר אליבא דרבנן. ובתר הכי הדר רי אליעזר מדברי חכמים ולית ליה לילה הראשון [חובה] ולא השלמתן אלא ברמסמע ליה תשבו כעין תדרו ובתדרו ליבא השלמה והשתא ניהא ועוד (ת), והשתא ניהא האי דעושין ססין) רמייתו הך התם, והשתא ניהא ליל יים הראשון (י), דבמילתיה דרי אליעזר, ומשנה צריכה היא, קמילת) השלמה למאן דאית ליה ברבנן דלילה הראשון [חובה]. וזה שיטת התלמוד דאמאי דפריך עליה אמר שאינה משנה או שחזר בו ולא אהרוא דפריך מינה, כיון דלא קאמר ביה הדר ביה מהרואינן). משלים במאי, למאן דאית ליה השלמה דרי אליעזר לרבנן. [ומשני] במיני תרנימא, דהפסקת אכילה אינה חשובה (יג), לא כאן ולא נבי שלש סעודות, ובלילה אין ררך להשהות ולאכול פעמים, דאפי' לרי חידקאי) דאית ליה רי סעודות אין שתיים בלילה אפי' בתקופת סבת אלא אחת בלילה ואחת שחרית ואחת בצדדים (טו).

סימן ק קא.

(שלש קשיות מר' מנחם סיואני ותשובות רית עליהן).

באגרת דרבי'א) כתוב דברי הרב אלטס עיקר ומרבנן) יהודה עתיד אתה לקבל את הדין. השיב רי מנחם שלשה המה דברי רב יהודאי נאון נסלאו ממני: **[א.]** הצרכת הליצה במקום בת.

[ב.] תקנת נשואין לקפנה בחיי אביה אם הלך למדינת הים, והלא ספק אשת איש שסא קיבל בה אביה קידושין ואין בה משום ינהגו בה מנהג הסקנן).

זכאי דהפוס. ה) כדננן כגיל צמקוס דדננן זכאי דהפוס. וכוננו אח זס אמר רי אליעזר קודם שחזר מדברי חכמים ותוס סיל כומייסו. ו) דרילמא כן הגיס דלחיס צמקוס דילמא. ז) כרי כג'ל צמקוס דרי זכאי דהפוס. ח) דזזה נזס עסדר המנסס לחוסין הסלכה צסלמס אליצס דחכמים. ט) עירודין דף כ'ג ע"ל. וייל זכונס רצנו זסס על סל דליחח סס וסל רי אליעזר דמוס דלפסקוס רננן וקתני ועוד יומשני סחס זמילתיה סול דלפסקוס וכו'. וכונס רצנו זסס זמילתיה כלונס זמילתיה דרי אליעזר דלפסקוס חכמים מפני ער אליעזר עשו לו סודס לחכמים כעסנס מפנס זו. וזס מיוצנס קוסיח סחוס' סס ד'ס חילימל. י) חולי כונס רצנו זסס לחפוקי מדענס סחוס' סוכה סס ד'ס חר צו דס'ל דלפולס ייד סעודות זכאי ר"ל. ולפי ז) קסס למס חוכיר ר"ל ליל יים סלפסון דדכרו. חלנ לפי עירודו סל רצנו קמיל כן סול זכאי דהפוס ורל"ס הגיס וקמיל. ולין לרד' להגיס כי חרצס סיינו סד חלס כונס רצנו לונס זמקסר סמנסס סל קמיל זמילתיה דר' אליעזר סמקמין דכרי חכמים סלפסוניס דין סמלמס חליצס דרבנן. וסדכריס סלמס סס סיומל מילחל דרצנו למס סכנס לפני זס סלמס פעמיס וססחל יחל וסוסן ספסס לרצני וכסו ספירססי למעלס. יב) כלונס צפירוס מסיסל דמריך מינס. יג) כוננו זסס לחפוקי מדענס ער"י סס ד'ס זמיי חרצומל. יד) סנס דף קי"ז ע"ג. טו) ועיין למיל צמסנס רצנו לרצנו עמלס סיונן ע"ס חות ו'.

סימן ק קא. ה) דרבי' (כלונס דרצנו) כג'ל לענד' צמקוס דרי זכאי דהפוס. ול"ג כי סמנסיק כנס סדכריס סלמס סיונן לרצנו על דכרי ר"ס זמלמס ל"י מנסס סלר סלר מנסס, ועליוס נעמכין קוסיח רי מנסס על רז יודולי נלון. כ) ועוד כג'ל לרעסי צמקוס מרז. ג) זסס רננס רי מנסס לספור גס דכרי סמלמס זמס' קידושין דף ע"ס

[ג]. ועקירת ברכה אחרונה של כוס ברכת המזון. וכאלה רבות עמי.
ורבי השיבו: שרא ליה מריה לרי' מנחם שלינלנ על רב יהודאי נאון שמוכחיסד) הנאונים שלא היה כמותו.

[א]. על בת שאינה פוסרת חיו לא ידע ספר מי שהלה עליו, שלמעלה מאותו מקום ח' דפין פירושו פירוש מבוארה) וכתב שהבת פוסרת וכן בשמור חליצה וברא וברתא לא שביק, וכשהניע ח' דפין אחר [זה מאחר שהיה] (ו) מבואר [חור] (ז) וקצרו ואני אנניחוק) אין חסר כלום, דוק ותשכח, ואם תרצה אשנה לך.

[ב]. ועל הבת שהלך אביה למדינת הים. . . יישר כוחו ותנוה נפשו, כמה יפה כיוון. ואתה לא כן כי לדברך הלך ראובן למדינת הים והניח בנות ומת תתיינה צדודות עד יום מתן, ולדברך הרבית ממזרים שאני ואתה בקיאין בכמה שמתו במדינת הים והניחו בנות קטנות ונישאו ויש מהן במשפחתנו ואם תאמר היה מצוה (ט) ואם כרברך זה לא היה היתר. אבל דע לך כי יפה כיוונו הלכות גדולות (י) כי בחוקת פנויות מחוקינן להו, ואמרינן נמי (יא) אמור לאדם שיקרש בתו עד שתגדל (וכו) [ולא] (יג) שכיחא ובחוקת פנויות איתגהו, ואם תבין בשמועת נתקרשה לדעת אביה מתובה [תראה] (יג) כדברי רב יהודאי.

[ג]. ועל ברכה אחרונה שלאחר כוס אחר המזון (י). וכי תעלה על דעתך שמשונע היה שפסרה, וכן עשו כל תשובות הגאונים וגם רב עמרם, אך ידוע תרע, כי יש בהלכות גדולות הרבה מתלמוד ירושלמי ומברייתות במקום שאינו סותר תלמוד שלנו כי היא לפיכך שיעורו באלף (טו) וכי היא ראשת חמיו מותרת (טז) אבל אסורה מפני מראית עין וכי היא דפרנס לי כיג ואני אפרנס לך כל ישראל (ח) ומובא איכא, ואעסיכ יש דברים שלא נתיישבו לי, אבל בת ובת אני דורש כמותיה.

ע"ז ד"ה פציות טלכך חיקנו לקטנה כחא כישולין משום הפקר ולא נתן טעם לדציו, ועיקר חקר מן הספר. (ד) זכ"י ודפוס שמוכחיות ורלח"ס הגיה שכתבו. (ה) כחא שזומה על צעל ה"ג שזו ככללו הלכות פסוקות של דצ יהודאי ועיין צה"ג דפוס וולרשא דף כ"ה ע"ד דליחא שם ומנח לן דכל דליחא ליה זרעא פטור מניצום ופילנו נח צה"ג ונת צחא וכו'. וצה"ג דף ס' ע"א הוצאה ב"כ הצרייחא ועם לא נאמר כן פציות כמו כחא. (ו) קן לדיך להוסיק. (ז) הוספת רלח"ס. (ח) ואני אנניחוק כן הוא זכ"י אכן דפוס הוא מנוקד אַבְגְּהָן, ולא חלע להלמו. (ט) כלומר שחא קידש חלצ חת ונת היה נעוה לפני עומה

שלא חישבא. וע"ז השיב ר"ת שלמעט זה אין כח להחיד האיסור לדעת ר' מנחם. ודצנו לא נתן טעם לדציו. ואולי כוננו חלצ שחא קידש קמוך למיחמו שלח היה יכול עוד לזווח ועוד חס אנו חוששין שקידש חלצ ולא כודע לנו הי"י יש לחוש שזיה לפני עומה ולא כודע לנו. ועיין צחוס' קידושין שם שהשיב ר"ת על ר"ת כי לשמח קידש לא חייסין רק לשמח יקדש, ועי"ש גם חסודת ר"ת על זס. (י) דציו היג הוצלו צחוס' שס. (יא) קידושין דף מ"א ע"א. ועי"ש צחוס' ד"ה אסור. (יג) זכ"י ודפוס חישא וכו' ויכל ולא. (יד) הוספת מלח"ס. (יד) כוננו על צרכת על הגמן שדעת צה"ג ורז עמרם שחין לדיך לנצק. ועיין דצלי"ם צרכת פ' ביצה מצרכין סימן כ"ז וצבור וצית יוסק חישא סימן ק"ל. (טו) כוננו על יש מן החכמים שהוצא דצלי"ם גיד הכטה סימן ל"ג שכתבו דצריה צנלה צחוס' וקמוכו על ירושלמי חסודות פ"י ה"ה הורה ר' יוסף צר צון צעכנחא חד לחלף. ועיין לעיל סימן מ"ה חות ו' הערה ט'. (טז) כן הוא צלי"ם שלנו יצומח דף כ"א ע"א. חלצ צירושלמי חישא חסודת משום מלחית העין, ועיין צחוס' שם ד"ה ומוסר. (יז) דצק אצן רנח ע"א וסודח צסלכות ריש הלכות עניות דפוס וולרשא דף כ"א ע"ג. (יח) אולי רנח רנחו צחא שדעמו לחסוד נח וצח עד סוף כל העולם צלי הפסק וכדעת הירושלמי סבורי אצניהם אסור צכל נצי ישאל שרס אסודת צכל אשני ישאל חס לכמה פוסקים נגד הע"ם דינן יצומח דף כ"ב ע"א שחא צפסיקא דצכנן חס שזיות דר' חייא יש לטן הפסק ועיין צלי"ם שם :

סימן ק"ב. גם זה שאל

(ר' מנחם מיואני בענין לאפוקי סדרי אליעזר ומחלקותו).

הוקשיתי בהאי לאפוקי סדרי אליעזר ומחלקותו) אם כדברי המפרשים הוא, דהא ר' אליעזר ומחלקותו לא אמרו כלל בירושלים, ותלמודא רדייק מילתיה דר' שמעון הוה ליה לאקשווי אררב פסא האי אין היורשין משביעין, אין יכול להשביעה מיבעי ליה דלישתמע דאבעל קאי וליסלוג אדר' אליעזר ומחלקותו. ורישא ריש כאבא שאול שכל זמן שתובעת כתובתה תשבוע בכל ענינים ואפי' פטרה הבעל ממנו ומיורשין [וכמו שאמר אבא שאול אבל] ד) מה נעשה שהרי אמרו חכמים הבא וכו'. ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין יכולין להשביעה ולאפוקי מאותה שביעה הבאה) בחיי הבעל לר' אליעזר ורבנן. שאע"פ שהבעל יכול להשביעה בחייו על מלכה ועל עיסתה למר כראית ליה ולמר כראית ליה, היורשין אינן יכולין להשביעה בלא תביעת כתובתה. והפעם יגעם למוכחים.

ורבינו השיב: לדברך משנת בן תרל"ז) היה שונה כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת אינן יכולין להשביעה, אלו אמרו אחר שחקו עליו כי כל קושיות עליונות מיושבות. ועוד בכל שבועות) יורשים עדיפי מבעל ועוד לאפוקי משבועת ר' אליעזר ומחלקותו שהיא מחיים כל השומע ישחק לך. שאפילו היה כתוב בן בספר לא היה נכון, שכשאתר תינה כל זמן שתובעת אינה תובעת מאי איבא למיטר, היה לו לומר משום דיוורשין נינהו. ר' אליעזר ומחלקותו מה חוסאים) שכשמת קורא שבועת בעל דמחיים. ועוד מי סני למיטר לאפוקי ממתנתין דהלכה מקבר בעלה ופטרה ולא נעשית אמירוטא [אין היורשין משביעין אותה אם נעשית אמירוטא] י) יש שהיורשין משביעין אותה. אלא ודאי רבותא קאמר יורשין וכיש הוא, ובסריח עיינתי וכן כתב דרב נחמן בתחילת השמועה. אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כאבא שאול בן אימא מרים ואין הלכה כר' אליעזר דתני משביעה לבתחילה על פלך ועל עיסה ולא כחכמים שחולקין אלא הלכתא כר' שמעון כדבעינן למיטר לקמן. ועוד כמה משניות שאומרות היכא דכתב לה פטור שבועה יורשין משביעין אותה. והאם ר' שמעון חולק מה חסא ר' אליעזר ומחלקותו דמיירי בבעל.

סימן ק"ב. א) כתובות דף פ"ח ע"ג. ועיין נחום: סס ד"ה לאפוקי. ב) רש"י ותוס' ורי"ף משפטים דל"ג דכ"ג פסא ר"ש חולק על ר"א ות"ק צמתיתין סס דף פ"ו ע"ג צני שמינה אשתו אפטרופסא הרי זה משביעה כל זמן שירנה וכו'. ועיין נחום: סס שחירו על קושיתו דנקט יורשים חיירי דרישא. ג) כן תחיל פירושו של ר' מנחם. ד) העלות צנסגר הגיה דל"ח ומסרות נכ"י ודפוס. ה) הצלח כ"ל צמקוס נא צכ"י ודפוס. ו) לדעת ר"ת לא נא ריש אליצא דכ"ג פסא לחוק על ר"א ומחלקותו אלא להוסין על דציהס נא ולאפוקי משבועת הבעל שיכול להשביעה כל זמן שירנה ולר"א אפילו על פלכס ועל עיסתה. ופי' קאמר ר"ש שהיורשים אין יכולין להשביעה. ז) ח"ס שוטה וחסר לב עיין נכ"י חולין דף קל"ד ע"א ונערוך ערך בן ערל. ח) הלשון מנוגעס ו"ל אלו אשר אחר כי כל קושיות עליונות מיושבות צזה. שחקו עליו. ט) כ"ל צמקוס השבעס. י) אופחים כ"ל צמקוס חיסים נכ"י. ודפוס חסא. יא) כלומר צמקוס לאפוקי משבועת ר"א ומחלקותו ה"ס לו לומר משבועת בעל דמחיים. יב) העלות צנסגר מסרות נכ"י ודפוס. ונחם שאמר דכ"ג ים שהיורשין משביעין כוננו צמטניעין רק על העמיד לנא ולא על מה שעבר. וכוננו דכ"ג צמטניעין על ר' מנחם כמו שר"ב ששה לא קני לפיל לתימר דר' שמעון פליג על הך צמטניעין כמו כן גם אנו לא מונעני לתימר דר' שמעון פליג על ר' אליעזר ומחלקותו. יג) כתובות דף פ"ז ע"א. יד) כלומר לו יהא של שמעון רק אשבעת היורשין פליג לו יותר נכ"י ה"ס לסעמידו ועל אחרן עשיות שצומרות יורשין משביעין בכל מקום

ואע"פ (ו) דבני יורשין ליכא נחש וכפיסה אפילו הני אין משיבין לר' שמעון. לולא אהבת אוהבך וחבת שלוחך קרובנו שביאנו החרשתי, כי דברים הללו צריכין ראיות ויוצאין מעורבין בעסקי יבמות ועירובין (ח) . . .

סימן קכג.

(עוד להגיל בענין הביאו לפני פתיחן גדולין ושלמין).

ההוא דכינר מברכין ששאלה היג בספרים שלנו הביאו לפני פתיחן גדולים (שלמין ט) וכן עיקר מדנקם הכא פתיחין ושלמין ולקמן נקם פרוסה ושלמה פרוסה משמע חצי משלם כדאמרינן מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס ט). ובני תורה אמרינן אחר שלא ימול פרס ט), אבל פתיחין גדולין משמע, והכי פירושו הביאו לפני פתיחין גדולים ושלמים קמנים אמר רב הונא מברך על הפתיחין ופומר את השלמין אם ירצה (היה איסכא דחשובד) ושלם כי הרדי ניהו, ולא כמו שפירש ר' שלמה זקנו ניע דחשוב עדיף (דשניהם חמים הם והוא מוקדם בסמוך ט). והא דקאמר רב הונא הכי לאפוקי מדרי יוחנן דאמר שלמה מצוה מן המוכחר ורב הונא לומר איסכא אמתא). הא לא רמיא [אלא ז] למאן דשרי לכתחילה ובר סלונתיה מחייב סמאח במסי שבת (ח) ופחתה חלמרא עלה. ועוד דהא רב הונא לא נקם האי לישנא ט). — האי דאירי רב הונא מיקמיה דר' יוחנן לפי שגדול היה אפילו משמואל דקרי עליה ר' יוחנן לקדם חברנו שבבל כדאמרינן בשילהי חולין י). ובכמה דוכתי בעי מיניה שמואל מרב הונא מניין למתעסק בקדשים שהוא י). אבל פרוסה של חמים ושלמה של שעורים דברי הכל מברך על הפרוסה של חמים אפילו היא קמנה משום דאמרינן כל הקודם בסוסק הוא לברכה וחמה ושעורה כתב. והאי דלא קאמר הכא מצוה מן המוכחר, דהא חובה היא דאסמכתיה אקרא ארץ חמה ושעורה, אבל לגבי פתיחין ושלמין דתרווייהו חמה שייך לשון מצוה. ושמתין רבצל האי דירא שמים יוצא ידי שחיהין י). אפרוסה של חמים ושלמה של שעורין קאי, ובלשון פרוסה קא נקיס ליה ולא בלשון פתיחה. ואותו מעשה שבא לידך בשלמה של חמין ופרוסה קמנה של חמין אלא שהחליקו מניה של פרוסה בכצים אותו שבירך על הפרוסה שתי פעיות מעה אפילו לרבנו שלמה שפירש דחשוב עדיף וכיש לדברי רמפרישנא

מלחמיהו עד ר' אליעזר ומחלקומו ללא חייבי ציורקים כלל אלא צנעל. (טו) נראה שכלן חקר עיקר פירושו של ר"ת שסוף כפירוש רש"י ד"ט אליצא דרב ספסל גם צנעל מולק על ר"ת ומחלקומו. והא דנקס יורסקן לאסעעעין דף גבי יורסקן אין משיבין אפי' לייכא נחש וכפיסה. (טז) חולי נמשך על לעיל סימן ק; ולא גם סימן זס הים נעךד לר' מנחם מיוזלני:

סימן קכג. ט) נראה דף ל"ט ע"ג. וגימטת רש"י עס הניאו לפני פתיחין ושלמין חמט מחלמדי ר"י עס נראה ענס ר"ת לא נרם גדולים אלא עפירט כן פתיחין חיינו גדולים, וכן נראה מעשמתו לעון רבנו לקמן. ז) טעמא דף ע"ג ע"ב. ג) מנחם דף ע"ז ע"ג. ועס איחא פרום צמקוס פרס. ד) כלומר גדול. ה) המלות צמקוס סן צכי חרש, ולין כלן מקומן. ו) כן דעת רש"י עס ד"ס פתיחין סכתא אליצא דר"ס ולס הפתיחין גדולים מן הסלונים נידך לכך עליהן. ז) אלא כ"ל וחקר נכ"י חרש. ח) סנה דף קל"ט ע"ב מתקוף לה רב עסמ מ"י איכא מידי דלרבנן חייב סעמל ולר' אליעזר טרי לבתחילת. ט) כלומר לפירות רש"י הים לו לרב הונא לומר דגדול חמין ולס לומר ספסל חס יינא. י) מולין דף ג"ס ע"ג חמין דף מ"ו ע"ג. וכדעוסם איחא מנחם צמקוס מולין. ואלו י"ל צמילי מ' צים עמלי צמקוס. יא) מולין דף י"ג ע"ב ויי"ט צמקוס ד"ס עמל מיי"ט ועוד מין מין צמקוס גימין דף י"א ע"ג ד"ס יי"ט. יב) נראה עס ולס כדשי עס

דכי הדדי נניתו דרב הונא ורב הלכה כרב והוי ליה רב הונא תלמיד לגבי רבי (ג). וקיימא לן בכולי תלמודא וכן ספק ריח דאין הלכה כתלמיד במקום הרב חזן מאמוראי בתראי כנון רבא ורב אשי ורכינא וטר בר רב אשי דבתראי נניתו. ורב ורי יחנן הלכה כרי יחנן, והשתא במקום רב ליתא במקום רי יחנן מיבעיא. והכי אמרינן במי שהוציא אהרן נבי רי ישמעאל השתא במקום רי יהודה ליתא במקום רי יוסי מיבעיא. ועוד כאן שלא היתה הפרוסה גדולה אמילו למאן דמפרש חשוב עדיף לא מצינו שחילקו בין פת נקיה לסמירא וגושקרא והדראה אלא מו) כנון קמן וגדול. ואתו שהכנים פרוסה בתוך השלמה ובירך על הפרוסה היה טועה כמה טעויות, כי על השלמה יש לבצוע:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם.

ד"ס יוגל דקאי על ממלקת רב סוגל ורי יומן ועיין בתוס' ע"ס ד"ס מניח. יג) וז"ע הלך כתב רבנו לעיל כי רב סוגל טלפנינו היה גדול משמואל וא"כ לינו נלחם עתה תלמידו של רב. אלא דלוי רב סוגל עתה תלמידו של רב הוא היינו מד עם רב סוגל עתה יושב עם מייא רב רב קמיה דשמואל ערכין דף ט"ז ע"ב. ועיין במלך הדורות ע"ל טלפני נקלאים ע"ס סוגל אחד גדול משמואל ואחד קטן והטלפני קטן מרי ימיא. יד) עירובין דף מ"ו ע"ב. טו) אלא קן סניה לחז"ל במקום אהל:

תקונים והשמטות.

צד 11 בהערה שורה שביעית מלמטה במקום מ"ז צ"ל ג"ח. ע"ו.

צד 12 בהערה שורה שביעית מלמעלה. לא שנים כי אם ארבעה המה הנוכרים בתוך הספר בשם אליעזר מלבד הראב"ן, ויען אשר לכלם יכנו אותם בשם הרב מלבד האחד שהוא חתנו של רי שמשון הזקן. א"כ נראה כי הוא הוא השואל אשר השיב לו ר"ת במסין ה'.

צד 25 סימן י"ד הערה ראשונה. מה שכתבתי אודות הרב מורה נגד האומר שתוא בן בנו של רשב"ם מצאתי אחר הדפוס שנאמרו הדברים כבר בטוב טעם ודעת ע"י החכם רי אברהם עמשטיין במ"ע מאנאמסשריפס פיר געשיכטע וכו' p. 474. 1897, ושמתתי שכונתי לדבריו.

צד 89 שורה שניה למעלה מן הקו „ויברכך טובים“ מכאן הביא הרא"ש ראייה שמה שכתוב במשנה מגילה דף כ"ה ע"א וברוך טובים הרי זו דרך מינות אין קפידא אלא בתפלה לפני השם אבל לא באומר לחברו במלי ררשות. ועיין בפתח עינים להיר"א שם.

צד 99 בשורה עשירית למעלה מהקו. במקום כבושים צ"ל בכבושים.

צד 113 בהערה שורה ששית מלמעלה. במקום מ"ז צ"ל מ"ח.

מפתח השאלות והתשובות כפי סדר הסימנים.

צד	שאלה	אות	סימן
1	כדבר שוסר אי מוקצה הוא	—	א
2	בענין מוקצת כלים	א	ב
3	בענין שוסר אי מוקצה הוא	ב	—
5	בענין בסיס לדבר האסור	א	ג
7	בענין לתרום שלא מן המוקף	ב	—
8	בענין בסיס לדבר האסור	א	ד
11	בענין לתרום שלא מן המוקף	ב	—
12	בענין זרק כות תרומה לבית סמא	א	ה
13	בענין אוכלין אי מקבלין טומאה בכ"ש	ב	—
13	ענין אריסות וקבלנות לנכרי בשבת וי"ט וע' מלאכה לאכל	—	ו
15	ע' מחלוקת בשל מכברות	—	ז
17	ע' זמן תפלה	א	ח
19	בע' שבילת כלי עין	ב	—
20	עמוד כרה"ר	ג	—
21	בע' מחט שנמצא בעובי כה"כ	—	ט
22	בע' הנ"ל	—	י
22	בע' קררה בת יוסא	—	יא
23	בע' הנ"ל	—	יב
23	ע' קפנה שנתקדשה ואכיה במדינת הים	—	יג
26	בע' נפ אדם דר חצי שנה בעיר זאת והלך לעיר אחרת	—	יד
26	ע' הנ"ל	—	טו
28	על ענין אחד במרוי"ש	—	טז
29	בע' ערער דבעל	—	יז
29	בע' בעל מהו שיעשה שליח לחרמת אשתו	—	יח
31	בע' הנ"ל	—	יט
32	בע' סומא שיש לה עדים במדינת הים	א	כ
33	קושיא על רש"י סומא דף ט' ע"א דיה אשיא לבני	ב	—
33	בע' הוציאוה שלא תסמא	ג	—
34	בע' דם נדות ירוק	ד	—
34	בע' בהמה במעי אשה	ה	—
35	קושיא בענין סגדל רתגן נבי כריתות	ו	—
36	בעובדא דרב סמא איקלע לחיאך	ז	—

מפתח המימנים

צד		אות	מיסן
36	בע' טומאה בפנים ככחויץ לענין נדה	ח	ב
36	בע' יש חופה לפסולות	א	בא
37	בע' סמוך מיעושא לפלגא	ב	—
37	בע' יש חופה לפסולות	א	כב
38	בע' סמוך מיעושא לפלגא	ב	—
38	בע' נישואין בתוך אבילות	—	כג
39	ע' מודרת	—	כד
42	בע' ענונה ונט של מומר	—	כה
45	בע' ענונה הניל ובענין כל שום וחניכה	—	כו
47	בע' כופר שלא בכונה	—	כז
49	ע' פי פרה שאכלה מתוך הרחבה	א	כח
49	ע' מנינא דנויקין	ב	—
49	ע' ארוכה שלבשה בנר קצרה	ג	—
49	בע' סי פרה	א	כט
49	בע' מנינא דנויקין	ב	—
50	בע' ארוכה שלבשה בנר של קצרה	ג	—
50	בע' דש באווזין	א	ל
51	בע' שביתת בהמתו	ב	—
51	בע' שתיקה כהוראה דמיא	—	לא
51	בע' דינא דבר מצרא לנבי בתים	—	לב
	בע' לוי שקבל מנה משמעון בשליחות ראובן ושמעון טוען שבטעות פרעו אם יוכל לוי להחזיר המעות לשמעון	א	לג
52	בע' הפך שבועה	ב	—
53	בע' שלישי נאמן לפסור משבועה	ג	—
54	בע' מלוה למחצית שכר אי דינא כארים ושותף	ד	—
54	בע' שטלוה פסול להעיר ללוה אף במלוה עי"ם	ה	—
54	בע' הוהוק כפרן לאותה שבועה	ו	—
	בע' אם פסק דמים לשליח והמותר יהיה שלו אם המשלח יכול לחזור אחר המשיכה	ז	—
55	לחזור אחר המשיכה		
55	ראובן טען לשמעון להשיב לו המעות שהפקיד לו למחצית שכר	א	לד
57	אי תפיסת עיסקא אי הוה כתפיסת עיזי	ב	—
58	בענין מי שקפיץ ונשבוע טרם נתחייב	ג	—
58	המחוייב שבועה ואמר נשבועתי בביד סלוני אי נאמן	ד	—
58	בע' מתנה ש"ח להיות פסור משבועה ואם הוא בלא עדים	ה	—
58	שבועת שותפין אי דאורייתא	ו	—
59	בענין גולמי כלי עץ טמאין	ז	—
59	קיום שטר מתוך שטר	—	לה
	טענות ראובן ושמעון אודות מרכבת הנשים שהורדנה אצל ראובן	—	לו
61	ושמעון שאלה ממנו		
65	בענין הניל	—	לז
68	בע' הניל	—	לח

100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

מפתח הסימנים

צד	אות	סימן
68	א	לם
69	ב	—
69	—	ט
71	—	מא
73	—	מב
73	א	מג
74	ב	—
75	א	מד
76	ב	—
78	ג	—
78	ד	—
79	א	מה
80	ב	—
81	ג	—
81	ד	—
82	ה	—
84	ו	—
85	א	מו
86	ב	—
87	ג	—
88	ד	—
90	א	מז
90	ב	—
91	ג	—
91	ד	—
91	ה	—
92	ו	—
92	ז	—
93	א	מח
96	ב	—
96	ג	—
97	ד	—
97	ה	—
99	ו	—
100	ז	—
100	ח	—
101	ט	—
101	י	—
101	יא	—
101	יב	—
103	—	מט

מפתח הסימנים

נד	אה	סימן
104	—	נ
106	א	נא
108	ב	—
108	ג	—
109	ד	—
110	ה	—
110	א	נב
111	ב	—
111	ג	—
113	ד	—
113	ה	—
113	א	נג
114	ב	—
114	ג	—
115	ד	—
115	ה	—
115	ו	—
115	ז	—
115	ח	—
115	ט	—
116	י	—
116	יא	—
116	יב	—
116	יג	—
117	א	נד
118	ב	—
119	ג	—
120	ד	—
120	ה	—
120	ו	—
121	ז	—
121	ח	—
121	ט	—
122	י	—
122	יא	—
122	יב	—
123	א	נה
124	ב	—
124	ג	—
124	א	נו
125	ב	—

תוכן זה הוא פתח הדעת של המחבר, וייתכן שיש בו טעויות. המחבר אינו אחראי על דיוקו.

מפתח המימנים

צד		אות	סימן
126	בעי טבל רבר שילימ	ג	גו
127	בעי פועל מהו שיהבהב	ד	—
127	בעי קדרות בפסח ישברו	ה	—
128	בעי טבילה לחצאין	א	גז
131	בעי להוף בעיש ולטכול בשבת ישהרית	ב	—
131	בעי מטלשלי דיתמי אי משתעברי לכתובה ולביה	ג	—
131	בעי מקום הנחת תפילין של יד	א	נח
133	בעי גדה בימי לבונה	ב	—
133	בעי מנע יין עיי כח נכרי וישראל ביחד	ג	—
133	בעי מקום הנחת תפילין של יד	א	נמ
134	בעי גדה בימי ליבונה	ב	—
135	בעי שומרת יבם שנתקדשה לאהר	—	ס
137	בעי חזקת הבתים אי בעי עדות ג' שנים רצופין יום ולילה	—	סא
139	בעי ערב שלא בשעת מתן מעות ושהקדים ופרע	---	סב
141	בעי כל מצות שהחזיקו בהן כותים	א	סג
141	בעי חמצין של עוברי עברה	ב	—
142	בעי או לרבות	ג	—
142	בעי ישלם מדעתו משמע	ד	—
142	בעי מיטב אין מדי אהריגא לא	ה	—
143	בעי תן כזבי	ו	—
141	בעי כלי זכוכית רבי נשברו יש להן תקנה	ז	—
144	כדיני ברירה	ח	—
144	בעי לצרכו ולצרכה באבידה	ט	—
145	בעי ברכות עובר לעשייתן	י	—
145	בעי שלש נמיות	יא	—
146	בעי אחת ארוכה ואחת קצרה	יב	—
146	בעי עד זומם	א	סד
147	בעי המסקיד אצל חברו בשטר	ב	—
147	בעי נסכא דרי אבא	ג	—
147	בעי וכולהו כי שרית בוד בנייהו	ד	—
148	בעי אשתו של יונה	ה	—
149	בעי אוב וירעוני וחוכר חבר	ו	—
149	בעי עד זומם	א	סה
150	המסקיד אצל חברו בשטר	ב	—
150	בעי נסכא דרי אבא	ג	—
151	בעי אשתו של יונה	ד	—
151	בעי חוכר חבר	ה	—
152	בעי עד זומם	א	סו
153	בעי המסקיד אצל חברו בשטר	ב	—
154	בעי נסכא דרי אבא	ג	—
154	בעי מין במינו בששים	א	סז

מפתח הסימנים

צד		אות	סימן
155	קשיא רשמואל אשמואל כמלאכה שאציל	ב	סז
155	קשיא דרב אשי ארוב אשי בעי כלי זכוכית	ג	—
155	בעי הבדלה במיש שחל להיות בייש	ד	—
156	בעי הקיעה וסדר מלכיות וזכרונות ושזרות במוסף	ה	—
156	בעי גלתה סנהדרין וכו'	ו	—
157	בעי מין במינו בששים	א	סח
158	בעי מלאכה שאצילינ וקשיא רשמואל ארשמואל	ב	—
158	בעי כלי זכוכית	ג	—
158	בעי הבדלה במיש שחל להיות בייש	ד	—
159	בעי תקיעות על הסדר	ה	—
160	בעי גלתה סנהדרין וכו'	ו	—
160	בענין מן הצאן ולא מן המלגס ועי' טיבעא מכריו	ז	—
	בעי הפוסק מעות לחתנו ואין יכול ליתן אם נכוף את החתן	א	סט
161	לגרש הנערה המאורסה		
161	בעי שננה במאי	ב	—
162	בעי חמש מרות בכלי חרס	ג	—
162	בעי סעודה שלישית בסירות ואם אשה חייבת	ד	—
163	בעי בהמה שנמצאת מירושלים וכו'	ה	—
164	בעי מתנרב ארם נסכים	ו	—
164	בעי והיה בערלה בשחים	ז	—
165	בעי הפוסק מעות לחתנו וכו'	א	ע
165	בעי שננה במאי	ב	—
165	בעי חמש מרות בכלי חרס	ג	—
166	בעי שלש סעודות	ד	—
166	בעי בהמה שנמצאת וכו'	ה	—
166	בעי והיה לערלה	ו	—
167	בעי חזקה ביישוב	—	עא
167	בעי הניל	—	עב
168	בעי אם נתחייב האפיטרופוס לשלם שכר השליח מעצמו	א	עג
169	בעי נתערכו באחרות	ב	—
169	בעי האפיטרופוס	א	ער
170	בעי נתערכו באחרות	ב	—
170	בעי מנעל חליצה	—	עה
171	בעי חרצנים של איסור שנתערכו	א	עו
171	בעי נעורת שבין הסרקיס אי דינה כרווקי דכיתנא דארמאי	ב	—
172	אי חוששין לחרצנים של איסור שנשארו בחבית	ג	—
172	בעי יין היצא דרך שוליים	ד	—
172	בעי צירוף סל לחלה ולתרומה	ה	—
173	בעי יתומים שנבו קרקע בחובה אביהם	ו	—
173	בעי שליחות לנכרי	ז	—
173	בעי ריחא מילתא	ח	—

מפתח הסימנים

צד	אות	סימן
173	ט	עו
174	י	—
174	יא	—
174	יב	—
	—	עו
174		את אשתו
174	—	עה
177	—	עט
178	א	ס
179	ב	—
180	ג	—
180	ד	—
181	ה	—
181	א	סא
182	ב	—
182	—	סב
183	—	סג
184	—	סד
185	—	סה
185	—	סו
186	א	סז
188	ב	—
	—	סח
189		מט
189	—	צ
190	—	צא
190	—	צב
192	—	צג
194	—	צד
196	—	צה
197	—	צו
202	—	צז
204	—	צח
205	—	צט
206	—	ק
209	—	קא
211	—	קב
212	—	קג